

Ειδική υπηρεσία διαχείρισης επιχειρησιακού προγράμματος περιβάλλον και
αειφόρος ανάπτυξη (ΕΥΔ ΕΠΠΕΡΑΑ)

ΕΡΓΟ

**Τεχνικός σύμβουλος στον άξονα προτεραιότητας 10 «Θεσμοί
και Μηχανισμοί για την υποβοήθηση Τελικών Δικαιούχων και
της ΕΥΔ ΕΠΠΕΡΑΑ».**

**«Παροχή υπηρεσιών συμβούλου τεχνικής και
επιστημονικής υποστήριξης για την επικαιροποίηση
της μελέτης ΣΠΕ που εκπονήθηκε στο πλαίσιο της
Αναθεώρησης του Ειδικού Πλαισίου Χωροταξικού
Σχεδιασμού και Αειφόρου ανάπτυξης για τον
Τουρισμό»
και την κατάρτιση του τελικού σχεδίου της
προβλεπομένης Κ.Υ.Α. του έργου.**

**Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών
Επιπτώσεων» (Σ.Μ.Π.Ε.) για την αναθεώρηση
του «Ειδικού Πλαισίου Χωροταξικού
Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τον
Τουρισμό» (Ε.Π.Σ.Χ.Α.Α.Τ.)**

**Σύμπραξη μελετητών
Μάιος 2013**

**Στρατηγική Μελέτη
Περιβαλλοντικών
Επιπτώσεων» (Σ.Μ.Π.Ε.) για
την αναθεώρηση του «Ειδικού
Πλαισίου Χωροταξικού
Σχεδιασμού και Αειφόρου
Ανάπτυξης για τον Τουρισμό»
(Ε.Π.Σ.Χ.Α.Α.Τ.)**

Σύμπραξη μελετητών

**«Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων»
(Σ.Μ.Π.Ε.)**

του

**«Ειδικού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου
Ανάπτυξης για τον Τουρισμό» (Ε.Π.Σ.Χ.Α.Α.Τ.)**

Περιεχόμενα

Περιεχόμενα	3
Κατάλογος πινάκων	9
Κατάλογος εικόνων	11
Κεφάλαιο 1. Μη τεχνική περίληψη	13
1.1. Εισαγωγή.....	13
1.2. Στόχοι του σχεδίου.....	13
1.3. Περιγραφή του σχεδίου	14
1.4. Εκτίμηση του σχεδίου στο περιβάλλον.....	16
1.5. Ορισμοί	19
Κεφάλαιο 2. Γενικά στοιχεία	26
2.1. Φορέας του σχεδίου	26
2.2. Ανάδοχος μελέτης.....	26
Κεφάλαιο 3. Σκοπιμότητα και στόχοι του σχεδίου.....	28
3.1. Σκοπιμότητα	28
3.1.1. Διαφοροποιήσεις υφιστάμενου και υπό αναθεώρηση Ε.Π.Σ.Χ.Α.Α.Τ	29
3.1.2. Διαφοροποιήσεις στην περιβαλλοντική διάσταση από το υφιστάμενο Ε.Π.Σ.Χ.Α.Α.Τ.....	32
3.2. Κοινοτικοί στόχοι και εθνικοί στόχοι περιβαλλοντικής προστασίας που αφορούν το Ε.Π.Σ.Χ.Α.Α.Τ.....	33

3.2.1.	Κοινοτικοί στόχοι.....	33
3.2.2.	Εθνικοί στρατηγικοί στόχοι περιβαλλοντικής προστασίας.....	34
3.2.3.	Περιβαλλοντικά ζητήματα που λαμβάνονται υπόψη.....	38
3.2.4.	Σχέση με τα επιχειρησιακά – τομεακά προγράμματα.....	39
3.3.	Συσχέτιση με άλλα σχέδια.....	50
Κεφάλαιο 4. Υφιστάμενη κατάσταση τουρισμού.....		55
4.1.	Δορυφόρος Λογαριασμός Τουρισμού	63
Κεφάλαιο 5. Περιγραφή Σχεδίου.....		67
5.1.	Συνοπτική παρουσίαση κατηγοριών τουρισμού.....	69
5.1.1.	Αειφορία στον Τουρισμό: Οι έννοιες της φέρουσας ικανότητας, του σημείου αποδεκτής αλλαγής και η βιώσιμη ανάπτυξη.	73
5.2.	Προτάσεις ειδικού χωροταξικού σχεδίου	79
5.2.1.	Διαχείριση περιβαλλοντικών θεμάτων	84
5.3.	Παρουσίαση και αξιολόγηση Ε.Π.Χ.Σ.Α.Α.Τ.	85
5.4.	Πλαίσιο κατευθύνσεων εθνικού προτύπου χωροταξικής οργάνωσης τουρισμού.....	87
5.4.1.	Περιοχές εθνικού χώρου με βάση τα κριτήρια της έντασης και του είδους τουριστικής ανάπτυξης	88
5.4.2.	Περιοχές του εθνικού χώρου με βάση το κριτήριο των γεωμορφολογικών χαρακτηριστικών.....	91
5.4.3.	Περιοχές του εθνικού χώρου με βάση το κριτήριο της ευαισθησίας των περιβαλλοντικών και πολιτιστικών πόρων	93
5.5.	Στρατηγικές κατευθύνσεις ανά κατηγορία του χωροθετικού προτύπου .	95
5.5.1.	Ανεπτυγμένες τουριστικά περιοχές	95
5.5.2.	Αναπτυσσόμενες τουριστικά περιοχές	97
5.5.3.	Περιοχές με περιθώρια ανάπτυξης ειδικού και εναλλακτικού τουρισμού	99
5.6.	Χωροθέτηση μονάδων και προϋποθέσεις ίδρυσης Π.Ο.Α.Π.Δ. και Π.Ο.Τ.Α.	

5.6.1. Περιοχές Οργανωμένης Ανάπτυξης Παραγωγικών Δραστηριοτήτων τουρισμού (Π.Ο.Α.Π.Δ.)	120
5.6.2. Περιοχές Ολοκληρωμένης Τουριστική Ανάπτυξης (Π.Ο.Τ.Α.)	120
5.6.3. Δημόσια Ακίνητα	121
5.6.4. Περιοχές, για τις οποίες εκδίδονται Ειδικά Σχέδια Ολοκληρωμένης Ανάπτυξης Περιχών Εγκατάστασης Στρατηγικών Επενδύσεων	124
5.6.5. Σύνθετα τουριστικά καταλύματα	124
5.6.6. Κατευθύνσεις για οργανωμένους υποδοχείς τουριστικών δραστηριοτήτων	126
5.6.7. Κατευθύνσεις για ειδικές και τεχνικές υποδομές	129
5.6.8. Συμπεράσματα	133
5.7. Εξειδίκευση κατευθύνσεων για τις ειδικές και εναλλακτικές μορφές τουρισμού	134
5.8. Περαιτέρω σχόλια για επιμέρους κατευθύνσεις – συνέργεια τουρισμού με άλλες δραστηριότητες	155
5.9. Κατευθύνσεις για κατηγορίες χώρου με ειδικό καθεστώς και επίλυση συγκρούσεων με άλλες χρήσεις	156
5.9.1. Κατευθύνσεις για κατηγορίες χώρου με ειδικό καθεστώς	156
5.10. Κατευθύνσεις για την διαφοροποίηση και ποιοτική αναβάθμιση του τουριστικού προϊόντος	159
5.11. Πρόσβαση και ενσωμάτωση σύγχρονων καινοτομικών εφαρμογών για χρήση από τον τουρισμό	160
5.12. Προσδιορισμός θεσμικών προβλημάτων και κατευθύνσεων αναμόρφωσης ισχύουσας νομοθεσίας	161
5.12.1. Νομικό πλαίσιο οργανωμένων υποδοχέων τουριστικών δραστηριοτήτων.	161
5.12.2. Αντιμετώπιση θεσμικών προβλημάτων	166
Κεφάλαιο 6. Εναλλακτικές δυνατότητες	168
6.1. Μεθοδολογία αξιολόγησης σεναρίων	168

6.2. Αξιολόγηση σεναρίων	172
6.3. Αποτελέσματα αξιολόγησης σεναρίων.....	182
Κεφάλαιο 7. Περιγραφή περιβάλλοντος Ελλάδος	183
7.1. Περιγραφή φυσικού περιβάλλοντος – γενικά στοιχεία	183
7.2. Χερσαίο περιβάλλον – Γεωλογία – Έδαφος	183
7.3. Βιοποικιλότητα – Πανίδα – Χλωρίδα	185
7.3.1. Γενικά.....	185
7.3.2. Χλωρίδα και βλάστηση.....	186
7.3.3. Πανίδα	188
7.3.4. Θαλάσσιοι μικροοργανισμοί (πλαγκτό).....	190
7.4. Υδάτινο περιβάλλον.....	192
7.4.1. Μεσόγειος Θάλασσα.....	192
7.4.2. Ελληνικός θαλάσσιος χώρος	194
7.4.3. Εσωτερικά ύδατα (λίμνες, ποτάμια).....	200
7.5. Αέρας.....	215
7.6. Κλιματικοί παράγοντες – Κλιματικές αλλαγές – Επίδραση στον τουρισμό	216
7.6.1. Κλίμα.....	216
7.6.2. Κλιματική Αλλαγή.....	217
7.7. Προστασία της φύσης	222
7.7.1. Προστατευόμενες περιοχές σε Εθνικό επίπεδο	222
7.7.2. Προστατευόμενες περιοχές σε Διεθνές και Περιφερειακό Επίπεδο.....	226
7.7.3. Δίκτυο NATURA	228
7.7.4. Περιοχές ειδών.....	229
7.8. Περιβαλλοντικά προβλήματα που επηρεάζουν τον τουρισμό	229
7.9. Περιγραφή πολιτιστικού περιβάλλοντος.....	230
7.9.1. Μνημεία παγκόσμιας κληρονομιάς	231

7.9.2.	Μνημεία και αρχαιολογικοί χώροι.....	233
7.9.3.	Αξιόλογοι παραδοσιακοί οικισμοί, σύνολα και κτίσματα.....	234
7.9.4.	Ιδιαίτερα πολιτιστικά τοπία	234
7.9.5.	Άυλη πολιτιστική κληρονομιά.....	235
7.10.	Προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς.....	236
7.11.	Περιγραφή του κοινωνικοοικονομικού περιβάλλοντος.....	239
7.11.1.	Οικονομική κατάσταση της χώρας.....	239
7.11.2.	Δημογραφική κατάσταση της χώρας	243
7.11.3.	Απασχόληση του πληθυσμού	246
7.11.4.	Πληθυσμιακοί δείκτες που αφορούν την ανθρωπινή υγεία και την κοινωνική συνοχή	252
 Κεφάλαιο 8. Εκτίμηση – Αξιολόγηση – Αντιμετώπιση των επιπτώσεων του σχεδίου στο περιβάλλον		
261		
8.1.	Η περιβαλλοντική διάσταση του τουρισμού	261
8.1.1.	Υδατικοί πόροι.....	263
8.1.2.	Επεξεργασία λυμάτων – Στερεά απόβλητα	264
8.1.3.	Ανεξέλεγκτη δόμηση	264
8.1.4.	Μη ορθολογική διαχείριση παράκτιας ζώνης	265
8.1.5.	Περιβαλλοντικά ευαίσθητες περιοχές - Υγρότοποι	265
8.1.6.	Έργα υποδομής	266
8.1.7.	Επικράτηση του τουρισμού έναντι άλλων παραγωγικών δραστηριοτήτων	266
8.2.	Μορφές τουρισμού και περιβαλλοντική επίδραση	267
8.2.1.	Μαζικός τουρισμός	267
8.2.2.	Εναλλακτικός τουρισμός – Τουρισμός ειδικών ενδιαφερόντων και δραστηριοτήτων.....	269
8.3.	Εκτίμηση των επιπτώσεων στο περιβάλλον από την εφαρμογή του Ε.Π.Χ.Σ.Α.Α. για τον τουρισμό.....	271

8.3.1.	Εκτίμηση των επιπτώσεων στο περιβάλλον από την εφαρμογή του σχεδίου	271
8.3.2.	Ιδιαίτερες κατευθύνσεις για την εγκατάσταση τουριστικών δραστηριοτήτων σε προστατευόμενες περιοχές.....	277
8.4.	Μέτρα πρόληψης – Περιορισμού – Αντιμετώπιση δυσμενών επιπτώσεων στο περιβάλλον από την εφαρμογή του Ε.Π.Χ.Σ.Α.Α. για τον τουρισμό.....	282
8.5.	Προτεινόμενο σύστημα παρακολούθησης	283
8.5.1.	Παρακολούθηση υλοποίησης Ε.Π.Χ.Σ.Α.Α. για τον τουρισμό.....	283
8.5.2.	Παρακολούθηση υλοποίησης ΕΠΧΣΑΑ για τον τουρισμό.....	283
Κεφάλαιο 9. Πρόγραμμα Δράσης – Εισηγητική Έκθεση		289
9.1.	Πρόγραμμα Δράσης	289
9.2.	Στοιχεία για την αντιμετώπιση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων	290
9.3.	Εισηγητική Έκθεση	291
I. ΓΕΝΙΚΑ.....		291
II. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΕΚΠΟΝΗΣΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ.....		293
III. ΔΟΜΗ ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΕΙΔΙΚΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ		294
Κεφάλαιο 10. Δυσκολίες που ανέκυψαν κατά την εκπόνηση της Σ.Μ.Π.Ε.		297
Κεφάλαιο 11. Βασικές μελέτες και έρευνες		299
11.1.	Μέτρα και δράσεις θεσμικού χαρακτήρα	299
11.2.	Μέτρα και δράσεις διοικητικού – οργανωτικού χαρακτήρα.....	300
Κεφάλαιο 12. Βιβλιογραφία.....		302
Κεφάλαιο 13. Παράρτημα		308
13.1.	Χάρτης βασικών κατευθύνσεων χωρικής οργάνωσης του τουρισμού	308
Μελετητικά Πτυχία		309

Κατάλογος πινάκων

Πίνακας 1. Ορισμοί	20
Πίνακας 2. Ενεργές προσκλήσεις σε επιχειρησιακά προγράμματα σχετικά με τον τουρισμό.	41
Πίνακας 3. SWOT analysis για την υφιστάμενη κατάσταση στον τουρισμό.....	62
Πίνακας 4. Αντιπαραβολής βιώσιμης - μη βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης.....	76
Πίνακας 5. Βασικοί Στόχοι – Επιδιώξεις Γ.Π.Χ.Σ.Α.Α. για το Ειδικό Πλαίσιο του Τουρισμού. 81	
Πίνακας 6. Κατευθύνσεις Γ.Π.Χ.Σ.Α.Α. για το Ειδικό Πλαίσιο του Τουρισμού.....	83
Πίνακας 7. Κατευθύνσεις Ε.Π.Χ.Σ.Α.Α.Τ. για τουριστικές εγκαταστάσεις ανά κατηγορία περιοχής.	115
Πίνακας 8. Νομοθετικό πλαίσιο του ξενοδοχειακού τομέα.	163
Πίνακας 9. Κανονισμοί εφαρμογής στα ξενοδοχεία με βάση το ΦΕΚ 43/07-03-2002.....	166
Πίνακας 10. Πίνακας επεξηγήσεων για την καλύτερη κατανόηση των κριτηρίων και κυρίως την εξακρίβωση των αποτελεσμάτων της βαθμονόμησης.....	170
Πίνακας 11. Πίνακας επεξηγήσεων κριτηρίων των βασικών σεναρίων των εναλλακτικών δυνατοτήτων.	172
Πίνακας 12. Αξιολόγηση σεναρίων	173
Πίνακας 13. Συνοπτική αξιολόγηση σεναρίων.....	182
Πίνακας 14. Τα κυριότερα ποτάμια της Ελλάδας (κατά αλφαβητική σειρά) με τις πηγές τους.	201
Πίνακας 15. Οι κυριότερες φυσικές λίμνες της Ελλάδας.....	202
Πίνακας 16. Οι κυριότερες τεχνητές λίμνες της Ελλάδας.....	203
Πίνακας 17. Ποσοστό συμμετοχής Τουρισμού στο Α.Ε.Π.....	240
Πίνακας 18. Εξέλιξη Μακροοικονομικών Μεγεθών – Τριμηνιαίοι Εθνικοί Λογαριασμοί (σταθερές τιμές 2005)	242
Πίνακας 19. Διαχρονική Εξέλιξη Πληθυσμού βάσει των απογραφών.....	243
Πίνακας 20. Μόνιμος Πληθυσμός (Απογραφή 2011).	243
Πίνακας 21. Πληθυσμός ηλικίας 15 ετών και άνω, κατά κατάσταση απασχόλησης (2002 – 2012) ανά τρίμηνο (Σύνολο Χώρας) (σε χιλιάδες).	247
Πίνακας 22. Εργατικό Δυναμικό και Ανεργία (%) κατά Φύλο και Ομάδες Ηλικιών (Γ' Τρίμηνο 2012).....	250

Πίνακας 23. Εργατικό Δυναμικό και Ανεργία (%) κατά Περιφέρεια.....	251
Πίνακας 24. Προσδόκιμο Ζωής	252
Πίνακας 25. Σύγκριση Ε.Ε. και Ελλάδας σχετικά με το προσδόκιμο ζωής (2002 - 2011). ...	254
Πίνακας 26. Δείκτης Γονιμότητας της Ελλάδας (1975 - 2011)	255
Πίνακας 27. Δείκτης Γονιμότητας στην Ε.Ε. (2011)	256
Πίνακας 28. Βρεφική Θνησιμότητα στην Ελλάδα (1990 - 2011).....	257
Πίνακας 29. Βρεφική Θνησιμότητα στην Ε.Ε. (2011)	258
Πίνακας 30. Κοινωνικός αποκλεισμός και πληθυσμός στο όριο της φτώχειας στην Ε.Ε. (2004- 2011).	259
Πίνακας 31. Συνολική εκτίμηση των επιπτώσεων του χωροταξικού σχεδίου στους επιμέρους τομείς του περιβάλλοντος.....	279
Πίνακας 32. Προτεινόμενο σύστημα δεικτών παρακολούθησης του σχεδίου και βελτιστοποίησης της περιβαλλοντικής του απόδοσης.....	285

Κατάλογος εικόνων

Εικόνα 1. Σύνολο των υποκατηγοριών των ομάδων του τουρισμού.	94
Εικόνα 2. Γεωτεκτονικό σχήμα Ελληνικών ζωνών (Mountrakis et al., 1983).....	184
Εικόνα 3. Η χλωρίδα των ελληνικών θαλασσών: Α) Μακροφύκη, Β) Αγγειόσπερμα – Posidonia oceanica (Κ. Τσιάμης).	187
Εικόνα 4. Μαζική αύξηση φυτοπλαγκτού στην παραλιακή ζώνη της Θεσσαλονίκης (NEAPXΟΣ, 2012).	192
Εικόνα 5. Μεσόγειος θάλασσα (Google Earth, 2012).	192
Εικόνα 6. Ελληνικός θαλάσσιος χώρος (NASA, 2012).	194
Εικόνα 7. Συγκεντρώσεις αζώτου σε ευρωπαϊκές χώρες (European Environmental Agency, 2011).	199
Εικόνα 8. Υδατικά διαμερίσματα Ελλάδας	203
Εικόνα 9. Χάρτης της ποιότητας των υπόγειων υδάτων με τους κύριους υδροφορείς (ΥΠΕΧΩΔΕ, 2008).	214
Εικόνα 10. Κατανομή Μόνιμου Πληθυσμού κατά Περιφέρεια (Ελληνική Στατιστική Υπηρεσία, 2011).	245
Εικόνα 11. Διαχρονική Εξέλιξη Απασχόλησης ανά τρίμηνο (2002 - 2012) (σε χιλιάδες) (Ελληνική Στατιστική Υπηρεσία (Έρευνα Εργατικού Δυναμικού) Επεξεργασία: Ομάδα Μελέτης, 2013).	249
Εικόνα 12. Διαχρονική Εξέλιξη Ανεργίας ανά τρίμηνο (2002 - 2012) (σε χιλιάδες) (Ελληνική Στατιστική Υπηρεσία (Έρευνα Εργατικού Δυναμικού, Επεξεργασία: Ομάδα Μελέτης, 2013).	249
Εικόνα 13. Διαχρονική Εξέλιξη Προσδόκιμου Ζωής (1985 - 2011) (Ελληνική Στατιστική Υπηρεσία Επεξεργασία: Ομάδα Εργασίας, 2013).	253
Εικόνα 14. Διαχρονική Εξέλιξη Γονιμότητας (1975 - 2011) (Ελληνική Στατιστική Υπηρεσία Επεξεργασία: Ομάδα Εργασίας, 2013).	255

Εικόνα 15. Διαχρονική Εξέλιξη Βρεφικής Θνησιμότητας στην Ελλάδα (1990 - 2011).
(Ελληνική Στατιστική Υπηρεσία Επεξεργασία: Ομάδα Εργασίας, 2013). 257

Κεφάλαιο 1. Μη τεχνική περίληψη

1.1. Εισαγωγή

Η «Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων» (Σ.Μ.Π.Ε.) του «Ειδικού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τον Τουρισμό» (Ε.Π.Χ.Σ.Α.Α.Τ.), αποτελεί παραδοτέο της ανάθεσης παροχής υπηρεσιών στα πλαίσια της διαδικασίας κατάρτισης του τελικού σχεδίου ΚΥΑ του «Ειδικού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τον Τουρισμό», από το Υπουργείο Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής (Υ.Π.Ε.Κ.Α.) στη Σύμπραξη των μελετητών Αναστασία Χατζηνικολάου, Σπύρος Αβδημιώτης, Κωνσταντίνος Κουκάρας, Σοφία-Ναταλία Μποέμη, Παναγιώτα Θεοχάρη, με επιβλέπουσα Υπηρεσία τη Δ/ση Χωροταξίας του Υπουργείου.

Στόχος της Σ.Μ.Π.Ε. αποτελεί η αξιολόγηση και εκτίμηση των επιπτώσεων, από την εφαρμογή του Ε.Π.Χ.Σ.Α.Α.Τ. Αναλύει και αποτυπώνει τη στρατηγική και τις κατευθύνσεις της χωρικής οργάνωσης του Τουρισμού και καθορίζει δράσεις και ενέργειες για τον περιορισμό και την άμβλυνση των επιπτώσεων στο περιβάλλον.

Η Σ.Μ.Π.Ε. ακολουθεί τις κατευθύνσεις της Κοιν. Οδηγίας 2001/42/ΕΕ, σχετικά με την εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων ορισμένων σχεδίων και προγραμμάτων και της ΚΥΑ 107017/2006 (ΦΕΚ 1225Β/2006).

1.2. Στόχοι του σχεδίου

Ο χωροταξικός σχεδιασμός ασκείται στα πλαίσια του Ν. 2742/99 περί «Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης και άλλες διατάξεις» και εξειδικεύεται από το «Γενικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης», στο οποίο περιλαμβάνονται οι βασικές προτεραιότητες, οι στρατηγικές κατευθύνσεις και τα ειδικά και περιφερειακά

πλαίσια χωροταξικού σχεδιασμού και αειφόρου ανάπτυξης (Τουρισμού, Βιομηχανίας, ΑΠΕ, Υδατοκαλλιεργειών κ.α.).

Στο Ε.Π.Χ.Σ.Α.Α.Τ. περιλαμβάνονται κατευθύνσεις, κανόνες και κριτήρια χωρικής διάρθρωσης, οργάνωσης και πολυεπίπεδης ανάπτυξης του τουρισμού, με άξονες:

- την εξυπηρέτηση μίας μακροπρόθεσμης στρατηγικής, με κύριο στόχο τη μεγέθυνση του κλάδου, μέσω της αύξησης της εξωγενούς ζήτησης,
- την ενίσχυση της εδαφικής και κοινωνικής συνοχής, για την ορθολογική ανάπτυξη της ανθρωπογενούς δραστηριότητας, στα πλαίσια εξομάλυνσης συγκρούσεων χρήσεων και στη θέση τους συνέργειες σε επιμέρους τομεακές πολιτικές,
- την ανάπτυξη και την οργάνωση της τουριστικής δραστηριότητας, με τη διατήρηση και ανάδειξη των φυσικών, πολιτιστικών πόρων και του τοπίου, στα πλαίσια των αρχών της αειφόρου και ισόρροπης ανάπτυξης,
- την ενίσχυση και αναβάθμιση του θεσμικού πλαισίου για τον τουρισμό, στην κατεύθυνση διαμόρφωσης ενός σταθερού, επαρκούς και ώριμου τουριστικού προορισμού, ο οποίος θα διευκολύνει επιχειρηματικές αποφάσεις επενδύσεων στον τουρισμό.

1.3. Περιγραφή του σχεδίου

Βασική επιδίωξη του Ε.Π.Χ.Σ.Α.Α.Τ., είναι η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας του τουριστικού εθνικού προϊόντος και η παροχή ενός αποτελεσματικού εργαλείου προς τον επιχειρηματικό κόσμο του τουρισμού και τη δημόσια διοίκηση. Ειδικότερα το Ε.Π.Χ.Σ.Α.Α.Τ., επιδιώκει τη διαμόρφωση συνθηκών, οι οποίες θα εξυπηρετούν τους στόχους, για:

- Τη μετάβαση από ένα μαζικό, αδιαφοροποίητο, μονοθεματικό και χαμηλής οικονομικής απόδοσης τουρισμό σε έναν ποιοτικό, διαφοροποιημένο και πολυθεματικό τουρισμό, οικονομικά αποδοτικότερο, που απευθύνεται σε κοινό με υψηλότερες απαιτήσεις, που δεν αρκείται στο καθιερωμένο τουριστικό πρότυπο «ήλιος -θάλασσα», με παράλληλη αξιοποίηση των τουριστικών πόρων, φυσικών και ανθρωπογενών.
- Την άμβλυνση της εποχικότητας του τουρισμού της χώρας και την αύξηση της μέσης δαπάνης ανά επισκέπτη μέσω της προώθησης ξενοδοχειακών καταλυμάτων υψηλής ποιότητας υπηρεσιών και υποδομών, της διείσδυσης διεθνών αλυσίδων επώνυμων

ξενοδοχείων (brands) και της προώθησης σύγχρονων τουριστικών προϊόντων.

- Τη χωρική διεύρυνση του φάσματος των δυνατών προορισμών και την ενίσχυση λιγότερο τουριστικά αναπτυγμένων περιοχών, που έχουν σημαντικές προοπτικές ανάπτυξης, σε συνδυασμό με την αξιοποίηση ειδικών – εναλλακτικών μορφών τουρισμού και λαμβάνοντας πρόνοιες για την αναβάθμιση των αναγκαίων ή χρήσιμων υποδομών διευκόλυνσης της προσβασιμότητας, διακίνησης και εξυπηρέτησης των επισκεπτών και κατοίκων.
- Τον περιορισμό της διάσπαρτης δόμησης τουριστικών εγκαταστάσεων σε περιοχές εκτός σχεδίων πόλεων και ορίων οικισμών μέσω της θεσμοθέτησης ζωνών με χρήση γης «τουρισμός-αναψυχή» και οργανωμένων υποδοχέων τουριστικών δραστηριοτήτων, στην κατεύθυνση προστασίας του περιαστικού και παράκτιου χώρου.
- Την προώθηση της αειφόρου και ισόρροπης ανάπτυξης του τουρισμού της χώρας, σύμφωνα με τις φυσικές, πολιτιστικές, οικονομικές και κοινωνικές ιδιαιτερότητες κάθε περιοχής, με ιδιαίτερη έμφαση στην προστασία, ανάδειξη και αποκατάσταση του περιβάλλοντος, της πολιτιστικής κληρονομιάς και του τοπίου και ειδικότερα την προστασία των υδατικών πόρων και του εδάφους και τη διατήρηση της βιοποικιλότητας.
- Της αξιοποίησης κατά προτεραιότητα, ιδιαίτερων στοιχείων των τοπικών φυσικών και πολιτισμικών πόρων – σε περιοχές αναπτυγμένου και αναπτυσσόμενου μαζικού τουρισμού – στην κατεύθυνση διαφοροποίησης του τοπικού τουριστικού προϊόντος και επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου στις περιοχές αυτές.
- Τη δημιουργία μέσα από έναν κατάλληλο χωρικό σχεδιασμό και με προώθηση ολοκληρωμένων αναπτυξιακών προγραμμάτων σε ευρείες χωρικές ενότητες ενιαίων δικτύων φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος, που θα αναδεικνύουν και αξιοποιούν το σύνολο των πολλαπλών ιστορικών παρελθόντων (αρχαιολογικοί χώροι, ιστορικοί τόποι, παραδοσιακοί οικισμοί, παραδοσιακά ήθη και έθιμα) και θα συνδέονται με τη σύγχρονη κοινωνική και πολιτιστική δραστηριότητα, αλλά και την τοπική οικονομική δραστηριότητα με έμφαση στα τοπικά προϊόντα υψηλών προδιαγραφών.
- Τη διασφάλιση της εξωγενούς ζήτησης ως προϋπόθεσης για τη συνέχιση της μεγέθυνσης του κλάδου και την αύξηση των εισροών επενδύσεων.
- Την επιλεκτική ενίσχυση των ευκαιριών προσέλκυσης επισκεπτών, σε περιοχές με υψηλό βαθμό εξάρτησης της τοπικής οικονομίας από την τουριστική δραστηριότητα, λαμβάνοντας υπόψη την αποφυγή της επιβάρυνσης των πόρων και τη διασφάλιση

αποδεκτού επιπέδου υποδομών και εγκαταστάσεων.

- Την προώθηση των χωρικών συνεργειών που δημιουργούν εξωτερικές οικονομίες στον κλάδο ή σε διασυνδεδεμένους κλάδους και τομείς και μειώνουν τις εξωτερικές παρενέργειες σε κλάδους, περιοχές και ομάδες του πληθυσμού.
- Τη διεύρυνση του φάσματος των προσφερόμενων τουριστικών προϊόντων και υπηρεσιών, με την ανάπτυξη των ευκαιριών προσέλκυσης επενδυτών και πέραν των παραδοσιακών τουριστικών επενδύσεων, λαμβάνοντας υπόψη τις φυσικές, πολιτιστικές, οικονομικές και κοινωνικές ιδιαιτερότητες κάθε περιοχής.
- Τη διαφύλαξη και ενίσχυση της τοπικής και κοινωνικής ταυτότητας των περιοχών, όπου αναπτύσσεται τουριστική δραστηριότητα.
- Την εξασφάλιση των απαιτούμενων τεχνικών και κοινωνικών υποδομών όλων των διαβαθμίσεων, που απαιτούνται για την επιτυχή λειτουργία της τουριστικής δραστηριότητας.
- Την τουριστική αξιοποίηση, στο πλαίσιο των κατευθύνσεων του παρόντος της ακίνητης περιουσίας του Δημοσίου.

1.4. Εκτίμηση του σχεδίου στο περιβάλλον

Η αμφίδρομη σχέση του τουριστικού τομέα με το περιβάλλον απαιτεί προσεκτικό σχεδιασμό, που θα πρέπει να στηρίζεται σε χρήσιμα και αξιόπιστα δεδομένα, τα οποία θα αντικατοπτρίζουν την αλληλεξάρτηση του, με το φυσικό και ανθρωπογενές περιβάλλον, διασφαλίζοντας την αειφορική διαχείριση του. **Οι αρχές** στις οποίες βασίζεται αυτή η προσέγγιση είναι:

- η ενίσχυση του ρόλου της Χώρας, σε διεθνές επίπεδο,
- η ενίσχυση της περιφερειακής ανάπτυξης και της χωρικής συνοχής,
- η διαφύλαξη – προστασία του περιβάλλοντος και κατά περίπτωση η αποκατάσταση και η ανάδειξη των ευαίσθητων στοιχείων της φύσης, της πολιτιστικής κληρονομιάς και του τοπίου,
- η αντιμετώπιση των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής,
- η παροχή ενός συνεκτικού πλαισίου κατευθύνσεων για τα υποκείμενα επίπεδα

σχεδιασμού.

Ειδικότερα προωθείται:

Βιώσιμο τουριστικό προϊόν το οποίο προϋποθέτει την ύπαρξη ενός ολοκληρωμένου σχεδίου που ακολουθεί μια συγκεκριμένη πολιτική φιλοσοφία ισορροπημένης ανάπτυξης και στοχεύει ταυτόχρονα στη διαφύλαξη των περιβαλλοντικών πόρων, την κοινωνική συνοχή και την πολύπλευρη οικονομική ανάπτυξη. Αυτό επιτυγχάνεται με:

- ➔ *Ορθολογική οργάνωση και ανάπτυξη του τομέα του τουρισμού στο πλαίσιο της αξιοποίησης των συγκριτικών πλεονεκτημάτων της Χώρας (γεωγραφική θέση, κλίμα, πολυνησιακός χαρακτήρας, μήκος και ποιότητα ακτών, ποικιλία και έντονη εναλλαγή της μορφής και του είδους των πόρων, πυκνότητα και ποικιλία περιοχών ιδιαίτερου φυσικού κάλλους και πλούσιο πολιτιστικό κεφάλαιο).*
- ➔ *Διάχυση της τουριστικής δραστηριότητας και των αποτελεσμάτων της σε νέες περιοχές και προώθηση της ισόρροπης και αειφόρου ανάπτυξης σύμφωνα με τις φυσικές πολιτιστικές, οικονομικές και κοινωνικές ιδιαιτερότητες κάθε περιοχής.*
- ➔ *Περιβαλλοντική αναβάθμιση των περιοχών τουριστικού ενδιαφέροντος.*
- ➔ *Εξασφάλιση της προστασίας και της βιωσιμότητας των πόρων.*
- ➔ *Καθορισμός της έντασης χρήσης των πηγών του τουριστικού προϊόντος χωροταξικά και χρονικά.*

Βάσει των ανωτέρω στόχων – επιδιώξεων, δίδονται οι ακόλουθες κατευθύνσεις, οι οποίες εξειδικεύονται στο Ειδικό Χωροταξικό Πλαίσιο για τον Τουρισμό:

- ➔ *Ανάληψη ενεργειών και υιοθέτηση δράσεων που συνδέονται με την εξυπηρέτηση του τουρισμού βάσει των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών κάθε περιοχής, της έντασης και του είδους της τουριστικής δραστηριότητας, της γεωμορφολογίας και της ευαισθησίας των πόρων. Οι ενέργειες και δράσεις αυτές αφορούν κυρίως στα εξής:*
- ➔ *Αναβάθμιση της εικόνας των τουριστικών προορισμών προκειμένου να καταστούν ελκυστικότεροι και ασφαλέστεροι, με την ανάδειξη στοιχείων ταυτότητας και αναγνωσιμότητας, την αναβάθμιση και την αποκατάσταση του δομημένου χώρου, την οργάνωση του ατύπως διαμορφωμένου οικιστικά, εξωαστικού χώρου, κ.α.*
- ➔ *Προστασία, ανάδειξη και αποκατάσταση του περιβάλλοντος και του τοπίου (προστασία φυσικού περιβάλλοντος, αρχιτεκτονικής κληρονομιάς, άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς, δημιουργία πολιτιστικών χώρων, δικτύων μονοπατιών και διαδρομών).*

- ➔ Διάχυση της τουριστικής δραστηριότητας με ένταξη των αναξιοποίητων τουριστικών πόρων της ενδοχώρας στο προσφερόμενο προϊόν και με παράλληλη προστασία και διαφύλαξη των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών τους. Ειδικότερα, ενίσχυση της σχέσης αναπτυγμένων παράκτιων περιοχών και ενδοχώρας, ώστε να εμπλουτιστεί η υφιστάμενη τουριστική προσφορά με νέα τουριστικά προϊόντα και να καταστούν βιώσιμες οι νέες μορφές τουρισμού που θα αναπτυχθούν σε ορεινές ή μη ανεπτυγμένες περιοχές.
- ➔ Περιορισμό της διάσπαρτης εκτός σχεδίου δόμησης τουριστικών εγκαταστάσεων σε ευαίσθητες περιοχές (NATURA, ορεινός χώρος, μικρά νησιά με χαμηλό επίπεδο ανάπτυξης).
- ➔ Εμπλουτισμό και αναβάθμιση των κοινωνικών, τεχνικών και ειδικών υποδομών (υγεία, μεταφορές, πληροφόρηση, κ.α.) στην κατεύθυνση της διεύρυνσης των τουριστικών προορισμών αλλά και της καλύτερης εξυπηρέτησης, θωράκισης και ενίσχυσης της ανταγωνιστικότητας του συνόλου των περιοχών τουριστικού ενδιαφέροντος.
- ➔ Βελτίωση των υφιστάμενων υποδομών και των παρεχόμενων υπηρεσιών.
- ➔ Απόσυρση καταλυμάτων και οχλούντων κτιρίων ή και προώθηση προγραμμάτων ανάπλασης για την περιβαλλοντική αναβάθμιση των περιοχών τουριστικού ενδιαφέροντος, κατά προτεραιότητα στις ανεπτυγμένες τουριστικά περιοχές.
- ➔ Επιτάχυνση του ρυθμού ανανέωσης της τουριστικής προσφοράς στην κατεύθυνση της αναβάθμισης της χωρικής και χρονικής διεύρυνσης και του εμπλουτισμού της τουριστικής δραστηριότητας καθώς και της εξαρχής ανάπτυξης επιλεγμένων ειδικών μορφών τουρισμού με ηπιότερα κατά κύριο λόγο χαρακτηριστικά, τόσο λόγω του βαθμού ωρίμανσης του τουριστικού προϊόντος στη χώρα όσο και του διεθνούς ανταγωνισμού.

Από την ανάλυση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων εφαρμογής του Ε.Π.Σ.Χ.Α.Α.Τ. είναι σαφές ότι αναμένονται κυρίως θετικές επιπτώσεις στο περιβάλλον. Το υπό εξέταση Ειδικό Πλαίσιο έχει ενσωματώσει ικανοποιητικά αρχές προστασίας του περιβάλλοντος, όπως αυτό φαίνεται τόσο από τα κριτήρια χωροθέτησης όσο και από τις απαιτήσεις εφαρμογής και λειτουργίας των περιοχών ανάπτυξης τουριστικής δραστηριότητας.

Το σύστημα παρακολούθησης, ως εργαλείο αξιολόγησης του βαθμού υλοποίησης και της αποτελεσματικότητας του Ε.Π.Σ.Χ.Α.Α.Τ., περιλαμβάνει κρίσιμες παραμέτρους, οι κυριότερες των οποίων είναι:

- η οικολογική καταστροφή και η υποβάθμιση των ακτών,

- η διατάραξη της χλωρίδας και της πανίδας,
- η όχληση,
- οι προστατευόμενες και ευαίσθητες περιοχές,
- η πολιτιστική κληρονομιά,
- η τουριστική υποδομή,
- η ποιότητα του αέρα,
- η ηχορύπανση,
- η κατανάλωση ενέργειας,
- οι εκπομπές CO₂,
- η κατανάλωση και η ποιότητα του νερού,
- η παραγωγή υγρών και στερεών αποβλήτων,
- η επεξεργασία και διαχείριση υγρών και στερεών αποβλήτων,
- οι αλλαγές στη χρήση γης,
- η διάβρωση του εδάφους,
- η απώλεια αισθητικών αξιών,
- τα μέσα και οι υποδομές μεταφοράς,
- η προσβασιμότητα,
- η ασφάλεια,
- η δημογραφία,
- το επίπεδο ικανοποίησης κατοίκων και τουριστών κ.α.

Οι παραπάνω δείκτες την πρώτη πενταετία θα αξιολογούνται σε ετήσια βάση, προκειμένου να παρέχουν χρήσιμα στοιχεία για τη λήψη συμπληρωματικών μέτρων εφαρμογής στα πλαίσια της επαναξιολόγησης του Ε.Π.Χ.Α.Α.Τ.. Στη συνέχεια θα αξιολογούνται με μικρότερη συχνότητα (π.χ. ανά τριετία ή πενταετία), ανάλογα με την αποτελεσματικότητα του σχεδίου.

1.5. Ορισμοί

Οι ανάγκες εφαρμογής του Ε.Π.Χ.Α.Α.Τ., απαιτούν προσδιορισμό ορισμών. Για την επαρκή και αποτελεσματική χρήση τους, επιλέγονται ορισμοί οι οποίοι ήδη χρησιμοποιούνται σε άλλα νομοθετήματα, καθώς και συνώνυμες έννοιες οι οποίες συμπεριλαμβάνονται σε περιφερειακά χωροταξικά σχέδια.

Ειδικότερα, με την απόφαση της επιτροπής 1999/35/ΕΚ για τις διαδικασίες εφαρμογής της οδηγίας 95/97/ΕΚ του Συμβουλίου, προσδιορίζονται οι ορισμοί των εννοιών που διαμορφώνουν την τουριστική δραστηριότητα.

Η επιλογή των συγκεκριμένων ορισμών εξυπηρετεί τον περιορισμό ασαφειών και παρερμηνειών, δεδομένου ότι το Ε.Π.Χ.Σ.Α.Α.Τ. αποτελεί ένα εργαλείο χωρικής οργάνωσης της δραστηριότητας του τουρισμού και οφείλει να διευκολύνει τις αποφάσεις και τη συνεννόηση, μεταξύ του επιχειρηματικού κόσμου, της αυτοδιοίκησης και της δημόσιας διοίκησης.

Πίνακας 1. Ορισμοί

Όρος	Νομοθεσία	Ορισμός
Αναγνωρίσιμη τουριστική ταυτότητα		Η περιοχή που: - αποτελεί δημοφιλή τόπο (τουριστικό προορισμό) με ισχυρή φήμη - χαρακτηρίζεται από διαμορφωμένη υψηλή και συνεχή ζήτηση ανεξαρτήτως ηλικίας και εισοδήματος - μπορεί να περιλαμβάνει ιδιαίτερα αναγνωρίσιμο ή γνωστό τουριστικό πόρο ή πόλο έλξης, φυσικό ή ανθρωπογενή.
Βιοποικιλότητα	Ν. 3937/2011	Η ποικιλία των ζώντων οργανισμών πάσης προελεύσεως, περιλαμβανομένων, μεταξύ άλλων, των χερσαίων, θαλασσίων και άλλων υδατικών οικοσυστημάτων και οικολογικών συμπλεγμάτων, των οποίων αποτελούν μέρος. Επίσης, περιλαμβάνεται η ποικιλότητα εντός των ειδών, μεταξύ ειδών και οικοσυστημάτων (άρθρο 2 του Ν.2204/1994). Στη βιολογική ποικιλότητα περιλαμβάνεται τέλος η ποικιλότητα των γονιδίων μέσα και μεταξύ των ειδών.
Γεώτοπος	Ν. 3937/2011	Οι γεωλογικές – γεωμορφολογικές δομές που συνιστούν φυσικούς σχηματισμούς και αντιπροσωπεύουν σημαντικές στιγμές της γεωλογικής ιστορίας της γης, είναι σημαντικοί μάρτυρες της μακράς εξέλιξης της ή δείχνουν σύγχρονες φυσικές, γεωλογικές διεργασίες που συνεχίζουν να εξελίσσονται στην επιφάνεια της Γης.
Δημόσια Ακίνητα <u>συνώνυμο:</u>	Ν. 3986/2011 – άρθ. 12	Νοούνται τα ακίνητα του δημοσίου, των οποίων ο γενικός προορισμός σύμφωνα με τα οικεία εγκεκριμένα Ειδικά Σχέδια Χωρικής

οργανωμένος υποδοχέας τουριστικών δραστηριοτήτων		Ανάπτυξης Δημοσίων Ακινήτων (Ε.Σ.Χ.Α.Δ.Α.) είναι ο τουρισμός, η αναψυχή, η δημιουργία παραθεριστικού τουριστικού χωριού.
Εθνικά Πάρκα	N. 3937/2011	Χαρακτηρίζονται περιοχές μεγάλης έκτασης που είτε λόγω της θέσης τους, όπως διασυννοριακές, είτε λόγω της εξέχουσας οικολογικής ή άλλης φυσικής σπουδαιότητάς τους θεωρούνται ως σημαντικές σε εθνικό επίπεδο.
Ειδικές εναλλακτικές μορφές τουρισμού		Νέα και πολυσύνθετα ειδικά τουριστικά προϊόντα, που: - ανταποκρίνονται σε ειδικά κίνητρα - χαρακτηρίζονται από δυναμική ζήτηση - διαφοροποιούνται από το κυρίαρχο μοντέλο μαζικού τουρισμού (ήλιος και θάλασσα) προς τους πόρους που αξιοποιεί, το βαθμό χωρικής συγκέντρωσης, καθώς και τη χρονική περίοδο ανάπτυξης του.
Επισκέπτης	Απόφαση Επιτροπής 1999/35/ΕΚ για τις διαδικασίες εφαρμογής της οδηγίας 95/97/ΕΚ του Συμβουλίου	Θεωρείται οποιοδήποτε άτομο που ταξιδεύει σε έναν τόπο έξω από το σύννηθες περιβάλλον του, για διάστημα μικρότερο από δώδεκα μήνες και για το οποίο ο κύριο σκοπός του ταξιδιού δεν είναι η άσκηση δραστηριότητας αμειβομένης από το εσωτερικό του τόπου επίσκεψης.
Μαζικός τουρισμός		Αυτός που πληροί συσσωρευτικά: - απευθύνεται σε ευρύ τουριστικό κοινό - διαμορφώνεται και διεκπεραιώνεται με οργανωμένο τρόπο από τουριστικούς φορείς και επιχειρήσεις - συνδέεται με τις εκάστοτε κυρίαρχες μορφές του.
Μαρίνες	Απόφαση Επιτροπής 1999/35/ΕΚ για τις διαδικασίες εφαρμογής της οδηγίας 95/97/ΕΚ του Συμβουλίου	Πρόκειται για λιμάνια όπου οι ιδιοκτήτες σκαφών μπορούν να ενοικιάσουν μια θέση αγκυροβόλησης στο νερό ή μια θέση στην ξηρά για μια τουριστική περίοδο, ή για ένα έτος και για λιμάνια για διερχόμενα σκάφη όπου καταβάλλονται τέλη αγκυροβολίου ανά διανυκτέρευση.
Ξενοδοχεία	Απόφαση Επιτροπής	Στην έννοια αυτή περιλαμβάνονται ξενοδοχεία, ενοικιαζόμενα διαμερίσματα,

	1999/35/ΕΚ για τις διαδικασίες εφαρμογής της οδηγίας 95/97/ΕΚ του Συμβουλίου	μοτέλ, λέσχες διαμονής και παρόμοια καταλύματα που προσφέρουν ξενοδοχειακές υπηρεσίες συμπεριλαμβανόμενης και της καθημερινής τακτοποίησης των κλινών, καθαρισμού των δωματίων και των εγκαταστάσεων υγιεινής.
Οργανωμένος υποδοχέας τουριστικών δραστηριοτήτων	N. 2742/1999 N. 2545/1997 N. 2508/1997 N. 3986/2011 N. 3894/2010	Η περιοχή που αναπτύσσεται σύμφωνα με τις οικείες διατάξεις, προκειμένου να λειτουργήσει κατά κύρια χρήση ως χώρος ανάπτυξης δραστηριοτήτων τουρισμού, αναψυχής και άλλων συνοδευτικών του τουρισμού δραστηριοτήτων.
Παραθεριστικές κατοικίες		Περιλαμβάνονται οι συλλογικές εγκαταστάσεις με κοινή διαχείριση, όπως συγκροτήματα σπιτιών ή μπανγκαλόου, που είναι διαμορφωμένα ως κατοικίες και παρέχουν περιορισμένες ξενοδοχειακές υπηρεσίες.
Παράκτια ζώνη	N. 3937/2011	Χερσαία και υδάτινα τμήματα, εκατέρωθεν της ακτογραμμής στα οποία η αλληλεπίδραση μεταξύ του θαλάσσιου και του χερσαίου τμήματος αποκτά τη μορφή πολύπλοκων συστημάτων οικολογικών στοιχείων και πόρων αποτελούμενων από βιοτικές και αβιοτικές συνιστώσες που συνυπάρχουν και αλληλεπιδρούν με τις ανθρώπινες κοινότητες και τις σχετικές κοινωνικοοικονομικές δραστηριότητες. Η παράκτια ζώνη είναι δυνατόν να περιλαμβάνει φυσικούς σχηματισμούς ή μικρά νησιά στο σύνολό τους.
Περιοχές (επενδύσεων τουρισμού) <u>συνώνυμο:</u> οργανωμένος υποδοχέας τουριστικών δραστηριοτήτων (Π.Ο.Τ.Α.)	N. 3984/2010 – άρθρ. 24	Περιοχές για τις οποίες εκδίδονται Ειδικά Σχέδια Χωρικής Ανάπτυξης Στρατηγικών Επενδύσεων (Ε.Σ.Χ.Α.Σ.Ε.) – Ν.3984/10 – άρθρ. 24 – για επενδύσεις στον τομέα του τουρισμού.
Περιοχές Οργανωμένης Ανάπτυξης Παραγωγικών Δραστηριοτήτων Τουρισμού (Π.Ο.Α.Π.Δ.) <u>συνώνυμο:</u>	N. 2742/99- άρθρ. 10	Νοείται ο καθοριζόμενος υποδοχέας, σύμφωνα με το Ν. 2742/99- άρθρ. 10, στον οποίο αποκλειστικά η κύρια χρήση είναι ο τουρισμός αναψυχής.

οργανωμένος υποδοχέας τουριστικών δραστηριοτήτων		
Εθνικό Σύστημα Προστατευόμενων Περιοχών	N. 3937/2011	Κάθε περιοχή η οποία διαθέτει χαρακτηριστικά που απαιτούν ειδικά μέτρα προστασίας και διαχείρισης και την εντάσσουν σε ειδικά θεσμικά πλαίσια που παράγουν ειδικές δεσμεύσεις (αρχαιολογικοί χώροι, μνημεία, φυσικό περιβάλλον, κ.λ.π.) Οι κατηγορίες προστασίας που αποτελούν το Εθνικό Σύστημα Προστατευόμενων Περιοχών σύμφωνα με τον ν. 3937/2011 είναι οι εξής: (1) Περιοχή απόλυτης προστασίας της φύσης, (2) Περιοχή προστασίας της φύσης, (3) Φυσικό πάρκο (εθνικό και περιφερειακό), (4) Περιοχές προστασίας οικοτόπων και ειδών (Ειδική Ζώνη Διατήρησης - Ειδική Ζώνη Διατήρησης - Καταφύγιο Άγριας Ζωής), (5) Προστατευόμενα τοπία και φυσικοί σχηματισμοί.
Προστατευόμενο τοπίο	N. 3937/2011	Χαρακτηρίζονται περιοχές μεγάλης οικολογικής, γεωλογικής, αισθητικής ή πολιτισμικής αξίας και εκτάσεις που είναι ιδιαίτερα πρόσφορες για αναψυχή του κοινού ή συμβάλλουν στην προστασία φυσικών πόρων λόγω των ιδιαίτερων φυσικών ή ανθρωπογενών χαρακτηριστικών τους.
Προστατευόμενοι φυσικοί σχηματισμοί	N. 3937/2011	Χαρακτηρίζονται λειτουργικά τμήματα της φύσης ή μεμονωμένα δημιουργήματά της, που έχουν ιδιαίτερη επιστημονική, οικολογική, γεωλογική, γεωμορφολογική, ή αισθητική αξία ή συμβάλλουν στη διατήρηση των φυσικών διεργασιών και στην προστασία φυσικών πόρων, όπως δέντρα, συστάδες δέντρων και θάμνων, θαλάσσια, προστατευτική βλάστηση, παρόχθια και παράκτια βλάστηση, φυσικοί φράχτες, καταρράκτες, πηγές, φαράγγια, θίνες, ύφαλοι, σπηλιές, βράχοι, απολιθωμένα δάση, δέντρα ή τμήματά τους, παλαιοντολογικά ευρήματα, κοραλλιογενείς, γεωμορφολογικοί σχηματισμοί, γεώτοποι και οικοτόποι προτεραιότητας κοινοτικού ενδιαφέροντος.
Σημείο Αποδεκτής Αλλαγής		Όριο συγκέντρωσης ανθρώπων και ανθρωπογενών δραστηριοτήτων, όπου κατά

		την υπέρβασή του επιφέρεται αναστροφή του φυσικού, οικονομικού και κοινωνικού περιβάλλοντος.
Συνεδριακά Κέντρα	Απόφαση Επιτροπής 1999/35/ΕΚ για τις διαδικασίες εφαρμογής της οδηγίας 95/97/ΕΚ του Συμβουλίου	Είναι στεγασμένοι χώροι συγκέντρωσης κοινού, που καλύπτουν τις ανάγκες αμιγών συνεδριακών εκδηλώσεων ή μικτών εκδηλώσεων, σε τοπικό, περιφερειακό, εθνικό ή διεθνές επίπεδο. Ως είδος καταλύματος, περιλαμβάνονται επιχειρήσεις που περιλαμβάνουν κατάλυμα και ειδικεύονται σε εγκαταστάσεις για συνέδρια, διασκέψεις, διδασκαλία μαθημάτων, επαγγελματική εκπαίδευση, θρησκευτικές δραστηριότητες.
Σύνθετα τουριστικά καταλύματα <u>συνώνυμο:</u> σύνθετες και ολοκληρωμένες υποδομές μικτής χρήσης (Ε.Π.Χ.Σ.Α.Α. - άρθ. 9)	N. 4002/2011	
Τοπίο	N. 3827/2010 «Κύρωση της Ευρωπαϊκής Σύμβασης του Τοπίου»	Μια περιοχή, όπως αυτή γίνεται αντιληπτή από τον άνθρωπο, της οποίας ο χαρακτήρας είναι αποτέλεσμα της δράσης και αλληλεπίδρασης των φυσικών και ανθρώπινων παραγόντων.
Τουρισμός	Απόφαση Επιτροπής 1999/35/ΕΚ για τις διαδικασίες εφαρμογής της οδηγίας 95/97/ΕΚ του Συμβουλίου	Θεωρείται το σύνολο των δραστηριοτήτων των ατόμων που ταξιδεύουν και παραμένουν σε ένα μέρος διαφορετικό από το σύνηθες περιβάλλον τους, για διάστημα όχι μεγαλύτερο από ένα συνεχόμενο έτος, για ψυχαγωγία, επαγγελματικούς και άλλους λόγους. Σε σχέση με μια δεδομένη χώρα διακρίνονται τρεις μορφές τουρισμού: (α) ο εγχώριος τουρισμός, (β) ο εισερχόμενος και ο εξερχόμενος. Παρόμοιοι ορισμοί μπορούν να χρησιμοποιηθούν για άλλες περιοχές, περιφέρειες ή ομάδες χωρών αντικαθιστώντας τη χώρα με την περιοχή αναφοράς. Έτσι προκύπτει διάκριση σε (α) Εσωτερικό τουρισμό που περιλαμβάνει τον εγχώριο τουρισμό και τον εισερχόμενο τουρισμό, (β) Εθνικό τουρισμό που περιλαμβάνει τον εγχώριο και τον εξερχόμενο τουρισμό και (γ) Διεθνή τουρισμό που περιλαμβάνει τον εισερχόμενο και τον εξερχόμενο τουρισμό

		και διεθνή τουρισμό.
Τουρίστας	Απόφαση Επιτροπής 1999/35/ΕΚ για τις διαδικασίες εφαρμογής της οδηγίας 95/97/ΕΚ του Συμβουλίου	Επισκέπτες που διαμένουν μια τουλάχιστον νύχτα σε συλλογικό ή ιδιωτικό κατάλυμα στον τόπο ή χώρα επίσκεψης.
Τουριστικά Καταλύματα	Απόφαση Επιτροπής 1999/35/ΕΚ για τις διαδικασίες εφαρμογής της οδηγίας 95/97/ΕΚ του Συμβουλίου	Ως τουριστικό κατάλυμα νοείται κάθε εγκατάσταση, η οποία διατίθεται τακτικά ή περιστασιακά για τη διανυκτέρευση τουριστών.
Τουριστικοί πόροι	Απόφαση Επιτροπής 1999/35/ΕΚ για τις διαδικασίες εφαρμογής της οδηγίας 95/97/ΕΚ του Συμβουλίου	Νοούνται φυσικά και ανθρωπογενή σημεία, τόποι, κτίσματα, αξιοθέατα, συνήθειες, παραδόσεις, ήθη και έθιμα, που μπορούν να αποτελέσουν αντικείμενο προσέλκυσης επισκεπτών – τουριστών ή και να προβληθούν ως χαρακτηριστικά για τη δημιουργία ανταγωνιστικών συγκριτικών πλεονεκτημάτων μιας περιοχής.
Ταξιδιώτης		Είναι οποιοδήποτε άτομο που ταξιδεύει σε δύο ή περισσότερες χώρες, ή ανάμεσα σε δύο ή περισσότερους τόπους στο εσωτερικό της χώρας διαμονής του.
Υψηλή συγκέντρωση τουρισμού		Η συγκέντρωση επισκεπτών σε περιοχές εγγύς των ορίων των πόρων του περιβάλλοντος και των υποδομών που εκφράζεται ως ο μέγιστος αριθμός ανθρώπων που μπορούν να φιλοξενούν οι περιοχές αυτές, χωρίς να υποβαθμίζεται η ποιότητα τόσο του περιβάλλοντος όσο και της ζωής των κατοίκων και των επισκεπτών τους. Μπορεί να αφορά μαζικό ή ειδικό εναλλακτικό τουρισμό.
Φέρουσα Ικανότητα	Απόφαση Επιτροπής 1999/35/ΕΚ για τις διαδικασίες εφαρμογής της οδηγίας 95/97/ΕΚ του Συμβουλίου	Νοείται η συγκέντρωση επισκεπτών σε περιοχές κοντά στα όρια της φέρουσας ικανότητας των πόρων του περιβάλλοντος και των υποδομών που εκφράζεται ως ο μέγιστος αριθμός ανθρώπων που μπορούν να φιλοξενούν οι περιοχές αυτές χωρίς να υποβαθμίζεται η ποιότητα τόσο του περιβάλλοντος, όσο και της ζωής των κατοίκων και των επισκεπτών τους.

Κεφάλαιο 2. Γενικά στοιχεία

Η Σ.Μ.Π.Ε. ακολουθεί τις κατευθύνσεις της Κοιν. Οδηγίας 2001/42/ΕΕ, σχετικά με την εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων ορισμένων σχεδίων και προγραμμάτων και της ΚΥΑ 107017/2006 (ΦΕΚ 1225Β/2006).

Στόχος της Σ.Μ.Π.Ε. αποτελεί ο εντοπισμός, η περιγραφή, η αξιολόγηση και εκτίμηση των ενδεχόμενων επιπτώσεων, από την εφαρμογή του Ε.Π.Σ.Χ.Α.Α.Τ.

Αναλύει και αποτυπώνει τη στρατηγική και τις κατευθύνσεις της χωρικής οργάνωσης της Τουριστικής Ανάπτυξης και καθορίζει δράσεις και ενέργειες για τον περιορισμό και την άμβλυνση των επιπτώσεων στο περιβάλλον.

2.1. Φορέας του σχεδίου

Φορέας σχεδιασμού του σχεδίου είναι το Υπουργείο Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής (Υ.Π.Ε.Κ.Α.), με επιβλέπουσα Υπηρεσία τη Δ/νση Χωροταξίας, που εδρεύει στη διεύθυνση: Αμαλιάδος 17, 115 23 Αθήνα, με τηλέφωνο επικοινωνίας 210 6430050.

2.2. Ανάδοχος μελέτης

Η «Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων» (Σ.Μ.Π.Ε.) του προτεινόμενου «Ειδικού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τον Τουρισμό » (Ε.Π.Σ.Χ.Α.Α.Τ.), εκπονήθηκε από τη Δ/νση Χωροταξίας του Υ.Π.Ε.Κ.Α. με σύμβουλο τεχνικής και επιστημονικής στήριξής της, την **«Σύμπραξη των Μελετητών»:**

Ονοματεπώνυμο	Ειδικότητα
Αναστασία Χατζηνικολάου	Αρχιτέκτων Μηχανικός – Χωροτάκτης. Κάτοχος Μελετητικού πτυχίου κατηγορίας 27 και 1, συντονίστρια
Κων/νος Κουκάρας	Δρ. Βιολόγος (MSc), Κάτοχος Μελετητικού πτυχίου κατηγορίας 27 και 26
Σοφία - Ναταλία Μποέμη	Δρ. Διαχειρίστρια Περιβάλλοντος, Κάτοχος Μελετητικού πτυχίου κατηγορίας 27 και 25, επικεφαλής σύμβασης
Σπύρος Αβδημιώτης	Διορισμένος ερευνητής στο Τεχνολογικό Πανεπιστήμιο Κύπρου και στο Τμήμα Διοίκησης ξενοδοχείων και Τουρισμού και μόνιμο μέλος εκπαιδευτικού προσωπικού, στο Αλεξάνδρειο ΑΤΕΙ Θεσσαλονίκης, ειδικός συνεργάτης.
Παναγιώτα Θεοχάρη	Οικονομολόγος (MSc)

με εκπρόσωπο της Σύμβασης την Δρ. Σοφία - Ναταλία Μποέμη, Διαχειρίστρια Περιβάλλοντος.

Τα **στοιχεία επικοινωνίας** της Σύμπραξης Μελετητών είναι:

Μ. Αλέξανδρου 28, Πυλαία
ΤΚ 55535, Θεσσαλονίκη
Τηλ: 2310322498
Φαξ: 2310309768
Email εκπροσώπου: nboemi@gmail.com
Email σύμπραξης: info@alphamentor.gr

Κεφάλαιο 3. Σκοπιμότητα και στόχοι του σχεδίου

3.1. Σκοπιμότητα

Το «Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τον Τουρισμό» (ΚΥΑ 24208 – ΦΕΚ 1138Β/11-06-2009), παρέχει κατευθύνσεις, κανόνες και κριτήρια για τη χωρική διάρθρωση, οργάνωση και ανάπτυξη του Τουρισμού στον ελληνικό χώρο, την προστασία και ανάδειξη του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος, τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας του τουριστικού προϊόντος, την εξασφάλιση της προστασίας και της βιωσιμότητας των πόρων που ενδιαφέρουν τον τουρισμό και τη διαμόρφωση ενός πλαισίου κατευθύνσεων προς τον υποκείμενο σχεδιασμό, για τις αδειοδοτούσες αρχές και τις ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις.

Το Ε.Π.Χ.Σ.Α.Α. για τον Τουρισμό, διαρθρώθηκε σε τέσσερα επίπεδα, αυτά:

- της κατηγοριοποίησης του Εθνικού Χώρου, σε δέκα (10) περιοχές, με κριτήρια την ένταση και το είδος της τουριστικής δραστηριότητας, της γεωμορφολογίας και της ευαισθησίας των πόρων,
- των κατευθύνσεων χωρικής οργάνωσης για κάθε κατηγορία, καθώς και ρυθμίσεις και περιορισμοί δόμησης,
- των κατευθύνσεων για την ανάπτυξη ειδικών μορφών τουρισμού, εμπλουτισμού του τουριστικού προϊόντος και κατευθύνσεων για τις τεχνικές υποδομές,
- των κατευθύνσεων για κατηγορίες χώρου με ειδικά καθεστώτα, των κατευθύνσεων για επίλυση συγκρούσεων.

Η εφαρμογή του Ε.Π.Χ.Σ.Α.Α. για τον Τουρισμό έχει αναδείξει σημαντικά ζητήματα, τα οποία σε συνδυασμό με τις νέες στρατηγικές επιλογές της Ε.Ε. - και για τον Τουρισμό – την προσθήκη νέου θεσμικού πλαισίου και την τρέχουσα οικονομική δημοσιονομική κατάσταση της Χώρας, θέτουν την ανάγκη αναθεώρησης και προσαρμογής του Ε.Π.Χ.Σ.Α.Α. για τον Τουρισμό.

Σε αυτό το διάστημα έχουν προκύψει:

1. σε επίπεδο στρατηγικών πολιτικών:

- I. η ολοκλήρωση του κύκλου της Στρατηγικής της Λισαβόνας (2010) και έναρξη εφαρμογής της «Στρατηγικής Ευρώπης 2020».
- II. η κοινοτική στρατηγική «Η Ευρώπη, ο Πρώτος Τουριστικός Προορισμός στον Κόσμο» το 2010.

2. σε επίπεδο θεσμικού πλαισίου:

- III. ο Ν. 3937/2011 για την «Διατήρηση της Βιοποικιλότητας»
- IV. ο Ν. 4002/2011 για την «Τροποποίηση της συνταξιοδοτικής νομοθεσίας του Δημοσίου Ρυθμίσεις για την ανάπτυξη και τη δημοσιονομική εξυγίανση. Θέματα αρμοδιότητας Υπουργείων Οικονομικών, Πολιτισμού και Τουρισμού και Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης» / Μέρος Β' - προώθηση τουριστικών επενδύσεων, σύνθετα τουριστικά καταλύματα και άλλες διατάξεις τουριστικής νομοθεσίας / Κεφάλαιο Γ' - Σύνθετα Τουριστικά Καταλύματα
- V. ο Ν. 3827/2010 «Κύρωση της Ευρωπαϊκής Σύμβασης του Τοπίου»,
οι οποίοι επηρεάζουν σημαντικά τις δραστηριότητες για τον Τουρισμό, καθώς και η θέσπιση ειδικών μορφών τουρισμού, όπως ο καταδυτικός τουρισμός, ο τουρισμός υπαίθρου, το υπό ψήφιση νομοσχέδιο για τον θαλάσσιο και αλιευτικό τουρισμό, η εφαρμογή του Ε.Π.Χ.Σ.Α.Α. για τις Υδατοκαλλιέργειες.

3. Σε επίπεδο κοινωνικοοικονομικών εξελίξεων, η ανάγκη διασύνδεσης του χωρικού με τον αναπτυξιακό σχεδιασμό.

Η σαφής διαφοροποίηση στην κατεύθυνση βελτίωσης της Εθνικής και Κοινοτικής στρατηγικής πολιτικής για την εδαφική, κοινωνική και οικονομική συνοχή και της αναβάθμισης της Ευρωπαϊκής στρατηγικής για τον Τουρισμό, επιβάλλουν την αναθεώρηση και προσαρμογή του Ε.Π.Χ.Σ.Α.Α. για τον Τουρισμό.

3.1.1. Διαφοροποιήσεις υφιστάμενου και υπό αναθεώρηση Ε.Π.Χ.Σ.Α.Α.Τ

Η κατηγοριοποίηση του εθνικού χώρου – στα πλαίσια του υπό αναθεώρηση Ε.Π.Χ.Σ.Α.Α. για τον Τουρισμό – παραμένει η αυτή ως προς το ισχύον και δεν διαφοροποιείται:

1) ως προς την κατηγοριοποίηση, με βάση την ένταση και του είδους της τουριστικής ανάπτυξης:

Υφιστάμενο Ε.Π.Χ.Σ.Α.Α.Τ.

Α) Αναπτυγμένες τουριστικά περιοχές, σε:

- (Α1) Δυναμικά αναπτυγμένες
- (Α2) Φθίνουσες αναπτυγμένες

Β) Αναπτυσσόμενες τουριστικά περιοχές, σε:

- (Β1) Περιοχές με περιθώρια ανάπτυξης ποιοτικού μαζικού τουρισμού
- (Β2) Περιοχές με περιθώρια ανάπτυξης ήπιων μορφών ειδικού-εναλλακτικού τουρισμού
- (Β3) Αναπτυγμένοι πυρήνες μαζικού τουρισμού εντός ευρύτερων αναπτυσσόμενων περιοχών με περιθώρια ανάπτυξης εναλλακτικού τουρισμού

Γ) Περιοχές τουριστικού ενδιαφέροντος με μειονεκτικά χαρακτηριστικά και κυρίαρχες χρήσεις άλλες από τον τουρισμό

Δ) Μητροπολιτικές περιοχές

Υπό αναθεώρηση Ε.Π.Χ.Σ.Α.Α.Τ.

Α) Αναπτυγμένες & αναπτυσσόμενες τουριστικά περιοχές, σε:

- (Α1) Αναπτυγμένες τουριστικά
- (Α2) Αναπτυσσόμενες τουριστικά

Β) Περιοχές με περιθώρια ανάπτυξης ειδικού και εναλλακτικού τουρισμού, σε:

- (Β1) Περιοχές με περιθώρια ανάπτυξης ειδικού και εναλλακτικού τουρισμού
- (Β2) Περιοχές - πόλοι ανάπτυξης ειδικών μορφών τουρισμού, με δύο υποκατηγορίες, αυτών των χιονοδρομικών κέντρων και των λουτροπόλεων

Γ) Μητροπολιτικές περιοχές

Η προτεινόμενη αναθεώρηση της κατηγοριοποίησης στοχεύει και επιδιώκει:

- Την ομογενοποίηση των κατηγοριών με βάση την ένταση (αναπτυγμένες και αναπτυσσόμενες) και το είδος των τουριστικών δραστηριοτήτων (μαζικός τουρισμός). Επιδιώκεται επίσης, η αναβάθμιση υφιστάμενων εγκαταστάσεων και η επανάχρηση αργούντων εγκαταστάσεων και υποδομών.
- Τη διαφοροποίηση στην κατεύθυνση της εξειδίκευσης του τουριστικού ειδικού και εναλλακτικού τουριστικού προϊόντος.

2) Ως προς την κατηγοριοποίηση, με βάση τα γεωμορφολογικά χαρακτηριστικά:

Υφιστάμενο Ε.Π.Χ.Σ.Α.Α.Τ.

Ε) Παράκτιες περιοχές και νησιά:

- (Ομάδα Ι) Σχετικά μικρά νησιά με προβλήματα ανάπτυξης
- (Ομάδα ΙΙ) Αναπτυγμένα και αναπτυσσόμενα τουριστικά νησιά
- (Ομάδα ΙΙΙ) Βραχονησίδες και ακατοίκητα νησιά

Υπό αναθεώρηση Ε.Π.Χ.Σ.Α.Α.Τ.

Δ) Νησιά και παράκτιες περιοχές:

- (Δ1) - (Ομάδα Ι) Αναπτυγμένα και αναπτυσσόμενα νησιά
- (Δ1) - (Ομάδα ΙΙ) Σχετικά μικρά νησιά με προβλήματα ανάπτυξης
- (Δ1) - (Ομάδα ΙΙΙ) Βραχονησίδες και ακατοίκητα νησιά
- (Δ2) Παράκτιος χώρος

ΣΤ) Ορεινές περιοχές (>600m)

Ε) Ορεινές περιοχές

Ζ) Πεδινές και ημιορεινές περιοχές

ΣΤ) Πεδινές και ημιορεινές περιοχές

Η προτεινόμενη αναθεώρηση της κατηγοριοποίησης στοχεύει και επιδιώκει:

- Στο διαχωρισμό παράκτιου χώρου και νησιών.
- Στην ιδιαίτερη κατηγοριοποίηση των νησιών και των βραχονησίδων, στην κατεύθυνση σαφέστερου προσδιορισμού των επιτρεπόμενων εγκαταστάσεων.

3) Ως προς την κατηγοριοποίηση, με βάση το κριτήριο της ευαισθησίας των περιβαλλοντικών και πολιτιστικών πόρων:

Υφιστάμενο Ε.Π.Χ.Σ.Α.Α.Τ.

Υπό αναθεώρηση Ε.Π.Χ.Σ.Α.Α.Τ.

Η) Περιοχές Εθνικού Συστήματος Προστατευόμενων Περιοχών

Ζ) Περιοχές Εθνικού Συστήματος Προστατευόμενων Περιοχών

Θ) Προστατευόμενοι και εγκαταλελειμμένοι οικισμοί

Η) Προστατευόμενοι και εγκαταλελειμμένοι οικισμοί

Ι) Αρχαιολογικοί χώροι, μνημεία και ιστορικοί τόποι

Θ) Αρχαιολογικοί χώροι, μνημεία και ιστορικοί τόποι

Ι) Περιοχές ιδιαίτερου χαρακτήρα

Η προτεινόμενη αναθεώρηση εισάγει μια επιπλέον κατηγορία, αυτή των περιοχών ιδιαίτερου χαρακτήρα, στην προσπάθεια να περιλαμβάνονται περιοχές που αυτοτελώς ή συνδυαστικά μπορούν να αξιοποιούν το φυσικό πλούτο, τη διαχρονική εξέλιξη (ιστορία, ήθη, έθιμα) και την ιδιαιτερότητα τοπικών οικονομικών δραστηριοτήτων.

Ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του αναθεωρημένου σχεδίου του Ειδικού Πλαισίου, επίσης αφορούν:

- Οι σύγχρονες τάσεις ζήτησης ποιοτικών εγκαταστάσεων και υπηρεσιών και όπως αυτές κυρίως εκφράζονται από τους οργανωμένους υποδοχείς τουριστικών δραστηριοτήτων και από τα σύνθετα τουριστικά καταλύματα.
- Η χωροθέτηση οργανωμένων υποδοχέων τουριστικών δραστηριοτήτων, στο σύνολο σχεδόν της κατηγοριοποίησης του εθνικού χώρου.
- Η εισαγωγή ως ιδιαίτερης βαρύτητας κριτήριο – για εγκατάσταση οργανωμένων υποδοχέων τουριστικών δραστηριοτήτων και σύνθετων τουριστικών καταλυμάτων

- το δημόσιο όφελος, συνυπολογιζόμενο και με το κριτήριο της περιβαλλοντικής επιβάρυνσης.

3.1.2. Διαφοροποιήσεις στην περιβαλλοντική διάσταση από το υφιστάμενο Ε.Π.Χ.Σ.Α.Α.Τ.

Όπως προαναφέρεται η σκοπιμότητα αναθεώρησης του υφιστάμενου Ε.Π.Χ.Σ.Α.Α.Τ. αφορά στην προσαρμογή στα νέα δεδομένα που έχουν προκύψει από την αναβάθμιση της Ευρωπαϊκής Στρατηγικής για τον Τουρισμό, ως κρίσιμο παράγοντα για την εδαφική, κοινωνική και οικονομική συνοχή. Ιδιαίτερης βαρύτητας χαρακτηριστικό αποτελεί η σχέση περιβαλλοντικής πολιτικής και πολιτικής ανάδειξης και εξυπηρέτησης – του με ευρεία έννοια – δημοσίου οφέλους. Ως εκ τούτου δεν προκύπτει επιλογή ή ανάγκη αναθεώρησης του υφιστάμενου Ε.Π.Χ.Σ.Α.Α.Τ. για κατευθύνσεις και κριτήρια, τα οποία επέφεραν αρνητικές περιβαλλοντικές επιπτώσεις.

Η πολιτική της Ε.Ε. – και όχι μόνο για τον Τουρισμό – δεν χαρακτηρίζεται από τις αλλαγές του θεσμικού πλαισίου για την αντιμετώπιση αρνητικών επιπτώσεων, τρέχοντας να επανορθώσει τα συσσωρευμένα “κακώς κείμενα” αλλά για να σχεδιάζει και να καθορίζει πολιτικές ενίσχυσης και αναβάθμισης σημαντικών τομέων της οικονομίας, με βάση τις μέλλουσες ανάγκες.

Η αναθεώρηση του Ε.Π.Χ.Σ.Α.Α.Τ. εντάσσεται σ’ αυτή τη λογική και μόνο και δεν βρίσκει έδαφος για αναζητήσεις σε σημαντικές αρνητικές περιβαλλοντικές επιπτώσεις.

Η σχέση περιβαλλοντικής πολιτικής και δημοσίου οφέλους εκφράζεται με τη νέα προσέγγιση των δραστηριοτήτων του Τομέα, με περιοχές του Εθνικού Συστήματος Προστατευόμενων Περιοχών, τα νησιά και τις βραχονησίδες και τις περιοχές ιδιαίτερου χαρακτήρα. Η προσέγγιση αυτή διαφοροποιεί την αντίληψη, ότι “όσο πιο μικρό, σε πιο μεγάλη έκταση, τόσο το καλύτερο περιβαλλοντικά”, όπως επίσης και την αντίληψη “το μη εγγίζετε περιβαλλοντικά είναι το ορθότερο”.

Καλές πρακτικές από το ευρωπαϊκό και διεθνές περιβάλλον αλλά και από τη Χώρα αναδεικνύουν αντίστοιχου χαρακτήρα εκτιμήσεις:

- Περιβαλλοντικά δεν είναι πάντα ηπιότερη η όχληση από μικρές και υποβαθμισμένες μονάδες, σε σχέση με μία σύγχρονη μονάδα, η οποία ενσωματώνει την περιβαλλοντική συνιστώσα, στο σύνολο των υποδομών και των δραστηριοτήτων της.
- Πολιτικές μη αξιοποίησης εξαιρετικών φυσικών πόρων, με τα χαρακτηριστικά της προστατευόμενης περιοχής, δεν έχουν πάντα θετικά αποτελέσματα για το περιβάλλον. Αντιθέτως, η περιορισμένη σε κλίμακα - και ορισμένη ως προς τη θέση της - τουριστική δραστηριότητα και με ενσωματωμένη την περιβαλλοντική διάσταση στη λειτουργία της, μπορεί να είναι μοχλός ανάδειξης του φυσικού περιβάλλοντος και να συμβάλει στην προστασία και στη διαχείρισή του.
- Οι πολιτικές προστασίας και ανάδειξης του τοπίου, προφανώς δεν μπορεί να είναι πολιτικές με αρνητικές επιπτώσεις προς αυτό – και από την τουριστική

δραστηριότητα – αλλά δεν μπορεί να είναι και πολιτικές “στασιμότητας” ενός κακομεταχειρισμένου τοπίου ή ενός υποβαθμισμένου τοπίου. Σε αυτές τις περιπτώσεις η σχέση προστασίας του περιβάλλοντος, δημοσίου οφέλους, πρέπει να συναντούν και να συνυπολογίζουν και τη σχέση τους με την αναβάθμιση του τοπίου.

Σε αυτήν την κατεύθυνση κινούνται οι διαφοροποιήσεις του υπό αναθεώρηση Ε.Π.Σ.Χ.Α.Α.Τ. και αναλόγως αξιολογούνται στη συνέχεια οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις του Σχεδίου από την παρούσα Σ.Μ.Π.Ε.

3.2. Κοινοτικοί στόχοι και εθνικοί στόχοι περιβαλλοντικής προστασίας που αφορούν το Ε.Π.Σ.Χ.Α.Α.Τ.

3.2.1. Κοινοτικοί στόχοι

Ο τουρισμός αποτελεί έναν από τους σημαντικότερους, μεγαλύτερους και δυναμικότερους τομείς της παγκόσμιας οικονομίας. Σε αυτό συμβάλλει η διεθνοποίηση της οικονομίας, η αύξηση του διαθέσιμου εισοδήματος και η βελτίωση των υποδομών και των μεταφορών που καθιστούν τις μετακινήσεις φθηνότερες και ταχύτερες.

Στην Ευρωπαϊκή Ένωση, λόγω της οικονομικής του βαρύτητας και των σημαντικών επιδράσεων στην απασχόληση, την επένδυση και το εισόδημα των Ευρωπαίων πολιτών, έχει αναγνωριστεί η σημασία του τουρισμού και για το λόγο αυτό, ανέπτυξε και συνεχίζει να αναπτύσσει στρατηγικές και επιμέρους πολιτικές που αποσκοπούν στη διατήρηση της δυναμικής του τομέα. Η πολυσχιδής υπόσταση του τουριστικού προϊόντος, πέραν των οικονομικών ωφελειών, έχει σημαντικές επιδράσεις στο περιβάλλον και τον πολιτισμό, τομείς στους οποίους η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει διατυπώσει ανάλογες στρατηγικές και πολιτικές με στόχο την επίτευξη βιώσιμης ανάπτυξης, που εξασφαλίζει την αειφορία των περιβαλλοντικών, κοινωνικών και οικονομικών πόρων. Η προστασία του περιβάλλοντος, η κοινωνική ισότητα, συνοχή, η ισορροπημένη περιφερειακή ανάπτυξη και η οικονομική ευημερία, αποτελούν τους στρατηγικούς στόχους της πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Σύμφωνα με την Ε.Ε., η **οικονομική, κοινωνική και περιβαλλοντική βιωσιμότητα**, αποτελούν του βασικούς παράγοντες για την ανταγωνιστικότητα των προορισμών, την ευημερία των πληθυσμών, τη δημιουργία απασχόλησης και τη διαφύλαξη και αναβάθμιση φυσικών και πολιτιστικών πόλων έλξης (COM 2003/716). Ως εκ τούτου, η πολιτική του τουρισμού θα πρέπει να στοχεύει και να λειτουργεί με βάση την προστασία της βιοποικιλότητας, της διατήρησης της λειτουργίας των οικοσυστημάτων, την προστασία των

φυσικών πόρων και της πολιτιστικής κληρονομιάς, κρίνοντας απαραίτητο να υπάρχει μια οριζόντια αμφίδρομη σχέση μεταξύ του τουρισμού και άλλων πολιτικών. Η νομική βάση για την λήψη νομοθετικών μέτρων και τον καθορισμό των στόχων στον τομέα του τουρισμού, εμπεριέχονται στις διατάξεις του άρθρου 195 ΣΛΕΕ, η οποία όμως προϋποθέτει την δραστηριοποίηση των κρατών μελών της. Ουσιαστικά η αρμοδιότητα της Ε.Ε. είναι υποστηρικτική, έχοντας ως υποχρέωση να ενθαρρύνει τη συνεργασία των κρατών-μελών, ιδίως σε ό,τι αφορά στην ανταλλαγή ορθών πρακτικών. Βέβαια, η βιώσιμη ανάπτυξη ως απώτερος στόχος, αποτελεί ήδη αρχή του Δικαίου της ΕΕ, που περιλαμβάνεται στις διατάξεις της Συνθήκης της Λισσαβόνας (Άρθρο 3, αρ 4 ΣΕΕ) και διαπνέει όλες τις πολιτικές δράσεις της Ένωσης. Σχετικά με το στόχο της ΕΕ για την ευημερία και την απασχόληση των πολιτών, αναπτύχθηκε σύστημα ελέγχου της συμμετοχής στο ΑΕΠ και λοιπών συσχετίσεων στην οικονομία μέσω τη κατασκευής και καθιέρωσης δορυφόρων λογαριασμών που αναπτύχθηκαν στη βάση των αυστηρών κριτηρίων κατάρτισης των εθνικών λογαριασμών.

Ειδικότερα, αναπτύχθηκαν πολιτικές που αποσκοπούσαν στη δημιουργία ενός ανταγωνιστικού και αποδοτικού συστήματος μεταφοράς των επιβατών, στις υψηλής ποιότητας υπηρεσίες, στην απασχόληση, την εκπαίδευση, στην ανταλλαγή και προώθηση πληροφοριών, στην ενίσχυση του ανταγωνισμού, στην προστασία του φυσικού και ανθρωπογενούς περιβάλλοντος κ.α. Αναφορικά με τη βιώσιμη ανάπτυξη, την αειφορία των πολιτισμικών πόρων και την περιβαλλοντική προστασία, η Ε.Ε. έχει χρηματοδοτήσει πλήθος προγραμμάτων έρευνας και συνεργασίας φορέων, μέσω των οποίων έχουν προκύψει συστήματα πρόβλεψης και ελέγχου της τουριστικής δραστηριότητας. Συνοπτικά αναφέρονται τα προγράμματα Calypso Tourism Preparatory Action, European Destinations of Excellence, Michael Plus, Athena-Access to Cultural Heritage, European Heritage Label, ShMILE: Sustainable hotels in Mediterranean Islands and area, ShMILE 2: focus on diffusion of Ecolabel to Mediterranean tourist accommodation services, κ.α

3.2.2. Εθνικοί στρατηγικοί στόχοι περιβαλλοντικής προστασίας

Η Εθνική Στρατηγική για τη βιώσιμη ανάπτυξη έχει ως βασική αρχή την ισότιμη συμμετοχή της περιβαλλοντικής προστασίας ως προς αυτές των οικονομικών και κοινωνικών δραστηριοτήτων.

Η Εθνική Στρατηγική για τη βιώσιμη ανάπτυξη –όπως εκφράζεται από την Απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου της 23ης Μαΐου 2002- αφορά στη συμμετοχή και αξιολόγηση της περιβαλλοντικής διάστασης, σε όλο το φάσμα των ανθρωπογενών δραστηριοτήτων και των

αναπτυξιακών διαδικασιών, στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Στρατηγικής για τη βιώσιμη ανάπτυξη.

Οι καθορισμένες αρχές αφορούν:

- η αρχή της πρόληψης της ρύπανσης,
- η αρχή ο ρυπαίνων πληρώνει,
- η αρχή της ισότητας και συνυπευθυνότητας.

Στόχοι αποτελούν:

- η αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής,
- η ορθολογική διαχείριση των υδάτινων πόρων,
- η ορθολογική διαχείριση των στερεών και υγρών αποβλήτων και η μείωση τους,
- η προστασία της βιοποικιλότητας και των οικοσυστημάτων,
- η εξοικονόμηση ενέργειας
- η μείωση των αέριων ρύπων,
- η πρόληψη της ερημοποίησης.

Για την ελληνική οικονομία, ο τουρισμός αποτελεί κεντρικό πυλώνα ανάπτυξης με σημαντική συνεισφορά στο Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν, στην απασχόληση και στις επενδύσεις. Μερικά από τα ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα της Ελλάδος που την καθιστούν έναν από τους σημαντικότερους προορισμούς παγκοσμίως, είναι η πολιτιστική κληρονομία, η εκτεταμένη ακτογραμμή, το φυσικό περιβάλλον, ενώ ταυτόχρονα, αποτελεί έναν ιδιαίτερα εξωστρεφή τομέα της Ελληνικής οικονομίας, με την εισροή συναλλάγματος να επιδρά θετικά στη μείωση του ελλείμματος τρεχουσών συναλλαγών. Η Ελλάδα, ως χώρα της ΕΕ, έχει προσυπογράψει και υιοθετήσει τις στρατηγικές της και μέσα στα πλαίσια αυτά διαμορφώνει συγκεκριμένες πολιτικές, οι οποίες μέχρι σήμερα έχουν δημιουργήσει ένα προϊόν ανταγωνιστικό μεν, αλλά με τεράστια περιθώρια βελτίωσης κυρίως ως προς τη διαφοροποίηση από τον υφιστάμενο ανταγωνισμό. Το βασικό κίνητρο του ταξιδιού είναι το δίπτυχο «ήλιος και θάλασσα» παραμένοντας ένας προορισμός τυπικά «μεσογειακός», σημαντικά εξαρτημένος από τους tour operators, έντονα εποχικός, προσελκύοντας τουρίστες των οποίων η μέση κατά κεφαλήν δαπάνη, είναι χαμηλή και συνεχώς φθίνουσα. Τούτο έχει ως αποτέλεσμα, το μοντέλο του προσφερόμενου τουριστικού προϊόντος στη χώρα μας σήμερα, να παρουσιάζει σημαντική ελαστικότητα ζήτησης (μεγαλύτερη της μονάδος), που σημαίνει ότι α) η αύξηση της τιμής των προϊόντων μειώνει τη ζητούμενη

ποσότητα και β) η αύξηση του εισοδήματος των δυνητικών τουριστών, αυξάνει τη ζητούμενη ποσότητα. Πρακτικά αυτό σημαίνει ότι για μια χώρα μικρού οικονομικού μεγέθους, όπως είναι η Ελλάδα, που συνδυάζει πλούτο φυσικών και πολιτισμικών στοιχείων, ο τουρισμός αποτελεί σημαντική εξαγωγική διέξοδο, ωστόσο, κάθε τι που ανεβάζει το κόστος των διακοπών, ακόμη και η φορολόγηση, περιορίζει τη ζήτηση. Αντιθέτως, η ζήτηση αυξάνεται όταν μειώνονται οι τιμές, ωστόσο μια τέτοια πολιτική ελλοχεύει τον κίνδυνο οριακές επιχειρήσεις να οδηγηθούν είτε στο κλείσιμο, είτε στην υποβάθμιση των προσφερομένων υπηρεσιών, επιφέροντας σοβαρές μακροπρόθεσμες επιπτώσεις στη φήμη του προορισμού και εν γένει την εικόνα του. Η μείωση της φορολογίας που επιβάλλεται σε επιχειρήσεις τουρισμού αφενός είναι επιβεβλημένη, καθιστώντας περισσότερο ελκτικό το τουριστικό προϊόν στο κοινό, αφετέρου με σκοπό η ελαστικότητα ζήτησης να περιοριστεί, θα πρέπει να περιοριστούν οι ελλείψεις σε υποδομές, να τονωθεί η ανταγωνιστικότητα του Ελληνικού τουριστικού προϊόντος έναντι του υφιστάμενου ανταγωνισμού, να ενισχυθεί η ποιότητα, να αναδειχθούν νέες μορφές τουριστικής δραστηριότητας, να υπάρξει καινοτομία και διαφοροποίηση του στις διεθνές αγορές.

Η Εθνική στρατηγική για την τουριστική ανάπτυξη αναδιαμορφώθηκε στο «Συνθετικό κείμενο για το σχεδιασμό των παρεμβάσεων της προγραμματικής περιόδου 2007-2013 στον τομέα του Τουρισμού» όπως συντάχθηκε το Σεπτέμβριο του 2006 από την ομάδα σχεδιασμού προγράμματος τουρισμού, του τότε Υπουργείου Ανάπτυξης, όπου διατυπώθηκε η στροφή στο θεματικό τουρισμό, η ενίσχυση των οριζόντιων συνεργασιών, η έμφαση στην αειφορία, η ενσωμάτωση των κατευθύνσεων της συνθήκης της Λισαβόνας, η θέσπιση κριτηρίων αναβάθμισης της ποιότητας των προσφερομένων υπηρεσιών, η προώθηση της τεχνολογικής καινοτομίας, η ενίσχυση της επιχειρηματικότητας, η ανάπτυξη νέων ειδικών μορφών τουρισμού, η αναβάθμιση και προβολή νέων προορισμών, η ενίσχυση της εξωστρέφειας του Ελληνικού τουρισμού. Οι βασικές παράμετροι της εθνικής στρατηγικής για τον τουρισμό παραμένουν να είναι η προάσπιση και η ανάδειξη των αξιών και του τρόπου ζωής των Ελλήνων, η δημιουργική ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς και της σύγχρονης Ελληνικής δημιουργίας, ο σεβασμός και η ορθολογική αξιοποίηση των φυσικών πόρων, η ανάπτυξη της εξωστρέφειας των επιχειρήσεων, η παροχή υπηρεσιών υψηλής ποιότητας, η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας, η ισόρροπη ανάπτυξη και η δίκαιη κατανομή των εισοδημάτων. Στα πλαίσια αυτά, η τουριστική ταυτότητα της χώρας βασίστηκε σε εννέα στρατηγικούς άξονες: Ήλιος και θάλασσα, θαλάσσιος τουρισμός, πολιτιστικός τουρισμός, περιγητικός τουρισμός, τουρισμός φύσης, τουρισμός υγείας,

τουρισμός συνεδρίων και κινήτρων και πολιτισμός πόλεων. Οι προσδοκώμενοι βασικοί πυλώνες ανάπτυξης είναι: α)η προσέλκυση νέων επενδύσεων στις υποδομές του τουρισμού και β)η διείσδυση σε νέες αγορές.

Αναφορικά με τις επενδύσεις, ως επιμέρους στόχοι έχουν τεθεί,

- η δημιουργία ενός σταθερού επενδυτικού και φορολογικού πλαισίου,
- η διαρκής απλοποίηση της γραφειοκρατίας,
- η αυστηρή τήρηση των κανόνων εργασίας και η καταπολέμηση της αδήλωτης εργασίας,
- η δημιουργία σύγχρονων και ανταγωνιστικών δομών τουριστικής εκπαίδευσης και κατάρτισης,
- η προώθηση και στήριξη επενδύσεων που στοχεύουν στην αναβάθμιση της ποιότητας και της διεύρυνσης των παρεχόμενων υπηρεσιών,
- η αναβάθμιση των κριτηρίων ποιότητας των υπηρεσιών και δημιουργία νέου πλαισίου κατηγοριοποίησης (αστεροποίησης),
- η προώθηση και στήριξη επενδύσεων ειδικά σε υποδομές που ενισχύουν τον τουρισμό κρουαζιέρας και τον τουρισμό θαλάσσης,
- η ανάπτυξη υποστηρικτικού κανονιστικού πλαισίου για τις ειδικές μορφές τουρισμού (Τουρισμός Υπαίθρου, Ιαματικός και Ιατρικός Τουρισμός, Καταδυτικός Τουρισμός),
- η αναβάθμιση των υπηρεσιών σε αρχαιολογικούς και ιστορικούς χώρους με τουριστικό ενδιαφέρον,
- η αναβάθμιση του ρόλου της χώρας στους διεθνείς οργανισμούς τουρισμού και
- η ανάπτυξη διμερών σχέσεων με όμορες χώρες για την κοινή ανάπτυξη νέων απόμακρων αγορών.

Αναφορικά με τη διείσδυση σε νέες αγορές, ο γεωγραφικός προσδιορισμός της ζήτησης από το εξωτερικό, προέρχεται στο σύνολό της σχεδόν, από την Ευρωπαϊκή ήπειρο. Σε επίπεδο χωρών, η Γερμανία και το Ηνωμένο Βασίλειο αποτελούν διαχρονικά τις παραδοσιακές αγορές που όμως το μερίδιο τους βαίνει μειούμενο τα τελευταία χρόνια. Είναι ενδεικτικό ότι το 2010 το ποσοστό από τις χώρες αυτές διαμορφώθηκε στο 14% και 12% των συνολικών αφίξεων, όταν το 2000 κυμαίνονταν στο 19% και 22% αντίστοιχα. Την τελευταία δεκαετία ωστόσο, αναδείχθηκαν νέες χώρες-αγορές από τις οποίες η Ελλάδα προσελκύει σημαντικό αριθμό επισκεπτών. Οι χώρες αυτές είναι κυρίως η Ρωσία και οι

γειτονικές Βαλκανικές με τις αφίξεις να αντισταθμίζουν εν μέρει την κάμψη από άλλες χώρες. Αντίθετα, μικρός είναι ο αριθμός των επισκεπτών από χώρες όπως η Ιαπωνία, η Βραζιλία, η Ινδία και η Κίνα, γεγονός που υποδεικνύει την ύπαρξη και άλλων αγορών από τις οποίες η Ελλάδα θα μπορούσε να επωφεληθεί από την προσέλκυση σημαντικού αριθμού επισκεπτών. Ως προς την κατεύθυνση αυτή, έχει τεθεί ως στόχος η επανάκτηση των παραδοσιακών μας αγορών, η συνέχιση της ανάπτυξης των νέων αγορών, και η πρόσβαση σε νέες δυναμικές αγορές. Αναφορικά με τον υφιστάμενο ανταγωνισμό, τα τελευταία χρόνια έχουν αναπτυχθεί νέοι τουριστικοί προορισμοί, που προσφέρουν παρόμοιο προϊόν, απευθύνονται στο ίδιο αγοραστικό κοινό με συγκριτικό πλεονέκτημα, το χαμηλό κόστος διακοπών και την καλή ποιότητα υπηρεσιών. Αντίθετα, το συγκριτικό πλεονέκτημα της χώρας μας, έγκειται στην πληθώρα τουριστικών πόρων, στον πλούτο της κουλτούρας και του πολιτισμού. Σε μια λοιπόν συνεχώς διογκούμενη αγορά, παρά την οικονομική ύφεση, με χαρακτηριστικά όμως έντονου ανταγωνισμού, ο Ελληνικός Τουρισμός θα πρέπει να επενδύσει στη διατήρηση των υφιστάμενων πόρων, στην περεταίρω βελτίωση των υπηρεσιών, αλλά και στην ανάδειξη μορφών τουρισμού που θα διαφοροποιήσουν το προϊόν και θα το καταστήσουν μοναδικό.

3.2.3. Περιβαλλοντικά ζητήματα που λαμβάνονται υπόψη

Οι πολιτικές προστασίας και διαχείρισης του φυσικού και ανθρωπογενούς περιβάλλοντος, πρέπει να ενσωματώνουν την περιβαλλοντική διάσταση, στο σχεδιασμό, την εφαρμογή και τη διαχείριση έργων και δραστηριοτήτων.

Η ενσωμάτωση των αρχών της βιώσιμης ανάπτυξης στον Τομέα του Τουρισμού και των περιφερειακών του δραστηριοτήτων, στα πλαίσια του σχεδίου, πρέπει να εκφραστεί στη διατήρηση και αναβάθμιση του φυσικού περιβάλλοντος που υποδέχεται τη δραστηριότητα, στη βελτίωση του ανθρωπογενούς περιβάλλοντος και στη βιώσιμη προοπτική του Τουρισμού στην Ελλάδα.

Το προτεινόμενο σχέδιο αναδεικνύει, ως κεντρικό στόχο και προτεραιότητα, την Ευρωπαϊκή και Εθνική Στρατηγική για το περιβάλλον και την αειφόρο ανάπτυξη και επιχειρεί να αντιμετωπίσει περιβαλλοντικά ζητήματα, όπως:

- **τη μείωση των επιπτώσεων του Τουρισμού:** Η επιλογή μεθόδων και διαδικασιών εκσυγχρονισμού των επιχειρήσεων του Τομέα, στην κατεύθυνση μείωσης των επιπτώσεων στο περιβάλλον και αναζήτησης και εφαρμογής καλών πρακτικών, αποτελεί ζητούμενο.

- **την προώθηση ηπιότερων ως προς το περιβάλλον μορφών Τουρισμού:**
 - την προώθηση εναλλακτικών μορφών τουρισμού (φυσιολατρικός, Ορεινός, Πολιτιστικός, Αγροτουρισμός, Υγείας και Φυσικής Ζωής, Αθλητικός Ιαματικός, Εκπαιδευτικός, Επιστημονικός, Αλιευτικός, Περιπέτειας κτλ.),
 - τη στροφή από το μαζικό τουρισμό σε τουρισμό συμμετοχικό, επιλεκτικό με σεβασμό στον τοπικό πολιτισμό και το περιβάλλον,
 - τη δυνητική προσέλκυση τουριστικού ρεύματος προσανατολισμένου σε οικολογικά ενδιαφέροντα.
- **την προώθηση και ανάπτυξη δραστηριοτήτων του Τομέα, με οριζόντιες συνέργειες,** ώστε η πολλαπλή αξιοποίηση των φυσικών πόρων με συνδυαστικές δραστηριότητες αγροτουρισμού, οικοτουρισμού, αλιευτικού τουρισμού, καταδυτικών πάρκων και άλλων, να γίνεται στην κατεύθυνση:
 - ενίσχυσης και διεύρυνσης του παραγωγικού αντικειμένου, της τοπικής οικονομίας και απασχόλησης,
 - προστασίας και αναβάθμιση του φυσικού περιβάλλοντος.
- **την ποιοτική βελτίωση του οργανωμένου τουρισμού:**

Η αναβάθμιση και διαφοροποίηση του τουριστικού προϊόντος θα ικανοποιήσει τις απαιτήσεις και τα ενδιαφέροντα του σύγχρονου τουρίστα και θα αξιοποιήσει τη μοναδικότητα και τον πλούτο των πόρων της Χώρας.
- **τη σύνδεση του τουρισμού με τοπικά προϊόντα:**

Πρέπει να ξεπεραστεί το τουριστικό καταναλωτικό μοντέλο που έχει καθιερωθεί και κυριαρχεί στην Ελλάδα, του μαζικού και φθηνού τουρισμού. Ο τουρισμός πρέπει να αποκτήσει την ιδιαίτερη ταυτότητά του, ενσωματώνοντας τις άυλες και υλικές αξίες του χώρου μέσα από τη διατροφή, την τοπική κουλτούρα, τον πολιτισμό, τη φύση κ.α. Έτσι, ο ελληνικός τουρισμός θα αναβαθμιστεί ποιοτικά και μπορεί να γίνει διακριτός, ελκυστικός και ισχυρός προορισμός.

3.2.4. Σχέση με τα επιχειρησιακά – τομεακά προγράμματα

Η κύρια αναπτυξιακή επιδίωξη των επιχειρησιακών και τομεακών προγραμμάτων είναι η αναβάθμιση του τουριστικού κλάδου, ώστε να αποτελέσει το υπόβαθρο για την άνοδο της ποιότητας ζωής των πολιτών καθώς και να συμβάλει στη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας

της Οικονομίας. Σε αυτή τη κατεύθυνση κινούνται τα βασικά προγράμματα του ΕΣΠΑ, που επηρεάζουν άμεσα και έμμεσα πτυχές του τουρισμού:

- **ΕΠ Περιβάλλον - Αειφόρος Ανάπτυξη.** Στοχεύει στην προστασία, αναβάθμιση και την αειφορική διαχείριση του περιβάλλοντος.
- **ΕΠ Ανταγωνιστικότητα – Επιχειρηματικότητα.** Στοχεύει στην βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και της εξωστρέφειας των επιχειρήσεων και του παραγωγικού συστήματος της χώρας, δίνοντας ιδιαίτερη έμφαση στη διάσταση της καινοτομίας.
- **ΕΠ Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού.** Στοχεύει στην ενίσχυση της απασχόλησης των γυναικών των νέων, των εργαζόμενων μεγαλύτερης ηλικίας, των ευάλωτων ομάδων αλλά και του ανθρώπινου δυναμικού των επιχειρήσεων μέσω της διευκόλυνσης της πρόσβασης στην απασχόληση, της ισότιμης πρόσβασης στην αγορά εργασίας, την μείωση του κοινωνικού αποκλεισμού, της ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής, την εδραίωση της μεταρρύθμισης στον τομέα της Ψυχικής Υγείας, την ανάπτυξη της Πρωτοβάθμιας Φροντίδας Υγείας και την προάσπιση της Δημόσιας Υγείας του πληθυσμού.
- **ΕΠ Ψηφιακή Σύγκλιση.** Στόχοι του προγράμματος είναι η προώθηση των Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών (ΤΠΕ) σε επιχειρήσεις, ο ανασχεδιασμός διαδικασιών του Δημόσιου Τομέα, η προώθηση της επιχειρηματικότητας σε τομείς που χρησιμοποιούν τις ΤΠΕ, η ανάπτυξη ψηφιακών υπηρεσιών της δημόσιας διοίκησης για τον πολίτη και βελτίωση της καθημερινής ζωής μέσω των ΤΠΕ.

Η αρχιτεκτονική των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων (ΕΠ) του ΕΣΠΑ είναι διαμορφωμένη έτσι ώστε να υλοποιούνται με τον βέλτιστο τρόπο οι στρατηγικές επιλογές της χώρας και να λαμβάνονται υπόψη τα δεδομένα της προγραμματικής περιόδου 2007-2013. Ωστόσο, ανάλογα με την εκάστοτε προκήρυξη υπάρχουν γενικοί, ειδικοί και στρατηγικοί στόχοι, που να καλύπτουν τις ανάγκες του κλάδου ενίσχυσης, που στην προκείμενη είναι ο τουρισμός.

Στον παρακάτω πίνακα, στο πλαίσιο του αναπτυξιακού σχεδιασμού για τον τουρισμό, καταγράφονται οι ενεργές και αναμενόμενες προσκλήσεις για ιδιωτικούς φορείς ανά ΕΠ.

Πίνακας 2. Ενεργές προσκλήσεις σε επιχειρησιακά προγράμματα σχετικά με τον τουρισμό.

Επιχειρησιακό πρόγραμμα	Ενεργές Προσκλήσεις	Συνοπτική περιγραφή
ΕΠ Ανταγωνιστικότητα – Επιχειρηματικότητα	Ευνοϊκά δάνεια επιμερισμού ρίσκου για Πολύ Μικρές και Μικρές Επιχειρήσεις μέσω του χρηματοδοτικού εργαλείου JEREMIE / Παρουσίαση προϊόντος και Υποβολή παρατηρήσεων	Η πρωτοβουλία JEREMIE ενισχύει μικρές και πολύ μικρές επιχειρήσεις, οι οποίες απασχολούν μέχρι 50 άτομα προσωπικό και έχουν ετήσιο κύκλο εργασιών που δεν υπερβαίνει τα 10 εκατ. ευρώ. Το συγκεκριμένο προϊόν χρηματοδοτεί τη χορήγηση δανείων με μειωμένο επιτόκιο και μειωμένες εξασφαλίσεις μέσω των τραπεζών Εθνική και Alpha Bank. Ο επιχειρηματίας που θα χρηματοδοτηθεί μέσω του προϊόντος αυτού JEREMIE θα καταβάλει επιτόκιο μόνο για το 50% του δανείου, ποσό που αντιστοιχεί στην ιδιωτική συμμετοχή. Το ποσό επιτοκίου που αντιστοιχεί στο υπόλοιπο 50% θα καλυφθεί μέσω του ΕΣΠΑ από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης.
ΕΠ Ψηφιακή Σύγκλιση	Δράση digi-mobile: Ενίσχυση επιχειρήσεων για την ανάπτυξη και αξιοποίηση καινοτόμων εφαρμογών σε 'έξυπνες' συσκευές κινητών επικοινωνιών και υπολογιστές-ταμπλέτες (tablet-pc)	Η δράση απευθύνεται σε επιχειρήσεις που λειτουργούν εντός της ελληνικής επικράτειας. Παρέχει τη δυνατότητα να υλοποιήσουν επενδύσεις για την αξιοποίηση καινοτόμων εφαρμογών σε «έξυπνες» συσκευές κινητών επικοινωνιών (smart phones) και υπολογιστές-ταμπλέτες (tablet-pc). Στόχος της είναι να εξασφαλίσει στο μεγαλύτερο δυνατό βαθμό, στις ενισχυόμενες επιχειρήσεις: Μείωση του κόστους λειτουργίας και βελτίωση της παραγωγικότητας αξιοποιώντας εφαρμογές για smartphones. Συνθήκες ολοκληρωμένης προσέγγισης υφιστάμενων πελατών και νέων κοινών καθώς και παροχής προσωποποιημένης πληροφόρησης. Ευκαιρίες εξωστρεφούς ανάπτυξης και βελτίωσης των πωλήσεων και των παρεχόμενων υπηρεσιών.

ΕΠ Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού	Πρόγραμμα επιχορήγησης επιχειρήσεων και γενικά εργοδοτών για την απασχόληση και κατάρτιση 10.000 δικαιούχων «επιταγής επανένταξης στην αγορά εργασίας»	Επιχορήγηση επιχειρήσεων και γενικά εργοδοτών του ιδιωτικού τομέα για να απασχολήσουν 10.000 επιδοτούμενους ανέργους σε νέες θέσεις εργασίας. Στις επιχειρήσεις / εργοδότες που θα προσλάβουν ανέργους θα καταβάλλεται επίδομα απασχόλησης ίσο προς το επίδομα ανεργίας που θα λάμβαναν οι άνεργοι ενώ προβλέπεται και η κατάρτιση τους στο αντικείμενο απασχολήσεώς τους. Με το πρόγραμμα ο ΟΑΕΔ προσφέρει κίνητρο στις επιχειρήσεις να προσλάβουν και να καταρτίσουν επιδοτούμενους ανέργους, διασφαλίζοντας ταυτόχρονα ότι δεν θα μειώσουν το προσωπικό τους, παλαιό και νέο, για διάστημα 36 έως 42 μηνών.
	Ενίσχυση της απασχόλησης ερευνητικού προσωπικού σε επιχειρήσεις	Η δράση αφορά στην ενίσχυση επιχειρήσεων για την πρόσληψη/απασχόληση ερευνητών/ερευνητριών, και συγκεκριμένα καλύπτει το 80% του μισθολογικού κόστους που προκαλεί η απασχόληση ερευνητών/τριών που θα προσληφθούν από τις επιχειρήσεις για την υλοποίηση ερευνητικών έργων. Στη δράση μπορούν να υποβληθούν προτάσεις για ερευνητικές δραστηριότητες, από επιχειρήσεις του ιδιωτικού τομέα, όλων των κλάδων της οικονομίας και όλων των μεγεθών.
	Πρόγραμμα επιχορήγησης για την απόκτηση εργασιακής εμπειρίας 5.000 ανέργων ηλικίας 16-24 ετών νεοεισερχόμενων στην αγορά εργασίας, σε ιδιωτικές επιχειρήσεις και γενικά εργοδότες του ιδιωτικού τομέα	Πρόγραμμα επιχορήγησης για την απόκτηση εργασιακής εμπειρίας 5.000 ανέργων ηλικίας 16-24 ετών νεοεισερχόμενων στην αγορά εργασίας, σε ιδιωτικές επιχειρήσεις και γενικά εργοδότες του ιδιωτικού τομέα με επιδότηση των ασφαλιστικών εισφορών, με τη δυνατότητα συνέχισης της επιχορήγησης για επιπλέον (12) μήνες, εφόσον η σύμβαση απόκτησης εργασιακής

		εμπειρίας μετατραπεί σε σύμβαση εργασίας
	ICT4GROWTH - Ενίσχυση Επιχειρήσεων για την Υλοποίηση Επενδυτικών Σχεδίων Ανάπτυξης-Παροχής Καινοτόμων Προϊόντων και Υπηρεσιών Προστιθέμενης Αξίας	Ενίσχυση επενδυτικών σχεδίων για τον σχεδιασμό, την ανάπτυξη και την εμπορική διάθεση καινοτόμων προϊόντων και υπηρεσιών προστιθέμενης αξίας, που αφορούν ή βασίζονται σε Τεχνολογίες Πληροφορικής και Επικοινωνιών (ΤΠΕ).
	Ενίσχυση του Ανθρώπινου Δυναμικού των Μικρών και Μεσαίων Επιχειρήσεων σε Θέματα Εξωστρέφειας με δράσεις Συμβουλευτικής-Mentoring και Κατάρτισης	Το Πρόγραμμα υλοποιείται από την Ελληνική Εταιρεία Διοίκησης Επιχειρήσεων και αφορά στην υλοποίηση προγραμμάτων συμβουλευτικής και κατάρτισης για εργαζόμενους σε μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις ή αυτοαπασχολούμενους ή επιχειρηματίες, με σκοπό την Ενίσχυση της Προσαρμοστικότητας του Ανθρώπινου Δυναμικού, των ΜΜΕ και των Επιχειρήσεων σε θέματα Εξωστρέφειας.
	Πρόγραμμα επιχορήγησης επιχειρήσεων για την πρόσληψη ανέργων πτυχιούχων ανωτάτων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων πανεπιστημιακού και τεχνολογικού τομέα, έως 35 ετών	Σκοπός του προγράμματος είναι η δημιουργία 5.000 νέων θέσεων εξαρτημένης εργασίας πλήρους απασχόλησης με την πρόσληψη ανέργων πτυχιούχων έως 35 ετών, ελληνικών ανώτατων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων που είναι κάτοχοι πρώτου πτυχίου ή μεταπτυχιακού ή διδακτορικού ή ισότιμου τίτλου σχολών της αλλοδαπής, σε ιδιωτικές επιχειρήσεις και γενικά εργοδότες του ιδιωτικού τομέα που ασκούν οικονομική δραστηριότητα.
	Χορήγηση Ευνοϊκών Δανείων από το Ταμείο Επιχειρηματικότητας του ΕΤΕΑΝ ΑΕ και την Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος - Δράση: Θεματικός Τουρισμός, Αφαλάτωση, Διαχείριση απορριμμάτων, Πράσινες υποδομές, Πράσινες Εφαρμογές, Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας	Η Δράση αφορά τη χορήγηση δανείων με ευνοϊκούς όρους για τη χρηματοδότηση επενδύσεων από επιχειρήσεις στους τομείς Καινοτόμα Επιχειρηματικότητα, Εφοδιαστική αλυσίδα, Τρόφιμα, Ποτά. Η Δράση συγχρηματοδοτείται από το Ταμείο Επιχειρηματικότητας του Εθνικού Ταμείου

		Επιχειρηματικότητας και Ανάπτυξης ΑΕ ΕΤΕΑΝ ΑΕ (πρώην ΤΕΜΠΜΕ ΑΕ) και την Τράπεζα Πειραιώς. Το σύνολο των κεφαλαίων της Δράσης Καινοτόμα Επιχειρηματικότητα, Εφοδιαστική αλυσίδα, Τρόφιμα, Ποτά ανέρχονται σε 150 εκατ €, εκ των οποίων 50 εκατ € αφορούν τη συμμετοχή από το Ταμείο Επιχειρηματικότητας του ΕΤΕΑΝ ΑΕ και 100 εκατ € από την Τράπεζα Πειραιώς.
	Πρόγραμμα επιχορήγησης επιχειρήσεων και γενικά εργοδοτών για την απασχόληση και κατάρτιση 10.000 δικαιούχων «επιταγής επανένταξης στην αγορά εργασίας»	Επιχορήγηση επιχειρήσεων και γενικά εργοδοτών του ιδιωτικού τομέα για να απασχολήσουν 10.000 επιδοτούμενους ανέργους σε νέες θέσεις εργασίας. Στις επιχειρήσεις / εργοδότες που θα προσλάβουν ανέργους θα καταβάλλεται επίδομα απασχόλησης ίσο προς το επίδομα ανεργίας που θα λάμβαναν οι άνεργοι ενώ προβλέπεται και η κατάρτιση τους στο αντικείμενο απασχολήσεώς τους. Με το πρόγραμμα ο ΟΑΕΔ προσφέρει κίνητρο στις επιχειρήσεις να προσλάβουν και να καταρτίσουν επιδοτούμενους ανέργους, διασφαλίζοντας ταυτόχρονα ότι δεν θα μειώσουν το προσωπικό τους, παλαιό και νέο, για διάστημα 36 έως 42 μηνών.
	Κατάρτιση ανέργων σε πιστοποιημένα Κέντρα Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΚΕΚ) με υποχρεωτική απασχόληση σε θέσεις συναφείς με θέματα τουρισμού	Η κατάρτιση στον τουρισμό περιλαμβάνει 158 προγράμματα Συνεχιζόμενης Επαγγελματικής Κατάρτισης, που θα υλοποιηθούν από πιστοποιημένα Κέντρα Επαγγελματικής Κατάρτισης σε όλη την Ελλάδα και αναμένεται να επωφεληθούν από αυτά 3.600 άνεργοι. Πρόκειται για προγράμματα κατάρτισης σε τουριστικά επαγγέλματα. Η κατάρτιση θα συνδεθεί με την πρακτική άσκηση των καταρτιζομένων στον τομέα των τουριστικών επαγγελμάτων, με συνεργαζόμενες

		επιχειρήσεις, ενώ περιλαμβάνει και υποχρεωτική απασχόληση του 30% των καταρτισθέντων σε θέσεις εργασίας σχετικές με το αντικείμενο κατάρτισης. Τα προγράμματα θα υλοποιηθούν σταδιακά ανά περιοχή από τον Οκτώβριο 2011 έως και το τέλος του 2013.
	Ειδικό Διετές Πρόγραμμα Ενίσχυσης Εργοδοτών με επιχορήγηση των ασφαλιστικών εισφορών για την πρόσληψη 25000 ανέργων	Σκοπός του προγράμματος είναι η δημιουργία νέων θέσεων εργασίας με την επιχορήγηση μέρους του μισθολογικού και μη μισθολογικού κόστους, που αντιστοιχεί στο ύψος των ασφαλιστικών εισφορών, που ως βάση υπολογισμού λαμβάνονται οι αποδοχές που αντιστοιχούν μέχρι του ύψους του κατώτατου βασικού μισθού, όπως ορίζεται κάθε φορά από την ΕΓΣΣΕ, σε ιδιωτικές επιχειρήσεις, ως κίνητρο για την πρόσληψη 25.000 ανέργων, για πλήρη απασχόληση.
ΕΠ	Χορήγηση Ευνοϊκών Δανείων από το Ταμείο Επιχειρηματικότητας του ΕΤΕΑΝ ΑΕ και την Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος - Δράση: Θεματικός Τουρισμός, Αφαλάτωση, Διαχείριση απορριμμάτων, Πράσινες υποδομές, Πράσινες Εφαρμογές, Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας	Η Δράση αφορά τη χορήγηση δανείων με ευνοϊκούς όρους για τη χρηματοδότηση επενδύσεων από επιχειρήσεις στους τομείς: Θεματικός Τουρισμός, Αφαλάτωση, Διαχείριση απορριμμάτων, Πράσινες υποδομές, Πράσινες Εφαρμογές, Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας . Η Δράση συγχρηματοδοτείται από το Ταμείο Επιχειρηματικότητας του Εθνικού Ταμείου Επιχειρηματικότητας και Ανάπτυξης - ΕΤΕΑΝ ΑΕ (πρώην ΤΕΜΠΜΕ ΑΕ) και την Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος. Το σύνολο των κεφαλαίων της Δράσης Θεματικός Τουρισμός, Αφαλάτωση, Διαχείριση απορριμμάτων, Πράσινες υποδομές, Πράσινες Εφαρμογές, Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας ανέρχονται σε 150 εκατ €, εκ των οποίων 50 εκατ € αφορούν τη συμμετοχή από το Ταμείο Επιχειρηματικότητας του ΕΤΕΑΝ ΑΕ και 100 εκατ € από

		την Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος.
	Χορήγηση Ευνοϊκών Δανείων από το Ταμείο Επιχειρηματικότητας του ΕΤΕΑΝ ΑΕ και την Alpha Τράπεζα - Δράση: Γενική Επιχειρηματικότητα	Η Δράση Γενική Επιχειρηματικότητα αφορά στη χορήγηση δανείων με ευνοϊκούς όρους στις επιχειρήσεις που έχουν ήδη ενταχθεί στον Επενδυτικό Νόμο (Ν.3908/25.01.2011). Η Δράση συγχρηματοδοτείται από το Ταμείο Επιχειρηματικότητας του Εθνικού Ταμείου Επιχειρηματικότητας και Ανάπτυξης - ΕΤΕΑΝ ΑΕ (πρώην ΤΕΜΠΜΕ ΑΕ) και την Alpha Τράπεζα. Το σύνολο των κεφαλαίων της Δράσης Γενική Επιχειρηματικότητα ανέρχονται σε 300 εκατ €, εκ των οποίων 100 εκατ € αφορούν τη συμμετοχή από το Ταμείο Επιχειρηματικότητας του ΕΤΕΑΝ ΑΕ και 200 εκατ € από την Alpha Τράπεζα.
	Χορήγηση Ευνοϊκών Δανείων από το Ταμείο Επιχειρηματικότητας του ΕΤΕΑΝ ΑΕ και την Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος - Δράση: Επιχειρηματικότητα των Νέων	Η Δράση Γενική Επιχειρηματικότητα αφορά στη χορήγηση δανείων με ευνοϊκούς όρους στις επιχειρήσεις που έχουν ήδη ενταχθεί στον Επενδυτικό Νόμο (Ν.3908/25.01.2011). Η Δράση συγχρηματοδοτείται από το Ταμείο Επιχειρηματικότητας του Εθνικού Ταμείου Επιχειρηματικότητας και Ανάπτυξης - ΕΤΕΑΝ ΑΕ (πρώην ΤΕΜΠΜΕ ΑΕ) και την Alpha Τράπεζα. Το σύνολο των κεφαλαίων της Δράσης Γενική Επιχειρηματικότητα ανέρχονται σε 300 εκατ €, εκ των οποίων 100 εκατ € αφορούν τη συμμετοχή από το Ταμείο Επιχειρηματικότητας του ΕΤΕΑΝ ΑΕ και 200 εκατ € από την Alpha Τράπεζα. Η Δράση Επιχειρηματικότητα των Νέων αφορά στη χορήγηση δανείων με ευνοϊκούς όρους στις επιχειρήσεις που έχουν ήδη ενταχθεί στον Επενδυτικό Νόμο (Ν.3908/25.01.2011). Η δράση συγχρηματοδοτείται από το Ταμείο Επιχειρηματικότητας του Εθνικού Ταμείου Επιχειρηματικότητας και

		Ανάπτυξης - ΕΤΕΑΝ ΑΕ (πρώην ΤΕΜΠΜΕ ΑΕ) και την Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος. Το σύνολο των κεφαλαίων της Δράσης Επιχειρηματικότητα των Νέων ανέρχονται σε 90 εκατ €, εκ των οποίων 30 εκατ € αφορούν τη συμμετοχή από το Ταμείο Επιχειρηματικότητας του ΕΤΕΑΝ ΑΕ και 60 εκατ € από την Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος.
	Πρόγραμμα Ενίσχυσης Μικρών και Μεσαίων Επιχειρήσεων στους Τομείς Μεταποίησης-Τουρισμού-Εμπορίου-Υπηρεσιών στα πλαίσια του ΕΣΠΑ. Θεματική Ενότητα «Τουρισμός»: Αφορά στην ενίσχυση της επιχειρηματικότητας και της ανταγωνιστικότητας τουριστικών επιχειρήσεων	Το πρόγραμμα «Ενίσχυση Μ.Μ.Ε. που δραστηριοποιούνται στους τομείς Μεταποίησης - Τουρισμού – Εμπορίου και Υπηρεσιών» αποτελεί μια επιμέρους πρωτοβουλία του Υπουργείου Ανάπτυξης, Ανταγωνιστικότητας Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων με στόχο την ενίσχυση υφιστάμενων, νέων και υπό σύσταση πολύ μικρών, μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων που θα υλοποιήσουν επενδύσεις προσανατολισμένες στην καινοτομία, το περιβάλλον και τις τεχνολογίες πληροφορικής. Ενισχύονται έργα επιλέξιμου προϋπολογισμού: - από 30.000 έως 300.000 € για τον τομέα «Μεταποίηση» - από 20.000 έως 300.000 € για τον τομέα «Τουρισμός» - από (20.000 έως 100.000 € για τον τομέα «Εμπόριο - Υπηρεσίες». Η επιλογή του τομέα υποβολής της επενδυτικής πρότασης συσχετίζεται με τον δηλούμενο - προτεινόμενο ή τους δηλούμενους – προτεινόμενους προς ενίσχυση ΚΑΔ. Σε περίπτωση πρόθεσης ενίσχυσης δύο ή περισσότερων ΚΑΔ, όλοι οι δηλούμενοι προς

		ενίσχυση ΚΑΔ πρέπει να ανήκουν στον ίδιο τομέα.
ΕΠ Αλιείας Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Αλιείας (Ε.Π.ΑΛ.) 2007-2013	Πρόσκληση για την Υποβολή Προτάσεων Ιδιωτικών Επενδύσεων του Τοπικού Προγράμματος Νομού Χαλκιδικής στα πλαίσια του Άξονα 4 «Αειφόρος Ανάπτυξη Αλιευτικών Περιοχών» του Ε.Π.ΑΛ. 2007-2013 της Ο.Τ.Δ. Αλιείας ΑΝ.ΕΤ.ΧΑ. Α.Ε.	Το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Αλιείας 2007 - 2013 (Ε.Π.ΑΛ.), διαχειρίζεται η Αναπτυξιακή Νομού Χαλκιδικής Α.Ε. - Αναπτυξιακή Ανώνυμη Εταιρεία Ο.Τ.Α., ως Ενδιάμεσος Φορέας Υλοποίησης του Άξονα 4 του Ε.Π.ΑΛ.. Οι δυνητικοί δικαιούχοι για την υποβολή πράξεων οι οποίες θα ενταχθούν στο Τοπικό Πρόγραμμα «Αειφόρος Ανάπτυξη Αλιευτικών Περιοχών» της Αναπτυξιακής Νομού Χαλκιδικής Α.Ε. - Αναπτυξιακή Ανώνυμη Εταιρεία Ο.Τ.Α. και θα χρηματοδοτηθούν από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Αλιείας.
ΕΠ “Αττικής”	Ενίσχυση Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στους τομείς Μεταποίησης - Τουρισμού - Εμπορίου - Υπηρεσιών στο πλαίσιο του ΕΣΠΑ 2007-2013 - ΠΕΠ Αττικής	Το πρόγραμμα «Ενίσχυση Μ.Μ.Ε. που δραστηριοποιούνται στους τομείς Μεταποίησης - Τουρισμού – Εμπορίου και Υπηρεσιών» αποτελεί μια επιμέρους πρωτοβουλία του Υπουργείου Ανάπτυξης, Ανταγωνιστικότητας Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων με στόχο την ενίσχυση υφιστάμενων, νέων και υπό σύσταση πολύ μικρών, μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων που θα υλοποιήσουν επενδύσεις προσανατολισμένες στην καινοτομία, το περιβάλλον και τις τεχνολογίες πληροφορικής. Το πρόγραμμα «Ενίσχυση Μ.Μ.Ε. που δραστηριοποιούνται στους τομείς Μεταποίησης - Τουρισμού – Εμπορίου και Υπηρεσιών» αποτελεί μια επιμέρους πρωτοβουλία του Υπουργείου Ανάπτυξης, Ανταγωνιστικότητας Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων με στόχο την ενίσχυση υφιστάμενων, νέων και υπό σύσταση πολύ μικρών, μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων που θα υλοποιήσουν επενδύσεις προσανατολισμένες στην καινοτομία, το περιβάλλον και
ΕΠ “Δυτικής Ελλάδας - Πελοποννήσου - Ιονίων Νήσων”	Ενίσχυση Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στους τομείς Μεταποίησης - Τουρισμού - Εμπορίου - Υπηρεσιών στο πλαίσιο του ΕΣΠΑ 2007-2013 - ΠΕΠ Δυτ. Ελλάδας-Πελοποννήσου-Ιονίων Νήσων	
ΕΠ “Θεσσαλίας- Στερεάς Ελλάδας- Ηπείρου”	Ενίσχυση Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στους τομείς Μεταποίησης - Τουρισμού - Εμπορίου - Υπηρεσιών στο πλαίσιο του ΕΣΠΑ 2007-2013 - ΠΕΠ Θεσσαλίας - Στερεάς Ελλάδας - Ηπείρου	
ΕΠ “Κρήτης και Νήσων Αιγαίου”	Ενίσχυση Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στους τομείς Μεταποίησης - Τουρισμού - Εμπορίου - Υπηρεσιών στο πλαίσιο του ΕΣΠΑ 2007-2013 - ΠΕΠ Κρήτης και Νήσων Αιγαίου	

ΕΠ Μακεδονίας-Θράκης	Ενίσχυση Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στους τομείς Μεταποίησης - Τουρισμού - Εμπορίου - Υπηρεσιών στο πλαίσιο του ΕΣΠΑ 2007-2013 - ΠΕΠ Μακεδονίας-Θράκης	τις τεχνολογίες πληροφορικής.
ΕΠ “Εθνικό Αποθεματικό Απροβλέπτων”	Ολοκληρωμένη Παρέμβαση για τη Στήριξη της Γυναικείας Απασχόλησης Μέσω Ενίσχυσης της Επιχειρηματικότητας	Τόνωση της απασχόλησης μέσω της δημιουργίας πρόσθετων δυνατοτήτων πρόσβασης στην αγορά εργασίας των απειλούμενων από την ανεργία γυναικών, των ανέργων – αιτούντων εργασία και των ανενεργών γυναικών. Στο πλαίσιο αυτό ενισχύονται οι παρακάτω 2 Υποδράσεις: Ολοκληρωμένη παρέμβαση για τη στήριξη της γυναικείας απασχόλησης μέσω ενίσχυσης της επιχειρηματικότητας για γυναίκες 18-35 ετών Ολοκληρωμένη παρέμβαση για τη στήριξη της γυναικείας απασχόλησης μέσω ενίσχυσης της επιχειρηματικότητας για γυναίκες 36-64 ετών

3.3. Συσχέτιση με άλλα σχέδια

Στα πλαίσια του Ν. 2742/99 «Χωροταξικός Σχεδιασμός Αειφόρος Ανάπτυξη και άλλες διατάξεις», ασκείται ο χωροταξικός σχεδιασμός και εξειδικεύεται σε επίπεδο «Γενικού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης», ειδικών πλαισίων χωροταξικού σχεδιασμού και αειφόρου ανάπτυξης – σε βασικούς τομείς της Εθνικής Οικονομίας – και στα περιφερειακά πλαίσια χωροταξικού σχεδιασμού και αειφόρου ανάπτυξης.

Το «Γενικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης» προσδιορίζει τις στρατηγικές κατευθύνσεις και προτεραιότητες και αποτελεί το συντονιστικό εργαλείο προσαρμογής και εναρμόνισης των επιμέρους πολιτικών, όπως αυτές επιχειρούν να αποτυπωθούν σε τομεακό και περιφερειακό επίπεδο.

Τα ειδικά πλαίσια χωροταξικού σχεδιασμού και αειφόρου ανάπτυξης εξειδικεύουν τις κατευθύνσεις κυρίως σε ότι αφορά στη χωρική οργάνωση και διάρθρωση των τομέων παραγωγής, των δικτύων και υπηρεσιών τεχνικής, κοινωνικής και διοικητικής υποδομής ορισμένων περιοχών του Εθνικού χώρου με κρίσιμα περιβαλλοντικά, αναπτυξιακά και κοινωνικά προβλήματα. Ενώ, τα Περιφερειακά Πλάγια Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης εξειδικεύουν σε επίπεδο περιφέρειας τις κατευθύνσεις του Γενικού Πλαισίου.

Κρίσιμος στόχος του Γ.Π.Χ.Σ.Α.Α., αλλά και του υποκείμενου χωρικού σχεδιασμού – «Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τη Βιομηχανία», «Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας», «Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τις Υδατοκαλλιέργειες» - είναι η διευθέτηση συγκρούσεων χρήσεων γης και η εξασφάλιση όρων και προϋποθέσεων παράλληλης ανάπτυξης δραστηριοτήτων των τομέων της οικονομίας, στην κατεύθυνση αξιοποίησης της μοναδικότητας διαθέσιμων πόρων για το επιχειρείν και με κριτήριο την πολυεπίπεδη αξιολόγησης τους σε κοινωνικοοικονομικό και περιβαλλοντικό επίπεδο.

Δεδομένου ότι το Ε.Π.Χ.Σ.Α.Α.Τ., αφορά δραστηριότητες του τριτογενούς τομέα και μπορεί να συνδυάζει δραστηριότητες ή και να αντλεί χρήση πόρων, από τα άλλα υφιστάμενα ειδικά χωροταξικά πλαίσια, τα οποία αφορούν τον πρωτογενή τομέα (βιομηχανία, υδατοκαλλιέργειας, Α.Π.Ε), η συσχέτιση του με αυτά αφορά ισότιμα και στο επίπεδο αποφυγής συγκρούσεων χρήσεων γης και τη διευθέτησή τους, αλλά και στο επίπεδο δορυφόρων και συνοδών χρήσεων και παραγωγής αξίας και υπεραξίας από τις δραστηριότητες του πρωτογενούς τομέα.

Ο παραπάνω στόχος – στα πλαίσια του Ε.Π.Χ.Σ.Α.Α.Τ. - εξυπηρετείται:

- από την οριζόντια διασύνδεση, με τα ειδικά χωροταξικά πλαίσια,
- από τη διατύπωση κατευθύνσεων, για συνύπαρξη παράλληλων ή κοινών δραστηριοτήτων, λαμβάνοντας υπόψη τις κατευθύνσεις και των άλλων ειδικών πλαισίων χωροταξικού σχεδιασμού.

Ειδικότερα, θα μπορούσαν να σημειωθούν:

Συσχέτιση με το «Ειδικό Χωροταξικό Πλαίσιο για τη Βιομηχανία»

Εξασφαλίζεται η συνύπαρξη δραστηριοτήτων Τουρισμού και Βιομηχανίας, στην κατεύθυνση αξιοποίησης αποθεμάτων βιομηχανικής κληρονομιάς (βιομηχανικά σύνολα, μεμονωμένα βιομηχανικά κτίρια, ανενεργά εξορυκτικά πεδία, κ.α.), σε τμήματα ενεργής βιομηχανικής δραστηριότητας, τα οποία προσφέρονται για τουριστική αξιοποίηση, αλλά και για χωροθέτηση τουριστικών δραστηριοτήτων σε περιοχές ανάπτυξης τουρισμού, υπό όρους και προϋποθέσεις μοναδικότητας της περιοχής για βιομηχανική χρήση ή προτεραιότητας προώθησης και διακίνησης προϊόντων από την παράκτια ζώνη, κ.λπ.

Συσχέτιση με το «Ειδικό Χωροταξικό Πλαίσιο για τις Υδατοκαλλιέργειες»

Δεδομένου του κοινού τόπου ανάπτυξης τουριστικών δραστηριοτήτων και υδατοκαλλιέργειας στην παράκτια ζώνη και δεδομένου της ύπαρξης του Ε.Π.Χ.Σ.Α.Α.Τ., προ του “Ειδικού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τις Υδατοκαλλιέργειες”, κατά το σχεδιασμό και έγκριση του τελευταίου, υπήρξε ικανοποιητικός συσχετισμός των χρήσεων τουρισμού και υδατοκαλλιέργειας.

Για τη σχέση Υδατοκαλλιέργειας και Τουρισμός – στο Ε.Π.Χ.Σ.Α.Α.Υ – ορίζεται :

«η χωροθέτηση νέων μονάδων υδατοκαλλιέργειας πρέπει να αποφεύγεται σε περιοχές που χαρακτηρίζονται ως ανεπτυγμένες τουριστικά ή παρουσιάζουν μεγάλο ενδιαφέρον για την ανάπτυξη θαλάσσιου τουρισμού. Στις λοιπές περιοχές τουριστικού ενδιαφέροντος η χωροθέτηση μονάδων επιτρέπεται σε διακριτά τμήματα που δεν παρουσιάζουν τουριστικό ενδιαφέρον είτε μεμονωμένα είτε σε οργανωμένους υποδοχείς. Η «εκμετάλλευση» της δραστηριότητας ως ειδικού ενδιαφέροντος τουριστικού πόρου είναι δυνατή και επιθυμητή υπό προϋποθέσεις. Απαραίτητος όρος συνδυασμένης ανάπτυξης η διατήρηση υψηλής ποιότητας περιβάλλοντος».

Ως διατύπωση κατεύθυνσης, κατά το χρόνο εξειδίκευσης και σύνταξης του χωροθετικού προτύπου για τις υδατοκαλλιέργειες των εσωτερικών υδάτων (λίμνες, ποτάμια, κ.λπ.), θα πρέπει με την αυτή αντίληψη να διατυπωθούν οι κατευθύνσεις τουριστικής δραστηριότητας και υδατοκαλλιεργειών στο εσωτερικό υδάτινο δυναμικό της Χώρας.

Συσχέτιση με το «Ειδικό Χωροταξικό Πλαίσιο για τις Α.Π.Ε.»

Το «Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας», εγκρίθηκε και ισχύει από το 2008 (Κ.Υ.Α. 49828/2008 (ΦΕΚ Β 2464/03.12.2008).

Στις «Περιοχές αποκλεισμού και ζώνες ασυμβατότητας» χωροθέτησης δραστηριοτήτων ΑΠΕ (Άρθ. 6 – Κεφ. Β), ορίζονται:

«α. Των κηρυγμένων διατηρητέων μνημείων της παγκόσμιας πολιτιστικής κληρονομιάς και των άλλων μνημείων μείζονος σημασίας της παρ. 5 ββ) του άρθρου 50 του ν. 3028/2002, καθώς και των οριοθετημένων αρχαιολογικών ζωνών προστασίας Α που έχουν καθορισθεί κατά τις διατάξεις του άρθρου 91 του ν. 1892/1991 ή καθορίζονται κατά τις διατάξεις του ν. 3028/2002.

β. Των περιοχών απολύτου προστασίας της φύσης και προστασίας της φύσης που καθορίζονται κατά τις διατάξεις των άρθρων 19 παρ. 1 και 2 και 21 του ν. 1650/1986.

γ. Των ορίων των Υγροτόπων Διεθνούς Σημασίας (Υγρότοποι Ραμσάρ).

δ. Των πυρήνων των εθνικών δρυμών και των κηρυγμένων μνημείων της φύσης και των αισθητικών δασών που δεν περιλαμβάνονται στις περιοχές της περιπτώσεως β' του παρόντος άρθρου.

ε. Των οικοτόπων προτεραιότητας περιοχών της Επικράτειας που έχουν ενταχθεί ως τόποι κοινοτικής σημασίας στο δίκτυο ΦΥΣΗ 2000 σύμφωνα με την απόφαση 2006/613/ΕΚ της Επιτροπής (ΕΕ L 259 της 21.9.2006, σ. 1)

στ. Των εντός σχεδίων πόλεων και ορίων οικισμών προτού 1923 ή κάτω των 2.000 κατοίκων περιοχών.

ζ. Των Π.Ο.Τ.Α. του άρθρου 29 του ν. 2545/1997, των Περιοχών Οργανωμένης Ανάπτυξης Παραγωγικών Δραστηριοτήτων του τριτογενούς τομέα του άρθρου 10 του ν. 2742/1999, των θεματικών πάρκων και των τουριστικών λιμένων.

η. Των ατύπως διαμορφωμένων, στο πλαίσιο της εκτός σχεδίου δόμησης, τουριστικών και οικιστικών περιοχών. Ως ατύπως διαμορφωμένες τουριστικές και οικιστικές περιοχές για την

εφαρμογή του παρόντος νοούνται οι περιοχές που περιλαμβάνουν 5 τουλάχιστον δομημένες ιδιοκτησίες με χρήση τουριστική ή κατοικία, οι οποίες ανά δύο βρίσκονται σε απόσταση μικρότερη των 100 μέτρων, και συνολική δυναμικότητα 150 κλίνες τουλάχιστον. Για τον υπολογισμό της δυναμικότητας κάθε δομημένη ιδιοκτησία με χρήση κατοικίας θεωρείται ισοδύναμη με 4 κλίνες ανεξαρτήτως εμβαδού. Οι ανωτέρω περιοχές θα αναγνωρίζονται στο πλαίσιο της οικείας Π.Π.Ε.Α.

θ. Των ακτών κολύμβησης που περιλαμβάνονται στο πρόγραμμα παρακολούθησης της ποιότητας των νερών κολύμβησης που συντονίζεται από το Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε.

ι. Των τμημάτων των λατομικών περιοχών και μεταλλευτικών και εξορυκτικών ζωνών που λειτουργούν επιφανειακά.

ια. Άλλων περιοχών ή ζωνών που υπάγονται σήμερα σε ειδικό καθεστώς χρήσεων γης, βάσει του οποίου δεν επιτρέπεται η χωροθέτηση αιολικών εγκαταστάσεων και για όσο χρόνο ισχύουν.»

Από τα προαναφερόμενα, προκύπτει ένα σαφές πλαίσιο χωροθέτησης ΑΠΕ, το οποίο δεν επηρεάζει γενικώς τις δραστηριότητες Τουρισμού.

Συσχέτιση με άλλα πλαίσια και πολιτικές

Συσχέτιση με το «Εθνικό Δίκτυο Προστατευόμενων Περιοχών»

Αν και το «Εθνικό Δίκτυο Προστατευόμενων Περιοχών» (Εθνικά Πάρκα, Δίκτυο NATURA), δεν ενέχει το χαρακτήρα του ειδικού χωροταξικού πλαισίου, το Ε.Π.Χ.Σ.Α.Α.Τ. λαμβάνει μέριμνα και εξειδικεύει τις κατευθύνσεις του ως προς τη χωροθέτηση δραστηριοτήτων σε περιβαλλοντικά ευαίσθητες και προστατευόμενες περιοχές.

Συσχέτιση με δυνητικές πολιτικές, που προκύπτουν ως παράγωγα αντικείμενα της Κοινοτικής και Εθνικής Νομοθεσίας.

1. η διατύπωση μίας «Ολοκληρωμένης Θαλάσσιας Πολιτικής», θα πρέπει να λάβει υπόψη της τις κατευθύνσεις του Ε.Π.Χ.Σ.Α.Α.Τ., με όρους βελτίωσης και ενίσχυσης της δραστηριότητας του Τουρισμού.

Η ενδεχόμενη εξειδίκευση των κατευθύνσεων της «Διαχείρισης της Παράκτιας Ζώνης» θα πρέπει αντίστοιχα να εξειδικεύσει τη χωροταξική οργάνωση της παράκτιας ζώνης, στην

βελτίωση των όρων χωροθέτησης και διευθέτησης των χρήσεων γης και στις κατηγορίες καταλληλότητας ανάπτυξης τουρισμού, να θέσει τις αναγκαίες προτεραιότητες

Κεφάλαιο 4. Υφιστάμενη κατάσταση τουρισμού

Ο τουρισμός, ένα παγκόσμιο φαινόμενο, μια ισχυρή οικονομική δραστηριότητα που παρόλη την οικονομική ύφεση, διογκώνεται αδιάλειπτα, παράγοντας εισόδημα, θέσεις εργασίας και επενδύσεις. Σε πανευρωπαϊκό επίπεδο, συνεισφέρει σημαντικά στην περιφερειακή ανάπτυξη, παράκτιων, ορεινών, αγροτικών περιοχών, νησιών, απομακρυσμένων και άκρως απομακρυσμένων περιφερειών (COM 2010/352). Την τουριστική δραστηριότητα υποστηρίζουν 1,8 εκατομμύρια επιχειρήσεις, στην πλειοψηφία τους μικρού και μεσαίου μεγέθους, απασχολούν περί των 9,7 εκατομμυρίων εργαζομένων, (ήτοι ποσοστό απασχόλησης 5,2%), παράγοντας περισσότερο από το 5% του ΑΕΠ της. Εάν δε, ληφθεί υπόψη και η συνεισφορά τομέων που συνδέονται με τον τουρισμό, τότε εκτιμάται από το ποσοστό συμμετοχής στο ΑΕΠ ξεπερνάει το 10%. Σύμφωνα με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Τουρισμού, η Ευρώπη παραμένει ο πρώτος τουριστικά προορισμός στον κόσμο, απορροφώντας περί του 40% των αφίξεων σε ολόκληρο τον κόσμο, δημιουργώντας έσοδα των 266 δισεκατομμυρίων ευρώ.

Η Ελλάδα, διαθέτει πλούσιο φυσικό και πολιτισμικό περιβάλλον, που μπορεί να υποστηρίξει ένα σημαντικό εύρος διαφόρων μορφών τουρισμού. Κάθε περιφέρεια της χώρας, διαθέτει τα δικά της φυσικά και πολιτισμικά χαρακτηριστικά, με βάση τα οποία μπορεί να ειδικευτεί και να αναπτύξει διάφορες μορφές δραστηριοτήτων. Διοικητικά ο κύριος φορέας άσκησης πολιτικής στον Τουρισμό είναι το Υπουργείο Τουρισμού που ανασυστάθηκε το 2004 και μετονομάστηκε σε Υπουργείο Τουριστικής Ανάπτυξης το 2005. Το 2009, συγχωνεύθηκαν τα Υπουργεία Πολιτισμού και Τουριστικής Ανάπτυξης αναγνωρίζοντας η πολιτεία σαφώς στη συσχέτιση των δύο κατευθύνσεων. Υπό την εποπτεία του νέου Υπουργείου λειτουργούν φορείς και νομικά πρόσωπα δημοσίου και ιδιωτικού δικαίου (ΕΟΤ, ΟΤΕΚ, ΕΤΑ κλπ), ενώ σημαντικό ρόλο στη χάραξη της τουριστικής πολιτικής διαδραματίζουν ο Σύνδεσμος Ελληνικών Τουριστικών Επιχειρήσεων, το Ξενοδοχειακό Επιμελητήριο Ελλάδος, η Πανελλήνια Ομοσπονδία Ξενοδόχων κ.α.

Η σπουδαιότητα της πολιτικής και διοικητικής οργάνωσης του τουρισμού, έγκειται στον έλεγχο των επιπτώσεων του στην κοινωνία, την οικονομία και το περιβάλλον. Αποτελεί μια ιδιαίτερη

και ξεχωριστή δραστηριότητα, ένα πολυδιάστατο κοινωνικό και οικονομικό φαινόμενο, κυρίως λόγω της φυσικής συνύπαρξης τουριστών και τοπικής κοινωνίας, στα γεωγραφικά όρια του προορισμού. Σύμφωνα με το ΙΤΕΠ, οι κατά κανόνα καταναλωτές του τουριστικού μας προϊόντος, είναι νεαρής ηλικίας (κάτω των σαράντα ετών) μεσαίας και κατώτερης εισοδηματικής τάξης όμως ανώτερης και ανώτατης εκπαίδευσης. Η μέση διάρκεια παραμονής είναι περίπου δέκα ημέρες. Η τουριστική κινητικότητα, επέφερε σημαντικές αλλαγές στην απασχόληση, στρέφοντας το ανθρώπινο δυναμικό σε δραστηριότητες άμεσα ή έμμεσα εμπλεκόμενες με τον τουρισμό. Η μεταστροφή αυτή δημιούργησε μια νέα κοινωνική πραγματικότητα αναφορικά με τα καταναλωτικά και κοινωνικά πρότυπα, επηρεάζοντας παράλληλα έντονα τον επαγγελματικό προσανατολισμό σε βάρος κυρίως, του πρωτογενούς τομέα παραγωγής. Αναφορικά με τον ανταγωνισμό, οι κύριοι ανταγωνιστές είναι η Κύπρος, η Τουρκία, η Ισπανία, η Αίγυπτος και η Κροατία, οι οποίοι προβάλλουν το δίπτυχο «ήλιος και θάλασσα», το οποίο όμως δείχνει σημεία κόπωσης, με σαφή σημεία πτώσης.

Συνοπτικά, ο τουρισμός, ως κλάδος οικονομικής δραστηριότητας, αποτέλεσε τα τελευταία πενήντα χρόνια, έναν από τους βασικότερους πυλώνες της ανάπτυξης, της Ελληνικής οικονομίας, επιτυγχάνοντας ευημερία. Τα τελευταία χρόνια όμως, δομικές και λειτουργικές ατέλειες, όπως η υπερσυγκέντρωση της προσφοράς σε λίγες περιοχές της επικράτειας, η έντονη ελαστικότητα των τιμών, η εποχικότητα, η επίτευξη επιδόσεων που δεν ξεπερνούν το 80% των δυνατοτήτων του προορισμού, η υπερπροσφορά κλινών κλπ, εμφανίζουν το τουριστικό προϊόν της χώρας σε μια κρίσιμη καμπή του κύκλου ζωής του, μεταξύ της εδραίωσης και της πτώσης.

Αποτυπώνοντας σε αδρές γραμμές την υφιστάμενη κατάσταση, το 2012 οι αφίξεις στη χώρα μας άγγιξαν τα 16,5 εκατομμύρια τουρίστες, με εισπράξεις της τάξης των 10,5 δισεκατομμυρίων ευρώ και μέση κατά κεφαλήν δαπάνη τουριστών, 639 ευρώ. Από στοιχεία της Τράπεζας της Ελλάδος προκύπτει ότι, κατά την περίοδο Ιανουαρίου-Μαρτίου 2012, οι αφίξεις μη κατοίκων από το εξωτερικό μειώθηκαν κατά 11,7%, σε σύγκριση με αυτές της περιόδου Ιανουαρίου-Μαρτίου 2011. Οι αφίξεις από την Ευρώπη, στην οποία αναλογεί το μεγαλύτερο μερίδιο των αφίξεων (84,7%), παρουσίασαν την περίοδο Ιανουαρίου-Μαρτίου 2012 μείωση 8,5%, έναντι της περιόδου Ιανουαρίου-Μαρτίου 2011, ενώ τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης κατέγραψαν μείωση 12,8%. Σημαντική μείωση των αφίξεων, σε απόλυτες τιμές, παρατηρείται από τη Γαλλία, την Κύπρο, τη Γερμανία και το Ηνωμένο Βασίλειο ενώ αύξηση εμφανίζουν οι αφίξεις από Αλβανία και Βουλγαρία. Σε ό,τι αφορά στην κατανομή των αφίξεων μη κατοίκων κατά χώρα προέλευσης, τη μεγαλύτερη συμμετοχή κατέχει η Βουλγαρία (13,1%), και ακολουθούν η Αλβανία (13,0%), η Γερμανία (8,1%), το Ηνωμένο Βασίλειο (7,5%) και η Κύπρος

(6,9%). Από τις υπόλοιπες ηπείρους, σημαντική μείωση των αφίξεων παρατηρείται από την Αμερική (45,1%). Με κριτήριο την ανταγωνιστικότητα το Ελληνικό τουριστικό προϊόν κατετάγη το 2011 από την 21^η θέση (2009), στην 17^η θέση με βάση τις αφίξεις και την 19^η με κριτήριο τις εισπράξεις. Η συνολική επίδραση του τουρισμού στο ΑΕΠ ήταν 34,4 δισεκατομμύρια ευρώ – 15,2 άμεσες επιδράσεις, 5,2 έμμεσες και 13,9 προκαλούμενες. Η συνεισφορά στην απασχόληση είναι περίπου 446 χιλιάδες άμεσες θέσεις εργασίας και 295 χιλιάδες θέσεις που υποστηρίζονται από τον τουρισμό. Στο σύνολό τους οι θέσεις απασχόλησης φθάνουν στις 741 χιλιάδες θέσεις εργασίας (16% της συνολικής απασχόλησης). Η τουριστική προσφορά συγκεντρώνεται κατά 65,8% σε τέσσερις περιοχές – Στερεά Ελλάδα, Κρήτη, Δωδεκάνησα, Μακεδονία, κυρίως Χαλκιδική και η δυναμικότητα των ξενοδοχείων φθάνει τις 771.271 κλίνες. Τα έσοδα από την έμμεση φορολογία είναι 1,4 δισεκατομμύρια ευρώ, ενώ για κάθε ένα ευρώ τουριστικής δαπάνης, το ΑΕΠ της Ελληνικής οικονομίας, αυξάνεται κατά 2,22 ευρώ. Ωστόσο, η εθνική τουριστική βιομηχανία παρουσιάζει το δυσμενέστερο δείκτη εποχικότητας πανευρωπαϊκά, συγκεντρώνοντας το 52% των επισκεπτών της σε διάστημα τριών μηνών, σημαντική υπερπροσφορά κλινών και φθίνουσα ζήτηση. Η στατιστική εικόνα με βάση τη κατά κεφαλήν τουριστική δαπάνη που βαίνει μειούμενη από το 2004 μέχρι και το 2011 -οφειλόμενη στην μικρότερη διάρκεια παραμονής που συνδυάζεται με την πραγματικά μικρότερη δαπάνη των τουριστών, πολλών δε μάλλον, εν μέσω της οικονομικής κρίσης,- διαμορφώνει ένα κλίμα ανησυχίας και ανασφάλειας το οποίο καθλώνει ακόμη περισσότερο την ανταγωνιστικότητά μας. Όλα τα παραπάνω επιβεβαιώνουν την ύπαρξη διαθρωτικών αδυναμιών που πρέπει άμεσα να συζητηθούν και να διορθωθούν. Στα άμεσα μέτρα που θα πρέπει να ληφθούν είναι η μείωση των τελών στα αεροδρόμια, η διασφάλιση της απασχόλησης, η μείωση του κόστους ελλιμενισμού και ναυσιπλοΐας, η μείωση του συντελεστή ΦΠΑ, με παράλληλη ποιοτική βελτίωση των προϊόντων και υπηρεσιών. Μικροοικονομικά, εν μέσω οικονομικής περιδίνησης, ήταν επωφελής ο περιορισμός του ΕΤΑΚ, η αναστολή της καταβολής εισφοράς του Ν.128/1975 για το σύνολο των δανείων, η μείωση των δημοτικών τελών από 2% σε 0,5%, η τμηματική καταβολή του ΦΠΑ, η επιδότηση δανεισμού του ΕΤΕΑΝ (πρώην ΤΕΜΠΤΕ) κ.α. Αυτά τα άμεσα μέτρα πραγματικά ενίσχυσαν τη ρευστότητα και βελτίωσαν εν μέρει την ανταγωνιστικότητα, πλην όμως, υπάρχει αδήριτη ανάγκη για μακροπρόθεσμα αναπτυξιακά μέτρα που θα απαντούν παράλληλα στις προκλήσεις του μέλλοντος.

Συνεχίζοντας την προσπάθεια να αποτυπωθεί η υφιστάμενη κατάσταση του τουρισμού στη χώρα μας, σύμφωνα με τα στοιχεία του δημοσίευσε το IOBE, το εμπόριο, οι χρηματοοικονομικές υπηρεσίες, οι κατασκευές, η μεταποίηση, η διαχείριση ακίνητης περιουσίας, επωφελούνται σε μεγαλύτερο βαθμό από την ανάπτυξη του τουριστικού

προϊόντος. Επίσης, είναι σημαντική η διασύνδεση και η συνεισφορά των θαλασσίων οδικών και αεροπορικών μεταφορών. Πιο συγκεκριμένα, στο επίπεδο των υποδομών, ο κλάδος των μεταφορών, ως ένας από τους θεμελιώδους σημασίας για τα σύνθεση του Ελληνικού Τουριστικού Προϊόντος, τις τελευταίες δεκαετίες εκσυγχρονίζεται και επιτυγχάνει ασφαλή και γρήγορη (τηρουμένων των αναλογιών της μορφολογίας του εδάφους και της πολυνησίας) μετακίνηση. Παράλληλα, μεγάλα έργα όπως η γέφυρα Ρίου Αντιρρίου, η Εγνατία οδός, η Αττική οδός, η ΠΑΘΕ, ακόμη και ο νέος αερολιμένας στην Αθήνα, διευκόλυναν την τουριστική κίνηση (καλύτερη πρόσβαση από αέρα και οδικώς) και επηρέασαν θετικά τους πολλαπλασιαστές – επιταχυντές επενδύσεων. Αναφορικά με τις αερομεταφορές, η πλήρης απελευθέρωσή τους τόνωσε τον ανταγωνισμό, έχοντας θετικές επίσης επιδράσεις στην ποιότητα των παρεχομένων υπηρεσιών, με ταυτόχρονη πτωτική τάση των τιμών. Με παρόμοιο τρόπο, από 1^{ης} Νοεμβρίου 2002, απελευθέρωση της ναυσιπλοΐας, είχε θετικές επιδράσεις στην αναβάθμιση της ποιότητας των παρεχομένων υπηρεσιών και την ταχύτητα μεταφοράς. Σε ό,τι αφορά στις κρουαζιέρες, η ανάπτυξη είναι περιορισμένη λόγω α) των σημαντικών ελλείψεων στις υποδομές ελλιμενισμού και β) της πολιτικής του Ελληνικού κράτους να αρνείται την εκχώρηση δικαιωμάτων cabotage, σε πλοία νηολογημένα εκτός Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η αναποτελεσματικότητα της ακολουθούμενης πολιτικής, αποτυπώνεται και στην έκθεση του Παγκόσμιου Οικονομικού Φόρουμ, όπου στο σχετικό κλάδο, στη χώρα με πλούσια ναυτική παράδοση, η κατάταξη της έπεσε στην 57^η θέση από την 41^η το 2007.

Σε επίπεδο λοιπών υποδομών, υπάρχει η ανάγκη βελτίωσης τοπικών υποδομών (διαχείριση λυμάτων, αποχετευτικά συστήματα, επικοινωνίες, ύδρευση, αεροδρόμια κλπ) για να επιτευχθεί η ποιοτική αναβάθμιση του ευρύτερου περιβάλλοντος. Πολλών δε μάλλον, στα μητροπολιτικά κέντρα οι υποδομές είναι άμεσα συνδεδεμένες με τις δραστηριότητες city brake με πλέον καθοριστικές τις αστικές μεταφορές, ενώ σημαντικές θα πρέπει να είναι οι βελτιώσεις των υποδομών σε δραστηριότητες αγροτουρισμού, χιονοδρομίας, συνεδρίων αθλητικού, θαλάσσιου τουρισμού κ.α. Σχετικά με τα υδατικά αποθέματα και τους υδατικούς πόρους, σε όλο το εύρος της επικράτειας, είναι αυτονόητο ότι αποτελούν σημείο αναφοράς και η διαχείρισή τους στα πλαίσια μιας εθνικής στρατηγικής, κρίνεται αναγκαία.

Σχετικά με τις τεχνολογικές υποδομές και τη χρήση νέων τεχνολογιών η Ελλάδα κάνει σημαντικά βήματα προσέγγισης των προηγμένων στον τομέα αυτό, χώρες. Η χρήση του διαδικτύου αυξάνεται ραγδαία, τα ξενοδοχεία εξοπλίζονται συνεχώς με λογισμικό και μηχανήματα πρόσβασης στο διαδίκτυο, οι ιστότοποι των σημαντικών ξενοδοχειακών επιχειρήσεων γίνονται πλέον ενεργοί, ωστόσο σαφώς πιο αργοί είναι οι ρυθμοί εξέλιξης σε μικρομεσαίες επιχειρήσεις, όπου λιγότερο από το 50% χρησιμοποιεί τις νέες τεχνολογίες. Σημαντικό ρόλο στην ψηφιακή

σύγκλιση έχουν τα προγράμματα μέσω ΕΣΠΑ τα οποία αποσκοπούν στην ενίσχυση των συνεργειών επιχειρήσεων με θεσμικούς φορείς, στην ανανέωση των υποδομών, στην εξωστρέφεια κλπ. Αυτή η πολιτική είχε ως αποτέλεσμα κυρίως οι νέοι επιχειρηματίες να αντιληφθούν την αναγκαιότητα των νέων τεχνολογιών και να προχωρήσουν στον αναγκαίο τεχνολογικό εκσυγχρονισμό των μονάδων τους, προκειμένου να επιτύχουν το στόχο της βιωσιμότητας. Η πλειοψηφία των επιχειρήσεων στα πλαίσια του εκσυγχρονισμού τους, ενστερνίστηκαν εργαλεία και πρακτικές που βελτίωσαν τη θέση τους στον παγκόσμιο ανταγωνισμό, χρησιμοποιώντας συστήματα ηλεκτρονικής διαχείρισης της πελατείας, νέες μεθόδους προώθησης ηλεκτρονικού μάρκετινγκ (μέσω κοινωνικών δικτύων), ηλεκτρονικούς χάρτες πλοήγησης, διασύνδεση με πύλες ευρύτερου πολιτιστικού και τουριστικού ενδιαφέροντος, ηλεκτρονικές κρατήσεις, ανάρτηση βίντεο, βιβλίων και εικόνων σε ανάλογες πύλες, κ.α

Αναφορικά με τη διαχρονική διάρθρωση και εξέλιξη των ξενοδοχειακών μονάδων, σύμφωνα με στοιχεία του ΞΕΕ, τα ξενοδοχεία πέντε (5) αστέρων αυξήθηκαν από το 2000 κατά 324%, τα ξενοδοχεία τεσσάρων (4) αστέρων κατά 58%, τα ξενοδοχεία τριών (3) αστέρων κατά 55%, τα ξενοδοχεία δύο (2) αστέρων κατά 5%, ενώ τα ξενοδοχεία ενός (1) αστεριού, περιορίστηκαν κατά 10%. Τούτο δείχνει μια σαφή τάση προς την ποιοτική αναβάθμιση των ξενοδοχειακών υποδομών, τα τελευταία δώδεκα χρόνια, που όμως δεν είναι αρκετή για αναστροφή της ροπής του προϊόντος προς την πτώση. Υπάρχει μια ξεκάθαρη αναγκαιότητα λήψης θεσμικών μέτρων που θα εντείνουν την ανταγωνιστικότητα του Ελληνικού Τουριστικού Προϊόντος.

Ωστόσο, τροφή για προβληματισμό στους διοικητικά υπευθύνους για τη χάραξη τουριστικής πολιτικής αποτελεί η προσεκτική και πολύπλευρη αξιολόγηση των παραγόντων που επηρεάζουν ή θα επηρεάσουν μελλοντικά, τον τουρισμό στη χώρα μας. Τούτοι οι παράγοντες είναι : Οι Κλιματικές Αλλαγές (αύξηση θερμοκρασίας, επάρκεια ύδατος, ερημοποίηση κλπ) οι Δημογραφικές Τάσεις (πληθυσμιακή διάβρωση, η σύνθεση των νοικοκυριών και της οικογένειας, η μετανάστευση κλπ), οι Νέες Τεχνολογίες, (διαδίκτυο, κοινωνικά δίκτυα, χρήση κινητών πολυσυσκευών- τηλεφώνων), η Ασφάλεια, η Παγκοσμιοποίηση του ανταγωνισμού, η νέα δομή της μεσαίας τάξης, και το επίπεδο διαβίωσης που διαμορφώνεται παγκοσμίως. Όλες αυτές οι επερχόμενες (ή υφιστάμενες) αλλαγές διαμορφώνουν τις τάσεις για την ανάπτυξη ενός νέου αναπτυξιακού μοντέλου, το οποίο όμως θα απαιτήσει σημαντικές διοικητικές, λειτουργικές και θεσμικές μεταρρυθμίσεις με επίκεντρο την βιωσιμότητα των προορισμών και των επιχειρήσεων

Επιπροσθέτως, οι εγγενείς και δομικές ατέλειες του τουριστικού προϊόντος, επέτειναν σημαντικά τις επιπτώσεις των αρνητικών διεθνών και εθνικών συγκυριών που σχετίζονται με

την οικονομική ύφεση και τη χρηματοπιστωτική κρίση. Οι προοπτικές ανάκαμψης επιβάλλουν την επιτάχυνση των αλλαγών και την διαφοροποίηση του προϊόντος έναντι του ανταγωνισμού. Η Ελληνική Πολιτεία θα κληθεί να αντιμετωπίσει στις προκλήσεις και να απαντήσει σε ερωτήσεις που θα καθορίσουν το μέλλον του Ελληνικού Τουριστικού Προϊόντος. Η διασύνδεση με τον πρωτογενή τομέα παραγωγής, η χρηματοδότηση υποδομών, η ποιότητα, ο προορισμός στο σύνολό του, το μοντέλο του μαζικού τουρισμού, η θέση των μεμονωμένων επιχειρήσεων έναντι του συνόλου και οι νέες αγορές, θα τεθούν «επί τάπητος» και θα επαναπροσδιοριστούν. Η οικονομική κρίση είχε σημαντικές επιπτώσεις στην «εικόνα» της Ελλάδος ως προορισμού ωθώντας στην υιοθέτηση μαζικών μορφών τουρισμού, έντονα εποχικού και εξάρτησης από τους διεθνείς tour operators. Η αύξηση της ελαστικότητας του προϊόντος, συμπίεσε τις τιμές, καθιστώντας πολλές επιχειρήσεις οριακά κερδοφόρες, ενώ το επίπεδο των παρεχομένων υπηρεσιών σε καταλύματα, μεταφορές, εστίαση, αναψυχή κλπ δεν ήταν το αναμενόμενο. Ως εκ τούτου είναι επιτακτική η ανάγκη για μια νέα στρατηγική επανατοποθέτηση της χώρας από το υφιστάμενο μοντέλο «ήλιος θάλασσα» σε ένα μοντέλο βιώσιμης ανάπτυξης με προβολή των εναλλακτικών- συμπληρωματικών μορφών τουρισμού, βασισμένων στον πολιτισμό, τη θρησκεία και το πλούσιο φυσικό περιβάλλον. Η μεταστροφή από τον μαζικό στον τουρισμό έντασης ποιότητας και εναλλακτικών μορφών δραστηριοτήτων θα προσελκύσει μια τυπολογία τουριστών που θα αναζητήσει μια «μεταϋλιστική» μορφή κατανάλωσης, με σκοπό να αντλήσει από την εμπειρία των διακοπών του, την αυτοπραγμάτωση και την ενίσχυση της προσωπικότητάς τους. Ιδιαίτερα σημαντικό ρόλο στην διαμόρφωση της υφιστάμενης κατάστασης του τρέχοντος τουριστικού προϊόντος, διαδραμάτισε η στρατηγική Μάρκετινγκ που ακολουθήθηκε. Η προβολή στηρίχθηκε στην «εμπειρία» ως κεντρικό θέμα με εναλλαγές στο δημιουργικό το οποίο προσαρμόστηκε σε κάθε αγορά στόχο. Τονίστηκε η άγνωστη Ελλάδα, τα αυθεντικά της χρώματα, η ποικιλία, οι αντιθέσεις της, η φυσιολογία και ο πολιτισμός της. Στην ακολουθούμενη στρατηγική προβολής, χρησιμοποιήθηκαν εμφαντικά τα διαδικτυακά μέσα και τα κοινωνικά δίκτυα, ενώ ακολουθήθηκε η τακτική του word of mouth, μετάδοση πληροφορίας από στόμα σε στόμα, αναρτώντας στα μέσα δικτύωσης εμπειρίες απλών ανθρώπων και τουριστών συνοδευμένες με πλούσιο φωτογραφικό και άλλο υλικό. Το λογότυπο που καθιερώθηκε, το σχεδιαστικό υπόδειγμα του Ελληνικού Τουρισμού, απεικονίζει εννέα ελλείψεις, σε κύκλο συμβολίζοντας τους εννέα στρατηγικούς άξονες (Ήλιος και θάλασσα, θαλάσσιος τουρισμός, πολιτιστικός τουρισμός, περιηγητικός τουρισμός, τουρισμός φύσης, τουρισμός υγείας, τουρισμός συνεδρίων και κινήτρων και πολιτισμός πόλεων). Η κάθε έλλειψη παρουσιάζει μια χρωματική αντίθεση και προσδίδει μια αίσθηση διαφοροποίησης, πάντοτε όμως ενταγμένη σε ένα ενιαίο σύνολο. Η λέξη Greece κυκλώνεται από όλες αυτές τις ελλείψεις,

υπονοώντας ότι η Ελλάδα είναι ο τόπος όπου συναντώνται όλες αυτές οι αντιθέσεις. Ο ιστότοπος www.visitgreece.gr, η επίσημη διαδικτυακή πύλη προώθησης είναι ένα αποτελεσματικό επικοινωνιακό εργαλείο σε επίπεδο πληροφόρησης, με τη μετάφραση του περιεχομένου του να εκτείνεται και σε γλώσσες που ομιλούνται στις αγορές στόχους.

Στην περιβαλλοντική του διάσταση, ο τουρισμός εξελίσσεται μέσα στο ανθρωπογενές και φυσικό περιβάλλον, ως εκ τούτου, οι όποιες χωρικές υπερσυγκεντρώσεις, τείνουν να το επιβαρύνουν Γεωμορφολογικά, η χώρα μας εμφανίζει εξαιρετικό εύρος βιοποικιλότητας, που υποστηρίζει το σύνολο σχεδόν των υφιστάμενων μορφών τουρισμού και τουριστικής δραστηριότητας. Κύριο μέλημα των εμπλεκόμενων στην τουριστική δραστηριότητα είναι η διατήρηση των φυσικών πόρων οι οποίοι λειτουργούν ως πόλοι έλξης και διαφοροποίησης του τελικού προϊόντος. Επιπλέον, σύμφωνα με το άρθρο 3 της κοινοτικής οδηγίας 92/43/ΕΟΚ, προβλέπει τη δημιουργία ενός οικολογικού δικτύου που φέρει την ονομασία NATURA 2000, που αφορά στη δημιουργία ειδικών ζωνών προστασίας για τον έλεγχο των επιπτώσεων στο φυσικό περιβάλλον. Μέχρι σήμερα, η πολιτεία προχώρησε (ή πρόκειται να προχωρήσει) σε σημαντικές ενέργειες για την προστασία του περιβάλλοντος, και ειδικότερα εναρμόνισε σημαντικές κοινοτικές οδηγίες με την Ελληνική Νομοθεσία, διατύπωσε πολιτικές διαχείρισης λυμάτων και αποβλήτων, προχώρησε σε ενέργειες προετοιμασίας για την κλιματική αλλαγή, δημιουργεί πλαίσιο και εθνική στρατηγική υδατικών πόρων, ενίσχυσε τους φορείς που διαχειρίζονται προστατευμένες περιοχές κ.α. Αναφορικά με τον τουρισμό, η Ελληνική πολιτεία, προκειμένου να συντονίσει τους φορείς που εμπλέκονται, να ελέγξει την προαναφερθείσα επιβάρυνση και να επιτύχει αναπτυξιακή ισορροπία δημιούργησε το Ειδικό Χωροταξικό Πλαίσιο για τον Τουρισμό που περιλαμβάνει μέτρα και ενέργειες προστασίας του φυσικού και ανθρωπογενούς περιβάλλοντος, ρυθμίζοντας, όρους δόμησης, υλοποιώντας σενάρια βέλτιστης ανάπτυξης, τη χρήση των παράκτιων ζωνών, τη διαχείριση των υδατικών πόρων, διασφαλίζοντας τη βιωσιμότητα και την αειφορία.

Συνοπτικά, η υφιστάμενη κατάσταση μπορεί να αποτυπωθεί συγκεντρωτικά στα παρακάτω τέσσερα σημεία της SWOT analysis.

Πίνακας 3. SWOT analysis για την υφιστάμενη κατάσταση στον τουρισμό.

Ισχυρά σημεία (Strenghts)	Μειονεκτήματα (Weaknesses)	Ευκαιρίες (Opportunities)	Απειλές (Threats)
Πλούσιο γεωμορφολογικό τοπίο και χαρακτηριστικά, εναλλαγές του φυσικού κάλλους, Κλίμα ικανό να φιλοξενήσει πολλές μορφές τουριστικής δραστηριότητας, ποικιλία παραδοσιακών προϊόντων, πλήθος σπουδαίων πολιτισμικών και πολιτιστικών στοιχείων, γαστρονομικές ιδιαιτερότητες και υγιεινή διατροφή, ποιότητα καταλυμάτων, μακροσκοπικά καλή φήμη και εικόνα, παροχή ασφάλειας σε αντιδιαστολή με σημαντικούς ανταγωνιστές μας, ποιοτική αναβάθμιση των τεχνολογικών υποδομών.	Ανεπαρκείς υποδομές σε τοπικό επίπεδο, πολυδιασπορά μικρομεσαίων επιχειρήσεων, διάσπαρτα μη νόμιμα καταλύματα, μονοδιάστατη προβολή του sunlust τουρισμού, έντονη εποχικότητα, εξάρτηση από τους tour operators, ανεπαρκής διαφοροποίηση, μονοκαλλιέργεια του τουρισμού και γεωγραφική υπερσυγκέντρωση σε λίγες περιοχές, επιβάρυνση του περιβάλλοντος, αδυναμία μέτρησης της φέρουσας ικανότητας, αδυναμία ανάπτυξης σύνθετων τουριστικών προϊόντων, νομική δυσκαμψία, αδυναμία ελέγχου της τουριστικής δραστηριότητας.	Διαφοροποίηση, εισροές τουριστών από νέες αγορές, ανάπτυξη νέων μορφών τουρισμού, ανάπτυξη σύνθετων μορφών τουριστικής φιλοξενίας και δραστηριοτήτων, «αποκέντρωση» με την ανάπτυξη νέων εναλλακτικών μορφών τουρισμού, δυνατότητες διασύνδεσης με τον πρωτογενή τομέα παραγωγής, ανάδειξη τοπικών προϊόντων και τοπικής κουζίνας, εντατική χρήση των νέων τεχνολογιών Αναμόρφωση της τουριστικής εκπαίδευσης, σε όλες τις παρεχόμενες βαθμίδες εκπαίδευσης, σύνδεση των αποφοίτων με την αγορά και την έρευνα	Υποσκέλιση από τον υφιστάμενο ανταγωνισμό, αλλαγή των ειδοποιών χαρακτηριστικών των τουριστών λόγω της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης με ταυτόχρονη αδυναμία ευελιξίας και προσαρμογής στα νέα δεδομένα. Αύξηση της πίεσης στη φέρουσα ικανότητα της χώρας οφειλόμενη στην έντονη εποχικότητα.

4.1. Δορυφόρος Λογαριασμός Τουρισμού

Η μέχρι πρόσφατα θεώρηση του τουρισμού ως αυτόνομου κλάδου ή τομέα υπηρεσιών κρίνεται ως εσφαλμένη, θέτοντας εξ αρχής περιορισμούς στην ολοκληρωμένη απεικόνιση του. Η οικονομική συμβολή του φαινομένου περιοριζόταν στον απολογισμό συναλλαγματικών εισπράξεων, στο αριθμό των διανυκτερεύσεων, αφίξεων κλπ, χωρίς να επαρκούν τα στοιχεία αυτά για να συνδεθεί με την έμμεση προκαλούμενη παραγωγή, με αποτέλεσμα να υπάρχει μια εγγενής αδυναμία ανίχνευσης και ερμηνείας των ποιοτικών και ποσοτικών μεταβολών που δημιουργεί η ζήτηση των τουριστών στον παραγωγικό ιστό της οικονομίας. Κατά συνέπεια, δεν μπορούσαν διαδοχικά να αιτιολογηθούν οι αλυσιδωτές επιπτώσεις στις επενδύσεις, στην κατανάλωση, στις κρατικές δαπάνες στην απασχόληση και τις εξαγωγές. Η αναγκαιότητα ελέγχου και αποτύπωσης όλων των παραπάνω, οδήγησε σε μια διεθνή προσπάθεια ανάπτυξης κοινών στατιστικών προτύπων και μεθοδολογικών εργαλείων για τη συστηματική παρακολούθηση και μέτρηση των επιδράσεων του τουριστικού φαινομένου στην οικονομία. Προς την κατεύθυνση αυτή δημιουργήθηκαν οι δορυφόροι λογαριασμοί, οι οποίοι προχωρούν στην ανάλυση του παραγωγικού κλάδου έχοντας ως σημείο εκκίνησης, όχι την πλευρά της προσφοράς (Σύστημα Εθνικών Λογαριασμών), αλλά της ζήτησης. Αυτή η διαφοροποίηση παρέχει τη δυνατότητα να διευρυνθούν τα όρια της τουριστικής κατανάλωσης, ώστε να συμπεριλάβει όλα τα προϊόντα της εγχώριας οικονομίας που το Σύστημα Εθνικών Λογαριασμών χαρακτηρίζει ως καταναλωτικά.

Οι Δορυφόροι Λογαριασμοί Τουρισμού (Δ.Λ.Τ.), επιτυγχάνουν τον ποιοτικό και ποσοτικό προσδιορισμό της ζήτησης που αποδίδεται στον τουρισμό ενώ διαμορφώνουν μια λεπτομερειακή ανάλυση της προσφοράς των αγαθών και υπηρεσιών που ανταποκρίνονται στη ζήτηση αυτή. Ουσιαστικά πρόκειται για ένα στατιστικό-οικονομικό εφαρμοστικό πλαίσιο, που αποσκοπεί στον τρόπο διαχείρισης δεδομένων για να μετρήσει το μέγεθος και τη συμβολή των επιμέρους οικονομικών τομέων.

Βασικός στόχος ενός Δορυφόρου Λογαριασμού Τουρισμού είναι να περιγράψει τη δομή της τουριστικής δραστηριότητας μια χώρας ή μιας περιοχής, να μετρήσει το οικονομικό μέγεθος, τη ποιότητα, τη συνεισφορά της και τις κοινωνικοοικονομικές επιπτώσεις της και να συλλέξει όλες τις στατιστικές πληροφορίες που είναι αναγκαίες για να τη σύνδεσή της με τους άλλους κλάδους της οικονομικής δραστηριότητας, αποτιμώντας την πραγματική συμβολή του τουρισμού στην Εθνική Οικονομία. Οι πληροφορίες που αντλούνται από το Δορυφόρο Λογαριασμό αφορούν:

4. στο μέγεθος του τουριστικού φαινομένου,

5. στις δραστηριότητες που επωφελούνται (και σε ποια έκταση),
6. στο ύψος του φόρου που παράγεται,
7. στοιχεία αναφορικά με τη ζήτηση των επισκεπτών,
8. στην απασχόληση,
9. στην εικόνα των δημοσίων έργων υποδομής που διευκολύνουν και εξυπηρετούν τους τουρίστες και τις επιχειρήσεις.

Επομένως, σύμφωνα με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Τουρισμού αυξάνεται και βελτιώνεται η γνώση της σχέσης του τουρισμού με την ευρύτερη εθνική οικονομική δραστηριότητα, ενώ αναπτύσσεται ένα πολύτιμο εργαλείο χρήσιμο για τη σχεδίαση μακροπρόθεσμων πολιτικών. Τα στοιχεία που απαιτούνται για την επεξεργασία των δεδομένων, προέρχονται από τους Εθνικούς Λογαριασμούς αλλά και από στατιστικά στοιχεία που παράγουν η Εθνική Στατιστική Υπηρεσία και η Τράπεζα της Ελλάδος. Παράλληλα εμπλέκονται και μια σειρά από φορείς, όπως τα επιμελητήρια, η υπηρεσία πολιτικής αεροπορίας, ο ΕΟΤ, το Υπουργείο Δημόσιας τάξης, οι Περιφέρειες κλπ.

Ειδικότερα, η θέσπιση ενός κοινού πλαισίου για την κατάρτιση των Δ.Λ.Τ. συνιστά μια διεθνή προσπάθεια διαμόρφωσης συγκρίσιμων και επεξεργάσιμων στοιχείων, 1) εστιάζοντας στην εφαρμογή και βελτίωση των κανόνων λειτουργίας των λογαριασμών, 2) στην επέκταση των χρονικού και χωρικού τους πλαισίου, αλλά και 3) στη σύνδεσή τους με άλλα αναλυτικά στοιχεία όπως των πινάκων Εισροών-Εκροών για την εκτίμηση των συνολικών άμεσων και έμμεσων επιδράσεων του τουρισμού. Επιπρόσθετα, οι Δ.Λ.Τ. μπορούν και επιβάλλεται να λειτουργήσουν σε περιφερειακό επίπεδο και να συνδυαστούν με σύγχρονες τεχνολογικές εφαρμογές διαχείρισης σύνθετων στατιστικών δεδομένων και εφαρμογές γεωγραφικών συστημάτων πληροφοριών, μέσω των οποίων θα γίνουν εμφανείς και θα ληφθούν υπόψη τα χαρακτηριστικά και οι ιδιαιτερότητες των περιφερειών καθώς και οι τοπικές διαφοροποιήσεις της τουριστικής ζήτησης και προσφοράς.

Συνοπτικά, η διερεύνηση των διαφοροποιήσεων ανά περιφέρεια προκύπτει από την ανάγκη:

- ανάδειξης των ιδιαίτερων πόρων της περιοχής
- διερεύνησης των χαρακτηριστικών και των καταναλωτικών προτύπων των επισκεπτών,
- σχεδιασμού και προσαρμογής κατάλληλων πολιτικών και εργαλείων μάρκετινγκ,
- σχεδιασμού κατάλληλων αναπτυξιακών πολιτικών,
- επίλυσης πιθανών συγκρούσεων χωροταξικού σχεδιασμού δραστηριοτήτων,

- ενίσχυσης τυχόν λοιπών συγκριτικών τοπικών πλεονεκτημάτων.

Ως εκ τούτου, οι Δ.Λ.Τ. (σε περιφερειακό επίπεδο) καθίστανται απαραίτητοι και αναγκαίοι για τον προγραμματισμό της παραγωγικής διαδικασίας της ίδιας της Τουριστικής Βιομηχανίας, παρέχοντας παράλληλα τη δυνατότητα διαμόρφωσης ενός πλαισίου διερεύνησης της παραγωγής και διάθεσης των αγαθών και υπηρεσιών τους. Οι διαφορές ωστόσο που παρουσιάζουν οι Δορυφόροι Λογαριασμοί σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο είναι πολλές και αναφέρονται κυρίως στη μεγάλη διαφορά που προκύπτει από το γεγονός ότι δεν υπάρχει κάποιο διαμορφωμένο εννοιολογικό και μεθοδολογικό πλαίσιο για τους Περιφερειακούς Δορυφόρους Λογαριασμούς (Π-Δ.Λ.Τ.) αντίστοιχο των εθνικών Δ.Λ.Τ. ούτε σύστημα περιφερειακών οικονομικών λογαριασμών αντίστοιχο των εθνικών οικονομικών λογαριασμών με τους οποίους οι περιφερειακοί μπορούν να διασυνδεθούν.

Στην κατεύθυνση κατάρτισης ενός κοινά αποδεκτού συστήματος παρακολούθησης της τουριστικής δραστηριότητας καθοριστικής σημασίας, είναι η ανάπτυξη ενός ολοκληρωμένου συστήματος συλλογής και επεξεργασίας τουριστικών δεδομένων, σε κάθετη και οριζόντια μορφή, σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο, που θα αποσκοπεί στη δημιουργία και ενίσχυση μιας βάσης δεδομένων παράγοντας προϋποθέσεις και εχέγγυα για μια σε βάθος μακροοικονομική ανάλυση. Η δομή του Εθνικού Στατιστικού Συστήματος λήψης και καταγραφής δεδομένων σε κάθε περίπτωση θα πρέπει να είναι αποκεντρωμένη για να είναι εφικτή η συλλογή των κατάλληλων στατιστικών δεδομένων, να προσδιορίζεται το βάθος της γεωγραφικής ανάλυσης και να καθορίζονται οι φορείς που θα είναι αρμόδιοι για την συλλογή, καταγραφή, επεξεργασία και διάχυσή των δεδομένων. Κατά συνέπεια, μια από τις πρώτες εργασίες που είναι αναγκαίο να διεκπεραιωθούν πριν τη ανάπτυξη των Π-Δ.Λ.Τ. και Εθνικών Δ.Λ.Τ., είναι η αποτύπωση των διαθέσιμων στατιστικών πηγών και δεδομένων, ώστε να προσδιοριστούν: α) το είδος, η ποσότητα και η ποιότητα της διαθέσιμης στατιστικής πληροφόρησης, η πηγή προέλευσής τους και οι τρόποι πρόσβασης στα στοιχεία, β) η ποιοτική, ποσοτική και χρονική ασυνέπεια στην παραγωγή και συλλογή στοιχείων μεταξύ γεωγραφικών περιοχών και γ) ο βαθμός αποτελεσματικής χρήσης των ανθρωπογενών και χρηματοδοτικών πόρων.

Η πληθώρα των πολυδιάστατων δεδομένων που πρέπει να τεθούν σε επεξεργασία, αλλά και η αδυναμία εξεύρεσής τους από μια αξιόπιστη στατιστική πηγή, είναι δύο από τους βασικούς λόγους αδυναμίας εφαρμογής των Δορυφόρων Λογαριασμών. Η οργάνωση και λειτουργία ενός φορέα υλοποίησης με αυτοτελή διοικητική δομή, με κύριο μέλημα τη συλλογή και επεξεργασία των δεδομένων είναι απαραίτητη προϋπόθεση. Στην ουσία, η ανάπτυξη των εθνικών και

περιφερειακών Δ.Λ.Τ., συσχετίζεται με τη ανάπτυξη περιφερειακών παρατηρητηρίων του οποίου οι στόχοι σύμφωνα με την Κ.τΠ. ΑΕ¹, είναι:

1. η παρακολούθηση κάθε είδους πληροφορίας που αφορά στην προσφορά και ζήτηση τουριστικών αγαθών,
2. η παροχή στατιστικής και μεθοδολογικής πληροφόρησης,
3. οι διατύπωση προτάσεων βελτίωσης των Δ.Λ.Τ.,
4. η ανάλυση των επιδράσεων του τουρισμού σε άλλες οικονομικές δραστηριότητες,
5. η δημιουργία κέντρου πληροφόρησης προς την Ελληνική Δημόσια Διοίκηση, κ.α.

¹ Κοινωνία της Πληροφορίας

Κεφάλαιο 5. Περιγραφή Σχεδίου

Στο Ε.Π.Σ.Χ.Α.Α.Τ. περιλαμβάνονται κατευθύνσεις, κανόνες και κριτήρια χωρικής διάρθρωσης, οργάνωσης και πολυεπίπεδης ανάπτυξης του τουρισμού, με άξονες:

- την εξυπηρέτηση μίας μακροπρόθεσμης στρατηγικής, με κύριο στόχο τη μεγέθυνση του κλάδου, μέσω της αύξησης της εξωγενούς ζήτησης,
- την ενίσχυση της εδαφικής και κοινωνικής συνοχής, για την ορθολογική ανάπτυξη της ανθρωπογενούς δραστηριότητας, στα πλαίσια εξομάλυνσης συγκρούσεων χρήσεων και στη θέση τους συνέργειες σε επιμέρους τομεακές πολιτικές,
- την ανάπτυξη και την οργάνωση της τουριστικής δραστηριότητας, με τη διατήρηση και ανάδειξη των φυσικών, πολιτιστικών πόρων και του τοπίου, στα πλαίσια των αρχών της αειφόρου και ισόρροπης ανάπτυξης,
- την ενίσχυση και αναβάθμιση του θεσμικού πλαισίου για τον τουρισμό, στην κατεύθυνση διαμόρφωσης ενός σταθερού, επαρκούς και ώριμου τουριστικού προορισμού, ο οποίος θα διευκολύνει επιχειρηματικές αποφάσεις επενδύσεων στον τουρισμό.

Βασική επιδίωξη του Ε.Π.Σ.Χ.Α.Α.Τ., είναι η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας του τουριστικού εθνικού προϊόντος και η παροχή ενός αποτελεσματικού εργαλείου προς τον επιχειρηματικό κόσμο του τουρισμού και τη δημόσια διοίκηση. Ειδικότερα το Ε.Π.Σ.Χ.Α.Α.Τ., επιδιώκει τη διαμόρφωση συνθηκών, οι οποίες θα εξυπηρετούν τους στόχους, για:

- Τη μετάβαση από ένα μαζικό, αδιαφοροποίητο, μονοθεματικό και χαμηλής οικονομικής απόδοσης τουρισμό σε έναν ποιοτικό, διαφοροποιημένο και πολυθεματικό τουρισμό, οικονομικά αποδοτικότερο, που απευθύνεται σε κοινό με υψηλότερες απαιτήσεις, που δεν αρκείται στο καθιερωμένο τουριστικό πρότυπο «ήλιος -θάλασσα», με παράλληλη αξιοποίηση των τουριστικών πόρων, φυσικών και ανθρωπογενών.

- Την άμβλυνση της εποχικότητας του τουρισμού της χώρας και την αύξηση της μέσης δαπάνης ανά επισκέπτη μέσω της προώθησης ξενοδοχειακών καταλυμάτων υψηλής ποιότητας υπηρεσιών και υποδομών, της διείσδυσης διεθνών αλυσίδων επώνυμων ξενοδοχείων (brands) και της προώθησης σύγχρονων τουριστικών προϊόντων, όπως η τουριστική κατοικία (σύνθετα τουριστικά καταλύματα).
- Τη χωρική διεύρυνση του φάσματος των δυνατών προορισμών και την ενίσχυση λιγότερο τουριστικά αναπτυγμένων περιοχών, που έχουν σημαντικές προοπτικές ανάπτυξης, σε συνδυασμό με την αξιοποίηση ειδικών – εναλλακτικών μορφών τουρισμού και λαμβάνοντας πρόνοιες για την αναβάθμιση των αναγκών ή χρήσιμων υποδομών διευκόλυνσης της προσβασιμότητας, διακίνησης και εξυπηρέτησης των επισκεπτών και κατοίκων
- Τον περιορισμό της διάσπαρτης δόμησης τουριστικών εγκαταστάσεων σε περιοχές εκτός σχεδίων πόλεων και ορίων οικισμών μέσω της θεσμοθέτησης ζωνών με χρήση γης «τουρισμός-αναψυχή» και οργανωμένων υποδοχέων τουριστικών δραστηριοτήτων, στην κατεύθυνση προστασίας του περιαστικού και παράκτιου χώρου.
- Την προώθηση της αειφόρου και ισόρροπης ανάπτυξης του τουρισμού της χώρας, σύμφωνα με τις φυσικές, πολιτιστικές, οικονομικές και κοινωνικές ιδιαιτερότητες κάθε περιοχής, με ιδιαίτερη έμφαση στην προστασία, ανάδειξη και αποκατάσταση του περιβάλλοντος, της πολιτιστικής κληρονομιάς και του τοπίου και ειδικότερα την προστασία των υδατικών πόρων και του εδάφους και τη διατήρηση της βιοποικιλότητας.
- Της αξιοποίησης κατά προτεραιότητα, ιδιαίτερων στοιχείων των τοπικών φυσικών και πολιτισμικών πόρων – σε περιοχές αναπτυγμένου και αναπτυσσόμενου μαζικού τουρισμού – στην κατεύθυνση διαφοροποίησης του τοπικού τουριστικού προϊόντος και επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου στις περιοχές αυτές.
- Τη δημιουργία μέσα από έναν κατάλληλο χωρικό σχεδιασμό και με προώθηση ολοκληρωμένων αναπτυξιακών προγραμμάτων σε ευρείες χωρικές ενότητες ενιαίων δικτύων φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος, που θα αναδεικνύουν και αξιοποιούν το σύνολο των πολλαπλών ιστορικών παρελθόντων (αρχαιολογικοί χώροι, ιστορικοί τόποι, παραδοσιακοί οικισμοί, παραδοσιακά ήθη και έθιμα) και θα συνδέονται με τη σύγχρονη κοινωνική και πολιτιστική δραστηριότητα, αλλά και την τοπική οικονομική δραστηριότητα με έμφαση στην τοπικών προϊόντων υψηλών προδιαγραφών
- Τη διασφάλιση της εξωγενούς ζήτησης ως προϋπόθεσης για τη συνέχιση της μεγέθυνσης του κλάδου και την αύξηση των εισροών επενδύσεων

- Την επιλεκτική ενίσχυση των ευκαιριών προσέλκυσης επισκεπτών, σε περιοχές με υψηλό βαθμό εξάρτησης της τοπικής οικονομίας από την τουριστική δραστηριότητα, λαμβάνοντας υπόψη την αποφυγή της επιβάρυνσης των πόρων και τη διασφάλιση αποδεκτού επιπέδου υποδομών και εγκαταστάσεων
- Την προώθηση των χωρικών συνεργειών που δημιουργούν εξωτερικές οικονομίες στον κλάδο ή σε διασυνδεδεμένους κλάδους και τομείς και μειώνουν τις εξωτερικές παρενέργειες σε κλάδους, περιοχές και ομάδες του πληθυσμού.
- Τη διεύρυνση του φάσματος των προσφερόμενων τουριστικών προϊόντων και υπηρεσιών, με την ανάπτυξη των ευκαιριών προσέλκυσης επενδυτών και πέραν των παραδοσιακών τουριστικών επενδύσεων, λαμβάνοντας υπόψη τις φυσικές, πολιτιστικές, οικονομικές και κοινωνικές ιδιαιτερότητες κάθε περιοχής.
- Τη διαφύλαξη και ενίσχυση της τοπικής και κοινωνικής ταυτότητας των περιοχών, όπου αναπτύσσεται τουριστική δραστηριότητα.
- Την εξασφάλιση των απαιτούμενων τεχνικών και κοινωνικών υποδομών όλων των διαβαθμίσεων, που απαιτούνται για την επιτυχή λειτουργία της τουριστικής δραστηριότητας.
- Την τουριστική αξιοποίηση, στο πλαίσιο των κατευθύνσεων του παρόντος της ακίνητης περιουσίας του Δημοσίου.

5.1. Συνοπτική παρουσίαση κατηγοριών τουρισμού

Ο τουρισμός κατηγοριοποιείται σε τρεις γενικές μορφές, στο *Μαζικό Τουρισμό* που είναι η πιο «παραδοσιακή» μορφή και η οποία περιλαμβάνει την πλειοψηφία των τουριστών που αναζητούν στο ταξίδι κυρίως ξεκούραση και διασκέδαση, σε ηλιοτροπικούς κατά βάση προορισμούς. Υπάρχει επίσης ο *Τουρισμός Ειδικών Ενδιαφερόντων και δραστηριοτήτων*², που σχετίζεται με ένα πλήθος επιμέρους μορφών τουρισμού που επιλέγουν τα άτομα ανάλογα με τα ειδικά ενδιαφέροντα και κίνητρα που έχουν Τέλος, έχουμε τον *Εναλλακτικό Τουρισμό* που επίσης περιλαμβάνει ένα πλήθος επιμέρους μορφών τουρισμού τις οποίες επιλέγουν

² Περιλαμβάνονται δραστηριότητες όπως πεζοπορία, ορειβασία, διάσχιση φαραγγιών κάμπινγκ, χειμερινή διαβίωση, πλεύση σε ποταμό, θαλάσσιο κανό, διαδρομές με άλογα, Ιστιοπλοΐα, εξερεύνηση σπηλαίων, παρακολούθηση άγριας πανίδας, αναρρίχηση, κατάβαση απότομων βράχων, πτώση με αλεξίπτωτο πλαγιάς, διαδρομές με ποδήλατο, διαδρομές με οχήματα.

άνθρωποι που αναζητούν ένα διαφορετικό τρόπο διακοπών Αυτή η μορφή τουρισμού, συνδέεται με την αειφόρο τουριστική ανάπτυξη· ειδικότερα συνδέεται με την προστασία του φυσικού και ανθρωπογενούς περιβάλλοντος, την προστασία της τοπικής κουλτούρας και την αναζήτηση νέων αξιών και τρόπων ζωής. Οι ειδικές και εναλλακτικές μορφές τουρισμού συνεπάγονται «ενεργητικές» δραστηριότητες για τον τουρίστα και συνδέονται με τις αρχές της αειφόρου ανάπτυξης. Ο εναλλακτικός τουρισμός είναι οικονομικά πιο αποδοτικός και λιγότερο συνδεδεμένος με τις θερινές διακοπές και επίσης λιγότερο εξαρτημένος από τους tour operators.

Βιώσιμη Τουριστική Ανάπτυξη: Ο όρος χρησιμοποιείται για την περιγραφή του τύπου της τουριστικής ανάπτυξης η οποία δραστηριοποιείται ισόρροπα στην τοπική, κοινωνική, οικονομική και περιβαλλοντική δομή της κάθε περιοχής διαμορφώνοντας παράλληλα όρους (υπηρεσίες, υποδομές τεχνογνωσία) για τη συνεχή ανατροφοδότησή της.

Πολιτισμικός Τουρισμός: Απαιτεί την αναβάθμιση και διασύνδεση του μουσειακού, μνημειακού, αρχαιολογικού και λαογραφικού κεφαλαίου της χώρας, της διατήρηση και ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς και ειδικότερα των ιστορικών κέντρων των πόλεων, και μεμονωμένων κτηρίων, τη δημιουργία μουσείων και θεματικών πάρκων, την ενίσχυση, προβολή και καθιέρωση φεστιβάλ, πολιτιστικών θεσμών και άλλων σχετικών εκδηλώσεων. Ως μορφή τουρισμού είναι γνωστή από την αρχαιότητα και αναφέρεται στην πολιτισμική και πολιτιστική κληρονομιά και γίνεται με κίνητρο βασικά πολιτιστικό, περιλαμβάνοντας εκπαιδευτικές συναντήσεις, θεατρικές παραστάσεις, φεστιβάλ, επισκέψεις σε αρχαιολογικούς χώρους, μνημεία και μουσεία, καθώς και τη μελέτη του φυσικού περιβάλλοντος, του λαϊκού πολιτισμού και της τέχνης.

Τουρισμός φύσης (οικοτουρισμός - αγροτουρισμός): Αναπτύσσεται σε υπαίθριο, ορεινό συνήθως χώρο και σε ενδιαφέρουσες περιβαλλοντικά περιοχές, όπως περιοχές του δικτύου NATURA 2000 και τοπία ιδιαίτερου φυσικού κάλους, δάση καθώς και σε περιοχές του αγροτικού χώρου που παρουσιάζουν ενδιαφέρον για τον τουρισμό. Η έννοια του οικοτουρισμού περιλαμβάνει δράσεις για την ανάδειξη προστατευόμενων περιοχών που διαθέτουν σχετικούς πόρους ως πόλων ανάπτυξης τουρισμού φύσης ευρύτερης ακτινοβολίας. Η έννοια του οικοτουρισμού περιλαμβάνει δράσεις για την ανακαίνιση παραδοσιακών ή εγκαταλελειμμένων κτηρίων και οικισμών ή συνόλων οικισμών με στόχο τη διατήρηση της αγροτικής κληρονομιάς, τη διασύνδεση της τοπικής παραγωγής με την αγροτουριστική κατανάλωση, την προώθηση της Ελληνικής κουζίνας ως σημαντικού τουριστικού πόρου και την προώθηση της εμπορίας γεωργικών προϊόντων ποιότητας καθώς και τοπικά μεταποιημένων προϊόντων

Οικοτουρισμός: Ως ειδική μορφή τουρισμού αναπτύσσεται σε οικολογικά αξιόλογες περιοχές και ως επί το πλείστον προστατευόμενες περιοχές, ο οποίος αντίθετα από το μαζικό τουρισμό δεν υπερβαίνει τη φέρουσα ικανότητα της περιοχής, ενώ ταυτόχρονα προωθεί την προστασία του περιβάλλοντος και συμβάλει στην τοπική οικονομία και τη διατήρηση της συνοχής του κοινωνικού ιστού.

Αγροτουρισμός: Αποτελεί μια μορφή βιώσιμου τουρισμού και συνδυάζει τον αγροτικό τουρισμό με την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος και συνίσταται στο σύνολο των δραστηριοτήτων, που συνδέονται με την αγροτική παραγωγή και το πολιτιστικό περιβάλλον των αγροτικών περιοχών, τις αγροτικές ασχολίες, τα τοπικά προϊόντα, την παραδοσιακή κουζίνα και τοπική γαστρονομία, καθώς και την παροχή υπηρεσιών φιλοξενίας και εστίασης σε χώρους ενοποιημένους ή μη με αγροτικές εγκαταστάσεις.

Θαλάσσιος Τουρισμός: Περιλαμβάνει την φιλοξενία σε παραθαλάσσια περιοχή και την πραγματοποίηση δραστηριοτήτων στη θάλασσα. Προσδιορίζεται από δυνατότητα χρήσης ιδιόκτητων και εκμισθωμένων σκαφών αναψυχής διαφορετικών μεγεθών και εμβέλειας ταξιδίων, με ή άνευ πληρώματος και ποικίλους τρόπους κίνησης. Για την ανάπτυξη του θαλάσσιου τουρισμού προβλέπεται η δημιουργία έντεκα ενοτήτων θαλάσσιου τουρισμού με αντίστοιχα κέντρα υποστήριξης που διαθέτουν σύγχρονες υποδομές ελλιμενισμού, ανεφοδιασμού και επισκευών και υπηρεσίες διοικητικής υποστήριξης για πρακτόρευση, ενοικίαση, αγοραπωλησία κλπ. Βασική προϋπόθεση για την ανάπτυξη αυτών των κέντρων αποτελεί η ύπαρξη σύγχρονης υποδομής φιλοξενίας, εστίασης και ψυχαγωγίας και η γειτνίαση με αεροδρόμιο. Ειδικότερα για τον τουρισμό κρουαζιέρας απαιτείται η προώθηση δράσεων της εικόνας και της λειτουργικότητας του προορισμού.

Ο αλιευτικός τουρισμός: Αποτελεί μία θεματικής μορφής δραστηριότητα τουρισμού και προσδιορίζεται από την ανάδειξη και την αξιοποίηση της αλιείας και υδατοκαλλιέργειας, δραστηριοτήτων με πλούσια στοιχεία παραδοσιακού χαρακτήρα, όσον αφορά τη απασχόληση και τα χρησιμοποιούμενα μέσα, αλλά και στοιχείων του υδάτινου περιβάλλοντος και της υδρόβιας ζωής.

Θρησκευτικός Τουρισμός: Ορίζεται ως η μετακίνηση σε προορισμούς με θρησκευτικό ενδιαφέρον, πολύ συχνά σε συγκεκριμένες χρονικές περιόδους, με σκοπό τη συμμετοχή σε θρησκευτικές εκδηλώσεις, την πνευματική αναζήτηση και τη προσκύνηση, ενώ παράλληλα υπάρχει συμμετοχή σε δραστηριότητες που έχουν τουριστικό χαρακτήρα σε ό,τι αφορά στο ταξίδι, την υποδοχή, την εστίαση και τη διαμονή. Συνδέεται και θεωρείται υποκατηγορία του πολιτιστικού τουρισμού και για την εφαρμογή του απαιτείται η ιεραρχημένη ανάδειξη των

πόλων ενδιαφέροντος, η συγκρότηση, ανάδειξη και προβολή τους σε δίκτυα, η βελτίωση προσβασιμότητάς τους καθώς και των μεταξύ τους συνδέσεων. Η προώθηση μέτρων εξωραϊσμού, αναβάθμισης και ανάδειξης των λατρευτικών χώρων, των συνοδών τους εγκαταστάσεων διημέρευσης και διαμονής καθώς και του περιβάλλοντα χώρου τους. Επίσης απαιτείται η ανάληψη δράσεων για τη διαφύλαξη των αρχιτεκτονικών χαρακτηριστικών των κτηρίων από νέες μη προσαρμοσμένες στο χαρακτήρα τους επεκτάσεις και στήριξη δράσεων που αφορούν στην οργάνωση σχετικών εκδηλώσεων.

Αθλητικός Τουρισμός: Ως αθλητικός τουρισμός ορίζεται το σύνολο των μορφών ενεργητικής και παθητικής συμμετοχής, σε αθλητικές δραστηριότητες. Για την ανάπτυξή του απαιτείται η αξιοποίηση των αθλητικών εγκαταστάσεων και η διοργάνωση αθλητικών εκδηλώσεων. Στις μορφές αθλητικού τουρισμού εντάσσεται και ο τουρισμός γκόλφ, ο χιονοδρομικός τουρισμός, ο καταδυτικός τουρισμός αναψυχής και διάφορες δραστηριότητες που μπορούν να αναπτυχθούν κυρίως σε υπαίθριο και ορεινό χώρο.

Συνεδριακός Τουρισμός: Συνδέεται με τον επαγγελματικό τουρισμό και αποτελεί μια μορφή τουρισμού με εντυπωσιακή ανάπτυξη. Συχνά χρησιμοποιείται ο όρος MICE, ακρωνύμιο των όρων Meetings Incentives Conferences Exhibitions. Ο συνεδριακός όπως και ο εκθεσιακός τουρισμός προωθείται στις ευρύτερες περιοχές των αστικών κέντρων και στις ανεπτυγμένες τουριστικά περιοχές της χώρας, που διαθέτουν επαρκή συγκοινωνιακή σύνδεση. Επίσης είναι δυνατή η δημιουργία εγκαταστάσεων συνεδριακού και εκθεσιακού τουρισμού, σε μικρότερης κλίμακας αστικά κέντρα και άλλους τουριστικούς προορισμούς, εάν υπάρχουν ΑΕΙ και εκπαιδευτικά κέντρα ή ισχυρός παραγωγικός τομέας ή διαθέτουν διεθνούς φήμης στοιχεία του φυσικού και ανθρωπογενούς περιβάλλοντος.

Τουρισμός Πόλης: Αστικός είναι μια μορφή τουρισμού που αναφέρεται στις δραστηριότητες που έχουν σχέση με την αξιοποίηση των υποδομών πόλης και μπορούν να αναπτυχθούν στο περιβάλλον της. Αφορά τις μεγάλες πόλεις και τις τουριστικές περιοχές με αξιόλογα αστικά κέντρα, για την ανάπτυξή του δε, απαιτούνται δράσεις που αφορούν στην ανάδειξη των ιστορικών κέντρων, μνημείων, αρχαιολογικών χώρων και λοιπών αξιόλογων στοιχείων του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος.

Βιομηχανικός Τουρισμός: Βιομηχανικός τουρισμός ή τουρισμός σε μνημεία βιομηχανικής κληρονομιάς ορίζεται ως η επίσκεψη βιομηχανικών χώρων που έχουν αποβάλλει την αρχική τους λειτουργία και λειτουργούν ως χώροι πολιτισμού.

Τουρισμός Υγείας: Αφορά στην προσέλκυση επισκεπτών που παράλληλα και συμπληρωματικά με τις τουριστικές υπηρεσίες, επιλέγουν να χρησιμοποιήσουν υπηρεσίες υγείας στις χώρες του

ταξιδιωτικού τους προορισμού, με σκοπό την πρόληψη, διατήρηση, ή βελτίωση της υγείας τους.

Ιαματικός Τουρισμός: Αξιοποιεί τους ιαματικούς φυσικούς πόρους. Δημιουργούνται κέντρα θερμαλισμού, με κριτήρια την αξία-ιαματικότητα του πόρου, την ποιότητα του φυσικού και οικιστικού περιβάλλοντος το βαθμό χωροταξικής τους ένταξης σε περιοχές που παρουσιάζουν ευρύτερο τουριστικό ενδιαφέρον, την προσβασιμότητα και την υποστήριξη της περιοχής με σύγχρονη τεχνική και κοινωνική υποδομή και τη δυνατότητα υποστήριξης υποδομών διαμονής υψηλών προδιαγραφών καθώς και εγκαταστάσεις ελεύθερου χρόνου, αναψυχής και αθλητισμού.

Γεωτουρισμός: Αναφέρεται στην ανάδειξη και προβολή των γεωτόπων της χώρας, δηλαδή ηφαίστεια, φαράγγια, σπήλαια, λιθωματοφόρες θέσεις, μεγάλα γεωλογικά ρήγματα, αρχαία μεταλλεία και λατομεία, γεωμορφές και τοπία που δημιούργησε η φύση στη διάρκεια των γεωλογικών αιώνων. Κρίνεται επιβεβλημένη επίσης η ένταξη τους σε τουριστικά δίκτυα ανάλογα με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τους. Σημαντική θεωρείται η εξασφάλιση της προσβασιμότητας και η διαχείριση ροής των επισκεπτών με σεβασμό στην αντοχή του οικοσυστήματος.

5.1.1. Αειφορία στον Τουρισμό: Οι έννοιες της φέρουσας ικανότητας, του σημείου αποδεκτής αλλαγής και η βιώσιμη ανάπτυξη.

Οι στρατηγικοί στόχοι και οι πολιτικές της ανάπτυξης του Ελληνικού τουριστικού προϊόντος όπως αναφέρεται και στην παράγραφο 3.2 της παρούσας Ε.Π.Χ.Σ.Α.Α.Τ. , οριοθετούνται στην αποδέσμευση από την τυποποίηση και την μαζικότητα με παράλληλη ανάπτυξη περισσότερο ήπιων και βιώσιμων μορφών τουρισμού αποσκοπώντας στον περιορισμό της ελαστικότητας ζήτησης και την τόνωση της ανταγωνιστικότητας του. Σε κάθε μορφή βιώσιμης τουριστικής δραστηριότητας, οι υπηρεσίες είναι υψηλού επιπέδου, προσωποποιημένες και στοχεύουν στην παροχή μιας ολοκληρωμένης εμπειρίας. Η στροφή σε νέα τουριστικά προϊόντα και η προσαρμογή από ένα προϊόν έντασης παραγωγής σε έντασης ποιότητας, έχει ως αποτέλεσμα την αλλαγή των παραγωγικών δομών, θέτοντας στο επίκεντρο τον άνθρωπο και όχι αυτό καθ' αυτό το τουριστικό προϊόν

Όλοι όμως αυτοί οι στόχοι και οι στρατηγικές, εντάσσονται στα πλαίσια μιας παγκόσμιας αλλαγής στις παραγωγικές δομές που περνάει από την μαζική τυποποίηση στην στοχευμένη παραγωγή που λαμβάνει υπόψη του τις ανάγκες των καταναλωτών. Μέχρι τα μέσα της δεκαετίας του '70, στη Δυτική Ευρώπη και στη Βόρεια Αμερική κυριαρχούσε ένα υπόδειγμα

οικονομικής και κοινωνικής οργάνωσης με λίγο πολύ ξεκαθαρισμένη (βιομηχανική) φυσιογνωμία, που ονομάζεται «φορντιστικός καπιταλισμός» ένα παραγωγικό πλαίσιο που στηρίζεται στην τυποποίηση του αντικειμένου εργασίας και στον στεγανό διαχωρισμό ανάμεσα στη σύλληψη και την υλοποίηση. Με αυτό το παραγωγικό μοντέλο, άνοιξε ο δρόμος για την παραγωγή προϊόντων σε μεγάλες ποσότητες που χαρακτηρίζονταν από **μικρή ποικιλία και μεγάλη τυποποίηση**. Τα συστήματα διαχείρισης στηρίχθηκαν σε στρατηγικές ελέγχου της αγοράς και μηδενικής αλλαγής των προϊόντων, απόρροια του υψηλού όγκου αποθεμάτων ο οποίος ήταν συνυφασμένος με το συγκεκριμένο παραγωγικό μοντέλο.

Ο τουρισμός, όπως είναι αναμενόμενο, δεν ξέφυγε από αυτό το μοντέλο ανάπτυξης. Η καθετοποίηση και η αυτοματοποίηση των παραγωγικών διαδικασιών, σε ένα πρώτο στάδιο έδωσε εξαιρετική ώθηση στην τουριστική βιομηχανία, μειώνοντας το κόστος παραγωγής και δίνοντας παράλληλα τη δυνατότητα μαζικής ανάπτυξής του φαινομένου. Το μοντέλο του τουρισμού αυτού που ονομάζουμε συμβατικό ή μαζικό τουρισμό, είναι ακριβώς εκείνο, το οποίο υπήρχε μια ολόκληρη εποχή και ήταν το αντίστοιχο του μοντέλου του φορντικού συστήματος παραγωγής. Δηλαδή, μαζική παραγωγή και μαζική κατανάλωση στη βιομηχανία, μαζική παραγωγή και μαζική κατανάλωση στον τουρισμό.

Ωστόσο, το φορντικό σύστημα παραγωγής εμφάνισε εγγενείς αδυναμίες και αμφισβητήθηκε έντονα και κάτω από τις νέες συνθήκες που διαμορφώθηκαν στην παγκόσμια οικονομία, έγινε η μετάβαση σε ένα μοντέλο ανάπτυξης που έθετε νέες βάσεις ευημερίας με έντονο προσανατολισμό στις νέες τεχνολογίες και την ποιότητα. Στα πλαίσια αυτής της αλλαγής, οικοδομήθηκε ένα νέο μοντέλο τουριστικής ανάπτυξης προσαρμοσμένης στον άνθρωπο και τις ανάγκες του ενώ στο επίκεντρο μπαίνει η κατά το δυνατό αποτελεσματικότερη εξανομιευμένη εμπειρία που λαμβάνει ο τουρίστας. Τούτο απαιτεί την αλλαγή των υφιστάμενων πολιτικών και στρατηγικών τουριστικής ανάπτυξης και προς την κατεύθυνση αυτή εκπονείται και η παρούσα Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων

Σημαντική «παράπλευρη» επίπτωση από την ανάπτυξη συμβατικών-μαζικών μορφών τουρισμού, αφορά στο φυσικό περιβάλλον, το οποίο υπέστη σημαντική αλλοίωση λόγω της αλλαγής χρήσης γης σε βάρος της γεωργίας και της εκτεταμένης εκμετάλλευσης των φυσικών, κοινωνικών και οικονομικών του πόρων. Για τον έλεγχο και τη πιθανή θεραπεία αυτής της επίπτωσης, αναπτύχθηκαν έννοιες όπως η φέρουσα ικανότητα και το σημείο αποδεκτής αλλαγής. Η φέρουσα ικανότητα και το σημείο αποδεκτής αλλαγής είναι έννοιες αλληλοεξαρτώμενες και συμπληρωματικές που από κοινού προσπαθούν να θέσουν ένα όριο στην ανάπτυξη, συμβάλλοντας στον καθορισμό των ορίων συγκέντρωσης ανθρώπων που μπορούν να φιλοξενούν οι προορισμοί χωρίς να προκαλείται καταστροφή του φυσικού,

οικονομικού, κοινωνικού και οικονομικού περιβάλλοντος. Ειδικότερα, η φέρουσα ικανότητα καθορίζει το μέγεθος της τουριστικής δραστηριότητας που μπορεί να γίνει αποδεκτή ενώ, το σημείο αποδεκτής αλλαγής επικεντρώνεται στο κρίσιμο σημείο όπου ο όγκος των αφίξεων συνεπάγεται αρνητικές συνέπειες, μη αποδεκτές από την τοπική κοινωνία και τους τουρίστες. Το επίπεδο πέρα από το οποίο η τουριστική παρουσία καθίσταται ως μη βιώσιμη, εξαρτάται από διάφορους παράγοντες: α) την ευαισθησία του τουριστικού περιβάλλοντος, φυσικού και κοινωνικού, β) τη δομή της οικονομίας του τόπου υποδοχής και γ) το είδος της τουριστικής δραστηριότητας.

Το μέγεθος της τουριστικής παρουσίας εξαρτάται από τον αριθμό των αφίξεων και α) τη διάρκεια της διαμονής των τουριστών, β) τα χαρακτηριστικά των τουριστών καθώς και των ντόπιων (λ.χ. από απόψεως ηλικίας, φύλου, οικογενειακής κατάστασης, μόρφωσης, εισοδηματικής στάθμης, περιβαλλοντικής συνείδησης κ.α.), γ) Τη γεωγραφική συγκέντρωση καθώς και την κινητικότητα των τουριστών και δ) Τη χρονική διασπορά της παρουσίας των τουριστών (εποχικότητα).

Για να καθοριστούν λοιπόν τα όρια και οι δράσεις της βιώσιμης ανάπτυξης είναι απαραίτητο να προσδιοριστούν και οι εμπλεκόμενοι στο πεδίο του τουρισμού οι οποίοι είναι πολυάριθμοι και περιλαμβάνουν τον τουρίστα, την κοινότητα υποδοχής, κρατικούς φορείς, επαγγελματικές ενώσεις και φορείς του τουρισμού, διάφορες ομάδες πίεσης, τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, εμπειρογνώμονες, καθώς και τον τομέα του εθελοντισμού. Λαμβάνοντας όλα αυτά υπόψη, τόσο τους συμμετέχοντες όσο και το περιβάλλον μέσα στο οποίο εξελίσσεται η τουριστική δραστηριότητα, συντάχθηκε ο παρακάτω συγκεντρωτικός πίνακας που αντιπαραβάλλει τη βιώσιμη έναντι της μη βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης.

Πίνακας 4. Αντιπαραβολής βιώσιμης - μη βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης³

Βιώσιμος Τουρισμός	Μη Βιώσιμος Τουρισμός
Γενικές έννοιες	Γενικές έννοιες
Αργή ανάπτυξη	Ταχεία ανάπτυξη
Ελεγχόμενη ανάπτυξη	Ανεξέλεγκτη ανάπτυξη
Αρμόζουσα κλίμακα	Ανάρμοστη κλίμακα
Μακροπρόθεσμη	Βραχυπρόθεσμη
Ποιοτική	Ποσοτική
Ελεγχόμενη από το τοπικό επίπεδο	Ελεγχόμενη εξ αποστάσεως
Στρατηγικές ανάπτυξης	Στρατηγικές ανάπτυξης
Προγραμματισμός πρώτα, ανάπτυξη έπειτα	Ανάπτυξη χωρίς προγραμματισμό
Μοντέλα που ακολουθούν μια γενικότερη φιλοσοφία	Μοντέλα που εφαρμόζονται σε μεμονωμένα έργα
Αφορά και τους πέντε τόπους τοπίου	Επικεντρώνεται στα λεγόμενα «χρυσωρυχεία»
Διάχυση πίεσης	Αύξηση του δυναμικού
Τοπικοί αναπτυξιακοί φορείς	Έξωθεν αναπτυξιακοί φορείς
Απασχόληση ντόπιου πληθυσμού	Εισαγόμενο εργατικό δυναμικό
Τοπική αρχιτεκτονική	Μη τοπική αρχιτεκτονική
Συμπεριφορά τουριστών	Συμπεριφορά τουριστών
Χαμηλής αξίας	Υψηλής αξίας
Προετοιμασμένοι διανοητικά	Ελάχιστα ή καθόλου προετοιμασμένοι διανοητικά
Μαθαίνουν την τοπική γλώσσα	Δεν μαθαίνουν την τοπική γλώσσα
Διακριτικοί και ευαίσθητοι	Απαιτητικοί και με έλλειψη ευαισθησίας
Ήσυχoi	Θορυβώδεις
Επανέρχονται στον ίδιο τόπο	Συνήθως δεν επανέρχονται

Θα πρέπει να γίνει σαφές, ότι η βιωσιμότητα του τουριστικού προϊόντος καθορίζεται από την ένταση χρήσης των πηγών του, χωροταξικά και χρονικά, προϋποθέτοντας την ύπαρξη ενός ολοκληρωμένου σχεδίου που ακολουθεί μια συγκεκριμένη πολιτική φιλοσοφία ισορροπημένης ανάπτυξης, και στοχεύει στη διαφύλαξη των περιβαλλοντικών πόρων, την κοινωνική συνοχή και την πολύπλευρη οικονομική ανάπτυξη. Οι βιώσιμες μορφές τουρισμού

1. προέρχονται από δράσεις ελεγχόμενης ανάπτυξης, προσαρμοσμένη σε υφιστάμενα κριτήρια.
2. ενθαρρύνουν την ουσιαστική αλληλεπίδραση μεταξύ κατοίκων και τουριστών,
3. στοχεύουν στην ελαχιστοποίηση των επιπτώσεων στον πολιτισμό του τόπου υποδοχής καλλιεργώντας το σεβασμό και την υπευθυνότητα απέναντι στον τοπικό πολιτισμό,

³ Αντιπαραβολή αιεφόρου - μη αιεφόρου τουριστικής ανάπτυξης. Προσαρμογή από το έργο των Krippendorf (1982), Lane (1989,1990) και Godfrey (1996)

4. επιζητούν την κάλυψη των θέσεων εργασίας από ντόπιο εργατικό δυναμικό και την ενίσχυση των πολλαπλασιαστών περιορίζοντας τη μεταφορά των κεφαλαίων σε επιχειρήσεις εκτός προορισμού, και
5. προσφέρουν μια διαφοροποιημένη εμπειρία, σε ένα συγκεκριμένο γεωγραφικό χώρο, καθ' όλη τη διάρκεια του έτους.

Στον αντίποδα, η μη βιώσιμη μορφή ανάπτυξης

1. χρησιμοποιεί σχέδια ανάπτυξης που δεν συσχετίζονται με άλλες παραγωγικές και οικονομικές δραστηριότητες,
2. αναπτύσσεται σε μεγάλη κλίμακα, δυσανάλογη των δυνατοτήτων της περιοχής,
3. δεν ενθαρρύνει την αλληλεπίδραση των τουριστών με τους κατοίκους,
4. δεν προστατεύει τον πολιτισμό,
5. επικεντρώνεται στο άμεσο κέρδος αναζητώντας εργατικό δυναμικό χαμηλού κόστους και
6. είναι προσανατολισμένη στην ποσότητα και την ένταση παραγωγής και όχι στην ποιότητα.

Συνακόλουθα, οι καταναλωτές, ενός βιώσιμου τουριστικού προϊόντος, αναπτύσσουν συμπεριφορές χαμηλής επιβαρυντικής αξίας, είναι προετοιμασμένοι διανοητικά για να επισκεφθούν τον προορισμό, έχουν επαφές με την τοπική κουλτούρα, διαμορφώνουν στάση υπευθυνότητας και συχνά επισκέπτονται ξανά τον προορισμό. Αντιθέτως, οι τουρίστες ενός μαζικού μη βιώσιμου προϊόντος, επιβαρύνουν με υψηλό (κοινωνικό και περιβαλλοντικό) κόστος τον προορισμό, είναι ελάχιστα προετοιμασμένοι διανοητικά, δεν αναπτύσσουν σχέσεις με τον τοπικό πληθυσμό, δεν είναι στην πλειοψηφία τους υπεύθυνοι και σπανίως επισκέπτονται ξανά τον προορισμό.

Ως προς τους τύπους τουρισμού, στη χώρα μας, οι περισσότερο μη συμβατοί με την αειφορία, είναι ο μαζικός παράκτιος τουρισμός, οι διακοπές δράσης, οι οποίες έχουν αρνητικές, επιπτώσεις για το φυσικό περιβάλλον, όπως σκι, αγώνες οχημάτων ανωμάλου δρόμου, ο σεξουαλικός τουρισμός που έχει ως αποτέλεσμα τη διάδοση ασθενειών όπως το AIDS και άλλα σεξουαλικά μεταδιδόμενα νοσήματα, το κυνήγι και ψάρεμα, ειδικά όταν δεν ακολουθούν τους επιβεβλημένους κανόνες και μαζικές επισκέψεις σε εξαιρετικά ευάλωτες τοποθεσίες.

Προβλήματα και Ενστάσεις στη μέτρηση της Φέρουσας Ικανότητας. Σημείο Αποδεκτής Αλλαγής

Η προστασία των πόρων και η ασφαλής εύρεση των ορίων ανοχής της τουριστικής ανάπτυξης, μπορεί να επιτευχθεί μόνον όταν προβλεφθούν σωστά οι συνέπειες της εφαρμογής των μεθόδων ανάπτυξης ο προκαθορισμός των οποίων είναι γενικός, υποκειμενικός και συχνά υποθετικός. Από την Ελληνική και διεθνή βιβλιογραφία οι κυριότερες ενστάσεις που προκύπτουν από την εφαρμογή της μεθόδου στην καθημερινή τουριστική πρακτική, είναι οι εξής:

1. Η Φέρουσα Ικανότητα μπορεί να σημαίνει διαφορετικά πράγματα σε διαφορετικές ομάδες ανθρώπων
2. Υπάρχει μεγάλη διαφοροποίηση και πολλές φορές αδυναμία σύμπτωσης των ορίων ανοχής της τοπικής κοινωνίας.
3. Η Φέρουσα Ικανότητα και το Σημείο Αποδεκτής Αλλαγής έχουν δυναμικό χαρακτήρα και εξαρτώνται από τις αλλαγές που επιφέρει η τουριστική ανάπτυξη.
4. Επικεντρώνεται σε ποιοτικά δεδομένα που συχνά είναι υποκειμενικά.
5. Υπάρχει σημαντική και εγγενής δυσκολία στην πρόβλεψη των επιπτώσεων Εξάλλου, μια συνέπεια λαμβάνεται ως αληθής εφόσον ανιχνευτεί και μελετηθεί πλήρως.
6. Η καταγραφή των παραμέτρων των συνεπειών είναι μια εξαιρετικά σύνθετη εργασία με συχνά διφορούμενες επιστημονικές τεκμηριώσεις και παραδοχές. Τούτο έχει ως αποτέλεσμα οι λύσεις που προτείνονται να είναι αόριστες.

Ο δυναμικός χαρακτήρας της φέρουσας ικανότητας και η έλλειψη μιας κοινά αποδεκτής βάσης εφαρμογής, οδήγησε στην ανάπτυξη της επίσης δυναμικής τεχνικής μέτρησης του σημείου αποδεκτής αλλαγής, της οποίας, όμως βασικός στόχος είναι η εύρεση μιας κοινά αποδεκτής κοινής συνισταμένης μεταξύ τουριστικών και περιβαλλοντικών πολιτικών επιλογών Το πλεονέκτημα του νέου όρου είναι ότι το αποτέλεσμα της εφαρμογής του μπορεί να λάβουν μια περισσότερο ουσιαστική και απτή μορφή και αυτό διότι το κέντρο θεώρησης του βρίσκεται στη παλινδρόμηση μεταξύ των ερωτημάτων «πόση χρήση είναι αρκετή χρήση;» και «πόση αλλαγή είναι αποδεκτή;» τοποθετώντας με τον τρόπο αυτό τη φέρουσα ικανότητα σε μια προοπτική περισσότερο τεχνικής ανάλυσης.

Εν κατακλείδι, ο **σύγχρονος** τουρισμός ως ένα εξαιρετικά σύνθετο προϊόν, αλλά και οικονομικά επωφελές φαινόμενο με πολλαπλούς συμμετέχοντες, προσεγγίσεις, ωφέλειες και επιπτώσεις στον άνθρωπο, την οικονομία και το περιβάλλον, χρίζει ιδιαίτερης προσοχής και ελέγχου. Η

πολυσχιδής υφή του αναδεικνύει την αειφορία ως ένα σαφώς πολιτικό ζήτημα και τούτη η διάστασή του θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη, πριν εφαρμοστεί οποιασδήποτε υφής τεχνοκρατική λύση, έτσι ώστε να προστατευτούν οι περιβαλλοντικοί και κοινωνικοί πόροι, και να επιτευχθεί κοινωνική συνοχή και ισορροπία, μαζί με την οικονομική ευμάρεια. Ωστόσο, δεν θα πρέπει να λησμονηθεί ότι η κορυφαία ορίζουσα των εξελίξεων είναι εν τέλει η αγορά, μέσα από την οποία αναδεικνύονται οι νέες μορφές τουριστικών δραστηριοτήτων. Τούτο σημαίνει ότι οι πολιτικές του δημόσιου τομέα πρέπει να έχουν ως επίκεντρο α) τον ίδιο τον καταναλωτή-τουρίστα και την ποιότητα των υπηρεσιών που λαμβάνει και β) τις επιχειρήσεις που προσφέρουν τις υπηρεσίες αυτές, πάντοτε όμως μέσα στα πλαίσια της βιωσιμότητας.

Η μέτρηση της Φέρουσας Ικανότητας ή η εύρεση του σημείου αποδεκτής αλλαγής, κάτω από το πρίσμα των σύνθετων και συνάμα υποκειμενικών παραμέτρων του ρόλου της οικονομίας της αγοράς και της πολιτικής διάστασης της τουριστικής ανάπτυξης, δημιουργεί ex ante δυσχέρειες στον ερευνητή. Οι δείκτες που διαμορφώνουν την φέρουσα ικανότητα, θα πρέπει να αναπροσαρμόζονται με πολιτικά, κοινωνικά, περιβαλλοντικά και οικονομικά κριτήρια, αποσκοπώντας στην χάραξη της βέλτιστης τουριστικής πολιτικής. Ωστόσο, λόγω των τεχνικών πλεονεκτημάτων της εύρεσης του σημείου αποδεκτής αλλαγής, η χρήση του είναι επιβεβλημένη, η μέτρηση όμως των επιμέρους στοιχείων που το συνθέτουν, οφείλεται να γίνεται κατά περίπτωση και με βάση τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της περιοχής. Σε κάθε περίπτωση όμως, επειδή κάθε μέτρηση θα πρέπει να είναι τεκμηριωμένη επιστημονικά και να συλλέγεται από έναν επίσημο και εγνωσμένου κύρους επιστημονικό φορέα, η διαδικασία ελέγχου θα πρέπει να είναι απόλυτα συνυφασμένη με την ίδρυση ενός παρατηρητηρίου τουριστικής δραστηριότητας ανά περιφέρεια.

5.2. Προτάσεις ειδικού χωροταξικού σχεδίου

Τις τελευταίες δεκαετίες η πολιτική για την ανάπτυξη και οργάνωση του Εθνικού Χώρου, ακολουθεί τρία διακριτά χωρικά επίπεδα, όπως αυτά υιοθετήθηκαν στα πλαίσια του προγενέστερου Ν.360/1976 περί «Χωροταξίας και Περιβάλλοντος» και του ισχύοντος Ν.2742/1999 περί «Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης και άλλες διατάξεις» και αφορούν:

- το Γενικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης (6876/4871/ΦΕΚ 128Α/03-07-08), που προσδιορίζει στρατηγικές κατευθύνσεις για την ολοκληρωμένη χωρική οργάνωση του Εθνικού Χώρου.

- Τα «Ειδικά Πλαίσια Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης», τα οποία εξειδικεύουν τις κατευθύνσεις του «Γενικού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης», στη χωρική διάρθρωση κρίσιμων και σημαντικών τομέων και κλάδων εθνικής σημασίας και προτεραιότητας και χωρικής οργάνωσης και διάρθρωσης σημαντικών περιοχών του Εθνικού Χώρου.
- Τα «Περιφερειακά Πλαίσια Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης», τα οποία σε επίπεδο περιφέρειας εξειδικεύουν τις κατευθύνσεις του «Γενικού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης» για τη χωρική ανάπτυξη και τις κατευθύνσεις των «Ειδικών Πλαισίων Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης» για τη χωροθέτηση των παραγωγικών δραστηριοτήτων.

Ο Ν. 2742/99 περί «Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης και άλλες διατάξεις» και στο άρθ. 7 αναφέρεται στη θέσπιση των ειδικών πλαισίων χωροταξικού σχεδιασμού και αειφόρου ανάπτυξης, τα οποία εξειδικεύουν και συμπληρώνουν τις κατευθύνσεις του «Γενικού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης» για την ανάπτυξη και οργάνωση του εθνικού χώρου.

Στους στόχους του Γ.Π.Χ.Σ.Α.Α., περιλαμβάνονται:

- η ενίσχυση του ρόλου της Χώρας, σε διεθνές, ευρωπαϊκό, μεσογειακό και βαλκανικό επίπεδο,
- η ενίσχυση της περιφερειακής ανάπτυξης και της χωρικής συνοχής,
- η διαφύλαξη – προστασία του περιβάλλοντος και κατά περίπτωση η αποκατάσταση και η ανάδειξη των ευαίσθητων στοιχείων της φύσης, της πολιτιστικής κληρονομιάς και του τοπίου,
- η αντιμετώπιση των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής,
- η παροχή ενός συνεκτικού πλαισίου κατευθύνσεων για τα υποκείμενα επίπεδα σχεδιασμού.

Στη «Χωρική διάρθρωση, εξειδίκευση και συμπληρωματικότητα των παραγωγικών τομέων» (άρθ. 7 – Γ.Π.Χ.Σ.Α.Α.) και στο σημείο Γ. «Τουρισμός», αναφέρονται:

«Βασικοί στόχοι – επιδιώξεις:

- Ορθολογική οργάνωση και ανάπτυξη του τομέα του τουρισμού στο πλαίσιο της αξιοποίησης των συγκριτικών πλεονεκτημάτων της Χώρας (γεωγραφική θέση, κλίμα, πολυνησιακός χαρακτήρας, μήκος και ποιότητα ακτών, ποικιλία και έντονη εναλλαγή της

μορφής και του είδους των πόρων, πυκνότητα και ποικιλία περιοχών ιδιαίτερου φυσικού κάλλους και πλούσιο πολιτιστικό κεφάλαιο).

- Βελτίωση της απόδοσης και της ανταγωνιστικότητας του τομέα με την προσαρμογή και τον εμπλουτισμό του τουριστικού προϊόντος και του σχεδιασμού στα νέα δεδομένα και τάσεις της τουριστικής αγοράς. Προώθησης νέων μορφών τουρισμού που αναμένεται να συμβάλουν και στην επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου.
- Διάχυση της τουριστικής δραστηριότητας και των αποτελεσμάτων της σε νέες περιοχές και προώθησης της ισόρροπης και αειφόρου ανάπτυξης σύμφωνα με τις φυσικές πολιτιστικές, οικονομικές και κοινωνικές ιδιαιτερότητες κάθε περιοχής.
- Περιβαλλοντική αναβάθμιση των περιοχών τουριστικού ενδιαφέροντος.
- Εξασφάλιση της προστασίας και της βιωσιμότητας των πόρων.»

Πίνακας 5. Βασικοί Στόχοι – Επιδιώξεις Γ.Π.Χ.Σ.Α.Α. για το Ειδικό Πλαίσιο του Τουρισμού.

Βασικοί Στόχοι – Επιδιώξεις Γ.Π.Χ.Σ.Α.Α. για το Ειδικό Πλαίσιο του Τουρισμού	Αναφορές και Συσχετίσεις στο Ε.Π.Χ.Σ.Α.Α.Τ.
Ορθολογική οργάνωση και ανάπτυξη του τομέα του τουρισμού στο πλαίσιο της αξιοποίησης των συγκριτικών πλεονεκτημάτων της Χώρας (γεωγραφική θέση, κλίμα, πολυνησιακός χαρακτήρας, μήκος και ποιότητα ακτών, ποικιλία και έντονη εναλλαγή της μορφής και του είδους των πόρων, πυκνότητα και ποικιλία περιοχών ιδιαίτερου φυσικού κάλλους και πλούσιο πολιτιστικό κεφάλαιο).	✓
Η ενίσχυση της περιφερειακής ανάπτυξης και της χωρικής συνοχής. Βελτίωση της απόδοσης και της ανταγωνιστικότητας του τομέα με την προσαρμογή και τον εμπλουτισμό του τουριστικού προϊόντος και του σχεδιασμού στα νέα δεδομένα και τάσεις της τουριστικής αγοράς. Προώθησης νέων μορφών τουρισμού που αναμένεται να συμβάλουν και στην επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου.	✓
Διάχυση της τουριστικής δραστηριότητας και των αποτελεσμάτων της σε νέες περιοχές και προώθησης της ισόρροπης και αειφόρου ανάπτυξης σύμφωνα με τις φυσικές πολιτιστικές, οικονομικές και κοινωνικές ιδιαιτερότητες κάθε περιοχής.	✓
Περιβαλλοντική αναβάθμιση των περιοχών τουριστικού ενδιαφέροντος.	✓
Εξασφάλιση της προστασίας και της βιωσιμότητας των πόρων.	✓

Βάσει των ανωτέρω στόχων – επιδιώξεων, δίδονται οι ακόλουθες κατευθύνσεις, οι οποίες εξειδικεύονται στο Ειδικό Χωροταξικό Πλαίσιο για τον Τουρισμό:

Ανάληψη ενεργειών και υιοθέτηση δράσεων που συνδέονται με την εξυπηρέτηση του τουρισμού βάσει των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών κάθε περιοχής, της έντασης και του είδους της τουριστικής δραστηριότητας, της γεωμορφολογίας και της ευαισθησίας των πόρων. Οι ενέργειες και δράσεις αυτές αφορούν κυρίως στα εξής:

- Αναβάθμιση της εικόνας των τουριστικών προορισμών προκειμένου να καταστούν ελκυστικότεροι και ασφαλέστεροι, με την ανάδειξη στοιχείων ταυτότητας και αναγνωσιμότητας, την αναβάθμιση και την αποκατάσταση του δομημένου χώρου, την οργάνωση του, ατύπως διαμορφωμένου οικιστικά, εξωαστικού χώρου, κ.α.
- Προστασία, ανάδειξη και αποκατάσταση του περιβάλλοντος και του τοπίου (προστασία φυσικού περιβάλλοντος, αρχιτεκτονικής κληρονομιάς, άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς, δημιουργία πολιτιστικών χώρων, δικτύων μονοπατιών και διαδρομών). Ιδιαίτερη μέριμνα πρέπει να ληφθεί για την τουριστική ανάπτυξη των νησιών, τα οποία πρέπει να διατηρήσουν το χαμηλής επιβάρυνσης πλούσιο περιβάλλον, τα πολιτιστικά στοιχεία και την ποιότητα ζωής. Η προστασία και ανάδειξη του φυσικού δομημένου και πολιτιστικού περιβάλλοντος των νησιών είναι το κυριότερο συγκριτικό τους πλεονέκτημα.
- Διάχυση της τουριστικής δραστηριότητας με ένταξη των αναξιοποίητων τουριστικών πόρων της ενδοχώρας στο προσφερόμενο προϊόν και με παράλληλη προστασία και διαφύλαξη των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών τους. Ειδικότερα, ενίσχυση της σχέσης αναπτυγμένων παράκτιων περιοχών και ενδοχώρας, ώστε να εμπλουτιστεί η υφιστάμενη τουριστική προσφορά με νέα τουριστικά προϊόντα και να καταστούν βιώσιμες οι νέες μορφές τουρισμού που θα αναπτυχθούν σε ορεινές ή μη ανεπτυγμένες περιοχές.
- Περιορισμό της διάσπαρτης εκτός σχεδίου δόμησης τουριστικών εγκαταστάσεων σε ευαίσθητες περιοχές (NATURA, ορεινός χώρος, μικρά νησιά με χαμηλό επίπεδο ανάπτυξης).
- Εμπλουτισμό και αναβάθμιση των κοινωνικών, τεχνικών και ειδικών υποδομών (υγεία, μεταφορές, πληροφόρηση, κ.α.) στην κατεύθυνση της διεύρυνσης των τουριστικών προορισμών αλλά και της καλύτερης εξυπηρέτησης, θωράκισης και ενίσχυσης της ανταγωνιστικότητας του συνόλου των περιοχών τουριστικού ενδιαφέροντος.
- Βελτίωση των υφιστάμενων υποδομών και των παρεχόμενων υπηρεσιών.
- Απόσυρση καταλυμάτων και οχλούντων κτιρίων ή και προώθηση προγραμμάτων

ανάπλασης για την περιβαλλοντική αναβάθμιση των περιοχών τουριστικού ενδιαφέροντος, κατά προτεραιότητα στις ανεπτυγμένες τουριστικά περιοχές.

- Επιτάχυνση του ρυθμού ανανέωσης της τουριστικής προσφοράς στην κατεύθυνση της αναβάθμισης της χωρικής και χρονικής διεύρυνσης και του εμπλουτισμού της τουριστικής δραστηριότητας καθώς και της εξαρχής ανάπτυξης επιλεγμένων ειδικών μορφών τουρισμού με ηπιότερα κατά κύριο λόγο χαρακτηριστικά, τόσο λόγω του βαθμού ωρίμανσης του τουριστικού προϊόντος στη χώρα όσο και του διεθνούς ανταγωνισμού.
- Διασύνδεση και διάχυση των αποτελεσμάτων του τουρισμού, στους λοιπούς τομείς της οικονομίας και κυρίως στον πρωτογενή.
- Δημιουργία σταθερού πλαισίου κανόνων για τη χωροθέτηση επιχειρήσεων που σχετίζονται με τον τουρισμό και τη διαμόρφωση πρόσφορων συνθηκών για την προσέλκυση σημαντικών, για την εθνική οικονομία, τουριστικών επενδύσεων.
- Διαρκής παρακολούθηση, εξειδίκευση και αναπροσαρμογή, όπου είναι απαραίτητο, των στόχων, κατευθύνσεων και προτεραιοτήτων της αναπτυξιακής νομοθεσίας και των αντίστοιχων κινήτρων για την καλύτερη εξυπηρέτηση του τομέα.»

Πίνακας 6. Κατευθύνσεις Γ.Π.Χ.Σ.Α.Α. για το Ειδικό Πλαίσιο του Τουρισμού.

Κατευθύνσεις Γ.Π.Χ.Σ.Α.Α. για το Ειδικό Πλαίσιο του Τουρισμού	Αναφορές στο Ε.Π.Χ.Σ.Α.Α.Τ.
Αναβάθμιση της εικόνας των τουριστικών προορισμών προκειμένου να καταστούν ελκυστικότεροι και ασφαλέστεροι, με την ανάδειξη στοιχείων ταυτότητας και αναγνωρισιμότητας, την αναβάθμιση και την αποκατάσταση του δομημένου χώρου, την οργάνωση του, ατύπως διαμορφωμένου οικιστικά, εξωαστικού χώρου, κ.α.	✓
Προστασία, ανάδειξη και αποκατάσταση του περιβάλλοντος και του τοπίου (προστασία φυσικού περιβάλλοντος, αρχιτεκτονικής κληρονομιάς, άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς, δημιουργία πολιτιστικών χώρων, δικτύων μονοπατιών και διαδρομών). Ιδιαίτερη μέριμνα πρέπει να ληφθεί για την τουριστική ανάπτυξη των νησιών, τα οποία πρέπει να διατηρήσουν το χαμηλής επιβάρυνσης πλούσιο περιβάλλον, τα πολιτιστικά στοιχεία και την ποιότητα ζωής. Η προστασία και ανάδειξη του φυσικού δομημένου και πολιτιστικού περιβάλλοντος των νησιών είναι το κυριότερο συγκριτικό τους πλεονέκτημα.	✓
Διάχυση της τουριστικής δραστηριότητας με ένταξη των αναξιοποίητων τουριστικών πόρων της ενδοχώρας στο προσφερόμενο προϊόν και με παράλληλη προστασία και διαφύλαξη των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών τους. Ειδικότερα, ενίσχυση της σχέσης ανεπτυγμένων παράκτιων περιοχών και ενδοχώρας, ώστε να εμπλουτιστεί η υφιστάμενη τουριστική προσφορά με νέα τουριστικά προϊόντα και να καταστούν βιώσιμες οι	✓

νέες μορφές τουρισμού που θα αναπτυχθούν σε ορεινές ή μη ανεπτυγμένες περιοχές.	
Περιορισμό της διάσπαρτης εκτός σχεδίου δόμησης τουριστικών εγκαταστάσεων σε ευαίσθητες περιοχές (NATURA, ορεινός χώρος, μικρά νησιά με χαμηλό επίπεδο ανάπτυξης).	✓
Εμπλουτισμό και αναβάθμιση των κοινωνικών, τεχνικών και ειδικών υποδομών (υγεία, μεταφορές, πληροφόρηση, κ.α.) στην κατεύθυνση της διεύρυνσης των τουριστικών προορισμών αλλά και της καλύτερης εξυπηρέτησης, θωράκισης και ενίσχυσης της ανταγωνιστικότητας του συνόλου των περιοχών τουριστικού ενδιαφέροντος.	✓
Βελτίωση των υφιστάμενων υποδομών και των παρεχόμενων υπηρεσιών	✓
Απόσυρση καταλυμάτων και οχλούντων κτιρίων ή και προώθηση προγραμμάτων ανάπλασης για την περιβαλλοντική αναβάθμιση των περιοχών τουριστικού ενδιαφέροντος, κατά προτεραιότητα στις ανεπτυγμένες τουριστικά περιοχές.	✓
Επιτάχυνση του ρυθμού ανανέωσης της τουριστικής προσφοράς στην κατεύθυνση της αναβάθμισης της χωρικής και χρονικής διεύρυνσης και του εμπλουτισμού της τουριστικής δραστηριότητας καθώς και της εξαρχής ανάπτυξης επιλεγμένων ειδικών μορφών τουρισμού με ηπιότερα κατά κύριο λόγο χαρακτηριστικά, τόσο λόγω του βαθμού ωρίμανσης του τουριστικού προϊόντος στη χώρα όσο και του διεθνούς ανταγωνισμού.	✓
Διασύνδεση και διάχυση των αποτελεσμάτων του τουρισμού, στους λοιπούς τομείς της οικονομίας και κυρίως στον πρωτογενή.	✓
Δημιουργία σταθερού πλαισίου κανόνων για τη χωροθέτηση επιχειρήσεων που σχετίζονται με τον τουρισμό και τη διαμόρφωση πρόσφορων συνθηκών για την προσέλκυση σημαντικών, για την εθνική οικονομία, τουριστικών επενδύσεων	✓
Διαρκής παρακολούθηση, εξειδίκευση και αναπροσαρμογή, όπου είναι απαραίτητο, των στόχων, κατευθύνσεων και προτεραιοτήτων της αναπτυξιακής νομοθεσίας και των αντίστοιχων κινήτρων για την καλύτερη εξυπηρέτηση του τομέα.»	✓

5.2.1. Διαχείριση περιβαλλοντικών θεμάτων

Η σχέση του τουρισμού με το περιβάλλον είναι άμεση και καθοριστική. Το βασικότερο συστατικό στοιχείο του τουριστικού προϊόντος είναι το ίδιο το περιβάλλον και η τουριστική ανάπτυξη συνδέεται στενά με την ποιότητα του περιβάλλοντος και των φυσικών πόρων. Όπως κάθε δραστηριότητα, όμως, έτσι και ο τουρισμός παρουσιάζει επιπτώσεις στο περιβάλλον, οι οποίες άμεσα ή έμμεσα επηρεάζουν τους φυσικούς πόρους. Οι εν λόγω επιπτώσεις, αν και στην πλειοψηφία τους επιβαρύνουν το περιβάλλον, σε κάποιες περιπτώσεις μπορούν να αποτελέσουν αφορμή για ορθή διαχείριση και προστασία του, με προϋπόθεση ότι η ανάπτυξη είναι προϊόν ορθολογικού σχεδιασμού με προοπτικές βιωσιμότητας. Η τουριστική δραστηριότητα οφείλει να εφαρμόζει καλές διαχειριστικές πρακτικές.

Η περιβαλλοντική επίπτωση του τουρισμού θα πρέπει να συνοδεύεται από εργαλεία περιβαλλοντικής παρακολούθησης και αξιολόγησης. Ένα πολυεπίπεδο σύστημα παρακολούθησης και αξιολόγησης θα στοχεύει από τη μια στην προστασία του περιβάλλοντος (πρόληψη, πρόβλεψη, αντιμετώπιση) και από την άλλη στην ικανοποιητική ανάπτυξη της τουριστικής δραστηριότητας (επίτευξη ισορροπίας αξιοποίησης φυσικών πόρων και ανάπτυξης).

Η εφαρμογή του Εθνικού και Ευρωπαϊκού θεσμικού πλαισίου, συνεχώς αναβαθμίζει τα μέτρα προστασίας του περιβάλλοντος, τα οποία θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη.

5.3. Παρουσίαση και αξιολόγηση Ε.Π.Χ.Σ.Α.Α.Τ.

Το «Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού Αειφόρου Ανάπτυξης για το Τουρισμό» (Ε.Π.Χ.Σ.Α.Α.Τ.), είναι σε ισχύ από το 2009 (ΦΕΚ 1138/Β/11.06.2009). Αποτελέσε μία αυτόνομη ενέργεια της Πολιτείας να θέσει σε εφαρμογή ένα πλαίσιο για τη χωρική οργάνωση ενός από τους κορυφαίους και σημαντικότερους κλάδους της οικονομίας της χώρας.

«Η εξειδίκευση και συμπλήρωση των βασικών κατευθύνσεων, προτεραιοτήτων και επιλογών του Γενικού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης, στον κλάδο του τουρισμού».

Η προσαρμογή του σχεδιασμού στις νέες προκλήσεις και πολιτικές, για τη βελτίωση της απόδοσης στον κλάδο του τουρισμού και τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας του τουριστικού προϊόντος στο πλαίσιο της ασκούμενης δημοσιονομικής πολιτικής.

Η προώθηση της υγιούς επιχειρηματικότητας, μέσα από τη διατήρηση ενός σταθερού πλαισίου κανόνων, που αφορούν στη χωροθέτηση επιχειρήσεων που σχετίζονται με τον τουρισμό και τη δημιουργία συνθηκών για την προσέλκυση σημαντικών, για την εθνική οικονομία, τουριστικών επενδύσεων

Η ενσωμάτωση των σχετικών με τον τουρισμό αναπτυξιακών προγραμμάτων και παρεμβάσεων, που έχουν επιπτώσεις στην ανάπτυξη της χώρας και τη διάρθρωση του εθνικού χώρου.

Η εξειδίκευση και προσαρμογή των στόχων, κατευθύνσεων και προτεραιοτήτων της αναπτυξιακής νομοθεσίας, όσον αφορά στην τουριστική ανάπτυξη και παροχή ειδικότερων κατευθύνσεων ως προς την αξιοποίηση των αναπτυξιακών κινήτρων.»

Στους στόχους του Ε.Π.Σ.Χ.Α.Α.Τ., περιλαμβάνονται:

- «Η μετάβαση από ένα μαζικό, αδιαφοροποίητο, μονοθεματικό και χαμηλής οικονομικής απόδοσης τουρισμό σε ένα ποιοτικό, διαφοροποιημένο και πολυθεματικό τουρισμό, οικονομικά αποδοτικότερο, που απευθύνεται σε κοινό με υψηλότερες απαιτήσεις, που δεν αρκείται στο καθιερωμένο τουριστικό πρότυπο «ήλιος-θάλασσα», με παράλληλη αξιοποίηση των τουριστικών πόρων, φυσικών και ανθρωπογενών.
- Η προώθηση της αειφόρου και ισόρροπης ανάπτυξης του τουρισμού της χώρας, σύμφωνα με τις φυσικές, πολιτιστικές, οικονομικές και κοινωνικές ιδιαιτερότητες κάθε περιοχής, με ιδιαίτερη έμφαση στην προστασία, ανάδειξη και αποκατάσταση του περιβάλλοντος, της πολιτιστικής κληρονομιάς και του τοπίου και ειδικότερα την προστασία των υδατικών πόρων και του εδάφους και τη διατήρηση της βιοποικιλότητας.
- Η μείωση της ελκυστικότητας και διάσπαρτης «εκτός σχεδίου δόμησης τουριστικών εγκαταστάσεων», ιδίως σε ευαίσθητες περιοχές και παράλληλα, στον προσανατολισμό και πρωτίστως σε ζώνη χρήσεως γης και οργανωμένους χωρικούς υποδοχείς τουριστικών δραστηριοτήτων.
- Η δημιουργία ενιαίων δικτύων φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος που θα καλύπτουν το σύνολο των πολλαπλών ιστορικών παρελθόντων και θα συνδέονται με τη σύγχρονη κοινωνική και πολιτιστική δραστηριότητα.
- Η διασφάλιση της εξωγενούς ζήτησης ως προϋπόθεσης για τη συνέχιση της μεγέθυνσης του κλάδου και την αύξηση των εισροών επενδύσεων.
- Η επιλεκτική ενίσχυση των ευκαιριών προσέλκυσης επισκεπτών, σε περιοχές με υψηλό βαθμό εξάρτησης της τοπικής οικονομίας από την τουριστική δραστηριότητα, λαμβάνοντας υπόψη την αποφυγή της επιβάρυνσης των πόρων και τη διασφάλιση αποδεκτού επιπέδου υποδομών και εγκαταστάσεων.
- Τη χωρική διεύρυνση του φάσματος των δυνατών προορισμών και την ενίσχυση λιγότερα τουριστικά ανεπτυγμένων περιοχών, που έχουν σημαντικές προοπτικές ανάπτυξης, σε συνδυασμό με την αξιοποίηση ειδικών εναλλακτικών μορφών τουρισμού και λαμβάνοντας πρόνοιες για την αναβάθμιση των αναγκαίων ή χρήσιμων υποδομών διευκόλυνσης της προσβασιμότητας, διακίνησης και εξυπηρέτησης των επισκεπτών και κατοίκων.

- Η προώθηση των χωρικών συνεργειών που δημιουργούν εξωτερικές οικονομίες στον κλάδο ή σε διασυνδεδεμένους κλάδους και τομείς και μειώνουν τις εξωτερικές παρενέργειες σε κλάδους, περιοχές και ομάδες πληθυσμού.
- Η διεύρυνση του φάσματος των προσφερόμενων τουριστικών προϊόντων και υπηρεσιών, με την ανάπτυξη των ευκαιριών προσέλκυσης επενδυτών και πέρα των παραδοσιακών τουριστικών επενδύσεων, λαμβάνοντας υπόψη τις φυσικές, πολιτιστικές, οικονομικές και κοινωνικές ιδιαιτερότητες κάθε περιοχής.
- Η διαφύλαξη και ενίσχυση της τοπικής και κοινωνικής ταυτότητας των περιοχών, όπου αναπτύσσεται τουριστική δραστηριότητα.
- Η εξασφάλιση των απαιτούμενων τεχνικών και κοινωνικών υποδομών όλων των διαβαθμίσεων, που απαιτούνται για την επιτυχή λειτουργία της τουριστικής δραστηριότητας.»

Ωστόσο, η εφαρμογή του Ε.Π.Σ.Χ.Α.Α. για τον Τουρισμό ανέδειξε την ανάγκη αναθεώρησης των κατευθύνσεών του, σύμφωνα με τις νέες στρατηγικές επιλογές της Ε.Ε., την προσαρμογή του εθνικού θεσμικού πλαισίου σ' αυτές αλλά και την οικονομική συγκυρία που διατρέχει η Χώρα.

5.4. Πλαίσιο κατευθύνσεων εθνικού προτύπου χωροταξικής οργάνωσης τουρισμού

Ο εθνικός χώρος για τις ανάγκες του Ε.Π.Σ.Χ.Α.Α.Τ., βάσει αξιολόγησης κύριων και επιμέρους κριτηρίων, κατατάσσεται σε τρεις κύριες κατηγορίες, σύμφωνα με το σκαρίφημα που ακολουθεί και περιλαμβάνει το σύνολο των υποκατηγοριών των ομάδων.

Ειδικότερα, η κατάταξη της χωρικής οργάνωσης του τουρισμού και του χωροθετικού προτύπου, περιλαμβάνουν τρεις (3) κύριες κατηγορίες:

- Τις περιοχές εθνικού χώρου με βάση τα κριτήρια της έντασης και του είδους της τουριστικής ανάπτυξης.
- Τις περιοχές εθνικού χώρου με βάση τα κριτήρια γεωμορφολογικών χαρακτηριστικών.
- Τις περιοχές του εθνικού χώρου με βάση τα κριτήρια της ευαισθησίας των περιβαλλοντικών και πολιτιστικών πόρων.

Η επιμέρους κατάταξη της πρώτης κύριας κατηγορίας «περιοχή εθνικού χώρου με βάση τα κριτήρια της έντασης και του είδους της τουριστικής ανάπτυξης», περιλαμβάνει τρεις κύριες υποκατηγορίες:

- **Τις αναπτυγμένες και αναπτυσσόμενες τουριστικά περιοχές**, οι οποίες επιμερίζονται στις **αναπτυγμένες τουριστικά περιοχές** και στις **αναπτυσσόμενες τουριστικά περιοχές**.
- **Τις περιοχές με περιθώρια ανάπτυξης ειδικού και εναλλακτικού τουρισμού**, οι οποίες επιμερίζονται σε **περιοχές με περιθώρια ανάπτυξης ειδικού εναλλακτικού τουρισμού** και σε **περιοχές πόλων εντατικής ανάπτυξης ειδικών μορφών τουρισμού**, στην οποία περιλαμβάνονται δύο υποομάδες, αυτή των **περιοχών εγκαταστάσεων υφιστάμενων χιονοδρομικών κέντρων και οικισμών** που τα περιβάλλουν και των **περιοχών λουτροπόλεων**.
- **Τις μητροπολιτικές περιοχές**, οι οποίες οριοθετούνται στο πλαίσιο εφαρμογής των ρυθμιστικών σχεδίων Αθήνας και Θεσσαλονίκης. Σε ό,τι αφορά στη μητροπολιτική περιοχή της Αθήνας, δεν συμπεριλαμβάνεται σε αυτή, η χωρική ενότητα του νησιωτικού συμπλέγματος αυτής.

5.4.1. Περιοχές εθνικού χώρου με βάση τα κριτήρια της έντασης και του είδους τουριστικής ανάπτυξης

A. Αναπτυγμένες και αναπτυσσόμενες τουριστικά περιοχές, οι οποίες αφορούν στην κύρια συγκέντρωση μαζικού τουρισμού και περιλαμβάνουν δύο υποκατηγορίες:

- **A.1. Αναπτυγμένες τουριστικά περιοχές**, οι οποίες εμφανίζουν τις αναπτυγμένες τουριστικά, με την ύπαρξη ή μη πιέσεων στους φυσικούς και ανθρωπογενείς πόρους και στις συγκρούσεις χρήσεων γης και προορίζονται για αναβάθμιση και βελτίωση του προσφερόμενου τουριστικού προϊόντος και κατατάσσονται με τα χαρακτηριστικά:
 - Της αναγνωρίσιμης τουριστικής ταυτότητας και του αναγνωρίσιμου – στο εξωτερικό και στο εσωτερικό – τουριστικού προορισμού.
 - Υψηλής συγκέντρωσης μαζικού τουρισμού, η οποία εκφράζεται σε μεγάλο αριθμό παρουσίας επισκεπτών και καταλυμάτων.
 - Υψηλού βαθμού εξάρτησης της περιφερειακής και τοπικής οικονομίας από τη δραστηριότητα στο τουρισμό.
 - Πιέσεις προς τους φυσικούς και ενεργειακούς ανθρωπογενείς πόρους, με εμφανή χαρακτηριστικά κορεσμού των υποδομών και των υπηρεσιών.
 - Απαιτήσεις εξυγίανσης, βελτίωσης και διαφοροποίησης του παρεχόμενου τουριστικού προϊόντος.

A.2. Αναπτυσσόμενες τουριστικά περιοχές, οι οποίες εμφανίζουν δυνατότητες δυναμικής τουριστικής ανάπτυξης, αλλά υστερούν σε χαρακτηριστικά ολοκληρωμένης τουριστικής ταυτότητας και υποδυέστερης έντασης τουριστικής ανάπτυξης, σε σχέση με τις περιοχές της κατηγορίας A.1 και οι οποίες αποκτούν προτεραιότητα για ανάπτυξη ολοκληρωμένων και οργανωμένων τουριστικών αναπτυξιακών πρωτοβουλιών και παρεμβάσεων και κατατάσσονται με τα χαρακτηριστικά:

- Συγκέντρωση ιδιαίτερων χαρακτηριστικών φυσικού και πολιτισμικού περιβάλλοντος.
- Αξιολογή κατά περίπτωση ανάπτυξη τουριστικών δραστηριοτήτων.
- Περιορισμένη αξιοποίηση δυνητικά αξιόλογων τουριστικών πόρων.
- Δυνατότητα μεγαλύτερης διαφοροποίησης και εμπλουτισμού του τουριστικού προϊόντος σε σχέση με τις ίδιες αναπτυγμένες τουριστικά περιοχές.
- Ύπαρξη και προγραμματιζόμενη ανάπτυξη αποδεκτού επιπέδου υποδομών και εγκαταστάσεων.

B. Περιοχές με περιθώρια ανάπτυξης ειδικού και εναλλακτικού τουρισμού, και περιλαμβάνονται ευρύτερες περιοχές με περιθώρια ανάπτυξης μορφών ειδικού και εναλλακτικού τουρισμού, είτε πόλοι εντατικής ανάπτυξης μορφών ειδικού και εναλλακτικού τουρισμού και κατατάσσονται σε δύο υποκατηγορίες.

B.1. Περιοχές με περιθώρια ανάπτυξης ειδικού και εναλλακτικού τουρισμού, στις οποίες περιλαμβάνονται:

- Μεγάλος αριθμός νησιών,
- Μεγάλος αριθμός περιοχών της ηπειρωτικής χώρας, καταμερισμένων σε γεωγραφικές ενότητες, όπως:
 - B.1.1. Ανατολική και Δυτική Ροδόπη – Όρη Λεκάνης – Παγγαίο – Σύμβολο – Φαλακρό – Παρανέστια περιοχή – Δέλτα Έβρου – Δαδιά – Παράρδιες περιοχές
 - B.1.2. Λίμνη Κερκίνης – Μαυροβούνι – Κερκίνη – Άγγιστρο – Όρβηλος – Βρόντου – Μενοίκιο
 - B.1.3. Πιέρια – Βέρμιο – Καιμάκτσαλάν – Πάικο – Έδεσσα – Βέροια - Νάουσα
 - B.1.4. Καστοριά – Φλώρινα – Πρέσπες

- Β.1.5. Περιοχή Β. Πίνδου – Ζαγορίου – Τζουμέρκων – Ορεινός χώρος Δυτικής Θεσσαλίας
- Β.1.6. Όλυμπος – Κίσσαβος – Μαυροβούνι
- Β.1.7. Ορεινοί όγκοι Όθρυος – Τυμφρηστού – Καλιακούδας – Χελιδώνας – Παναιτωλικού – Ναυπακτίας – Βαρδουσίων – Γκιώνας – Παρνασσού – Καλλίδρομου – Οίτης
- Β.1.8. Δίρφυς
- Β.1.9. Ορεινός όγκος Καρυστίας
- Β.1.10. Ξηρόμερο
- Β.1.11. Όρη Βάλτου
- Β.1.12. Αράκυνθος
- Β.1.13. Ορεινός χώρος Πελοποννήσου (Παναχαϊκού, Χέλμος, Ζήρεια, Ερύμανθος, Μαίναλο, Πάρνωνας και Ταύγετος, ορεινή Μεσσηνία και Νέδα)
- Β.1.14. Ορεινός χώρος κεντροδυτικής Κρήτης (Λευκά όρη – Ίδη)
- Β.1.15. Ορεινός χώρος Κεντρικής Κρήτης (Δίκτη)
- **Β.2. Περιοχές – πόλοι ανάπτυξης ειδικών μορφών τουρισμού, όπου περιλαμβάνονται δύο υποκατηγορίες:**
 - Β.2.1. **«Περιοχές εγκαταστάσεων υφιστάμενων χιονοδρομικών κέντρων καθώς και των οικισμών που τα περιβάλλουν».**
 - Β.2.2. **«Λουτροπόλεις»** υφιστάμενες και υπό καθορισμό εφόσον εξασφαλίζουν τα παρακάτω χαρακτηριστικά :
 - Ένα και περισσότερους αναγνωρισμένους – σύμφωνα με τη ισχύουσα κάθε φορά νομοθεσία – ιαματικούς φυσικούς πόρους,
 - Αποδεδειγμένα εξαιρετικής ποιότητας κλίμα,
 - Κατάλληλες και επαρκείς εγκαταστάσεις – σύμφωνα με Ν. 3498/2006 - ΦΕΚ 230/Α'/24.10.2006
 - Επάρκεια πόσιμου νερού,
 - Επαρκή προσπελασιμότητα με τα δίκτυα της περιοχής.

Γ. Μητροπολιτικές περιοχές, οι οποίες αφορούν τα όρια εφαρμογής των ρυθμιστικών σχεδίων Αθήνας – εκτός της χωρικής ενότητας της Νησιωτικής Αττικής – και Θεσσαλονίκης.

5.4.2. Περιοχές του εθνικού χώρου με βάση το κριτήριο των γεωμορφολογικών χαρακτηριστικών

Δ. Νησιά και παράκτιες περιοχές. Οι περιοχές αυτές, περιλαμβάνουν το σύνολο της εδαφικής περιφέρειας των νησιών και της ακτογραμμής - από τη γραμμή του αιγιαλού - του ηπειρωτικού χώρου σε χερσαία ζώνη πλάτους 350 μέτρων, όπου περιλαμβάνονται τρεις ομάδες, αυτές των «αναπτυγμένων και αναπτυσσόμενων τουριστικά νησιών», των «σχετικά μικρών νησιών με προβλήματα ανάπτυξης» και των βραχονησίδων και ακατοίκητων νησιών».

Σε αυτή τη κατηγορία, δεν περιλαμβάνονται οι νήσοι Κρήτη και Εύβοια.

Δ.1. Ομάδα Ι - Αναπτυγμένα και αναπτυσσόμενα τουριστικά νησιά όπου κατατάσσονται νησιά με τα χαρακτηριστικά:

- της σημαντικής τουριστικής δραστηριότητας και αναπτυσσόμενα τουριστικά,
- με σημαντική εξάρτηση από τον τουρισμό και με απουσία και περιορισμένη δυναμική άλλη παραγωγική δραστηριότητα και με εκμεταλλεύσιμους πόρους,
- με εμφανείς κατά περίπτωση συγκρούσεις χρήσεων γης,
- με ενδεχόμενες πιέσεις στο φυσικό και ανθρωπογενές περιβάλλον.

Στην κατηγορία αυτή περιλαμβάνονται τα νησιά:

Αίγινα, Αλόνησος, Αμοργός, Άνδρος, Αντίπαρος, Αστυπάλαια, Ζάκυνθος, Θάσος, Θήρα, Ιθάκη, Ικαρία, Ίος, Κάλυμνος, Κάρπαθος, Κάσος, Κέα, Κέρκυρα, Κεφαλονιά, Κύθηρα, Κύθνος, Κως, Λέρος, Λευκάδα, Λέσβος, Λήμνος, Μήλος, Μύκονος, Νάξος, Πάρος, Πάτμος, Πόρος, Ρόδος, Σαμοθράκη, Σάμος, Σέριφος, Σίφνος, Σκιάθος, Σκόπελος, Σκύρος, Σπέτσες, Σύμη, Σύρος, Τήνος, Ύδρα, Φολέγανδρος, Χίος.

Δ.1. Ομάδα ΙΙ - Σχετικά μικρά νησιά με προβλήματα ανάπτυξης, και περιλαμβάνονται νησιά με χαρακτηριστικά:

- σχετικά μικρής γεωγραφικής έκτασης,
- με σοβαρά προβλήματα ανάπτυξης (σε υποδομές, σε υφιστάμενους αργούντες πόρους και υποδομές, κ.α.),
- με φθίνουσα πορεία του πληθυσμού,

- με αισθητή τη γεωγραφική απομόνωση, από τη περιορισμένη συμμετοχή τους στα δίκτυα (ενεργειακά, μεταφορικά, κ.ά.).

Οι ομάδες Δ.1- Ομάδα 1 και Δ.1 Ομάδα 2, συμπληρώνουν το σύνολο των κατοικημένων νησιών της επικράτειας και είναι προφανείς ότι όποιο νησί εντάσσεται στη μία υποομάδα, δεν συμπεριλαμβάνεται στην άλλη.

- ο **Δ.1. Ομάδα III – Βραχονησίδες και ακατοίκητα νησιά**, όπου περιλαμβάνονται δύο υποομάδες, με βάση τα ιδιαίτερα φυσικά και ανθρωπογενή χαρακτηριστικά τους, το μέγεθος και την εγγύτητα τους με κατοικημένες περιοχές.

Στην πρώτη υπο-ομάδα περιλαμβάνονται:

- Οι βραχονησίδες.
- Νησιά με έκταση μικρότερη των 500 στρεμμάτων.
- Νησιά, τα οποία ευρίσκονται σε απόσταση μικρότερη των 10 ναυτικών μιλίων από τα θαλάσσια σύνορα της χώρας.
- Απομονωμένα, από άποψη θέσης, νησιά (απόσταση από παράκτιες περιοχές του ηπειρωτικού τμήματος της χώρας ή από νησιά με λιμάνι, μέσω του οποίου μπορεί να υπάρχει ακτοπλοϊκή πρόσβαση στο νησί, μεγαλύτερη των 5 ναυτικών μιλίων).
- Νησιά, τα οποία εμπίπτουν σε ζώνες απολύτου προστασίας της φύσης και εθνικά πάρκα προτεραιότητας .

Στη δεύτερη υπο-ομάδα περιλαμβάνονται όλα τα ακατοίκητα νησιά (μηδενικός πληθυσμός κατά την εκάστοτε τελευταία απογραφή) που δεν ανήκουν στην πρώτη υπο-ομάδα.

Δ.2. Παράκτιος Χώρος, ο οποίος αφορά στην παραθαλάσσια έκταση της ηπειρωτική χώρας, καθώς και την αντίστοιχη των νήσων Κρήτης και Εύβοιας και αφορά ζώνη πλάτους 350 μέτρων (μ) από τη γραμμή του αιγιαλού.

Αφορά περιοχές κρίσιμης ιδιαίτερης σημασίας για την ανάπτυξη του τουρισμού που κυρίως χαρακτηρίζονται από:

- ιδιαιτέρως έντονο ανταγωνισμό χρήσεων γης και οικονομικών δραστηριοτήτων,
- σημειακές περιοχές ιδιαίτερων φυσικών πόρων, που εντάσσονται σε ειδικά καθεστώτα προστασίας (υφάλμυρα οικοσυστήματα, υγρότοποι, κ.α.),

- σημειακές περιοχές υποβάθμισης του φυσικού περιβάλλοντος (υφαλμύρυνση) και του τοπίου (αυθαίρετη πρόχειρη εγκατάσταση κατοικίας, αποθηκών κ.α.).

Ε. Ορεινές περιοχές, οι οποίες αφορούν στο σύνολο της ηπειρωτικής χώρας, καθώς και των αντίστοιχων νήσων Κρήτης και Εύβοιας, με ελάχιστο υψόμετρο 800 μ.

ΣΤ. Πεδινή και ημιορεινή περιοχή, που αφορούν στην υπολειπόμενη έκταση της ηπειρωτικής Χώρας και των νήσων Κρήτης και Εύβοιας, που δεν συμπεριλαμβάνονται στις κατηγορίες Δ.2. «Παράκτιες περιοχές και νησιά», Ε. «Ορεινές περιοχές» και των περιοχών του «Εθνικού Χώρου με βάση το κριτήριο της ευαισθησίας των περιβαλλοντικών και πολιτιστικών πόρων (κατηγορία Ζ, Η, Θ και Ι).

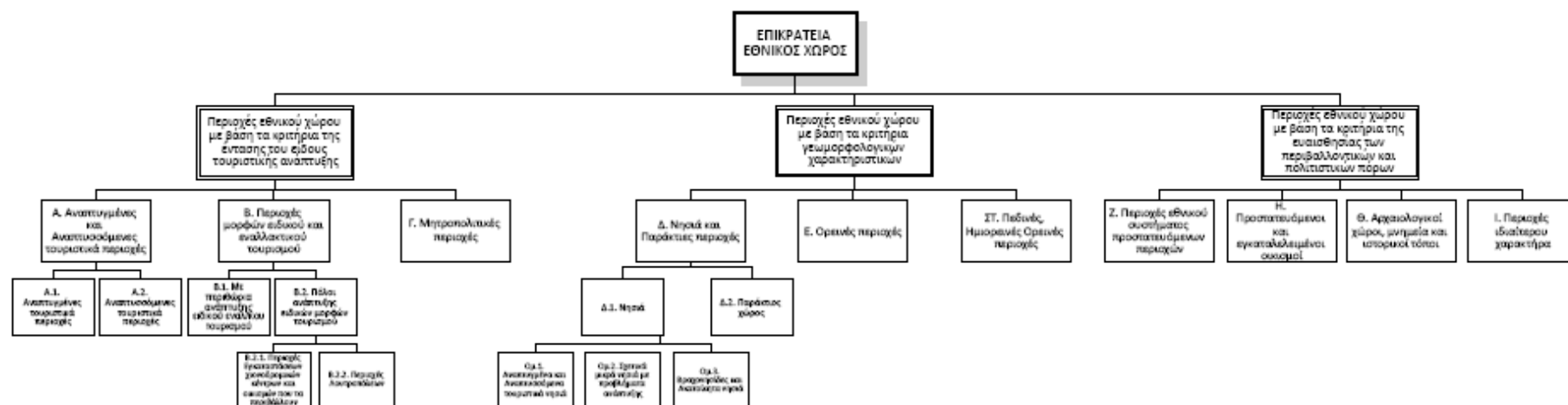
5.4.3. Περιοχές του εθνικού χώρου με βάση το κριτήριο της ευαισθησίας των περιβαλλοντικών και πολιτιστικών πόρων

Ζ. Περιοχές του εθνικού συστήματος προστατευόμενων περιοχών, που περιλαμβάνονται όλες οι περιοχές του εθνικού συστήματος προστατευόμενων περιοχών του Ν. 3937/2011.

Η. Προστατευόμενοι και εγκαταλελειμμένοι οικισμοί, που αφορά χαρακτηρισμένους παραδοσιακούς οικισμούς και άλλους προστατευόμενους οικισμούς.

Θ. Αρχαιολογικοί χώροι, μνημεία και ιστορικοί τόποι, που αφορά χαρακτηρισμένους αρχαιολογικούς χώρους, μνημεία του καταλόγου παγκόσμιας κληρονομιάς και ιστορικούς τόπους, που είναι εγγεγραμμένοι στον κατάλογο μνημείων μείζονος σημασίας του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων, Πολιτισμού και Αθλητισμού.

Ι. Περιοχές ιδιαίτερου χαρακτήρα, που αφορά περιοχές με αξιόλογα τοπία, ιδιαίτερα γεωμορφολογικά, αρχιτεκτονικά, ιστορικά και πολιτιστικά χαρακτηριστικά.

Εικόνα 1. Σύνολο των υποκατηγοριών των ομάδων του τουρισμού.

5.5. Στρατηγικές κατευθύνσεις ανά κατηγορία του χωροθετικού προτύπου

Στη συνέχεια δίνονται στρατηγικές κατευθύνσεις ανά κατηγορία χωροθετικού προτύπου. Οι κατευθύνσεις αυτές έχουν γενικό χαρακτήρα ανά κατηγορία και θα απαιτήσουν εξειδίκευση από τον υποκείμενο χωροταξικό σχεδιασμό, εφ' όσον:

- κατά το διάστημα εκπόνησης της Σ.Μ.Π.Ε., δεν ήταν διαθέσιμα τα εγκεκριμένα επικαιροποιημένα περιφερειακά χωροταξικά πλαίσια,
- η μη αξιολόγηση και αξιοποίηση των περιφερειακών χωροταξικών πλαισίων, δεν παρείχε τη δυνατότητα εξειδίκευσης των κατευθύνσεων, εφ' όσον π.χ. στις “ανεπτυγμένες τουριστικά περιοχές” διαφοροποιείται η διάκριση τους, σε επίπεδο κορεσμού των διαθέσιμων πόρων ή σε επίπεδο κάλυψης του αριθμού των υποδομών και των εγκαταστάσεων ή ως προς τα χαρακτηριστικά της αναγνωρίσιμης τουριστικής ταυτότητας, κ.λπ.

5.5.1. Ανεπτυγμένες τουριστικά περιοχές

- Ανάδειξη στοιχείων ταυτότητας και αναγνωρισιμότητας της περιοχής. Κυρίως αφορούν περιοχές του παράκτιου χώρου και του νησιωτικού χώρου (Κρήτη, Εύβοια).
- Ένταξη ειδικών τουριστικών υποδομών και εγκαταστάσεων που εμπλουτίζουν και διευρύνουν το τουριστικό προϊόν.
- Ανάλυση δράσεων αποφόρτισης και προστασίας των φυσικών και ανθρωπογενών πόρων για την αντιμετώπιση υψηλών πιέσεων που δέχονται. Εφαρμογές ολοκληρωμένων πρακτικών διαχείρισης σε ότι αφορά τους υδατικούς πόρους, την ενέργεια και τα απόβλητα (υγρά λύματα και στερεά απορρίμματα).
- Ενίσχυση πολιτικών και εφαρμογών εξοικονόμησης ενέργειας και βελτίωσης της ενεργειακής απόδοσης των εγκαταστάσεων, με τη χρήση βιοκλιματικών μεθόδων στις εγκαταστάσεις, με τη χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στα δίκτυα, και με την εφαρμογή φιλικών μεθόδων προς το περιβάλλον για τη διαχείριση των αποβλήτων.
- Προστασία και αποκατάσταση του περιβάλλοντος και του τοπίου. Αναγνώριση και ανάδειξη με συνδυασμένα μέτρα προστασίας και διαχείριση του φυσικού περιβάλλοντος και των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών του. Αναγνώριση και ανάδειξη του τοπίου, με πολιτικές διατήρησης και ενίσχυσης των χαρακτηριστικών του. Ανάδειξη και προβολή των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών της κάθε περιοχής, ως στοιχείο της τουριστικής ταυτότητας.
- Ανάλυση δράσεων αναβάθμισης του δομημένου χώρου, με πολεοδομικές παρεμβάσεις.

Στην κατεύθυνση αυτή πρέπει να αντιμετωπισθούν αναπλάσεις κοινόχρηστων χώρων - μη τήρηση της αρχής του ισοζυγίου και με επιδίωξη της αύξησης του -, αντιστοίχως χώρων πρασίνου και δημιουργία κινήτρων για αναπλάσεις ιδιωτικών χώρων. Επιδίωξη των αναπλάσεων, πρέπει να είναι και η βιοκλιματική βελτίωση του αστικού περιβάλλοντος.

- Ανάπτυξη νέων και ενίσχυση και αναβάθμιση υφιστάμενων κοινωνικών, πολιτιστικών, περιβαλλοντικών και τεχνικών υποδομών, οι οποίες θα αναβαθμίζουν τα ποιοτικά χαρακτηριστικά της περιοχής και θα εξυπηρετήσουν την ενίσχυση της τουριστικής ταυτότητας της περιοχής ή τη διαφοροποίηση του τουριστικού προϊόντος ή συνδυασμού τους.
- Επανάχρηση συνόλου ή μεμονωμένων κτιριακών αποθεμάτων και διατηρητέων κτισμάτων, για την ανάπτυξη κοινωνικών, πολιτιστικών υποδομών ή ξενοδοχειακών μονάδων και συνοδών δραστηριοτήτων.
- Παροχή κινήτρων για κατεδάφιση ή μερική ή ολική απόσυρση απαξιωμένων ή εγκαταλελειμμένων κτιρίων και εγκαταστάσεων χρήσης τουρισμού, τα οποία απομειώνουν ή προσβάλλουν το τοπίο και την ταυτότητα της περιοχής.
- Παροχή κινήτρων για εκσυγχρονισμό υφιστάμενων τουριστικών μονάδων με παράλειψη αναβάθμιση σε τύπους και τάξεις καταλυμάτων (4 & 5 αστέρων) η επέκτασή τους με ανάπτυξη συμπληρωματικών ειδικών τουριστικών υποδομών.
- Υπό προϋποθέσεις και συνυπολογίζοντας το σύνολο των κατευθύνσεων, θα μπορούσε να εξεταστεί η χορήγηση νέων αδειών χρήσης τουρισμού.
- Σχεδιασμό και εφαρμογή μέτρων προσπελασιμότητας της περιοχής από τα δίκτυα, εξορθολογισμός της αστικής κυκλοφορίας στην κατεύθυνση της αποσυμφόρησης της και της ασφάλειας των διακινούμενων. Λήψη μέτρων βελτίωσης της ποιότητας στον αστικό ιστό με την ενίσχυση των μέσων μαζικής ενημέρωσης και των ήπιων και φιλικών προς το περιβάλλον μέσων μετακίνησης.
- Λήψη μέτρων ενεργητικών παρεμβάσεων και αναπλάσεων, οι οποίες μπορούν να αναληφθούν από υπερκείμενη αρχή, εφ' όσον τεκμηριωμένα προκύπτει αντίστοιχη ανάγκη.
- Ο χαρακτηρισμός ως «περιοχή ενεργητικής παρέμβασης και ανάπλασης», θα συνοδεύεται από σχετικές κοινές υπουργικές αποφάσεις και θα περιλαμβάνουν το αντικείμενο, τα μέσα και τη χρονική διάρκεια.
- Χωροθέτηση οργανωμένων υποδοχέων τουριστικών δραστηριοτήτων, μετά από συνεκτίμηση του συνόλου των κατευθύνσεων, με ανώτατο μικτό συντελεστή δόμησης

0,10.

- Κατασκευή νέων καταλυμάτων 4-αστέρων και 5-αστέρων, υπό τις παρακάτω προϋποθέσεις:
 - εντός σχεδίων, εντός ορίων οικισμών και εντός χρήσεων γης που επιτρέπεται η χωροθέτηση τουριστικών δραστηριοτήτων με τους εκάστοτε ισχύοντες όρους δόμησης.
 - Εκτός σχεδίων, εκτός ορίων οικισμών περιοχές, επιτρέπεται η δόμηση κύριων τουριστικών καταλυμάτων, σε γήπεδα ελάχιστης επιφάνειας είκοσι (20) στρ. και με μέγιστη πυκνότητα για ξενοδοχεία 4 και 5 αστέρων, τις 8 και 9 κλίνες ανά στρέμμα.

Στις παραπάνω προϋποθέσεις, παρέχεται απόλυτη προτεραιότητα στις περιπτώσεις επανάχρησης κτιρίων, αξιολογικά παραδοσιακών χαρακτηρισμένων κτισμάτων, διατήρηση κελυφών.

- Αναβάθμιση και μετατροπή υφιστάμενων ξενοδοχειακών καταλυμάτων, με σύνθετα τουριστικά καταλύματα.
- Χωροθέτηση οργανωμένων κατασκηνώσεων.

5.5.2. Αναπτυσσόμενες τουριστικά περιοχές

- Ολοκληρωμένες τουριστικές παρεμβάσεις με αναπτυξιακό χαρακτήρα για την περιοχή. Ως τέτοιες νοούνται οι οργανωμένοι υποδοχείς τουριστικών δραστηριοτήτων, ολοκληρωμένα και σύνθετα τουριστικά καταλύματα, ειδικά προγράμματα τουριστικής ανάπτυξης και ανάπτυξη ή εκσυγχρονισμό βασικών υποδομών (οδικά δίκτυα, λιμένες, αεροδρόμια, κ.α.)
- Επιλογή ανταγωνιστικών στοιχείων της περιοχής και ανάδειξής τους, για τη διαμόρφωση αναγνωρισιμότητας της περιοχής
- Ένταξη ειδικών τουριστικών υποδομών και εγκαταστάσεων που εμπλουτίζουν και διευρύνουν το τουριστικό προϊόν.
- Προώθηση μέτρων και εφαρμογών εξοικονόμησης ενέργειας με τη χρήση ήπιων ΑΠΕ και βελτίωση της ενεργειακής αποδοτικότητας των εγκαταστάσεων, με τη χρήση βιοκλιματικών μεθόδων.
- Προστασία και αποκατάσταση του περιβάλλοντος και του τοπίου. Αναγνώριση και συνδυασμένη ανάδειξη και προβολή των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών της περιοχής και την διαφύλαξη και ανάδειξη του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος.
- Ανάληψη δράσεων αναβάθμισης του δομημένου χώρου, με πολεοδομικές παρεμβάσεις.

Στην κατεύθυνση αυτή πρέπει να αντιμετωπισθούν αναπλάσεις κοινόχρηστων χώρων – με τήρηση της αρχής του ισοζυγίου και με επιδίωξη την αύξησή τους – αντίστοιχων χώρων πρασίνου και δημιουργία κινήτρων για αναπλάσεις ιδιωτικών χώρων. Επιδίωξη των αναπλάσεων, πρέπει να είναι και η βιοκλιματική βελτίωση του αστικού περιβάλλοντος.

- Ανάπτυξη νέων και ενίσχυση και αναβάθμιση υφιστάμενων κοινωνικών, περιβαλλοντικών, πολιτιστικών και τεχνικών υποδομών, οι οποίες θα αναβαθμίζουν τα ποιοτικά χαρακτηριστικά της περιοχής και θα εξυπηρετούν την ενίσχυση της τουριστικής ταυτότητας της περιοχής ή τη διαφοροποίηση του τουριστικού προϊόντος ή συνδυασμού τους.
- Παροχή κινήτρων με σκοπό τον εκσυγχρονισμό των υφιστάμενων τουριστικών μονάδων με παράλληλη και αντίστοιχη αναβάθμιση των τουριστικών εγκαταστάσεων σε τύπους και τάξεις καταλυμάτων (3, 4, 5 αστέρων) και συμπληρώσεις με ειδικές τουριστικές υποδομές.
- Επανάχρηση συνόλου ή μεμονωμένων κτιριακών αποθεμάτων, για μετατροπή παραδοσιακών ή διατηρητέων κτιρίων σε ξενοδοχειακές μονάδες.
- Παροχή κινήτρων για κατεδάφιση ή μερική ή ολική απόσυρση απαξιωμένων ή εγκαταλελειμμένων ή μη αξιόλογων κτιρίων και εγκαταστάσεων χρήσης τουρισμού, τα οποία απομειώνουν ή προσβάλλουν το τοπίο και την ταυτότητα της περιοχής. Παροχή κινήτρων για τη χορήγηση νέων αδειών τουριστικών εγκαταστάσεων, στις θέσεις αυτές.
- Λήψη μέτρων για την έγκαιρη και αποτελεσματική πρόληψη φαινομένων υποβάθμισης της ποιότητας των φυσικών και ανθρωπογενών πόρων και συνδυασμένη προβολή τους.
- Λήψη μέτρων για τη βελτίωση της προσβασιμότητας δυσπρόσιτων τουριστικών πόρων, στις κατευθύνσεις:
 - χωροθέτηση οργανωμένων υποδοχέων τουριστικών δραστηριοτήτων και σύνθετων τουριστικών καταλυμάτων, με ανώτατο συντελεστή δόμησης το προβλεπόμενο από την εκάστοτε ισχύουσα νομοθεσία για κάθε κατηγορία οργανωμένου υποδοχέα, καθώς και για τα σύνθετα τουριστικά καταλύματα,
 - κατασκευή νέων καταλυμάτων, 3-αστέρων, 4-αστέρων και 5-αστέρων – εντός ζωνών χρήσεων γης που επιτρέπεται η χωροθέτηση τουριστικών δραστηριοτήτων με τους εκάστοτε ισχύοντες όρους δόμησης,
 - εκτός σχεδίων και εκτός ορίων οικισμών περιοχής επιτρέπεται η δόμησης κύριων τουριστικών καταλυμάτων, γήπεδα ελάχιστης επιφάνειας είκοσι (20) στρ. Και με

μέγιστη πυκνότητα – για ξενοδοχεία 3-αστέρων, 4-αστέρων και 5-αστέρων – οχτώ (8), εννέα (9) και δέκα (10) κλινών ανά στρέμμα.

- Αναβάθμιση και μετατροπή υφιστάμενων ξενοδοχειακών καταλυμάτων σε σύνθετα τουριστικά καταλύματα.
- Ανάπτυξη οργανωμένων κατασκηνώσεων.

5.5.3. Περιοχές με περιθώρια ανάπτυξης ειδικού και εναλλακτικού τουρισμού

- Διατήρηση, προστασία και ανάδειξη φυσικών, πολιτιστικών, αρχιτεκτονικών στοιχείων και σημείων του χώρου με μονοσήμαντο και «μοναδικό» χαρακτήρα, καθώς και αντίστοιχων χαρακτηριστικών στοιχείων των οικισμών.
- Προσαρμογή της τυπολογίας των καταλυμάτων, σε ότι αφορά στους αισθητικούς και μορφολογικούς περιορισμούς, την τάξη των εγκαταστάσεων και τη δυναμικότητα και των συνοδών με τον τουρισμό υποδομών, σύμφωνα με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της περιοχής και των ήπιων, ειδικών και εναλλακτικών μορφών που υποστηρίζουν.
- Επανάχρηση κτιριακών αποθεμάτων – κτιρίων ή συνόλων, με παραδοσιακό ή διατηρητέο χαρακτήρα – για χρήση ξενοδοχειακών μονάδων κατ' ελάχιστο 3-αστέρων.
- Παροχή κινήτρων για εκσυγχρονισμό υφιστάμενων τουριστικών μονάδων, με αναβάθμιση – σε τύπους και τάξη καταλυμάτων – σε 3-αστέρων, 4-αστέρων και 5-αστέρων και συμπλήρωση με σύννομες ειδικές τουριστικές υποδομές.
- Αξιοποίηση φυσικών, πολιτισμικών και ανθρωπογενούς δραστηριότητας πόρων, για την ανάπτυξη ειδικών και εναλλακτικών μορφών τουρισμού, όπως ενδεικτικά αγροτουρισμού, οικοτουρισμού, πεζοπορικού, περιηγητικού, πολιτισμού τουρισμού κ.α. Στις περιπτώσεις κύριας ανθρωπογενούς δραστηριότητας του πρωτογενούς τομέα – και εφ' όσον αφορούν επιτρεπόμενες χρήσεις και δραστηριότητας – η ανάπτυξη ειδικών μορφών τουρισμού και οι τουριστικές εγκαταστάσεις, προωθούνται κατά προτεραιότητα.
- Παροχή κινήτρων για τη δημιουργία δομών και υποδομών στήριξης, προώθησης προγραμμάτων εκπαίδευσης και πιστοποίησης απασχολούμενων σε ειδικές – εναλλακτικές μορφές τουρισμού (Eco – Management and Audit Scheme – EMAS) και πιστοποίησης εγκαταστάσεων ενσωμάτωσης φιλικών προς το περιβάλλον διαδικασιών (EcoLabel, κ.α.).
- Λήψη μέτρων για την έγκαιρη και αποτελεσματική πρόληψη φαινομένων υποβάθμισης της ποιότητας των φυσικών και ανθρωπογενών πόρων και συνδυασμένη προβολή τους.
- Συγκρότηση τοπικών πολυθεματικών δικτύων και βελτίωση της προσβασιμότητας μεταξύ

των πόλων και των πόρων που τα συγκροτούν με περιβαλλοντικά ήπιες και αισθητικά προσαρμοσμένες στα χαρακτηριστικά της περιοχής παρεμβάσεις.

- Ανάπτυξη νέων και ενίσχυση και αναβάθμιση υφιστάμενων κοινωνικών, περιβαλλοντικών, πολιτιστικών και τεχνικών υποδομών, οι οποίες θα αναβαθμίσουν και θα ενισχύσουν τα ποιοτικά χαρακτηριστικά που εξυπηρετούν την επιλογή ειδικών και εναλλακτικών μορφών τουρισμού.
- Δημιουργία δικτύων μονοπατιών και διαδρομών υποδομών (εθνικών, ευρωπαϊκών και τοπικών) και θεματικών δικτύων και διαδρομών (οίνου, ελιάς, αλλά και μυθολογικοϊστορικού περιεχομένου) περιβαλλοντικού και πολιτιστικού χαρακτήρα και εκπαίδευσης και αγωγής.
- Προώθηση τοπικών συμφώνων ποιότητας και δικτύωση επιχειρήσεων του κλάδου, για την διασφάλιση ποιοτικών χαρακτηριστικών στο προσφερόμενο τουριστικό προορισμό.
- Οργάνωση και προώθηση προγραμμάτων στήριξης αγροτικών ή και παραδοσιακών μεταποιητικών δραστηριοτήτων φιλικών προς το περιβάλλον (ολοκληρωμένη ή βιολογική καλλιέργεια ή εκτροφή ζώντων οργανισμών, θηλαστικών, ιχθύων, κ.α.) πιστοποίησης προϊόντων ονομασίας προέλευσης, παραδοσιακών τεχνικών, κ.α. και λειτουργικής ή και οργανωτικής διασύνδεσης τους με τουριστικές μονάδες.
- Χωροθέτηση οργανωμένων υποδοχέων τουριστικών δραστηριοτήτων και σύνθετων τουριστικών καταλυμάτων με ανώτατο μικτό συντελεστή δόμησης 0,05. Βασική κατεύθυνση για τους οργανωμένους υποδοχείς και τα σύνθετα τουριστικά καταλύματα αυτής της κατηγορίας είναι να συνδέονται λειτουργικά με εγκαταστάσεις και υποδομές ανάδειξης και αξιοποίησης περιβαλλοντικών, γεωλογικών, γεωμορφολογικών, αρχιτεκτονικών, ιστορικών, θρησκευτικών και πολιτιστικών στοιχείων της περιοχής, οι οποίες είτε βρίσκονται στο γήπεδο εκμετάλλευσης του υποδοχέα ή του σύνθετου τουριστικού καταλύματος είτε στην ευρύτερη περιοχή αυτών.
- Κατασκευή νέων καταλυμάτων 3-αστέρων, 4-αστέρων, 5- αστέρων και ειδικότερα υπό τις προϋποθέσεις:
 - εντός σχεδίου, εντός ορίων οικισμών και εντός ζωνών χρήσης γης που επιτρέπουν τη χωροθέτηση τουριστικών δραστηριοτήτων με τους εκάστοτε ισχύοντες όρους δόμησης.
 - εκτός σχεδίου, εκτός ορίων οικισμών περιοχές, η δόμηση κύριων τουριστικών καταλυμάτων επιτρέπεται σε γήπεδα ελάχιστης επιφάνειας δεκαπέντε (15) στρ. και με μέγιστη πυκνότητα οχτώ (8), εννέα(9) και δέκα (10) κλίνες / στρέμμα για ξενοδοχεία 5- αστέρων, 4-αστέρων, 3-αστέρων αντιστοίχως.

- Αναβάθμιση και μετατροπή υφιστάμενων ξενοδοχειακών καταλυμάτων, με σύνθετα τουριστικά καταλύματα.
- Χωροθέτηση οργανωμένων κατασκηνώσεων.

B2. Πόλοι εντατικής ανάπτυξης ειδικών μορφών τουρισμού. Αφορούν περιοχές της κατηγορίας Β και βρίσκουν εφαρμογή οι ρυθμίσεις και οι κατευθύνσεις της κατηγορίας Α2 «Αναπτυσσόμενες τουριστικά περιοχές».

Γ. Μητροπολιτικές περιοχές

Αφορούν περιοχές της κατηγορίας Γ και βρίσκουν εφαρμογή οι ρυθμίσεις και οι κατευθύνσεις της κατηγορίας Α1 «Αναπτυγμένες τουριστικά περιοχές», εκτός των περιπτώσεων της παραγράφου 1β και επιπλέον ισχύουν τα παρακάτω:

- Ένταξη αναξιοποιήτων ή σε αργία τουριστικών πόρων της ενδοχώρας στο συνολικό προσφερόμενο τουριστικό προϊόν, με παράλληλη προστασία και διαφύλαξη των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών τους.
- Επιτάχυνση των ρυθμών ανάπτυξης του ιστορικού κέντρου και του παράκτιου μετώπου της Αθήνας και Θεσσαλονίκης.
- Προστασία, διαχείριση, ανάδειξη και συνδυασμένη προβολή των πόρων του ευρύτερου περιαστικού χώρου (ορεινοί όγκοι, δάση, πάρκα, ιστορικά αποθέματα, κ.α.)
- Αναβάθμιση, ως προς τη χρήση σύγχρονων τεχνολογιών και φιλικών προς το περιβάλλον και τα social media, του ρόλου των μέσων μαζικής μεταφοράς.
- Ενίσχυση της πολιτισμικής και πολιτιστικής δραστηριότητας, με διοργάνωση θεματικών δραστηριοτήτων και εκδηλώσεων διεθνούς ενδιαφέροντος.
- Εντατικοποίηση της προσπάθειας ενοποίησης των αρχαιολογικών χώρων Αθήνας και Θεσσαλονίκης.
- Δημιουργία ζωνών και πόλων εναλλακτικών δραστηριοτήτων και υπαίθριων πάρκων, με αντικείμενο την αναψυχή και την αθλητική δραστηριότητα.
- Δρομολόγηση αναπλάσεων συνόλου ή τμημάτων περιοχών με βιομηχανικό ενδιαφέρον που διαθέτουν χωρική συνέχεια με άλλες περιοχές αστικού τουρισμού.

- Ενίσχυση δράσεων βελτίωσης της περιβαλλοντικής απόδοσης αστικών υποδομών απορρύπανσης για την περιβαλλοντική αποκατάσταση του Θερμαϊκού κόλπου.
- Χωροθέτηση οργανωμένων υποδοχέων τουριστικών δραστηριοτήτων και σύνθετων τουριστικών καταλυμάτων με ανώτατο συντελεστή δόμησης το προβλεπόμενο από την εκάστοτε ισχύουσα νομοθεσία για κάθε κατηγορία οργανωμένου υποδοχέα και για τα σύνθετα τουριστικά καταλύματα.

Δ. Νησιά και Παράκτιος Χώρος

Δ1. Νησιά

Ομάδα Ι – Αφορούν περιοχές που εντάσσονται στην κατηγορία Α – «Αναπτυγμένες και αναπτυσσόμενες τουριστικά περιοχές» και στην κατηγορία Β – «Περιοχές με περιθώρια ανάπτυξης μορφών ειδικού και εναλλακτικού τουρισμού» και ισχύουν οι κατευθύνσεις των κατηγοριών αυτών, υπό τις παρακάτω προϋποθέσεις:

- με επιφυλάξεις των κατευθύνσεων της περίπτωσης στ. της Δ1
- με κατευθύνσεις:
 1. αντιμετώπιση και ρύθμιση συγκρούσεων δραστηριοτήτων,
 2. έλεγχος περιβαλλοντικών πιέσεων και του είδους της ανάπτυξης,
 3. προώθηση μέτρων εξοικονόμησης ενέργειας και βελτίωσης της ενεργειακής αποδοτικότητας των εγκαταστάσεων, με εφαρμογές προώθησης ΑΠΕ, βιοκλιματικών μεθόδων, κ.α.,
 4. σχεδιασμό και μέριμνα για την αποτροπή της μονόπλευρης εξάρτησης από τον τουρισμό, είτε ως υφιστάμενη συνθήκη, είτε ως προοπτική και ενδεχόμενο,
 5. ένταξη και ανάδειξη υποδομών και εγκαταστάσεων ειδικών – εναλλακτικών μορφών τουρισμού στο προσφερόμενο τουριστικό προϊόν, με μέτρα προστασία των φυσικών και ανθρωπογενών πόρων,
 6. χωροθέτηση οργανωμένων υποδοχέων τουριστικών δραστηριοτήτων και σύνθετων τουριστικών καταλυμάτων με ανώτατο μικτό συντελεστή δόμησης 0,05 σε νησιά με επιφάνεια μεγαλύτερη των 70 τ. χλμ. Ο περιορισμός αυτός δεν εφαρμόζεται για την Κρήτη, τη Ρόδο, την Κέρκυρα, και την Εύβοια, όπου ισχύει ο

ανώτατος επιτρεπόμενος συντελεστής δόμησης που προβλέπεται από την έκτοτε ισχύουσα νομοθεσία για κάθε κατηγορία οργανωμένου υποδοχέα. Βασική κατεύθυνση για τους οργανωμένους υποδοχείς και τα σύνθετα τουριστικά καταλύματα αυτής της κατηγορίας είναι να συνδέονται λειτουργικά με εγκαταστάσεις και υποδομές ανάδειξης και αξιοποίησης περιβαλλοντικών, γεωλογικών, αρχιτεκτονικών, ιστορικών, θρησκευτικών ή πολιτιστικών στοιχείων της περιοχής, οι οποίες βρίσκονται είτε στο γήπεδο εκμετάλλευσης του υποδοχέα ή σύνθετου τουριστικού καταλύματος είτε και στην ευρύτερη περιοχή αυτών.

7. Νησιά της Ομάδας Ι – μπορούν βάσει κριτηρίων – να χαρακτηρίζονται ως Περιοχές Ενεργητικής Παρέμβασης και Ανάπλασης με ΚΥΑ Υπουργών Περιβάλλοντος Ενέργειας και Κλιματική Αλλαγής και Τουρισμού, με τις οποίες θα τίθενται περιορισμοί στην τουριστική ανάπτυξη. Στις αποφάσεις αυτές, θα προσδιορίζονται η διάρκεια ισχύος τους, τα μέτρα που προτείνεται να ληφθούν για την αναβάθμιση ή και την ανάπτυξη του προσφερόμενου τουριστικού προϊόντος, ο τρόπος και ο μηχανισμός παρακολούθησης της εφαρμογής των μέτρων αυτών για τη διαπίστωση της αποτελεσματικότητάς τους και της τυχόν αναγκαιότητας παράτασης της ισχύος τους ή της βελτίωσης του και κάθε άλλη αναγκαία λεπτομέρεια.
8. Το σύνολο των νέων εγκαταστάσεων πρέπει να είναι προσαρμοσμένες στα μορφολογικά πρότυπα και την κλίμακα των οικισμών.

Ομάδα II

1. Βελτίωση της προσβασιμότητας, με ανάπτυξη επαρκών λιμενικών υποδομών και ανάπτυξη δικτύων ναυσιπλοΐας.
2. Διαφύλαξη φυσικών, πολιτιστικών, ιστορικών, αρχιτεκτονικών, κ.α. σημείων της περιοχής και του χώρου με «μοναδικά» χαρακτηριστικά.
3. Αποκατάσταση και αξιοποίηση παλαιών αξιόλογων κελυφών, επανάχρηση κτιρίων ή συνόλου κτιριακών αποθεμάτων και παροχή κινήτρων για μετατροπή παραδοσιακών ή διατηρητέων κτιρίων σε ξενοδοχειακές μονάδες κατ' ελάχιστον 3-αστέρων.
4. Αξιοποίηση των εκάστοτε τοπικών πόρων που παρουσιάζουν ενδιαφέρον για την ανάπτυξη ήπιων ειδικού ή εναλλακτικού μορφών τουρισμού (αγροτουρισμού,

οικοτουρισμού, περιηγητικού, πεζοπορικού, πολιτιστικού τουρισμού, θαλάσσιου τουρισμού, κ.α.)

5. Παροχή κινήτρων για εκσυγχρονισμό υφιστάμενων τουριστικών μονάδων με παράλληλη αναβάθμιση σε τύπους και τάξη καταλυμάτων 3-αστέρων, 4-αστέρων και 5-αστέρων και συμπληρώσεις με ειδικές τουριστικές υποδομές.
6. Ανάπτυξη και κατασκευή νέων καταλυμάτων 3-αστέρων, 4-αστέρων και 5-αστέρων με μέγιστη δυναμικότητα εκατό (100) κλινών, υπό τις παρακάτω προϋποθέσεις:
 - εντός σχεδίου, εντός ορίων οικισμών με τους εκάστοτε ισχύοντες όρους δόμησης.
 - εκτός σχεδίου και εκτός ορίων οικισμών περιοχές, η δόμηση κύριων τουριστικών καταλυμάτων επιτρέπεται σε γήπεδα ελάχιστης επιφάνειας δεκαπέντε (15) στρέμματα και μέγιστη πυκνότητα 8, 9 και 10 κλίνες / στρέμμα για ξενοδοχεία 3-αστέρων, 4-αστέρων και 5-αστέρων αντιστοίχως.
7. Αναβάθμιση και μετατροπή υφιστάμενων ξενοδοχειακών καταλυμάτων σε σύνθετα τουριστικά καταλύματα.
8. Δυνατότητα ανάπτυξης οργανωμένων κατασκηνώσεων.
9. Το σύνολο των νέων εγκαταστάσεων πρέπει να είναι προσαρμοσμένο στα μορφολογικά πρότυπα και την κλίμακα των οικισμών.
10. Χωροθέτηση οργανωμένων υποδοχέων τουριστικών δραστηριοτήτων και σύνθετων τουριστικών καταλυμάτων με ανώτατο μικρό συντελεστή δόμησης 0,05. Βασική κατεύθυνση για τους οργανωμένους υποδοχείς και τα σύνθετα τουριστικά καταλύματα αυτής της κατηγορίας είναι να συνδέονται λειτουργικά με εγκαταστάσεις και υποδομές ανάδειξης και αξιοποίησης περιβαλλοντικών, γεωλογικών, γεωμορφολογικών, αρχιτεκτονικών, ιστορικών, θρησκευτικών και πολιτιστικών στοιχείων της περιοχής, οι οποίες βρίσκονται είτε στο γήπεδο εκμετάλλευσης του υποδοχέα ή σύνθετου τουριστικού καταλύματος, είτε και στην ευρύτερη περιοχή αυτού.

Ομάδα III Βραχονησίδες και ακατοίκητα νησιά

Η Ομάδα III περιλαμβάνει δύο υπο-ομάδες, με βάση τα ιδιαίτερα φυσικά και ανθρωπογενή χαρακτηριστικά τους, το μέγεθος και την εγγύτητα τους με κατοικημένες περιοχές.

Στην πρώτη υπο-ομάδα περιλαμβάνονται:

- Οι βραχονησίδες,

- Νησιά με έκταση μικρότερη των 500 στρεμμάτων.
- Νησιά, τα οποία ευρίσκονται σε απόσταση μικρότερη των 10 ναυτικών μιλίων από τα θαλάσσια σύνορα της χώρας.
- Απομονωμένα, από άποψη θέσης, νησιά (απόσταση από παράκτιες περιοχές του ηπειρωτικού τμήματος της χώρας ή από νησιά με λιμάνι, μέσω του οποίου μπορεί να υπάρχει ακτοπλοϊκή πρόσβαση στο νησί, μεγαλύτερη των 5 ναυτικών μιλίων).
- Νησιά, τα οποία εμπίπτουν σε ζώνες απολύτου προστασίας της φύσης του προστασίας της φύσης, προστασίας της φύσης και εθνικά πάρκα. προτεραιότητας.

Στη δεύτερη υπο-ομάδα περιλαμβάνονται όλα τα ακατοίκητα νησιά (μηδενικός πληθυσμός κατά την εκάστοτε τελευταία απογραφή) που δεν ανήκουν στην πρώτη υπο-ομάδα.

Στρατηγικές κατευθύνσεις χωρικής ανάπτυξης (Ομάδα III)

Στα νησιά της πρώτης υποομάδας, απαγορεύεται η δημιουργία τουριστικών εγκαταστάσεων.

Στα νησιά της δεύτερης υποομάδας, προβλέπεται:

- Για έκταση από 500 έως 2000 στρέμματα ορίζεται ανώτατος μικτός συντελεστής δόμησης 0,05.
- Για την έκταση ανάμεσα στα 2000 και έως 4000 στρέμματα ορίζεται ανώτατος μικτός συντελεστής δόμησης 0,03 και εκτάσεις μεγαλύτερες των 4000 στρεμμάτων, ορίζεται ανώτατος μικτός συντελεστής δόμησης 0,01.

Για τη χωροθέτηση του επενδυτικού σχεδίου αξιοποίησης νησιών της υποομάδας II, ο γενικός σχεδιασμός του επενδυτικού σχεδίου εγκρίνεται με ΚΥΑ των Υπουργών Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής και Τουρισμού, όπου περιλαμβάνονται η θέση, η έκταση, τα όρια, οι επιτρεπόμενες χρήσεις, οι ειδικοί όροι και περιορισμοί δόμησης για την ανέγερση, επέκταση, μετατροπή, μετασκευή κτιρίων και εγκαταστάσεων, των γενικών περιβαλλοντικών όρων.

Συντάσσεται Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων σύμφωνα με το άρθρο 6 και δημοσιοποιείται σύμφωνα με το άρθρο 7 της ΚΥΑ 107017/2006 (ΦΕΚ Β1225).

Κατά τη σύνταξη της μελέτης και της αξιολόγησης της, πρέπει να λαμβάνονται υπόψη τα χωρικά (φυσικά, οικονομικά, κοινωνικά, χωροταξικά, περιβαλλοντικά, κá.) χαρακτηριστικά του νησιού και να δίνεται έμφαση στο φυσικό ανάγλυφο και τ' άλλα γεωμορφολογικά χαρακτηριστικά, τα κλιματικά και μετεωρολογικά δεδομένα, των υφιστάμενη και εν δυνάμει

προσπελασιμότητα (υφιστάμενες συγκοινωνιακές συνδέσεις, σχεδιασμός αναβάθμισής τους, κλπ) και τις λοιπές εξυπηρετήσεις δικτύων, τα κοινωνικοοικονομικά δεδομένα (δημογραφικά στοιχεία, οικονομικά στοιχεία, απασχόληση και ανεργία, μορφωτικό επίπεδο, κά.)

Ιδιαίτερη αναφορά στα στοιχεία του φυσικό και δομημένου περιβάλλοντος, στις τεχνικές υποδομές και το βαθμό έντασης της υφιστάμενης δόμησης.

Δ2. Παράκτιος Χώρος

Στον παράκτιο χώρο, αναπτύσσονται πολλαπλές χρήσεις και δραστηριότητες με αποτέλεσμα τον υψηλό και έντονο ανταγωνισμό, με επιπτώσεις και στον τουρισμό.

Στον παράκτιο χώρο κατά προτεραιότητα θα επιτρέπεται η ανάπτυξη τουριστικών εγκαταστάσεων και δραστηριοτήτων, υπό την αίρεση του ισχύοντος θεσμικού πλαισίου και συγκεκριμένα:

1. βιομηχανικές δραστηριότητες, οι οποίες προϋποθέτουν την αμεσότητα της δραστηριότητας τους με το θαλάσσιο μέτωπο, είναι σημαντικού χαρακτήρα και ρόλου για την Εθνική Οικονομία ή εξυπηρετούν άμεσες και τοπικού χαρακτήρα ανάγκες και περιλαμβάνονται στις κατευθύνσεις του Ειδικού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τη Βιομηχανία, ύστερα από συνεκτίμηση κοινωνικών, οικονομικών και περιβαλλοντικών παραμέτρων και στα τμήματα του παράκτιου χώρου που παρουσιάζουν μειωμένο τουριστικό ενδιαφέρον.
2. Σύνοδες εγκαταστάσεις υποστήριξης της Υδατοκαλλιέργειας, σύμφωνα με τις κατευθύνσεις του Ειδικού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τις Υδατοκαλλιέργειες.
3. Στις υπόλοιπες περιοχές τουριστικού ενδιαφέροντος (περιοχές με στοιχεία Β και Γ του άρθ. 4) επιτρέπεται η χωροθέτηση άλλων χρήσεων σε τμήματα τους που δεν παρουσιάζουν ενδιαφέρον είτε για μεμονωμένες δραστηριότητες, είτε για υποδοχές.
4. Για τμήματα του παράκτιου χώρου που εντάσσονται στις κατηγορίες Α, Β και Γ ισχύουν οι κατευθύνσεις των κατηγοριών αυτών.
5. Για τμήματα που αφορούν ευαίσθητες περιβαλλοντικά περιοχές – πλην εκείνων που περιλαμβάνονται στην κατηγορία Ζ - “Περιοχές του Εθνικού Συστήματος Προστατευόμενων Περιοχών”- μπορούν να αναπτύσσονται τουριστικές δραστηριότητες, σύμφωνα με τις κατευθύνσεις των κατηγοριών Β και Γ του άρθ. 4 και συνυπολογίζοντας

τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και τις ανάγκες προστασίας της ευαίσθητης περιβαλλοντικά περιοχής.

6. Στις περιπτώσεις χωροθέτησης και ανάπτυξης τουριστικών δραστηριοτήτων της παρούσας κατηγορίας, επιπλέον ισχύουν:

1. η κατά προτεραιότητα προώθηση δράσεων αποκατάστασης της αισθητικής του τοπίου και αναβάθμισης της λειτουργίας του χώρου.
2. η διατήρηση και ενίσχυση των φυσικών χαρακτηριστικών της ζώνης υψηλής ανταγωνιστικότητας σε ορισμένα τμήματα της ακτογραμμής.

Ε. Ορεινές Περιοχές

- Επιλογή επιλεγμένων πόρων του ορεινού χώρου που παρουσιάζουν ενδιαφέρον για τον τουρισμό και μέριμνα για την προστασία, αναβάθμιση και ανάδειξή τους.
- Βελτίωση της προσβασιμότητας, από τα δίκτυα μεταφορών.
- Συγκρότηση τοπικών αλληλοσυμπληρούμενων πολυθεματικών δικτύων.
- Αξιοποίηση του οικιστικού πλεονάσματος, σε ότι αφορά φθίνοντες ή εγκαταλελειμμένους οικισμούς ή τμήματα τους και μέριμνα για την προβολή αυτών των προορισμών.
- Διατήρηση με τη λήψη κατάλληλων μέτρων της ποιότητας:
 3. των φυσικών πόρων, σε ότι αφορά τα γεωλογικά και υδρογεωλογικά χαρακτηριστικά τους, την πανίδα και τη χλωρίδα,
 4. των ανθρωπογενών πόρων, σε ότι αφορά οικιστικά σύνολο, κατασκευές, μνημεία, υποδομές, παραδοσιακές ασχολίες, θεματικές εκδηλώσεις, κ.α.
 5. και μέριμνα για την πρόληψη αντιμετώπισης ενεργειών και κινδύνων υποβάθμισης τους.
- Σχεδιασμό και εφαρμογή με τη λήψη κατάλληλων μέτρων αισθητικής και λειτουργικής αναβάθμισης που αφορούν σε παραγωγικές δραστηριότητες.
- Δημιουργία βασικών προτύπων - και όταν απαιτείται εξειδικευμένων κανόνων και κατευθύνσεων – για τον σχεδιασμό και τη δόμηση, λαμβάνοντας υπ' όψη, την παραδοσιακή τοπική αρχιτεκτονική, τις τοπικές παραδόσεις και τη χρήση υλικών και

μορφών δόμησης.

- Υιοθέτηση εφαρμογών και πρακτικών, που συνδυαστικά θα εξασφαλίζουν φιλικές μεθόδους προς τον περιβάλλον και παράλληλα μείωση της κατανάλωσης ενέργειας.
- Δημιουργία και θέσπιση ειδικών κατασκευαστικών προτύπων για την εκτέλεση έργων υποδομών, που αφορούν διαμορφώσεις κοινόχρηστων χώρων, δημόσια κτίρια, οδοποιία, εγγειοβελτιωτικά έργα, κ.α.
- Δημιουργία δικτύων πεζοπορικών διαδρομών και μονοπατιών – τοπικού, εθνικού και ευρωπαϊκού χαρακτήρα – και διαδρομών και χώρων περιβαλλοντικής αγωγής και ευαισθητοποίησης.
- Αποκατάσταση και αξιοποίηση παλαιών κελυφών και επανάχρηση αξιόλογων κτιρίων ή συνόλων και με παράλληλη παροχή κινήτρων για μετατροπή παραδοσιακών ή διατηρητέων κτιρίων σε ξενοδοχειακές μονάδες.
- Παροχή κινήτρων για εκσυγχρονισμό υφιστάμενων τουριστικών μονάδων με παράλληλη αναβάθμιση σε τύπους και τάξεις καταλυμάτων και συμπληρώσεις και προσθήκες με ειδικές τουριστικές υποδομές.
- Χωροθέτηση οργανωμένων υποδοχέων τουριστικών δραστηριοτήτων και σύνθετων τουριστικών καταλυμάτων με ανώτατο μικτό συντελεστή δόμησης 0,05. Βασική κατεύθυνση είναι να συνδέονται αυτής της κατηγορίας και του τύπου οι εγκαταστάσεις, λειτουργικά με εγκαταστάσεις και υποδομές ανάδειξης και αξιοποίησης περιβαλλοντικών, γεωλογικών, γεωμορφολογικών, αρχιτεκτονικών, ιστορικών, θρησκευτικών ή πολιτιστικών στοιχείων της περιοχής και οι οποίες βρίσκονται στο γήπεδο εκμετάλλευσης του υποδοχέα ή του σύνθετου τουριστικού καταλύματος, είτε στην ευρύτερη περιοχή αυτού.
- Κατασκευή νέων καταλυμάτων:
 1. εντός σχεδίου, εντός ορίων οικισμών και εντός ζωνών χρήσεων γης που επιτρέπουν τη χωροθέτηση τουριστικών δραστηριοτήτων με τους εκάστοτε ισχύοντες όρους δόμησης.
 2. εκτός σχεδίου και εκτός ορίων οικισμών περιοχές, η δόμηση κύριων τουριστικών καταλυμάτων επιτρέπεται με τους εκάστοτε ισχύοντες όρους δόμησης.

Αναβάθμιση και μετατροπή υφιστάμενων ξενοδοχειακών καταλυμάτων σε σύνθετα τουριστικά καταλύματα. Το σύνολο των νέων εγκαταστάσεων, πρέπει να ακολουθεί τα μορφολογικά πρότυπα και την κλίμακα των οικισμών.

- Χωροθέτηση οργανωμένων κατασκηνώσεων.

Στ. Πεδινές και Ημιορεινές Περιοχές

Αφορούν στις περιοχές προτεραιότητας, στο βαθμό που εμπίπτουν στις κατηγορίες Α – «Αναπτυγμένες τουριστικά περιοχές» και Β – «Αναπτυσσόμενες τουριστικά περιοχές» και ακολουθούν τις αντίστοιχες κατευθύνσεις.

Εκτός των περιοχών – κατηγοριών Α και Β, υπό προϋποθέσεις και εφ' όσον δεν υπάρχει σαφής αντίθεση με άλλες χρήσεις και χωροθετικά πρότυπα και ρυθμίσεις σχεδιασμού του χώρου και συνεκτιμώντας την ένταση των τουριστικών δραστηριοτήτων, μπορούν να χωροθετηθούν σχετικές τουριστικές εγκαταστάσεις και δραστηριότητες, με προτεραιότητα:

- τα οριζόμενα σχετικώς με τους οργανωμένους υποδοχείς τουριστικών δραστηριοτήτων
- και η εφαρμογή των συνεχιζόμενων ευρωπαϊκών προγραμμάτων για τον αγροτικό χώρο

Ζ. Περιοχές του Εθνικού Συστήματος Προστατευόμενων Περιοχών

- Αξιοποίηση τοπικών πόρων που παρουσιάζουν ενδιαφέρον επισκεψιμότητας, είτε από την υφιστάμενη εμπειρία, είτε αφορούν αργούντες πόρους οι οποίοι πρέπει να αναδειχθούν και να προβληθούν, με αντικείμενο τον αγροτουρισμό, τον οικοτουρισμό, αλιευτικό, περιηγητικό, πεζοπορικό και πολιτισμό τουρισμό, κ.α. με εφαρμογές ήπιων μορφών και δραστηριοτήτων.
- Ανάδειξη και προστασία του περιβάλλοντος και του τοπίου, στην κατεύθυνση προστασίας του φυσικού περιβάλλοντος, της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς, άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς, δημιουργία μουσείων, κ.α.
- Δημιουργία δικτύων υποδομών μονοπατιών και διαδρομών (τοπικών, ευρωπαϊκών και εθνικών) και θεματικών δικτύων διαδρομών (“δρόμοι” οίνου, ελιάς, αμπέλου, καπνού, αλλά και μυθικοϊστορικού περιεχομένου, κ.α.), περιβαλλοντικού, πολιτιστικού χαρακτήρα, εκπαίδευσης και αγωγής.
- Οργάνωση και προώθηση προγραμμάτων στήριξης αγροτικών ή φιλικών προς το περιβάλλον (ολοκληρωμένη ή βιολογική γεωργία ή εκτροφή ζώωντων οργανισμών, θηλαστικών, ιχθύων, κ.α.) πιστοποίησης προϊόντων ονομασίας προέλευσης, παραδοσιακών τεχνικών κ.α.
- Δημιουργία υποδομών στήριξης και δομών, προώθησης προγραμμάτων εκπαίδευσης και

πιστοποίησης (Eco-Management and Audit Scheme – EMAS).

- Επίσπευση της κατάρτισης και θεσμοθέτησης των διαχειριστικών σχεδίων των περιοχών του Εθνικού Συστήματος Προστατευόμενων Περιοχών, με μέριμνα για τον προσδιορισμό περιορισμένων ζωνών ανάπτυξης ήπιου και εναλλακτικού τουρισμού.

1. σχεδιασμός και σήμανση της προσβασιμότητας,

2. στις περιπτώσεις που εντός των περιοχών αυτών, υφίσταται οργανωμένη ανθρωπογενής δραστηριότητα (χερσαίες εγκαταστάσεις υδατοκαλλιεργειών, κτηνοτροφικές μονάδες κ.α.) πρέπει να επιδιώκεται η δημιουργία υποδομών υποστήριξης, εναλλακτικών μορφών τουρισμού στις ζώνες ανάπτυξης αυτών των δραστηριοτήτων και να λαμβάνεται μέριμνα για τη μη διασπορά τους.

3. Στις ζώνες αυτές και σε ότι αφορά στις υποδομές εναλλακτικών μορφών τουρισμού, κατ' ελάχιστο θα πρέπει να εξασφαλιστούν:

- χώροι υγιεινής,
- χώροι προστασίας και προσωρινής ανάπαυσης και εξυπηρέτησης των επισκεπτών (πχ κυλικείο, κιόσκια)

- Αναβάθμιση της οργανωτικής και λειτουργικής υποστήριξης των Φορέων Διαχείρισης.
- Θέσπιση ειδικού τέλους υπέρ των Φορέων Διαχείρισης και σε ότι αφορά στις τουριστικές δραστηριότητες που αναπτύσσονται εντός των περιοχών ευθύνης τους, με ανταποδοτικό χαρακτήρα για τη λήψη και εφαρμογή μέτρων προστασίας, διαχείρισης και ανάδειξης του φυσικού περιβάλλοντος και του τοπίου.
- Έως τον καθορισμό χρήσεων και δραστηριοτήτων στις περιοχές αυτές η ανάπτυξη τουριστικών δραστηριοτήτων περιορίζεται – σύμφωνα με την κείμενη τουριστική νομοθεσία – τουριστικών καταλυμάτων, όπως παρακάτω:

4. στις εντός σχεδίου και εντός ορίων οικισμών περιοχές σύμφωνα με τους ισχύοντες όρους δόμησης.

5. Εκτός σχεδίου και εκτός ορίων οικισμών περιοχές, η ελάχιστη επιφάνεια για τη δόμηση κύριων τουριστικών καταλυμάτων αυξάνεται στα είκοσι (20) στρέμματα. Στις εκτός σχεδίου και εκτός ορίων οικισμών περιοχές, η δόμηση κύριων τουριστικών καταλυμάτων επιτρέπεται σε μια ζώνη πλάτους 500 μέτρων από τα όρια των οικισμών με την προϋπόθεση ότι αυτή βρίσκεται εκτός του πυρήνα της περιοχής προστασίας και σε γήπεδα με ελάχιστη επιφάνεια 20 στρέμματα.

- Απαγορεύεται η χωροθέτηση οργανωμένων υποδοχέων τουριστικών δραστηριοτήτων του παρόντος και συνθέτων τουριστικών καταλυμάτων στις περιοχές και ζώνες απολύτου προστασίας της φύσης, προστασίας της φύσης και στα εθνικά πάρκα του άρθρου 5 του Ν. 3937/2011.

Κατ' εξαίρεση και για τα Εθνικά Πάρκα επιτρέπεται με απόφαση Υπουργικού Συμβουλίου, εφόσον διασφαλίζεται η προστασία και η διατήρηση του προστατευτέου αντικειμένου, βάσει ειδικής οικολογικής αξιολόγησης, κατά τις προβλέψεις του Ν 4014/2011, και έχουν προβλεφθεί ικανά για την περίπτωση αντισταθμιστικά μέτρα, ώστε να διασφαλισθεί η συνολική συνοχή του Εθνικού πάρκου. Σε κάθε περίπτωση, κατά την αξιολόγηση των επενδυτικών σχεδίων πρέπει να δίδεται η δέουσα βαρύτητα στην οικολογική συνιστώσα.

- Η χωροθέτηση οργανωμένων υποδοχέων είναι δυνατή σε περιοχές του δικτύου NATURA 2000 στην περίπτωση όπου η χρήση έχει προβλεφθεί από το ΠΔ προστασίας, στη βάση επαρκούς τεκμηρίωσης της ειδικής περιβαλλοντικής μελέτης και του σχεδίου διαχείρισης, και η χωροθέτηση έχει αξιολογηθεί ως επιτακτικού δημόσιου οικονομικού ή κοινωνικού συμφέροντος, διασφαλίζει την προστασία και διατήρηση του προστατευτέου αντικειμένου, βάσει ειδικής οικολογικής αξιολόγησης, κατά τις προβλέψεις του Ν. 4014/2011, και έχουν προβλεφθεί όπου απαιτείται ικανά κατά περίπτωση αντισταθμιστικά μέτρα, ώστε να διασφαλισθεί η συνολική συνοχή του δικτύου προστατευόμενων περιοχών NATURA 2000.

Κατ' εξαίρεση και για περιοχές του δικτύου NATURA 2000, όπου δεν έχει εκδοθεί ΠΔ προστασίας και στις περιπτώσεις επαρκούς τεκμηρίωσης, κατά της σύνταξη ειδικής περιβαλλοντικής μελέτης και σχεδίασης, επιτρέπεται η χωροθέτηση οργανωμένων υποδοχέων υπό τις προϋποθέσεις ικανών αντισταθμιστικών μέτρων, τα οποία θα αναδεικνύουν και θα αξιοποιούν την εν λόγω περιοχή με σχεδιασμό και παρεμβάσεις προστασίας και αειφορίας, ώστε να διασφαλιστεί η συνολική συνοχή της προστατευόμενης περιοχής. Σε κάθε περίπτωση, κατά την αξιολόγηση των επενδυτικών σχεδίων πρέπει να δίδεται η δέουσα βαρύτητα στην οικολογική συνιστώσα.

Για τις περιοχές του δικτύου NATURA 2000, όπου έχει εκδοθεί ΠΔ, κατά το χρόνο που επιτρέπεται η επαναξιολόγηση των επιτρεπόμενων δραστηριοτήτων και εφόσον έχει εκδηλωθεί ενδιαφέρον ανάπτυξης δραστηριοτήτων οργανωμένου υποδοχέα, απαιτείται η τροποποίηση του ΠΔ.

- Η χωροθέτηση Οργανωμένων Υποδοχέων του παρόντος είναι δυνατή στις λοιπές

περιοχές του Εθνικού Συστήματος Προστατευόμενων Περιοχών του Ν.3937/2011, μόνο σε περίπτωση στην οποία η επένδυση έχει αξιολογηθεί ως δημοσίου οικονομικού και κοινωνικού συμφέροντος και διασφαλίζεται το προστατευτέο αντικείμενο, βάσει ειδικής οικολογικής αξιολόγησης, κατά τις προβλέψεις του Ν. 4014/2011.

Η. Προστατευόμενοι και εγκαταλελειμμένοι οικισμοί

- Δημιουργία μηχανισμού ελέγχου των χρήσεων γης και της έντασης της τουριστικής δραστηριότητας με βάση τα παρακάτω κριτήρια:
 - επιφάνεια δομημένου χώρου
 - συνολικός αριθμός επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στον οικισμό
 - αριθμός υφιστάμενων κλινών
 - ώστε να διαφυλαχθεί η αξία του πόρου και ο παραδοσιακός χαρακτήρας του.
- Διαμόρφωση αυστηρότερων κανόνων για τη μορφολογία των νέων κτισμάτων, με ενίσχυση δράσεων αποκατάστασης κελυφών και ειδικότερα για τους εγκαταλελειμμένους και φθίνοντες οικισμούς, με παράλληλη ανάληψη και προώθηση πρωτοβουλιών για την αναζωογόνηση τους.
- Έλεγχος και αξιολόγηση των δυνατοτήτων επέκτασης ή όχι των οικισμών κατά τρόπο ώστε να διαφυλάσσεται η αξία του πόρου και ο παραδοσιακός χαρακτήρας του.
- Άμεσος έλεγχος της δόμησης εκτός σχεδίου πόλης και ορίων οικισμών.
- Ανάπτυξη δράσεων τοπικών συμφώνων ποιότητας - ανεξαρτήτως της υφιστάμενης θέσης κτιριολογικών κανονισμών – που αφορούν:
 - τη διατήρηση και ανάδειξη αξιόλογων μορφολογικών στοιχείων
 - την ιδιαίτερη τοπική αρχιτεκτονική των παραδοσιακών οικισμών
 - αισθητικά στοιχεία, συμβατά με τον χαρακτήρα των οικισμών, που ενισχύουν τα ποιοτικά χαρακτηριστικά των εγκαταστάσεων και των προσφερόμενων υπηρεσιών.
- Αξιοποίηση εγκαταλελειμμένων ορεινών οικισμών που παρουσιάζουν αρχιτεκτονικό ενδιαφέρον και τη μετατροπή τους σε τμήμα ή του συνόλου των κτιρίων σε καταλύματα. Παροχή κινήτρων επέκτασης της δομημένης επιφάνειας έως και της αύξησης της κατά 20%, με πρόσθετα κίνητρα προς τους φορείς ιδιοκτησίας και ενδιαφερόμενου επενδυτές.

Θ. Αρχαιολογικοί χώροι, μνημεία και ιστορικοί τόποι

1. Εξασφάλιση της προσβασιμότητας τους, της επισκεψιμότητας και της οργάνωσης τους σύμφωνα με τους εγκεκριμένους σχεδιασμούς των κατά τύπους αρχαιολογικών εφορειών. Εξωραϊσμός του περιβάλλοντος χώρου, έλεγχος χρήσεων και του σχεδιασμού και ανάπτυξης των δικτύων υποδομής, ώστε να διασφαλίζεται η κατά το δυνατό βέλτιστη ανάδειξή τους.
2. Συγκρότηση πολυθεματικών δικτύων αρχαιολογικών χώρων, μνημείων και ιστορικών τόπων του εθνικού χώρου, μέσω της ανάδειξης, διατήρησης, προστασίας και διαχείρισης τους.
3. Μέριμνα για την ανάδειξη και συνολική διαχείριση του τοπίου, ώστε οργανωτικά και λειτουργικά να αναδεικνύεται και να ενισχύεται η άρρηκτη σχέση των αρχαιολογικών χώρων και μνημείων, με το ευρύτερο περιβάλλον της περιοχής.

Ι. Ιδιαίτερα και αξιόλογα τοπία

Ως ιδιαίτερα και αξιόλογα τοπία, του ρόλου που διαδραματίζουν στο φυσικό και πολιτιστικό περιβάλλον και του χαρακτήρα τους, ως πόρους με τουριστικό ενδιαφέρον, επιδιώκεται η οργάνωση τους σε ενιαία δίκτυα φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος, τα οποία θα αναδεικνύουν και θα αξιοποιούν:

- τον φυσικό πλούτο των περιοχών,
- το σύνολο των πολλαπλών ιστορικών παρελθόντων τους – αρχαιολογικοί χώροι, ιστορικοί τόποι, παραδοσιακοί οικισμοί, ήθη και έθιμα, κ.α.,
- την τοπική οικονομική δραστηριότητα με έμφαση στην παραγωγή ποιοτικών τοπικών αγαθών.

Στην κατεύθυνση αυτή, από τον υποκείμενο χωροταξικό σχεδιασμό των οικείων κάθε φορά περιφερειακών πλαισίων χωροταξικού σχεδιασμού και αειφόρου ανάπτυξης, παρέχονται στρατηγικές κατευθύνσεις για το χωρικό σχεδιασμό και την προώθηση ολοκληρωμένων αναπτυξιακών προγραμμάτων σε ευρείες ενότητες.

Για την υλοποίηση των προαναφερόμενων σχεδίων και προγραμμάτων, μπορεί να προωθούνται δράσεις με συνέργεια δημόσιων, αυτοδιοικητικών και ιδιωτικών φορέων, τα οποία θα περιλαμβάνουν:

- θεσμοθέτηση χωροταξικών ή και πολεοδομικών ρυθμίσεων και κτηματολογίου εντός ή

εκτός οικισμού,

- παροχή οικονομικών κινήτρων, με τη διάθεση των αναγκαίων οικονομικών πόρων,
- υλοποίηση έργων τεχνικής και κοινωνικής υποδομής,
- υλοποίηση έργων ανάδειξης του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος,
- αναπλάσεις οικισμών με αρχιτεκτονικό ενδιαφέρον.

Στις περιοχές αυτές, μπορεί να εφαρμόζονται παρεκκλίσεις από τις προδιαγραφές της οικείας τουριστικής νομοθεσίας – για τις προδιαγραφές των τουριστικών καταλυμάτων, οι απαιτούμενες πυκνότητες και η απαιτούμενη επιφάνεια κοινόχρηστων χώρων των τουριστικών καταλυμάτων – με απόφαση Υπουργού Τουρισμού.

Πίνακας 7. Κατευθύνσεις Ε.Π.Σ.Χ.Α.Α.Τ. για τουριστικές εγκαταστάσεις ανά κατηγορία περιοχής.

Κατηγορία Περιοχής	Υποκατηγορία Περιοχής	Ομάδα Περιοχής	Επιτρεπόμενες Εγκαταστάσεις	Όροι Δόμησης
A. Αναπτυγμένες τουριστικές περιοχές	A.1. Αναπτυγμένη τουριστικά περιοχή		- Αναβάθμιση υφισταμένων εγκαταστάσεων. - Κατασκευή νέων μονάδων 4-αστέρων, 5-αστέρων και luxury. - Χωροθέτηση οργανωμένων υποδοχέων. - Αναβάθμιση και μετατροπή υφιστάμενων HTLS, σε σύνθετα τουριστικά καταλύματα. - Χωροθέτηση οργανωμένων κατασκηνώσεων.	- Εντός σχεδίων, εντός ορίων οικισμών και εντός χρήσεων γης, με τους εκάστοτε ισχύοντες όρους. - Εκτός σχεδίων, εκτός ορίων οικισμών επιτρέπεται σε γήπεδα κατ' ελάχιστο 20στρ. και με μέγιστη πυκνότητα για HTLS 4-αστέρων και 5-αστέρων και luxury, αντιστοίχως τις 8 και 9 κλίνες / στρ.
	A.2. Αναπτυσσόμενη τουριστικά περιοχή		- Εκσυγχρονισμό υφιστάμενων εγκαταστάσεων. - Αναβάθμιση τουριστικών εγκαταστάσεων (τύπους και τάξεις) 3-αστέρων, 4-αστέρων και 5-αστέρων. - Επανάχρηση συνόλου ή τμημάτων κτιριακών αποθεμάτων σε HTLS. - Χωροθέτηση οργανωμένων υποδοχέων. - Χωροθέτηση οργανωμένων κατασκηνώσεων. - Αναβάθμιση και μετατροπή υφιστάμενων HTLS, σε σύνθετα τουριστικά καταλύματα. -	- Οργανωμένοι υποδοχείς και σύνθετα τουριστικά καταλύματα, με τον ανώτατο συντελεστή δόμησης το προβλεπόμενο από την εκάστοτε ισχύουσα νομοθεσία. - Κατασκευή νέων 3-luxury καταλυμάτων, με τους εκάστοτε ισχύοντες όρους δόμησης - Εκτός σχεδίων και εκτός ορίων οικισμών επιτρέπεται σε γήπεδα κατ' ελάχιστο 20στρ. και με μέγιστη πυκνότητα για HTLS 3-luxury, τις 8, 9, 10 κλίνες / στρ.

Β. Περιοχές με περιθώρια ανάπτυξης Ειδικού και Εναλλακτικού τουρισμού	B.1. Περιοχές με περιθώρια ανάπτυξης ειδικού και εναλλακτικού τουρισμού		- Χωροθέτηση οργανωμένων υποδοχέων. - Χωροθέτηση σύνθετων τουριστικών καταλυμάτων. - Κατασκευή νέων καταλυμάτων 3-αστέρων και άνω. - Χωροθέτηση οργανωμένων κατασκηνώσεων.	- Ανώτατος μικτός συντελεστής 0,05. - Εντός σχεδίων, εντός ορίων οικισμών και εντός ζωνών χρήσεων γης, με τους εκάστοτε ισχύοντες όρους. - Εκτός σχεδίου, εκτός ορίων οικισμών περιοχές, κύρια τουριστικά καταλύματα σε γήπεδα κατ' ελάχιστο 15στρ. και με μέγιστη πυκνότητα για HTLS 3-luxury, τις 8, 9, 10 κλίνες / στρ.
	B.2. Περιοχές – πόλοι ανάπτυξης ειδικών μορφών τουρισμού	B.2.1. Περιοχές εγκαταστάσεων υφιστάμενων χιονοδρομικών κέντρων καθώς και των οικισμών που τα περιβάλλουν	- Εκσυγχρονισμό υφιστάμενων εγκαταστάσεων. - Αναβάθμιση τουριστικών εγκαταστάσεων (τύπους και τάξεις) 3-αστέρων-αστέρων και 5-αστέρων. - Επανάχρηση συνόλου ή τμημάτων κτιριακών αποθεμάτων σε HTLS. - Χωροθέτηση οργανωμένων υποδοχέων.	- Οργανωμένοι υποδοχείς και σύνθετα τουριστικά καταλύματα, με τον ανώτατο συντελεστή δόμησης το προβλεπόμενο από την εκάστοτε ισχύουσα νομοθεσία - Κατασκευή νέων 3-luxury καταλυμάτων, με τους εκάστοτε ισχύοντες όρους δόμησης - Εκτός σχεδίων και εκτός ορίων οικισμών επιτρέπεται σε γήπεδα κατ' ελάχιστο 20στρ. και με μέγιστη πυκνότητα για HTLS 3-luxury, τις 8, 9, 10 κλίνες / στρ. -
		B.2.2. Λουτροπόλεις	- Χωροθέτηση οργανωμένων κατασκηνώσεων. - Αναβάθμιση και μετατροπή υφιστάμενων HTLS, σε σύνθετα τουριστικά καταλύματα.	
Γ. Μητροπολιτικές περιοχές			- Αναβάθμιση υφιστάμενων εγκαταστάσεων. - Κατασκευή νέων μονάδων 4, 5 αστέρων και luxury. - Χωροθέτηση οργανωμένων υποδοχέων.	- Εντός σχεδίων, εντός ορίων οικισμών και εντός χρήσεων γης, με τους εκάστοτε ισχύοντες όρους - Εκτός σχεδίων, εκτός ορίων οικισμών επιτρέπεται σε γήπεδα κατ' ελάχιστο 20στρ. και με μέγιστη πυκνότητα για HTLS 4-αστέρων και 5-αστέρων και

			- Αναβάθμιση και μετατροπή υφιστάμενων HTLS, σε σύνθετα τουριστικά καταλύματα. - Χωροθέτηση οργανωμένων κατασκηνώσεων.	luxury αντιστοίχως.
Δ. Νησιά και Παράκτιες Περιοχές (δεν περιλαμβάνονται οι νήσοι Κρήτη και Εύβοια)	Δ.1. Νησιά	Δ.1.1. Αναπτυγμένα και αναπτυσσόμενα τουριστικά νησιά	- Χωροθέτηση οργανωμένων υποδοχέων τουριστικών δραστηριοτήτων και σύνθετων τουριστικών καταλυμάτων. - Υποδομές και εγκαταστάσεις ειδικών εναλλακτικών μορφών τουρισμού.	- Ανώτατος μικτός συντελεστής δόμησης 0,05 σε νησιά με επιφάνεια >70km².
		Δ.1.2. Σχετικά μικρά νησιά με προβλήματα ανάπτυξης	- Εκσυγχρονισμός υφιστάμενων μονάδων, με αναβάθμιση σε 3-αστέρων, 4-αστέρων και 5-αστέρων. - Κατασκευή νέων μονάδων 3-αστέρων έως 5-αστέρων με μέγιστη δυναμικότητα 100 κλινών. - Αναβάθμιση υφιστάμενων HTLS σε σύνθετα τουριστικά καταλύματα. - Χωροθέτηση οργανωμένων κατασκηνώσεων.	- Εντός σχεδίων και εντός ορίων οικισμών με τους εκάστοτε ισχύοντες όρους δόμησης. - Εκτός σχεδίων και εκτός ορίων οικισμών, επιτρέπεται σε γήπεδα κατ'ελάχιστο 15στρ. και με μέγιστη πυκνότητα 8,9 και 10 κλίνες /στρ. για HTLS 5-αστέρων, 4-αστέρων και 3-αστέρων, αντιστοίχως.
		Δ.1.3. Βραχονησίδες και ακατοίκητα νησιά	- Στην πρώτη υποομάδα απαγορεύεται η δημιουργία τουριστικών εγκαταστάσεων. - Στη δεύτερη υποομάδα επιτρέπεται η ανάπτυξη οργανωμένων υποδοχέων, τουριστικών εγκαταστάσεων, σύνθετων τουριστικών καταλυμάτων και αυτοεξυπηρετούμενων καταλυμάτων.	Για έκταση: - 500 – 2.000 στρ. ορίζεται ανώτατος μικτός συντελεστής δόμησης 0,05. - 2.000 – 4.000 στρ. ορίζεται ανώτατος μικτός συντελεστής δόμησης 0,03. - > 4.000 στρ. ορίζεται ανώτατος μικτός συντελεστής δόμησης 0,01.

	Δ.2. Παράκτιος χώρος		- Για τμήματα του παράκτιου χώρου, που εντάσσονται στις κατηγορίες Α,Β,Γ, ισχύουν τα οριζόμενα στις κατηγορίες αυτές. - Για τμήματα του παράκτιου χώρου που εντάσσονται στις κατηγορίες Β και Γ (εκτός της Ζ) ισχύουν τα οριζόμενα στις κατηγορίες αυτές.	
Ε. Ορεινές Περιοχές			- Χωροθέτηση οργανωμένων υποδοχέων. - Κατασκευή νέων μονάδων. - Αναβάθμιση υφιστάμενων HTLS σε σύνθετα τουριστικά καταλύματα. - Χωροθέτηση οργανωμένων κατασκηνώσεων.	- Ανώτατος μικτός συντελεστής 0,05 - Εντός σχεδίων, εντός ορίων οικισμών και εντός ζωνών χρήσεων γης, με τους εκάστοτε ισχύοντες όρους. - Εκτός σχεδίων, εκτός ορίων οικισμών, επιτρέπεται με τους εκάστοτε ισχύοντες όρους.
ΣΤ. Πεδινή και Ημιορεινή Περιοχή			- Για τμήματα αυτών των περιοχών, που εντάσσονται στις κατηγορίες Α και Β ισχύουν τα οριζόμενα σε αυτά. - Για τμήματα αυτών των περιοχών, που δεν εντάσσονται στις κατηγορίες Α και Β, υπό προϋποθέσεις επιτρέπεται η χωροθέτηση οργανωμένων υποδοχέων και η εφαρμογή των συνεχιζόμενων ευρωπαϊκών προγραμμάτων για τον αγροτικό χώρο.	
Ζ. Περιοχές Εθνικού Συστήματος			- Ανάπτυξη τουριστικών καταλυμάτων. - Με τις προϋποθέσεις του Ν. 4014/11, επιτρέπεται η χωροθέτηση κατ'	- Στις εντός σχεδίων και εντός ορίων οικισμών σύμφωνα με τους ισχύοντες όρους.

Προστατευόμενων Περιοχών			εξαίρεση οργανωμένων υποδοχέων, με απόφαση του Υπ. Συμβουλίου στα εθνικά πάρκα και στις περιοχές NATURA που είτε προβλέπεται από την έκδοση Π.Δ., είτε δεν έχει εκδοθεί Π.Δ.	- Στις εκτός σχεδίων και εκτός ορίων οικισμών, σε γήπεδο εγκατάστασης κατ' ελάχιστο 20στρ. και η δόμηση κύριων τουριστικών καταλυμάτων σε ζώνη πλάτους 500μ. από τα όρια οικισμών.
Η. Προστατευόμενοι και Εγκαταλειμμένοι οικισμοί			- Αξιοποίηση εγκαταλελειμμένων ορεινών οικισμών στο σύνολο ή σε τμήματα τους και τη μετατροπή τους σε καταλύματα.	
Θ. Αρχαιολογικοί χώροι, μνημεία και Ιστορικοί Τόποι			- Επέκταση της δομημένης επιφάνειας, έως και 20% .	
Ι. Περιοχές Ιδιαίτερου Χαρακτήρα			- Μπορούν να εφαρμόζονται παρεκκλίσεις της κείμενης νομοθεσίας (προδιαγραφές καταλυμάτων, κάλυψη κλπ.) με απόφαση Υπ. Τουρισμού.	

5.6. Χωροθέτηση μονάδων και προϋποθέσεις ίδρυσης Π.Ο.Α.Π.Δ. και Π.Ο.Τ.Α.

5.6.1. Περιοχές Οργανωμένης Ανάπτυξης Παραγωγικών Δραστηριοτήτων τουρισμού (Π.Ο.Α.Π.Δ.)

Σύμφωνα με το Κεφάλαιο Δ, άρθρο 19 του Ν. 2742/1999, ως περιοχές οργανωμένης ανάπτυξης παραγωγικών δραστηριοτήτων (Π.Ο.Α.Π.Δ.) χαρακτηρίζονται θαλάσσιες εκτάσεις, καθώς και χερσαίες περιοχές, που είναι πρόσφορες, σύμφωνα με τις κατευθύνσεις του χωροταξικού σχεδιασμού, για την ανάπτυξη παραγωγικών και επιχειρηματικών δραστηριοτήτων του πρωτογενούς, δευτερογενούς ή τριτογενούς τομέα, καθώς και δραστηριοτήτων ή επιχειρηματικών πρωτοβουλιών πειραματικού χαρακτήρα.

Οι περιοχές αυτές μπορεί να εξειδικεύονται κατά κλάδο δραστηριότητας ή τομέα παραγωγής ή είδος και προορισμό λειτουργίας και να διακρίνονται σε περιοχές αποκλειστικής χρήσης στις οποίες απαγορεύεται κάθε άλλη δραστηριότητα εκτός από εκείνη στην οποία αποβλέπει ο χαρακτηρισμός τους και σε περιοχές κύριας χρήσης όπου επιτρέπονται και άλλες δραστηριότητες υπό όρους. Ο χαρακτηρισμός και η οριοθέτηση Π.Ο.Α.Π.Δ. σε περιοχές που καλύπτονται από Γ.Π.Σ. ή Σ.Χ.Ο.Ο.Α.Π. πρέπει να γίνεται σε ζώνες που προορίζονται για την ανάπτυξη παραγωγικών δραστηριοτήτων σύμφωνα με τα σχέδια αυτά.

Οι περιοχές αυτές χαρακτηρίζονται και οριοθετούνται σύμφωνα με αίτηση φορέα οποιασδήποτε νομικής μορφής, στον οποίο μπορεί να συμμετέχουν φυσικά ή νομικά πρόσωπα του ιδιωτικού τομέα, νομικά πρόσωπα του ευρύτερου δημοσίου τομέα, καθώς και ενώσεις, κοινοπραξίες κ.λπ. Η εδαφική έκταση της προς οριοθέτηση και χαρακτηρισμό Π.Ο.Α.Π.Δ. πρέπει να ανήκει στην κυριότητα του εν λόγω φορέα ή να του έχει παραχωρηθεί με μακροχρόνια μίσθωση, και μπορεί να πολεοδομηθεί με πρωτοβουλία του εν λόγω φορέα. (Καθορισμός δικαιολογητικών, διαδικασίας και προϋποθέσεων χωροθέτησης Π.Ο.Α.Π.Δ.: Αποφ. 51279/05-ΦΕΚ1772 Β'/15-12-05)

5.6.2. Περιοχές Ολοκληρωμένης Τουριστικής Ανάπτυξης (Π.Ο.Τ.Α.)

Οι Περιοχές Ολοκληρωμένης Τουριστικής Ανάπτυξης, έχουν καταρχήν οριστεί στο άρθρο 29 του Ν. 2545/1997 και κατόπιν τροποποιήθηκαν στο κεφάλαιο Δ άρθρο 11 του Ν.4002/2011.

Ως Π.Ο.Τ.Α. χαρακτηρίζονται οι δημόσιες ή ιδιωτικές εκτάσεις εκτός εγκεκριμένων σχεδίων πόλεων, εκτός ορίων οικισμών προϋφισταμένων του 1923 και εκτός ορίων οικισμών κάτω των 2000 κατοίκων όπου δημιουργείται ένα σύνολο τουριστικών εγκαταστάσεων αποτελούμενο

από ξενοδοχεία διαφόρων λειτουργικών μορφών, εγκαταστάσεις ειδικής τουριστικής υποδομής καθώς και συμπληρωματικές εγκαταστάσεις αναψυχής, άθλησης και γενικά υπηρεσιών διάθεσης του ελεύθερου χρόνου των τουριστών. Στις ΠΟΤΑ επιτρέπεται να περιλαμβάνονται όλες οι χρήσεις του άρθρου 8 του ΠΔ της 23,2,1987 (ΦΕΚ Δ 166) που είναι: Ξενώνες, ξενοδοχεία και λοιπές εγκαταστάσεις, κατοικία, εμπορικά καταστήματα, εστιατόρια αναψυκτήρια, κέντρα διασκέδασης αναψυχής, χώροι συνάθροισης κοινού, πολιτιστικά κτίρια και εν γένει πολιτιστικές λειτουργίες, κτήρια κοινωνικής πρόνοιας, θρησκευτικοί χώροι, κτίρια γήπεδα στάθμευσης, πρατήρια βενζίνης, αθλητικές εγκαταστάσεις, εγκαταστάσεις μέσω μαζικών μεταφορών, συνεδριακά κέντρα, ελικοδρόμια, γήπεδα γκολφ, τουριστικοί λιμένες, εγκαταστάσεις εμπορικών εκθέσεων, εκθεσιακά κέντρα". Ο χαρακτηρισμός και η οριοθέτηση των ΠΟΤΑ γίνεται μετά από αίτηση φυσικών ή νομικών προσώπων, του ιδιωτικού και του δημοσίου τομέα με προεδρικό διάταγμα που εκδίδεται με πρόταση των Υπουργών Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής και Πολιτισμού και Τουρισμού ύστερα από γνώμη του οικείου Περιφερειακού Συμβουλίου. Της προτάσεως για την έκδοση του πιο πάνω προεδρικού διατάγματος προηγείται έγκριση Σ.Μ.Π.Ε., ενώ ο χαρακτηρισμός των εκτάσεων ΠΟΤΑ θα πρέπει να εναρμονίζεται με τις κατευθύνσεις των εγκεκριμένων σχεδίων εθνικού ή περιφερειακού επιπέδου, με τις χρήσεις γης και λειτουργίες της ευρύτερης περιοχής καθώς και με τους ευρύτερους αναπτυξιακούς στόχους. Ο καθορισμός των δικαιολογητικών, διαδικασιών και λοιπών λεπτομερειών για τον χαρακτηρισμό και την οριοθέτηση ΠΟΤΑ προβλέπονται στην Κοινή Απόφαση των Υπουργείων Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής – Πολιτισμού και Τουρισμού, 339/ ΦΕΚ 1209/11-4-2012).

5.6.3. Δημόσια Ακίνητα

Αφορούν στην αξιοποίηση περιουσιακών στοιχείων της περιουσίας του Δημοσίου, καθώς και περιουσιακών στοιχείων των δημοσίων επιχειρήσεων των οποίων το μετοχικό κεφάλαιο ανήκει εξ ολοκλήρου, άμεσα ή έμμεσα, στο Δημόσιο ή σε Ν.Π.Δ.Δ.

Η αξιοποίηση των δημοσίων ακινήτων διενεργείται εντός του πλαισίου που διαγράφει η εθνική δημοσιονομική, αναπτυξιακή και χωροταξική πολιτική με σκοπό να εξασφαλίζεται η βέλτιστη δυνατή σχέση μεταξύ των χωροταξικών επιλογών και των οικονομικών και δημοσιονομικών στόχων για την αξιοποίηση της δημόσιας περιουσίας. Αναφορικά με τους περιορισμούς δεν επιτρέπεται η αξιοποίηση δημοσίων ακινήτων, τα οποία εμπίπτουν στο σύνολό τους σε οικότοπους προτεραιότητας, σε περιοχές απόλυτης προστασίας της φύσης και προστασίας της φύσης που καθορίζονται κατά τις διατάξεις των άρθρων 19 παράγραφοι 1 και 2 και 21 του Ν.

1650/1986 (Α' 160), όπως ισχύει, σε πυρήνες εθνικών δρυμών, σε διατηρητέα μνημεία της φύσης, σε εθνικά πάρκα και σε υγροτόπους διεθνούς σημασίας. Η αξιοποίηση δημοσίων ακινήτων, στα οποία περιλαμβάνονται χώροι που προστατεύονται από την κείμενη περιβαλλοντική και αρχαιολογική νομοθεσία λόγω του ειδικού χαρακτήρα τους, πραγματοποιείται σύμφωνα με τους ειδικότερους όρους και περιορισμούς που θέτουν οι σχετικές διατάξεις των νόμων 998/ 1979, 1650/1986 και 3028/2002, όπως ισχύουν. Τέλος, η αξιοποίηση δημοσίων ακινήτων που εμπίπτουν σε Ζώνες Ειδικής Προστασίας (Ζ.Ε.Π.) της ορνιθοπανίδας της Οδηγίας 79/409/ΕΟΚ ενεργείται μόνον εφόσον επιτρέπεται από τα υφιστάμενα ειδικά νομικά καθεστώτα προστασίας τους και υπό τους όρους και προϋποθέσεις που θεσπίζουν τα καθεστώτα αυτά.

Οι γενικές χρήσεις γης περιλαμβάνονται, σύμφωνα με το γενικό προορισμό ανάπτυξης και αξιοποίησής τους, στις ακόλουθες κατηγορίες:

1. Τουρισμός – Αναψυχή

Στα ακίνητα που έχουν ως γενικό προορισμό τον τουρισμό – αναψυχή, επιτρέπονται: α) Τουριστικά καταλύματα (κύρια και μη κύρια, σύνθετα τουριστικά καταλύματα κ.λπ.) β) Ειδικές τουριστικές υποδομές και λοιπές τουριστικές εγκαταστάσεις (συνεδριακά κέντρα, γήπεδα γκολφ, υδροθεραπευτήρια κ.λπ.) γ) Τουριστικοί λιμένες – μαρίνες δ) Κατοικία ε) Εμπορικά καταστήματα, καταστήματα παροχής υπηρεσιών στ) Καζίνο ζ) Κοινωνική πρόνοια η) Αθλητικές εγκαταστάσεις θ) Πολιτιστικές εγκαταστάσεις ι) Θρησκευτικοί χώροι ια) Περίθαλψη ιβ) Χώροι συνάθροισης κοινού ιγ) Εστίαση ιδ) Αναψυκτήρια ιε) Κέντρα διασκέδασης, αναψυχής ιστ) Στάθμευση (κτίρια – γήπεδα) ιζ) Εγκαταστάσεις εκθεσιακών χώρων ιη) Ελικοδρόμιο ιθ) Κάθε άλλη συναφής χρήση, η οποία δεν μεταβάλλει το γενικό προορισμό του ακινήτου.

2. Επιχειρηματικά Πάρκα

Στα ακίνητα που έχουν ως γενικό προορισμό τα επιχειρηματικά πάρκα, επιτρέπονται: α) Οι χρήσεις που ορίζονται στην παράγραφο 1 του άρθρου 43 του Ν.3982/2011 (Α' 143) β) Γραφεία, Τράπεζες, Ασφάλειες, Κοινοφελείς Οργανισμοί γ) Διοίκηση δ) Κατοικία ε) Εκπαίδευση στ) Εμπορικά καταστήματα, καταστήματα παροχής υπηρεσιών ζ) Αθλητικές εγκαταστάσεις η) Πολιτιστικές εγκαταστάσεις θ) Θρησκευτικοί χώροι ι) Περίθαλψη ια) Χώροι συνάθροισης κοινού ιβ) Εστίαση ιγ) Αναψυκτήρια ιδ) Κέντρα διασκέδασης, αναψυχής ιε) Στάθμευση (κτίρια – γήπεδα) ιστ) Εγκαταστάσεις εκθεσιακών χώρων ιζ) Τουριστικά καταλύματα και λοιπές

τουριστικές εγκαταστάσεις και υποδομές ιη) Ελικοδρόμιο ιθ) Κάθε άλλη συναφής χρήση γης, η οποία δεν μεταβάλλει το γενικό προορισμό του ακινήτου.

3. Θεματικά πάρκα – Εμπορικά κέντρα – Αναψυχή

Στα ακίνητα που έχουν ως γενικό προορισμό τα θεματικά πάρκα – εμπορικά κέντρα – αναψυχή, επιτρέπονται: α) Εμπορικά καταστήματα, καταστήματα παροχής υπηρεσιών, υπεραγορές, πολυκαταστήματα, εμπορικά κέντρα β) Κοινωνική πρόνοια γ) Γραφεία, Τράπεζες, Ασφάλειες, Κοινοφελείς Οργανισμοί δ) Διοίκηση ε) Κατοικία στ) Εκπαίδευση ζ) Αθλητικές εγκαταστάσεις η) Πολιτιστικές εγκαταστάσεις θ) Θρησκευτικοί χώροι ι) Περίθαλψη ια) Χώροι συνάθροισης κοινού ιβ) Εστίαση ιγ) Αναψυκτήρια ιδ) Κέντρα διασκέδασης, αναψυχής ιε) Στάθμευση (κτίρια – γήπεδα) ιστ) Εγκαταστάσεις εκθεσιακών χώρων ιζ) Τουριστικά καταλύματα και λοιπές τουριστικές εγκαταστάσεις και υποδομές ιη) Ελικοδρόμιο ιθ) Κάθε άλλη συναφής χρήση, η οποία δεν μεταβάλλει το γενικό προορισμό του ακινήτου.

4. Μεταφορικές, τεχνικές, κοινωνικές και περιβαλλοντικές υποδομές και λειτουργίες

Στα ακίνητα που έχουν ως γενικό προορισμό μεταφορικές, τεχνικές, κοινωνικές και περιβαλλοντικές υποδομές και λειτουργίες, επιτρέπονται μία ή περισσότερες από τις ακόλουθες χρήσεις: α) Αεροδρόμια β) Ελικοδρόμια γ) Σιδηροδρομικοί σταθμοί δ) Λιμενικές ζώνες επιβατικής, εμπορικής, αλιευτικής και τουριστικής δραστηριότητας ε) Αμαξοστάσια, επισκευαστικές μονάδες και σταθμοί διαλογής στ) Χώροι στάθμευσης οχημάτων ζ) Κέντρα τεχνικής εξυπηρέτησης οχημάτων η) Εμπορευματικοί σταθμοί αυτοκινήτων θ) Μονάδες παραγωγής – διανομής ηλεκτρικής ενέργειας, ύδρευσης, τηλεπικοινωνιών, διαχείρισης αποβλήτων, απορριμμάτων κ.λπ. και συναφείς εγκαταστάσεις.

Ο καθορισμός του χωρικού προορισμού των δημοσίων ακινήτων σύμφωνα με το Ν.3986/2011 άρθρο 12, καταρτίζονται και Ε.Σ.Χ.Α.Δ.Α. όπου εγκρίνεται α) ο βασικός χωρικός προορισμός, (επενδυτική ταυτότητα), β) οι ειδικότερες χρήσεις γης που επιτρέπονται στην έκταση και οι τυχόν πρόσθετοι περιορισμοί, γ) οι ειδικοί όροι και περιορισμοί δόμησης, δ) οι ειδικές ζώνες προστασίας και ελέγχου, ε) οι περιβαλλοντικοί όροι του σχεδίου. Τα σχέδια υποβάλλονται, μαζί με αίτηση από τον κύριο του ακινήτου, ή τον έλκοντα εξ αυτού δικαιώματα, στη Γενική Γραμματεία Δημόσιας Περιουσίας του Υπουργείου Οικονομικών με τα δικαιολογητικά που ορίζει ο Ν. 3986/2011.

5.6.4. Περιοχές, για τις οποίες εκδίδονται Ειδικά Σχέδια Ολοκληρωμένης Ανάπτυξης Περιοχών Εγκατάστασης Στρατηγικών Επενδύσεων

Σύμφωνα με το άρθρο 24 του Ν. 3894/2010, Για τον ορθολογικό σχεδιασμό και την ολοκληρωμένη ανάπτυξη των περιοχών υποδοχής των Στρατηγικών Επενδύσεων, μπορεί να καταρτίζονται και να εγκρίνονται Ειδικά Σχέδια Ολοκληρωμένης Ανάπτυξης που εναρμονίζονται προς τις επιλογές ή κατευθύνσεις των εγκεκριμένων περιφερειακών πλαισίων ή προς τις κατευθύνσεις του εγκεκριμένου Γενικού και των εγκεκριμένων Ειδικών Πλαισίων Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης. Έως την έγκριση των ανωτέρω πλαισίων, η έγκριση των Ειδικών Σχεδίων Ολοκληρωμένης Ανάπτυξης γίνεται μετά και από συνεκτίμηση των διαθέσιμων στοιχείων του ευρύτερου χωροταξικού σχεδιασμού και ιδίως αυτών που απορρέουν από υφιστάμενες ή υπό εξέλιξη μελέτες χωροταξικού χαρακτήρα. Με τα Ειδικά Σχέδια Ολοκληρωμένης Ανάπτυξης οριοθετούνται οι περιοχές χωροθέτησης των στρατηγικών επενδύσεων και καθορίζονται και εγκρίνονται: α) Οι ειδικότερες κατηγορίες στρατηγικών επενδύσεων που θα κατασκευασθούν σε κάθε περιοχή. β) Οι περιβαλλοντικοί όροι, για κάθε επί μέρους στρατηγική επένδυση και τα ειδικότερα μέτρα προστασίας περιβάλλοντος που απαιτούνται κατά τις κείμενες διατάξεις για τη χρήση των επενδύσεων αυτών και των συνοδευτικών τους δραστηριοτήτων. γ) Οι γενικοί και ειδικοί όροι και περιορισμοί δόμησης που απαιτούνται για την ανέγερση κτισμάτων που εντάσσονται στις στρατηγικές επενδύσεις και των βοηθητικών και συνοδών έργων τους. δ) Η γενική διάταξη των προβλεπόμενων εγκαταστάσεων και των συνοδευτικών τους δραστηριοτήτων, καθώς και τα προβλεπόμενα δίκτυα υποδομής. ε) Ειδικές ζώνες προστασίας και ελέγχου γύρω από τις οριοθετούμενες κατά τα ανωτέρω περιοχές, στις οποίες μπορεί να επιβάλλονται ειδικοί όροι και περιορισμοί στις χρήσεις γης, στη δόμηση και στην εγκατάσταση και άσκηση δραστηριοτήτων και λειτουργιών.

Τα Ε.Σ.Ο.Α. εγκρίνονται με προεδρικά διατάγματα που εκδίδονται με πρόταση των Υπουργών Περιβάλλοντος Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής και Υποδομών Μεταφορών και Δικτύων, ύστερα από γνώμη των οικείων πρωτοβάθμιων και δευτεροβάθμιων οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης. (λοιπές διατάξεις βλ. στην παράγραφο 12 του Ν. 3894/2010).

5.6.5. Σύνθετα τουριστικά καταλύματα

Στην παράγραφο 1 του άρθρου 2 του Ν. 2160/93 τα καταλύματα ορίζονται ως τουριστικές επιχειρήσεις που υποδέχονται τουρίστες και παρέχουν σε αυτούς διαμονή και άλλες συναφείς, προς τη διαμονή υπηρεσίες, όπως εστίαση, ψυχαγωγία, άθληση και διακρίνονται ως εξής:

Α. Κύρια Ξενοδοχειακά Καταλύματα: α) Ξενοδοχεία κλασσικού τύπου, β) τύπου μοτέλ, γ) τύπου επιπλωμένων διαμερισμάτων και δ) τύπου και επιπλωμένων διαμερισμάτων

Β. Μη κύρια Ξενοδοχειακά Καταλύματα: α) Χώροι οργανωμένης κατασκήνωσης με ή χωρίς οικίσκους, β) Τουριστικά αυτοεξυπηρετούμενα καταλύματα, γ) Ενοικιαζόμενα δωμάτια σε συγκρότημα μέχρι 10 δωματίων και δ) Ενοικιαζόμενα επιπλωμένα διαμερίσματα.

Στο κεφάλαιο Γ, άρθρο 8, παράγραφος 1 του Ν. 4002/2011 (Έννοια και προϋποθέσεις δημιουργίας ΣΤΚ) παράγραφος 1, γίνεται η προσθήκη στο Ν. 2160/93 στην περίπτωση των καταλυμάτων τύπου (γ) ορίζοντας: Ως Σύνθετα Τουριστικά Καταλύματα χαρακτηρίζονται τα ξενοδοχειακά καταλύματα α. Ξενοδοχείων κλασσικού τύπου, β. Τύπου επιπλωμένων διαμερισμάτων και γ. Τύπου επιπλωμένων διαμερισμάτων που ανεγείρονται σε συνδυασμό: α) με τουριστικές επιπλωμένες κατοικίες της περίπτωσης α' της παραγράφου 1Β και β) με εγκαταστάσεις ειδικής τουριστικής υποδομής της παραγράφου 3.»

Στον Ν. 4002/2011, γίνεται αναλυτική αναφορά, όπου προσδιορίζεται η έννοια, οι προϋποθέσεις δημιουργίας, οι όρους δόμησης και οι προδιαγραφές των Σύνθετων Τουριστικών Καταλυμάτων. Σχετικά με το τελευταίο, για τη δημιουργία σύνθετων τουριστικών καταλυμάτων προϋποτίθεται η έκδοση ΚΥΑ των Υπουργών Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής και Πολιτισμού και Τουρισμού και του κατά περίπτωση αρμόδιου Υπουργού, όπου καθορίζονται οι ειδικότερες κατηγορίες έργων, δραστηριοτήτων και εγκαταστάσεων που πρόκειται να ανεγερθούν στην έκταση του σύνθετου τουριστικού καταλύματος, η γενική διάταξη των κτιρίων και οι περιβαλλοντικοί όροι του σύνθετου τουριστικού καταλύματος. Σε γήπεδα μεγαλύτερα των 800.000 τ.μ. επιτρέπεται μόνο σε Περιοχές Ολοκληρωμένης Τουριστικής Ανάπτυξης (Π.Ο.Τ.Α.) με εξαίρεση εκτάσεις μεγαλύτερες των 800.000 τ.μ. που υπόκεινται σε ειδικά πολεοδομικά καθεστώτα τουριστικής ανάπτυξης και αξιοποίησης. Ο Ν. 4002/2001 επιτρέπει τη δημιουργία Σύνθετων Τουριστικών Καταλυμάτων εντός εγκαταλελειμμένων οικισμών προ του 1923 ή κάτω των 2.000 κατοίκων σε συνδυασμό με την ανάπλαση τμήματος ή και του συνόλου του οικισμού, εφόσον οι ενδιαφερόμενοι καταρτίσουν ένα πρόγραμμα τουριστικής αξιοποίησης και οικιστικής αναζωογόνησης του οικείου οικισμού, το οποίο θα πρέπει να εγκριθεί με κοινή απόφαση των Υπουργών Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής και Πολιτισμού και Τουρισμού ύστερα από γνώμη του ΕΟΤ. Στις περιοχές στις οποίες παρατηρείται έλλειμμα υδατικών πόρων, η δημιουργία σύνθετων τουριστικών καταλυμάτων επιτρέπεται εφόσον καλυφθούν οι ανάγκες τους σε νερό με κατάλληλο κατά περίπτωση τρόπο, όπως δημιουργία ταμιευτήρων, χρήση ανακυκλωμένου νερού, αφαλάτωση κ.λπ..

Σύμφωνα με το άρθρο 9 παράγραφος 3.α. «Τα σύνθετα τουριστικά καταλύματα υπόκεινται στους όρους και περιορισμούς της εκτός σχεδίου δόμησης τουριστικών εγκαταστάσεων του από 20/28.1.1988 προεδρικού διατάγματος (Δ' 61)», Ο συντελεστής δόμησης είναι ενιαίος για το σύνολο του σύνθετου τουριστικού καταλύματος και δεν μπορεί να υπερβαίνει το 0,15 και ειδικώς για τα κατοικημένα νησιά, πλην Κρήτης, Κέρκυρας, Εύβοιας και Ρόδου, το 0,10. Για τον υπολογισμό της μέγιστης εκμετάλλευσης και των λοιπών όρων και περιορισμών δόμησης, η έκταση στην οποία αναπτύσσεται το σύνθετο τουριστικό κατάλυμα νοείται ως ενιαίο σύνολο, ενώ οι ημιυπαίθριοι χώροι που κατασκευάζονται στις τουριστικές επιπλωμένες κατοικίες, οι στεγασμένοι χώροι στάθμευσης αυτοκινήτων που δημιουργούνται εντός αυτών και οι υπόγειοι χώροι αυτών, η οροφή των οποίων υπερβαίνει τα 0,80 μ. από την οριστική στάθμη του εδάφους, προσμετρώνται στο συντελεστή δόμησης. Τέλος, οι ειδικές ενεργειακές προδιαγραφές για τα σύνθετα τουριστικά καταλύματα, ιδίως όσον αφορά την εξοικονόμηση νερού, τη διαχείριση των αποβλήτων και την εν γένει ενεργειακή απόδοση των κτιρίων και εγκαταστάσεων που περιλαμβάνονται σε αυτά, καθορίζονται με ΚΥΑ των Υπουργών Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής και Πολιτισμού και Τουρισμού.

5.6.6. Κατευθύνσεις για οργανωμένους υποδοχείς τουριστικών δραστηριοτήτων

1. Ανάπτυξη οργανωμένων χωρικών υποδοχέων τουριστικών δραστηριοτήτων, είναι δυνατή εφ' όσον:
 1. συμβάλλουν στον εμπλουτισμό και στην αναβάθμιση του εθνικού ή περιφερειακού ή τοπικού τουριστικού προϊόντος και ενισχύουν την κοινωνική, οικονομική και παραγωγική βάση της ευρύτερης περιοχής
 2. συνεκτιμούν την ικανότητα των περιφερειακών, τοπικών τεχνικών και κοινωνικών υποδομών – είτε αφορούν υφιστάμενες, είτε προγραμματιζόμενες, είτε σχεδιαζόμενες – να υποστηρίξουν υψηλής ποιότητας τουριστικές εγκαταστάσεις και υπηρεσίες
 3. συνεκτιμούν την κατάσταση των περιβαλλοντικών πόρων, τις δυνατότητες αξιοποίησης και εκμετάλλευσης τους και των μέτρων λήψης για το σεβασμό των δραστηριοτήτων στο περιβάλλον και στο τοπίο.
 4. τεκμηριώνουν επαρκώς τη ζήτηση των υπηρεσιών του οργανωμένου υποδοχέα και τη βιωσιμότητά τους, μέσω υφιστάμενων μελετών και μελετών επιχειρηματικών πλάνων.

5. υιοθετούν και διατυπώνουν προθέσεις και δεσμεύσεις περιβαλλοντικής διαχείρισης και εφαρμογών εξοικονόμησης ενέργειας και των υδατικών πόρων.

Ιδιαίτερως για περιοχές με έλλειμμα υδατικού ισοζυγίου, η χωροθέτηση οργανωμένων υποδοχέων προϋποθέτει την αποδεδειγμένη πρόβλεψη κάλυψης των αναγκών σε νερό, με τον βέλτιστο περιβαλλοντικά τρόπο – όπως ενδεικτικά και όχι περιοριστικά – δημιουργία ταμιευτήρων, ανακύκλωση λυμάτων και νερού άρδευσης, αφαλάτωση, κ.α. συνυπολογιζόμενης της αξιολόγησης και των λιγότερο ενεργοβόρων μεθόδων.

6. υιοθετούν και διατυπώνουν προθέσεις και δεσμεύσεις για την κατά το δυνατό μεγαλύτερη εφαρμογή χρήσεων ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, για την κάλυψη των ενεργειακών αναγκών τους.

7. σχεδιάζουν την εφαρμογή βέλτιστων τεχνικών και εφαρμογών στην κατεύθυνση πρόληψης και αντιμετώπισης των περιβαλλοντικών επιπτώσεων, στην κατεύθυνση της ορθολογικής περιβαλλοντικής διαχείρισης της δραστηριότητας.

2. Σε κάθε περίπτωση και κατά την αξιολόγηση των εν λόγω επενδυτικών σχεδίων, θετικά θα εκτιμάται και θα συνυπολογίζεται:

8. Παράλληλη προώθηση δράσεων ανάδειξης και προβολής στοιχείων της φυσικής ή της πολιτιστικής κληρονομιάς της περιοχής όπως μουσεία, κέντρα πληροφόρησης, αποκατάσταση και προβολή πολιτιστικών μνημείων και νεώτερων χαρακτηρισμένων κτισμάτων της υπαίθρου (νερόμυλοι, ανεμόμυλοι, βρύσες, κ.λπ.) και αναβίωσης παραδοσιακών δραστηριοτήτων.

9. Ενσωμάτωση αξιόλογων στοιχείων της τοπικής αρχιτεκτονικής, για την ενίσχυση της αισθητικής ταυτότητας της περιοχής.

10. Αναπλάσεις τμημάτων ή συνόλων οικισμών – σύμφωνα και με τις διατάξεις του Ν. 4002/11, άρθ 9, παρ.1δ και αποκαταστάσεις, αναπλάσεις και αξιοποίηση παλαιών κελυφών και αλλοιωμένων φυσικών και τουριστικών πόρων.

11. Ανάδειξη του φυσικού, ιστορικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος της ευρύτερης περιοχής, μέσω ανάδειξης των στοιχείων του (αποκατάσταση, προσβασιμότητα, προωθητικό υλικό, ηλεκτρονικά μέσα, κ.α.).

12. Ενίσχυση των κοινωνικών και τεχνικών υποδομών της ευρύτερης περιοχής και παροχή αντισταθμιστικών ωφελειών στους οικείους πρωτοβάθμιους Ο.Τ.Α.

13. Η κάλυψη των εγκαταστάσεων ρυθμίζεται από την ισχύουσα κατά περίπτωση νομοθεσία και πρέπει να τεκμηριώνεται με την κατάλληλη επιστημονική μελέτη ότι η

επένδυση δεν θίγει την ακεραιότητα και συνεκτικότητα του τόπου και τους σκοπούς διατήρησής του.

- Πρόσθετοι όροι και περιορισμοί του θεσμικού πλαισίου (Ν. 2742/99, Ν. 2545/97) που αφορούν τους οργανωμένους υποδοχείς τουριστικών δραστηριοτήτων, από την εκάστοτε κάθε νομοθεσία.
- Η πλήρης εφαρμογή των προϋποθέσεων και των κατευθύνσεων του παρόντος “Ειδικού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης”, αποτελεί προϋπόθεση για την εφαρμογή των κινήτρων του εκάστοτε επενδυτικού νόμου.

3. Ειδικότερα για τις περιοχές του Εθνικού Συστήματος Προστατευόμενων Περιοχών:

Αποκλείεται η χωροθέτηση οργανωμένων χωρικών υποδοχέων τουριστικών δραστηριοτήτων εντός περιοχών απολύτου προστασίας της φύσης, προστασίας της φύσης και εθνικών πάρκων που καθορίζονται κατά τις διατάξεις του άρθρου 5 του Ν. 3937/2011 και υπό τις εξαιρέσεις που τίθενται στο Κεφ. 5 – σημείο ζ (Περιοχές του Εθνικού Συστήματος Προστατευόμενων Περιοχών).

Η χωροθέτηση οργανωμένων υποδοχέων είναι δυνατή, υπό τις προϋποθέσεις των Χωρικών Κατευθύνσεων για τις ημιορεινές και πεδινές περιοχές.

- α. Επιβάλλεται η συγκέντρωση της δόμησης με ταυτόχρονο περιορισμό της, όσο και της χρήσης των εγκαταστάσεων.
- β. Η κάλυψη των εγκαταστάσεων ρυθμίζεται από την ισχύουσα κατά περίπτωση νομοθεσία και πρέπει να τεκμηριώνεται με την κατάλληλη επιστημονική μελέτη ότι η επένδυση δεν θίγει την ακεραιότητα και συνεκτικότητα του τόπου και τους σκοπούς διατήρησής του.
- γ. Η ανάπτυξη οργανωμένων χωρικών υποδοχέων τουριστικών δραστηριοτήτων σε περιοχές του Εθνικού Συστήματος Προστατευόμενων Περιοχών, υπό προϋποθέσεις και στις περιπτώσεις που είναι δυνατή, θα πρέπει να συνυπολογίζουν και να ενσωματώνουν τη σχέση ορθής περιβαλλοντικής πολιτικής, προστασίας και ανάδειξης του τοπίου και δημοσίου οφέλους.

Οι περιορισμοί αυτοί δεν ισχύουν για τους εγκεκριμένους, κατά την ημερομηνία δημοσίευσης του παρόντος, οργανωμένους χωρικούς υποδοχείς τουρισμού που μπορούν να τροποποιούνται χωρίς υπέρβαση των προβλεπόμενων, από την εγκριτική τους πράξη, όρων και μεγεθών δόμησης.

5.6.7. Κατευθύνσεις για ειδικές και τεχνικές υποδομές

Για τον εκσυγχρονισμό υφιστάμενων και την ανάπτυξη νέων υποστηρικτικών ειδικών και τεχνικών υποδομών, οι οποίες συμβάλλουν στην ποιοτική διαφοροποίηση του τουριστικού προϊόντος – στις κατηγορίες περιοχών ανάπτυξης τουρισμού – διατυπώνονται οι ακόλουθες κατευθύνσεις:

A. Μεταφορικές Υποδομές

Οι κατευθύνσεις του “Γενικού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης” για τις μεταφορές, πρέπει να ακολουθούνται για την ανάπτυξη του συνόλου των μεταφορικών υποδομών και υπηρεσιών και συμπληρωματικά δίνονται οι παρακάτω κατευθύνσεις:

1. αναβάθμιση υποδομών και υπηρεσιών όλων των σταθμών διακίνησης επιβατών (αεροδρόμια, λιμάνια, σιδηροδρομικοί σταθμοί, κ.α.). Εκσυγχρονισμός των υποδομών, στην κατεύθυνση βελτίωσης της εργονομίας και της ευελιξίας στη χρήση των χώρων, βιοκλιματικών εφαρμογών και συστημάτων αυτοματισμού ελέγχου της κατανάλωσης ενέργειας, νερού κ.λπ. Εκσυγχρονισμός των υπηρεσιών, με την εφαρμογή σύγχρονων τηλεπικοινωνιακών εφαρμογών π.χ. στην ενημέρωση, πληροφόρηση, τις κρατήσεις, την επικοινωνία και την ψυχαγωγία των επιβατών κατά την παραμονή τους.
2. Αξιοποίηση του συνόλου των περιφερειακών αεροδρομίων της Χώρας, στην κατεύθυνση:
 - της συμμετοχής και ένταξής τους, στα δίκτυα υποδοχέων πτήσεων χαμηλού κόστους (low cost)
 - στην ενεργοποίηση κατά το δυνατόν περισσότερο σε αριθμό αεροδρομίων

ανενεργών ή με ευκαιριακή χρήση,

- στην αναβάθμιση της λειτουργίας του, μέσω της προσέλκυσης και φιλοξενίας της έδρας εταιριών χαμηλού κόστους (low cost),
- ανάπτυξη τοπικών και περιφερειακών δικτύων τουριστικών προορισμών, μέσω της χρήσης υδροπλάνων, στοχεύοντας στην παροχή βέλτιστης εξυπηρέτησης της μεγάλης τουριστική ζήτησης, σε νησιωτικές περιοχές, παράκτιες και παραλίμνιες περιοχές που υποεξυπηρετούνται,
- επαρκή και πλήρη κάλυψη των τουριστικών πόρων, με ειδικές σημάνσεις, ακολουθώντας τα διεθνή πρότυπα και αισθητικά χαρακτηριστικά της περιοχής αναφορά και κατά προτίμηση – εκτός της ελληνικής και αγγλικής γλώσσας – και σε γλώσσα/ες των ομάδων στόχου για τις κύριες και βασικές πινακίδες σήμανσης,
- ανάπτυξη ολοκληρωμένων ειδικών τουριστικών διαδρομών με επαναχρησιμοποίηση ανενεργών υποδομών (ή υπό εγκατάλειψη σιδηροτροχιών, σιδηροδρομικών σταθμών και μέσων, όπως παλαιές μηχανές και βαγόνια, κ.λπ.) σε περιοχές με ιδιαίτερη αισθητική αξία,
- προώθησης και ένταξη του σιδηροδρόμου στη διακίνηση τουριστών και επισκεπτών, είτε ως αποτέλεσμα της βελτίωσης των παρεχόμενων υπηρεσιών του, είτε μέσω της οργανωμένης διακίνησης σε συνεργασία με τουριστικούς πράκτορες και γραφεία (tour operators).

Β. Σταθμοί εισόδου

Αναβάθμιση υποδομών και υπηρεσιών όλων των σταθμών εισόδου της Χώρας, στους συνοριακούς σταθμούς, στους σταθμούς υποδοχής κρουαζιερόπλοιων, στην κατεύθυνση που αναφέρεται και για τους σταθμούς διακίνησης επιβατών (βλ. σημείο Α).

Γ. Ύδρευση

Η εξασφάλιση ποσοτικής και ποιοτικής επάρκειας των υδατικών πόρων, αποτελεί κρίσιμη παράμετρο για τα ποιοτικά χαρακτηριστικά περιοχών με προτεραιότητα τον τουρισμό και στην κατεύθυνση αυτή απαιτείται:

1. ολοκληρωμένη διαχείριση των υδατικών πόρων, με συνεχή έλεγχο για την αποτελεσματικότητα της,

2. διαφύλαξη των οικοσυστημάτων, κατά προτεραιότητα,
3. συνδυαστική εφαρμογή μέτρων προστασίας της φυτοκάλυψης – με προτεραιότητα τη διατήρηση ενδημικών ειδών χλωρίδας – με χρήση φυτών με περιορισμένες απαιτήσεις σε νερό,
4. εκτέλεση έργων υδρονομίας, για τη διατήρηση και ανανέωση του υδατικού αποθέματος, μέσω του εμπλουτισμού των υδροφορέων. Η αξιοποίηση κατά περίπτωση – αυτόνομα ή συνδυαστικά – πηγών, ταμιευτηρίων, μείωση των απωλειών από τα δίκτυα διανομής.

Ο περιορισμός της σπατάλης στην κατανάλωση νερού (βελτίωση του δικτύου, χρόνος χρήσης του για άρδευση και πότισμα, εγκατάσταση αυτοματισμών, κ.α.) και ο έλεγχος της ρύπανσης των υδροφορέων.

Δ. Διαχείριση υγρών και στερεών αποβλήτων

Στις περιοχές ανάπτυξης τουρισμού, παράγεται ένας ιδιαιτέρως μεγάλος αριθμός αποβλήτων, ο οποίος στις αναπτυγμένες και αναπτυσσόμενες περιοχές – παρά την ανάπτυξη δικτύων και υποδοχών αποβλήτων – τους μήνες αιχμής, παρουσιάζει σημαντικά προβλήματα στη διαχείρισή τους. Στις άλλες περιοχές – με μικρότερο βαθμό ανάπτυξης της τουριστικής δραστηριότητας – συνήθως η λήψη μέτρων διαχείρισης των αποβλήτων, είναι ύστερη και ακολουθεί την τουριστική δραστηριότητα.

Απαιτείται η λήψη μέριμνας, στις κατευθύνσεις:

- επιτάχυνση ή ενίσχυση της προσπάθειας για ορθολογικό σχεδιασμό και οργάνωση της ολοκληρωμένης διαχείρισης των αποβλήτων,
- λήψη μέτρων για την παύση της χρήσης ανεξέλεγκτης διάθεσης των αποβλήτων και καθαρισμού, εξυγίανσης και αποκατάστασης εγκαταλελειμμένων χώρων ανεξέλεγκτης διάθεσης απορριμμάτων, στις περιοχές με προτεραιότητα τον τουρισμό,
- αποφυγή δημιουργίας χώρων υγειονομικής ταφής ή άλλου τρόπου διάθεσης απορριμμάτων, στις περιοχές του Εθνικού Συστήματος Προστατευόμενων Περιοχών και στις περιοχές προστασίας ως τοπία ιδιαίτερου φυσικού κάλους, καθώς και στην περίμετρό τους, με σκοπό τη διατήρηση της αξίας και της ποιότητας των τουριστικών πόρων,
- ανάπτυξη και λειτουργία φιλικών προς το περιβάλλον και σύγχρονων δικτύων αποχέτευσης λυμάτων και μονάδων εγκατάστασης επεξεργασίας λυμάτων, σε περιοχές

με προτεραιότητα τον τουρισμό. Προτεραιότητα στην ανάπτυξη εγκαταστάσεων επεξεργασίας λυμάτων ανακύκλωσης και διάθεσης νερού για άλλες χρήσεις,

- Στις προαναφερόμενες κατευθύνσεις, της μείωσης και της φιλικότερης προς το περιβάλλον διαχείρισης των αποβλήτων (απορριμμάτων και λυμάτων), απαιτείται η συμβολή και συμμετοχή των τουριστικών επιχειρήσεων.

Ε. Ενέργεια

Στις περιοχές με προτεραιότητα τουρισμού, η ενέργεια διαδραματίζει σημαντικό και κρίσιμο ρόλο, για την επάρκεια και ποιότητα των τουριστικών υπηρεσιών και απαιτείται:

- εξασφάλιση της ενεργειακής επάρκειας,
- βελτίωση της ενεργειακής αποδοτικότητας υφιστάμενων και νέων κτιρίων φιλοξενίας, εστίασης, αναψυχής και ψυχαγωγίας, μέσω θέσπισης κανονισμών και παροχής κινήτρων,
- προώθηση της χρήσης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας για την εξυπηρέτηση και κάλυψη των ενεργειακών αναγκών των τουριστικών μονάδων – κύριων και υποστηρικτικών (π.χ. εγκαταστάσεις αφαλάτωσης), καθώς και των κοινωφελών εγκαταστάσεων πληροφόρησης και ψυχαγωγίας.

Στ. Τηλεπικοινωνίες

Οι τηλεπικοινωνίες αφορούν πλέον την αιχμή των επικοινωνιών και μία από τις βασικότερες παραμέτρους ασφάλειας των τουριστών και επισκεπτών. Σε δεύτερο επίπεδο αποτελούν ένα συνεχώς αναπτυσσόμενο μέσο και εργαλείο, για την από απόσταση άσκηση του επιχειρείν και της εργασίας.

Κατά προτεραιότητα στις περιοχές ανάπτυξης τουρισμού, απαιτείται:

- κάλυψη των ελλείψεων των τηλεπικοινωνιακών υποδομών, με παράλληλη πρόβλεψη και σχεδιασμό των μεσοβραχυπρόθεσμων αναγκών,
- λήψη μέτρων για την αναβάθμιση των δικτύων, με εξασφάλιση της πρόσβασης με υψηλές ταχύτητες στο διαδίκτυο και χαμηλό κόστος,
- κατά την εγκατάσταση υποδομών (αναμεταδότες σήματος, κεραιές, κ.λπ.) αναβάθμιση των δικτύων, πρέπει να διασφαλίζεται η ελαχιστοποίηση των επιπτώσεων στο περιβάλλον και το τοπίο και ιδιαιτέρως στις περιοχές του Εθνικού Συστήματος

Προστατευόμενων Περιοχών,

- προτείνεται επίσης η ανάπτυξη κέντρων τηλεργασίας, οι οποίες να διαθέτουν τις πλέον σύγχρονες μεθόδους τηλεπικοινωνίας.

Ζ. Υγεία

Η ανάπτυξη ενός επαρκούς δικτύου υγείας – στις περιοχές όπου αναπτύσσεται η τουριστική δραστηριότητα – συμβάλλει αποφασιστικά στο αίσθημα ασφάλειας των τουριστών και των επισκεπτών και διαφοροποιεί ποιοτικά τους τουριστικούς προορισμούς.

Στην κατεύθυνση αυτή, απαιτείται:

- η πύκνωση και αναβάθμιση των υποδομών υγείας, με τον άμεσο συσχετισμό τους με τις κυρίαρχες τουριστικές δραστηριότητες,
- εφαρμογή της τηλεϊατρικής στις νησιώτικές και δυσπρόσιτες ορεινές περιοχές,
- συσχετισμός των υποδομών αεροκομιδής και της οργάνωσης του, με τους τουριστικούς προορισμούς.

5.6.8. Συμπεράσματα

Η χωροθέτηση των οργανωμένων υποδοχέων τουριστικών δραστηριοτήτων στοχεύει στην ποιοτική αναβάθμιση και διαφοροποίηση του εθνικού τουριστικού προϊόντος, στην επίτευξη οικονομικής, περιβαλλοντικής και κοινωνικής βιωσιμότητας, στην βέλτιστη εκμετάλλευση των υφιστάμενων πόρων και υποδομών, στην τόνωση της ζήτησης, στην υιοθέτηση σύγχρονων προτύπων περιβαλλοντικής διαχείρισης και εξοικονόμησης ενέργειας.

Το υφιστάμενο θεσμικό πλαίσιο που αφορά στις περιοχές οργανωμένης υποδοχής τουριστικών δραστηριοτήτων, τείνει να εναρμονίζεται με τους Εθνικούς σκοπούς που αφορούν στον τουρισμό, επιτρέποντας όχι μόνον την ανάπτυξη βιώσιμων στρατηγικών επενδύσεων, αλλά και τη θωράκισή τους. Η απλούστευση των διαδικασιών για την ενίσχυση της τουριστικής επιχειρηματικότητας θα πρέπει να συνοδεύεται με την αναμόρφωση του νομοθετικού πλαισίου συμβάλλοντας στην ανάπτυξη ενός φιλικού και ασφαλούς επιχειρηματικού περιβάλλοντος, ενώ παράλληλα και πάντοτε αναφορικά με τους οργανωμένους υποδοχείς, κρίνεται αναγκαία η διατήρηση της αυτονομίας των ΠΟΤΑ σε σχέση με άλλες χωροθετημένες δραστηριότητες, προκειμένου να παρασχεθεί η σταθερότητα και ο βέλτιστος έλεγχος της φέρουσας ικανότητας και των πιθανών παραβιάσεών της, κάτι που δεν είναι εύκολο να επιτευχθεί στις υπόλοιπες

μορφές Οργανωμένων Υποδοχέων, Π.Ο.Α.Π.Δ., Δημόσια Ακίνητα και ΣΟΑΠ. Η ανάπτυξη και χωροθέτηση των Σύνθετων Τουριστικών Καταλυμάτων, η οποία θα λάβει χώρα κυρίως στους ΠΟΤΑ, για να είναι επιτυχημένη (ως επένδυση) και εναρμονισμένη με τους σκοπούς αειφορίας και ποιοτικής διαφοροποίησης, κρίνεται αναγκαίο να λειτουργήσουν σε ένα περιβάλλον που δεν θα συγκρούεται με άλλες μορφές χρήσης γης.

5.7. Εξειδίκευση κατευθύνσεων για τις ειδικές και εναλλακτικές μορφές τουρισμού

Οι μορφές ειδικού και εναλλακτικού τουρισμού, χαρακτηρίζονται από δυναμική ζήτηση και ανάπτυξη τα τελευταία χρόνια. Αφορούν δραστηριότητες του τουριστικού τομέα με ειδικά και εξαιρετικά κίνητρα, που συνεχώς διευρύνουν τις ομάδες στόχου και σε πολλές περιπτώσεις προσελκύουν ενδιαφερόμενους με εξαιρετικά χαρακτηριστικά, σημαντικότερα των οποίων είναι:

1. το ενδιαφέρον επισκεψιμότητας καθ' όλη τη διάρκεια του χρόνου,
2. την υψηλή κατά κεφαλή κατανάλωση και απόδοση, σε σχέση με τις “παραδοσιακές” μορφές τουρισμού,
3. την ικανότητα – αυτών των μορφών τουριστικής δραστηριότητας – να συνδέονται οργανικά και λειτουργικά με τις μορφές του μαζικού τουρισμού και ως αποτέλεσμα να διαφοροποιούν το προσφερόμενο τουριστικό προϊόν και να ενισχύουν το τμήμα της οικονομίας (τοπική, περιφερειακή, εθνική) που παράγεται από την τουριστική δραστηριότητα.

Στα πλαίσια της Σ.Μ.Π.Ε. του Ε.Π.Χ.Σ.Α.Α.Τ., διατυπώνονται εξειδικευμένες κατευθύνσεις για τις ειδικές και εναλλακτικές μορφές τουρισμού, με βάση την έως σήμερα εμπειρία, χωρίς να θεωρείται ότι εξαντλείται και οριοθετείται το είδος και ο χαρακτήρας αυτών των μορφών τουρισμού.

Α. Συνεδριακός και Εκθεσιακός τουρισμός

α. Ο Συνεδριακός και Εκθεσιακός τουρισμός αναπτύσσεται στις ευρύτερες περιοχές των αστικών κέντρων και κυρίως στις αναπτυσσόμενες και αναπτυσσόμενες περιοχές της Χώρας. Με βάση πολιτικές του παρελθόντος, έχει αναπτυχθεί μια αξιόλογη υποδομή και δραστηριότητα η οποία έχει συσσωρεύσει εμπειρία και διευκολύνει την εξειδίκευση των κατευθύνσεων για το

συνεδριακό και εκθεσιακό τουρισμό.

α.1. Ο συνεδριακός τουρισμός, κινείται σε δύο ταχύτητες:

- η μια ταχύτητα αφορά στα διεθνούς φήμης και σημασία συνέδρια (διεθνή, ευρωπαϊκά), τα οποία επιλέγουν προορισμούς με ιδιαίτερως αναγνωρίσιμη τουριστική ταυτότητα και υποδομή υψηλών προδιαγραφών, όπως είναι οι μητροπολιτικές περιοχές, η Κρήτη, η Ρόδος, η Κέρκυρα, κ.λπ.
- η δεύτερη ταχύτητα, αφορά μικρότερης κλίμακας και σημασίας συνέδρια τα οποία επιλέγουν περιοχές αστικών κέντρων, με το κριτήριο των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών της περιοχής σε σχέση με το αντικείμενο του συνεδρίου (π.χ. συνέδριο για τα γεωπάρκα στη Λέσβο) ή επιλογής προορισμού με κριτήρια ανάδειξης και ενίσχυσης του κλάδου ή του τομέα, ή με κριτήρια ανάδειξης και ενίσχυσης της περιφερειακής συνοχής – με συνεχή εναλλαγή των προορισμών (π.χ. πανελλήνιο συνέδριο ιχθυολόγων), κ.λπ.

α.2. Για το συνεδριακό τουρισμό στις περιοχές που αφορούν και διαθέτουν ιδιαιτέρως αναγνωρίσιμη τουριστική ταυτότητα και προορισμό:

1. Επαρκή προσβασιμότητα από τα δίκτυα μεταφορών και κυρίως την αεροπορική σύνδεση.
2. Δυνατότητες δραστηριοτήτων των συνεδριών και των συνοδών τους.
3. Ενσωμάτωση στις λειτουργίες του αστικού κέντρου προηγμένων και νέων τεχνολογιών, καθώς και στις συνεδριακές υποδομές.
4. Βελτίωση της ελκυστικότητας των πόλεων και των τουριστικών περιοχών, μέσω:
 - εκσυγχρονισμού και αναβάθμισης των υφιστάμενων εγκαταστάσεων,
 - ανάπτυξης νέων εγκαταστάσεων, είτε αμιγώς συνεδριακών, είτε οργανικά διασυνδεδεμένων με εκθεσιακά κέντρα ή με καταλύματα υψηλών προδιαγραφών.
5. Αξιοποίηση υφιστάμενου κτιριακού αποθέματος, μέσω:
 - επανάχρησης αξιόλογων παλαιών κελυφών ως συνεδριακών κέντρων, με παράλληλη θέσπιση κινήτρων,
 - διαφοροποίησης της χρήσης αργούντων κτιρίων, κυριότητας του δημοσίου ή της αυτοδιοίκησης, ή άλλων φορέων, με συνέργεια του ιδιωτικού τομέα,
 - μετατροπής κλειστών και ανενεργών αθλητικών εγκαταστάσεων μεγάλης κλίμακας (π.χ. ολυμπιακές εγκαταστάσεις, εγκαταστάσεις προγράμματος “ΕΛΛΑΔΑ 2004”, κ.λπ.).

6. Σύνδεση του συνεδριακού με τις άλλες μορφές τουρισμού.

α.3. Για το συνεδριακό τουρισμό που αναπτύσσεται στα αστικά κέντρα – εκτός των προαναφερόμενων περιοχών με ιδιαίτερη αναγνωρίσιμη τουριστικά ταυτότητα:

1. Θέσπιση κριτηρίων για τη δημιουργία εγκαταστάσεων μικρότερης κλίμακας όπως η ύπαρξη ακαδημαϊκών ιδρυμάτων, ερευνητικών κέντρων, κυρίαρχου παραγωγικού τομέα, απόθεμα ανάλογων στοιχείων του φυσικού και ανθρωπογενούς περιβάλλοντος (ιστορικότητα της περιοχής, αθλητική παράδοση, πολιτιστικές παραδόσεις κ.α.).
2. Επαρκή προσβασιμότητα από τα δίκτυα μεταφορών.
3. Δυνατότητα δραστηριοτήτων των συνέδρων και των συνοδών τους.
4. Ενσωμάτωση στις λειτουργίες του αστικού κέντρου σύγχρονων προηγμένων τεχνολογιών, καθώς και στις συνεδριακές υποδομές.
5. Βελτίωση της ελκυστικότητας των πόλεων και των τουριστικών περιοχών μέσω:
 - Εκσυγχρονισμού και αναβάθμισης των υφιστάμενων εγκαταστάσεων.
 - Ανάπτυξη νέων εγκαταστάσεων, είτε αμιγώς συνεδριακών, είτε οργανικά διασυνδεδεμένων εκθεσιακά κέντρα ή με καταλύματα υψηλών προδιαγραφών.

Στις περιπτώσεις αμιγών συνεδριακών κέντρων και εφόσον υφίστανται και άλλοι σε λειτουργία συνεδριακοί χώροι, θα χρειάζεται επαρκής τεκμηρίωση της οικονομικής βιωσιμότητας.

1. Αξιοποίηση υφιστάμενου κτηριακού αποθέματος, μέσω:
 - Επανάχρησης αξιόλογων παλαιών κελύφων ως συνεδριακών κέντρων, με παράλληλη θέσπιση κινήτρων.
 - Διαφοροποίησης και χρήσης αργούντων κτηρίων, κυριότητας του δημοσίου ή της αυτοδιοίκησης ή άλλων φορέων (π.χ. ΠΑΣΕΓΕΣ, ΟΣΕ).
 - Μετατροπή κλειστών και ανενεργών αθλητικών εγκαταστάσεων μεγάλης κλίμακας (π.χ. ολυμπιακές εγκαταστάσεις, εγκαταστάσεις προγράμματος «Ελλάδα 2004»).
2. Σύνδεση του συνεδριακού τουρισμού με άλλες μορφές τουρισμού.

α.4. Για τον **εκθεσιακό** τουρισμό:

1. Αναγνωρίσιμη τουριστική, επιχειρησιακή και παραγωγική ταυτότητα.

2. Θέσπιση κριτηρίων όπως:

- Κυρίαρχος παραγωγικός τομέας και επιχειρησιακός (τεχνολογικά, υπηρεσιακά, κλπ) τομέας.
- Απόθεμα αξιόλογων στοιχείων του φυσικού και ανθρωπογενούς περιβάλλοντος (προβιομηχανικό και μεταβιομηχανικό παρελθόν, μακρά ιστορία παραγωγικών δραστηριοτήτων και η εξέλιξη τους, πόλοι και κέντρα τεχνολογίας κ.α.).

3. Επαρκή προσβασιμότητα από τα δίκτυα μεταφορών.

4. Ενσωμάτωση στις λειτουργίες του αστικού και του εκθεσιακού κέντρου, των προηγμένων και νέων τεχνολογιών.

5. Βελτίωση της ελκυστικότητας των πόλεων και των τουριστικών περιοχών μέσω:

- Εκσυγχρονισμού και αναβάθμισης των υφιστάμενων εγκαταστάσεων.
- Ανάπτυξη νέων εγκαταστάσεων, είτε αμιγώς εκθεσιακών, είτε οργανικά διασυνδεδεμένων με συνεδριακά κέντρα, με άλλη παραγωγική δραστηριότητα και επιχειρησιακές υποδομές και δομές με καταλύματα υψηλών προδιαγραφών.

Στις περιπτώσεις αμιγών νέων εκθεσιακών κέντρων και εφόσον υφίστανται τουλάχιστον ένα στη διοικητική ενότητα της περιφερειακής ενότητας, θα χρειάζεται επαρκής τεκμηρίωση της οικονομικής του βιωσιμότητας.

Αξιοποίηση υφιστάμενου κτιριακού αποθέματος, μέσω:

- Επανάχρησης αξιόλογων παλαιών κελύφων ως εκθεσιακών κέντρων, με παράλληλη θέσπιση κινήτρων.
- Διαφοροποίησης και χρήσης αργούντων ακινήτων και κτηρίων, κυριότητας του δημοσίου ή της αυτοδιοίκησης ή άλλων φορέων (π.χ. ΠΑΣΕΓΕΣ, ΟΣΕ).
- Μετατροπή κλειστών και ανενεργών αθλητικών εγκαταστάσεων μεγάλης κλίμακας (π.χ. ολυμπιακές εγκαταστάσεις, εγκαταστάσεις προγράμματος «Ελλάδα 2004»).

6. Σύνδεση του εκθεσιακού τουρισμού με άλλη μορφή τουρισμού.

Β. Αστικός τουρισμός

Αφορά τις μεγάλες πόλεις, ιδιαιτέρως αυτές με αξιόλογα αστικά κέντρα και υποδομές διαπεριφερειακού χαρακτήρα και γεγονότων ευρύτερης εμβέλειας.

1. Υποστήριξη του ρόλου των πόλεων, ως αυτόνομων προορισμών τουρισμού σύντομης διάρκειας (city break).
2. Ανάδειξη, αναβάθμιση των ιστορικών κέντρων, μνημείων, αρχαιολογικών χώρων και λοιπών αξιόλογων στοιχείων του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος των αστικών κέντρων).
3. Ένταξη και οργανική δικτύωση αστικών κέντρων, σε δίκτυα θεματικού χαρακτήρα (κοινή ιστορία, αρχιτεκτονική, παραγωγική και επιχειρηματική δραστηριότητα, χαρακτηριστικά φυσικού περιβάλλοντος κα).
4. Αναβάθμιση, επέκταση και ανάδειξη των παρεχόμενων υπηρεσιών και δραστηριοτήτων, με υποδομές (μουσεία, εκθετήρια κα), υπηρεσίες (σύγχρονη και ευέλικτες εγκαταστάσεις πληροφόρησης, χρήση διαδικτυακών υπηρεσιών επικοινωνίας, πληροφόρησης και δικτύωσης των ενδιαφερομένων) και δραστηριότητες (θεματικές επετείους, φεστιβάλ, κα).
5. Εκσυγχρονισμός και βελτίωση των ποιοτικών χαρακτηριστικών του ξενοδοχειακού δυναμικού των αστικών περιοχών μέσω:
 - Της ανάπτυξης νέων καταλυμάτων υψηλών προδιαγραφών.
 - Παράλληλη απόσυρση απαξιωμένων μονάδων σύμφωνα με τις ισχύουσες, κάθε φορά διατάξεις.
 - Επανάχρηση υφιστάμενου κτηριακού αποθέματος οποιασδήποτε χρήσης, για χρήση τουριστικού καταλύματος και υποστηρικτικών χρήσεων.
 - Ανάπτυξη χωρικών υποδοχέων στην ευρύτερη περιοχή των πόλεων.
6. Εκσυγχρονισμός και αναβάθμιση του ρόλου των μέσων μαζικής μεταφοράς, με στόχο τη βελτίωση της κυκλοφορίας, τη διευκόλυνση χρήσης τους, την ασφάλεια των πεζών, των χρηστών ήπιων μέσων κυκλοφορίας και τη προσβασιμότητα ατόμων με ειδικές ανάγκες.
7. Κατάλληλη σήμανση για την ενημέρωση των επισκεπτών (θέσεις σήμανσης, διαδοχικότητα σήμανσης και κυρίως αξιόπιστης πληροφόρησης) για τις θέσεις και το περιεχόμενο των τουριστικών πάρκων και την εξασφάλιση εύκολης πρόσβασης σε αυτούς.

Γ. Θαλάσσιος τουρισμός

Ο θαλάσσιος τουρισμός, αφορά τουριστική δραστηριότητα αιχμής, με μακροχρόνια δραστηριότητα στην Ελλάδα. Τα τελευταία χρόνια παρουσιάζει σταθερή τάση ανάπτυξης, τόσο όσον αφορά στο τουρισμό κρουαζιέρας, όσο και στο τουρισμό με σκάφη αναψυχής.

Η ανοδική πορεία του θαλασσίου τουρισμού πρέπει να υποστηριχθεί από πολιτική χωρικής οργάνωσης για τη σταθερή βελτίωση της ανταγωνιστικότητας του.

Γ1. Τουρισμός κρουαζιέρας

1. Βελτίωση και εκσυγχρονισμός των υφιστάμενων και δημιουργία νέων πυλών εισόδου επιβατών κρουαζιέρας με σύγχρονες εγκαταστάσεις – κατά προτεραιότητα σε αναπτυγμένη, αναπτυσσόμενη μητροπολιτική περιοχή, που διαθέτουν αεροδρόμια με διεθνείς συνδέσεις και ανταποκρίσεις.
2. Δημιουργία εγκαταστάσεων εξυπηρέτησης επιβατών κρουαζιέρας (cruise passenger terripolis) σε λιμάνια που διαθέτουν την δυνατότητα που μπορούν να την αποκτήσουν, εξυπηρέτησης μεγάλων κρουαζιερόπλοιων που βρίσκονται σε περιοχή τουριστικού ενδιαφέροντος. Αυτές οι περιοχές κατά προτεραιότητα είναι ο Πειραιάς, η Θεσσαλονίκη, το Κατάκολο, η Ρόδος, ο Βόλος, η Καβάλα, η Κως, η Πάτμος, η Μύκονος, η Σαντορίνη, η Κέρκυρα, η Κρήτη και η Καλαμάτα.
3. Ειδικά για την περίπτωση του νομού Αττικής, διερεύνηση της δυνατότητας δημιουργίας εγκαταστάσεων εξυπηρέτησης επιβατών κρουαζιέρας στον Πειραιά, στην ευρύτερη περιοχή του Φαληρικού όρμου και στην περιοχή του Λαυρίου.
4. Ανάδειξη των σταθμών κρουαζιέρας σε πολυθεματικούς προορισμούς μέσω της λειτουργικής διασύνδεσης τους με θεματικά δίκτυα των ευρύτερων περιοχών (πολιτιστικά, φυσιολατρικά, κ.α.).
5. Εξασφάλιση πρόσβασης των επιβατών κρουαζιέρας στους τουριστικούς πόρους των ευρύτερων περιοχών των σταθμών (βελτίωση οδικών υποδομών και συγκοινωνιακών δικτύων, διερεύνησης ωραρίου λειτουργίας μουσείων, αρχαιολογικών χώρων αλλά και της αγοράς ενδιαίτησης).
6. Πρόβλεψη και επανασχεδιασμός των λιμενικών χρήσεων, με διαχωρισμό ζώνης εξυπηρέτησης κρουαζιέρας από τα επιβατικά – ακτοπλοϊκά, εμπορικά κλπ.
 - Κατάλληλες υποστηρικτικές εγκαταστάσεις στη χερσαία ζώνη των λιμένων.

- Στην όμορη περιοχή των σταθμών κρουαζιέρας, πρόβλεψη και ανάπτυξη εμπορικών χρήσεων, προώθησης τοπικών προϊόντων και χώροι προσωρινής ανάπαυσης και ψυχαγωγίας.

Γ1. Τουρισμός με σκάφη αναψυχής

1. Διαμόρφωση Ζωνών Ναυσιπλοΐας Αναψυχής (Ζ.Ν.Α.), σε όλο το θαλάσσιο εύρος της χώρας.
 - Ζ.Ν.Α. 1: Θερμαϊκός – Βόρειες Σποράδες
 - Ζ.Ν.Α. 2: Θρακικό πέλαγος-Βόρειο Αιγαίο
 - Ζ.Ν.Α. 3: Κεντρικό-Ανατολικό Αιγαίο
 - Ζ.Ν.Α. 4: Νοτιανατολικό Αιγαίο – Δωδεκάνησα
 - Ζ.Ν.Α. 5: Κρήτη
 - Ζ.Ν.Α. 6: Κυκλάδες
 - Ζ.Ν.Α. 7: Νότια Πελοπόννησος
 - Ζ.Ν.Α. 8: Σαρωνικός – Αργολικός
 - Ζ.Ν.Α. 9 Ιόνιο Πέλαγος
 - Ζ.Ν.Α. 9α: Κορινθιακός (υποσύστημα Ζ.Ν.Α. 9)
2. Σχεδιασμός προσδιορισμού με βάση την ενδεικτική αποτύπωση και περιγραφή στην επικράτεια, γεωγραφικών θέσεων και κατά προτίμηση σημείων χωροθέτησης τουριστικών λιμένων με πολυκριτήρια αξιολόγηση (περιβαλλοντικών, τουριστικών, δημοσιονομικών και οικονομικών στοιχείων) με γνώμονα τη βέλτιστη διασπορά τους.
3. Βελτίωση και εκσυγχρονισμός των λιμενικών υποδομών (μαρίνες, αγκυροβόλια, καταφύγια), λαμβάνοντας υπόψη:
 - Ολοκληρωμένες και επαρκείς υπηρεσίες στους ελλιμενιζόμενους (καύσιμα, νερό, ηλεκτρικό ρεύμα, χώροι υγιεινής, συλλογή και διαχείριση απόβλητων, τεχνική υποστήριξη, κλπ).
 - Σχεδιασμός, ανάπτυξη και λειτουργία, με βάση τα χαρακτηριστικά των κύριων ομάδων στόχου (τύποι σκαφών και μέγεθος, διακύμανση της εποχικότητας και διαφοροποίηση των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών των επισκεπτών ανά εποχή,

μακροχρόνιος ελλειμενισμός, κλπ).

- Εφαρμογή διαδικτυακής ενημέρωσης, πληροφόρησης, κράτησης, παροχή υπηρεσιών διαδικτύου στις λιμενικές υποδομές, εφαρμογή ηλεκτρονικών έξυπνων συναλλαγών (διακίνηση εγγράφων, καταβολή τελών και άλλες χρήσεις).
- Εφαρμογή εξοπλισμού και μεθόδου διαχείρισης φιλικών προς το περιβάλλον, στη κατεύθυνση των πράσινων υποδομών.

4. Πύκνωση του δικτύου τουριστικών λιμένων (μαρίνες, αγκυροβόλια, καταφύγια) με χωροθέτηση και κατασκευή νέων, ώστε να εξασφαλίζεται η λειτουργική συνοχή του δικτύου σε συνδυασμό με τις Ζώνες Ναυσιπλοΐας Αναψυχής.

Η επιλογή των θέσεων του δικτύου θα πρέπει να συνυπολογίζει:

- τις αρχές της ολοκληρωμένης διαχείρισης της παράκτιας ζώνης,
- τη συμβατότητα των χρήσεων της κάθε περιοχής παρέμβασης,
- την προστασία του παράκτιου οικοσυστήματος και του ανθρωπογενούς περιβάλλοντος,
- τις αρχές της βιώσιμης ανάπτυξης,
- τον καθορισμό ελάχιστων αποστάσεων 30 Ν.μ. μεταξύ μαρίνων και 15 Ν.μ. μεταξύ μαρίνων και αγκυροβολίων, εξαιρούμενων των μητροπολιτών περιοχών.
- Σε κάθε περίπτωση οι ελάχιστες αποστάσεις μπορούν να διαφοροποιούνται μεταξύ των Ζ.Ν.Α. με βάση πληθυσμιακά κριτήρια, κριτήρια στόχευσης και ζήτησης υπηρεσιών ελλειμενισμού τουριστικών σκαφών, κριτήρια προσέγγισης ορίου περιβάλλοντος, ανάγλυφου της ακτογραμμής και μετεωρολογικών δεδομένων.

5. Ενσωμάτωση και ένταξη λιμένων στον ευρύτερο σχεδιασμό για την ολοκληρωμένη διαχείριση του παράκτιου χώρου και της περιβάλλουσας – γειτονικής ενδοχώρας, με στόχο τη διασύνδεση - ανάπτυξη συναφών και συγγενών δράσεων σε θεματικές ενότητες.

6. Αξιοποίηση τουριστικών λιμένων που παραμένουν ημιτελείς ή τμήματα λιμένων που παραμένουν ημιτελή, με την ολοκλήρωση των απαιτούμενων υποδομών τους και ένταξη τους στο δίκτυο τουριστικών λιμένων.

7. Αναβάθμιση αργούντων και σχολαζόντων κρηπιδωμάτων, με προσθήκη των απαιτούμενων υποδομών και ένταξη τους στο δίκτυο τουριστικών λιμένων.

8. Συνδυαστική χρήση και λειτουργία επιλεγμένων τουριστικών λιμένων, με κατά περίπτωση συναφείς και πρόδηλης χρήσης, όπως ενδεικτικά και όχι περιοριστικά, λειτουργία υδατοδρομίων, σταθμών εξυπηρέτησης «ημερόπλοιων» και θαλάσσιων ταξί, ναυταθλητικών δραστηριοτήτων κ.α..

Γ3. Άλλες μορφές θαλάσσιου τουρισμού (αλιευτικός, καταδυτικός)

Γ.3.1. Αλιευτικός τουρισμός

Ο αλιευτικός τουρισμός, αφορά δυναμική μορφή τουριστικής δραστηριότητας, στον οποίο η χώρα παρουσιάζει υστέρηση, τόσο ως προς το θεσμικό πλαίσιο των επιτρεπόμενων δραστηριοτήτων, όσο και ως προς τη λήψη μέτρων ανάδειξης και προώθησης του. Ο αλιευτικός τουρισμός μπορεί να αποτελέσει δυναμικό στοιχείο και του εισαγόμενου τουρισμού, εφ' όσον οι ελληνικές θάλασσες – συγκριτικά με άλλες – παραμένουν σε καλή σχετικά κατάσταση και εφ' όσον οι υδρόβιοι οργανισμοί είναι εξαιρετικής ποιότητας και ως προς τα χαρακτηριστικά της υγιεινής τους και ως προς τα γευσιγνωστικά και γαστρονομικά χαρακτηριστικά.

Δραστηριότητες αλιευτικού τουρισμού, μπορούν να πραγματοποιούνται:

1. στο θαλάσσιο χώρο και όπου επιτρέπεται η αλιεία στα πλαίσια θεσμικών δεσμεύσεων που ισχύουν από την εκάστοτε νομοθεσία και αφορούν είτε ειδικά καθεστώτα προστασίας – Εθνικά θαλάσσια Πάρκα, Δίκτυο Φύση – 2000/NATURA – είτε ειδικές δεσμεύσεις – π.χ. αλιευτικά πεδία με ειδικές και περιορισμένες διατάξεις, δεσμευμένες θαλάσσιες περιοχές για λόγους προστασίας υδρόβιων οργανισμών ή περιοχών αναπαραγωγής, κ.λπ., είτε αφορούν κεντρικές πολιτικές ολοκληρωμένης προσέγγισης, - π.χ. ολοκληρωμένη θαλάσσια πολιτική.
2. Στα εσωτερικά επιφανειακά ύδατα – λίμνες, ποτάμια, υφάλμυρα οικοσυστήματα – και στα οποία επιτρέπεται η αλιεία, στα πλαίσια θεσμικών δεσμεύσεων που ισχύουν από την εκάστοτε νομοθεσία και αφορούν είτε ειδικά καθεστώτα προστασίας – Εθνικά πάρκα, Δίκτυο Φύση – 2000/NATURA – είτε λοιπές κανονιστικές διατάξεις.
3. Σε μισθωμένα τμήματα του θαλάσσιου ή χερσαίου χώρου, με χρήση εκτροφής υδρόβιων οργανισμών, υπό των προϋποθέσεων που θέτει το πλαίσιο αδειοδότησης των μονάδων αυτών.

Οι δραστηριότητες αλιευτικού τουρισμού μπορούν να αναπτύσσονται σε συνδυασμό με προγράμματα ολοκληρωμένης διαχείρισης της παράκτιας ζώνης.

Γ.3.2. Τουρισμός καταδύσεων αναψυχής

Ο καταδυτικός τουρισμός, αφορά μία από τις δυναμικότερες μορφές εναλλακτικού τουρισμού, με την υψηλότερη κατά κεφαλή απόδοση και με σταθερά αναπτυσσόμενο ενδιαφέρον και ζήτηση.

Η εξαιρετική ποιότητα του βυθού των ελληνικών θαλασσών, ως προς τα χαρακτηριστικά της βιοποικιλότητας, της διαύγειας, των περιορισμένων περιοχών με έντονο κυματισμό και της θερμοκρασίας, αποτελούν ιδιαίτερα ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα για την ανάπτυξη του καταδυτικού τουρισμού.

Ο Ν. 3409/05 (ΦΕΚ 273Α/04-11-05) “Καταδύσεις αναψυχής και άλλες διατάξεις”, καθορίζει το πλαίσιο ανάπτυξης αυτής της δραστηριότητας και ενδεικτικά αναφέρονται:

1. στο άρθ. 1: “Πεδίο Εφαρμογής - Εποπτεία”

“Η άσκηση υποβρύχιας δραστηριότητας στη θάλασσα και στις λοιπές περιοχές αρμοδιότητας του Υ.Ε.Ν. με αναπνευστικές συσκευές ή άλλα υποθαλάσσια μέσα, χάριν αναψυχής ή αθλητικών σκοπών, η εκπαίδευση εκπαιδευτών αυτοδυτών και ερασιτεχνών αυτοδυτών υπάγεται στην εποπτεία και στον έλεγχο του Υπουργού Εμπορικής Ναυτιλίας (Υ.Ε.Ν.).”

2. στο άρθ. 2: “Εθνικά Πρότυπα Καταδύσεων Αναψυχής (Ε.Π.Κ.Α.)”

“Στις καταδύσεις αναψυχής οπουδήποτε και αν διενεργούνται εφαρμόζονται τα εκάστοτε σε ισχύ Εθνικά Πρότυπα Καταδύσεων Αναψυχής (π.δ. 39/2001, ΦΕΚ 28Α') που αφορούν στις ελάχιστες απαιτήσεις ασφαλείας για την εκπαίδευση ερασιτεχνών αυτοδυτών και εκπαίδευση εκπαιδευτών αυτοδυτών, στις απαιτήσεις για τους παροχείς υπηρεσιών ερασιτεχνικής κατάδυσης, καθώς και στα εξαρτήματα κατάδυσης και αναπνευστικού εξοπλισμού”

3. στο άρθ. 13: “Περιοχές Οργανωμένης Ανάπτυξης Καταδυτικού Πάρκου” (αναφορά στο κεφάλαιο Γ.3.2 του παρόντος)

Στα πλαίσια του Ν. 3409/05, με πρωτοβουλία αυτοδιοικητικών και άλλων συλλογικών φορέων, έχουν συνταχθεί σχετικές μελέτες, για την χωροθέτηση και λειτουργία καταδυτικών πάρκων, στις περιοχές:

- “Καταδυτικό πάρκο Καβάλας”, στο ανατολικό θαλάσσιο μέτωπο της Καβάλας και περί τη νησίδα Φιδονήσι”.

Ωστόσο δεν είναι δυνατή η αξιολόγηση των αιτημάτων καθορισμού καταδυτικών πάρκων, εφ' όσον εκκρεμεί η έκδοση απόφασης Υπουργού Εμπορικής Ναυτιλίας και Αιγαίου, με την οποία θα ορίζονται τα συνοδά δικαιολογητικά της αίτησης καθορισμού καταδυτικού πάρκου.

Οι κατευθύνσεις ανάπτυξης καταδυτικού τουρισμού, είναι:

- ανάπτυξη τουρισμού καταδύσεων, αυτόνομων ή οργανωμένων στο θαλάσσιο χώρο, με στόχο τον εμπλουτισμό του τουριστικού προϊόντος,
- ανάπτυξη θαλάσσιων καταδυτικών πάρκων με στόχο την αναψυχή και τα οποία οριοθετούνται σε θαλάσσιες περιοχές εφαιπτόμενες ή μη της αυτής, προστατευμένες από την αλιεία και από άλλες θαλάσσιες και υποθαλάσσιες δραστηριότητες, εντός των οποίων αναπτύσσονται και διεξάγονται καταδυτικές δραστηριότητες διαφόρων μορφών,
- ανάπτυξη υποθαλάσσιων μουσείων με στόχο την αναψυχή και σε θαλάσσιες περιοχές με κατάλληλο ενάλιο απόθεμα, υπό τους όρους και τις δεσμεύσεις που αφορούν τα αρχαιολογικά μνημεία και τόπους,
- τα θαλάσσια καταδυτικά πάρκα και υποβρύχια μουσεία, αναπτύσσονται σε περιοχές που διαθέτουν τους κατάλληλους πόρους (υποθαλάσσιοι γεωλογικοί σχηματισμοί, πλούσια ιχθυοπανίδα, ιδιαίτερα οικοσυστήματα, ναυάγια, ενάλιες αρχαιότητες, κ.α.)
- για την χωροθέτηση καταδυτικών και πάρκων και υποβρύχιων μουσείων, απαιτούνται:
 - επαρκής οδική προσβασιμότητα,
 - λιμενική υποδομή σε απόσταση μικρότερη των 10 Ν.μ.,

Δ. Πολιτισμικός τουρισμός

Ο πολιτισμικός τουρισμός, αφορά και την πλέον παλαιά μορφή τουρισμού, εφ' όσον είναι γνωστές οι ομαδικές και ατομικές μετακινήσεις προσώπων, με στόχο την επίσκεψη και γνωριμία σε μνημεία, θέατρα, κ.λπ.

Σήμερα διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην προσέλκυση εσωτερικού και εξωτερικού τουρισμού, ιδιαιτέρως των αστικών κέντρων, όπου συγκεντρώνεται και προβάλλεται το απόθεμα της πολιτιστικής κληρονομιάς.

- Αναβάθμιση και διασύνδεση του μουσειακού, μνημειακού, αρχαιολογικού και λαογραφικού κεφαλαίου της Χώρας.
- Διατήρηση και ανάδειξη της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς και ειδικότερα των ιστορικών

κέντρων των πόλεων αλλά και μεμονωμένων κτιρίων.

- Εξασφάλιση της προσβασιμότητας, της επισκεψιμότητας και της λειτουργικής οργάνωσης των αρχαιολογικών χώρων και μνημείων και της υποστήριξης τους με αναγκαία και κατάλληλα έργα υποδομών και ένταξή τους σε τουριστικά δίκτυα.
- Ανάπτυξη μουσείων και θεματικών πάρκων – συμπεριλαμβανομένων και των τεχνολογικών – για την ανάδειξη των πολιτιστικών πόρων και ιδιαιτεροτήτων κάθε περιοχής.
- Ενίσχυση δράσεων σύνδεσης τεχνολογίας και πολιτισμού, για τη δημιουργία πολυχώρων ψηφιακής αναπαράστασης (virtual reality) μυθικοιστορικών και άλλων πολιτιστικών σεναρίων.
- Ενίσχυση, ανάπτυξη και προβολή θεματικών δραστηριοτήτων – με επαναλαμβανόμενο χαρακτήρα ή μη – και φεστιβάλ και πολιτισμικών θεσμών και άλλων σχετικών εκδηλώσεων.
- Ανάπτυξη του γαστρονομικού και γευσιγνωστικού τουρισμού και ένταξή τους στο τουριστικό προϊόν. Σύνδεση με εφαρμογές, όπως η παραγωγή βιολογικών προϊόντων, συστημάτων διασφάλισης ποιότητας, πιστοποίησης ονομασίας προέλευσης, ανάδειξης αξίας και μοναδικότητας προϊόντων και λειτουργική διασύνδεση ως κύρια ή συνοδή τουριστική δραστηριότητα και με άλλες μορφές τουρισμού.

Δ.1 Θρησκευτικός τουρισμός

Άλλη μια μορφή τουρισμού από τις πλέον παλαιές, με γνωστές τις μετακινήσεις προς λατρευτικούς χώρους, είτε με αφορμές επετειακού χαρακτήρα, είτε από προσωπικά κίνητρα.

Ο Θρησκευτικός τουρισμός, συνεχίζει να αποτελεί ένα κρίσιμο στοιχείο του τουριστικού προϊόντος και στενά διασυνδεδεμένου με το πολιτισμικό τουρισμό.

- Ανάδειξη πόλων προσκυνηματικών και θρησκευτικών τόπων και μνημείων, - όπως ενδεικτικά και όχι περιοριστικά Άγιο Όρος, Μετέωρα, Πάτμος – συγκρότηση, οργάνωση και προβολή τους σε δίκτυα.
- Βελτίωση της προσβασιμότητας τους, καθώς και των μεταξύ των συνδέσεων.
- Προώθηση μέτρων εξωραϊσμού, αναβάθμισης και ανάδειξης των λατρευτικών χώρων, των συνοδών τους εγκαταστάσεων διημέρευσης και διαμονής, καθώς και του περιβάλλοντα χώρου τους.

- Διαφύλαξη των αρχιτεκτονικών χαρακτηριστικών των μοναστηριών, από νέες μη προσαρμοσμένες στο χαρακτήρα τους, κτιριακές επεκτάσεις.
- Στήριξη δράσεων, που αφορούν στην οργάνωση σχετικών και συναφών εκδηλώσεων.
- Προώθηση και στήριξη προγραμμάτων ανταλλαγής επισκέψεων μεταξύ θρησκευτικών κοινοτήτων

Ε. Αθλητικός τουρισμός

Μία σταθερά αναπτυσσόμενη μορφή τουρισμού, με χρήστες επαγγελματικούς και ερασιτεχνικούς φορείς του αθλητισμού, αλλά και μαζικές και εξατομικευμένες συμμετοχές σε αθλητικά δρώμενα.

- Αξιοποίηση των αθλητικών εγκαταστάσεων των μητροπολιτικών περιοχών και των άλλων μεγάλων πόλεων (Πάτρα, Ηράκλειο, Λάρισα, Βόλος) για την διοργάνωση τακτικών διεθνών αθλητικών εκδηλώσεων.
- Ενίσχυση δυνατοτήτων εξειδικεύσεων αθλητικών εκδηλώσεων θέασης σε πόλεις και περιοχές που διαθέτουν κατάλληλες φυσικές ή τεχνητές εγκαταστάσεις, ξενοδοχειακή υποδομή και επαρκή προσβασιμότητα από δίκτυα μεταφορών και ιδιαιτέρως αεροδρόμια.
- Ανάπτυξη προπονητικών κέντρων σε περιοχές του ορεινού ή ημιορεινού χώρου, που διαθέτουν ικανοποιητική πρόσβαση και ξενοδοχειακή υποστήριξη. Αντίστοιχη ανάπτυξη σε παραθαλάσσιες και παραλίμνιες περιοχές για δραστηριότητες που χρησιμοποιούν το υδάτινο στοιχείο, υπό του περιορισμούς που θέτει το θεσμικό πλαίσιο κάθε περιοχής.
- Οι υποστηρικτικές εγκαταστάσεις – προπονητήρια, αποδυτήρια και χώροι ανάπαυσης, κ.λπ. - πρέπει να εναρμονίζονται με την κλίμακα, τα υλικά και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της περιοχής εγκατάστασης. Εφαρμογή σύγχρονων τεχνολογιών δικτύων και φιλικών προς το περιβάλλον.
- Δημιουργία υποδομών μηχανοκίνητου αθλητισμού.

E.1 Γκόλφ

Μέρος του αθλητικού τουρισμού, με σχεδόν αποκλειστικό χαρακτηριστικό την ενεργητική συμμετοχή. Ο τουρισμός γκόλφ προσελκύει επισκέπτες με υψηλά εισοδήματα και αντίστοιχης κατανάλωσης τουριστικών προϊόντων και υπηρεσιών. Παρά τις προσπάθειες των τελευταίων

ετών, παρουσιάζει υστέρηση σε υποδομή κυρίως.

- Ανάπτυξη εγκαταστάσεων γκολφ στις ευρύτερες περιοχές των μητροπολιτικών περιοχών και των μεγάλων αστικών κέντρων που αποτελούν τουριστικούς προορισμούς:

- ως ευρύτερη περιοχή της Αθήνας και της Θεσσαλονίκης, ορίζεται η περιοχή σε ζώνη πλάτους 50 χλμ.
- Ως ευρύτερη περιοχή των μεγάλων αστικών κέντρων, ορίζεται η περιοχή σε ζώνη πλάτους 30 χλμ (Βόλος, Ιωάννινα, Κρήτη, Κέρκυρα, Ρόδος, Ζάκυνθος, Κως και στις περιφερειακές ενότητες Ηλείας, Μεσσηνίας, Χαλκιδικής, Αχαΐας, Αργολίδας, Λευκάδας, Αιτωλοακαρνανίας, Κεφαλληνίας).

- Οι εγκαταστάσεις γκολφ – ως μορφή ειδικής τουριστικής υποδομής, συνδυάζεται με:

- ξενοδοχειακά καταλύματα,
- εντάσσεται σε οργανωμένους υποδοχείς τουριστικών δραστηριοτήτων ή και σε σύνθετα τουριστικά καταλύματα,

Προϋπόθεση της ανάπτυξης εγκαταστάσεων γκολφ, αποτελεί η διαθεσιμότητα και εξασφάλιση των απαιτούμενων υδατικών πόρων της εγκατάστασης και εφ' όσον ικανοποιούνται οι υδρευτικές, αρδευτικές και οικολογικές ανάγκες της περιοχής που επηρεάζεται. Η προϋπόθεση αυτή τελεί υπό αίρεση εφ' όσον οι υδατικές ανάγκες της εγκατάστασης προέρχονται από τη χρήση ανακυκλωμένου νερού – μετά από την τριτοβάθμια επεξεργασία των λυμάτων της μονάδας – ή εφαρμογή μεθόδων αφαλάτωσης ή άλλων συμπληρωματικών εφαρμογών, π.χ. υδρομάστευση.

Στην κατεύθυνση αυτή – δηλαδή του περιορισμού της χρήσης υδατικών πόρων, αλλά και της προστασίας του περιβάλλοντος – είναι επιθυμητή η χρήση ειδών της τοπικής χλωρίδας, με μικρές απαιτήσεις σε υδατικούς πόρους, σε συνδυασμό με περιορισμό της δημιουργίας τεχνητών λιμνών και κατάλληλες τεχνικές άρδευσης.

Αναβάθμιση των ήδη υπάρχοντων περιοχών γκολφ, με υποδομές και εφαρμογές που προαναφέρονται, σε επιλεγμένες περιοχές και ενδεικτικά των περιοχών της κατηγορίας Α - “Αναπτυγμένες τουριστικά περιοχές” και Β1 - “Περιοχές με περιθώρια ανάπτυξης μορφών ειδικού και εναλλακτικού τουρισμού” - “Περιοχές με περιθώρια ανάπτυξης ειδικού και εναλλακτικού τουρισμού” και σε οργανωμένους υποδοχείς παραγωγικών δραστηριοτήτων.

Ανάπτυξη δικτύων εγκαταστάσεων γκολφ, με στόχο την προσέλκυση επισκεπτών

με ενδιαφέρον για γκολφ και τη δημιουργία τουριστικών προορισμών γκολφ.

Σε κάθε περίπτωση, απαιτείται η λήψη μέτρων ορθής περιβαλλοντικής διαχείρισης και η διασφάλιση της προστασίας του περιβάλλοντος και ειδικότερα των υδατικών πόρων, από κινδύνους εξάντλησης και ρύπανσης.

Ε.2 Χιονοδρομικός Τουρισμός

Μέρος του αθλητικού τουρισμού - όπου για τη Χώρα μας- έχει τα χαρακτηριστικά της εποχικότητας και κατά κανόνα υστέρησης των υποδομών ως προς τη ζήτηση και της ανάγκης βελτίωσης των ποιοτικών χαρακτηριστικών των προσφερόμενων υπηρεσιών.

- Εκσυγχρονισμός των εγκαταστάσεων, περιλαμβανομένων και πιθανών επεκτάσεων τους και αναβάθμισης της ποιότητας των προσφερόμενων υπηρεσιών, στα σημαντικά τουλάχιστον χιονοδρομικά κέντρα.
- Βελτίωση της προσβασιμότητας, με προτεραιότητα την ασφάλεια του οδικού δικτύου πρόσβασης και την προστασία του περιβάλλοντος.
- Ανάπτυξη ορειβατικού σκι (πίστας και ελεύθερου) και σκι διάσχισης πορείας (cross ski), με τη δημιουργία δικτύων διαδρομών σε υφιστάμενες δασικές οδούς και ορειβατικά μονοπάτια, κατά προτεραιότητα σε ορεινά συγκροτήματα με απουσία χιονοδρομικών κέντρων και περί ορεινών οικισμών οι οποίοι διαθέτουν ικανοποιητική υποδομή διαμονής και εστίασης.
- Παροχή κινήτρων και ρυθμίσεων ικανών να προσελκύσουν επενδυτές του τουριστικού τομέα, για τα υφιστάμενα χιονοδρομικά κέντρα και αποκαθορισμός του καθεστώτος ιδιοκτησίας.
- Παροχή κινήτρων και ρυθμίσεις, για την εγκατάσταση και χρήση Α.Π.Ε. Στις χιονοδρομικές εγκαταστάσεις – σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις – και με στόχο την κάλυψη των ενεργειακών αναγκών τους, με παράλληλη αποφυγή επεμβάσεων στο τοπίο (στύλοι και αγωγοί μεταφοράς ενέργειας).
- Σε κάθε περίπτωση, απαιτείται η λήψη μέτρων ορθής περιβαλλοντικής διαχείρισης και η διασφάλιση της προστασίας του περιβάλλοντος και ειδικότερα των υδατικών πόρων, από κινδύνους εξάντλησης και ρύπανσης.

Ε.3 Αθλητικές δραστηριότητες αναψυχής στον ορεινό χώρο

Οι δραστηριότητες αναψυχής στον ορεινό και ημιορεινό χώρο παρουσιάζουν σταθερά ανοδική τάση και ζήτηση, χωρίς να συνοδεύονται από ενέργειες και παρεμβάσεις διευκόλυνση των επισκεπτών και χρηστών (οδική πρόσβαση, χώροι αφετηρίας των δραστηριοτήτων, κ.α.).

Η Χώρα διαθέτει εξαιρετικούς ορεινούς όγκους ως προς τα οικολογικά και περιβαλλοντικά χαρακτηριστικά τους και παράλληλα εξαιρετικά ορειβατικά και αναρριχητικά πεδία – τα οποία προσελκύουν και εισαγόμενο τουρισμό – καθώς και εξαιρετικές συνθήκες για αιωροπτερισμό (πτήσεις με ανεμόπτερα, αλεξίπτωτο πλαγιάς, «δέλτα – πλαν» κ.α.).

Αντίστοιχης ποιότητας είναι και τα υδατικά χαρακτηριστικά των ορεινών όγκων της Χώρας, όπου ασκείται η διάβαση ποταμών (κανόε – καγιάκ, rafting και η διάσχιση φαραγγιών (canyoning).

- Ανάπτυξη αθλητικών δραστηριοτήτων (σπορ) στο ορεινό χώρο, - όπως ενδεικτικά και περιοριστικά – ορειβασία, αναρρίχηση, διάσχιση ποταμών και φαραγγιών, ορεινή ερασιτεχνική αλιεία, αιωροπτερισμός, κ.α.

Ορισμένες από τις δραστηριότητες αυτές μπορούν να αναπτυχθούν και στον ημιορεινό – αναλόγως των χαρακτηριστικών της περιοχής – υψόμετρο, ανάγλυφο, κατάλληλες συνθήκες άσκησης των αθλητικών δραστηριοτήτων στόχου και σε ακόμη μικρότερο βαθμό στον πεδινό χώρο.

- Στις κατάλληλες περιοχές για την άσκηση αθλητικών δραστηριοτήτων του ορεινού και ημιορεινού χώρου, προσδιορισμός της προσβασιμότητα και των χώρων αφετηρίας και άφιξης των δραστηριοτήτων, με στόχο την περιβαλλοντική προστασία τους και την ασφάλεια των επισκεπτών.

Στ. Ιαματικός και θεραπευτικός τουρισμός

Ο ιαματικός και θεραπευτικός τουρισμός, αφορά τουρισμό ειδικού ενδιαφέροντος με πλούσιο παρελθόν, του οποίου η ζήτηση παρουσιάζει αυξητική τάση.

Παρά το γεγονός ότι η Χώρα, διαθέτει πλούσιο θερμαλιστικό πεδίο, τα τελευταία χρόνια παρουσιάζεται στασιμότητα στις υφιστάμενες εγκαταστάσεις και περιορισμένη αξιοποίηση του θερμαλιστικού – κοσμετικού τουρισμού.

- Αξιοποίηση των ιαματικών φυσικών πόρων, με σκοπό την ανάπτυξη περιοχών θερμαλισμού, με κριτήρια:
 - την αξία χρήσης (ιαματικός, θεραπευτικός, κοσμετικός) ως προς τις ιδιότητες των

- φυσικών πόρων, με επαρκή επιστημονική τεκμηρίωση σε συνδυασμό με την επάρκεια των φυσικών πόρων, για τη βιωσιμότητα της επένδυσης,
- την ποιότητα του φυσικού και οικιστικού περιβάλλοντος της ευρύτερης περιοχής του φυσικού θερμαλιστικού πόρου,
 - το βαθμό χωροταξικής ένταξής τους, σε περιοχές που παρουσιάζουν ευρύτερο τουριστικό ενδιαφέρον,
 - την προσβασιμότητα της περιοχής και την υποστήριξή της με σύγχρονη τεχνική και κοινωνική υποδομή,
 - τη δυνατότητα υποστήριξης με ξενοδοχειακές υποδομές υψηλών προδιαγραφών καθώς και με συναφείς εγκαταστάσεις ελεύθερου χρόνου, αναψυχής και αθλητισμού.
- Λήψη μέτρων προστασίας για τη διαφύλαξη των φυσικών πόρων, από τη ρύπανση και γενικότερα κάθε είδους ενεργειών υποβάθμισης του.
- Συνεχή παρακολούθηση των ποιοτικών χαρακτηριστικών των φυσικών πόρων, μέσω:
- ανάπτυξης σχετικής επιστημονικής έρευνας,
 - τεκμηρίωσης των θεραπευτικών ιδιοτήτων, σε συνδυασμό με τις εφαρμοζόμενες τεχνικές,
 - εκπαίδευση και εξειδίκευση επιστημονικού και υποστηρικτικού προσωπικού.
- Χαρακτηρισμός λουτροπόλεων σε περιοχές με βάση τα χαρακτηριστικά των φυσικών πόρων (φυσικά μεταλλικά νερά, υδροθερμικά πεδία (ατμοί, φυσικά αέρια), πηλοί, κ.λπ. και όπου υφίσταται η δραστηριότητα ή μπορεί να αναπτυχθεί συνολική προσφορά τουριστικών δραστηριοτήτων, προϊόντων και υπηρεσιών, επικεντρωμένων στην παροχή υπηρεσιών θερμαλισμού, υγείας, ευεξίας, αποκατάστασης και καλλωπισμού
- Δημιουργία γενικότερα κέντρων θεραπευτικού τουρισμού (θερμαλισμού, θαλασσοθεραπείας, υδροτουρισμού – spa, τουρισμού ευεξίας – wellness, κ.α.) με έμφαση στο συνδυασμό πρόληψης, θεραπείας, αποκατάστασης, αναψυχής και παραθερισμού σε περιοχές που διαθέτουν σε αντιστοιχία με το αντικείμενο «θεραπείας», κατάλληλους πόρους, ιδιαίτερα σε ανεπτυγμένους ή αναπτυσσόμενες τουριστικά περιοχές της χώρας, με καλή προσβασιμότητα.

Ζ. Τουρισμός υπαίθρου

Ο τουρισμός υπαίθρου, δραστηριότητα και ως οικοτουρισμός, συνεχώς προσελκύει το ενδιαφέρον των επισκεπτών τα τελευταία χρόνια και χαρακτηρίζεται ως ο κατ' εξοχήν τουρισμός που αναδεικνύει και ενισχύει τη περιβαλλοντική αγωγή, εκπαίδευση και ευαισθητοποίηση. Παρά τη συνεχή τάση ανάπτυξής του, υστερεί στα θέματα της χωρικής οργάνωσης και της λειτουργίας του. Παράλληλα, οι όποιες ήπιες παρεμβάσεις κατά καιρούς αναπτύσσονται – μέσω χρηματοδότησης προγραμμάτων – στη συνέχεια δεν συντηρούνται, με αποτέλεσμα να απαξιώνονται και να εγκαταλείπονται.

Δεδομένου ότι σημαντικό μέρος – ίσως το μεγαλύτερο – αναπτύσσεται στις προστατευόμενες περιοχές, όπου απουσιάζουν βασικότερες υποδομές, είναι αναγκαίο οι φορείς διαχείρισης τους να εξασφαλίζουν τη κάλυψη των βασικών αναγκών των επισκεπτών.

- Ο τουρισμός υπαίθρου αναπτύσσεται σε περιοχές της υπαίθρου που παρουσιάζουν ενδιαφέρον για τον τουρισμό, συμπεριλαμβανομένων των περιοχών του Εθνικού Συστήματος Προστατευόμενων Περιοχών, εκτός των περιοχών απόλυτης προστασίας της φύσης.

Στις περιοχές προστασίας της φύσης και στα εθνικά πάρκα επιτρέπονται μορφές τουρισμού φύσης που προσιδιάζει στην περιοχή αυτή – όπως ενδεικτικά και όχι περιοριστικά, ορειβατικός, πεζοπορικός, γεωτουρισμός, παρακολούθηση της πανίδας και της χλωρίδας.

Στα περιφερειακά φυσικά πάρκα ενθαρρύνεται η ανάπτυξη τουρισμού της υπαίθρου, με την οριοθέτηση περιοχών οικοανάπτυξης, με επέκταση της σχετικής δυνατότητας και εκτός οικιστικών περιοχών.

- Δράσεις ανάδειξης προστατευόμενων περιοχών που διαθέτουν σχετικούς πόρους (φύση και τοπίο), ως πόλοι ανάπτυξης τουρισμού φύσης ευρύτερης ακτινοβολίας. Τέτοιες περιοχές – κατά προτεραιότητα και όχι περιοριστικά – αποτελούν καταρχήν οι προστατευόμενες περιοχές που διαθέτουν φορέα διαχείρισης.
- Δράσεις ανάπτυξης τουρισμού υπαίθρου και κατά προτεραιότητα οι προστατευόμενες περιοχές οποιουδήποτε ειδικού θεσμικού καθεστώτος (εθνικά πάρκα, Δίκτυο Φύση 2000 – NATURA, υγρότοποι, καταφύγια άγριας ζωής, κ.α.) πρέπει να εξασφαλίζουν:
 - Οριοθέτηση της προσβασιμότητας, με «πύλες εισόδου και ελέγχου» των επισκεπτών και σήμανση των διαδρομών σύμφωνα με τις προδιαγραφές που ισχύουν στην Ε.Ε.

- Ανάπτυξη σε επιλεγμένα σημεία υποδομών ιδιαιτέρως χαμηλής όχλησης, των βασικών αναγκών των επισκεπτών:
 - Χώρους υγιεινής,
 - Χώρους παροχής προσωρινής διαμονής και ξεκούρασης (νερό, καφέ, πρόχειρο φαγητό),
 - Πρώτες βοήθειες με βασικά φαρμακευτικά υλικά,
 - Συλλογή και διαχείριση των απορριμμάτων και λυμάτων των επισκεπτών στο πλαίσιο διαχείρισης του τοπικού δικτύου συλλογής αποβλήτων.
- Σε περιοχές ιδιαίτερου φυσικού κάλους που χρήζουν προστασίας και διαχείρισης και εκτός των θεσμοθετημένων περιοχών του Εθνικού Συστήματος Προστατευόμενων Περιοχών, επιτρέπεται η ανάπτυξη υποδομών υποστήριξης των επισκεπτών – όπως ενδεικτικά και όχι περιοριστικά – πεζοπορικές διαδρομές, μονοπάτια, κέντρα πληροφόρησης, μουσεία, ενυδρειολογικοί χώροι, χώροι υγιεινής, αναψυκτήριο και άλλα μικρής και ήπιας κλίμακας.
- Καθιέρωση τοπικών δικτύων, διαδρόμων, μονοπατικών πολυθεματικού χαρακτήρα με έμφαση στην φυσιολατρική και οικότουριστική διάσταση.
- Έκδοση χαρτών περιήγησης και εμπλουτισμός των διαδρόμων μη εναλλακτικού χαρακτήρα δραστηριότητας (διαδρομή και πίστα ποδηλάτου βουνού – mountain bike, υπασία, κ.α.).
- Ένταξη σε αυτά, όπου παρέχεται η δυνατότητα, παραδοσιακών οικισμών με υποδομές εστίασης και αναψυχής.
- Ανάδειξη των στοιχείων του παραδοσιακού τρόπου ζωής.
- Δημιουργία υποδομών παρατήρησης και ερμηνείας της φύσης (πχ κέντρα ενημέρωσης επισκεπτών, παρατηρητηρίου, μουσεία και ορειβατικά καταφύγια με υψόμετρο μεγαλύτερο των 200 μ.)

2.1. Αγροτουρισμός

Δραστηριότητες αγροτουρισμού, αναπτύσσονται σε οποιαδήποτε μορφή και τύπο παραγωγικής δραστηριότητας του πρωτογενή τομέα (γεωργία, κτηνοτροφία, υδατοκαλλιέργεια, κλπ), ως συμπληρωματική δραστηριότητα, είτε σε επίπεδο παραγωγικής

μονάδας, είτε σε επίπεδο συνόλων και τμημάτων οικισμών που εξαρτούνται από δραστηριότητες του πρωτογενή τομέα.

- Ενίσχυση των δράσεων ανακαίνισης και ανάπλασης υπό τον όρο μη αλλοίωσης των βασικών χαρακτηριστικών – παραδοσιακών ή εγκαταλελειμμένων κτιρίων ή συνόλων οικισμών με στόχο τη διατήρησης της αγροτικής κληρονομιάς.
- Διασύνδεση της τοπικής παραγωγής με την αγροτουριστική κατανάλωση, μέσω δικτύων προώθησης των προϊόντων, τοπικών συμφωνιών ποιότητας κλπ.
- Ενίσχυση του γαστρονομικού τουρισμού με δράσεις προώθησης της ελληνικής κουζίνας και των κατά τόπων εκδοχών και ιδιαιτεροτήτων της, ως σημαντικού τουριστικού πόρου.
- Προώθηση της εμπορίας αγροτικών προϊόντων ποιότητας και προϊόντων ονομασίας προέλευσης, καθώς και μεταποιημένων προϊόντων ποιότητας.
- Ενίσχυση του προσανατολισμού των συνεχόμενων ευρωπαϊκών προγραμμάτων για τον αγροτικό χώρο, προς μία ολοκληρωμένη αγροτική ανάπτυξη.

2.2. Οινοτουρισμός

Η ακολουθούμενη πολιτική των τελευταίων χρόνων για την ενίσχυση και ανάπτυξη μεσαίου μεγέθους οινοποιητικών παραγωγικών μονάδων, καθώς και οι υποστηρικτικές δραστηριότητες (δίκτυα-δρόμοι κρασιού, ανάδειξη και προβολή παραδοσιακών ποικιλιών και της ποιότητας των παραγόμενων προϊόντων, κ.α.), είχαν ως αποτέλεσμα ένα αξιόλογο δυναμικό σε επίπεδο παραγωγής και μεταποίησης.

- Ενίσχυση των δράσεων ανακαίνισης παραδοσιακών ή εγκαταλελειμμένων κτιρίων και οικισμών ή τμημάτων οικισμών ή συνόλου οικισμών με στόχο την διατήρηση της αγροτικής κληρονομιάς.
- Διασύνδεση της τοπικής παραγωγής με την κατανάλωση, μέσω δικτύων προώθησης των οινοπαραγωγικών προϊόντων και τοπικών συμφωνιών ποιότητας.
- Προώθηση της εμπορίας της τοπικής οινοπαραγωγικής παραγωγής και ιδιαιτέρως αυτών των προϊόντων ονομασίας προέλευσης και προϊόντων ποιότητας.
- Ενίσχυση του προσανατολισμού των συνεχιζόμενων ευρωπαϊκών προγραμμάτων προς μία ολοκληρωμένη αγροτική ανάπτυξη.

Η. Γεωτουρισμός

Η ανάδειξη γεωτουριστικών περιοχών και γεωπάρκων ενίσχυσε το ενδιαφέρον και τη ζήτηση αυτής της τουριστικής δραστηριότητας και από το εξωτερικό.

Η Χώρα συνεχίζει να διατηρεί σημαντικό αριθμό απολιθωματοφόρων περιοχών, σπηλαίων κ.α. αντίστοιχου χαρακτήρα, δηλαδή πόρων οι οποίοι χρήζουν ανάγκη άμεσης προστασίας, ανάδειξης, προώθησης και σύνδεσης τους με το ευρύτερο τουριστικό προϊόν.

Ακόμα και οι περιοχές που έχει αναδειχτεί το απόθεμα - πχ το απολιθωμένο φοινικόδασος της Νεάπολης στη Λακωνία, το απολιθωμένο γεωπάρκο στο Νόστιμο Καστοριάς, κα. - χρήζουν ουσιαστικών παρεμβάσεων προστασίας τους αλλά και διευκόλυνσης.

- Ανάδειξη, προβολή και δραστηριότητες επισκεψιμότητας των γεοτόπων της Χώρας (ηφαίστεια, σπήλαια, φαράγγια, απολιθωματοφόρες θέσεις, μεγάλα γεωλογικά ρήγματα, αρχαία ή ανενεργά μεταλλεία και λατομεία, γεώμορφές και τοπία που δημιούργησε κατά την διάρκεια των γεωλογικών αιώνων η φύση) ώστε να ενταχθούν σε τουριστικά δίκτυα (θεματικά ή μη) ανάλογα με τα ιδιαίτερα (γενικά και ειδικά) χαρακτηριστικά που συγκεντρώνουν.
- Εξασφάλιση της προσβασιμότητας τους και διαχείριση ροών επισκεπτών με σεβασμό στην αντοχή του εκάστοτε οικοσυστήματος.
- Ένταξη τους σε τουριστικά δίκτυα – θεματικά ή μη – ανάλογα με τα ιδιαίτερα – γενικού ή ειδικού – χαρακτηριστικά που συγκεντρώνουν.

Θ. Άλλες εναλλακτικές μορφές τουρισμού

Προώθηση ψυχαγωγικών και θεματικών πάρκων, είτε αυτοτελώς είτε σε συνδυασμό με τον αστικό τουρισμό, όπου δύναται να εντάσσονται τα θεματικά πάρκα, τα πάρκα περιπέτειας, τα πάρκα ομοιωμάτων (miniature parks), τα πάρκα νερού, κ.α..

Τα πάρκα αυτά δύναται να συνδυάζονται με άλλες δραστηριότητες όπως πολυκινηματογράφοι, εμπορικά κέντρα, εστιατόρια, «λούνα-παρκ», ιδίως στις μείζονες αστικές συγκεντρώσεις.

Επιπροσθέτως, πέρα των ανωτέρω ειδικών – εναλλακτικών μορφών τουρισμού, δύναται να προωθούνται και άλλες ειδικά εναλλακτικές μορφές τουρισμού, που εμπλουτίζουν το τουριστικό προϊόν μιας περιοχής. Οι μορφές αυτές, μπορεί να συνδέονται με τοπικούς τουριστικούς πόρους και οικονομικές δραστηριότητες της κάθε περιοχής (πρωτογενής τομέας, βιομηχανία, ενέργεια, ιδιαίτερου χαρακτήρα δραστηριότητες πχ κυνήγι κ.α.).

5.8. Περαιτέρω σχόλια για επιμέρους κατευθύνσεις – συνέργεια τουρισμού με άλλες δραστηριότητες

Η ανάδειξη του τουρισμού ως βασικού συστατικού της σύγχρονης κοινωνίας, έχει προσελκύσει το ενδιαφέρον των πολλών επιστημόνων σε ερευνητικό πεδίο. Μέχρι σήμερα, με την πιθανή εξαίρεση της οικονομικής, η συνδρομή στη διερεύνηση του φαινομένου από την πλευρά των υπόλοιπων επιστημών είναι σχετικά πενιχρή. Αυτό οφείλεται εν μέρει στο γεγονός ότι η άνοδος του τουρισμού, ως δραστηριότητα παγκόσμιας κλίμακας, συνιστά σχετικά πρόσφατο φαινόμενο, αλλά και στο ότι ο τουρισμός έχει συχνά θεωρηθεί ως μια ερευνητική περιοχή, μη αρμόζουσα σε υψηλού κύρους ερευνητές. Ωστόσο, είναι ένα φαινόμενο με έντονη πολυεπιστημονική και διεπιστημονική βάση και μόνο κάτω από αυτό το πρίσμα μπορεί να υπάρξει μια πιο ολοκληρωμένη προσέγγιση και κατανόηση του. Είναι μάλλον προφανές (και σίγουρα ασφαλές) το συμπέρασμα που εξάγεται από τη διεθνή και ελληνική βιβλιογραφία, ότι καμιά επιστήμη δεν μπορεί από μόνη της να περικλείσει, να πραγματευτεί ή να κατανοήσει τον τουρισμό. Αυτός μπορεί να μελετηθεί μόνον όταν διασχιστούν τα σύνορα των επιμέρους επιστημών και όταν αναζητηθούν και υιοθετηθούν διεπιστημονικές απόψεις, θεωρήσεις και προοπτικές.

Δίχως καμία αμφισβήτηση, οι κοινωνικές επιστήμες που μπορούν να εκληφθούν ως κλάδοι του επιστητού, έχουν ουσιαστική συμβολή στην κατανόηση, την οριοθέτηση και την ανάπτυξη του τουρισμού. Η κοινωνιολογία, η ψυχολογία, οι πολιτικές επιστήμες, η νομική, η οικονομία και η γεωγραφία, αποτελούν αναπόσπαστα μέρη και συστατικά της διεπιστημονικότητας του, συνδράμοντας στην εκτίμηση των επιδράσεων της τουριστικής ανάπτυξης και θέτοντας τα όρια της ανάπτυξης από τη δική τους θεωρητική προσέγγιση. Με τον ίδιο τρόπο οι ανθρωπιστικές επιστήμες με την κριτική τους προσέγγιση, προσδιορίζουν το τουριστικό φαινόμενο με διττό και ουσιαστικό τρόπο, οι θετικές επιστήμες, (στατιστική, πληροφορική) βοηθούν στην αποτύπωση αντικειμενικών/ μετρήσιμων μεγεθών και την επεξεργασία σχετικών δεδομένων (π.χ. συλλογή και επεξεργασία δεδομένων που αφορούν στους δορυφόρους λογαριασμούς) ενώ οι επιστήμες του περιβάλλοντος και της γης, θέτουν από την πλευρά τους τα πλαίσια της τουριστικής πολιτικής και ανάπτυξης, προσπαθώντας να περιορίσουν τις πιέσεις που ασκούνται στους φυσικούς πόρους. Οι περιβαλλοντικοί κίνδυνοι που θέτει ο «μαζικός» τουρισμός στους πόρους της περιοχής, αποτελούν ένα από τα παράδοξα του τουρισμού, που όμως επαναφέρουν το ζήτημα της ηθικής (περιβαλλοντικής και όχι μόνο), της

συλλογικής προσπάθειας και ωφέλειας και της συγκράτησης του ατομικού κέρδους, που αναπτύσσεται σε βάρος του συλλογικού. Στα πλαίσια αυτής της ηθικής, θα ήταν καλό να γίνει σαφές, ότι ο τουρισμός ως δράση δεν θα πρέπει να στηρίζεται στην «ανθρωποκεντρική» αντίληψη της οικολογίας, αλλά να αναπτύσσεται στην προσέγγιση του μη διαχωρισμού της φύσης και την ανθρωπότητας. Τούτο βέβαια προϋποθέτει τον επαναπροσδιορισμό των οικονομικών και κοινωνικών δομών, πολλών δεν μάλλον την διαμόρφωση μιας νέας ατομικής συνείδησης προσανατολισμένης στο «όλον» και όχι στο κέδρος.

Συμπερασματικά, η αναδίφηση στη βιβλιογραφία δείχνει και επιβεβαιώνει την αρχική θέση ότι ο τουρισμός είναι φαινόμενο που συσχετίζεται με πλήθος επιστημών, οι οποίες καθορίζουν και εν μέρει καθορίζονται από αυτόν. Είναι απαραίτητη στην κατεύθυνση αυτή να ενισχυθούν οι φορείς που προσφέρουν τουριστική εκπαίδευση υψηλού επιπέδου, ενώ παράλληλα είναι απαραίτητο να δημιουργηθούν κέντρα τουριστικής έρευνας, που θα λειτουργούν σε συνεργασία με τα παρατηρητήρια τουρισμού.

5.9. Κατευθύνσεις για κατηγορίες χώρου με ειδικό καθεστώς και επίλυση συγκρούσεων με άλλες χρήσεις

5.9.1. Κατευθύνσεις για κατηγορίες χώρου με ειδικό καθεστώς

Δάση και δασικές εκτάσεις

Βρίσκουν εφαρμογή οι διατάξεις του Ν. 998/1979, όπως εκάστοτε ισχύουν

Αγροτική γη

Για τουριστικά επενδυτικά σχέδια σε αγροτική γη υψηλής παραγωγικότητας, εφαρμόζεται το θεσμικό πλαίσιο προστασίας που εκάστοτε προβλέπεται από την ισχύουσα νομοθεσία.

Από τις προβλεπόμενες γενικές διατάξεις προστασίας του θεσμικού πλαισίου και των περιορισμών που θέτουν αυτές, δεν εφαρμόζονται στις περιπτώσεις τουριστικών εγκαταστάσεων και υποδομών οι οποίες προσδιορίζονται ως σημαντικές ως προς τις επιπτώσεις τους στη διεθνή ανταγωνιστικότητα της Χώρας και την απασχόληση, στα πλαίσια του Ν. 3299/2004 και του άρθ. 9 και της παρ.3.

Στις περιπτώσεις επίσης που σε συγκεκριμένη/ες περιοχή/ές έχουν θεσμοθετηθεί ειδικές και ειδικότερες διατάξεις προστασίας, για τη διαδικασία της έγκρισης χωροθέτησης των τουριστικών υποδομών και εγκαταστάσεων, γίνεται εφαρμογή του Ν. 3299/2004 και του άρθ. 9, όπου αξιολογούνται και σταθμίζονται οι σχέσεις κόστους – ωφέλειας σε κοινωνικό, οικονομικό και περιβαλλοντικό επίπεδο. Η έκδοση της σχετικής απόφασης συνυπογράφεται από τον Υπουργό Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων.

Επίλυση συγκρούσεων με άλλες χρήσεις

Τουρισμός και βιομηχανία

Στις περιοχές με ανεπτυγμένη ή αναπτυσσόμενη τουριστική δραστηριότητα, κατά προτεραιότητα η εγκατάσταση και συγκέντρωση βιομηχανικών εγκαταστάσεων – μέσης και υψηλής όχλησης – γίνεται σε οργανωμένους υποδοχείς (επιχειρηματικά πάρκα, ΒΙΠΕ, ΒΙΠΑ, κ.λ.π.).

Σε περιπτώσεις επιτρεπόμενης σημειακής χωροθέτησης βιομηχανικών εγκαταστάσεων, τίθεται η προϋπόθεση να μην θίγονται και προσβάλλονται το περιβάλλον και το τοπίο.

Επιθυμητή είναι η συνύπαρξη της παραδοσιακής βιοτεχνίας, χειροτεχνίας, παραγωγής και τυποποίησης τοπικών προϊόντων – κατά προτεραιότητα ονομασίας προέλευσης – με τον τουρισμό.

Τουρισμός και εξόρυξη

Η εξορυκτική βιομηχανία, στα επίπεδα της πρωτογενούς απόληψης των υλικών, της επεξεργασίας τους στα πεδία εξόρυξης και η εξασφάλιση των αναγκών θαλασσίων διεξόδων για τη διακίνηση τους, δεν μπορεί να αποκλεισθεί σε περιοχές προτεραιότητας τουρισμού, λόγω των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών (εξορυκτικό απόθεμα) και της φύσης της δραστηριότητας (ανάγκη επιτόπου πρώτης επεξεργασίας).

Η επέκταση της δραστηριότητας λόγω διαθεσιμότητας κοιτασμάτων – δεσμευμένων ή νέων – είναι δυνατή ύστερα από συνεκτίμηση σειράς παραμέτρων, όπως:

- περιβαλλοντικών, με την εφαρμογή σύγχρονων μεθόδων εξόρυξης και επεξεργασίας, διαχείρισης των αποβλήτων, αποκατάστασης του τοπίου, κ.λ.π.
- κοινωνικοοικονομικών, με την αξιολόγηση του βαθμού όχλησης της περιοχής και της τουριστικής δραστηριότητας, την απασχόληση και την ενίσχυση της τοπικής οικονομίας.

Η σύνδεση της εξορυκτικής βιομηχανίας με ειδικές μορφές τουρισμού, είναι δυνατή και επιθυμητή, στις περιπτώσεις:

- αξιοποίησης παλαιών εγκαταστάσεων λατομείων, ως ειδικού ενδιαφέροντος τουριστικού πόρου,
- υφιστάμενων βιομηχανικών δραστηριοτήτων της εξορυκτικής βιομηχανίας και σε περιπτώσεις εγκαταλελειμμένων τμημάτων αυτής και υπό τις προϋποθέσεις αποκατάστασης του περιβάλλοντος και της επαρκούς προστασίας των επισκεπτών, μπορούν να αναπτύσσονται τουριστικές δραστηριότητες ειδικού τουρισμού, ενταγμένων στο συνολικό τουριστικό προϊόν της περιοχής.

Τουρισμός και αιολικές εγκαταστάσεις

Στις περιοχές προτεραιότητας τουρισμού, απαιτείται ο σχεδιασμός περιοχών ελεγχόμενης συγκέντρωσης ανεμογεννητριών, στο χερσαίο και θαλάσσιο χώρο.

Υπό τις προϋποθέσεις που θέτει το Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τις Α.Π.Ε., μπορεί να αναπτύσσονται συνδυαστικά δραστηριότητες τουριστικών εγκαταστάσεων και εγκαταστάσεων Α.Π.Ε.

Τουρισμός και υδατοκαλλιέργειες

Η χωροθέτηση νέων μονάδων υδατοκαλλιεργειών δεν πριμοδοτείται και πρέπει να αποφεύγεται στις περιοχές τουρισμού που χαρακτηρίζονται ως ανεπτυγμένες ή αναπτυσσόμενες τουριστικά και παρουσιάζουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον για την ανάπτυξη θαλάσσιου τουρισμού.

Η διασύνδεση υφιστάμενων μονάδων υδατοκαλλιεργειών και του προσφερόμενου συνολικού προϊόντος της περιοχής, είναι επιθυμητό να γίνεται μέσω της ανάπτυξης ειδικών μορφών τουρισμού – στις μονάδες υδατοκαλλιεργειών - όπως ο καταδυτικός, ο αλιευτικός τουρισμός και ο γευσιγνωστικός (με κατάλληλες υποδομές εστίασης) στο βαθμό που το επιτρέπουν οι συνθήκες κάθε μονάδας.

Η αξιοποίηση της υδατοκαλλιεργητικής δραστηριότητας, ως ειδικού ενδιαφέροντος τουριστικού πόρου, προϋποθέτει τη διατήρηση υψηλής ποιότητας περιβάλλοντος, ποιοτικών εγκαταστάσεων και επαρκή ασφάλεια των επισκεπτών κατά τη δραστηριότητα τους (μετακίνηση από και προς τη μονάδα υδατοκαλλιέργειας, υποδομή προετοιμασίας κατάδυσης,

υποδομή αλιείας, κ.α.).

Στις υπόλοιπες περιοχές τουριστικού ενδιαφέροντος, η χωροθέτηση μονάδων υδατοκαλλιέργειών επιτρέπεται σε διακριτά τμήματα τους που δεν παρουσιάζουν τουριστικό ενδιαφέρον – είτε μεμονωμένα, είτε σε οργανωμένους υποδοχείς – υπό τις προϋποθέσεις που θέτει και το Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τις Υδατοκαλλιέργειες.

5.10. Κατευθύνσεις για την διαφοροποίηση και ποιοτική αναβάθμιση του τουριστικού προϊόντος

Η διαφοροποίηση του Ελληνικού Τουριστικού Προϊόντος πηγάζει από την ποιότητά του. Η μετάβαση από έναν μαζικό, αδιαφοροποίητο, μονοθεματικό και χαμηλής απόδοσης τουρισμό σε έναν πολυθεματικό, οικονομικά αποδοτικό και ανταγωνιστικό τουριστικό προϊόν, κρίνεται επιβεβλημένη καθώς το έντονα εποχικό και περιβαλλοντικά επιζήμιο sunlust μοντέλο διακοπών, βρίσκεται στο στάδιο της πτώσης του, συμπαρασύροντας ανθρωπογενείς και φυσικούς πόρους. Η ποιοτική αναβάθμισης, έγκειται:

- στην προώθηση της αειφόρου και ισόρροπης ανάπτυξης, που αναδεικνύει και παράλληλα προστατεύει τις φυσικές, πολιτιστικές, οικονομικές και κοινωνικές ιδιαιτερότητες κάθε περιοχής,
- στην ανάδειξη και αξιοποίηση περιοχών με σημαντικές προοπτικές ανάπτυξης και ικανότητα υποστήριξης νέων μορφών τουρισμού,
- στην προώθηση ξενοδοχειακών καταλυμάτων υψηλής ποιότητας υπηρεσιών και υποδομών,
- στη διεύθυνση επώνυμων ξενοδοχειακών αλυσίδων (brands) στην εγχώρια αγορά,
- στην προώθηση σύγχρονων τουριστικών προϊόντων (σύνθετα τουριστικά καταλύματα),
- στον έλεγχο της δόμησης,
- στην ανάδειξη και αξιοποίηση του υφιστάμενου πολιτιστικού και πολιτισμικού περιβάλλοντος,
- στη διεύρυνση του φάσματος των προσφερόμενων τουριστικών προϊόντων και υπηρεσιών και τη διασύνδεση του αγροτικού τομέα, με τον τουρισμό,
- στην οριζόντια συνεργασία των φορέων που εμπλέκονται στο τουριστικό γίγνεσθαι και

- στη διαφύλαξη και ενίσχυση της τοπικής και κοινωνικής ταυτότητας των περιοχών, όπου αναπτύσσεται τουριστική δραστηριότητα.

Οι βασικές παράμετροι της εθνικής στρατηγικής για την ποιοτική αναβάθμιση και διαφοροποίηση του Ελληνικού Τουριστικού Προϊόντος παραμένουν να είναι η προάσπιση και η ανάδειξη των αξιών και του τρόπου ζωής των Ελλήνων, η δημιουργική ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς και της σύγχρονης Ελληνικής δημιουργίας, ο σεβασμός και η ορθολογική αξιοποίηση των φυσικών πόρων, η ανάπτυξη της εξωστρέφειας των επιχειρήσεων, η παροχή υπηρεσιών υψηλής ποιότητας, η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας, η ισόρροπη ανάπτυξη και η δίκαιη κατανομή των εισοδημάτων. Με τον τρόπο αυτό διαμορφώνεται μια νέα τουριστική ταυτότητα ικανή να ανταποκριθεί στις σύγχρονες κοινωνικο-οικονομικές συνθήκες και να απαντήσει στο κάλεσμα της Ελληνικής Οικονομίας, για ανάπτυξη και ευημερία.

5.11. Πρόσβαση και ενσωμάτωση σύγχρονων καινοτομικών εφαρμογών για χρήση από τον τουρισμό

Η δυναμική εξέλιξη του τουρισμού είναι στενά συνδεδεμένη με τη χρήση των νέων τεχνολογιών, ιδιαίτερα τα τελευταία χρόνια όπου ο τουρισμός έχει εξελιχθεί σε μια βιομηχανία δημιουργίας εμπειριών. Τα κοινωνικά δίκτυα, οι εφαρμογές σε κινητά τηλέφωνα, η τεχνολογία της επαυξημένης πραγματικότητας, οι online εφαρμογές gaming, το web 2.0, η επανάσταση του σημασιολογικού ιστού, διαμορφώνουν μια νέα πραγματικότητα στην οποία η νέα τεχνολογία δεν είναι απλά τα μέσο μεταφοράς της πληροφορίας, αλλά δημιουργεί προστιθέμενη αξία στη συνολική εμπειρία που λαμβάνεται από τον προορισμό. Οι νέες τεχνολογίες, το διαδίκτυο και οι ευρύτατες εφαρμογές του, είναι τα μέσα με τη χρήση των οποίων ο καταναλωτής διαμορφώνει εξ αρχής μια αφηρημένη εικόνα για τον προορισμό, την οποία συγκεκριμενοποιεί κατά τη διάρκεια της παραμονής του και συντηρεί για πολύ καιρό στον τόπο διαμονής του, εκπέμποντας την λεκτικά και γραπτώς στον κοινωνικό του περίγυρο. Οι τεχνολογίες επικοινωνίας και πληροφόρησης, καθορίζουν σε μεγάλο βαθμό την εικόνα του προορισμού και συνδράμουν σημαντικά στη διάδοσή της.

Ωστόσο, πέραν του διαδικτύου, οι νέες τεχνολογίες θα μπορούσαν να έχουν καταλυτική συμβολή στην επεξεργασία δεδομένων που προκύπτουν από πολλές και διαφορετικές πηγές, δημιουργώντας τις προϋποθέσεις για αποτελεσματικό έλεγχο της τουριστικής δραστηριότητας από άποψη στατιστικού ελέγχου, οικονομικού αλλά και περιβαλλοντικού και κοινωνικού. Στην περίπτωση των Δορυφόρων Λογαριασμών Τουρισμού, η δυστοκία στην αποτελεσματική

επεξεργασία τους, θα μπορούσε να ξεπεραστεί με τη χρήση προηγμένων τεχνολογιών επεξεργασίας δεδομένων, οι οποίες α) θα έχουν τη δυνατότητα να επεξεργάζονται τα δεδομένα σε πραγματικό χρόνο και πιθανώς από πολλαπλές διαφορετικές πηγές δεδομένων ταυτόχρονα, παράγοντας στατιστικά και πραγματοποιώντας ανάλυση των δεδομένων (π.χ., εντοπίζοντας σε πραγματικό χρόνο μη αναμενόμενες ή αποκλίνουσες τιμές) και β) θα έχουν τη δυνατότητα να επεξεργάζονται τεράστιους όγκους δεδομένων (πολύ πάνω από Gigabytes, δηλαδή Terabytes/Petabytes) με υποδομές χαμηλού σχετικά κόστους, όπως π.χ. λίγες δεκάδες διασυνδεδεμένοι επεξεργαστές εμπορίου). Οι τεχνικές αυτές θα είναι ανεξάρτητες από τη μορφή των αρχικών δεδομένων και δεν δεσμεύονται από τυχόν πολυπλοκότητά τους.”

Στην περίπτωση της επεξεργασίας σύνθετων και πολυσχιδών δεδομένων, είναι απαραίτητη η συνεργασία των φορέων ελέγχου του τουρισμού με τα Πανεπιστήμια τις χώρες και ιδιαιτέρως με τα τμήματα πληροφορικής που έχουν ήδη αναπτύξει παρόμοιες τεχνολογίες. Η συνεργασία με επιστημονικούς φορείς εξασφαλίζει τη χρήση καίριας τεχνολογίας και των κατάλληλων μέσων για την επεξεργασία των δεδομένων, δημιουργεί όλες τις προϋποθέσεις ορθής διαχείρισης της πληροφορίας που θα παραχθεί, καταλήγοντας στην παραγωγή ουσιαστικής γνώσης η οποία αποτελεί τον ακρογωνιαίο λίθο της καινοτομίας και της διαφοροποίησης.

5.12. Προσδιορισμός θεσμικών προβλημάτων και κατευθύνσεων αναμόρφωσης ισχύουσας νομοθεσίας

5.12.1. Νομικό πλαίσιο οργανωμένων υποδοχέων τουριστικών δραστηριοτήτων

Ως τουριστικά καταλύματα, σύμφωνα με το άρθρο 2 του Ν.2160/1993, ορίζονται οι τουριστικές επιχειρήσεις οι οποίες υποδέχονται τουρίστες και παρέχουν διαμονή, και άλλες προς τη διαμονή συναφείς υπηρεσίες, όπως εστίαση άθληση, ψυχαγωγία και αναψυχή. Σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στην απόφαση του Γενικού Γραμματέα ΕΟΤ με αρ. 530992/28-9-87 της 24/9/23 Οκτ 1987 (ΦΕΚ 557/Β) «Τεχνικές Προδιαγραφές Τουριστικών Εγκαταστάσεων», τα τουριστικά καταλύματα διακρίνονται σε κύρια και μη κύρια ξενοδοχειακά καταλύματα. Τα κύρια ξενοδοχειακά καταλύματα διακρίνονται σε: α. Ξενοδοχεία κλασσικού τύπου, β. Ξενοδοχεία τύπου Μοτέλ, γ. Ξενοδοχεία τύπου επιπλωμένων διαμερισμάτων, δ. Ξενοδοχεία κλασσικού τύπου και επιπλωμένων διαμερισμάτων και ε. Οργανωμένες τουριστικές κατασκηνώσεις, με ή χωρίς οικίσκους. Τα μη κύρια ξενοδοχειακά καταλύματα είναι α. Τουριστικά

αυτοεξυπηρετούμενα καταλύματα, β. Ενοικιαζόμενα δωμάτια σε συγκρότημα μέχρι 10 κατοικίες και γ. Ενοικιαζόμενα επιπλωμένα διαμερίσματα.

Με βάση τον Παγκόσμιο Οργανισμό Τουρισμού (ΠΟΤ) (World Trade Organization, WTO) ως ξενοδοχείο ορίζεται «κάθε εγκατάσταση η οποία διατίθεται τακτικά ή περιστασιακά για τη διανυκτέρευση τουριστών». Τα ξενοδοχεία τυποποιούνται με βάση τη διαμόρφωση σε δωμάτια, ο αριθμός των οποίων υπερβαίνει ένα ορισμένο ελάχιστο όριο με την υπαγωγή σε κοινή διαχείριση, με την παροχή ορισμένων υπηρεσιών που περιλαμβάνουν την παροχή υπηρεσιών στα δωμάτια, την καθημερινή τακτοποίηση των κρεβατιών και τον καθαρισμό των εγκαταστάσεων υγιεινής, την ομαδοποίηση σε κλάσεις και κατηγορίες σύμφωνα με τις εγκαταστάσεις και υπηρεσίες που παρέχονται και το γεγονός ότι δεν εμπίπτουν στην κατηγορία των ειδικευμένων καταλυμάτων.

Ισχύουσα νομοθεσία κατάταξης των καταλυμάτων στην Ελλάδα

- Κατάταξη των ενοικιαζομένων δωματίων και ενοικιαζομένων επιπλωμένων διαμερισμάτων σε κατηγορίες με το σύστημα των κλειδιών **Π.Δ. 337/2000 (ΦΕΚ 281/Α'/28-12-2000)**.
- Κατάταξη των κύριων ξενοδοχειακών καταλυμάτων σε κατηγορίες με σύστημα αστερών και τεχνικές προδιαγραφές αυτών, **Π.Δ. 43/2002 (ΦΕΚ 43/Α/7-3-2002)**.
- Πιστοποίηση των κύριων και μη κύριων τουριστικών καταλυμάτων – διαδικασίες, **Ν.3190/2003 (ΦΕΚ 249/Α'/30-10-2003)**.
- Υπουργική απόφαση Τ/7429/16-7-2003 **ΦΕΚ 1123/Β/08-08-2003**.
- Υπουργική απόφαση Τ/185/8-1-2004 **ΦΕΚ 69/Β/20-01-2004**.
- Υπουργική απόφαση 12403/25-7-2007 **ΦΕΚ 1441/Β/09-08-2007**.
- Υπουργική απόφαση Τ/15291/27-8-2009: Τροποποίηση του π.δ/τος 43/2002 (ΦΕΚ Α' 43) "Κατάταξη ξενοδοχειακών καταλυμάτων σε κατηγορίες με σύστημα αστερών και τεχνικές προδιαγραφές αυτών", όπως ισχύει **ΦΕΚ 1842/Β/3-9-2009**.

Σύμφωνα με τον ΠΟΤ δεν υπάρχει καμία ειδική νομοθεσία που να διέπει τον ξενοδοχειακό τομέα εκτός από αυτές που εφαρμόζονται σε εθνικό, ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο και αφορούν συνολικά τον κτιριακό τομέα. Ωστόσο, καθώς το περιβαλλοντικό ενδιαφέρον αυξάνεται, το 1994 δημιουργήθηκε η επιτροπή Εμπορίου και Περιβάλλοντος με στόχο την

δημιουργία συστάσεων σε θέματα ξενοδοχειακού ενδιαφέροντος. Στα πλαίσια αυτά, στην παγκόσμια διάσκεψη τουρισμού στο Ακαπούλκο 21-27.08.1982 διατυπώθηκε η ανάγκη για «προστασία και διατήρηση του περιβάλλοντος, της οικολογικής δομής και της φυσικής, ιστορικής και πολιτιστικής κληρονομιάς της περιοχής».

Η ΕΕ κλήθηκε να καλύψει το κενό σχετικά με το περιβάλλον, την κατανάλωση ενέργειας και τον τουρισμό δημιουργώντας ένα σήμα περιβαλλοντική διαχείρισης το Ευρωπαϊκό Οικολογικό Σήμα - EcoLabel. Με την Απόφαση 2003/287/ΕΚ, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θέσπισε τα κριτήρια για την απονομή του Ευρωπαϊκού Οικολογικού Σήματος (EcoLabel) στις υπηρεσίες παροχής τουριστικών καταλυμάτων και έχει σαν σκοπό να κατευθύνει τον πελάτη που αναζητά τουριστικές υπηρεσίες, με πιστοποιημένη περιβαλλοντική επίδοση, οι οποίες έμπρακτα αποδεικνύουν το σεβασμό τους προς το περιβάλλον. Η αναθεώρηση του EcoLabel με τον κανονισμό ΕΚ αριθ. 66/2010 της 25.10.2009 έχει στόχο την αποφυγή δημιουργίας πληθώρας ανάλογων σημάτων, ενώ διευρύνει το πεδίο εφαρμογής του σήματος σε άλλες κατηγορίες υπηρεσιών αλλά και δίνει το πράσινο φως για τη δημιουργία ανάλογου σήματος για τα κτίρια γενικότερα. Αναλυτικά, το περιβαλλοντικό ευρωπαϊκό σήμα πιστοποίησης (EcoLabel) αναλύθηκε στο δεύτερο κεφάλαιο.

Στην ελληνική πραγματικότητα η νομοθεσία του διέπει τον ξενοδοχειακό τομέα περιγράφεται αναλυτικά στον παρακάτω πίνακα.

Πίνακας 8. Νομοθετικό πλαίσιο του ξενοδοχειακού τομέα.

Ευρωπαϊκά Κοινοτικά Κείμενα
- Συνθήκη της Ευρωπαϊκής Κοινότητας (ενοποιημένο Κείμενο)- Συνθήκη του Άμστερνταμ. - Ψήφισμα του Συμβουλίου της 10ης Απριλίου 1984 σχετικά με μια κοινωνική πολιτική Τουρισμού - Σύσταση του Συμβουλίου της 22ας Δεκεμβρίου 1986 σχετικά με την τυποποίηση των πληροφοριών στα ξενοδοχεία. - Σύσταση του Συμβουλίου της 22ας Δεκεμβρίου 1986 σχετικά με την πυρασφάλεια στα υπάρχοντα ξενοδοχεία. - Απόφαση 86/664/ΕΟΚ του Συμβουλίου (καθιέρωση διαδικασίας διαβουλεύσεων και συνεργασίας στον Τουριστικό Τομέα). - Οδηγία 90/314/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 13ης Ιουνίου 1990 (οργανωμένο ταξίδι και τις οργανωμένες εκδρομές και περιηγήσεις). - Απόφαση 92/421/ΕΟΚ του Συμβουλίου(Σχέδιο κοινοτικών Δράσεων για τον Τουρισμό). - HOTREC/ECTAA Κώδικας συμπεριφοράς, που διέπει τις σχέσεις μεταξύ διοργανωτών-ταξιδιωτικών πρακτόρων και ξενοδόχων στην ΕΕ. - Οδηγία 94/47/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 26ης Οκτωβρίου 1994 (time-sharing) - Οδηγία 95/57/ΕΚ του Συμβουλίου (Στατιστικά στοιχεία) - Απόφαση 99/35/ΕΚ της Επιτροπής (εφαρμογή Οδηγίας για τη συλλογή στατιστικών στοιχείων).

Ελληνική Νομοθεσία	
Διακρίσεις τουριστικών καταλυμάτων	- Ν. 2160/93 Ρυθμίσεις για τον Τουρισμό και άλλες διατάξεις (ΦΕΚ 118 Α) άρθρ.2 παρ. 1, 2 και άρθρ.6 παράγρ.4 - Ν.3498/2006 Ανάπτυξη Ιαματικού Τουρισμού και λοιπές διατάξεις (ΦΕΚ 230 Α) άρθρ.35 και 54 παρ. 1. - Απόφαση Γενικού Γραμματέα ΕΟΤ αριθμ.530992/1987 «Τεχνικές Προδιαγραφές ΕΟΤ» (ΦΕΚ 557 Β)
Κατάταξη Ξενοδοχείων	- ΠΔ 43/2002 «Κατάταξη κύριων ξενοδοχειακών καταλυμάτων σε κατηγορίες με σύστημα αστέρων και τεχνικές προδιαγραφές αυτών» (ΦΕΚ 43 Α). - Απόφαση υπουργού Τουριστικής Ανάπτυξης 12403/07 «Τροποποίηση του ΠΔ 43/2002 (ΦΕΚ 43/Α/7.3.2002) «Κατάταξη ξενοδοχειακών καταλυμάτων σε κατηγορίες με σύστημα αστέρων και τεχνικές προδιαγραφές αυτών» (ΦΕΚ 1441 Β)
Όροι και περιορισμοί δόμησης	- ΠΔ της 20.01.1988 «Τροποποίηση του από 06.10.1978 Π.Δ/τος περί καθορισμού των όρων και περιορισμών δομήσεως των γηπέδων των κειμένων εκτός των ρυμοτομικών σχεδίων και εκτός των ορίων των νομίμως υφισταμένων προ του έτους 1923 οικισμών» (ΦΕΚ 61 Δ), όπως τροποποιήθηκε με το άρθρ.18 παράγρ.3 του Ν.2919/2001 «Σύνδεση της έρευνας και τεχνολογίας με την παραγωγή και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ 128 Α) και συμπληρώθηκε με το άρθρ.41 παράγρ.7 του Ν.3105/2003 «Τουριστική εκπαίδευση και κατάρτιση, ρυθμίσεις για τον Τουρισμό και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ 29 Α). - Π.Δ 30.06.1991 «Καθορισμός όρων και περιορισμών δόμησης για την ανέγερση τουριστικών εγκαταστάσεων σε γήπεδα εκτός σχεδίων πόλεως και εκτός ορίων οικισμών προ του 1923 καθώς και εκτός ορίων οικισμών κάτω των 2000 κατοίκων καθορισθέντων βάσει του από 24.04.1985 Π.Δ (ΦΕΚ 181 Δ), ως ισχύει, των νήσων Κρήτης, Ρόδου, Κερκύρας καθώς και του Νομού Χαλκιδικής» (ΦΕΚ 474 Δ) και άρθρ.50 του Ν.3498/2006 «Ανάπτυξη Ιαματικού Τουρισμού και λοιπές διατάξεις» (ΦΕΚ 230 Α). - Άρθρ. 49 του Ν.3498/2006 «Ανάπτυξη Ιαματικού Τουρισμού και λοιπές διατάξεις» (ΦΕΚ 230 Α). - Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξίας και Αειφόρου Ανάπτυξης για τον Τουρισμό (ΦΕΚ 1138 Β 2009).
Περιβαλλοντική έγκριση	- Ν. 4014/2011 «Περιβαλλοντική αδειοδότηση έργων και δραστηριοτήτων, ρύθμιση αυθαιρέτων σε συνάρτηση με δημιουργία περιβαλλοντικού ισοζυγίου και άλλες διατάξεις αρμοδιότητας Υπουργείου Περιβάλλοντος». - ΥΑ 1958/2012 «Κατάταξη δημοσίων και ιδιωτικών έργων και δραστηριοτήτων σε κατηγορίες και υποκατηγορίες σύμφωνα με το άρθρο 1 παράγραφος 4 του Ν. 4014/21.9.11 (ΦΕΚ 209/Α/2011)»
Ειδικό Σήμα Λειτουργίας	- Άρθρ.32 Ν.3498/06 «Ανάπτυξη Ιαματικού Τουρισμού και λοιπές διατάξεις» (ΦΕΚ 230 Α). - Ν.3766/09 «Λειτουργική τακτοποίηση και λοιπές διατάξεις» άρθρ.1 (ΦΕΚ 102 Α).

Τεχνικές προδιαγραφές ξενοδοχείων

Η ελληνική νομοθεσία με το ΦΕΚ 43/07.03.2002 καθορίζει ποιες πρέπει να είναι οι τεχνικές προδιαγραφές των ξενοδοχείων. Με βάση αυτό τα ξενοδοχεία ανάλογα με την κατηγορία - αστέρια που ανήκουν πρέπει να διαθέτουν συγκεκριμένους χώρους, αριθμό κλινών. Επιπλέον, το συγκεκριμένο διάταγμα προβλέπει τεχνικές, αλλά και λειτουργικές προδιαγραφές ώστε να καθίσταται «αναγνωρίσιμη» από πλευράς καταναλωτή η προσφερόμενη ποιότητα, όχι μόνον των εγκαταστάσεων και χώρων, αλλά των παρεχόμενων υπηρεσιών συνολικά. Τόσο οι τεχνικές, όσο και οι λειτουργικές προδιαγραφές ορίζονται χωριστά για κάθε λειτουργική μορφή και κατηγορία αστέρων και είναι υποχρεωτικές για τη λειτουργική μορφή και την κατηγορία αστέρων, στην οποία πρόκειται να καταταγεί το κατάλυμα.

Επιπλέον, με βάση την ελληνική νομοθεσία υπάρχουν τεχνικές προδιαγραφές για τους χώρους προσέλευσης κοινού. Το μέγεθος της ξενοδοχειακής μονάδας, καθορίζει την έκταση των κοινόχρηστων χώρων και τις διάφορες λειτουργίες. Η δυναμικότητα των χώρων υποδοχής, εστιατορίων και σαλονιών, αλλά και άλλων προσφερόμενων υπηρεσιών, είναι ανάλογη με αυτή των χώρων διαμονής. Ανάλογα με τη λειτουργία την οποία εξυπηρετούν, οι κοινόχρηστοι χώροι των ξενοδοχείων διακρίνονται σε:

- Χώρους προσέλευσης (είσοδο, προθάλαμο, υποδοχή).
- Χώρους αναμονής (σαλόνι, μπαρ).
- Χώρους οριζόντιας και κατακόρυφης κυκλοφορίας (σκάλες, ράμπες, ανελκυστήρες, διαδρόμους).
- Χώρους εστίασης.
- Αίθουσες πολλαπλών χρήσεων.
- Συγκρότημα βοηθητικών χώρων.
- Χώρους άλλων χρήσεων (γυμναστήριο, κέντρο υδροθεραπείας και αισθητικής, πισίνα, χώρους παιχνιδιών, παιδικό σταθμό, καταστήματα κ.ά.).

Ηλεκτρομηχανολογικές εγκαταστάσεις ξενοδοχείων

Στο ΦΕΚ 43/07-03-2002 περιγράφονται οι κανονισμοί που πρέπει να ακολουθούνται κατά την σχεδίαση των ηλεκτρομηχανολογικών εγκαταστάσεων των ξενοδοχείων. Ενδεικτικά στον πίνακα 5 αναφέρονται οι κανονισμοί που πρέπει να διέπουν σε ορισμένες εγκαταστάσεις.

Πίνακας 9. Κανονισμοί εφαρμογής στα ξενοδοχεία με βάση το ΦΕΚ 43/07-03-2002.

Θέρμανση
- Οι υπολογισμοί πρέπει να γίνουν DIN 4701. - Το δίκτυο σωληνώσεων πρέπει να είναι μέχρι 2'' κατά ISO MEDIUM ή να γίνεται χρήση χαλκοσωλήνων κατά ΕΛΟΤ 616 και ISO 274, ή άνω των 2'' χαλυβδοσωλήνες χωρίς ραφή κατά DIN 2440. - Οι χαλκοσωλήνες μονοσωλήνιου κατά DIN 4102-B2 ή BS 2871. - Χαλυβδοσωλήνες μονοσωλήνιου κατά DIN 2394. - Πλαστικοί σωλήνες κεντρικής θέρμανσης (PVC, PE, HD, VPE, PP, PB, PVC-C) σύμφωνα με ΕΛΟΤ 9/97, ISO 161-1/76 ως προς τις διαστάσεις και αντίστοιχα πρότυπα ως προς τα άλλα χαρακτηριστικά. - Ελάχιστη θερμοκρασία δωματίου 20°C. - Ελάχιστη θερμοκρασία αιθουσών 20°C. - Ελάχιστη θερμοκρασία κοινόχρηστων χώρων 18°C.
Κλιματισμός
- Υπολογισμοί σύμφωνα με ASHRAE ή VDI. - Κατασκευή αεραγωγών κατά DIN 24151-2415 8/9 ή κατά ASHRAE, ASME και SMAGNA. - Δίκτυα σωληνώσεων όπως για τη θέρμανση. - Μέγιστη θερμοκρασίας θέρους 26°C με σχετική υγρασία 50%.
Εξαερισμός
- Προσαγωγή ποσότητας νωπού αέρα σε χώρους συγκέντρωσης κοινού, μαγειρεία κτλ. σύμφωνα με ASHRAE ή VDI 2052-3.60, DIN 1946, με αντίστοιχη απαγωγή.
Πυρόσβεση
- Σύμφωνα με τις πυροσβεστικές διατάξεις 2 και 3.
Υδραυλικά – Αποχετεύσεις
- Υπολογισμοί και σχεδίαση σύμφωνα με την 61800/20/11/1937 και της Ε1β/221 της 22.1/24.2.65 (ΦΕΚ 138Δ). (βλέπε τόμο Γ1 σελ. 1810). - Σωλήνες ύδρευσης γαλβανισμένοι σιδηροσωλήνες ή χαλκοσωλήνες ή πλαστικοί κτλ. θέρμανσης. - Πιεστικά δοχεία κατά DIN 4810.

5.12.2. Αντιμετώπιση θεσμικών προβλημάτων

Πλέον των όσων αναφέρονται στο πρόγραμμα δράσης, προκύπτουν θέματα από την ισχύ των θεσμικών διατάξεων, τα οποία πρέπει να αντιμετωπιστούν και αναφέρονται:

- Η εναρμόνιση των περιφερειακών χωροταξικών πλαισίων είναι μεσοπρόθεσμα δυνατή, εφόσον πρόσφατα ξεκίνησε η επικαιροποίηση. Η αντίστοιχη εναρμόνιση των

ρυθμιστικών σχεδίων Αθήνας και Θεσσαλονίκης, των Γ.Π.Σ. και Σ.Χ.Ο.Ο.Α.Π., πρέπει να ολοκληρωθεί σε βάθος χρόνου πενταετίας.

- Η ανάγκη εναρμόνισης της πολεοδομικής νομοθεσίας ως προς τις κατευθύνσεις του Ε.Π.Χ.Σ.Α.Α.Τ. και η ενσωμάτωση του συνόλου των κατευθύνσεων σε ό,τι αφορά τους οργανωμένους χωρικούς υποδοχείς τουριστικών δραστηριοτήτων.
- Ρυθμίσεις χρήσεων γης και όρων δόμησης, προ της ισχύος του Ε.Π.Χ.Σ.Α.Α.Τ. ισχύουν κατά απόλυτη προτεραιότητα, εφόσον είναι αυστηρότεροι αυτού. Στις περιπτώσεις, όπου αναπτύσσονται τουριστικές χρήσεις και δραστηριότητες και είναι συνοδές της κύριας χρήσης, επιτρέπεται η ανάπτυξη και λειτουργία τους, υπό την προϋπόθεση ότι λαμβάνουν τις προβλεπόμενες από την ισχύουσα νομοθεσία αδειοδοτήσεις.
- Αιτήματα χωροθέτησης τουριστικών δραστηριοτήτων τα οποία απαιτούν υψηλή χρήση νερού, αξιολογούνται από την ημέρα ισχύος των διαχειριστικών σχεδίων των υδατικών πόρων.
- Αιτήματα αδειοδότησης τουριστικών εγκαταστάσεων που βρίσκονται σε διαδικασία αξιολόγησης, δεν υπόκεινται στις ρυθμίσεις του Ε.Π.Χ.Σ.Α.Α.Τ. , εφόσον έχει εκδοθεί μία από τις παρακάτω διοικητικές πράξεις:
 - Θετική γνωμοδότηση προκαταρκτικής περιβαλλοντικής εκτίμησης και αξιολόγησης (Π.Π.Ε.Α.),
 - Θετική γνωμοδότηση προκαταρκτικού προσδιορισμού περιβαλλοντικών απαιτήσεων (Π.Π.Π.Α.),
 - Έγκριση καταλληλότητας γηπέδου και αρχιτεκτονικής μελέτης.
- Η ισχύς του Ε.Π.Χ.Σ.Α.Α.Τ. και της εγκεκριμένης αυτού Σ.Μ.Π.Ε. – με τους όρους και περιορισμούς που τίθενται για τη διαχείριση και προστασία του περιβάλλοντος – ορίζεται στα δώδεκα χρόνια (12) και οποιαδήποτε τροποποίηση και αναθεώρηση του, απαιτεί νέα διαδικασία Σ.Μ.Π.Ε..
- Κάθε άλλη διάταξη που αντίκειται στις κατευθύνσεις του Π.Ε.Σ.Χ.Α.Α.Τ., από την ημέρα εφαρμογής του δεν ισχύει.

Σε συνεννόηση με κάτω:

- Η ρύθμιση για τα τουριστικά αυτοεξυπηρετούμενα καταλύματα, θα αντιμετωπιστεί από το νομοσχέδιο για τον τουρισμό.
- Τα ζητήματα των Εγκατάσταση Επεξεργασία Λυμάτων (Ε.Ε.Λ.) των τουριστικών εγκαταστάσεων, αντιμετωπίζονται από τη νομοθεσία.

Κεφάλαιο 6. Εναλλακτικές δυνατότητες

6.1. Μεθοδολογία αξιολόγησης σεναρίων

Στο παρόν κεφάλαιο αξιολογούνται οι εναλλακτικές δυνατότητες - με κριτήριο την περιβαλλοντική τους διάσταση – ως προς το περιεχόμενο και τη θεματολογία των ρυθμίσεων που εμπεριέχουν.

Οι εναλλακτικές δυνατότητες καταρτίστηκαν με τρόπο ώστε να εξετάσουν τις στρατηγικές επιλογές ανάπτυξης του τουριστικού τομέα και τις κατευθύνσεις χωρικής οργάνωσης της δραστηριότητας, με γνώμονα τη συμβατότητά τους με τους εθνικούς και ευρωπαϊκούς στόχους για την προστασία του περιβάλλοντος και την αειφόρο ανάπτυξη.

Τα **βασικά σενάρια** των εναλλακτικών δυνατοτήτων είναι:

«Σενάριο 1: Μη παρέμβασης (do-nothing case)

Συνέχιση της λειτουργίας και ανάπτυξη της τουριστικής δραστηριότητας, υπό το υφιστάμενο καθεστώς και εν απουσία οποιουδήποτε Ειδικού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης κατά την επόμενη δεκαπενταετία. Συνέχιση της υφιστάμενης κατάστασης, στη βάση της προσπάθειας εφαρμογής των κατευθύνσεων του Πλαισίου του 2009, όπως τροποποιήθηκε με το Ν. 4002/2011.

«Σενάριο 2: Οργάνωση του τομέα αποκλειστικά μέσω της ενίσχυσης λιγότερο τουριστικά αναπτυγμένων περιοχών.

Ανάπτυξη του τομέα αποκλειστικά μέσα από την ενίσχυση των λιγότερο τουριστικά αναπτυγμένων περιοχών που έχουν σημαντικές προοπτικές ανάπτυξης σε συνδυασμό με την αξιοποίηση ειδικών – εναλλακτικών μορφών τουρισμού και λαμβάνοντας πρόνοια για την

αναβάθμιση των αναγκαίων ή χρήσιμων υποδομών διευκόλυνσης της προσβασιμότητας, διακίνησης και εξυπηρέτησης των επισκεπτών και κατοίκων.

«Σενάριο 3: Οργάνωση του τομέα αποκλειστικά και μόνο μέσω της θεσμοθέτησης ζωνών «τουριστικής ανάπτυξης» και οργανωμένων υποδοχέων τουριστικών δραστηριοτήτων.

Ανάπτυξη του τομέα αποκλειστικά μέσα από τον περιορισμό της διάσπαρτης δόμησης τουριστικών εγκαταστάσεων σε περιοχές εκτός σχεδίων πόλεων και ορίων οικισμών μέσω της θεσμοθέτησης ζωνών “τουριστικής ανάπτυξης” και “οργανωμένων υποδοχέων τουριστικών δραστηριοτήτων”.

«Σενάριο 4: Ολοκληρωμένη χωροταξική οργάνωση του τομέα στο σύνολο της χώρας

Ανάπτυξη της τουριστικής δραστηριότητας μέσα από την ολοκληρωμένη χωροταξική οργάνωση του τομέα εξασφαλίζοντας:

α) την προώθηση της αειφόρου και ισόρροπης ανάπτυξης του τουρισμού της χώρας, σύμφωνα με τις φυσικές, πολιτιστικές, οικονομικές και κοινωνικές ιδιαιτερότητες κάθε περιοχής, με ιδιαίτερη έμφαση στην προστασία, ανάδειξη και αποκατάσταση του περιβάλλοντος, της πολιτιστικής κληρονομιάς και του τοπίου και ειδικότερα την προστασία των υδατικών πόρων, του εδάφους και τη διατήρηση της βιοποικιλότητας.

β) την διαμόρφωση συνθηκών για την άμβλυνση της εποχικότητας του τουρισμού της χώρας και τη μετάβαση από ένα μαζικό, αδιαφοροποίητο, μονοθεματικό και χαμηλής οικονομικής απόδοσης τουρισμό σε έναν ποιοτικό, διαφοροποιημένο και πολυθεματικό τουρισμό, οικονομικά αποδοτικότερο, με παράλληλη αξιοποίηση των τουριστικών πόρων, φυσικών και ανθρωπογενών.

γ) τον περιορισμό της διάσπαρτης δόμησης τουριστικών εγκαταστάσεων σε περιοχές εκτός σχεδίων πόλεων και ορίων οικισμών μέσω της θεσμοθέτησης ζωνών με χρήση γης «τουρισμός-αναψυχή» και οργανωμένων υποδοχέων τουριστικών δραστηριοτήτων.

Η αξιολόγηση των βασικών σεναρίων για τις ανάγκες της παρούσας μελέτης χρειάστηκε να πραγματοποιηθεί μέσα από μία διαδικασία που θα μπορούσε να αποδώσει την καλύτερη δυνατή τεκμηρίωση σε σχέση με την εν γένει περιβαλλοντική συμπεριφορά τους. Με δεδομένο πως ο τουρισμός είναι μία δραστηριότητα με αμφίδρομη σχέση με το περιβάλλον, τα συγκεκριμένα βασικά σενάρια εξετάζονται με κοινά **κριτήρια αξιολόγησης**, τα οποία ορίζονται

με βάση τις ισχύουσες περιβαλλοντικές αρχές αλλά και τις απαιτήσεις του χωροταξικού σχεδιασμού, όπως παρακάτω:

1. Συνάφεια με τις κατευθύνσεις άλλων μορφών στρατηγικού σχεδιασμού
2. Προστασία και ορθολογική αξιοποίηση των φυσικών πόρων
3. Ορθολογική διαχείριση και ανάδειξη του τοπίου
4. Προστασία και δυναμική ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς
5. Άμβλυση της εποχικότητας
6. Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας του Τομέα του Τουρισμού και των συνεργειών, μέσα από την παροχή υψηλών υπηρεσιών ποιότητας
7. Προώθηση ενός χωροθετικού προτύπου που συμβάλλει στην ισόρροπη περιφερειακή ανάπτυξη και στην κοινωνική συνοχή, κυρίως σε επίπεδο τοπικής ανάπτυξης και απασχόλησης
8. Συνεισφορά στη μείωση των παραγόντων που επιδρούν στην κλιματική αλλαγή
9. Οικονομική Βιωσιμότητα και Τουρισμός

Για την καλύτερη κατανόηση των κριτηρίων και κυρίως την εξακρίβωση των αποτελεσμάτων της βαθμονόμησης δίνεται ο παρακάτω πίνακας επεξηγήσεων.

Πίνακας 10. Πίνακας επεξηγήσεων για την καλύτερη κατανόηση των κριτηρίων και κυρίως την εξακρίβωση των αποτελεσμάτων της βαθμονόμησης.

A/A	Τίτλος Κριτηρίου	Επεξήγηση
1	<i>Συνάφεια με τις κατευθύνσεις άλλων μορφών στρατηγικού σχεδιασμού</i>	Αξιολογείται η διασύνδεση τους με τις βασικές κατευθύνσεις των Ειδικών Χωροταξικών Πλαισίων για τη Βιομηχανία, για τις Υδατοκαλλιέργειες, για τις Α.Π.Ε. και με τα άλλα πλαίσια και πολιτικές όπως το Εθνικό Δίκτυο Προστατευόμενων Περιοχών αλλά και με δυνητικές πολιτικές, που προκύπτουν ως παράγωγα αντικείμενα της Κοινοτικής και Εθνικής Νομοθεσίας.
2	<i>Προστασία και ορθολογική αξιοποίηση των φυσικών πόρων</i>	Αξιολογείται η δυνατότητα αποτελεσματικής διαχείρισης και προστασίας των φυσικών πόρων, από την εφαρμογή κάθε εναλλακτικής δυνατότητας. Ειδικότερα αξιολογείται η προστασία και προαγωγή της βιοποικιλότητας και των οικοτόπων, η δυνατότητα προστασίας της εδαφικής ποιότητας, της αποτελεσματικής προστασίας από την υδατική ρύπανση, της

		βελτίωσης της ποιότητας των υδάτων και της δυνατότητας ορθολογικής διαχείρισης των υδατικών πόρων, της προστασίας της ποιότητας του αέρα σε εθνικό επίπεδο κ.λ.π.
3	Ορθολογική προστασία και ανάδειξη του τοπίου	Αξιολογείται η δυνατότητα προστασίας του ελληνικού τοπίου (ποιότητα, μοναδικότητα, ιδιαίτερα χαρακτηριστικά, διαφορετικότητα)
4	Προστασία και δυναμική ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς	Αξιολογείται η αποτελεσματική προστασία και ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς (συμπεριλαμβάνονται αρχαιολογικοί χώροι, μνημεία και ιστορικοί τόποι, προστατευόμενοι και εγκαταλελειμμένοι οικισμοί, αρχιτεκτονική κληρονομιά, άυλη πολιτιστική κληρονομιά)
5	Άμβλυνση της εποχικότητας	Αξιολογείται η σχέση και η συνδρομή στην επίτευξη του βασικού στόχου της άμβλυνσης της εποχικότητας του τουρισμού.
6	Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας του Τομέα του Τουρισμού και των συνεργειών, μέσα από την παροχή υπηρεσιών υψηλής ποιότητας	Αξιολογείται το επιλεγμένο μοντέλο ανάπτυξης του τουρισμού σε σχέση με την ανταπόκρισή του στις σύγχρονες ανάγκες, τις ευκαιρίες και τα αναπτυξιακά χαρακτηριστικά της χώρας αλλά και του παγκόσμιου ανταγωνισμού. Ιδιαίτερα εξετάζεται η ποιοτική παράμετρος στις παρεχόμενες υπηρεσίες.
7	Πρωώθηση ενός χωροθετικού προτύπου που συμβάλλει στην ισόρροπη περιφερειακή ανάπτυξη και στην κοινωνική συνοχή, κυρίως σε επίπεδο τοπικής ανάπτυξης και απασχόλησης	Αξιολογείται η σχέση και η συνδρομή στην περιφερειακή ανάπτυξη κυρίως με όρους κοινωνικής ευημερίας, αύξησης της απασχόλησης, σύνδεσης με την δράση των τοπικών κοινοτήτων τους άλλους φυσικούς και ανθρωπογενείς πόρους
8	Συνεισφορά στη μείωση των παραγόντων που επιδρούν στην κλιματική αλλαγή	Αξιολογείται η δυνατότητα μείωσης της κατανάλωσης ενέργειας, χρήσης εναλλακτικών μορφών ενέργειας και μείωσης εκπομπών CO ₂ , σε συνδυασμό με την προώθηση εναλλακτικού διαχειριστικού μοντέλου στις τουριστικές εγκαταστάσεις
9	Οικονομική Βιωσιμότητα και Τουρισμός	Αξιολογείται η σχέση και η συνδρομή στην επίτευξη βιώσιμου “επιχειρείν” με σύγχρονους όρους, ενταγμένο σε ένα ευρύτερο πλαίσιο μακροπρόθεσμα βιώσιμης και ανταγωνιστικής ανάπτυξης του Τομέα.

Κάθε σενάριο αξιολογείται με βάση τα ορισθέντα κριτήρια και βαθμολογείται με κλίμακα που ορίζεται σύμφωνα με τον πίνακα που ακολουθεί.

Πίνακας 11. Πίνακας επεξηγήσεων κριτηρίων των βασικών σεναρίων των εναλλακτικών δυνατοτήτων.

Σύμβολο	Χρήση / Ερμηνεία
++	Όταν διαπιστώνεται υψηλή κάλυψη του κριτηρίου
+	Όταν διαπιστώνεται επαρκής κάλυψη του κριτηρίου
?	Όταν υπάρχει δυσκολία εκτίμησης ως προς το κριτήριο
0	Όταν διαπιστώνεται ουδέτερη επίπτωση ως προς το κριτήριο
-	Όταν διαπιστώνεται αρνητική συνδρομή στην ικανοποίηση του κριτηρίου
--	Όταν διαπιστώνεται πολύ αρνητική συνδρομή στην ικανοποίηση του κριτηρίου

Ως προκρινόμενο σενάριο θεωρείται αυτό που στη βαθμονόμηση δέχεται την υψηλότερη κάλυψη (περισσότερα θετικά και λιγότερα αρνητικά).

6.2. Αξιολόγηση σεναρίων

Η αξιολόγηση των σεναρίων με τα προαναφερθέντα κριτήρια παρουσιάζεται στους πίνακες που ακολουθούν.

Πίνακας 12. Αξιολόγηση σεναρίων

Αξιολόγηση σεναρίου (1)			
Σενάριο 1: Μη παρέμβασης (do-nothing case)			
A/α	Κριτήρια αξιολόγησης	Εκτίμηση	Βαθμονόμηση
1	Συνάφεια με τις κατευθύνσεις άλλων μορφών στρατηγικού σχεδιασμού	Η συνέχιση της υπάρχουσας κατάστασης έρχεται σε αντίθεση με την σχεδιαζόμενη Εθνική Πολιτική στον τομέα του Χωροταξικού Σχεδιασμού και της Αειφόρου Ανάπτυξης. Προκύπτει ανάγκη εναρμόνισης με τα Εθνικά Χωροταξικά Πλαίσια της Υδατοκαλλιέργειας, των Α.Π.Ε. και της Βιομηχανίας, ώστε να εξασφαλισθεί η αναγκαία οριζόντια αμφίδρομη σχέση μεταξύ του τουρισμού και άλλων ήδη σχεδιασμένων χωροταξικών πολιτικών.	--
2	Προστασία και ορθολογική αξιοποίηση των φυσικών πόρων	Αν και η σχεδιασμένη ανάπτυξη της τουριστικής δραστηριότητας σε συνδυασμό με την αυξημένη προστασία του φυσικού περιβάλλοντος κινούνται προς την ορθή κατεύθυνση θα πρέπει να επικαιροποιηθεί όλο το κανονιστικό πλαίσιο , ώστε να εξασφαλισθεί προστασία αλλά και ορθολογική αξιοποίηση όλων των φυσικών πόρων.	-
3	Ορθολογική προστασία και ανάδειξη του τοπίου	Η ήδη σχεδιασμένη ανάπτυξη της τουριστικής δραστηριότητας αντιμετωπίζει τη διατήρηση του τοπίου της χώρας (σημαντικών χαρακτηριστικών, ποικιλίας και ποιότητας). Σε κάθε περίπτωση, η ανάπτυξη τουριστικών δραστηριοτήτων σε μη αναπτυγμένες τουριστικές περιοχές είναι πιθανό να έχει αρνητικές επιπτώσεις στο τοπίο, οι οποίες μπορούν να αντιμετωπισθούν μόνο αν τα μέτρα προστασίας και ανάδειξης, λαμβάνονται από την αρχή ως συστατικά στοιχεία του αναπτυξιακού σχεδιασμού.	?
4	Προστασία και δυναμική ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς	Με δεδομένο ότι η πολιτιστική κληρονομιά καταγράφεται ως βασικός τουριστικός πόρος ο οποίος χρήζει προστασίας και ανάδειξης, θεωρείται ως θετική η ήδη σχεδιασμένη ανάπτυξη της τουριστικής δραστηριότητας. Είναι σημαντικό όμως να αντιμετωπισθούν γραφειοκρατικές αγκυλώσεις οι οποίες θα επιτρέψουν την δημιουργική ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς και της σύγχρονης Ελληνικής δημιουργίας.	+
5	Άμβλυνση της εποχικότητας	Η άμβλυνση της εποχικότητας αποτελεί σημαντικό στόχο για τον ελληνικό τουρισμό και ιδιαίτερα με σύγχρονους όρους οικονομικής, κοινωνικής και περιβαλλοντικής βιωσιμότητας. Δεν θεωρείται ότι το υπάρχον πλαίσιο το εξασφαλίζει.	--

6	Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας του Τομέα του Τουρισμού και των συνεργειών, μέσα από την παροχή υπηρεσιών υψηλής ποιότητας	Για την ελληνική οικονομία, ο τουρισμός αποτελεί κεντρικό πυλώνα ανάπτυξης με σημαντική συνεισφορά στο Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν, στην απασχόληση και στις επενδύσεις. Για να τονωθεί η ανταγωνιστικότητα του Ελληνικού τουριστικού προϊόντος έναντι του υφιστάμενου ανταγωνισμού, θα πρέπει να περιοριστούν οι ελλείψεις σε υποδομές, να ενισχυθεί η ποιότητα, να αναδειχθούν νέες μορφές τουριστικής δραστηριότητας, να υπάρξει καινοτομία και διαφοροποίηση του τουριστικού προϊόντος στις διεθνείς αγορές. Με την υπάρχουσα κατάσταση δεν αντιμετωπίζεται το θέμα με επάρκεια.	-
7	Προώθηση ενός χωροθετικού προτύπου που συμβάλλει στην ισόρροπη περιφερειακή ανάπτυξη και στην κοινωνική συνοχή, κυρίως σε επίπεδο τοπικής ανάπτυξης και απασχόλησης	Η σημερινή κατάσταση οργάνωσης του Τομέα δεν εξυπηρετεί τους στόχους του Εθνικού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού. Δεν αξιοποιούνται πλήρως τα οικονομικά, κοινωνικά, αλλά και στρατηγικά εθνικά (βλέπε παραμεθόριες περιοχές, απομακρυσμένα νησιά) οφέλη που δύναται να προσφέρει η ανάπτυξη του τομέα, με τρόπο που θα εξασφαλίζει ισόρροπα την τοπική, κοινωνική, οικονομική και περιβαλλοντική διάσταση της, διαμορφώνοντας παράλληλα όρους (υπηρεσίες, υποδομές, τεχνογνωσία) για τη συνεχή ανατροφοδότησή της.	--
8	Συνεισφορά στη μείωση των παραγόντων που επιδρούν στην κλιματική αλλαγή	Δεν εκτιμάται πως θα υπάρξει συνεισφορά ως θετική συμβολή για την μείωση των παραγόντων που ενοχοποιούνται για την κλιματική αλλαγή, σε επίπεδο εθνικού χώρου. Είναι ιδιαίτερα σημαντικό να αντιμετωπισθούν τα θέματα της περιβαλλοντικής διαχείρισης των τουριστικών εγκαταστάσεων.	-
9	Οικονομική Βιωσιμότητα και Τουρισμός	Η σημερινή κατάσταση οργάνωσης του Τομέα δεν εξυπηρετεί τους στόχους της βιωσιμότητας του. Η εθνική τουριστική βιομηχανία παρουσιάζει το δυσμενέστερο δείκτη εποχικότητας πανευρωπαϊκά, συγκεντρώνοντας το 52% των επισκεπτών της σε διάστημα τριών μηνών, σημαντική υπερπροσφορά κλινών και φθίνουσα ζήτηση. Είναι σαφές ότι απαιτούνται ριζικά διαφορετικές προσεγγίσεις, οι οποίες θα αντιμετωπίσουν τις διαρθρωτικές αδυναμίες του Τομέα. Η μεταστροφή από τον μαζικό τουρισμό στον τουρισμό έντασης ποιότητας και εναλλακτικών μορφών - δραστηριοτήτων θα προσελκύσει μια τυπολογία τουριστών απολύτως χρήσιμη για την ελληνική πραγματικότητα. Ταυτόχρονα είναι αναγκαίο να υπάρξει ένα σαφές, αδιαμφισβήτητο, νομοθετικό πλαίσιο το οποίο θα αφορά στις σημαντικές επενδύσεις στον τομέα του τουρισμού.	--

Αξιολόγηση σεναρίου (2)			
Σενάριο 2: Οργάνωση του τομέα αποκλειστικά μέσω της ενίσχυσης λιγότερο αναπτυγμένων τουριστικά περιοχών.			
A/α	Κριτήρια αξιολόγησης	Εκτίμηση	Βαθμονόμηση
1	Συνάφεια με τις κατευθύνσεις άλλων μορφών στρατηγικού σχεδιασμού	Το συγκεκριμένο σενάριο, υιοθετεί την ριζική αλλαγή του αναπτυξιακού μοντέλου προκρίνοντας την οργάνωση του Τομέα αποκλειστικά μέσω της ενίσχυσης λιγότερο αναπτυγμένων τουριστικά περιοχών. Είναι πιθανό να δημιουργηθούν επικαλύψεις σε περιοχές που υφίσταται έντονη δραστηριότητα του πρωτογενή είτε του δευτερογενή τομέα	-
2	Προστασία και ορθολογική αξιοποίηση των φυσικών πόρων	Η στροφή στην τουριστική ανάπτυξη κατά κύριο λόγο στις λιγότερο αναπτυγμένες τουριστικά περιοχές θα θέσει σε κίνδυνο τους φυσικούς πόρους αυτών των περιοχών, αν δεν συνοδεύεται από ισχυρές κανονιστικές διατάξεις προστασίας	-
3	Ορθολογική προστασία και ανάδειξη του τοπίου	Η ενδεχόμενη επιλογή αυτού του σεναρίου, θα επέφερε αρνητικές επιπτώσεις και απώλεια αισθητικών αξιών εάν οι λιγότερο αναπτυγμένες περιοχές ταυτίζονταν με περιοχές ιδιαίτερου φυσικού κάλλους. Ο συνδυασμός αξιοποίησης ειδικών – εναλλακτικών μορφών τουρισμού και λήψης πρόνοιας ταυτόχρονα για την περιβαλλοντική προστασία μπορεί να συμβάλλει στην προστασία του τοπίου.	?
4	Προστασία και δυναμική ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς	Η εφαρμογή του σεναρίου αυτού, εκτιμάται πως θα επιδράσει θετικά στην προστασία και ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς στο σύνολο του εθνικού χώρου, εφόσον μάλιστα αυτή θα αντιμετωπίζεται ως τουριστικός πόρος που χρήζει προστασίας. Αναμένεται ιδιαίτερα θετική συνδρομή στην ανάδειξη τοπικών ιδιαιτεροτήτων και τοπικής αρχιτεκτονικής.	++
5	Άμβλυνση της εποχικότητας	Εκτιμάται ότι - υπό προϋποθέσεις - θα μπορούσε η επιλογή αυτή να συμβάλει θετικά στην άμβλυνση της εποχικότητας, η οποία αποτελεί καθοριστικής σημασίας ζητούμενο για τον ελληνικό τουρισμό. Ιδιαίτερα θετική για την καλύτερη χρονική κατανομή του τουριστικού δυναμικού από το εξωτερικό και των εσωτερικών παραθεριστών.	+
6	Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας του Τομέα του Τουρισμού και των συνεργειών, μέσα από την	Η ενδεχόμενη επιλογή αυτού του σεναρίου, - δεδομένου των υψηλών απαιτήσεων, σε λειτουργική ετοιμότητα θα επέφερε αρνητικές αρχικά επιπτώσεις για τις ήδη υφιστάμενες και λειτουργούσες μικρές και μεμονωμένες τουριστικές μονάδες, στη πορεία όμως θα μπορούσε να λειτουργήσει συσπειρωτικά και υγιώς ανταγωνιστικά, ιδιαίτερα σε θέματα	?

	παροχή υπηρεσιών υψηλής ποιότητας	ποιότητας.	
7	Προώθηση ενός χωροθετικού προτύπου που συμβάλλει στην ισόρροπη περιφερειακή ανάπτυξη και στην κοινωνική συνοχή, κυρίως σε επίπεδο τοπικής ανάπτυξης και απασχόλησης	Απέχει σημαντικά από τις αρχές της ισόρροπης ανάπτυξης και της Ολοκληρωμένης Διαχείρισης της τουριστικής ανάπτυξης καθώς καλείται να εφαρμοστεί περιορισμένα σε περιοχές λιγότερο αναπτυγμένες τουριστικά. Αυτό συνεπάγεται τη μη διάχυση των αποτελεσμάτων (θετικών και αρνητικών) στο σύνολο του εθνικού χώρου. Η συνδρομή στην περιφερειακή ανάπτυξη κυρίως με όρους κοινωνικής ευημερίας και αύξησης της απασχόλησης, αποκλειστικά για τις περιοχές εφαρμογής, υπό προϋποθέσεις, μπορεί να είναι και θετική.	+
8	Συνεισφορά στη μείωση των παραγόντων που επιδρούν στην κλιματική αλλαγή	Η εφαρμογή του 2 ^{ου} σεναρίου εμφανίζει ως εφικτή τη δυνατότητα μείωσης της κατανάλωσης ενέργειας, χρήσης εναλλακτικών μορφών ενέργειας και μείωσης εκπομπών CO ₂ , σε συνδυασμό όμως με την προώθηση και καθιέρωση εναλλακτικού διαχειριστικού μοντέλου στις νέες τουριστικές εγκαταστάσεις.	+
9	Οικονομική Βιωσιμότητα και Τουρισμός	Κρίσιμο στοιχείο για την οικονομική απόδοση του τουρισμού αποτελεί η αύξηση της κατανάλωσης, η οποία μπορεί να επιτευχθεί με ανταγωνιστικό και αποτελεσματικό τρόπο αν συνδυασθεί με την ποιοτική αναβάθμιση αλλά και τη διαφοροποίηση συνολικά του προσφερόμενου προϊόντος, με ανάπτυξη μορφών τουρισμού ειδικού ενδιαφέροντος. Αυτό απαιτεί την αναβάθμιση των προορισμών αλλά και την αναγκαιότητα για ολοκληρωμένες παρεμβάσεις στον ήδη αναπτυγμένο τουριστικό χώρο και στα υπάρχοντα καταλύματα και εν γένει στις υπάρχουσες τουριστικές υποδομές. Η ύπαρξη ειδικών υποδομών και εξειδικευμένου ανθρώπινου δυναμικού είναι απαραίτητες προϋποθέσεις για την παροχή των υπηρεσιών αυτών και δεν μπορούν να αντιμετωπίζονται από “προσωπικό ανειδίκευτο, βιομηχανικών προδιαγραφών”.	-

Αξιολόγηση σεναρίου (3)			
Σενάριο 3: Οργάνωση του τομέα αποκλειστικά και μόνο μέσω της θεσμοθέτησης ζωνών «τουριστικής ανάπτυξης» και οργανωμένων υποδοχέων τουριστικών δραστηριοτήτων.			
A/α	Κριτήρια αξιολόγησης	Εκτίμηση	Βαθμονόμηση
1	Συνάφεια με τις κατευθύνσεις άλλων μορφών στρατηγικού σχεδιασμού	Το συγκεκριμένο σενάριο, υιοθετεί ανάπτυξη του τομέα αποκλειστικά μέσα από τον περιορισμό της διάσπαρτης δόμησης τουριστικών εγκαταστάσεων σε περιοχές εκτός σχεδίων πόλεων και ορίων οικισμών, μέσω της θεσμοθέτησης ζωνών “τουριστικής ανάπτυξης” και “οργανωμένων υποδοχέων τουριστικών δραστηριοτήτων”, επιλογή η οποία θα μπορούσε να είναι σύμφωνη με τα θεσμοθετημένα χωροθετικά πλαίσια και η οποία θα μπορούσε να προσφέρει σημαντικές κατευθύνσεις στον υποκείμενο σχεδιασμό σε περιφερειακό επίπεδο.	--
2	Προστασία και ορθολογική αξιοποίηση των φυσικών πόρων	Ο σχεδιασμός και η χωροθέτηση των τουριστικών δραστηριοτήτων με μείωση της διασποράς δραστηριοτήτων στο χώρο αναμένεται να έχουν θετικές επιπτώσεις για την προστασία των εδαφικών πόρων. Οι επιπτώσεις στις ειδικές ζώνες εκτιμάται ότι μπορούν να περιοριστούν σημαντικά με τη λήψη των κατάλληλων μέτρων. Κρίσιμη παραμένει η ανάγκη ιδιαίτερης προστασίας όταν οι ζώνες αυτές είναι ενταγμένες σε περιοχές υψηλού περιβαλλοντικού ενδιαφέροντος.	-
3	Ορθολογική προστασία και ανάδειξη του τοπίου	Αναμένεται ότι θα συμβάλει θετικά στη διατήρηση σημαντικών χαρακτηριστικών και της ποικιλίας και ποιότητας του τοπίου της χώρας. Σε κάθε περίπτωση, η ανάπτυξη τουριστικών δραστηριοτήτων σε χώρους πέραν των ήδη ανεπτυγμένων, στις οποίες περιλαμβάνονται και φυσικές περιοχές, είναι πιθανό να έχουν αρνητικές επιπτώσεις στο τοπίο, οι οποίες μπορούν να περιοριστούν σημαντικά μόνο εφόσον λαμβάνονται τα κατάλληλα μέτρα.	-
4	Προστασία και δυναμική ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς	Η ενδεχόμενη επιλογή αυτού του σεναρίου δεν θεωρείται ότι θα συμβάλει στην αποτελεσματική προστασία και ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς και ιδιαίτερα στην ανάδειξη των αρχαιολογικών χώρων, των μνημείων και ιστορικών τόπων, των προστατευόμενων και εγκαταλελειμμένων οικισμών, της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς εν γένει, αλλά και της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς, αφού η τουριστική ανάπτυξη μόνο μέσα από την θεσμοθέτηση ζωνών “τουριστικής ανάπτυξης” και “οργανωμένων υποδοχέων τουριστικών δραστηριοτήτων” δεν συνδέεται συνήθως με τις τοπικές	-

		οικονομίες και το πολιτισμικό τους υπόβαθρο.	
5	Άμβλυνση της εποχικότητας	Η διεθνής πρακτική έχει αποδείξει ότι η άμβλυνση της εποχικότητας δεν αντιμετωπίζεται με τεράστια συγκροτήματα αποκομμένα από περιοχές που κατοικούνται όλο το χρόνο και από τις τοπικές κοινωνίες.	--
6	Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας του Τομέα του Τουρισμού και των συνεργειών, μέσα από την παροχή υπηρεσιών υψηλής ποιότητας	Θεωρώντας ως καθοριστικό παράγοντα για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας του τουριστικού τομέα την Ολοκληρωμένη Διαχείριση της τουριστικής ανάπτυξης μέσα από ποιοτική αναβάθμιση και διαφοροποίηση του συνολικά προσφερόμενου προϊόντος, με ανάπτυξη και μορφών τουρισμού ειδικού ενδιαφέροντος που βασίζονται σε εξειδικευμένες δραστηριότητες, δεν θεωρείται ότι η προώθηση αυτού του σεναρίου την εξασφαλίζει. Θετική μπορεί να είναι μόνο στη κατεύθυνση της παροχής υπηρεσιών υψηλής ποιότητας.	--
7	Προώθηση ενός χωροθετικού προτύπου που συμβάλλει στην ισόρροπη περιφερειακή ανάπτυξη και στην κοινωνική συνοχή, κυρίως σε επίπεδο τοπικής ανάπτυξης και απασχόλησης	Απέχει και αυτό το σενάριο σημαντικά από τις αρχές της ισόρροπης ανάπτυξης και της Ολοκληρωμένης Διαχείρισης της τουριστικής ανάπτυξης καθώς καλείται να εφαρμοστεί επιλεκτικά σε προκαθορισμένες ζώνες. Παράλληλα απαιτεί εκπόνηση μελετών κατώτερου επιπέδου χωροταξικού σχεδιασμού, γεγονός που κάνει δύσκολη την εκτίμηση. Η προσπάθεια για σχεδιασμένη ανάπτυξη των ήδη ανεπτυγμένων τουριστικών περιοχών, αναμένεται να βελτιώσει την κοινωνική συνοχή στις περιοχές παρέμβασης λόγω της άρσης των αβεβαιοτήτων και της παροχής βελτιωμένων συνθηκών διαβίωσης σε αυτές. Αντίστροφα όμως, η περιορισμένη διάχυση των ωφελειών του τουρισμού σε άλλες περιοχές της χώρας μπορεί να λειτουργήσει αρνητικά σε σχέση με την κοινωνική συνοχή σε διαπεριφερειακό επίπεδο, γεγονός το οποίο εκτιμάται ότι θα επηρεάσει αρνητικά το συνολικό ισοζύγιο.	--
8	Συνεισφορά στη μείωση των παραγόντων που επιδρούν στην κλιματική αλλαγή	Η ένταση στη χρήση ενέργειας σε συνδυασμό με τη διατήρηση του μοντέλου του μαζικού τουρισμού εκτιμάται πως δεν θα συνεισφέρει αποτελεσματικά στη βελτίωση της υφιστάμενης κατάστασης σε τοπικό επίπεδο, μεταφέροντας μάλιστα τα σχετικά προβλήματα σε εθνικό, σε σχέση με όλους τους παράγοντες που επιδρούν στην κλιματική αλλαγή.	-
9	Οικονομική Βιωσιμότητα και Τουρισμός	Πρωθεί την διευθέτηση συγκρούσεων με άλλους χρήστες του κοινού χώρου και πόρων, δημιουργώντας παράλληλα ένα σαφές πλαίσιο ανάπτυξης, το οποίο με τη θεσμοθέτησή του θα συμβάλλει στην ελαχιστοποίηση του επενδυτικού ρίσκου, σε ότι αφορά στο ζήτημα της	+

		χωροθέτησης και αδειοδότησης των εγκαταστάσεων στο μέλλον. Σε πλεονεκτική θέση θα είναι οι περιοχές για τις οποίες θα έχουν καθορισθεί οι αναπτυξιακές ζώνες.	
Αξιολόγηση σεναρίου (4)			
Σενάριο 4: Ολοκληρωμένη χωροταξική οργάνωση του τομέα στο σύνολο της χώρας			
A/α	Κριτήρια αξιολόγησης	Εκτίμηση	Βαθμονόμηση
1	Συνάφεια με τις κατευθύνσεις άλλων μορφών στρατηγικού σχεδιασμού	Δεδομένου ότι το Ε.Π.Χ.Σ.Α.Α.Τ., αφορά δραστηριότητες του τριτογενούς τομέα και μπορεί να συνδυάζει δραστηριότητες ή και να αντλεί χρήση πόρων, από τα άλλα υφιστάμενα ειδικά χωροταξικά πλαίσια, τα οποία αφορούν στον πρωτογενή τομέα (βιομηχανία, υδατοκαλλιέργειας, Α.Π.Ε), η συσχέτιση του με αυτά αφορά ισότιμα και στο επίπεδο αποφυγής συγκρούσεων χρήσεων γης και τη διευθέτησή τους, αλλά και στο επίπεδο δορυφόρων και συνοδών χρήσεων και παραγωγής αξίας και υπεραξίας από τις δραστηριότητες του πρωτογενούς τομέα. Ο παραπάνω στόχος – στα πλαίσια του Ε.Π.Χ.Σ.Α.Α.Τ. - εξυπηρετείται:α) από την οριζόντια διασύνδεση, με τα ειδικά χωροταξικά πλαίσιαβ) από τη διατύπωση κατευθύνσεων, για συνύπαρξη παράλληλων ή κοινών δραστηριοτήτων, λαμβάνοντας υπόψη τις κατευθύνσεις και των άλλων ειδικών πλαισίων χωροταξικού σχεδιασμού. Άρα η συνάφεια με τις κατευθύνσεις άλλων μορφών στρατηγικού σχεδιασμού είναι σαφής, απαιτεί όμως προσθήκη πρόσθετων όρων και κριτηρίων για τη χωροθέτηση οργανωμένων υποδοχέων τουριστικών δραστηριοτήτων, ολοκληρωμένων και σύνθετων τουριστικών καταλυμάτων, ώστε να μην απολεσθεί η χρησιμότητα και η αποτελεσματικότητα του Ε.Π.Χ.Σ.Α.Α.Τ.	+
2	Προστασία και ορθολογική αξιοποίηση των φυσικών πόρων	Η σχεδιασμένη ανάπτυξη της τουριστικής δραστηριότητας, η προστασία των πλέον ευαίσθητων περιοχών και η προώθηση οργανωμένων μορφών χωροθέτησης των δραστηριοτήτων κινούνται προς την κατεύθυνση της προστασίας του βιολογικού κεφαλαίου της χώρας. Με την έγκαιρη λήψη των κατάλληλων μέτρων οι επιπτώσεις στους φυσικούς πόρους αναμένονται περιορισμένες και αναστρέψιμες.	+
3	Ορθολογική προστασία και ανάδειξη του τοπίου	Η σχεδιασμένη ανάπτυξη της τουριστικής δραστηριότητας αναμένεται ότι θα συμβάλει θετικά στη διατήρηση σημαντικών χαρακτηριστικών τόσο της ποικιλίας όσο και της ποιότητας του τοπίου της χώρας. Σε κάθε περίπτωση, η ανάπτυξη τουριστικών	+

		δραστηριοτήτων σε χώρους πέραν των ήδη ανεπτυγμένων, στις οποίες περιλαμβάνονται και φυσικές περιοχές, είναι πιθανό να έχουν αρνητικές επιπτώσεις στο τοπίο, οι οποίες μπορούν να περιοριστούν σημαντικά εφόσον τηρηθούν οι σχετικές διατάξεις του Πλαισίου	
4	Προστασία και δυναμική ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς	Η διάχυση της τουριστικής δραστηριότητας με τις κατά περίπτωση αρμόζουσες μορφές στο σύνολο του εθνικού χώρου εκτιμάται πως θα επιδράσει ιδιαίτερα θετικά στην προστασία και ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς, με ισότιμη έμφαση στην ανάδειξη των προβλεπόμενων και μη πολιτιστικών πόρων της χώρας. Ιδιαίτερα αυτό θα επιτευχθεί αν συνδυαστεί αποτελεσματικά η τουριστική ανάπτυξη με τις ειδικές μορφές τουρισμού και ιδιαίτερα με αυτές που συνδέονται αναπόσπαστα με την αξιοποίηση του πολιτιστικού αποθέματος, της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς κ.λ.π.	+
5	Άμβλυνση της εποχικότητας	Η άμβλυνση της εποχικότητας αποτελεί σημαντικό στόχο για τον ελληνικό τουρισμό και ιδιαίτερα με σύγχρονους όρους οικονομικής, κοινωνικής και περιβαλλοντικής βιωσιμότητας. Το προτεινόμενο μοντέλο ολοκληρωμένης χωροταξικής οργάνωσης εξασφαλίζει προϋποθέσεις για την καλύτερη προσέγγιση αυτού του στόχου, αφού προσφέρει προσπάθεια διαφοροποίησης τουριστικού προϊόντος και καλύτερης κατανομής του τουρισμού στον χρόνο.	+
6	Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας του Τομέα του Τουρισμού και των συνεργειών, μέσα από την παροχή υπηρεσιών υψηλής ποιότητας	Οι βασικές παράμετροι της εθνικής στρατηγικής για τον τουρισμό παραμένουν να είναι η προάσπιση και η ανάδειξη των αξιών και του τρόπου ζωής των Ελλήνων, η δημιουργική ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς και της σύγχρονης Ελληνικής δημιουργίας, ο σεβασμός και η ορθολογική αξιοποίηση των φυσικών πόρων, η ανάπτυξη της εξωστρέφειας των επιχειρήσεων, η παροχή υπηρεσιών υψηλής ποιότητας, η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας, η ισόρροπη ανάπτυξη και η δίκαιη κατανομή των εισοδημάτων. Στα πλαίσια αυτά, η τουριστική ταυτότητα της χώρας βασίστηκε σε εννέα στρατηγικούς άξονες: Ήλιος και θάλασσα, θαλάσσιος τουρισμός, πολιτιστικός τουρισμός, περιηγητικός τουρισμός, τουρισμός φύσης, τουρισμός υγείας, τουρισμός συνεδρίων και κινήτρων και πολιτισμός πόλεων. Εκτιμάται ότι το σύνολο των αξόνων αυτών μπορεί να εξυπηρετηθεί από την ολοκληρωμένη χωροταξική οργάνωση του τομέα στο σύνολο της χώρας.	+
7	Πρωώθηση ενός χωροθετικού προτύπου που συμβάλλει στην ισόρροπη περιφερειακή ανάπτυξη	Η εναλλακτική αυτή δυνατότητα βασίζεται στην κατεύθυνση του σχεδιασμού της πρωώθησης της ανάπτυξης του τομέα μέσω της αρχής της υπεύθυνης και ισότιμης μεταχείρισης μεταξύ χρηστών κοινού χώρου και πόρων, είτε σε	++

	και στην κοινωνική συνοχή, κυρίως σε επίπεδο τοπικής ανάπτυξης και απασχόλησης	- Αναπτυγμένες τουριστικά περιοχές - Αναπτυσσόμενες τουριστικά περιοχές - Περιοχές με περιθώρια ανάπτυξης μορφών ειδικού και εναλλακτικού τουρισμού. Διασφαλίζονται στο μέγιστο δυνατό βαθμό την σύνδεση του τουρισμού με την τοπική οικονομία οι υφιστάμενες θέσεις εργασίας διατηρούνται και δημιουργούνται οι προϋποθέσεις για την ανάπτυξη νέων.	
8	Συνεισφορά στη μείωση των παραγόντων που επιδρούν στην κλιματική αλλαγή	Δεν εκτιμάται πως θα υπάρξει επηρεασμός των παραγόντων που ευθύνονται για την κλιματική αλλαγή, σε επίπεδο εθνικού χώρου.	0
9	Οικονομική Βιωσιμότητα και Τουρισμός	Το 4^ο σενάριο με την ευελιξία που το χαρακτηρίζει, παρέχει σημαντικές δυνατότητες εφαρμογής αποτελεσματικών μέτρων προστασίας, εφόσον εξισορροπείται η σχέση περιβαλλοντικών και χωροταξικών κριτηρίων και η δραστηριότητα του Τομέα, προτείνεται ως συνάρτηση της φέρουσας ικανότητας του συστήματος και της ανάγκης εφαρμογής της εθνικής στρατηγικής για την τουριστική ανάπτυξη. Η χωρική οργάνωση των τουριστικών δραστηριοτήτων με έμφαση στην προώθηση των οργανωμένων χωροθετήσεων, στην προστασία των πιο ευαίσθητων περιοχών από τη διάσπαρτη δόμηση και στην επίλυση συγκρούσεων χρήσεων γης, η παροχή ικανοποιητικών διεξόδων τουριστικής ανάπτυξης όλων των τύπων και μεγεθών, καθώς και η αποσαφήνιση θεμάτων σχετικών με τους κανόνες και όρους ανάπτυξης τουριστικών δραστηριοτήτων, με κριτήριο την φέρουσα ικανότητα των συστημάτων η το αποδεκτό επίπεδο αλλαγής, εκτιμάται πως θα έχουν ιδιαίτερα θετική επίδραση τόσο ως προς τη δημιουργία ασφαλέστερου επενδυτικού κλίματος, όσο και εν γένει σε σχέση με τα υλικά περιουσιακά στοιχεία και τη βιώσιμη οικιστική ανάπτυξη, σε εθνικό επίπεδο.	+

6.3. Αποτελέσματα αξιολόγησης σεναρίων

Η συνοπτική αξιολόγηση των σεναρίων παρουσιάζεται στον πίνακα που ακολουθεί:

Πίνακας 13. Συνοπτική αξιολόγηση σεναρίων

Συνοπτική παρουσίαση αποτελεσμάτων αξιολόγησης										
N. σεναρίων	Περιγραφή σεναρίων	Βαθμολογία								
		1	2	3	4	5	6	7	8	9
1.	Μη παρέμβασης (do-nothing case)	--	-	?	+	--	-	--	-	--
2.	Οργάνωση του τομέα αποκλειστικά μέσω της ενίσχυσης λιγότερο τουριστικά αναπτυγμένων περιοχών.	-	-	?	++	+	?	+	+	-
3.	Οργάνωση του τομέα αποκλειστικά και μόνο μέσω της θεσμοθέτησης ζωνών «τουριστικής ανάπτυξης» και οργανωμένων υποδοχέων τουριστικών δραστηριοτήτων.	--	-	-	-	--	--	--	-	+
4.	Ολοκληρωμένη χωροταξική οργάνωση του τομέα στο σύνολο της χώρας	+	+	+	+	+	+	++	0	+

Όπως, αποδεικνύεται από τα παραπάνω η προτεινόμενη «Ολοκληρωμένη χωροταξική οργάνωση του τομέα στο σύνολο της χώρας», αποτελεί το σενάριο το οποίο προκρίνεται στη συγκριτική αξιολόγηση που προηγήθηκε. Εκτός από την απολύτως αναμενόμενη πρόκρισή του σε σχέση με το πρώτο σενάριο της «μη παρέμβασης», αποδεικνύεται ότι υπερτερεί σημαντικά και σε σχέση με το 2^ο σενάριο «Οργάνωση του τομέα αποκλειστικά μέσω της ενίσχυσης λιγότερο τουριστικά αναπτυγμένων περιοχών και σε σχέση με το 3^ο σενάριο «Οργάνωση του τομέα αποκλειστικά και μόνο μέσω της θεσμοθέτησης ζωνών «τουριστικής ανάπτυξης» και οργανωμένων υποδοχέων τουριστικών δραστηριοτήτων» .

Εκτιμάται ότι το προκρινόμενο σενάριο εξυπηρετεί τις βασικές συνιστώσες των Ειδικών πλαισίων χωροταξικού σχεδιασμού που είναι η προστασία του περιβάλλοντος, η ισότητα και η κοινωνική συνοχή καθώς και η οικονομική ανάπτυξη. Ειδικότερα, ανταποκρίνεται στο δύσκολο έργο της ισόρροπης ανάπτυξης σε σχέση με τους άλλους ιδιαίτερους σημαντικούς τομείς όπως είναι το περιβάλλον, ο πρωτογενής και ο δευτερογενής τομέας , ο πολεοδομικός σχεδιασμός, η περιφερειακή ανάπτυξη, η δημόσια υγεία και η προστασία των καταναλωτών.

Κεφάλαιο 7. Περιγραφή περιβάλλοντος Ελλάδος

Στο κεφάλαιο 7 περιγράφεται η κατάσταση του περιβάλλοντος της περιοχής μελέτης και στις αλληλεπιδράσεις που αναπτύσσονται με την τουριστική δραστηριότητα. Ως περιοχή μελέτης, ορίζεται το σύνολο της ελληνικής επικράτειας.

7.1. Περιγραφή φυσικού περιβάλλοντος – γενικά στοιχεία

Η Ελλάδα καταλαμβάνει το νοτιότερο τμήμα της Βαλκανικής (ή της Ελληνικής ή του Αίμου) Χερσονήσου. Η έκταση της ανέρχεται σε 131.944 τ.χλμ.. Απ' αυτά τα 106.777,76 τ.χλμ. (80,39%) ανήκουν στο ηπειρωτικό τμήμα και τα 25.166,24 τ.χλμ. (19,078%) στο νησιώτικο τμήμα της Χώρας. Οι ακτές της έχουν μήκος περίπου 16.000 χλμ και παρουσιάζουν μεγάλη ποικιλία γεωλογικών σχηματισμών και πετρωμάτων.

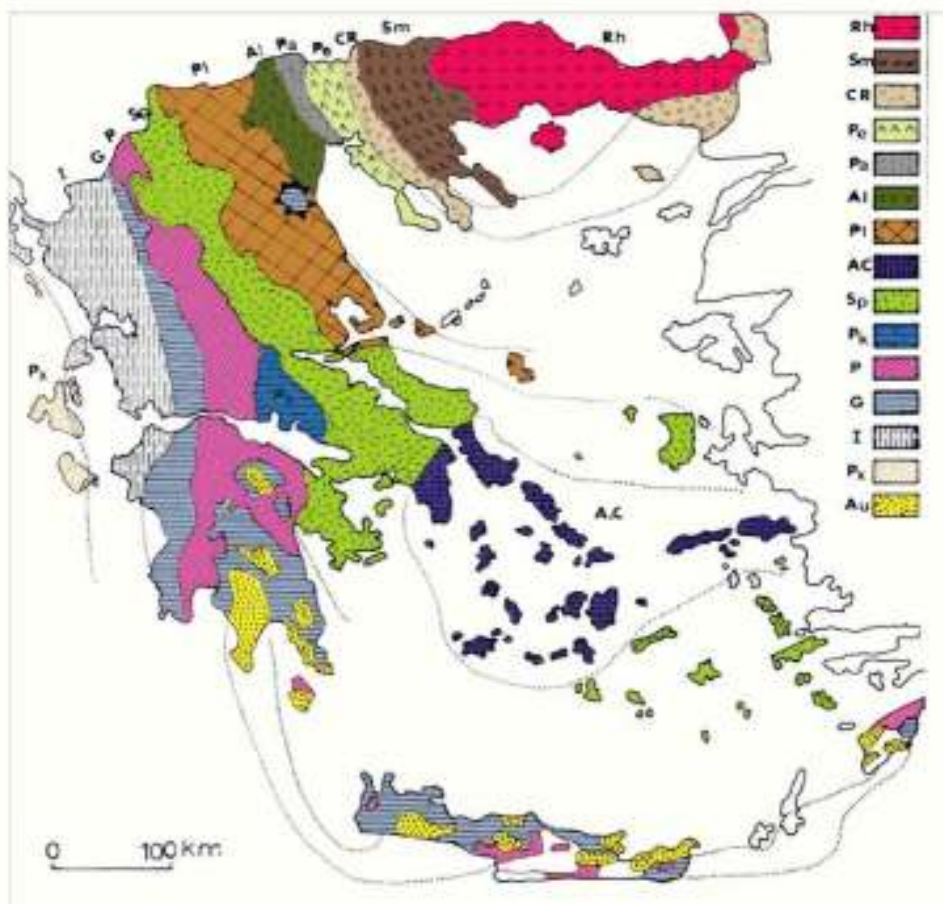
Η Ελλάδα παρουσιάζει εξαιρετικά πολύπλοκο οριζόντιο και κάθετο διαμελισμό, εξαιτίας πολυάριθμων παραγόντων (γεωλογικοί και κλιματολογικοί), οι οποίοι επέδρασαν κατά τη διάρκεια των παρελθόντων γεωλογικών αιώνων. Η διαφορετική σύσταση του υποστρώματος, ο ορεινός χαρακτήρας της χώρας, που έχει ως αποτέλεσμα το έντονο εδαφικό ανάγλυφο, η παρουσία των περίπου 48 κορυφών, με ύψος πάνω από 2.000 m, το μεγάλο μήκος των ακτών και οι πολυάριθμες χερσόνησοι και τα νησιά, συμβάλλουν στην μεγάλη ποικιλία του φυσικού τοπίου.

7.2. Χερσαίο περιβάλλον – Γεωλογία – Έδαφος

Στη διαμόρφωση της γεωλογικής δομής της Ελλάδας συνέβαλε η δράση πολλών διεργασιών, οι οποίες έλαβαν χώρα κατά τη διάρκεια της γεωλογικής ιστορίας της περιοχής.

Ο ελληνικός χώρος είναι δημιούργημα του Αλπικού γεωτεκτονικού κύκλου, όπως άλλωστε ολόκληρη η Νότια Ευρώπη. Οι ελληνικές οροσειρές ανήκουν στο Δειναρικό κλάδο του Αλπικού συστήματος, υποδιαιρούνται σε γεωτεκτονικές ζώνες, καθεμία από τις οποίες συνίσταται από ορισμένη στρωματογραφική διαδοχή των ιζημάτων της, από τους ιδιαίτερους λιθολογικούς χαρακτήρες της και από την ιδιαίτερη τεκτονική συμπεριφορά της, στοιχεία γενικά που εξαρτώνται από την παλαιογεωγραφική θέση της.

Οι γεωτεκτονικές ζώνες της Χώρας μας (εικόνα 2) είναι: η μάζα της Ροδόπης και η Σερβομακεδονική μάζα, που συνιστούν την Ελληνική Ενδοχώρα και οι Εσωτερικές Ελληνίδες (Περιοδική Ζώνη, Ζώνη Αξιού, Πελαγονική Ζώνη και Υποπελαγονική Ζώνη), που τοποθετούνται μεταξύ της Ελληνικής Ενδοχώρας και των εξωτερικών Ελληνίδων.

Εικόνα 2. Γεωτεκτονικό σχήμα Ελληνικών ζωνών (Mountrakis et al., 1983).

Τα 2/3 της Ελλάδας είναι λοφώδη και ορεινά με απότομες κλίσεις και περισσότερο από το 40% του εδάφους υπερβαίνει τα 500m ύψος. Τα νησιά καλύπτουν περίπου το 20% του εδάφους, το 70% των ακτών είναι βραχώδης και τα 2/3 των μεγαλύτερων αστικών κέντρων εντοπίζονται σε παράκτιες περιοχές.

Τα εδάφη χαρακτηρίζονται από χαμηλού περιεχομένου οργανική ουσία, γεγονός το οποίο προκαλεί δομική υποβάθμιση και εδαφική διάβρωση. Οι απότομες κλίσεις σε συνδυασμό με την αυξανόμενη καταστροφή της φυσικής βλάστησης (λόγω δασικών πυρκαγιών, καλλιέργειας, υπερβόσκησης) έχουν προκαλέσει σοβαρή διάβρωση των εδαφών στα ορεινά.

Βάσει των εδαφολογικών ιδιοτήτων, του κλίματος και της τοπογραφίας, η έκταση του εδάφους με πιθανώς υψηλή ποιότητα αντιπροσωπεύει το 19% του συνολικού εδάφους, ενώ 18% είναι έδαφος μέτριας ποιότητας και 57% είναι έδαφος χαμηλής ποιότητας. Ένα μεγάλο μέρος του εδάφους χαμηλής ποιότητας χρησιμοποιείται για τα παραδοσιακά συστήματα καλλιέργειας, που είναι σημαντικά στη διατήρηση των χαρακτηριστικών των Μεσογειακών Τοπίων.

Οι σημαντικότεροι κίνδυνοι που αντιμετωπίζει το χερσαίο περιβάλλον είναι:

- **Η ρύπανση λόγω διάχυσης:** παρατηρείται συνήθως στις μεγάλες πόλεις λόγω της ατμοσφαιρικής απόθεσης των εκπομπών από την κυκλοφορία και τη βιομηχανική δραστηριότητα
- **Η ρύπανση από τοπικές πηγές:** παρατηρείται στις περιοχές με ανάρμοστη διάθεση στερεών αποβλήτων.
- **Η μείωση της εδαφολογικής οργανικής ουσίας:** γεγονός το οποίο προκαλεί τη δομική υποβάθμιση και διάβρωση του εδάφους καθώς επίσης και ελλείμματα αζώτου, που χαρακτηρίζουν το 87% των καλλιεργούμενων εδαφών.
- **Η διάβρωση: λόγω του απότομου εδάφους** (49% της επιφάνειας έχει κλίση μεγαλύτερη του 10%) η χώρα αντιμετωπίζει προβλήματα διάβρωσης.
- **Η ερημοποίηση:** λόγω της διάβρωσης, της υποβάθμισης και μείωσης των βροχοπτώσεων.

7.3. Βιοποικιλότητα – Πανίδα – Χλωρίδα

7.3.1. Γενικά

Βιοποικιλότητα είναι η ποικιλία των ζώντων οργανισμών κάθε προέλευσης, συμπεριλαμβανομένων, μεταξύ άλλων, των χερσαίων, θαλάσσιων και άλλων υδατικών οικοσυστημάτων, καθώς και των οικολογικών πλεγμάτων στα οποία αυτοί ανήκουν (Σύμβαση για τη Βιοποικιλότητα, άρθρο 2). Στην έννοια της βιοποικιλότητας συμπεριλαμβάνεται η ποικιλία μεταξύ ατόμων του ίδιου είδους, μεταξύ ειδών και μεταξύ οικοσυστημάτων. Η

βιοποικιλότητα αντανακλά την πολυπλοκότητα της ζωής, την κατάσταση του οικοσυστήματος και έχει άμεση σχέση με τη λειτουργία και τη δυναμική τους.

Η Ελλάδα, αν και χώρα μικρή σε έκταση, παρουσιάζει αξιοσημείωτη βιοποικιλότητα. Σε ορισμένες ομάδες οργανισμών (π.χ. πτηνά, ερπετά, κ.α.), ο αριθμός των ειδών ανά μονάδα επιφάνειας είναι μεγαλύτερος απ' ό τι σ' άλλες ευρωπαϊκές χώρες με μεγαλύτερο μέγεθος. Η συγκεκριμένη ποικιλομορφία οφείλεται:

- στη γεωγραφική θέση της Ελλάδας,
- στην ποικιλία των κλιματικών τύπων,
- στο έντονο ανάγλυφο και στην ποικιλομορφία των οικοσυστημάτων,
- στο μεγάλο αριθμό νησιών και βραχονησίδων,
- στην ποικιλία των γεωλογικών υποστρωμάτων και των εδαφικών σχηματισμών.

7.3.2. Χλωρίδα και βλάστηση

Χερσαία χλωρίδα

Από το σύνολο της έκτασης της Ελλάδας, το 24,6% καλύπτεται από μερικώς δασοσκεπείς εκτάσεις, 19% από δάση, 13,3 από χορτολίβαδα, 3,3% από αλπικές εκτάσεις, 2,1% από φρυγανότοπους και 2,1% από εσωτερικά ύδατα.

Η Ελληνική χλωρίδα περιλαμβάνει 6.437 taxa (βάση δεδομένων της Flora Hellenica) και ο αριθμός των αυτόχθονων ειδών υπολογίζεται ότι είναι περίπου 5.700. Αν σ' αυτά προστεθούν και τα αλλόχθονα (μη εγκλιματισμένα), ο συνολικός αριθμός των ειδών μπορεί να υπερβαίνει τα 5.850. Ο υψηλός αριθμός των αυτόχθονων ειδών της ελληνικής χλωρίδας κατατάσσει τη χώρα μας στις πρώτες θέσεις έναντι των άλλων χωρών της Ευρώπης, λαμβάνοντας υπόψη ότι, η χλωρίδα της Δανίας και της Μ. Βρετανίας αποτελείται από περίπου 1.300 και 2.200 είδη, αντίστοιχα.

Από το σύνολο των 5.700 αυτόχθονων αγγειωδών ειδών της ελληνικής χλωρίδας περί τα 750 είναι ενδημικά αποκλειστικά του ελληνικού χώρου. Ποσοστό ενδημισμού περί το 13,2%, το οποίο θεωρείται από τα υψηλότερα της Ευρώπης. Σύμφωνα με τα στοιχεία που παρατίθενται στο Βιβλίο ερυθρών δεδομένων των σπάνιων και απειλούμενων φυτών της Ελλάδας, ο αριθμός των ειδών (και υποειδών) τα οποία απειλούνται σύμφωνα με τα κριτήρια της Διεθνούς Ένωσης για τη Διατήρηση της Φύσης (IUCN) ανέρχονται στα 300.

Θαλάσσια χλωρίδα (φυτοβένθος)

Η θαλάσσια χλωρίδα του πυθμένα διακρίνεται σε δύο βασικές κατηγορίες, στα μακροφύκη και στα θαλάσσια αγγειόσπερμα (φανερόγαμα) (εικόνα 3). Τα μακροφύκη δεν έχουν βλαστούς, φύλλα, ρίζες, δεν σχηματίζουν σπέρματα, άνθη ή καρπούς σε αντίθεση με τα ανώτερα φυτά τόσο στη ξηρά όσο και στη θάλασσα (θαλάσσια αγγειόσπερμα).

Εικόνα 3. Η χλωρίδα των ελληνικών θαλασσών: Α) Μακροφύκη, Β) Αγγειόσπερμα – *Posidonia oceanica* (Κ. Τσιάμης).

Τα μακροφύκη των ελληνικών θαλασσών εκτιμώνται σε 550 taxa, η πλειοψηφία των οποίων βρίσκεται σε βάθη μέχρι 10 μ, σε πυκνότητες που μπορεί να κυμαίνονται από 10 μέχρι 45 είδη/0,04 τμ. αναπτύσσονται κυρίως σε σταθερά υποστρώματα (π.χ. βράχους) με το δίσκο προσκόλλησης. Διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στα παράκτια οικοσυστήματα και κάποια από αυτά αποτελούν δείκτες της ποιότητας των υδάτων.

Τα θαλάσσια αγγειόσπερμα των ελληνικών θαλασσών αποτελούνται από 4 είδη (*Posidonia oceanica*, *Cymodocea nodosa*, *Zostera noltii* και *Halophila stipulacea*). Από τα παραπάνω, το πιο γνωστό είναι το είδος *P. oceanica* (Ποσειδωνία), εξαιτίας των λειμώνων (υποθαλάσσια λιβάδια) που σχηματίζει. Τα λιβάδια της Ποσειδωνίας διαδραματίζουν ιδιαίτερα σημαντικό ρόλο για την υποθαλάσσια ζωή των παράκτιων περιοχών, καθώς σταθεροποιούν τον αμμώδη ή ιλυώδη πυθμένα και προσφέρουν καταφύγιο και τροφή σε πληθώρα υδρόβιων οργανισμών. Έχουν καταγραφεί πάνω από 400 φυτικά και 1.000 ζωικά είδη, τα οποία είναι διαβιούν μόνιμα ή περιστασιακά στα λιβάδια της Ποσειδωνίας. Γι αυτό το λόγο, οι λειμώνες του είδους *P. oceanica* αποτελούν τύπο οικοτόπου προτεραιότητας (1120) με βάση την Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (NATURA) και προστατεύονται από τη Σύμβαση της Βαρκελώνης.

7.3.3. Πανίδα

Μέχρι σήμερα έχουν καταγραφεί 23.130 είδη ζώων της ξηράς και των γλυκών υδάτων της Ελλάδας και περίπου 3.500 είδη των θαλασσών. Αν συνυπολογιστούν τα είδη που ενώ έχουν καταγραφεί, δε περιλαμβάνονται στους σημερινούς καταλόγους και ότι τα μεγαλύτερα κενά γνώσης αφορούν στα ασπόνδυλα, εκτιμάται ότι αν μελετηθεί πλήρως το σύνολο των ειδών της πανίδας στην Ελλάδα, αυτή θα ανέρχεται σε 50.000 είδη περίπου. Όπως και στη χλωρίδα, έτσι και στην πανίδα της Χώρας υψηλό είναι το ποσοστό ενδημισμού, το οποίο ανέρχεται στο 17,1%.

Σύμφωνα με τα στοιχεία από το Κόκκινο Βιβλίο των Απειλούμενων Ζώων της Ελλάδας (2010), από 422 είδη των σπονδυλόζων που αξιολογήθηκαν (40% του συνόλου των σπονδυλόζων της Ελλάδας), 171 είδη (40,52% αυτών που αξιολογήθηκαν και 15% του συνολικού αριθμού των σπονδυλόζων της Ελλάδας) εντάχθηκαν σε κατηγορία κινδύνου. Όσον αφορά στα ασπόνδυλα, από τα 591 είδη (αποτελεί μικρό μόλις μέρος του συνόλου) που αξιολογήθηκαν, τα 297 (50,25%) εντάχθηκαν σε κατηγορία κινδύνου.

Θαλάσσια πανίδα

Στο σύνολο 1.160 ειδών μαλακίων των ελληνικών θαλασσών που έχουν καταγραφεί μέχρι σήμερα, 771 είδη ανήκουν στα γαστερόποδα, 308 είδη στα δίθυρα μαλάκια και 47 στα κεφαλόπουλα. Όσον αφορά στα καρκινοειδή δεκάποδα έχουν καταγραφεί 250 είδη, ενώ ο συνολικός αριθμός των καταγεγραμμένων ειδών ιχθύων των ελληνικών θαλασσών ανέρχεται στα 467 είδη, από τα οποία περίπου 19% είναι ενδημικά της Μεσογείου.

Στα θαλάσσια θηλαστικά των ελληνικών θαλασσών έχουν καταγραφεί 6 μόνιμα (Ζωνοδέλφινο, Ρινοδέλφινο, Κοινό Δελφίνι, Ζιφιός, Φουσητήρας, Σταχτοδέλφινο) και 2 περιστασιακά (Πτεροφάλαινα και φώκαινα) είδη κητωδών, καθώς και 1 είδος φώκιας (*Monachus monachus*). Επίσης έχουν καταγραφεί 3 είδη (*Caretta caretta*, *Chelonia mydas*, *Dermechelys coriacea*) θαλάσσιων ερπετών (θαλάσσιες χελώνες).

Πανίδα των εσωτερικών νερών

Η πανίδα των ψαριών των εσωτερικών επιφανειακών υδάτων της Ελλάδας, περιλαμβάνει 154 είδη (υπάρχουν αναφορές για 2 επιπλέον είδη – *Zingel balcanicus*, *Knipowitschia ranizae*- οι οποίες δεν έχουν επιβεβαιωθεί), από τα οποία 29 είναι ξενικά και 125 αυτόχθονα. Από τα αυτόχθονα ή γηγενή 83 είναι ενδημικά, ποσοστό ενδημισμού 66,4%, από τα υψηλότερα στην Ευρώπη.

Όσον αφορά στα καρκινοειδή (δεκάποδα) των εσωτερικών νερών, σύμφωνα με τις δημοσιευμένες εργασίες, στη Χώρα μας εντοπίζονται 2 είδη γαρίδων (*Atyaephyra desmarestii* και *Palaemonetes antennarius*), 4 είδη καβουριών του γένους *Potamon* (*P. fluviatile*, *P. potamios*, *P. ibericum* και *P. rhodium*) και 4 είδη караβίδων (*Astacus astacus*, *Astacus leptodactylus*, *Austrapotamobius torrentium*, *Pacifastacus leniusculus*), από τα οποία το *P. leniusculus* εισήχθη στην Ελλάδα από τη Β. Ευρώπη στις αρχές της δεκαετίας του 1980 στη λίμνη Άγρια, με σκοπό να αντικαταστήσει αυτόχθονους πληθυσμούς караβίδων που είχαν πληγεί από την ασθένεια «πανώλη των караβίδων».

Ξενικά θαλάσσια είδη

Η παρουσία ξενικών ειδών στις ελληνικές θάλασσες είναι συνεχής και ο κατάλογός τους συνεχώς επικαιροποιείται. Σύμφωνα με τις πιο πρόσφατες αναφορές (2007), έχουν καταγραφεί περί τα 155 ξενικά είδη αλλά επειδή ο ρυθμός εισαγωγής έχει αυξηθεί τα τελευταία χρόνια, ο παραπάνω αριθμός αναμένεται να αυξηθεί. Ειδικότερα, την τελευταία πενταετία παρατηρείται

ασυνήθιστη αύξηση της παρουσίας (κυρίως στην ανατολική Μεσόγειο) ξενικών ειδών που εισέρχονται από τη Διώρυγα του Σουέζ (Λεσσεψιανοί μετανάστες).

Η επίδραση των ξενικών οργανισμών στα υδάτινα οικοσυστήματα είναι νωρίς να προσδιοριστεί, παρόλα αυτά οι εκτιμήσεις των επιστημόνων είναι δυσοίωνες. Η επίδραση των εν λόγω οργανισμών στα τροφικά πλέγματα σε συνδυασμό με την ήδη επιβαρυνόμενη κατάσταση των υδάτινων οικοσυστημάτων, δημιουργεί εν γένει επικίνδυνες καταστάσεις με απρόβλεπτες συνέπειες.

Από τα πιο γνωστά ξενικά είδη της Μεσογείου (και των ελληνικών θαλασσών) αποτελούν το μακροφύκος *Caulerpa racemosa*, το οποίο δρα ανταγωνιστικά του είδους *Posidonia oceanica* και το «τοξικό» ψάρι *Lagocephalus sceleratus*.

Ορνιθοπανίδα

Η ορνιθοπανίδα της Ελλάδας χαρακτηρίζεται ως πλούσια, τόσο σε ενδημικά όσο και σε μεταναστευτικά είδη. Σύμφωνα με την Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία, έχουν καταγραφεί 436 σπάνια είδη πτηνών, τα οποία κατανέμονται στις παρακάτω κατηγορίες:

- Κατηγορία Α: περιλαμβάνει είδη που έχουν παρατηρηθεί σε άγρια κατάσταση μετά από την 01/01/1950. Έχουν καταγραφεί 431 είδη.
- Κατηγορία Β: περιλαμβάνει είδη που έχουν παρατηρηθεί σε άγρια κατάσταση μετά από το 1800 και μέχρι το 1949. Έχουν καταγραφεί 4 είδη: Φρανκολίνος (*Francolinus francolinus*), Χλαμυδόγαλος (*Chlamydotis undulata*), Λευκόφθαλμος (*Larus leucophthalmus*), Περιστερόκοτα του Pallas (*Syrnhaptis paradoxus*).
- Κατηγορία C: περιλαμβάνει είδη απελευθερωμένα, είδη που δραπέτευσαν και έχουν δημιουργήσει βιώσιμο αναπαραγωγικό πληθυσμό ή πουλιά που προέρχονται από πληθυσμό κατηγορίας C άλλης χώρας. Στην κατηγορία αυτή εντάσσεται ένα είδος, η Κοκκινοπέρδικα (*Alectoris rufa*).

7.3.4. Θαλάσσιοι μικροοργανισμοί (πλαγκτό)

Το πλαγκτό περιλαμβάνει μικροσκοπικούς οργανισμούς που έχουν προσαρμοστεί να ζουν σε αιώρηση στο νερό και υπόκεινται κυρίως σε παθητική μετακίνηση με τα ρεύματα. Αποτελεί μια δυναμική κοινωνία από φυτά (φυτοπλαγκτό), ζώα (ζωοπλαγκτό), βακτήρια (βακτηριοπλαγκτό), μύκητες και ιούς.

Είναι δύσκολο να προσδιοριστεί ποσοτικά η αφθονία των θαλάσσιων μικροοργανισμών, εξαιτίας της μεγάλης ποικιλομορφίας τους.

Το επιστημονικό ενδιαφέρον για το ρόλο των θαλάσσιων μικροοργανισμών έχει αυξηθεί σημαντικά τα τελευταία χρόνια και αυτό γιατί οι εν λόγω οργανισμοί συμμετέχουν σε διεργασίες, που μέχρι πρότινος είχαν υποεκτιμηθεί ή ήταν άγνωστες και άρχισαν να μελετώνται ενδελεχώς λόγω των περιβαλλοντικών μεταβολών. Κάποιες από τις συγκεκριμένες διεργασίες είναι:

- ο κύκλος των θρεπτικών αλάτων,
- ο κύκλος του άνθρακα,
- η πρωτογενής παραγωγή,
- η δέσμευση του ατμοσφαιρικού αζώτου,
- η δέσμευση του CO₂ από την ατμόσφαιρα, κ.α.

Οι θαλάσσιοι μικροοργανισμοί, επειδή αποτελούν τη βάση της τροφικής αλυσίδας, επηρεάζουν (αν όχι καθορίζουν) την παραγωγικότητα των υδάτινων οικοσυστημάτων, γεγονός το οποίο έχει άμεση σχέση με τις ανθρωπογενείς δραστηριότητες. Επιπλέον, δημιουργούν περιβαλλοντικά επεισόδια, συχνά σε παράκτιες περιοχές, με αρνητικές επιπτώσεις στις ανθρωπογενείς δραστηριότητες (π.χ. τουρισμός) και στο περιβάλλον γενικότερα. Τέτοια φαινόμενα είναι:

- η μαζική αύξηση μεδουσών, η οποία παρατηρείται κυρίως τους θερινούς μήνες του έτους και επηρεάζει πολλές τουριστικές περιοχές της χώρας μας,
- η μαζική αύξηση του φυτοπλαγκτού (εικόνα 3), καλείται άνθηση φυτοπλαγκτού ή ερυθρά παλίρροια, η οποία μπορεί να καταστεί επιβλαβής (γι' αυτό καλούνται και επιβλαβείς ανθήσεις φυκών) είτε σ' άλλους υδρόβιους οργανισμούς είτε στον άνθρωπο, μέσω π.χ. της κατανάλωσης αλιευμάτων που έχουν συσσωρεύσει φυκοτοξίνες.

Εικόνα 4. Μαζική αύξηση φυτοπλαγκτού στην παραλιακή ζώνη της Θεσσαλονίκης (ΝΕΑΡΧΟΣ, 2012).

7.4. Υδάτινο περιβάλλον

7.4.1. Μεσόγειος Θάλασσα

Η Μεσόγειος θάλασσα (εικόνα 5) καταλαμβάνει μία έκταση της τάξης των $2,5 \times 10^6$ τ.χλμ.. Παρουσιάζει πλάτος 3.800 χλμ από τα ανατολικά προς τα δυτικά και εμφανίζει ΒΑ απόσταση περί τα 900 χλμ μεταξύ της Γαλλίας και της Αλγερίας. Αντιστοιχεί στο 0,8% της θαλάσσιας επιφάνειας του πλανήτη και καταλαμβάνει περίπου το 0,25% του όγκου του νερού των ωκεανών.

Εικόνα 5. Μεσόγειος θάλασσα (Google Earth, 2012).

Η Μεσόγειος αποτελεί το απομεινάρι της Τηθύος, η οποία αποτελούσε τη μεγάλη θάλασσα της Γης κατά τον Κρητιδικό αιώνα. Σήμερα, αποτελεί μια κλειστή θάλασσα, με μέσο βάθος περί τα 1.500 m, που ενώνεται με τον Ατλαντικό ωκεανό από το στενό του Γιβραλτάρ, πλάτους 15 χλμ και βάθους 290 m, με τη Μαύρη θάλασσα από τα στενά των Δαρδανελίων, μέγιστου πλάτους 7 χλμ και μέσου βάθους 55 m και με την Ερυθρά θάλασσα μέσω της διώρυγας του Σουέζ.

Η Μεσόγειος χαρακτηρίζεται από υψηλά ποσοστά εξάτμισης κυρίως κατά την επίδραση ψυχρών και ξηρών ανέμων, με αποτέλεσμα να παρατηρείται έλλειμμα νερού της τάξης των 2.500 κυβ. χλμ/έτος. Το συγκεκριμένο έλλειμμα καλύπτεται κυρίως από την είσοδο υδάτινων μαζών από τον Ατλαντικό Ωκεανό και από τη Μαύρη θάλασσα, ενώ η ανταλλαγή υδάτων από τη Διώρυγα του Σουέζ θεωρείται ελάχιστη. Για το συγκεκριμένο λόγο, ο εκτιμώμενος χρόνος παραμονής του νερού στη Μεσόγειο κρίνεται υψηλός και κυμαίνεται μεταξύ 75 και 100 χρόνια. Εξαιτίας των στενών του Γιβραλτάρ (μέγιστο βάθος 290 μ), οι υδάτινες μάζες που εισέρχονται στη Μεσόγειο από τον Ατλαντικό είναι θερμότερες και χαμηλότερης αλατότητας σε σχέση αυτών που εξέρχονται, με αποτέλεσμα στην ουσία η Μεσόγειος να «εξάγει» αλάτι και να «εισάγει» θερμότητα.

Επισημαίνεται ότι, από το 1950 παρατηρούνται μεταβολές των φυσικών χαρακτηριστικών των υδάτινων μαζών της Μεσογείου. Ειδικότερα, παρατηρείται αύξηση της θερμοκρασίας και της αλατότητας της δυτικής Μεσογείου κατά 0,13°C και 0,04 psu, αντίστοιχα. Οι αιτίες του συγκεκριμένου φαινομένου δεν έχουν πλήρως διευκρινιστεί, ώστε να αξιολογηθεί αν οι εν λόγω μεταβολές είναι αποτέλεσμα της παγκόσμιας κλιματικής αλλαγής ή της μείωσης των ποσοτήτων των γλυκών νερών που εισέρχονται στη Μεσόγειο (π.χ. από τον ποταμό Νείλο μετά την κατασκευή του φράγματος του Aswan το 1970) ή συνδυασμός τους.

Η θαλάσσια ζωή της Μεσογείου αντικατοπτρίζει τις μεταβολές των αβιοτικών χαρακτηριστικών (π.χ. χαμηλές τιμές θρεπτικών) και των γεωλογικών φαινομένων που έχουν λάβει χώρα στη διάρκεια του χρόνου (π.χ. φαινόμενα απομόνωσης, ξηρασίας). Σε γενικές γραμμές η θαλάσσια ζωή της Μεσογείου χαρακτηρίζεται από χαμηλή βιομάζα και υψηλή ποικιλομορφία (βιοποικιλότητα). Περιλαμβάνει το 7% της γνωστής θαλάσσιας πανίδας και το 18% της παγκόσμιας θαλάσσιας χλωρίδας, με σύνολο περί τα 10.000 ως 12.000 θαλάσσια είδη, 28% των οποίων είναι ενδημικά (εντοπίζονται μόνο στη Μεσόγειο). Το πιο χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί το θαλάσσιο φανερόγαμο (Αγγειόσπερμο) *Posidonia oceanica*, το οποίο σχηματίζει μεγάλα λιβάδια μέχρι και τα 40 μ βάθος, διαδραματίζοντας έτσι ιδιαίτερα σημαντικό ρόλο στη θαλάσσια ζωή των παράκτιων οικοσυστημάτων.

7.4.2. Ελληνικός θαλάσσιος χώρος

Ο πυθμένας των ελληνικών θαλασσών χαρακτηρίζεται από μια σύνθετη μορφολογία, εξαιτίας των γεωλογικών φαινομένων που έχουν λάβει χώρα στην ανατολική Μεσόγειο. Ο ελληνικός θαλάσσιος χώρος (εικόνα 6) καταλαμβάνει περίπου 264.000 τ.χλμ., αποτελεί το 64% της ελληνικής επικράτειας και διακρίνεται σε δύο βασικές θαλάσσιες περιοχές: το Αιγαίο πέλαγος (ανατολικά) και το Ιόνιο πέλαγος (δυτικά).

Εικόνα 6. Ελληνικός θαλάσσιος χώρος (NASA,2012).

Το Αιγαίο πέλαγος είναι μία από τις τέσσερις (4) κύριες θαλάσσιες περιοχές της ανατολικής Μεσογείου (οι υπόλοιπες 3 είναι η Αδριατική, το Ιόνιο και η θάλασσα της Λεβαντίνης). Ο συνολικός όγκος του Αιγαίου εκτιμάται σε $8,1 \times 10^{13}$ κυβ. μ. και καταλαμβάνει έκτασης της τάξης των $1,8 \times 10^{11}$ τ.μ., έχοντας μέσο βάθος 450 μ.

Το Αιγαίο μπορεί να διακριθεί σε δύο (2) κύρια μέρη: στο βόρειο – κεντρικό Αιγαίο, το οποίο αντιστοιχεί στη θαλάσσια έκταση από τις βόρειες ακτές της ενδοχώρας ως το πλάτωμα

(plateau) των Κυκλάδων και στο νότιο Αιγαίο (αναφέρεται και ως Κρητικό πέλαγος), το οποίο αντιστοιχεί στη θαλάσσια περιοχή νότια των Κυκλάδων και μέχρι την Κρήτη. Οι δύο συγκεκριμένες περιοχές στην ουσία είναι απομονωμένες από την ισοβαθή των 350 m και κάτω, εξαιτίας του πλατώματος των Κυκλάδων νήσων και γι αυτό το λόγο δεν πραγματοποιούνται μεταξύ τους, άμεσες ανταλλαγές βαθέν υδάτινων μαζών.

Το βόρειο – κεντρικό Αιγαίο χαρακτηρίζεται από την παρουσία τεσσάρων (4) βαθέν λεκανών. Τη λεκάνη που εκτείνεται μεταξύ των περιοχών του Άθως και των Σποράδων με μέγιστο βάθος 1.476 m, τη λεκάνη της Λήμνου, με μέγιστο βάθος 1.469 m, τη λεκάνη της Σκύρου με μέγιστο βάθος 1.077 m και τη λεκάνη της Χίου, με μέγιστο βάθος 1.219 m. Το νότιο Αιγαίο παρουσιάζει το μεγαλύτερο βάθος σ' όλο το Αιγαίο πέλαγος (2.557 m), το οποίο εντοπίζεται στη θαλάσσια περιοχή ΒΔ της Καρπάθου.

Το Ιόνιο πέλαγος διακρίνεται στο βόρειο και νότιο τμήμα με όριο το ρήγμα της Κεφαλονιάς. Το βόρειο τμήμα θεωρείται συνέχεια της Αδριατικής και χαρακτηρίζεται ως μία εκτεταμένη μικρού βάθους περιοχή σε αντίθεση με το νότιο τμήμα του Ιονίου πελάγους, το οποίο χαρακτηρίζεται από μεγάλα βάθη (>4.000 m), εξαιτίας των ενεργών ρηγμάτων.

Παράκτια οικοσυστήματα

Η παράκτια ζώνη της Ελλάδας υπολογίζεται σε πάνω από 16.000 χλμ μήκος, καλύπτοντας μία συνολική έκταση 330.000 στρεμμάτων περίπου και χαρακτηρίζεται από ποικιλία υδατικών συστημάτων, εξαιτίας των ιδιαίτερων γεωμορφολογικών και κλιματικών χαρακτηριστικών της Ελλάδας. Φιλοξενεί το 50% του πληθυσμού της Χώρας και το σημαντικότερο μέρος της βιομηχανικής δραστηριότητας.

Ο κυρίαρχος τύπος της παράκτιας ζώνης της Χώρας είναι οι βραχώδεις ακτές, καταλαμβάνοντας έκταση μεγαλύτερη του 70% της ακτογραμμής της. Η πανίδα και η χλωρίδα στις εν λόγω περιοχές χαρακτηρίζεται ως πλούσια, καθώς η μεγάλη επιφάνεια των βράχων δημιουργεί ιδανικές συνθήκες για την ανάπτυξη βιοκοινωνιών με μεγάλο αριθμό ειδών. Από την άλλη, η ομαλή ακτογραμμή της Χώρας, εξαιτίας των φυσικών χαρακτηριστικών της, συγκεντρώνει τις περισσότερες ανθρώπινες δραστηριότητες και τη συσσώρευση του πληθυσμού, ιδιαίτερα τους καλοκαιρινούς μήνες.

Στην παράκτια ζώνη απαντώνται ένας σημαντικός αριθμός εκβολικών οικοσυστημάτων και λιμνοθαλασσών (και αλυκών):

- Παρατηρούνται οχτώ (8) μεγάλα δέλτα ποταμών, τα οποία καταλαμβάνουν έκταση περίπου 105 τ.χλμ.. Από τη συγκεκριμένη έκταση, το 60% προέρχεται από φυσικές διεργασίες, το 34% είναι μερικώς επηρεασμένα από φυσικές διαδικασίες και 6% έχει δημιουργηθεί μέσω της ανθρώπινης παρέμβασης. Τα συγκεκριμένα οικοσυστήματα παρουσιάζουν σημαντική οικολογική αξία καθώς φιλοξενούν έναν πολύ μεγάλο αριθμό ειδών υδρόβιας αλλά και χερσαίας πανίδας και χλωρίδας.
- Εντοπίζονται 76 λιμνοθάλασσες, καλύπτοντας έκταση περί 345 τ.χλμ.. Οι περισσότερες λιμνοθάλασσες καταγράφονται στην Περιφέρεια ΑΝ. Μακεδονίας Θράκης, ενώ όσον αφορά στην εκτιμώμενη έκταση, τη μεγαλύτερη κάλυψη παρουσιάζει η Περιφέρεια της Δυτικής Ελλάδας. Πρόκειται για σχετικά ρηχές μεγάλης έκτασης περιοχές, οι οποίες διαχωρίζονται από την ανοιχτή θάλασσα από διαδοχικές νησίδες άμμου μεταξύ των οποίων υπάρχουν στενά ανοίγματα με τα οποία λαμβάνει χώρα η ανανέωση των νερών με τη θάλασσα. Οι λιμνοθάλασσες χρησιμοποιούνται από πολλούς υδρόβιους οργανισμούς ως χώροι αναπαραγωγής, θρέψης, αύξησης, προστασίας και για το λόγο αυτό συγκεντρώνουν ένα σημαντικό αριθμό παρυδάτιας πανίδας. Η πλειοψηφία των εν λόγω περιοχών συγκαταλέγεται στο δίκτυο NATURA 2000.

Οι πιέσεις που δέχονται οι λιμνοθάλασσες σχετίζονται σε μεγάλο βαθμό με τη ρύπανση γεωργικής προέλευσης, τα αστικά λύματα σε ορισμένες παράκτιες περιοχές, τη μείωση της εισροής γλυκού νερού, την αποστράγγιση (μερική ή ολική), όπως στη Δράνα στο δέλτα του Έβρου και στην ελλιπή εφαρμογή ολοκληρωμένων σχεδίων διαχείρισης. Η ανθρώπινη πίεση στα οικοσυστήματα των λιμνοθαλασσών είναι πιο περιορισμένη σ' αυτές με μόνιμα εγκατεστημένους και παραγωγικούς αλιευτικούς συνεταιρισμούς ή άλλους φορείς, ενώ αντίθετα παρατηρείται ότι οι λιμνοθάλασσες που στερούνται αλιευτικής δραστηριότητας υφίστανται δραστική μείωση της συνολικής τους επιφάνειας και της περιβαλλοντικής τους ποιότητας.

Φυσικο-χημικά χαρακτηριστικά των Ελληνικών θαλασσών

Συνθήκες κυματισμού

Η χωρική κατανομή του μέσου μηνιαίου κύματος στην ελληνική επικράτεια παρουσιάζεται στην εικόνα 6.5, η οποία είναι αποτέλεσμα εφαρμογής του μοντέλου WAM (Wave Model) κατά τη διάρκεια των ετών 1993 – 2003. Επισημαίνεται ότι, οι κύριοι άνεμοι επικράτησης στο Αιγαίο

είναι οι βόρειοι και ακολουθούν ως προς τη συχνότητα οι νότιοι. Οι ανατολικοί και δυτικοί άνεμοι παρουσιάζουν πολύ μικρότερη συχνότητα παρουσίας.

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα των μετρήσεων, το μεγαλύτερο ύψος κύματος (1,4 m) μετρήθηκε τους χειμερινούς και φθινοπωρινούς μήνες, στη θαλάσσια περιοχή του Κρητικού πελάγους (ΝΔ και ΝΑ), ενώ οι χαμηλότερες τιμές (<0,3 m) παρατηρούνται πλησίον των παράκτιων περιοχών τους εαρινούς και καλοκαιρινούς μήνες.

Παλίρροια

Τα παλιρροιακά φαινόμενα στη Μεσόγειο είναι αποτέλεσμα της αλληλεπίδρασης των τοπικών αστρονομικών δυνάμεων και μέρος του παλιρροιακού κύματος που εισέρχεται στη Μεσόγειο από τον Ατλαντικό. Το συγκεκριμένο γεγονός, παράγει παλιρροιακά κύματα περί τα 10 cm σε περιοχές όπως το Β. Αιγαίο και την Αδριατική, ενώ σε άλλες όπως στα στενά του Ευρίπου στην Εύβοια παρατηρούνται πιο έντονα φαινόμενα (αναπτύσσονται ταχύτητες μέχρι και 4,4 m/sec).

Θρεπτικά στοιχεία

Στο θαλασσίνο νερό, εκτός από τα κύρια ιόντα, βρίσκεται σε διαλυτή μορφή μια κατηγορία ουσιών, οι οποίες λόγω της αξιοποίησής των από τους φωτοσυνθετικούς οργανισμούς ως δομικά και λειτουργικά υλικά, χαρακτηρίζονται ως θρεπτικά άλατα. Στην κατηγορία αυτή ανήκουν τα άλατα του αζώτου (NO_2^- , NO_3^- και NH_4^+), του φωσφόρου (PO_4^{3-}) και του πυριτίου (SiO_2^{2-}). Η περιεκτικότητα του θαλασσινού νερού στις ουσίες αυτές παρουσιάζει σημαντικές χωρικές και χρονικές μεταβολές και χαρακτηρίζει την τροφική τους κατάσταση.

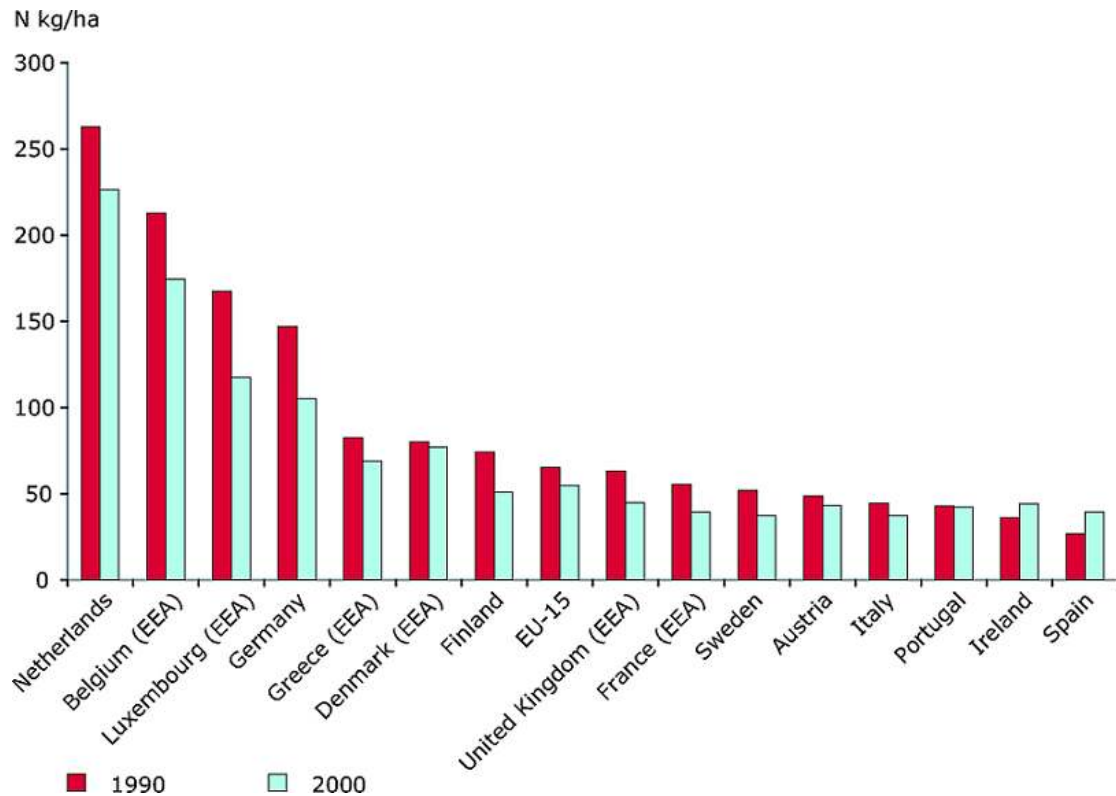
Τα θρεπτικά στοιχεία (κυρίως ανόργανης και σε μικρότερο βαθμό οργανικής προέλευσης) διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην παραγωγικότητα ενός υδάτινου οικοσυστήματος καθώς αποτελούν απαραίτητα στοιχεία για την αύξηση των φωτοσυνθετικών οργανισμών. Υψηλές συγκεντρώσεις θρεπτικών αλάτων παρατηρούνται κατά κανόνα σε νερά παράκτιων περιοχών και εκβολικά συστήματα καθώς και σε μεγάλα βάθη (πλησίον του πυθμένα). Κατά τη διάρκεια του έτους, υψηλές συγκεντρώσεις θρεπτικών αλάτων παρατηρούνται τη χειμερινή περίοδο σε συνθήκες ανάμειξης της στήλης του νερού και προς τα μέσα φθινοπώρου όταν ολοκληρώνεται η θερμική στρωμάτωση της στήλης του νερού.

Η τροφική κατάσταση των υδάτινων μαζών αξιολογείται βάσει της περιεκτικότητας αυτών σε θρεπτικά άλατα αλλά και της ανάλογης διαθεσιμότητας αυτών. Συνήθως τα άλατα αζώτου και φωσφόρου στις θάλασσες αποτελούν περιοριστικούς παράγοντες για την παραγωγή φυτικής

βιομάζας (πρωτογενής παραγωγή). Αντίθετα, το πυρίτιο δεν φαίνεται να αποτελεί περιοριστικό παράγοντα για όλους του φυτικούς οργανισμούς παρά μόνο για τα διάτομα. Υψηλές συγκεντρώσεις και κατάλληλη αναλογία των στοιχείων N και P στο θαλασσινό νερό προάγουν την αύξηση της φυτικής βιομάζας και συμβάλλουν στη δημιουργία ευτροφικών συνθηκών με τα γνωστά προβλήματα. Η κυριότερη πηγή εμπλουτισμού του θαλασσινού νερού σε θρεπτικά άλατα είναι: οι εισροές γλυκού νερού από τη στεριά και οι βροχοπτώσεις.

Το άζωτο (N) προσλαμβάνεται από τους φυτικούς οργανισμούς υπό μορφή ανόργανων αλάτων. Εξαιρέση αποτελούν οι προκαρυωτικοί οργανισμοί (Κυανοφύκη ή Κυανοβακτήρια), οι οποίοι είναι σε θέση να αφομοιώσουν ατμοσφαιρικό άζωτο (N_2). Τα νιτρικά (NO_3-N), νιτρώδη (NO_2-N) και αμμωνιακά (NH_4-N) ιόντα αποτελούν τις κυριότερες ενώσεις αζώτου που χρησιμοποιούνται από τους υδρόβιους φωτοσυνθετικούς οργανισμούς. Οι συγκεντρώσεις των επιμέρους ενώσεων στα νερά παράκτιων περιοχών αλλά και στην ανοιχτή θάλασσα κυμαίνονται σε διαφορετικά επίπεδα. Κατά κανόνα τα νιτρικά και αμμωνιακά ιόντα βρίσκονται σε υψηλότερα επίπεδα από τα νιτρώδη. Σύμφωνα με τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Περιβάλλοντος (European Environmental Agency - EEA), όσον αφορά στις συνολικές συγκεντρώσεις αζώτου, για την Ελλάδα παρατηρήθηκε μείωση στις ποσότητες του αζώτου το 2000 σε σχέση με τον προηγούμενο χρόνο (1999), όπως συνέβη και στις περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες για τις παράκτιες περιοχές. Οι συγκεντρώσεις του αζώτου το 2000 ήταν 69 Kg/ha περίπου σε εθνικό επίπεδο (εικόνα 7).

Τα πλαγκτικά μικροφύκη προτιμούν τα ορθοφωσφορικά ιόντα (PO_4-P) από τις υπόλοιπες ενώσεις του φωσφόρου στο νερό. Στις παράκτιες και ανοιχτές περιοχές της Ελλάδας, δεν παρατηρείται μεταβολή των συγκεντρώσεων των ορθοφωσφορικών κατά τη διάρκεια του χειμώνα σύμφωνα με στοιχεία του ΕΕΑ. Ο φώσφορος είναι συνήθως ο περιοριστικός παράγοντας της πρωτογενούς παραγωγής και ως εκ τούτου ο παράγοντας κλειδί για την τροφική κατάσταση ενός υδάτινου συστήματος. Και αυτό γιατί, αν και ταξινομείται στα έξι κύρια θρεπτικά στοιχεία, είναι το πιο σπάνιο στο φλοιό της γης. Επιπλέον, είναι σχετικά αδιάλυτος και καθιζάνει εύκολα με σίδηρο, αργύλιο και ασβέστιο ενώ ταυτόχρονα δε διαθέτει αέρια δεξαμενή στην ατμόσφαιρα όπως το άζωτο. Η συγκέντρωση των φωσφορικών ιόντων στο νερό εξαρτάται από τις εποχιακές διακυμάνσεις της τροφοδοσίας (εξωτερική και εσωτερική), τη βιολογική πρόσληψη και τις χημικές και βιολογικές μετατροπές που υφίσταται στο υδάτινο οικοσύστημα.

Εικόνα 7. Συγκεντρώσεις αζώτου σε ευρωπαϊκές χώρες (European Environmental Agency, 2011).

Εκτός από τις ενώσεις του φωσφόρου και του αζώτου, σημαντικό ρόλο στην παραγωγικότητα των υδάτινων οικοσυστημάτων διαδραματίζει και το πυρίτιο, το οποίο αποτελεί δομικό υλικό (κυτταρικό τοίχωμα) των κυττάρων μιας από τις σημαντικότερες ομάδες φυτοπλαγκτικών οργανισμών (Διάτομα) και κατ' επέκταση αποτελεί περιοριστικό παράγοντα ανάπτυξης των συγκεκριμένων οργανισμών. Βασική πηγή τροφοδοσίας πυριτίου στα νερά αποτελεί ο φλοιός της γης.

7.4.3. Εσωτερικά ύδατα (Λίμνες, ποτάμια)

Επιφανειακά ύδατα

Η Ελλάδα, με έκταση 131.990 τ.χλμ. παρουσιάζει έντονο ανάγλυφο, περιορισμένη ενδοχώρα και μεγάλο ανάπτυγμα ακτών. Αποτέλεσμα της ιδιόμορφης αυτής γεωμορφολογικής διάρθρωσης είναι η πολυδιάσπαση του χώρου σε μικρές λεκάνες απορροής. Η Χώρα καλύπτεται με επιφανειακούς υδατικούς πόρους συνολικής επιφάνειας γύρω στα 2.200 τ.χλμ. (ποσοστό κάλυψης 1,6%). Από αυτά οι φυσικές και οι τεχνητές λίμνες καλύπτουν έκταση περίπου 956 τ.χλμ. (47,2%), οι ποταμοί έχουν μήκος 4.268 χλμ. και οι εκβολές ποταμών με τα δέλτα τους καλύπτουν έκταση περίπου 723 τ.χλμ. (35,7%).

Η Ελλάδα διαθέτει 145 ποτάμια (5 διασυνοριακά) (πίνακας 7) και 81 λίμνες (3 διασυνοριακές), από τις οποίες οι 56 είναι φυσικές (πίνακας 8) και οι 25 τεχνητές (πίνακας 9).

Οι υδάτινοι πόροι αποτελούν το σύνολο του νερού που «παράγεται» μέσα στη χώρα μαζί με την εξωτερική συνεισφορά νερού από τις γειτονικές χώρες. Το 80% των υδάτινων πόρων παράγεται μέσα στη χώρα, ενώ ένα 20% είναι εξωτερική συνεισφορά.

Για το σύνολο της Χώρας τα ατμοσφαιρικά κατακρημνίσματα εκτιμώνται σε 116.330 hm^3 /έτος. Η μέση ετήσια βροχόπτωση κυμαίνεται από 400 mm στην Αττική και στα νησιά των Κυκλάδων, στα 700 mm στις ανατολικές περιοχές, 1.000 – 1.200 mm στις δυτικές περιοχές και τα νησιά του Ιονίου και ανέρχεται πάνω από 1.500 mm στην οροσειρά της Πίνδου και σ' άλλες ορεινές περιοχές.

Η κατανάλωση του νερού υπολογίζεται σε κατά προσέγγιση σε 8.243 hm^3 /έτος, από τα οποία περίπου το 84% διατίθεται στην άρδευση, 12% στην ύδρευση, 3% στη βιομηχανία και ενέργεια και 1% στην κτηνοτροφία.

Η χώρα διακρίνεται σε 14 υδατικά διαμερίσματα (σύνολα λεκανών απορροής με κατά το δυνατόν όμοιες υδρολογικές - υδρογεωλογικές συνθήκες) (εικόνα 7).

Τα δεδομένα και η κατάσταση των υδατικών διαμερισμάτων της Χώρας, αναμένεται να διαφοροποιηθούν, στα πλαίσια υλοποίησης των έργων διαχείρισης των λεκανών απορροής.

Πίνακας 14. Τα κυριότερα ποτάμια της Ελλάδας (κατά αλφαβητική σειρά) με τις πηγές τους.

Ποτάμια	Μήκος ροής (km)	Πηγές
Αγγίτης	50	Πηγή Αγγίτη
Αξιός	76	Π.Γ.Δ.Μ.
Αλιάκμονας	297	Γράμμος - Κόζακας
Αλφειός	110	Ταΰγετος
Άραχθος	110	Μέτσοβο
Ασωπός	80	Ελικώνας - Υλίκη
Ασωπός Πελ.	40	Τραχύ - Φαρμακά
Αχελώος	220	Νότια Πίνδος
Αχέροντας	52	Όρη Σουλίου
Αώος*	70	Βόρεια Πίνδος
Γαλλικός	70	Κρούσια
Γεροποταμός	32	Κόφινας
Έβρος	204	Βουλγαρία
Ενιπέας	84	Χαλκοδόνιο
Εύηνος	40	Όρη Ναυπακτίας
Ευρώτας	82	Βλαχοκερασιά
Καλαμάς	115	Δούσκος
Κηφισσός	-	Πεντέλη - Πάρνηθα
Λάδωνας	70	Αροάνια
Λουδία	60	Κρύα Βρύση
Λούρος	80	Τομαροχώρια
Μέγδοβας	78	Νότια Πίνδος
Μόρνος	70	Βαρδούσια
Νέστος	130	Βουλγαρία
Πάμισος	60	Τετράζιο
Πηνειός (Θεσσαλίας)	205	Χάσια - Αντιχάσια
Πηνειός (Πελοποννήσου)	70	Ερύμανθος
Στρυμόνας	118	Βουλγαρία
Σπερχειός	80	Τυμφρηστός

Πίνακας 15. Οι κυριότερες φυσικές λίμνες της Ελλάδας.

Ονομασία	Γεωγραφικό Διαμέρισμα	Επιφάνεια (τ.χλμ.)	Μέγιστο Μήκος (km)	Μέγιστο Πλάτος (km)
Τριχωνίδα	Στερεά	95,840	21,490	6,700
Βόλβη	Μακεδονία	70,353	21,500	6,725
Βεγορίτιδα	Μακεδονία	54,311	14,800	6,900
Βιστονίδα	Θράκη	45,030	12,450	7,000
Κορώνεια	Μακεδονία	42,823	10,750	5,050
Μικρή Πρέσπα	Μακεδονία	42,541	15,300	6,500
Μεγάλη Πρέσπα	Μακεδονία	39,400	11,600	6,100
Κερκίνη	Μακεδονία	37,688	14,490	5,650
Καστοριάς	Μακεδονία	28,655	7,500	5,425
Ιωαννίνων	Ήπειρος	19,470	7,950	5,425
Υλίκη	Στερεά	19,118	10,825	5,600
Δοϊράνης	Μακεδονία	15,350	8,100	2,750
Αμβρακία	Στερεά	14,477	13,150	3,740
Λυσιμαχία	Στερεά	13,085	6,238	3,000
Πετρών	Μακεδονία	12,294	5,250	4,238
Παραλίμνη	Στερεά	10,930	8,110	2,000
Οζερός	Στερεά	9,450	5,200	2,683
Βουλκαρία	Στερεά	9,207	4,000	3,540
Δύστος	Εύβοια	5,165	4,280	2,060
Πικρολίμνη	Μακεδονία	3,772	2,425	2,350
Στυμφαλία	Πελοπόννησος	3,545	3,475	1,263
Μητρικού	Θράκη	2,524	2,450	1,750
Σαλτίνη	Στερεά	1,986	2,350	1,550
Ζάζαρη	Φλώρινα	1,845	2,075	1,425
Καϊάφα	Πελοπόννησος	1,680	2,900	0,875
Χειμαδίτιδα	Μακεδονία	1,677	5,150	0,700
Μαραθώνα	Στερεά	1,027	3,790	0,750
Μόρφη	Ήπειρος	0,970	2,500	0,700
Λάμια	Πελοπόννησος	0,562	1,188	0,650
Κουρνά	Κρήτη	0,501	1,010	0,875
Πωγωνίτσα	Στερεά	0,437	0,938	0,700
Ζηρός	Ήπειρος	0,372	1,350	0,475
Προντάνη	Ήπειρος	0,333	1,400	0,400
Τσεραβίνας	Ήπειρος	0,275	0,633	0,600
Κόκκαλα	Στερεά	0,237	1,025	0,538
Μικρή Σαλτίνη	Στερεά	0,188	0,825	0,300
Κουμουνδούρου	Στερεά	0,148	0,650	0,380
Αεροφωλιές	Μακεδονία	0,144	0,700	0,250
Σαΐτα	Ήπειρος	0,134	0,550	0,300
Αβιλαριάς	Στερεά	0,125	0,500	0,350
Μουστός	Πελοπόννησος	0,102	0,630	0,250

Πίνακας 16. Οι κυριότερες τεχνητές λίμνες της Ελλάδας.

Ονομασία	Γεωγραφικό Διαμέρισμα	Επιφάνεια (τ.χλμ.)
Κρεμαστών	Στερεά	68,531
Πολυφύτου	Μακεδονία	56,793
Καστρακίου	Στερεά	26,804
Ταυρωπού	Θεσσαλία	22,180
Πηνειού	Πελοπόννησος	19,895
Πουρναρίου	Ήπειρος	18,233
Μόρνου	Στερεά	15,050
Αώου	Ήπειρος	11,500
Στράτου	Στερεά	8,400
Νησιού	Μακεδονία	5,800
Σφηκιά	Μακεδονία	4,300
Λάδωνα	Πελοπόννησος	3,048
Ασωμάτων	Μακεδονία	2,600
Λούρου	Ήπειρος	0,150

01 Δυτ. Πελοποννήσου	08 Θεσσαλίας
02 Βορ. Πελοποννήσου	09 Δυτ. Μακεδονίας
03 Ανατ. Πελοποννήσου	10 Κεντρ. Μακεδονίας
04 Δυτ. Στερεάς Ελλάδας	11 Ανατ. Μακεδονίας
05 Ηπείρου	12 Θράκης
06 Αττικής	13 Κρήτης
07 Ανατ. Στερεάς Ελλάδας	14 Νήσων Αιγαίου

Εικόνα 8. Υδατικά διαμερίσματα Ελλάδας .

(01)Υδατικό διαμέρισμα Δυτικής Πελοποννήσου

Το υδατικό διαμέρισμα της Δυτικής Πελοποννήσου έχει έκταση 7.301 τ.χλμ.. Ο υδροκρίτης του ορίζεται βόρεια από τους ορεινούς όγκους Ερύμανθου και Αροανείων και ανατολικά από το Μαίναλο και τον Ταΰγετο. Αποτελείται από τμήματα των Περιφερειών Πελοποννήσου και Δυτικής Ελλάδας. Ο πληθυσμός του διαμερίσματος, με βάση τα απογραφικά στοιχεία της ΕΣΥΕ, το 1991 ήταν 314.059 κάτοικοι και το 2001 ήταν 331.180 κάτοικοι, παρουσιάζοντας αύξηση

5,4%. Οι κύριες λεκάνες του διαμερίσματος είναι η λεκάνη του Αλφειού και η λεκάνη του Πάμισσου. Δευτερεύουσας σημασίας είναι η λεκάνη του Νέδα και η λεκάνη του Νέδωνα. Στα παράλια της περιοχής βρίσκονται οι παράκτιες λίμνες Αγουλινίτσας και Μουριάς (που έχουν αποξηρανθεί) και Καϊάφα (θερμομεταλλική), που σχηματίστηκε λόγω των αμμόλοφων του Κυπαρισσιακού κόλπου. Οι ποταμοί έχουν γενικά χαρακτηριστικά που ικανοποιούν βασικά αγρονομικά κριτήρια για άρδευση γεωργικών εκτάσεων. Εξάιρεση αποτελεί τμήμα του δικτύου, που είναι άμεσοι αποδέκτες στραγγισμάτων από καλλιεργούμενες εκτάσεις που παρουσιάζουν αυξημένη ρύπανση. Η ποιοτική κατάσταση των υδατικών πόρων βρίσκεται σε ικανοποιητικό επίπεδο, με εξαίρεση ποιοτικά προβλήματα τοπικής σημασίας. Γενικά υπάρχουν περιθώρια αξιοποίησης των υδάτινων πόρων, αποφεύγοντας τις ακραίες περιπτώσεις εκμετάλλευσης που θα οδηγήσουν σε μη αναστρέψιμα αποτελέσματα.

(02)Υδατικό διαμέρισμα Βόρειας Πελοποννήσου

Το υδατικό διαμέρισμα της Βόρειας Πελοποννήσου έχει έκταση 7.310 τ.χλμ., από τα οποία τα 1.309 τ.χλμ. ανήκουν στα νησιά Κεφαλονιά, Ιθάκη και Ζάκυνθο. Το νότιο όριο του διαμερίσματος είναι ο υδροκρίτης που ξεκινά από το ακρωτήριο Κατάκωλο, συνεχίζει στους ορεινούς όγκους Φολόη, Λάμπεια, Ερύμανθο, Αροάνεια, στο υψίπεδο Καλαβρύτων, στο νότιο όριο της κλειστής λεκάνης Φενεού, στους ορεινούς όγκους του Ολίγυρτου, Λύρκειου και Ονείων και καταλήγει στο ακρωτήριο Τραχήλι μέσω των κορυφών Τραπεζώνα και Πολίτη. Ο πληθυσμός του, με βάση τα απογραφικά στοιχεία της ΕΣΥΕ, το 1991 ήταν 562.859 κάτοικοι και το 2001 ήταν 615.288 κάτοικοι, παρουσιάζοντας αύξηση 9,3%. Το διαμέρισμα αποτελείται από τους νομούς Κεφαλληνίας και Ζακύνθου, το μεγαλύτερο μέρος των νομών Κορινθίας και Αχαΐας, το μισό του νομού Ηλείας και μικρό μέρος του νομού Αργολίδας. Οι κύριες λεκάνες του διαμερίσματος είναι η λεκάνη του Πηνειού και η λεκάνη του Πύρρου. Σε ετήσια βάση η διαθεσιμότητα των επιφανειακών νερών υπερκαλύπτει τη ζήτηση στο ηπειρωτικό τμήμα του διαμερίσματος. Το έλλειμμα που παρουσιάζεται στα επιφανειακά νερά κατά την περίοδο αισχής σε σχέση με τη ζήτηση από τα υφιστάμενα έργα καλύπτεται από τα υπόγεια νερά. Το διαμέρισμα είναι ήδη οριακό κατά την περίοδο αιχμής, κυρίως όσο επεκτείνεται κανείς προς τα ανατολικά. Για το λόγο αυτό απαιτούνται έργα αποθήκευσης, μεταφοράς και διαχείρισης πόρων. Η ποιοτική κατάσταση των υδατικών πόρων βρίσκεται σε ικανοποιητικό επίπεδο, με εξαίρεση ποιοτικά προβλήματα τοπικής σημασίας.

(03)Υδατικό Διαμέρισμα Ανατολικής Πελοποννήσου

Με συνολική έκταση 8.477 τ.χλμ περιλαμβάνει το σύνολο των νομών Αργολίδας και Λακωνίας, το ήμισυ περίπου του νομού Αρκαδίας και μικρά τμήματα των νομών Αττικής και Κορινθίας. Σήμερα δεν είναι αυτόαρκής σε νερό και στο μέλλον θα αντιμετωπίσει σοβαρά προβλήματα επάρκειας αν δεν γίνουν μεγάλα έργα αξιοποίησης του υδατικού δυναμικού ή και μεταφορά υδατικών πόρων από άλλο υδατικό διαμέρισμα. Η κύρια χρήση του νερού στο υδατικό διαμέρισμα της Ανατολικής Πελοποννήσου αφορά στην άρδευση εφόσον η οικονομία της περιοχής βασίζεται στον πρωτογενή τομέα. Η συνολική ζήτηση νερού στην Ανατολική Πελοπόννησο ανέρχεται στα 67,4 x 106 κυβ. μ, ενώ η προσφορά στα 56 x 106 κυβ. μ. Δεν υπάρχουν ιδιαίτερα μεγάλοι ταμιευτήρες εξαιτίας κυρίως της απουσίας σημαντικών επίγειων ροών. Σημαντικό πρόβλημα για το υδατικό διαμέρισμα αποτελεί η ρύπανση των υπόγειων υδάτων. Το αργολικό πεδίο εμφανίζει συχνά υψηλότερες συγκεντρώσεις νιτρικών που υπερβαίνουν το όριο των 50 mgr/lit και φθάνουν έως τα 500 mgr/lit. Οι μεγαλύτερες συγκεντρώσεις εντοπίζονται στις περιοχές γύρω από το Άργος και το Ναύπλιο. Κυρίες πηγές μόλυνσης θεωρούνται οι αγροτικές και κτηνοτροφικές δραστηριότητες. Υψηλές συγκεντρώσεις νιτρικών εμφανίζονται και στους υδροφορείς των περιοχών γύρω από την Τρίπολη, το Άστρος και το Λεωνίδιο, ενώ στις δύο τελευταίες περιοχές υπάρχουν και σημαντικά προβλήματα υφαλμύρησης. Χαμηλότερες αλλά σημαντικές συγκεντρώσεις νιτρικών εμφανίζονται και στα υπόγεια νερά της περιοχής της Σπάρτης και του Γυθείου.

(04)Υδατικό διαμέρισμα Δυτικής Στερεάς

Το υδατικό διαμέρισμα της Δυτικής Στερεάς Ελλάδας έχει όρια το όρος Λάκμος προς τα βορειοδυτικά, τους ορεινούς όγκους της Πίνδου, των Βαρδουσίων και της Γκιώνας προς τα ανατολικά, τα όρη Θύαμο, Μακρύ, Βάλτος και Αθαμανικά, τον Αμβρακικό κόλπο και το Ιόνιο Πέλαγος προς τα δυτικά, και τον Κορινθιακό κόλπο προς τα νότια. Η συνολική έκταση του διαμερίσματος είναι 10.199 τ.χλμ., από τα οποία τα 303 ανήκουν στη Λευκάδα και τα 53 σε άλλα, μικρά νησιά. Ο πληθυσμός του διαμερίσματος, με βάση τα απογραφικά στοιχεία της ΕΣΥΕ, το 1991 ήταν 305.512 κάτοικοι και το 2001 ήταν 312.516 κάτοικοι, παρουσιάζοντας αύξηση 2,3% Περιλαμβάνει τους νομούς Ευρυτανίας, Αιτωλοακαρνανίας και Λευκάδας, το μισό περίπου του νομού Φωκίδας και μικρά τμήματα των νομών Καρδίτσας, Τρικάλων, Άρτας και Φθιώτιδας. Το υδατικό διαμέρισμα περιλαμβάνει τρεις κύριες υδρολογικές λεκάνες: του Αχελώου, του Ευήνου και του Μόρνου. Ο ποταμός Αχελώος είναι ο μεγαλύτερος σε παροχή ποταμός που βρίσκεται εξ' ολοκλήρου σε ελληνικό έδαφος. Διαρρέει το υδατικό διαμέρισμα σε

μήκος 220 χλμ περίπου πριν την εκβολή του στο Ιόνιο πέλαγος. Εκτός από τις τρεις κύριες λεκάνες σημαντικό τμήμα του διαμερίσματος καταλαμβάνουν και οι λεκάνες των παραποτάμων του Αχελώου (Μέγδοβα, Τρικεριώτη, Αγραφιώτη και Ίναχου) και άλλα μικρότερα υδατορεύματα (π.χ. Ξηροπόταμος, Αράπης κ.λ.π). Στο υδατικό διαμέρισμα υπάρχουν επίσης οι φυσικές λίμνες Τριχωνίδα και Λυσιμαχία, καθώς και μικρότερες λίμνες (Οζερός και Αμβρακία) Ακόμη, υπάρχουν και οι μικρότερες λεκάνες της νήσου Λευκάδας, των υπόλοιπων νησιών και των παραλιακών ρευμάτων. Πρόκειται για γεωργική περιοχή, στην οποία ο δευτερογενής τομέας δεν έχει αναπτυχθεί. Οι κυριότερες χρήσεις νερού στο υδατικό διαμέρισμα είναι η παραγωγή υδροηλεκτρικής ενέργειας στο Μέσο Ρου του Αχελώου και η άρδευση των πεδινών περιοχών της Αιτωλοακαρνανίας. Οι ποταμοί Αχελώος, Ευήνος και Μόρνος έχουν χαρακτηριστικά που ικανοποιούν βασικά αγρονομικά κριτήρια για άρδευση γεωργικών εκτάσεων. Επίσης τα ποιοτικά χαρακτηριστικά τους τα καθιστούν κατάλληλα προς πόση. Η λίμνη του Μόρνου αποτελεί πηγή υδροδότησης της Αθήνας. Σε καμία από τις υπόλοιπες λίμνες για τις οποίες υπάρχουν δεδομένα ποιοτικών χαρακτηριστικών δεν παραβίαση των μέγιστων επιτρεπτών συγκεντρώσεων για τις διάφορες χρήσεις. Η ποιότητα των υπόγειων υδάτων του, από άποψη ανόργανων αλάτων του αζώτου κρίνεται απόλυτα ικανοποιητική. Γενικά το υδατικό διαμέρισμα της Δυτικής Στερεάς είναι πλεονασματικό σε νερό και αυτό αναμένεται να ισχύει και στο μέλλον.

(05)Υδατικό διαμέρισμα Ηπείρου

Το υδατικό διαμέρισμα Ηπείρου καταλαμβάνει έκταση 9.980 τ.χλμ. συμπεριλαμβανομένης της νήσου Κερκύρας (592 τμ). Τα όρια του κατά προσέγγιση συμπίπτουν με τα διοικητικά όρια της περιφέρειας, εάν κανείς προσθέσει σ' αυτή ορισμένες περιοχές στον Σαραντάπορο (Πευκόφυτο, Χρυσή) στην Βάλια Κάλντα του Αώου και αφαιρέσει άλλες όπως στα Θεοδώριανα και στο Αστροχώρι της Άρτας. Είναι ένα από τα πλουσιότερα υδατικά διαμερίσματα της χώρας μας σε ότι αφορά στα αποθέματα υπόγειου νερού. Τα ρυθμιστικά αποθέματα υπόγειου νερού εκτιμήθηκαν από το Ι.Γ.Μ.Ε. στα $3,2 \times 10^6$ κυβ. μ. ετησίως μια ποσότητα που είναι ικανή να υπερκαλύψει τις ανάγκες της Περιφέρειας και όχι μόνο. Ως αφορά στο ισοζύγιο νερού προέκυψε ότι το υπόγειο υδάτινο δυναμικό υφίσταται εκμετάλλευση της τάξης του 25% γεγονός που σημαίνει ότι υπάρχει ένα μεγάλο ποσοστό που μένει ανεκμετάλλευτο. Από ποιοτική άποψη το υπόγειο υδατικό δυναμικό της Ηπείρου (συμπεριλαμβανομένων των πηγαίων νερών), βρίσκεται σε πολύ καλή κατάσταση και τα οποία ποιοτικά προβλήματα είναι τοπικού χαρακτήρα είτε οφείλονται στην ανθρωπογενή δραστηριότητα είτε σε φυσικούς παράγοντες. Η Περιφέρεια Ηπείρου έχει το συγκριτικό πλεονέκτημα σε ότι αφορά τον

πολυτιμότερο ίσως φυσικό πόρο στην εποχή που διανύουμε στην οποία όλο και περισσότεροι άνθρωποι απαιτούν όλο και περισσότερες ποσότητες νερού ενώ ταυτόχρονα σε παγκόσμιο επίπεδο ολοένα και μειώνονται ανησυχητικά τα αποθέματα νερού.

(06) Υδατικό Διαμέρισμα Αττικής

Με συνολική έκταση 3.207 τ.χλμ, περιλαμβάνει σχεδόν ολόκληρο τον νομό Αττικής, μικρά τμήματα της Στερεάς Ελλάδας και της Πελοποννήσου και τα νησιά της Αίγινας, της Σαλαμίνας και της Μακρονήσου. Τα υδατικά αποθέματα του διαμερίσματος δεν επαρκούν. Γι' αυτό και μεταφέρονται σημαντικές ποσότητες από τα γειτονικά διαμερίσματα (ταμιευτήρες Υλίκης, Μόρνου και Ευήνου). Αν και με τη μεταφορά αυτή προς το παρόν έχει εξασφαλιστεί η επάρκεια, με αποτέλεσμα το διαμέρισμα αυτό να χαρακτηρίζεται ως οριακά πλεονασματικό, εκτιμάται ότι στο μέλλον θα υπάρχει πρόβλημα εφόσον η κατανάλωση νερού παρουσιάζει αύξηση της τάξης του 6% τον χρόνο. Επειδή η μεταφορά νερού από ακόμα πιο απομακρυσμένες περιοχές δεν είναι η μόνη ρεαλιστική εφικτή λύση, αυτή μοιάζει να είναι η διαχείριση της ζήτησης. Στην Αθήνα, που φυσικά εντάσσεται σε αυτό το υδατικό διαμέρισμα, σύμφωνα με τις στατιστικές, κατοικεί το 30-40% του πληθυσμού της χώρας με αποτέλεσμα οι απαιτήσεις σε νερό να είναι εξαιρετικά υψηλές. Πρόκειται για το μόνο υδατικό διαμέρισμα στο οποίο η ύδρευση αποτελεί τη βασική χρήση του νερού. Ενώ τα επιφανειακά νερά προστατεύονται από τη ρύπανση, ακριβώς γιατί χρησιμοποιούνται για ύδρευση, τα υπόγεια νερά είναι ιδιαίτερα επιβαρυνμένα. Στην Ηλιούπολη, την Τερψιθέα, την Αγία Παρασκευή, τον Χολαργό, τον Κορυδαλλό και την Κάτω Κηφισιά οι συγκεντρώσεις νιτρικών ξεπερνούν τα 500 mg/l. Υψηλές συγκεντρώσεις νιτρικών παρατηρούνται στις περιοχές Κορωπίου, Παιανίας, Μαρκοπούλου, Σπάτων, Μεγάρων αλλά και στον Μαραθώνα εξαιτίας κυρίως των εντατικών αγροτικών καλλιεργειών της περιοχής. Ενώ δεν υπάρχουν ιδιαίτερες μετρήσεις για τα βαρέα μέταλλα. Τα υπόγεια νερά στις περιοχές του Κηφισού και του Ιλισού είναι ιδιαίτερα υποβαθμισμένα. Εξαιρετικά μολυσμένη περιοχή είναι φυσικά το Θριάσιο Πεδίο εξαιτίας των αστικών αποβλήτων, των αγροτικών δραστηριοτήτων και τη χωματερή των Άνω Λιοσίων. Ταυτόχρονα, μεγάλο είναι το πρόβλημα των πλημμυρών στην περιοχή, που συνήθως αντιμετωπίζεται αποσπασματικά και χωρίς σχεδιασμό.

(07) Υδατικό Διαμέρισμα Ανατολικής Στερεάς Ελλάδας

Με συνολική έκταση 12.341 τετρ. χλμ, περιλαμβάνει τμήμα της Στερεάς Ελλάδας, την Εύβοια και τα νησιά Βόρειες Σποράδες και Σκύρο. Διαθέτει σημαντικούς φυσικούς πόρους, μεγάλο μήκος ακτών και μερικά από τα σημαντικότερα ανθρωπογενή μνημεία. Οι κύριες λεκάνες του διαμερίσματος είναι αυτές του Βοιωτικού Κηφισού, του Σπερχειού και του Ασωπού. Άλλες αξιόλογες λεκάνες με έκταση μικρότερη των 600 τετρ χλμ. είναι το συγκρότημα λιμνών Υλίκης και Παραλίμνης, οι λεκάνες των ποταμών Πλείστου-Σκίτσα, Περμισού, Αρεόη, Πλατάνια και των ρεμάτων Αταλάντης, Κυριακίου και Αγνάντης. Τέλος, στο διαμέρισμα περιλαμβάνονται οι λεκάνες των ρεμάτων της Εύβοιας και των νησιών που προαναφέρθηκαν. Οι υδατικοί πόροι του διαμερίσματος επαρκούν για να καλύψουν τις ανάγκες, ενώ σημαντικές ποσότητες νερού από την Υλική και Παραλίμνη μεταφέρονται εκτός του διαμερίσματος για την κάλυψη των υδρευτικών αναγκών της Αττικής. Υπάρχει σημαντική υποβάθμιση του νερού (επιφανειακού και υπογείου) από την υφαλμύρωση, τα βιομηχανικά απόβλητα και τη χρήση φυτοφαρμάκων και λιπασμάτων. Στα υπόγεια νερά έχουν καταγραφεί υψηλές συγκεντρώσεις νιτρικών στην Κωπαΐδα, στην περιοχή της Ανθήλης και στις προσχώσεις του ποταμού Σπερχειού. Στον νομό Ευβοίας παρατηρούνται υψηλές συγκεντρώσεις αζώτου στην περιοχή των Ψαχνών, στη θέση Βέλος και βόρεια της Χαλκίδας. Στις παράκτιες περιοχές του νομού και στις Βόρειες Σποράδες υφίσταται πρόβλημα υφαλμύρωσης. Επειδή, όμως, δεν προβλέπεται μεγάλη αύξηση των αρδευόμενων εκτάσεων, εάν υπάρξουν έργα αξιοποίησης των υπαρχόντων υδατικών πόρων δεν θα υπάρχει πρόβλημα.

(08) Υδατικό Διαμέρισμα Θεσσαλίας

Το υδατικό διαμέρισμα Θεσσαλίας συμπίπτει σχεδόν με το αντίστοιχο γεωγραφικό διαμέρισμα. Μικρά μόνο τμήματα του γεωγραφικού διαμερίσματος Θεσσαλίας, κυρίως προς τοα νότια και νοτιοδυτικά, ανήκουν σε γειτονικά υδατικά διαμερίσματα. Η συνολική έκταση του διαμερίσματος είναι 13.377 τ.χλμ. Ο πληθυσμός του διαμερίσματος, με βάση τα απογραφικά στοιχεία της ΕΣΥΕ, το 1991 ήταν 730.945 κάτοικοι και το 2001 ήταν 750.445 κάτοικοι, παρουσιάζοντας αύξηση 2,7%. Το υδατικό διαμέρισμα Θεσσαλίας περιλαμβάνει το νομό Λάρισας, σχεδόν στο σύνολό του, πολύ μεγάλο μέρος των νομών Μαγνησίας, Τρικάλων και Καρδίτσας και μικρά τμήματα των Νομών Πιερίας, Γρεβενών και Φθιώτιδας. Η κύρια υδρολογική λεκάνη του διαμερίσματος είναι η λεκάνη του Πηνειού (9.500 τ.χλμ.). Κυριότεροι παραπόταμοι του Πηνειού είναι προς τα νότια ο Ενιπέας, ο Φαρσαλιώτης, ο Σοφαδίτης και ο Καλέντζης, προς τα δυτικά – νοτιοδυτικά ο Πλιούρης (ή Πάμισος), ο Πορταϊκός και το

Μουργκάνι, και στο βόρειο μέρος ο Ληθαίος, ο νεοχωρίτης και ο Τιταρήσιος. Στο υδατικό διαμέρισμα βρίσκεται ακόμα και η κλειστή λεκάνη της Κάρλας, καθώς και άλλα μικρότερα ρέματα. Επιτακτικό είναι το πρόβλημα της έλλειψης νερού στο διαμέρισμα, ενώ σημαντική είναι η ρύπανση του Πηνειού και του Παγασητικού Κόλπου. Στο νομό Λάρισας υψηλές συγκεντρώσεις νιτρικών παρουσιάζονται στην περιοχή Αργυροπούλειο, στις περιοχές Αχίλλειο, Αγιά και Πλατύκαμπος, κυρίως λόγω των εντατικών αγροτικών δραστηριοτήτων στα πεδινά. Στο νομό Καρδίτσας έχουν καταγραφεί συστηματικά σημαντικές συγκεντρώσεις αμμωνιακών στην περιοχή Ματαράγκα λόγω του μεγάλου αριθμού κτηνοτροφικών μονάδων στην περιοχή, ενώ φαινόμενα υφαλμύρωσης παρουσιάζονται στα παράκτια Μαυροβουνίου - Πηλίου και βόρειας Οθρύος. Στις σημερινές συνθήκες γίνεται υπερεκμετάλλευση των υπόγειων υδροφορέων με αποτέλεσμα τη μεγάλη πτώση της στάθμης του νερού των γεωτρήσεων, την υφαλμύρωση παράκτιων υδροφορέων και σε πολλές περιοχές καθιζήσεις.

(09) Υδατικό διαμέρισμα Δυτικής Μακεδονίας

Το υδατικό διαμέρισμα της Δυτικής Μακεδονίας περιλαμβάνει το δυτικό τμήμα του γεωγραφικού διαμερίσματος Μακεδονίας και η συνολική έκταση είναι 13.441 τ.χλμ. Ο πληθυσμός του, με βάση τα αποτελέσματα της ΕΣΥΕ, το 1991 ήταν 569.684 κάτοικοι και το 2001 ήταν 596.891 κάτοικοι, παρουσιάζοντας αύξηση 4,8%. Το διαμέρισμα περιλαμβάνει ολόκληρους τους Νομούς Φλώρινας και Κοζάνης, μεγάλα τμήματα των νομών Γρεβενών, Ημαθίας, Καστοριάς, Πέλλας και Πιερίας και μικρά τμήματα των νομών Ιωαννίνων, Λάρισας και Τρικάλων. Οι κύριες υδρολογικές λεκάνες του διαμερίσματος είναι αυτές του Αλιάκμονα (8.677 τετρ. χλμ), της κλειστής λεκάνης της Πτολεμαΐδας (2.133 τετρ. χλμ), της λεκάνης του Αξιού στο νομό Φλώρινας (901 τετρ. χλμ) και της λεκάνης του ποταμού Αίσωνα ή Μαυρονερίου (815 τ.χλμ.). Άλλες αξιόλογες λεκάνες, με έκταση μικρότερη των 600 τ.χλμ., είναι αυτές των λιμνών Καστοριάς (περιλαμβάνεται στη λεκάνη του Αλιάκμονα), Βεγορίτιδας, Χειμαδίτιδας και Πετρών (που περιλαμβάνονται στη λεκάνη της Πτολεμαΐδας), καθώς και οι λεκάνες Πρεσπών και του ποταμού Χελopoτάμου. Ο κύριος υδατικός πόρος του διαμερίσματος, ο ποταμός Αλιάκμονας, έχει ποιοτικά χαρακτηριστικά που ικανοποιούν τις απαιτήσεις της άρδευσης. Οι υδάτινοι πόροι του διαμερίσματος επαρκούν για να καλύψουν τις ανάγκες σε ετήσια βάση, ενώ ποσότητες νερού του ποταμού Αλιάκμονα χρησιμοποιούνται εκτός του διαμερίσματος για την κάλυψη των υδρευτικών αναγκών της Θεσσαλονίκης.

(10) Υδατικό διαμέρισμα Κεντρικής Μακεδονίας

Το υδατικό διαμέρισμα της Κεντρικής Μακεδονίας αποτελεί τμήμα της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας και η συνολική του έκταση είναι 10.390 τ.χλμ.. Περιλαμβάνει ολόκληρο το νομό Χαλκιδικής, μεγάλα τμήματα των νομών Θεσσαλονίκης, Κιλκίς, Ημαθίας και Πέλλας και μικρό τμήμα του νομού Σερρών. Ο πληθυσμός του, με βάση τα απογραφικά στοιχεία της ΕΣΥΕ το 1991 ήταν 1.225.840 κάτοικοι και το 2001 ήταν 1.362.190 κάτοικοι, παρουσιάζοντας αύξηση 11,1%. Οι κύριες λεκάνες του διαμερίσματος είναι αυτές των λιμνών Θεσσαλονίκης (Βόλβη, Λαγκαδά και Μαυρόβου), του Αξιού, του Λουδία και του Γαλλικού. Άλλες αξιόλογες λεκάνες, με έκταση μικρότερη των 600 τ.χλμ., είναι αυτές των ποταμών Χαβριά, Ανθεμούντος, Ολύνθου και της λίμνης Δοϊράνης. Η ποιοτική κατάσταση των υδατικών πόρων του διαμερίσματος κρίνεται ικανοποιητική. Τα ποιοτικά χαρακτηριστικά του ποταμού Αξιού τον καθιστούν καταρχήν κατάλληλο για απόληψη νερού προς πόση, παρά τα αυξημένα ρυπαντικά φορτία τα οποία δέχεται. Παράλληλα οι λίμνες Λαγκαδά, Δοϊράνη και Βόλβη εμφανίζονται καταρχήν κατάλληλες για απόληψη νερού προς πόση, παρά τον χαρακτηρισμό τους ως ευαίσθητες ως προς τον ευτροφισμό. Ειδικότερα η λίμνη εμφανίζεται Δοϊράνη εμφανίζει υψηλές συγκεντρώσεις αρσενικού. Ρύπανση στα επίγεια αλλά και υπόγεια νερά επιφέρουν τόσο οι έντονες γεωργικές όσο και οι κτηνοτροφικές δραστηριότητες. Οι υδάτινοι πόροι του διαμερίσματος επαρκούν για να καλύψουν τις ανάγκες σε ετήσια βάση, εφόσον σε αυτούς περιλαμβάνονται και τα νερά που εισέρχονται στη χώρα από τον ποταμό Αξιό.

(11) Υδατικό διαμέρισμα Ανατολικής Μακεδονίας

Το υδατικό διαμέρισμα της Ανατολικής Μακεδονίας έχει όρια τα όρη Κερδύλια, Βερτίσκοι, Κρούσια και Μπέλες στα δυτικά, το Φαλακρό και τα όρη Λεκάνης στα ανατολικά - νοτιοανατολικά, τους Κόλπους του Ορφανού (Στρυμονικό) και της Καβάλας προς το νότο, και προς το βορρά την οροσειρά Μπέλες. Η συνολική έκταση του διαμερίσματος είναι 7.281 τ.χλμ.. Ο πληθυσμός του διαμερίσματος με βάση τα απογραφικά στοιχεία της ΕΣΥΕ, το 1991 ήταν 390.848 κάτοικοι και το 2001 ήταν 412.732 κάτοικοι, παρουσιάζοντας αύξηση 5,6%. Περιλαμβάνει το σύνολο του νομού Σερρών, το ήμισυ περίπου των νομών Δράμας και Καβάλας και μικρά τμήματα των νομών Θεσσαλονίκης και Κιλκίς. Η κύρια υδρολογική λεκάνη του υδατικού διαμερίσματος είναι εκείνη του Στρυμόνα, της οποίας το ανάντι τμήμα βρίσκεται σε βουλγάρικο έδαφος. Ο ποταμός Στρυμόνας έχει δύο κλάδους α) τον κύριο κλάδο που εισέρχεται στο ελληνικό έδαφος από την Βουλγαρία και β) τον παραπόταμο Αγγίτη. Μετά την είσοδο στο ελληνικό έδαφος ο ποταμός συναντά τον Αγγίτη ο οποίος δέχεται και τα νερά της

στραγγιστικής τάφρου των Τεναγών των Φιλίππων. Στη συνέχεια ο ποταμός εκβάλλει στο Στρυμονικό κόλπο. Εκτός από το Στρυμόνα στο διαμέρισμα υπάρχουν και πολλά μικρά υδατορεύματα κυρίως παραλιακά από τα οποία τα σημαντικότερα είναι ο Μαρμαράς που αποχετεύει τα νερά της Πιερίας Κουλάδας και το ρέμα Νέας Καρβάλης στο ανατολικό πεδινό τμήμα του διαμερίσματος. Άξια λόγου είναι ακόμη η ιδιόμορφη κλειστή λεκάνη Οχυρού στα βόρεια του διαμερίσματος. Στο υδατικό διαμέρισμα σχηματίζονται επίσης οι μικρές φυσικές λίμνες των Μαγγάνων και της Χρυσούπολης, ενώ σημαντικό ρόλο έχει η τεχνητή λίμνη Κερκίνη στον άνω ρου του Στρυμόνα, η οποία έχει κατασκευαστεί με κύριο στόχο την ανάσχεση των πλημμυρών του ποταμού και σήμερα αποτελεί έναν από τους σημαντικότερους υδροτόπους της χώρας. Το υδατικό διαμέρισμα είναι γενικά πλεονασματικό σε νερό. Αυτό αναμένεται να ισχύει και στο μέλλον με την προϋπόθεση της περαιτέρω αξιοποίησης ή μεταφοράς νερού από τα φράγματα του Νέστου στο ανατολικό τμήμα του διαμερίσματος.

(12) Υδατικό διαμέρισμα Θράκης

Το υδατικό διαμέρισμα της Θράκης έχει έκταση 11.177 τ.χλμ., από τα οποία τα 557τ.χλμ. ανήκουν στα νησιά Θάσου και Σαμοθράκης. Το διαμέρισμα ορίζεται βόρεια από τη γραμμή των συνόρων Ελλάδας-Βουλγαρίας και τον υδροκρίτη των λεκανών Νέστου-Οχυρού, ανατολικά από τη γραμμή των συνόρων Ελλάδας-Τουρκίας μέχρι τον κόλπο Αίνου, δυτικά από τον υδροκρίτη των λεκανών Νέστου-Οχυρού, Νέστου-Στρυμόνα, Νέστου-ρέματος Νέας Καρβάλης και τον υδροκρίτη των παραλιακών ρεμάτων Χρυσούπολης μέχρι τον κόλπο της Καβάλας. Ο πληθυσμός του διαμερίσματος, με βάση τα απογραφικά στοιχεία της ΕΣΥΕ, το 1991 ήταν 377.410 κάτοικοι και το 2001 ήταν 404.182 κάτοικοι, παρουσιάζοντας αύξηση 7%. Περιλαμβάνει τους νομούς Έβρου, Ροδόπης, Ξάνθης και μεγάλο μέρος των νομών Καβάλας και Δράμας. Οι κύριες υδρολογικές λεκάνες του διαμερίσματος είναι οι λεκάνες του Έβρου, Νέστου, Φιλιοιού και Ξηρορέματος. Συγκρίνοντας τα δύο μεγαλύτερα ποτάμια είναι σαφές ότι ο Έβρος είναι πιο ρυπασμένος, σε συγκεντρώσεις θρεπτικών 5 έως 10 φορές μεγαλύτερες σε σύγκριση με τον Νέστο. Η ποιότητα των νερών του Νέστου αλλά και του Έβρου, πληρούν τις προϋποθέσεις τόσο για άρδευση όσο και για ύδρευση έπειτα από επεξεργασία. Ενώ φαίνεται ότι η διαθεσιμότητα των επιφανειακών νερών καλύπτει τη σημερινή ζήτηση στο διαμέρισμα, εντούτοις εμφανίζονται ελλείμματα σε ορισμένες περιοχές και είναι δυνατόν αυτά να είναι εντονότερα, εφόσον και η απαίτηση για ελάχιστη διατηρητέα παροχή σε περιβαλλοντικά ευαίσθητες περιοχές (δέλτα Νέστου, Δέλτα Έβρου, λίμνη Βιστωνίδας).

(13) Υδατικό Διαμέρισμα Κρήτης

Το υδατικό διαμέρισμα Κρήτης περιλαμβάνει την ομώνυμη μεγαλόνησο μαζί με τα μικρά νησιά όπως Γαύδος, Ντία, Κουφονήσι, Γαϊδουρονήσι ή Χρυσή, Διονυσάδες, Σπιναλόγκα και Παξιμάδι, εκ των οποίων τα περισσότερα είναι ακατοίκητα. Περιλαμβάνει τους νομούς Χανίων, Ρεθύμνου, Ηρακλείου και Λασιθίου. Βρέχεται Βόρεια από το Κρητικό Πέλαγος και Νότια από το Λιβυκό Πέλαγος. Έχει συνολική έκταση 8.335 τ.χλμ. και καλύπτει το 6,3% της συνολικής έκτασης της χώρας. Ο συνολικός πληθυσμός του υδατικού διαμερίσματος ανέρχεται σε 540.054 (ΕΣΥΕ 1991). Η κατανομή ανά νομό του πληθυσμού είναι : Ηρακλείου 264.906, Χανίων 133.774, Ρεθύμνου 70.095 και Λασιθίου 71.279. Σύμφωνα με την εκτίμηση της ΕΣΥΕ για το 1998 ο πληθυσμός της Περιφέρειας Κρήτης ανέρχεται σε 562.276 κατοίκους, που είναι το 5,3% του συνολικού πληθυσμού της χώρας. Ο ρυθμός αύξησης του πληθυσμού της Περιφέρειας είναι σχεδόν διπλάσιος από τον ρυθμό αύξησης του πληθυσμού της χώρας στην εξαετία 93-98 (2,58% έναντι 1,56%). Το πυκνό υδρογραφικό δίκτυο του νησιού παρουσιάζει χειμαρρώδη χαρακτήρα, με μεγάλη διακύμανση των παροχών του. Οι δύο μεγαλύτερες υδρολογικές λεκάνες του νησιού είναι του Γεροπόταμου και του Αναποδάρη, έκτασης 553 τ.χλμ. και 537 τ.χλμ. αντίστοιχα. Η ποιότητα των υπόγειων νερών της ενδοχώρας είναι πολύ καλή, με χαμηλές τιμές διαλυμένων αλάτων και νιτρικών. Από αυτή την άποψη τα νερά χαρακτηρίζονται κατάλληλα για ύδρευση. Γενικά το υδατικό διαμέρισμα της Κρήτης είναι πλούσιο σε υδατικούς πόρους που μπορούν να καλύψουν τις συνεχώς αυξανόμενες ανάγκες του νησιού. Το μεγαλύτερο πρόβλημα είναι η χωρική κατανομή των υδάτινων πόρων σε σχέση με τις ανάγκες.

(14) Υδατικό Διαμέρισμα Νησιών Αιγαίου

Με συνολική έκταση 9.104 χλμ.², περιλαμβάνει τα νησιωτικά συμπλέγματα των νομών Κυκλάδων, Δωδεκανήσου, Λέσβου, Σάμου και Χίου. Στα νησιά δεν υπάρχει η δυνατότητα να αποθηκευτεί νερό τον χειμώνα, την εποχή που είναι αυξημένες οι βροχοπτώσεις. Αντίθετα, το καλοκαίρι, λόγω του τουρισμού, η ζήτηση του νερού αυξάνεται υπερβολικά, με αποτέλεσμα να υπάρχει μεγάλο έλλειμμα. Συγκεκριμένα, ενώ η ζήτηση εκτιμάται στα $25 \times 10^6 \text{ m}^3$, η προσφορά είναι μόνο $7 \times 10^6 \text{ m}^3$. Σχετικά με την ποιότητα των υπογείων νερών των νησιών του Αιγαίου δεν υπάρχουν μετρήσεις. Η εξυπηρέτηση των υδατικών αναγκών των νησιών γίνεται κυρίως από γεωτρήσεις αλλά και από μικρές λιμνοδεξαμενές και φράγματα, η μεταφορά του νερού με υδροφόρες και η αποθήκευση νερού σε στέρνες. Λύσεις όπως η επαναχρησιμοποίηση επεξεργασμένων λυμάτων για άρδευση ή η αφαλάτωση του θαλασσινού νερού θα μπορούσαν να βοηθήσουν, αλλά ίσως το κυριότερο πρόβλημα είναι η έλλειψη στοιχείων που θα

μπορούσαν να καταγράψουν το μέγεθος του προβλήματος. Πάντως, σημαντική ποιοτική υποβάθμιση του υδροφόρου ορίζοντα εξαιτίας της διείσδυσης της θάλασσας παρατηρείται στα νησιά Ρόδος, Κως, Πάρος, Χίος, Σάμος και Λέσβος. Στα νησιά Ανδρος, Τήνος, Μύκονος, Κέα, Κύνθος, Σέριφος, Πάρος, Ιος και Ανάφη υπάρχει σε γενικές γραμμές επάρκεια πόρων, στη Σίφνο η κατάσταση είναι οριακή, ενώ στη Σύρο, τη Σαντορίνη και τη Φολέγανδρο παρουσιάζονται ελλείμματα. Πάντως, στα νησιά δεν μπορεί να ακολουθηθεί ενιαίο μοντέλο διαχείρισης διότι παρουσιάζουν πολλές ιδιαιτερότητες.

Τα δεδομένα των υδατικών διαμερισμάτων αναμένεται να διαφοροποιηθούν μετά την έγκριση των ολοκληρωμένων σχεδίων διαχείρισης των λεκανών απορροής της χώρας και θα πρέπει να ληφθεί μέριμνα να αξιοποιηθούν κατά την σύνταξη των περιφερειακών χωροταξικών πλαισίων.

Υπόγεια ύδατα

Οι γεωμορφολογικές – γεωτεκτονικές συνθήκες χαρακτηρίζουν την Ελλάδα ως ημιορεινή, πτυχωμένη και κατακερματισμένη. Οι ορεινοί όγκοι καταλαμβάνουν το αξονικό τμήμα της ηπειρωτικής χώρας. Προήλθαν από την αλπική ορογένεση και έχουν κύρια διάταξη ΒΒΔ-ΝΝΑ με πτυχώσεις απλές στο δυτικό τμήμα. Η έντονη συμπίεση και διαγένεση στο μεγαλύτερο ποσοστό των συμπαγών πετρωμάτων μειώνει το πρωτογενές πορώδες.

Η πολύπλοκη εν γένει γεωλογική και τεκτονική δομή διαμορφώνει εξίσου πολύπλοκες υδρογεωλογικές συνθήκες, με αποτέλεσμα τα επιμέρους δημιουργούμενα υπόγεια υδροφόρα συστήματα να παρουσιάζουν σημαντική ετερογένεια και ανισοτροπία ως προς την οργάνωση και τον τρόπο λειτουργίας τους (εικόνα 9).

Με βάση τα χαρακτηριστικά των γεωλογικών σχηματισμών διακρίνονται νεογενείς και αλλουβιακές αποθέσεις, στις οποίες αναπτύσσονται υδροφορείς με χαρακτηριστικά πορώδους κόκκων και ανθρακικοί σχηματισμοί, στους οποίους αναπτύσσονται υδροφορείς με πορώδες αγωγών. Οι υδροφορείς που αναπτύσσονται σε ρηγματωμένα μέσα είναι λίγοι και παρουσιάζουν ενδιαφέρον εκμετάλλευσης, κυρίως για κάλυψη υδρευτικών αναγκών.

Τα αποτελέσματα των υδρογεωλογικών ερευνών συγκλίνουν στο ότι οι αμμομαργαϊκές αποθέσεις του Τριτογενούς και των αλλουβίων έχουν περιορισμένες δυνατότητες εκμετάλλευσης. Αντίθετα, στα ανθρακικά πετρώματα παρατηρούνται μεγάλα αποθέματα.

Εικόνα 9. Χάρτης της ποιότητας των υπόγειων υδάτων με τους κύριους υδροφορείς (ΥΠΕΧΩΔΕ, 2008).

Η ποιοτική κατάσταση των υπόγειων νερών διαμορφώνεται κατά τη ροή του μέσα από τους πόρους και τους αγωγούς των υδροφορέων, από τις επιστροφές νερών μετά από διάφορες χρήσεις αλλά και από την επιφανειακή ή υπεδάφια διάθεση αποβλήτων. Η ποιότητα των υπόγειων υδάτων με βάση το είδος των γεωλογικών σχηματισμών διακρίνονται στους ανθρακικούς και κοκκώδεις σχηματισμούς.

Η χημική σύσταση των καρστικών υδάτων που συναντώνται στους ανθρακικούς σχηματισμούς, χαρακτηρίζεται από την παρουσία οξυανθρακικών ιόντων και ασβεστίου ή μαγνησίου. Σε παράκτιες περιοχές παρατηρούνται εκτεταμένα μέτωπα υφαλμύρισης, γεγονός το οποίο

καθιστά προβληματική την αξιοποίηση των νερών. Στη δυτική Ελλάδα, η παρουσία γυψούχων σχηματισμών επιβαρύνει την ποιότητα των καρστικών νερών, με αποτέλεσμα να παρουσιάζουν αυξημένες περιεκτικότητες σε θειικά ιόντα, που καθιστούν το νερό ακατάλληλο για ύδρευση. Οι ανθρακικοί σχηματισμοί είναι ιδιαίτερα ευάλωτοι στη ρύπανση.

Οι κοκκώδεις σχηματισμοί που αναπτύσσονται από ελεύθερους υδροφορείς χαρακτηρίζονται από τη χαμηλή περιεκτικότητα αλάτων και είναι ευάλωτοι στη ρύπανση. Οι κοκκώδεις σχηματισμοί που αναπτύσσονται από υπό πίεση υδροφορείς παρουσιάζουν αυξημένη περιεκτικότητα αλάτων. Λόγω της παρεμβολής αδιαπέρατων σχηματισμών μεταξύ επιφάνειας και υδροφορέων, η ρυπαντική επιδεκτικότητα των συγκεκριμένων σχηματισμών είναι περιορισμένη.

Τα τελευταία χρόνια παρατηρούνται σημαντικά προβλήματα ποσοτικής και ποιοτικής υποβάθμισης σε υπόγειους υδροφορείς, τα οποία οφείλονται κατά κανόνα στην υπεράντληση τους. Έτσι, εντοπίζεται μείωση της στάθμης και φαινόμενα καθίζησης εδαφών. Παράλληλα, σε παράκτιους υδροφορείς η υπεράντληση οδήγησε σε υφαλμύρισή τους, λόγω της διείσδυσης θαλάσσιου νερού.

Ιδιαίτερη αναφορά θα πρέπει να γίνει για τη ρύπανση των υπόγειων νερών που οφείλεται στην παρουσία υψηλών συγκεντρώσεων νιτρικών. Η κύρια πηγή ρύπανσης εντοπίζεται στις μη σημειακές πηγές λόγω γεωργικών δραστηριοτήτων και λόγω της ρύπανσης των όμβριων υδάτων σε αστικές περιοχές. Υψηλές συγκεντρώσεις νιτρικών στους υπόγειους υδροφορείς έχουν προσδιορισθεί στις περιοχές της Κωπαΐδας, Αργολικού πεδίου, Πηνειού Ηλείας και Θεσσαλικού κάμπου.

7.5. Αέρας

Τα προβλήματα της ατμοσφαιρικής ρύπανσης στην Ελλάδα άρχισαν να εμφανίζονται τα τελευταία σαράντα χρόνια και συνδέονται με τη χωρίς προγραμματισμό εισροή στα αστικά κέντρα, γεγονός το οποίο οδήγησε στη διόγκωση των πόλεων με αυθαίρετο τόσο από πολεοδομικής όσο και λειτουργικής άποψης τρόπο.

Με βάση τα στοιχεία του ΥΠΕΧΩΔΕ (2008):

- οι εκπομπές των οξειδίων του αζώτου έχουν αυξηθεί κατά περίπου 13% σε σχέση με τα επίπεδα του 1990, με ετήσιο ρυθμό αύξησης περίπου 0,79% (1990-2006),

- οι εκπομπές του μονοξειδίου του άνθρακα από τις μεταφορές μειώθηκαν κατά 32,4% από το 1990 ως το 2006, με ετήσιο ρυθμό μείωσης περίπου 1,6% (1990-2006),
- οι εκπομπές του διοξειδίου του θείου έχουν αυξηθεί κατά περίπου 13,6% σε σχέση με τα επίπεδα του 1990, με ετήσιο ρυθμό αύξησης 0,85%.

Πλέον των παραπάνω, υπάρχουν κάποια χαρακτηριστικά τα οποία επιδεινώνουν άμεσα ή έμμεσα τα προβλήματα της ατμοσφαιρικής ρύπανσης, όπως:

- Η τοπογραφία της χώρας. Η ύπαρξη πολλών ορεινών όγκων σε συνδυασμό με τη γειτνίαση της θάλασσας οδηγεί στην ανάπτυξη τοπικών συστημάτων κυκλοφορίας του αέρα, που δυσχεραίνει σημαντικά τη διαδικασία καθαρισμού της ατμόσφαιρας.
- Οι κλιματολογικές συνθήκες. Το κλίμα της Ελλάδας χαρακτηρίζεται από υψηλή ηλιοφάνεια και θερμοκρασία, συνθήκες που ευνοούν ιδιαίτερα την εμφάνιση της φωτοχημικής ρύπανσης.
- Η μεταφορά σκόνης από ερήμους (π.χ. Σαχάρα), φαινόμενο που παρατηρείται σε όλες τις νότιες ευρωπαϊκές χώρες.

7.6. Κλιματικοί παράγοντες – Κλιματικές αλλαγές – Επίδραση στον τουρισμό

7.6.1. Κλίμα

Το κλίμα της Ελλάδας χαρακτηρίζεται από μεγάλη ποικιλία κλιματικών τύπων, οι οποίοι εκτείνονται από τον καθαρά μεσογειακό (θαλάσσιο και χερσαίο) μέχρι τον μεταβατικό μεσευρωπαϊκό και ηπειρωτικό. Χαρακτηρίζεται ως μεσογειακό, με εαρινές και φθινοπωρινές βροχοπτώσεις, ήπιο χειμώνα, ζεστό καλοκαίρι και με περισσότερο ή λιγότερο εκτεταμένη ξηρή περίοδο.

Στην Ελλάδα διακρίνονται οι εξής κλιματικές περιοχές:

α) Η ορεινή περιοχή, στην οποία περιλαμβάνεται η μεγάλη οροσειρά, η οποία εκτεινόμενη από Β-ΒΑ προς Ν-ΝΑ χωρίζει τη χώρα σε δύο κλιματικές περιοχές, καθώς και τα λοιπά όρη της βόρειας και κεντρικής Ελλάδας, της Πελοποννήσου και της Κρήτης.

β) Η περιοχή της βόρειας Ελλάδας, η οποία περιλαμβάνει το εσωτερικό της Ηπείρου, Θεσσαλίας, Μακεδονίας και Θράκης. Το κλίμα της περιοχής αυτής αποτελεί μετάβαση από το

μεσογειακό προς το ηπειρωτικό και χαρακτηρίζεται από μεγάλο σχετικά ετήσιο εύρος θερμοκρασίας, κανονικότερη κατανομή των βροχοπτώσεων και μείωση της ξηρής περιόδου.

γ) Η περιοχή του Ιονίου, η οποία περιλαμβάνει τις δυτικές ακτές της Ελλάδας και τα νησιά του Ιονίου πελάγους. Το κλίμα της εν λόγω περιοχής χαρακτηρίζεται από ήπιο χειμώνα, αυξημένες βροχοπτώσεις, κυρίως κατά τη διάρκεια του χειμώνα αλλά και την άνοιξη και το φθινόπωρο, και από το σχετικό μικρό ετήσιο εύρος της θερμοκρασίας.

δ) Η περιοχή του Αιγαίου, η οποία περιλαμβάνει ολόκληρη τη ΝΑ Ελλάδα μέχρι τη Θεσσαλία και τα νησιά του Αιγαίου και την Κρήτη. Το ετήσιο ύψος των βροχοπτώσεων είναι σημαντικά μικρότερο και ανέρχεται σχεδόν στο μισό εκείνου της δυτικής Ελλάδας.

ε) Η νοτιοκρητική περιοχή περιλαμβάνει τη νοτιοανατολική Κρήτη και αποτελεί κλιματικά μια μετάβαση από το μεσογειακό προς το ημιορεινό κλίμα. Χαρακτηρίζεται από μικρό ύψος βροχοπτώσεων, ήπιο χειμώνα και ξηρή περίοδο μεγάλης διάρκειας.

7.6.2. Κλιματική Αλλαγή

Ποικίλες μελέτες έχουν προσπαθήσει να αναλύσουν τις τάσεις σειρών δεδομένων για τις κλιματικές παραμέτρους στη λεκάνη της Μεσογείου, με στόχο να αξιολογηθεί κατά πόσο οι αλλαγές στο κλίμα συμβαίνουν ήδη και αν μπορούν να αποδοθούν σε ανθρώπινες δραστηριότητες.

Σε γενικές γραμμές η μέση ετήσια θερμοκρασία του αέρα στην ευρύτερη περιοχή της Ελλάδας, από τις αρχές της δεκαετίας του 1950 ως τα μέσα της δεκαετίας του 1970 εμφανίζει έντονη τάση ψύξης. Στη συνέχεια παραμένει σε χαμηλά επίπεδα ως τις αρχές του 1990 και αυξάνεται μέχρι το 2000, όπου φαίνεται ότι εμφανίζει σημείο καμπής, αν και παραμένει σε υψηλά επίπεδα. Η μέση τιμή της θερμοκρασίας του αέρα, ιδιαίτερα του θέρους, για την περίοδο 1998-2007 είναι περίπου 1°C μεγαλύτερη της αντίστοιχης τιμής για την περίοδο 1951-1960.

Σχετικά με την μελλοντική πορεία των θερινών βροχοπτώσεων στην Ελλάδα, υπάρχουν ενδείξεις ότι θα είναι φθίνουσα, κάτι που βρίσκεται σε συμφωνία με την αντίστοιχη εκτίμηση για όλη τη Μεσόγειο, όπου τα κλιματικά μοντέλα συγκλίνουν στη μεγάλη μείωση της θερινής βροχόπτωσης. Αντίθετα όμως, αρκετά μοντέλα προβλέπουν αύξηση των χειμερινών βροχοπτώσεων κυρίως στις βόρειες περιοχές της Μεσογείου, μικρότερης όμως τάξης από την αντίστοιχη της βόρειας Ευρώπης. Όσον αφορά στα ακραία φαινόμενα, η ένταση των θερινών βροχοπτώσεων παρουσιάζει αύξηση, ενώ για τις χειμερινές και ετήσιες βροχοπτώσεις η ένταση παρουσιάζει αρνητική στάση.

Οι μηχανισμοί που συνδέουν τις κλιματικές αλλαγές και τα θαλάσσια οικοσυστήματα είναι σύνθετοι και όχι πλήρως κατανοητοί. Έχειδειχθεί ότι ακόμα και μικρές αλλαγές στις μεταβλητές του κλίματος συχνά προκαλούν σημαντικές αλλαγές στην αφθονία των ειδών, λόγω των άμεσων και έμμεσων επιδράσεων. Οι άμεσες επιδράσεις συνδέονται με αλλαγές στη θερμοκρασία του νερού, την αλατότητα, το pH, κ.α., παράγοντες που επιδρούν στην επιβίωση, το πρότυπο αναπαραγωγής και αύξησης και τις βιοτικές αλληλεπιδράσεις. Οι έμμεσες αλληλεπιδράσεις σχετίζονται κυρίως με την υδροδυναμική (κυκλοφορία των υδάτινων μαζών), τα πρότυπα ανάμειξης και τη διαθεσιμότητα των θρεπτικών στοιχείων.

Σύμφωνα με το Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC) η θερμοκρασία του πλανήτη έχει αυξηθεί κατά 0,3°C τα τελευταία 40 χρόνια. Πρόσφατα αποτελέσματα από τα μοντέλα του κέντρου έρευνας και μελέτης του κλίματος Hadley δείχνουν ότι η Μεσόγειος θα αντιμετωπίσει μια πιθανή αύξηση της θερμοκρασίας της τάξης των 2°C τα επόμενα 50 χρόνια.

Οι μεταβολές που παρατηρούνται στο χερσαίο, υδάτινο και ατμοσφαιρικό περιβάλλον από τις κλιματικές αλλαγές, αν και είναι δύσκολο να προσδιοριστούν πλήρως, δημιουργούν εν γένει επικίνδυνες καταστάσεις με απρόβλεπτες συνέπειες. Για παράδειγμα:

1. Πόσο θα επηρεάσει το υδάτινο δυναμικό της Χώρας μας η μείωση των βροχοπτώσεων κυρίως τη θερινή περίοδο, που συμπίπτει με την αυξημένη τουριστική δραστηριότητα.

Το παραπάνω γεγονός συμβάλλει:

- στη μειωμένη παραγωγικότητα,
- στην αύξηση του κόστους απορρύπανσης και επεξεργασίας αποβλήτων,
- στη μείωση της ασφάλειας από πυρκαγιές,
- στη μείωση του οφέλους από δραστηριότητες αναψυχής,
- στην αύξηση του κόστους απολήψεων από υπόγεια ύδατα,
- στην αύξηση του κινδύνου περαιτέρω υφαλμύρωσης των υπόγειων υδροφορέων,
- στην απώλεια ευημερίας λόγω πιθανών περιορισμών στη χρήση του νερού.

2. Τί αντίκτυπο θα έχει στις παράκτιες περιοχές της Χώρας μας μια ενδεχόμενη αύξηση της στάθμης της θάλασσας;
3. Τί αντίκτυπο θα έχουν οι δασικές πυρκαγιές, οι αλλαγές στο τοπίο και η διάβρωση των ακτών σε σχέση με την τουριστική δραστηριότητα στη Χώρας μας;

4. Πόσο θα επηρεάσει τις ελληνικές θάλασσες η είσοδος στη Μεσόγειο τροπικών επιβλαβών μικροφυκών; Ήδη στην Ιταλία έχουν εντοπιστεί κρούσματα εμφάνισης επιβλαβών μικροφυκών τη θερινή περίοδο με αρνητικές επιπτώσεις στους λουόμενους.

Η ειδική μόνιμη επιτροπή Περιβάλλοντος της Βουλής των Ελλήνων κατέληξε στο παρακάτω κείμενο συμπερασμάτων της 9^{ης} Δεκεμβρίου 2009, σχετικά με τη Διάσκεψη της Κοπεγχάγης για την Κλιματική Αλλαγή:

1. τονίζει την ανάγκη για μία νομικά δεσμευτική συμφωνία για το κλίμα στην Κοπεγχάγη η οποία θα οδηγεί σε μετρήσιμους στόχους και θα τεθεί σε ισχύ από 1ης Ιανουαρίου 2013,
2. αναγνωρίζει ότι οι αναπτυγμένες χώρες έχουν το μεγαλύτερο μερίδιο ευθύνης για την κατάσταση που έχει διαμορφωθεί αλλά θεωρεί ότι μερίδιο ευθύνης έχουν διαμορφώσει και οι αναπτυσσόμενες χώρες,
3. εκτιμά ότι ο στόχος των 2 βαθμών Κελσίου απαιτεί τη συμμετοχή – στις δράσεις - των αναπτυγμένων χωρών, όσο και των αναπτυσσόμενων, λαμβάνοντας όμως υπόψη την αρχή των διαφοροποιημένων ευθυνών,
4. αναγνωρίζει το ρόλο της Ευρωπαϊκής Ένωσης η οποία έχει αναλάβει τη μονομερή υποχρέωση να μειώσει συλλογικά τις εκπομπές της κατά 20% έως το 2020 και συγχρόνως έχει δεσμευθεί να προβεί σε μείωση κατά 30% στο πλαίσιο μίας παγκόσμιας συμφωνίας που ενδεχομένως συναφθεί στην Κοπεγχάγη,
5. χαιρετίζει την πολιτική πρόθεση της Ευρωπαϊκής Ένωσης να μειώσει κατά 25-40% τις εκπομπές το 2030 και κατά 80% το 2050 πάντα με έτος βάσης το 1990,
6. θεωρεί όμως ότι απαιτούνται ακόμη αυστηρότερα μέτρα στην κατεύθυνση των προτάσεων της Διακυβερνητικής Επιτροπής για την Κλιματική Αλλαγή των Ηνωμένων Εθνών,
7. θεωρεί θετική εξέλιξη την πρόθεση των ΗΠΑ και της Κίνας να μειώσουν τις εκπομπές αερίων θερμοκηπίου αλλά επισημαίνει ότι οι μειώσεις δεν είναι επαρκείς, δεν αναφέρονται στο έτος βάσης 1990 και δεν ανταποκρίνονται στο μερίδιο ευθύνης τους στην κλιματική αλλαγή,
8. υποστηρίζει ότι οι αναπτυγμένες χώρες πρέπει να συμβάλλουν οικονομικά στα σχέδια αντιμετώπισης της κλιματικής αλλαγής στις αναπτυσσόμενες χώρες και θεωρεί ότι η συλλογική συνεισφορά της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τις προσπάθειες μετριασμού και τις ανάγκες προσαρμογής των αναπτυσσόμενων χωρών δεν θα πρέπει να είναι μικρότερη από 10 δισ. ευρώ ετησίως μέχρι το 2020,

9. πιστεύει ότι η συμφωνία της Κοπεγχάγης πρέπει να προβλέπει κυρώσεις, σε περίπτωση μη συμμόρφωσης των συμβαλλομένων μερών, σε διεθνές επίπεδο η μορφή των οποίων μένει να προσδιοριστεί,
10. επισημαίνει ότι καθυστέρηση στην ανάληψη δράσεων σε παγκόσμιο επίπεδο μπορεί να οδηγήσει σε μια κατάσταση όπου οι μελλοντικές γενεές δεν θα είναι πλέον σε θέση να ελέγξουν την κλιματική αλλαγή,
11. θεωρεί ότι η στροφή σε οικονομίες χαμηλού άνθρακα είναι αναγκαία και ότι θα πρέπει η στροφή αυτή να σχεδιασθεί άμεσα και να δρομολογηθεί σε μεσοπρόθεσμο επίπεδο,
12. επισημαίνει την προτεραιότητα του στόχου του «20-20-20» για την Ελλάδα και καλεί την Ελληνική Κυβέρνηση να δρομολογήσει όλες τις αναγκαίες ενέργειες για την επίτευξη του στόχου,
13. θεωρεί ως σημαντική προτεραιότητα για την Ελλάδα ένα Εθνικό Πρόγραμμα εξοικονόμησης Ενέργειας στα κτίρια, στις μεταφορές και στη βιομηχανία με στόχο τη μείωση της ζήτησης ηλεκτρικής ενέργειας και της μείωσης των φορτίων αιχμής,
14. εκτιμά ότι ενώ καταγράφεται πρόοδος στη διείσδυση των ΑΠΕ στο ενεργειακό μείγμα της χώρας, τα βήματα είναι αργά και απαιτούνται άμεσα διορθωτικές ενέργειες όπως για παράδειγμα η απλοποίηση του συστήματος αδειοδότησης και η παροχή επαρκών οικονομικών κινήτρων,
15. θεωρεί αναγκαία την επικαιροποίηση του Χωροταξικού Σχεδίου για τις ΑΠΕ στην περίπτωση νεότερων δεδομένων για την κλιματική αλλαγή στην Ελλάδα,
16. εκτιμά ότι απαιτείται ενίσχυση των μέσων μαζικής μεταφοράς και περιορισμός της χρήσης των Ι.Χ. αυτοκινήτων στα αστικά κέντρα,
17. καλεί την Ελληνική Κυβέρνηση να αναθεωρήσει προς μία οικολογική κατεύθυνση το Γενικό Οικοδομικό Κανονισμό, ενισχύοντας τη βιοκλιματική αρχιτεκτονική, την ενσωμάτωση των ΑΠΕ στα κτίρια, την ενεργειακή αποδοτικότητα και τα ψυχρά υλικά
18. θεωρεί θετικό το μέτρο της Ελληνικής Κυβέρνησης να προωθήσει τις ΑΠΕ στα κτίρια και προτείνει την εφαρμογή του μέτρου το δυνατόν συντομότερα και σε κάθε περίπτωση όχι αργότερα από το τέλος του 2010,
19. καλεί τους παραγωγικούς τομείς στη χώρα να ενσωματώσουν νέες αντιρρυπαντικές τεχνολογίες στις διαδικασίες τους, κατά προτίμηση δε στην έναρξη των παραγωγικών διαδικασιών αντί στο τέλος τους,
20. καλεί την Τοπική Αυτοδιοίκηση να δρομολογήσει ειδικές δράσεις για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής και το μετριασμό των επιπτώσεων της στα αστικά κέντρα και

προτρέπει τους Δήμους να δημιουργήσουν δίκτυα για την προστασία του κλίματος στο πρότυπο του Δικτύου Πόλεων C40,

21. θεωρεί αναγκαία μία ειδική πολιτική για την ανάσχεση της αστικοποίησης στην Ελλάδα,
22. θεωρεί αναγκαία τη συν-αξιολόγηση της παραμέτρου της κλιματικής αλλαγής στη νέα Κοινή Αγροτική Πολιτική αλλά και σε κάθε πολιτική που αφορά στον αγροτικό και κτηνοτροφικό τομέα στην Ελλάδα,
23. υποστηρίζει ότι η παράμετρος της κλιματικής αλλαγής πρέπει να είναι κεντρική στην κατάρτιση των σχεδίων διαχείρισης υδατικών λεκανών αλλά και του προγράμματος υποδομών ορεινής και πεδινής υδρονομίας στην Ελλάδα,
24. εκφράζει την αγωνία της για τη συνεχιζόμενη διάβρωση των παράκτιων ζωνών της Μεσογείου και της Ελλάδος και καλεί ειδικότερα την Ελληνική Κυβέρνηση να σχεδιάσει ένα ολοκληρωμένο πρόγραμμα προστασίας των παράκτιων ζωνών,
25. επισημαίνει ως μείζονα προτεραιότητα τη διαφύλαξη του δασικού πλούτου της χώρας και καλεί την Ελληνική Κυβέρνηση να επισπεύσει και να ενισχύσει τις δράσεις αναδάσωσης και να καταρτίσει κατά απόλυτη προτεραιότητα το δασικό κτηματολόγιο,
26. θεωρεί αναγκαία την περαιτέρω ενίσχυση της παραμέτρου της κλιματικής αλλαγής στο Χωροταξικό Σχέδιο για τον Τουρισμό υπό το πρίσμα νεότερων διαπιστώσεων για την κλιματική αλλαγή στην Ελλάδα,
27. προτείνει η Ελλάδα να διαθέσει ποσοστό του ΑΕΠ της για τη δημιουργία ταμείου με σκοπό την υλοποίηση τεχνολογιών καθαρής ενέργειας,
28. θεωρεί ότι οι περιβαλλοντικοί φόροι πρέπει να είναι δημοσιονομικά ουδέτεροι και εκτιμά ότι είναι προτιμότερη μία πολιτική κινήτρων και φορολογικών ελαφρύνσεων για δράσεις μετριασμού της κλιματικής αλλαγής,
29. εκφράζει τον προβληματισμό της για το Πρόγραμμα Εμπορίας Εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου όπως αυτό εφαρμόζεται μέχρι σήμερα και θεωρεί ότι προτεραιότητα πρέπει να δίνεται σε δαπάνες που μειώνουν με μόνιμο τρόπο τις εκπομπές αερίων θερμοκηπίου αντί σε δαπάνες για την αγορά δικαιωμάτων εκπομπής,
30. καλεί την Ελληνική Κυβέρνηση να πάρει πρωτοβουλία για την προστασία της Μεσογείου από την κλιματική αλλαγή,
31. καλεί την Ελληνική Κυβέρνηση να προωθήσει ακόμη περισσότερο το θέμα της κλιματικής αλλαγής στην πρωτοβάθμια και τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση,
32. θεωρεί αναγκαία την ενίσχυση της έρευνας για τη διακρίβωση και την παρακολούθηση της κλιματικής αλλαγής και επισημαίνει την προτεραιότητα για την ενίσχυση της έρευνας

και της καινοτομίας σε ότι αφορά στις τεχνολογίες και τις τεχνικές για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής,

- 33.επισημαίνει την αναγκαιότητα της λειτουργίας ενός εκτενούς δικτύου μετρητικών σταθμών για την παρακολούθηση της κλιματικής αλλαγής στην Ελλάδα,
- 34.καλεί τη Βουλή των Ελλήνων να ενεργοποιήσει – μέσω ειδικών εκπομπών - το Κανάλι της Βουλής ως προς το θέμα της κλιματικής αλλαγής και χαιρετίζει την ανταπόκριση του Καναλιού της Βουλής προς αυτή την κατεύθυνση,
- 35.προσκαλεί τον έντυπο και ηλεκτρονικό τύπο στην Ελλάδα να καλύψει τη Διεθνή Διάσκεψη της Κοπεγχάγης και να παρουσιάσει κατά το δυνατόν πληρέστερο τρόπο το ζήτημα της κλιματικής αλλαγής και των επιπτώσεων της και στο διάστημα μετά τη Διάσκεψη,
- 36.προτρέπει την Ελληνική Κυβέρνηση να ενισχύσει το πλαίσιο ενεργοποίησης των ΜΚΟ στην αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής,
- 37.επισημαίνει τη μεγάλη σημασία της ενημέρωσης, διαβούλευσης και συμμετοχής των πολιτών σε δράσεις για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής,
- 38.προτίθεται να εξετάσει περαιτέρω το θέμα της κλιματικής αλλαγής και των αναγκών μέτρων για την αντιμετώπιση της με γνώμονα τα αποτελέσματα της Διάσκεψης της Κοπεγχάγης,
39. αναθέτει στον Πρόεδρό της Ειδικής Μόνιμης Επιτροπής της Βουλής των Ελλήνων να υποβάλλει ως εισήγηση το παρόν Κείμενο Συμπερασμάτων στον Πρόεδρο της Βουλής των Ελλήνων με την παράκληση να διαβιβασθεί στον Πρόεδρο της Ελληνικής Δημοκρατίας, στους Προέδρους των Κοινοβουλευτικών Ομάδων και στα μέλη της Βουλής των Ελλήνων και να αναρτηθεί στο δικτυακό τόπο της Βουλής των Ελλήνων,
- 40.αναθέτει στον Πρόεδρό της Ειδικής Μόνιμης Επιτροπής της Βουλής των Ελλήνων να αποστείλει το παρόν Κείμενο Συμπερασμάτων σε κάθε φορέα που αναπτύσσει πολιτική, επιστημονική ή κοινωνική δραστηριότητα στο ζήτημα της κλιματικής αλλαγής.

7.7. Προστασία της φύσης

7.7.1. Προστατευόμενες περιοχές σε Εθνικό επίπεδο

Στο παρόν κεφάλαιο αναφέρονται συνοπτικά οι κατηγορίες των προστατευόμενων περιοχών στην Ελλάδα.

1. Εθνικά Πάρκα (Ν. 1650/86)

1. ΣΧΙΝΙΑΣ - ΜΑΡΑΘΩΝΑΣ
2. ΛΙΜΝΕΣ ΚΟΡΩΝΕΙΑ – ΒΟΛΒΗ, ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΑ ΤΕΜΠΗ
3. ΟΡΕΙΝΟΙ ΟΓΚΟΙ ΒΟΡΕΙΑΣ ΠΙΝΔΟΥ
4. ΛΙΜΝΟΘΑΛΑΣΣΕΣ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ – ΑΙΤΩΛΙΚΟΥ, ΚΑΤΩ ΡΟΥΣ
5. ΚΑΙ ΕΚΒΟΛΕΣ ΠΟΤΑΜΩΝ ΑΧΕΛΩΟΥ ΚΑΙ ΕΥΗΝΟΥ ΚΑΙ ΝΗΣΟΙ
6. ΕΧΙΝΑΔΕΣ
7. ΔΑΣΟΣ ΔΑΔΙΑΣ – ΛΕΥΚΙΜΜΗΣ – ΣΟΥΦΛΙΟΥ
8. ΛΙΜΝΗ ΚΕΡΚΙΝΗ
9. ΔΕΛΤΑ ΕΒΡΟΥ
10. ΑΜΒΡΑΚΙΚΟΣ ΚΟΛΠΟΣ
11. ΔΕΛΤΑ ΝΕΣΤΟΥ ΒΙΣΤΩΝΙΔΑ ΙΣΜΑΡΙΔΑΣ
12. ΟΡΗ ΑΘΑΜΑΝΩΝ (ΤΖΟΥΜΕΡΚΑ)
13. ΕΚΒΟΛΕΣ ΤΩΝ ΠΟΤΑΜΩΝ ΓΑΛΛΙΚΟΥ – ΑΞΙΟΥ – ΛΟΥΔΙΑ-
14. ΑΛΙΑΚΜΟΝΑ, ΑΛΥΚΗ ΚΙΤΡΟΥΣ ΠΙΕΡΙΑΣ, Λ/Θ ΚΑΛΟΧΩΡΙΟΥ ΚΑΙ
15. ΕΥΡΥΤΕΡΗ ΠΕΡΙΟΧΗ ΤΟΥΣ
16. Λ/Θ ΚΟΤΥΧΙΟΥ, ΔΑΣΟΣ ΣΤΡΟΦΥΛΙΑΣ ΚΑΙ ΕΥΡΥΤΕΡΗ
17. ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΤΟΥΣ

2. Εθνικά Θαλάσσια Πάρκα (Ν. 1650/86)

- ΑΛΟΝΝΗΣΟΣ – ΒΟΡΕΙΕΣ ΣΠΟΡΑΔΕΣ
- ΚΟΛΠΟΣ ΛΑΓΑΝΑ – ΝΗΣΟΙ ΣΤΡΟΦΑΔΕΣ

3. Περιοχές Προστασίας της Φύσης (Ν. 1650/86)

1. ΨΑΛΙΔΙ ΝΗΣΟΥ ΚΩ

4. Περιοχές με μέτρα προστασίας (Ν. 1650/86)

1. ΑΚΤΕΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΗΛΟΥ

5. Εθνικοί Δρυμοί (Ν.Δ. 996/71)

1. ΟΛΥΜΠΟΣ
2. ΠΑΡΝΑΣΣΟΣ
3. ΠΑΡΝΗΘΑ
4. ΑΙΝΟΣ
5. ΣΑΜΑΡΙΑ
6. ΟΙΤΗ
7. ΠΙΝΔΟΣ
8. ΒΙΚΟΣ-ΑΩΟΣ
9. ΠΡΕΣΠΕΣ
10. ΣΟΥΝΙΟ

6. Αισθητικά Δάση (Ν.Δ. 996/71)

1. ΦΟΙΝΙΚΟΔΑΣΟΣ ΒΑΪ ΛΑΣΙΘΙΟΥ
2. ΔΑΣΟΣ ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ
3. ΚΟΙΛΑΔΑ ΤΕΜΠΩΝ ΛΑΡΙΣΑΣ
4. ΔΑΣΟΣ ΚΑΡΑΪΣΚΑΚΗ ΚΑΡΔΙΤΣΑΣ
5. ΠΕΥΚΙΑΣ ΞΥΛΟΚΑΣΤΡΟΥ ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ
6. ΔΑΣΟΣ ΧΕΙΜΑΡΡΩΝ ΣΕΛΕΜΝΟΥ και ΧΑΡΑΔΡΟΥ ΑΧΑΙΑΣ
7. ΠΕΡΙΑΣΤΙΚΟ ΔΑΣΟΣ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
8. ΔΑΣΟΣ ΦΑΡΣΑΛΩΝ ΛΑΡΙΣΑΣ
9. ΔΑΣΟΣ ΣΤΕΝΗΣ ΕΥΒΟΙΑΣ
10. ΔΑΣΙΚΟ ΣΥΜΠΛΕΓΜΑ ΟΣΣΑΣ ΛΑΡΙΣΑΣ
11. ΔΡΥΟΔΑΣΟΣ ΜΟΓΓΟΣΤΟΥ ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ

- 12.ΠΑΡΑΛΙΑΚΟ ΔΑΣΟΣ ΝΙΚΟΠΟΛΕΩΣ-ΜΥΤΙΚΑ ΠΡΕΒΕΖΑΣ
- 13.ΔΑΣΗ ΝΗΣΟΥ ΣΚΙΑΘΟΥ ΜΑΓΝΗΣΙΑΣ
- 14.ΣΤΕΝΑ ΝΕΣΤΟΥ ΚΑΒΑΛΑΣ-ΞΑΝΘΗΣ
- 15.ΔΑΣΟΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑΣ ΚΑΛΑΒΡΥΤΩΝ ΑΧΑΪΑΣ
- 16.ΠΕΡΙΑΣΤΙΚΟ ΔΑΣΟΣ ΤΙΘΟΡΕΑΣ ΦΘΙΩΤΙΔΑΣ
- 17.ΔΑΣΗ ΑΜΥΓΔΑΛΕΩΝΟΣ ΚΑΒΑΛΑΣ
- 18.ΔΑΣΟΣ ΛΟΦΩΝ ΚΑΣΤΡΟΥ ΑΗΛΙΑ ΤΡΙΚΑΛΩΝ
- 19.ΔΡΥΟΔΑΣΟΣ ΚΟΥΡΙ ΜΑΓΝΗΣΙΑΣ

7. Διατηρητέα Μνημεία της Φύσης (Ν.Δ. 996/71)

(Δεν αναφέρονται τα Διατηρητέα Μνημεία της Φύσης που αφορούν μεμονωμένα στοιχεία)

- 1. Το Δάσος δενδρόκεδρων στην Κινουρία Αρκαδίας
- 2. Συστάδα Δρυός και Φράξου στις Μουριές, Κιλκίς
- 3. Το Παρθένο δάσος της Κεντρικής Ροδόπης
- 4. Το Δάσος της Οξυάς στην Τσίχλα Χαιντού Ξάνθης
- 5. Το Δάσος οξυάς στο Πευκωτό Πέλλας
- 6. Το νησί Πιπέρι στις Β. Σποράδες
- 7. Το Απολιθωμένο δάσος της Λέσβου
- 8. Το Κρητικό Κεφαλάνθηρο στις Καμάρες Ηρακλείου
- 9. Το δάσος του Λεσινίου Αιτωλοακαρνανίας
- 10.Ο Σφαγνώνας στο δάσος Λαϊλιά Σερρών
- 11.Υπόλειμμα Υδροχαρούς δάσους στην Ιστιαία Ευβοίας
- 12.Το Δάσος αείφυλλων πλατύφυλλων στο νησί Σαπιέντζα Μεσσηνίας
- 13.Το μικτό δάσος Προμάχων-Λυκοστόμου Αριδαίας
- 14.Φυσικό δάσος κυπαρισσιού στον Έμπωνα Ρόδου
- 15.Το μικτό δάσος του Γράμμου

7.7.2. Προστατευόμενες περιοχές σε Διεθνές και Περιφερειακό Επίπεδο

1. Υγρότοποι Διεθνούς Σημασίας (Ramsar)

1. Δέλτα Έβρου
2. Ισμαρίδα - Βιστωνίδα – Πόρτο Λάγος
3. Δέλτα Νέστου
4. Λίμνη Κερκίνη
5. Λίμνες Κορώνεια - Βόλβη
6. Δέλτα Αξιού και Αλιάκμονα
7. Λίμνη Μικρή Πρέσπα
8. Υγρότοποι Μεσολογίου - Αιτωλικού
9. Αμβρακικός Κόλπος
10. Λιμνοθάλασσα Κοτύχι – Δάσος Στροφυλιάς

2. Περιοχές Σύμβασης Βαρκελώνης

1. Αισθητικό Δάσος Νικοπόλεως – Μύτικα
2. Αισθητικό Δάσος Πευκιά – Ξυλοκάστρου
3. Εθνικό Θαλάσσιο Πάρκο Βορείων Σποράδων
4. Εθνικός Δρυμός Σαμαριάς
5. Απολιθωμένο Δάσος Σίγρι στη Λέσβο
6. Αισθητικό Δάσος Σκιάθου
7. Εθνικός Δρυμός Σουνίου
8. Αισθητικό Δάσος Βάι
9. Υγρότοποι Αμβρακικού

3. Βιογενετικά Αποθέματα

1. Παρθένο Δάσος Κεντρικής Ροδόπης

2. Εθνικός Δρυμός Ολύμπου (Πυρήνας)
3. Εθνικός Δρυμός Αίνου (Πυρήνας)
4. Εθνικός Δρυμός Σαμαριάς (Πυρήνας)
5. Εθνικός Δρυμός Οίτης (Πυρήνας)
6. Εθνικός Δρυμός Πίνδου (Πυρήνας)
7. Εθνικός Δρυμός Πρεσπών (Δάσος Κέδρων)
8. Αισθητικό Δάσος Κουρί – Αλμυρού
9. Φυσικό Μνημείο Δάσους Οξυάς Χαϊντού Κούλα
10. Φυσικό Μνημείο Δάσους Λεσινίου
11. Φυσικό Μνημείο Δάσους Αείφυλλων Πλατάνων Νήσου Σαπιέτζας
12. Φυσικό Μνημείο Μικτού Δάσους Αλμωπίας Αριδαίας
13. Φυσικό Μνημείο Δάσους Κυπαρισσιού Έμπωνα Ρόδου
14. Κόλπος Λαγανά
15. Φυσικό Μνημείο Μικτού Δάσους Γράμμου
16. Παρθένο Δάσος Παρανεστίου

4. Αποθέματα Βιόσφαιρας

1. Εθνικός Δρυμός Ολύμπου
2. Φαράγγι Σαμαριάς

5. Μνημεία Παγκόσμιας Κληρονομιάς

1. Όρος Άθως

6. Περιοχές με Ευρωδίπλωμα

1. Φαράγγι Σαμαριάς

7.7.3. Δίκτυο NATURA

Η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει διαμορφώσει μια ενιαία πολιτική για τη διατήρηση της φύσης η οποία στηρίζεται σε δύο κυρίως νομοθετικά κείμενα: την «Οδηγία για τη διατήρηση των άγριων πουλιών» (79/409/ΕΚ – 2009/147/ΕΚ) και την «Οδηγία για τους φυσικούς οικοτόπους» (92/43/ΕΚ). Το εθνικό μας δίκαιο έχει εναρμονιστεί και με τις δύο οδηγίες, σύμφωνα με τις ΚΥΑ 414885/1985, 37338/1807/2010 και 33318/3028/1998.

Το δίκτυο NATURA 2000 στην Ελλάδα απαρτίζεται από 241 Τόπους Κοινοτικής Σημασίας (ΤΚΣ) και 202 Ζώνες Ειδικής Προστασίας (ΖΕΠ), οι οποίες παρουσιάζουν χωρική αλληλοεπικάλυψη. Συνολικά, η έκταση του δικτύου NATURA 2000 στην Ελλάδα ανέρχεται σε 42.949,60 τ.χλμ. και καλύπτει 27,29% της χέρσου και 6,12% των χωρικών υδάτων. Η έκταση των ΤΚΣ ανέρχεται σε 28.075,12 τ.χλμ., που καλύπτουν 16,3% της Ελληνικής χέρσου και 5,7% των χωρικών υδάτων, ενώ η έκταση των ΖΕΠ ανέρχεται σε 29.532,30 τ.χλμ. και καλύπτουν 21,1% της χέρσου και 1,4% των χωρικών υδάτων.

Ο κατάλογος των Τόπων Κοινοτικής Σημασίας στη χερσαία ζώνη της Χώρας θεωρείται πλήρης σχεδόν στο σύνολό του. Παραμένουν εκκρεμότητες που αφορούν στο θαλάσσιο χώρο και αποτελούν εκκρεμότητα όχι μόνον για την Ελλάδα αλλά για ολόκληρη την Ευρώπη.

Σε μεγάλο μέρος της έκτασης του δικτύου NATURA 2000 έχει πραγματοποιηθεί αναλυτική χαρτογράφηση των τύπων οικοτόπων στο πλαίσιο του προγράμματος «Αναγνώριση και περιγραφή των τύπων οικοτόπων σε περιοχές ενδιαφέροντος για την διατήρηση της φύσης», το οποίο εκπονήθηκε με χρηματοδότηση από το Β' και Γ' ΚΠΣ (1999-2001).

Η ομάδα με το μεγαλύτερο αριθμό εκπροσώπων στην Ελλάδα σε σχέση με τον αριθμό ειδών των παραρτημάτων των δύο Οδηγιών είναι τα πτηνά. 64% του αριθμού των προστατευόμενων πτηνών σε ευρωπαϊκό επίπεδο απαντάται και στη χώρα μας. Υψηλή είναι και η παρουσία των θηλαστικών με 43% των κοινοτικών ειδών να εμφανίζονται στην Ελλάδα, των ερπετών με 41% και των τύπων οικοτόπων με 40%. Χαμηλότερο ποσοστό αριθμού ειδών σε σχέση με τα κοινοτικά προστατευόμενα είδη έχει η ομάδα των φυτών (9%). Θα πρέπει όμως να σημειωθεί ότι στα φυτά της Ελλάδας πολύ μεγάλο ποσοστό τους (62%) χαρακτηρίζεται ως είδη προτεραιότητας.

Στο παράρτημα της μελέτης επισυνάπτεται αναλυτικός πίνακας περιοχών του δικτύου NATURA 2000 στην Ελλάδα.

7.7.4. Περιοχές ειδών

Επιπλέον των παραπάνω, υφίστανται:

Καταφύγια Άγριας Ζωής

Σύμφωνα με τον Νόμο 177/75 ιδρύθηκαν περιοχές που ορίζονταν σαν καταφύγια θηραμάτων με στόχο «την προστασία και διάσωση του φυσικού περιβάλλοντος» και «τη διατήρηση, ανάπτυξη και εκμετάλλευση του θηραματικού πλούτου της χώρας». Στη συνέχεια με τον Ν. 2637/1998 τα μέχρι τότε καταφύγια θηραμάτων μετονομαστήκαν σε καταφύγια Άγριας Ζωής.

Ελεγχόμενες Κυνηγετικές Περιοχές

Στην Ελλάδα εντοπίζονται επτά συνολικά Ελεγχόμενες Κυνηγετικές Περιοχές οι οποίες καταλαμβάνουν συνολικά έκταση ίση με 1070,86 τ. χλμ, η οποία αντιστοιχεί στο 0,84 % της συνολικής χερσαίας επιφάνειας της χώρας μας. Το θαλάσσιο τμήμα τους καταλαμβάνει έκταση ίση με 0,68 τ.χλμ.

Εκτροφεία Θηραμάτων

Υπάρχουν συνολικά 21 Κρατικά Εκτροφεία Θηραμάτων τα οποία καταλαμβάνουν συνολική έκταση ίση με 36,03 τ. χλμ .

7.8. Περιβαλλοντικά προβλήματα που επηρεάζουν τον τουρισμό

Στον παρόν κεφάλαιο γίνεται προσπάθεια συγκέντρωσης των κυριότερων προβλημάτων του περιβάλλοντος της Ελλάδας, τα οποία επηρεάζουν άμεσα ή έμμεσα την τουριστική δραστηριότητα.

- Οι μακροχρόνιες ανθρώπινες δραστηριότητες χωρίς σχεδιασμό, οργάνωση και έλεγχο έχουν οδηγήσει τα τελευταία χρόνια σε υποβάθμιση της ποιότητας τόσο των επιφανειακών όσο και των υπόγειων υδάτων. Τα αίτια πολλά, κάποια από αυτά είναι:
 - η με πολλά προβλήματα απορροή αστικών και βιομηχανικών λυμάτων,
 - η έλλειψη ολοκληρωμένων διαχειριστικών σχεδίων για υδατικούς πόρους,

- οι γεωργικές δραστηριότητες, λόγω της συχνά εντατικής και μη ορθολογικής χρήσης λιπασμάτων και φυτοφαρμάκων.
- Η μείωση της ποσότητας του υδάτινου δυναμικού της Χώρας και η υφαλμύρυνση των υδάτινων αποθεμάτων σε παράκτιες περιοχές, λόγω μείωσης των βροχοπτώσεων, των ανθρωπογενών δραστηριοτήτων και της έλλειψης μηχανισμού διαχείρισης των υδατικών πόρων.
- Η υποβάθμιση των παράκτιων υδάτινων οικοσυστημάτων, η απουσία μόνιμου μηχανισμού παρακολούθησης και η έλλειψη χρονοσειρών δεδομένων.
- Η υποβάθμιση του περιβάλλοντος, λόγω ελλείψεων ή αδυναμιών στο σύστημα διαχείρισης στερεών αποβλήτων.
 - Η υποβάθμιση παραλιακών κυρίως βιοτόπων ή υγροτόπων, η αξιοποίηση των οποίων θα μπορούσε να αποτελεί πόλο έλξης τουριστικών δραστηριοτήτων.
 - Η πρόκληση πυρκαγιών, η υποβάθμιση του εδάφους και γενικότερα η υποβάθμιση του φυσικού περιβάλλοντος.

7.9. Περιγραφή πολιτιστικού περιβάλλοντος

Η Ελλάδα με την μακραίωνη και σημαντική ιστορική διαδρομή της, χαρακτηρίζεται από πολιτιστικό περιβάλλον ιδιαίτερου πλούτου και ποικιλίας. Η πολιτιστική της κληρονομιά αλλά και τα σύγχρονα πολιτιστικά της αγαθά αποτελούν σημαντικό πόρο, με σημαντική αμφίδρομη σχέση με την τουριστική ανάπτυξη. Το πολιτιστικό περιβάλλον της περιλαμβάνει:

- ➔ Μοναδικά πολιτιστικά μνημεία χαρακτηρισμένα από την “Unesco”, ως μνημεία παγκόσμιας κληρονομιάς
- ➔ Πολύ μεγάλο αριθμό μνημείων και αρχαιολογικών χώρων, διαφόρων εποχών
- ➔ Μεγάλο αριθμό αξιόλογων παραδοσιακών οικισμών, συνόλων και κτισμάτων
- ➔ Ιδιαίτερα πολιτιστικά τοπία
- ➔ Σημαντικά στοιχεία άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς

Η διατήρηση και η ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς αποτελεί συστατικό στοιχείο της ήπιας τουριστικής ανάπτυξης και της προσφοράς εναλλακτικών δυνατοτήτων για πολλαπλού χαρακτήρα τουριστική δραστηριότητα. Κρίσιμο στοιχείο αποτελεί η μεθοδολογία για τη

βελτίωση των σχέσεων μεταξύ της διατήρησης και του τουρισμού, ώστε να εξασφαλιστούν αμφίδρομα οφέλη, αποδοτικά για τον τουρισμό και προστατευτικά για τα πολιτιστικά αγαθά.

7.9.1. Μνημεία παγκόσμιας κληρονομιάς

Γενικά

Σε διεθνές επίπεδο η πιο σημαντική προβολή για ένα μνημείο είναι η εγγραφή του στον Κατάλογο Παγκόσμιας Κληρονομιάς της UNESCO (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization). Η Σύμβαση για την Προστασία της Παγκόσμιας Πολιτιστικής και Φυσικής Κληρονομιάς (Γενική Συνέλευση UNESCO, 16 Νοεμβρίου 1972) ορίζει τα κριτήρια βάσει των οποίων μπορεί να εγγραφεί ένα φυσικό ή πολιτιστικό μνημείο στον Κατάλογο. Υπογραμμίζεται η ευθύνη των χωρών που συμμετέχουν στη Σύμβαση για την προστασία και συντήρηση της πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς με προγράμματα επιστημονικής και τεχνικής υποστήριξης, με την πληροφόρηση και ευαισθητοποίηση των τοπικών κοινοτήτων και με συχνές εκθέσεις για την κατάσταση και τις ανάγκες των μνημείων προς την Επιτροπή Παγκόσμιας Κληρονομιάς. Επίσης ορίζεται ο θεσμός του Ταμείου Παγκόσμιας Κληρονομιάς (World Heritage Fund), ο ρόλος που μπορεί να έχει στο πλαίσιο της Σύμβασης καθώς και οι προϋποθέσεις για την παροχή διεθνούς οικονομικής βοήθειας.

Οι χώρες που συμμετέχουν στο θεσμό έχουν το δικαίωμα να υποβάλλουν εκ νέου προτάσεις για μνημεία προς εγγραφή στον Κατάλογο Παγκόσμιας Κληρονομιάς, εφόσον θεωρούν ότι αυτά ανταποκρίνονται στα κριτήρια που έχουν ορισθεί. Τα μνημεία εισάγονται στην προκαταρκτική λίστα κάθε χώρας “Tentative List”, δηλώνοντας την πρόθεση για εγγραφή, χωρίς ωστόσο αυτό να προδιαγράφει ότι το εν λόγω μνημείο θα συμπεριληφθεί τελικώς στον Κατάλογο. Ωστόσο, το προκαταρκτικό αυτό στάδιο είναι απαραίτητο για να εξεταστεί η υποψηφιότητα κάθε μνημείου. Η εισαγωγή στην “Tentative List” πρέπει να γίνει τουλάχιστον ένα χρόνο πριν την επίσημη πρόταση και κρίση της υποψηφιότητας του μνημείου. Η UNESCO παροτρύνει, στο πλαίσιο των νέων προτάσεων κάθε χώρας τη συνεργασία του κρατικού φορέα με “site managers”, με την τοπική κοινότητα και αυτοδιοίκηση, με ανεξάρτητους (όχι κρατικούς) οργανισμούς, καθώς και τις διακρατικές-διασυνοριακές εγγραφές “Transnational Nominations” στοχεύοντας στην ανάπτυξη κλίματος συνεργασίας μεταξύ των χωρών που μοιράζονται γεωγραφικά ή θεματικά κάποιο μνημείο.

Ελλάδα και Μνημεία Παγκόσμιας Κληρονομιάς.

Τα μνημεία της Ελλάδας που βρίσκονται στον Κατάλογο Παγκόσμιας Κληρονομιάς είναι 16 και το Άγιον Όρος:

- Αρχαιολογικός χώρος Ακροπόλεως, Αθήνα (1987)
- Αρχαιολογικός χώρος Αιγών (Βεργίνα) (1996)
- Αρχαιολογικός χώρος Δελφών (1987)
- Αρχαιολογικός χώρος Μυστρά (1989)
- Αρχαιολογικός χώρος Ολυμπίας (1989)
- Αρχαιολογικοί χώροι Μυκηνών και Τίρυνθας (1999)
- Αρχαιολογικός χώρος Δήλου (1990)
- Ιστορικό κέντρο (χώρα) με τη μονή του Αγ. Ιωάννη του Θεολόγου και το σπήλαιο της Αποκάλυψης στην Πάτμο (1999)
- Μεσαιωνική πόλη Ρόδου (1988)
- Μονή Δαφνίου, Μονή Οσίου Λουκά και Νέα Μονή Χίου (1990)
- Παλαιά πόλη της Κέρκυρας (2007)
- Παλαιοχριστιανικά και Βυζαντινά μνημεία Θεσσαλονίκης (1988)
 - Ροτόντα
 - Ναός της Αχειροποιήτου
 - Ναός Αγίου Δημητρίου
 - Μονή Λατόμου
 - Ναός Αγίας Σοφίας
 - Παναγία των Χαλκέων
 - Ναός Αγίου Παντελεήμονα
 - Ναός Αγίων Αποστόλων
 - Ναός Αγίου Νικολάου Ορφανού
 - Ναός Αγίας Αικατερίνης
 - Ναός του Παντοκράτορα Σωτήρα Χριστού

- Μονή Βλατάδων
- Ναός του Προφήτη Ηλία
- Βυζαντινά Λουτρά
- Τείχη της Θεσσαλονίκης
- Αρχαιολογικός χώρος Ηραίου Σάμου (1992)
- Ιερό του Ασκληπιού στην Επίδαυρο (1988)
- Ναός Επικούρειο Απόλλωνος – Βάσσες (1986)
- Μετέωρα (1988)
- Άγιον Όρος – Άθως (1988)

Έχουν επίσης υποβληθεί προς εγγραφή (8) περιοχές και μνημεία του ελληνικού χώρου.

- Το παλάτι της Κνωσσού (2003)
- Ο Αρχαιολογικός χώρος στη Νικόπολη (2003)
- Ο Αρχαιολογικός χώρος στους Φιλίππους (2003)
- Το Λαύριο (2003)
- Η ευρύτερη περιοχή του Ολύμπου (2003)
- Η περιοχή των Πρεσπών: Μεγάλη και Μικρή Πρέσπα, συμπεριλαμβανομένων των Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών μνημείων (2003)
- Το Εθνικό πάρκο του δάσους Δαδιάς – Λευκίμης – Σουφλίου (2003)
- Ο εθνικός δρυμός Λευκών Ορέων (Σαμαριάς) - Το φαράγγι της Σαμαριάς (2003)

7.9.2. Μνημεία και αρχαιολογικοί χώροι

Η Ελλάδα διαθέτει πολύ μεγάλο αριθμό διαφόρων εποχών, μνημείων και αρχαιολογικών χώρων, (35.000 περίπου). Από αυτά τα κυριότερα είναι:

- **210 Μουσεία και συλλογές** προϊστορικών, κλασικών και βυζαντινών αρχαιοτήτων
- **250** οργανωμένοι αρχαιολογικοί χώροι.
- **19.000** κηρυγμένοι αρχαιολογικοί χώροι και ιστορικά μνημεία

Σήμερα **366 έργα** συγχρηματοδοτούνται από κονδύλια της ΕΕ, συνολικού προϋπολογισμού 498 εκ. ευρώ, και εκτελούνται από την Αρχαιολογική Υπηρεσία, ενώ εκατοντάδες ανασκαφές βρίσκονται σε εξέλιξη, είτε στο πλαίσιο κατασκευής έργων, είτε στο πλαίσιο προγραμμάτων έρευνας.

Ο Διαρκής Κατάλογος των Αρχαιολογικών Χώρων και Μνημείων της Ελλάδος εμπλουτίζεται σε τακτά χρονικά διαστήματα με νέες κηρύξεις, καθώς και πρόσθετα στοιχεία για τα προστατευόμενα μνημεία και τους χώρους.

7.9.3. Αξιόλογοι παραδοσιακοί οικισμοί, σύνολα και κτίσματα

Η Ελλάδα διαθέτει επίσης μεγάλο αριθμό αξιόλογων παραδοσιακών οικισμών, συνόλων και κτισμάτων. Ειδικά οι παραδοσιακοί οικισμοί και τα ιστορικά κέντρα των πόλεων είναι βασικά στοιχεία της παραδοσιακής αρχιτεκτονικής πολιτιστικής κληρονομιάς και της φυσιογνωμίας της Ελλάδας και αποτελούν εντυπωσιακά αξιοθέατα της χώρας. Στους χώρους αυτούς αποτυπώνονται και εκφράζονται τρόποι ζωής, τεχνικές, μέθοδοι, αισθητικές προτιμήσεις, καλλιτεχνικά ρεύματα και κοινωνικές σχέσεις που διαμορφώθηκαν κατά την πολυκύμαντη ιστορική εξέλιξη. Ο πλούτος και η ποικιλομορφία της ελληνικής αρχιτεκτονικής κληρονομιάς αναδεικνύεται στους περισσότερους από 650 διατηρητέους παραδοσιακούς οικισμούς καθώς και τα χιλιάδες διατηρητέα κτήρια.

Η επανάχρηση μνημείων και συνόλων - με πνεύμα δημιουργικής αξιοποίησης και σεβασμό στην ιστορία τους - προσφέρει “στέγη” σε διάφορες λειτουργίες, οι οποίες υπηρετούν σύγχρονες τουριστικές ανάγκες (εκθεσιακούς χώρους, μουσεία, τουριστικά καταλύματα, χώρους αναψυχής και εστίασης αλλά και διάφορες δημόσιες και άλλου κοινωφελούς χαρακτήρα υπηρεσίες).

7.9.4. Ιδιαίτερα πολιτιστικά τοπία

Πρόκειται για ιδιαίτερα πολιτιστικά τοπία, που αποτελούν το προϊόν της μακραίωνης συνύπαρξης ανθρώπου – φύσης. Η έννοια του τοπίου και η σημασία του για την αειφόρο ανάπτυξη του ελληνικού τουρισμού προσδιορίζονται σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Σύμβαση του Τοπίου, που κυρώθηκε στις αρχές του 2010 στην Ελλάδα και αποτελεί πλέον νόμο του κράτους (Ν. 3827/2010 «Κύρωση της Ευρωπαϊκής Σύμβασης του Τοπίου» - ΦΕΚ 30/Α/25.02.2010). Εκεί ως τοπίο νοείται «μία περιοχή, όπως αυτή γίνεται αντιληπτή από τον άνθρωπο, της οποίας ο

χαρακτήρας είναι αποτέλεσμα της δράσης και αλληλεπίδρασης των φυσικών και/ή ανθρώπινων παραγόντων».

Η έννοια του τοπίου, όπως προσδιορίζεται από το Ν. 3827/2010, δεν περιορίζεται στην οπτική εμπειρία που συναρτάται με μια δεδομένη περιοχή, αντίθετα περιλαμβάνει το σύνολο των παραγόντων που γίνονται αντιληπτοί με ενιαίο τρόπο από τον άνθρωπο μέσω του συνόλου των αισθήσεων, της μνήμης, της ιστορίας κλπ. Με αυτή την έννοια, το τοπίο περιλαμβάνει τόσο τις αστικές περιοχές όσο και την ύπαιθρο, αναφέρεται εξίσου στις «υποβαθμισμένες» περιοχές, στις περιοχές «υψηλής ποιότητας» που ήδη αναγνωρίζονται ως εξαιρετικού κάλλους, αλλά και στη μεγάλη πλειονότητα των «καθημερινών» περιοχών.

Επίσης, ο Ν. 3827/2010 σημειώνει ότι «το τοπίο διαδραματίζει ένα σημαντικό ρόλο δημοσίου συμφέροντος από άποψη πολιτισμική, οικολογική, περιβαλλοντική και κοινωνική και συνιστά πόρο ευνοϊκό για την οικονομική δραστηριότητα, του οποίου η προστασία, η διαχείριση και ο σχεδιασμός μπορεί να συμβάλει στη δημιουργία θέσεων εργασίας», αναγνωρίζοντας έτσι την αξία του τοπίου ως σημαντικό πόρο περιβαλλοντικού και αναπτυξιακού χαρακτήρα. Αυτή η διαπίστωση σχετίζεται άμεσα με τις προοπτικές τουριστικής ανάπτυξης της χώρας: η ποικιλομορφία, ο αναλλοίωτος –σε μεγάλο βαθμό– χαρακτήρας και η έντονα πολυπολιτισμική και ιστορική διάσταση του ελληνικού τοπίου (στον αστικό, αγροτικό, νησιωτικό και ορεινό χώρο) αποτελεί βασικό παράγοντα τουριστικής έλξης, καθιστώντας το τοπίο της χώρας ένα από τα σημαντικότερα συγκριτικά της πλεονεκτήματα. Η συνεχιζόμενη αλλοίωση / υποβάθμιση ή και «ομογενοποίηση» του ελληνικού τοπίου, ως αποτέλεσμα της άναρχης και ανεξέλεγκτης ανάπτυξης (και τουριστικών) δραστηριοτήτων, υπονομεύει τελικά τις ίδιες τις προοπτικές ανάπτυξης του τουρισμού στη χώρα.

Η ανάπτυξη ολοκληρωμένης στρατηγικής για τη χωροταξική οργάνωση του τουρισμού αποτελεί προνομιακό πεδίο για την εφαρμογή ολοκληρωμένων και πολυεπίπεδων δράσεων προστασίας, ανάδειξης και διαχείρισης του τοπίου, σε εφαρμογή και εξειδίκευση του εθνικού πλαισίου πολιτικής και της εθνικής στρατηγικής για το τοπίο.

7.9.5. Άυλη πολιτιστική κληρονομιά

Ως τέτοια αναφέρονται στοιχεία όπως η γλώσσα, η τέχνη, τα ήθη, τα έθιμα και οι λαϊκές παραδόσεις. Η «άυλη πολιτιστική κληρονομιά» αναφέρεται σε παραδόσεις ή ζωντανές εκφράσεις που έχουν κληροδοτηθεί από τους προγόνους μας, όπως προφορικές παραδόσεις, παραστατικές τέχνες, κοινωνικές πρακτικές, γιορτές και τελετές, γνώσεις και πρακτικές που

σχετίζονται με τη φύση και το σύμπαν ή γνώσεις και τεχνικές για δημιουργία χειροποίητων κατασκευών.

Από την φύση της συνδέεται αναπόσπαστα με τον τουρισμό ειδικών ενδιαφερόντων και η ύπαρξη της συμβάλει ώστε ο επισκέπτης που το επιθυμεί να κατανοήσει και να εκτιμήσει τον βασικό χαρακτήρα ενός τόπου και τον πολιτισμό του ως σύνολο.

7.10. Προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς

Η διατήρηση και ανάδειξη της πολιτιστικής μας κληρονομιάς έχει τριπλή σημασία, αφού αποτελεί:

- Στοιχείο συγκρότησης της εθνικής και ευρωπαϊκής ταυτότητας της χώρας.
- Παράγοντα ακτινοβολίας της χώρας σε ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο.
- Παραγωγικό πόρο, αφού (και) χάριν αυτής αναπτύσσεται ο εξωτερικός και εσωτερικός τουρισμός (κάτι που αφορά τις υπάρχουσες τουριστικές δραστηριότητες αλλά και τη δημιουργία νέων ήπιας μορφής).

Η μέχρι σήμερα ασκηθείσα πολιτική για την πολιτιστική κληρονομιά έχει συντελέσει στη διατήρηση και ανάδειξη αρκετών στοιχείων της. Ειδικότερα, και λαμβανομένων υπόψη των αδυναμιών της πολιτικής χρήσεων γης και οικιστικής ανάπτυξης, σχετικά ικανοποιητικά αποτελέσματα καταγράφονται σε σχέση με τα προϊστορικά, κλασικά και βυζαντινά μνημεία και χώρους – χωρίς αυτό να σημαίνει ότι δεν απαιτείται βελτίωση και σε αυτό το πεδίο – ενώ πρόσφατα έχουν ξεκινήσει σημαντικές προσπάθειες ολοκληρωμένης προστασίας και ανάδειξης τέτοιων χώρων. Λιγότερο ικανοποιητικός είναι ο απολογισμός στην περίπτωση των παραδοσιακών οικισμών και των αξιόλογων νεώτερων κτισμάτων και συνόλων στις μεσαίες και μεγάλες πόλεις. Ιδιαίτερα μη ικανοποιητική είναι, επίσης, η κατάσταση στο πεδίο των πολιτιστικών τοπίων, όπου κατά τις τελευταίες τρεις δεκαετίες, κυρίως, έχουν υπάρξει πολύ σοβαρές αλλοιώσεις –συχνά μη αντιστρεπτές– λόγω της διάσπαρτης και άναρχης δόμησης.

Στα προβλήματα που έχουν ως αφετηρία τις αναπτυξιακές πιέσεις και τη χωροθέτηση νέων δραστηριοτήτων, πρέπει εξάλλου να προστεθούν οι σοβαρές απειλές για τον πολιτιστικό πλούτο της χώρας που προέρχονται από την ατμοσφαιρική ρύπανση που προκαλεί διάβρωση στα μνημεία καθώς και από τη γενικότερη ρύπανση και υποβάθμιση του περιβάλλοντος. Σοβαρή υποβάθμιση επιφέρουν και οι αναπτυξιακές πιέσεις που προέρχονται από την τουριστική δραστηριότητα καθώς και η αυθαίρετη δόμηση. Αποτέλεσμα είναι η αλλοίωση της

φυσιογνωμίας των παραδοσιακών οικισμών και των ανθρωπογενών τοπίων ιδιαίτερου κάλλους.

Ταυτόχρονα πρέπει να τονισθεί ότι η λογική «μη εγγίζετε» που πολλές φορές προκρίθηκε ως «λύση» για την διατήρηση και ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς, πολλές φορές στην πράξη οδήγησε στον μαρασμό, στην καταστροφή και στην εξαφάνιση του «προστατευόμενου πολιτιστικού αποθέματος». Όπου τα ιστορικά κέντρα των πόλεων αναζωογονούνται, με ανακαινίσεις κτηρίων, πεζοδρομήσεις και διαμορφώσεις χώρων, αποτελούν ελκυστικούς τόπους για τους κατοίκους και τους επισκέπτες.

Το πολιτιστικό απόθεμα έχει πολλαπλές χωρικές διαστάσεις. Μεγάλο τμήμα του έχει κτιριακό χαρακτήρα, ενώ παράλληλα χαρακτηρίζεται από χωρική διασπορά σε όλο τον ελληνικό χώρο με μεγαλύτερες συγκεντρώσεις στην Αττική, την Κεντρική Μακεδονία, το Νότιο Αιγαίο (Κυκλάδες, Δωδεκάνησα), την Πελοπόννησο (Μάνη, ορεινή Αρκαδία), τα Ιόνια Νησιά, την Ήπειρο (Μέτσοβο, Ζαγόρι) και τη Μαγνησία (Πήλιο, Σποράδες).

Η αρχιτεκτονική κληρονομιά αποτελεί μια αναντικατάστατη έκφραση πλούτου της πολιτιστικής κληρονομιάς και ανεκτίμητη μαρτυρία του παρελθόντος μας. Στην έννοια της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς περιλαμβάνονται παραδοσιακά κτίρια, οικιστικά σύνολα, παραδοσιακοί οικισμοί, ιστορικά κέντρα πόλεων και γενικότερα τα στοιχεία του ανθρωπογενούς περιβάλλοντος με ιδιαίτερη ιστορική, πολεοδομική, αρχιτεκτονική, λαογραφική, κοινωνική και αισθητική φυσιογνωμία και αξία.

Η προστασία και ανάδειξη της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς αποτελεί υποχρέωση της Ελληνικής πολιτείας, αφ' ενός στα πλαίσια της επιταγής του άρθρου 24 (παράγραφος 6) του Συντάγματος και αφ' έτερου ως απόρροια διεθνών υποχρεώσεων της χώρας τις οποίες έχει κυρώσει νομοθετικά το Ελληνικό κράτος (όπως πχ η Σύμβαση της Γρανάδας). Η συστηματική ενασχόληση του Υπουργείου Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής, με θέματα προστασίας της αρχιτεκτονικής μας κληρονομιάς ανάγεται στα τέλη της δεκαετίας του '70. Η συνεισφορά του Υ.Π.Ε.Κ.Α. στο ζήτημα της προστασίας και διαχείρισης της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς συνίσταται στην εξειδικευμένη νομοθετική κάλυψη του αντικειμένου, τόσο σε πολεοδομικό επίπεδο όσο και σε κτιριακό όπως στους παραδοσιακούς οικισμούς, στα ιστορικά κέντρα πόλεων, στα διατηρητέα κτίρια, καθώς και στην αποκατάσταση των ελευθέρων χώρων των παραδοσιακών οικισμών των ιστορικών κέντρων πόλεων και των περιοχών ιδιαίτερου πολεοδομικού ενδιαφέροντος.

Σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Σύμβαση του Τοπίου, τα συμβαλλόμενα κράτη - μέλη καλούνται να υιοθετήσουν διαδικασίες και μεθοδολογικά εργαλεία για την οριζόντια ενσωμάτωση του

τοπίου σε όλες τις πολιτικές ανάπτυξης και διαχείρισης του χώρου, μέσω, κατ' αρχήν, της αναγνώρισης των τοπίων της επικράτειας και της αξιολόγησης των παραγόντων που επηρεάζουν την εξέλιξή τους. Βασική δε προϋπόθεση για την εφαρμογή της Σύμβασης αλλά και οποιασδήποτε δράσης και πολιτικής περί τοπίου, είναι ο ενεργός ρόλος του ευρέος κοινού, με την καθιέρωση κατάλληλων διαδικασιών δημόσιας συμμετοχής και διαβούλευσης.

Η υλοποίηση των υποχρεώσεων που απορρέουν από την κύρωση της Ευρωπαϊκής Σύμβασης στην Ελλάδα επελέγη να ενταχθεί στο πλαίσιο του χωροταξικού και πολεοδομικού σχεδιασμού. Η Δ/ση Χωροταξίας του Υ.Π.Ε.Κ.Α. ορίστηκε ως επιτελικός φορέας για την προώθηση των σχετικών δράσεων και έχει ήδη προχωρήσει σε μια σειρά θεσμικών και οργανωτικών πρωτοβουλιών με στόχο τη διατύπωση του εθνικού πλαισίου πολιτικής σε όλα τα επίπεδα του χωρικού σχεδιασμού (εθνικό περιφερειακό τοπικό επίπεδο), καθώς και στο πλαίσιο του περιβαλλοντικού σχεδιασμού (Ε.Π.Μ., Σ.Μ.Π.Ε. και Μ.Π.Ε.).

Μέχρι την προώθηση και ολοκλήρωση των σχετικών διαδικασιών, η ένταξη της συνιστώσας του τοπίου στο χωρικό και περιβαλλοντικό σχεδιασμό θα προχωρήσει αυτοτελώς, στο πλαίσιο ειδικών - πιλοτικών προδιαγραφών για κάθε τύπο Σχεδίου και ρύθμισης. Σε αυτό το πλαίσιο τα χωροταξικά σχέδια εθνικής κλίμακας (όπως το Ειδικό Πλαίσιο για τον Τουρισμό) χρειάζεται να ενσωματώσουν τις γενικές αρχές για την προστασία, ανάδειξη και διαχείριση του ελληνικού τοπίου, σύμφωνα με το πνεύμα του νόμου 3827/2010, με στόχο την οριζόντια ενσωμάτωση του τοπίου στις επιλογές του χωροταξικού σχεδιασμού.

Αντίστοιχη εισροή με αναφορά στη χωροθέτηση και την κατά το δυνατό αρμονική ένταξη των εγκαταστάσεων στο τοπίο αναμένεται να προκύψει από τις σχετικές με τη μελέτη του τοπίου διατάξεις (κυρίως τις μελέτες θέασης) που έχουν περιληφθεί στην αναθεώρηση της περιβαλλοντικής νομοθεσίας για την αδειοδότηση έργων και δραστηριοτήτων, κατ' εφαρμογή του νέου νόμου 4014/2011 (ΦΕΚ 209Α/21.09.2011).

Η συγκεκριμένη προσέγγιση αφορά κυρίως τις δραστηριότητες της κατηγορίας Α του εν λόγω νόμου, δηλαδή τα έργα και δραστηριότητες με πολύ σημαντικές (κατηγορία Α1) και σημαντικές (κατηγορία Α2) επιπτώσεις στο περιβάλλον, για τα οποία απαιτείται η σύνταξη και έγκριση Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (Μ.Π.Ε.), όπου, σύμφωνα με την κατάταξη της Υπ. Απόφασης 1958/2012 (ΦΕΚ 21Β/13.01.2012) περιλαμβάνονται πολλές τουριστικές δραστηριότητες (κύρια τουριστικά καταλύματα δυναμικότητας άνω των 100 κλινών, οι περισσότερες από τις εγκαταστάσεις «ειδικής τουριστικής υποδομής» του σχεδίου, όπως γκολφ, συνεδριακά κέντρα, κέντρα θαλασσοθεραπείας κ.λ.π., καθώς και οι σύνθετες / οργανωμένες αναπτύξεις, όπως τα σύνθετα τουριστικά καταλύματα). Επιπλέον, γενικές

κατευθύνσεις για τη μείωση των επιπτώσεων στο τοπίο δίνονται και για τις δραστηριότητες χαμηλότερης όχλησης (με «τοπικές επιπτώσεις»), μέσω των Πρότυπων Περιβαλλοντικών δεσμεύσεων για τα έργα Β κατηγορίας.

Ο αριθμός των προτεινόμενων τοπίων ιδιαίτερου φυσικού κάλλους αποτελεί μέτρο της καταγραφής των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών της χώρας, και των αξιολογών τοπίων στο σύνολο της επικράτειας. Από το πρόγραμμα «Οριοθέτηση και καθορισμός μέτρων προστασίας Τοπίων Ιδιαίτερου Φυσικού Κάλλους (Τ.Ι.Φ.Κ.), που εκπονήθηκε από το Υ.Π.Ε.Χ.Ω.Δ.Ε. – Ε.Μ.Π./ΤΥ.ΠΥ.Θ.Ε. και που συνολικά διερεύνησε και αξιολόγησε τον τοπιακό πλούτο της χώρας, προέκυψε πως από τους 507 ήδη κηρυγμένους τόπους, μόνο 190 πληρούσαν τις αναγκαίες προϋποθέσεις, ενώ 309 τόποι δεν ήταν κατάλληλοι ως Τ.Ι.Φ.Κ.. Επίσης προτάθηκαν 259 νέοι τόποι που πληρούσαν τις προϋποθέσεις και θα πρέπει να κηρυχθούν ως Τ.Ι.Φ.Κ.

Ιδιαίτερο πρόβλημα αποτελεί η πλημμελής προστασία των τοπίων ιδιαίτερου κάλλους στη χώρα, καθώς πολλά από τα τοπία του προαναφερθέντος προγράμματος δεν έχουν τύχει θεσμοθέτησης, τη στιγμή που πολλά άλλα χαρακτηρισμένα τοπία δεν έχουν εξειδικευμένο πλαίσιο προστασίας (καθορισμένες χρήσεις, όρους, περιορισμούς και μορφολογικούς κανόνες δόμησης). Η ουσιαστική ενεργοποίηση του Εθνικού Συστήματος Προστατευόμενων Περιοχών, θα μπορούσε να οδηγήσει στην ανάληψη δράσεων για τη θεσμοθέτηση και ουσιαστική προστασία και διαχείριση των αξιολογών τοπίων της χώρας.

7.11. Περιγραφή του κοινωνικοοικονομικού περιβάλλοντος

7.11.1. Οικονομική κατάσταση της χώρας

Από το 2009, η Ελλάδα διέρχεται μια μεγάλη κοινωνικοοικονομική κρίση , ως αποτέλεσμα της γενικότερης κρίσης της ευρωζώνης και όχι μόνο, αλλά και εσωτερικών διαρθρωτικών προβλημάτων και μείωσης της ανταγωνιστικότητας σημαντικών τομέων της ελληνικής Οικονομίας.

Σήμερα ακολουθείται μια αυστηρή δημοσιονομική πολιτική, η οποία πρέπει να συνοδευθεί από την ενίσχυση και αναβάθμιση σημαντικών τομέων της ελληνικής οικονομίας στην κατεύθυνση της ανάπτυξης και εν προκειμένω ο τομέας του τουρισμού - ένας από τους κύριους πυλώνες της οικονομικής δραστηριότητας με εξωστρεφή κυρίως προσανατολισμό - καλείται να συμβάλλει σε αυτή την κατεύθυνση.

Συγκεκριμένα η συμμετοχή του Τουρισμού στο Α.Ε.Π. μεταξύ 2000 – 2011 παρουσιάζεται στον επόμενο πίνακα.

Πίνακας 17. Ποσοστό συμμετοχής Τουρισμού στο Α.Ε.Π.

Έτος	% Συμμετοχής Τουρισμού στο Α.Ε.Π.
2000	16,40%
2001	16,90%
2002	16,40%
2003	15,70%
2004	16,10%
2005	17,40%
2006	17,70%
2007	17,50%
2008	16,70%
2009	15,70%
2010	15,40%
2011	16,50%

Πηγή: Σύνδεσμος Ελληνικών Τουριστικών Επιχειρήσεων

Ο παραπάνω πίνακας παρουσιάζει αναλυτικά την εξάρτηση της οικονομίας από τον τουρισμό και την απαγκίστρωσή της από τον πρωτογενή τομέα, ο οποίος μέχρι το 2000 θεωρούνταν ο βασικότερος τομέας στήριξης της οικονομίας.

Τα κυριότερα χαρακτηριστικά της Ελληνικής Οικονομίας σήμερα είναι:

- Μείωση της οικονομικής δραστηριότητας μεταξύ 2010-2012 και περαιτέρω μείωση μέχρι το 2014, ενώ εκτιμάται ότι από το 2015 θα αρχίσουν να υπάρχουν θετικές εξελίξεις για την οικονομία.
- Η ανεργία, λόγω της μικρής οικονομικής δραστηριότητας παρουσιάζει αλματώδη αύξηση φτάνοντας το 24,8% κατά το Γ' Τρίμηνο του 2012, ποσοστό κατά πολύ μεγαλύτερο από τον μέσο όρο της Ε.Ε.-27 (10,5%). Λαμβάνοντας υπόψη τα στοιχεία που έχει δημοσιεύσει η EuroStat για το 2012, οι χώρες με τα μεγαλύτερα ποσοστά ανεργίας είναι η Ισπανία (25%), η Πορτογαλία (15,7%) , η Ιρλανδία (14,8%) δηλαδή οι Χώρες του Ευρωπαϊκού Νότου, οι οποίες διέρχονται από την οικονομική κρίση.
- Πτώση του Α.Ε.Π. σε επίπεδα χαμηλότερα από ότι αναμενόταν σύμφωνα με τις εκτιμήσεις του ΟΟΣΑ και του ΔΝΤ. Η μείωση του Α.Ε.Π. κατά το γ' τρίμηνο του 2012 ήταν 2012 ήταν 6,9%, ποσοστό υψηλότερο συγκρινόμενο με αυτό της ίδιας περιόδου του 2011 (4,0%).

- Η εγχώρια κατανάλωση μειώθηκε τόσο στο δημόσιο όσο και στον ιδιωτικό τομέα. Ειδικότερα παρατηρήθηκε σημαντική μείωση στην κατανάλωση του δημόσιου τομέα, η οποία κινήθηκε όμως σε μικρότερης έντασης μείωση σε σχέση με το 2011 (-4%), η οποία αναμένεται να συνεχισθεί και τα επόμενα χρόνια. Στο ίδιο μήκος κύματος κινείται και ο ιδιωτικός τομέας αν και η μείωση της κατανάλωσης εδώ είναι σε μικρότερο βαθμό σε σύγκριση με τον δημόσιο τομέα.
- Οι επενδύσεις κινήθηκαν σε ιδιαίτερα χαμηλά επίπεδα. Το ασταθές οικονομικό κλίμα αλλά και η αναμονή και επιφυλακτικότητα όσον αφορά τις ενέργειες της κυβέρνησης οδήγησαν σε μη ανατροπή του δυσμενούς κλίματος στην Χώρα, με αποτέλεσμα οι επενδύσεις να είναι παραμείνουν ιδιαίτερα χαμηλές. Παρόλα αυτά προσπάθειες εξακολουθούν να γίνονται προκειμένου να αλλάξει το κλίμα και να προσελκυθούν μεγάλοι επενδυτές που θα βοηθήσουν την επανεκκίνηση της οικονομίας. Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις το κλίμα φαίνεται να αλλάζει και η εμπιστοσύνη προς την ελληνική οικονομία φαίνεται ότι θα επανέρθει.
- Όσον αφορά το εμπορικό ισοζύγιο, παρουσιάζεται σαφής βελτίωση, η οποία έχει ανακόψει σχετικά και την πτώση του Α.Ε.Π. Ειδικότερα το έλλειμμα στο εμπορικό ισοζύγιο έφτασε στο 1,9% του Α.Ε.Π. από 6,8% που ήταν το 2011. Παρόλα αυτά η βελτίωση αυτή δεν φαίνεται να προέρχεται από την αύξηση των εξαγωγών, οι οποίες εμφανίζουν σαφή βελτίωση αλλά από την μείωση της ζήτησης των εισαγωγών. Εδώ θα πρέπει να σημειωθεί ότι ακόμα και εξαγωγές φαίνεται ότι έχουν μειώσει τους ρυθμούς αύξησής του (2%) σε σχέση με αυτούς του 2011 (4%).
- Ο δείκτης τιμών καταναλωτή κατά τον Ιανουάριο του 2013 παρουσιάζει μια μικρή αύξηση 0,2% σε σχέση με αυτή του Ιανουαρίου του 2012 (2,3%). Ειδικότερα ο πληθωρισμός τα τελευταία 5 έτη παρουσιάζει μεγάλες διακυμάνσεις. Έτσι ενώ το 2007 ήταν 2,9% το 2008 αυξήθηκε στο επίπεδο του 4,2 %, το 2009 παρουσίασε μια μεγάλη πτώση που έφτασε το 1,2% και το 2010 εκτινάχθηκε στο 4,7%. Τέλος το 2011 μειώθηκε κατά 3,3%.

Στον πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζονται αναλυτικά τα βασικά μακροοικονομικά μεγέθη της Ελληνικής Οικονομίας από το 2007 έως και το Γ' τρίμηνο του 2012.

Πίνακας 18. Εξέλιξη Μακροοικονομικών Μεγεθών – Τριμηνιαίοι Εθνικοί Λογαριασμοί (σταθερές τιμές 2005)

Τρίμηνο	ΑΕΠ		Τελική Κατανάλωση		Επενδύσεις		Εξαγωγές		Εισαγωγές	
	εκατ. €	Ετήσιος ρυθμός μεταβολής	εκατ. €	Ετήσιος ρυθμός μεταβολής	εκατ. €	Ετήσιος ρυθμός μεταβολής	εκατ. €	Ετήσιος ρυθμός μεταβολής	εκατ. €	Ετήσιος ρυθμός μεταβολής
2007	210895	4,30%	184176	4,30%	56524	12,90%	50066	7,10%	79820	14,50%
α' 2008	49525	0,10%	47982	3,10%	11243	-11,40%	10170	5,70%	19863	2,60%
β' 2008	53148	0,10%	48142	3,30%	12864	-0,60%	12955	4,60%	20806	10,50%
γ' 2008	55247	-0,10%	47219	2,90%	11894	-9,50%	16902	5,20%	20771	4,80%
δ' 2008	52522	-0,90%	46091	2,20%	14671	-17,40%	10871	-9,30%	19095	-12,40%
2008*1	210443	-0,20%	189436	2,90%	50672	-10,40%	50899	1,70%	80535	0,90%
α' 2009	47439	-4,20%	45860	-4,40%	9258	-17,70%	8296	-18,40%	16017	-19,40%
β' 2009	51254	-3,60%	47727	-0,90%	9072	-29,50%	10368	-20,00%	15961	-23,30%
γ' 2009	53607	-3,00%	47941	1,50%	8526	-28,30%	13378	-20,90%	16279	-21,60%
δ' 2009	51543	-1,90%	47396	2,80%	11135	-24,10%	8973	-17,50%	16004	-16,20%
2009*	203843	-3,10%	188924	-0,30%	37992	-25,00%	41014	-19,40%	64261	-20,20%
α' 2010	46972	-1,00%	46939	2,40%	7305	-21,10%	8310	0,20%	15707	-1,90%
β' 2010	49816	-2,80%	44856	-6,00%	8979	-1,00%	10826	4,40%	14828	-7,10%
γ' 2010	50064	-6,60%	43437	-9,40%	7916	-7,20%	13677	2,20%	14829	-8,90%
δ' 2010	46916	-9,00%	40884	-13,70%	10642	-4,40%	10328	15,10%	14932	-6,70%
2010*	193768	-4,90%	176116	-6,80%	34842	-8,30%	43142	5,20%	60297	-6,20%
α' 2011	42840	-8,80%	41632	-11,30%	7180	-1,70%	8282	-0,30%	14274	-9,10%
β' 2011	45889	-7,90%	41433	-7,60%	7576	-15,60%	10922	0,90%	14051	-5,20%
γ' 2011	48072	-4,00%	41932	-3,50%	6229	-21,30%	14278	4,40%	14406	-2,90%
δ' 2011	43201	-7,90%	38424	-6,00%	8138	-23,50%	9801	-5,10%	13141	-12,00%
2011*	180001	-7,10%	163421	-7,20%	29124	-16,40%	43282	0,30%	55871	-7,30%
α' 2012	39956	-6,70%	38450	-7,60%	4612	-35,80%	8622	4,10%	11776	-17,50%
β' 2012	43015	-6,30%	38433	-7,20%	6029	-20,40%	10580	-3,10%	12128	-13,70%
γ' 2012	44755	-6,90%	38237	-8,80%	3987	-36,00%	13636	-4,50%	11390	-20,90%

* Προσωρινά στοιχεία

Πηγή: ΙΟΒΕ, 2013 Η Ελληνική Οικονομία 4/12

7.11.2. Δημογραφική κατάσταση της χώρας

Η τελευταία απογραφή στην Ελλάδα διενεργήθηκε το 2011 και κατέγραψε ότι ο μόνιμος πληθυσμός της Χώρας είναι 10.815.197 κάτοικοι. Ο αριθμός του πληθυσμού σε σχέση με την απογραφή του 2001 φαίνεται ότι μειώθηκε κατά 148.823 κατοίκους. Η μείωση αυτή εκτιμάται ότι οφείλεται στην γήρανση του πληθυσμού, στη μείωση των γεννήσεων αλλά και την οικονομική κρίση που οδήγησε πολλούς Έλληνες να μεταναστεύσουν σε άλλες χώρες.

Πίνακας 19. Διαχρονική Εξέλιξη Πληθυσμού βάσει των απογραφών

Έτος	1971	1981	1991	2001	2011
Πληθυσμός	8.768.372	9.739.589	10.259.900	10.964.020	10.815.197

[Πηγή: Ελληνική Στατιστική Υπηρεσία]

Τα αναλυτικά αποτελέσματα τόσο για τον De Facto πληθυσμό, όσο και για τα δημογραφικά, οικονομικά και κοινωνικά χαρακτηριστικά, αναμένεται να δοθούν στην δημοσιότητα εντός του 2013. Από τα μέχρι σήμερα στοιχεία ο πληθυσμός της Χώρας καταγράφεται στον παρακάτω πίνακα αναλυτικά.

Πίνακας 20. Μόνιμος Πληθυσμός (Απογραφή 2011).

Σύνολο Χώρας	10.815.197
Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης	608.182
Περιφερειακή Ενότητα Ροδόπης	112.039
Περιφερειακή Ενότητα Δράμας	98.287
Περιφερειακή Ενότητα Έβρου	147.947
Περιφερειακή Ενότητα Θάσου	13.770
Περιφερειακή Ενότητα Καβάλας	124.917
Περιφερειακή Ενότητα Ξάνθης	111.222
Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας	1.880.058
Περιφερειακή Ενότητα Θεσσαλονίκης	1.110.312
Περιφερειακή Ενότητα Ημαθίας	140.611
Περιφερειακή Ενότητα Κιλκίς	80.419
Περιφερειακή Ενότητα Πέλλας	139.680
Περιφερειακή Ενότητα Πιερίας	126.698
Περιφερειακή Ενότητα Σερρών	176.430
Περιφερειακή Ενότητα Χαλκιδικής	105.908
Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας	283.689
Περιφερειακή Ενότητα Κοζάνης	150.196
Περιφερειακή Ενότητα Γρεβενών	31.757
Περιφερειακή Ενότητα Καστοριάς	50.322
Περιφερειακή Ενότητα Φλώρινας	51.414
Περιφέρεια Ηπείρου	336.856

Περιφερειακή Ενότητα Ιωαννίνων	167.901
Περιφερειακή Ενότητα Άρτας	67.877
Περιφερειακή Ενότητα Θεσπρωτίας	43.587
Περιφερειακή Ενότητα Πρέβεζας	57.491
Περιφέρεια Θεσσαλίας	732.762
Περιφερειακή Ενότητα Λάρισας	284.325
Περιφερειακή Ενότητα Καρδίτσας	113.544
Περιφερειακή Ενότητα Μαγνησίας	190.010
Περιφερειακή Ενότητα Σποράδων	13.798
Περιφερειακή Ενότητα Τρικάλων	131.085
Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας	547.390
Περιφερειακή Ενότητα Φθιώτιδας	158.231
Περιφερειακή Ενότητα Βοιωτίας	117.920
Περιφερειακή Ενότητα Εύβοιας	210.815
Περιφερειακή Ενότητα Ευρυτανίας	20.081
Περιφερειακή Ενότητα Φωκίδας	40.343
Περιφέρεια Ιόνιων Νήσων	207.855
Περιφερειακή Ενότητα Κέρκυρας	104.371
Περιφερειακή Ενότητα Ζακύνθου	40.759
Περιφερειακή Ενότητα Ιθάκης	3.231
Περιφερειακή Ενότητα Κεφαλληνίας	35.801
Περιφερειακή Ενότητα Λευκάδας	23.693
Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας	679.796
Περιφερειακή Ενότητα Αχαΐας	309.694
Περιφερειακή Ενότητα Αιτωλοακαρνανίας	210.802
Περιφερειακή Ενότητα Ηλιδας	159.300
Περιφέρεια Πελοποννήσου	577.903
Περιφερειακή Ενότητα Αρκαδίας	86.685
Περιφερειακή Ενότητα Αργολίδας	97.044
Περιφερειακή Ενότητα Κορινθίας	145.082
Περιφερειακή Ενότητα Λακωνίας	89.138
Περιφερειακή Ενότητα Μεσσηνίας	159.954
Περιφέρεια Αττικής	3.827.624
Περιφερειακή Ενότητα Κεντρικού Τομέα Αθηνών	1.029.520
Περιφερειακή Ενότητα Βόρειου Τομέα Αθηνών	591.680
Περιφερειακή Ενότητα Δυτικού Τομέα Αθηνών	489.675
Περιφερειακή Ενότητα Νότιου Τομέα Αθηνών	529.826
Περιφερειακή Ενότητα Ανατολικής Αττικής	502.348
Περιφερειακή Ενότητα Δυτικής Αττικής	160.927
Περιφερειακή Ενότητα Πειραιώς	448.997
Περιφερειακή Ενότητα Νήσων	74.651
Περιφέρεια Βόρειου Αιγαίου	199.231
Περιφερειακή Ενότητα Λέσβου	86.436
Περιφερειακή Ενότητα Ικαρίας	9.882
Περιφερειακή Ενότητα Λήμνου	17.262
Περιφερειακή Ενότητα Σάμου	32.977
Περιφερειακή Ενότητα Χίου	52.674
Περιφέρεια Νότιου Αιγαίου	308.975
Περιφερειακή Ενότητα Σύρου	21.507
Περιφερειακή Ενότητα Άνδρου	9.221
Περιφερειακή Ενότητα Θήρας	18.883
Περιφερειακή Ενότητα Καλύμνου	29.452

Περιφερειακή Ενότητα Καρπάθου	7.310
Περιφερειακή Ενότητα Κέας - Κύθνου	3.911
Περιφερειακή Ενότητα Κω	34.396
Περιφερειακή Ενότητα Μήλου	9.932
Περιφερειακή Ενότητα Μυκόνου	10.134
Περιφερειακή Ενότητα Νάξου	20.837
Περιφερειακή Ενότητα Πάρου	14.926
Περιφερειακή Ενότητα Ρόδου	119.830
Περιφερειακή Ενότητα Τήνου	8.636
Περιφέρεια Κρήτης	623.065
Περιφερειακή Ενότητα Ηρακλείου	305.490
Περιφερειακή Ενότητα Λασιθίου	75.381
Περιφερειακή Ενότητα Ρεθύμνου	85.609
Περιφερειακή Ενότητα Χανίων	156.585
Άγιο Όρος (Αυτοδιοίκηση)	1.811

Πηγή: Ελληνική Στατιστική Υπηρεσία

Εικόνα 10. Κατανομή Μόνιμου Πληθυσμού κατά Περιφέρεια (Ελληνική Στατιστική Υπηρεσία, 2011).

Στην παραπάνω εικόνα φαίνεται ότι το μεγαλύτερο ποσοστό του πληθυσμού κατοικεί στην Περιφέρειας Αττικής (35,39%) ενώ ακολουθεί η Κεντρική Μακεδονία (17,38%) και η Θεσσαλία (6,78%). Το χαμηλότερο ποσοστό παρατηρείται στο Βόρειο Αιγαίο (1,84%) εκτός από το ποσοστό όπου διαμένει στο Άγιο Όρος (0,02%).

7.11.3. Απασχόληση του πληθυσμού

Ο τομέας της αγοράς εργασίας αποτελεί τον κύριο ίσως τομέα στον οποίο οι επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης γίνονται ιδιαίτερα εμφανείς. Αυτό γίνεται ιδιαίτερα κατανοητό λαμβάνοντας υπόψη την ραγδαία άνοδο της ανεργίας κατά την τελευταία 5ετία.

Σύμφωνα με τα στοιχεία που δημοσιεύει η Ελληνική Στατιστική Υπηρεσία ανά τρίμηνο παρουσιάζεται αναλυτικά το σύνολο του εργατικού δυναμικού, ο απασχολούμενος πληθυσμός, ο άνεργος πληθυσμός καθώς και ο μη οικονομικά ενεργός πληθυσμός. Πιο αναλυτικά η διαχρονική εξέλιξη του απασχολούμενου πληθυσμού αλλά και του άνεργου πληθυσμού από το 2002 έως και το 2012 παρουσιάζεται στον επόμενο πίνακα (πίνακας 21).

Σύμφωνα με τα παραπάνω στοιχεία ο απασχολούμενος πληθυσμός στην Ελλάδα από το 2008 παρουσιάζει σταθερή μείωση. Έτσι κατά το Γ' τρίμηνο του 2012 ο απασχολούμενος πληθυσμός έφτασε στο ύψος των 3.739.000 από 4.589.800 που ήταν το Γ' τρίμηνο του 2008. Την αντίθετη πορεία παρουσιάζει ο άνεργος πληθυσμός της Χώρας κατά τα ίδια τρίμηνα. Το 2008 ήταν 355.100 ενώ το 2012 πλησιάζει τα 1.230.900 δηλαδή σχεδόν τριπλασιάστηκε σε σχέση με το 2008. Στις παρακάτω εικόνες απεικονίζεται η διαχρονική εξέλιξη της Απασχόλησης και της Ανεργίας από το 2002 έως το 2012 ανά τρίμηνο.

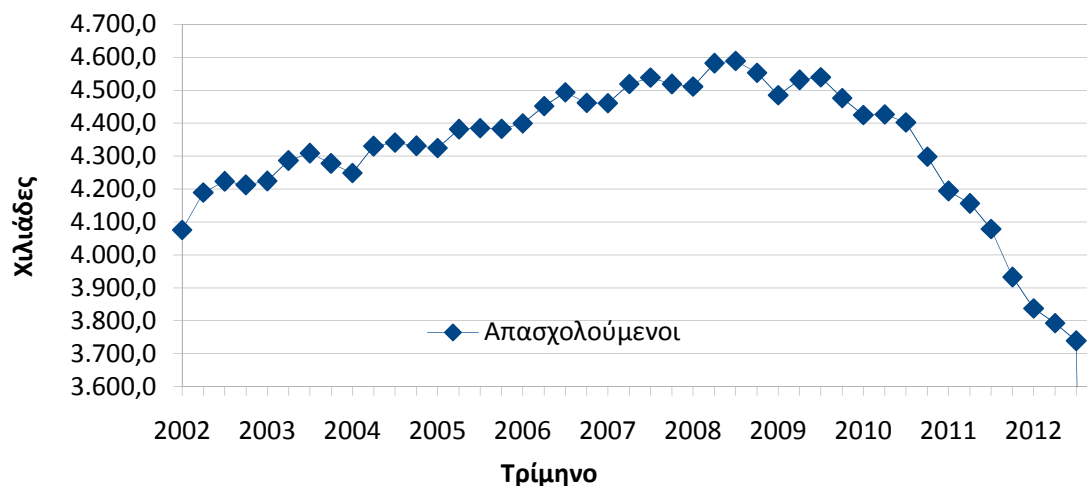
Πίνακας 21. Πληθυσμός ηλικίας 15 ετών και άνω, κατά κατάσταση απασχόλησης (2002 – 2012) ανά τρίμηνο (Σύνολο Χώρας) (σε χιλιάδες).

Έτος	Περίοδος αναφοράς	Γενικό Σύνολο	Εργατικό Δυναμικό						Μέσο Ετήσιο Ποσοστό Ανεργίας	Μη οικονομικά ενεργός πληθυσμός
			Σύνολο	Ποσοστό (%) του πληθυσμού	Απασχολούμενοι	Ποσοστό (%) του εργατικού δυναμικού	Άνεργοι	Ποσοστό (%) του εργατικού δυναμικού		
2002	A	8.944,0	4.600,5	51,4	4.076,5	88,6	524,0	11,4	10,3	4.343,5
	B	8.957,7	4.652,2	51,9	4.190,2	90,1	462,1	9,9		4.305,4
	Γ	8.971,3	4.682,5	52,2	4.223,6	90,2	458,9	9,8		4.288,8
	Δ	8.984,1	4.688,8	52,2	4.212,8	89,8	476,0	10,2		4.295,3
2003	A	8.996,7	4.712,2	52,4	4.224,5	89,6	487,7	10,4	9,7	4.284,6
	B	9.008,9	4.728,4	52,5	4.286,6	90,7	441,8	9,3		4.280,5
	Γ	9.020,8	4.748,3	52,6	4.309,1	90,7	439,2	9,3		4.272,5
	Δ	9.033,1	4.748,9	52,6	4.277,9	90,1	471,1	9,9		4.284,2
2004	A	9.044,8	4.792,9	53,0	4.249,1	88,7	543,8	11,3	10,5	4.251,9
	B	9.056,9	4.823,2	53,2	4.330,5	89,8	492,7	10,2		4.233,7
	Γ	9.069,9	4.827,5	53,2	4.341,6	89,9	485,9	10,1		4.242,4
	Δ	9.082,5	4.831,8	53,2	4.331,4	89,6	500,4	10,4		4.250,7
2005	A	9.094,5	4.827,5	53,1	4.325,0	89,6	502,4	10,4	9,9	4.267,1
	B	9.102,6	4.848,8	53,3	4.381,9	90,4	466,9	9,6		4.253,9
	Γ	9.112,9	4.855,3	53,3	4.385,6	90,3	469,8	9,7		4.257,5
	Δ	9.122,3	4.854,3	53,2	4.383,4	90,3	470,9	9,7		4.268,0
2006	A	9.136,0	4.873,1	53,3	4.400,0	90,3	473,1	9,7	8,9	4.262,9
	B	9.150,1	4.880,2	53,3	4.452,8	91,2	427,4	8,8		4.269,9
	Γ	9.164,2	4.902,5	53,5	4.494,2	91,7	408,3	8,3		4.261,8
	Δ	9.179,1	4.891,2	53,3	4.462,1	91,2	429,1	8,8		4.287,9
2007	A	9.195,4	4.906,9	53,4	4.461,2	90,9	445,7	9,1	8,3	4.288,5
	B	9.206,7	4.917,9	53,4	4.519,9	91,9	398,0	8,1		4.288,8
	Γ	9.211,3	4.926,8	53,5	4.539,3	92,1	387,5	7,9		4.284,5
	Δ	9.216,0	4.915,6	53,3	4.519,1	91,9	396,5	8,1		4.300,4

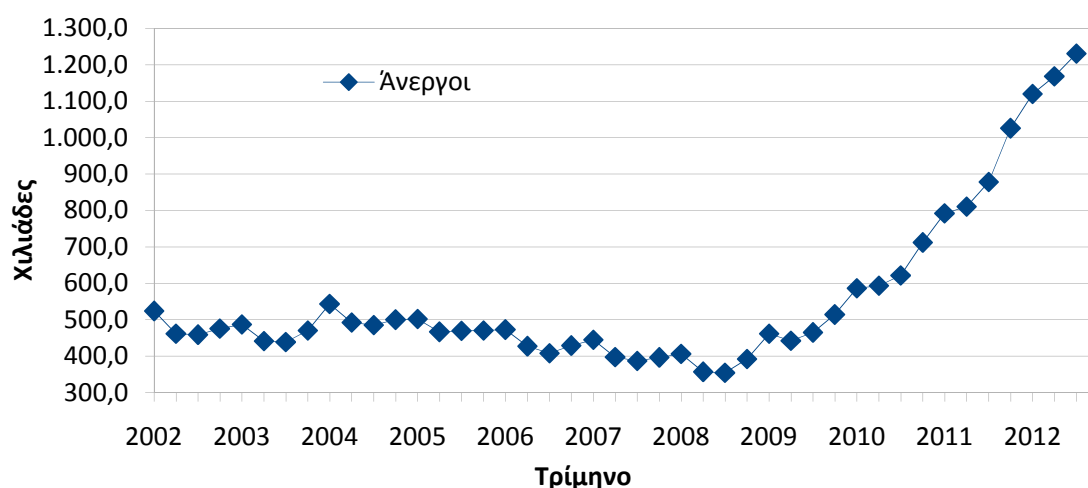
2008	A	9.222,7	4.918,2	53,3	4.511,6	91,7	406,5	8,3	7,6	4.304,5
	B	9.230,1	4.939,7	53,5	4.582,5	92,8	357,1	7,2		4.290,8
	Γ	9.237,8	4.944,9	53,5	4.589,8	92,8	355,1	7,2		4.292,9
	Δ	9.245,8	4.946,3	53,5	4.553,6	92,1	392,7	7,9		4.299,5
2009	A	9.252,7	4.948,1	53,5	4.485,8	90,7	462,3	9,3	9,5	4.304,5
	B	9.262,4	4.974,5	53,7	4.531,9	91,1	442,6	8,9		4.287,9
	Γ	9.272,3	5.005,3	54,0	4.540,1	90,7	465,1	9,3		4.267,0
	Δ	9.282,4	4.991,2	53,8	4.476,8	89,7	514,4	10,3		4.291,2
2010	A	9.292,2	5.012,4	53,9	4.425,6	88,3	586,8	11,7	12,5	4.279,8
	B	9.301,5	5.021,0	54,0	4.427,0	88,2	594,0	11,8		4.280,5
	Γ	9.311,0	5.024,9	54,0	4.402,9	87,6	621,9	12,4		4.286,1
	Δ	9.320,6	5.011,1	53,8	4.299,0	85,8	712,1	14,2		4.309,4
2011	A	9.329,4	4.987,0	53,5	4.194,4	84,1	792,6	15,9	17,7	4.342,4
	B	9.337,6	4.967,2	53,2	4.156,3	83,7	810,8	16,3		4.370,5
	Γ	9.346,0	4.957,6	53,0	4.079,3	82,3	878,3	17,7		4.388,4
	Δ	9.354,5	4.958,7	53,0	3.932,8	79,3	1.025,9	20,7		4.395,8
2012 ⁴	A	9.362,3	4.958,0	53,0	3.837,9	77,4	1.120,1	22,6	-	4.404,3
	B	9.369,7	4.961,9	53,0	3.793,1	76,4	1.168,8	23,6		4.407,8
	Γ	9.377,2	4.969,9	53,0	3.739,0	75,2	1.230,9	24,8		4.407,3
	Δ	-	-	-	-	-	-	-		-

Πηγή: Ελληνική Στατιστική Υπηρεσία (Έρευνα Εργατικού Δυναμικού)

⁴ Κατά τη διεξαγωγή της μελέτης, δημοσιευμένα στοιχεία υπήρχαν μέχρι το γ' τρίμηνο του 2012.

Εικόνα 11. Διαχρονική Εξέλιξη Απασχόλησης ανά τρίμηνο (2002 - 2012) (σε χιλιάδες) (Ελληνική Στατιστική Υπηρεσία (Έρευνα Εργατικού Δυναμικού) Επεξεργασία: Ομάδα Μελέτης, 2013)

Εικόνα 12. Διαχρονική Εξέλιξη Ανεργίας ανά τρίμηνο (2002 - 2012) (σε χιλιάδες) (Ελληνική Στατιστική Υπηρεσία (Έρευνα Εργατικού Δυναμικού, Επεξεργασία: Ομάδα Μελέτης, 2013).

Ο κυριότερος προσδιοριστικός παράγοντας συμμετοχής στο εργατικό δυναμικό αποτελεί η ηλικία και το φύλο. Στην Ελλάδα το κατώτερο όριο συμμετοχής στην αγορά εργασίας είναι το 15^ο έτος της ηλικίας ενώ το ανώτερο όριο, σύμφωνα με τα τελευταία δεδομένα είναι το 65^ο έτος της ηλικίας όπου και συνταξιοδοτούνται οι εργαζόμενοι. Λαμβάνοντας υπόψη τα κοινωνικοοικονομικά δεδομένα της Χώρας το μεγαλύτερο ποσοστό συμμετοχής στο εργατικό δυναμικό το έχουν οι άνδρες σε σχέση σε σύγκριση με αυτό των γυναικών.

Με βάση τα στοιχεία της Ελληνικής Στατιστικής Υπηρεσίας, τα ποσοστά απασχόλησης και ανεργίας κατά ηλικία και φύλο για το γ' τρίμηνο του 2012 παρουσιάζονται στον παρακάτω πίνακα:

Πίνακας 22. Εργατικό Δυναμικό και Ανεργία (%) κατά Φύλο και Ομάδες Ηλικιών (Γ' Τρίμηνο 2012).

Ομάδες ηλικιών και φύλο	Ποσοστό εργατικού δυναμικού στο σύνολο του πληθυσμού			Ποσοστό ανέργων στο σύνολο του εργατικού δυναμικού		
	2012 Γ' Τρίμηνο			2012 Γ' Τρίμηνο		
	Σύνολο	Αρρένες	Θήλεις	Σύνολο	Αρρένες	Θήλεις
15-19	8,3	8,8	7,8	65,9	52,0	81,5
20-24	50,5	53,7	47,3	55,0	48,4	62,6
25-29	86,3	89,7	82,4	38,0	35,2	41,4
30-44	87,4	96,2	78,4	23,4	20,1	27,4
45-64	61,3	74,7	48,3	17,2	15,8	19,4
65 +	2,7	4,4	1,4	4,6	5,0	3,5
Σύνολο	53,0	62,1	44,3	24,8	21,7	28,9

Πηγή: Ελληνική Στατιστική Υπηρεσία (Έρευνα Εργατικού Δυναμικού)

Λαμβάνοντας υπόψη το φύλο και τις ομάδες ηλικιών, διαπιστώνεται ότι το μεγαλύτερο ποσοστό του εργατικού δυναμικού είναι άνδρες μεταξύ 30-44 (96,2%), ενώ ακολουθούν οι γυναίκες μεταξύ 25-29 ετών (82,4%). Όσον αφορά την ανεργία διαπιστώνεται ότι το μεγαλύτερο ποσοστό εμφανίζεται στους νέους μεταξύ 15-19 ετών (65,9%). Ενώ στην ίδια ηλικιακή ομάδα (15-19) οι γυναίκες διατηρούν τα μεγαλύτερα ποσοστά ανεργίας (81,5%).

Με βάση τα στατιστικά στοιχεία κατά περιφέρεια της Χώρας διαπιστώνουμε ότι το μεγαλύτερο ποσοστό εργατικού δυναμικού στο σύνολο του πληθυσμού, το γ' τρίμηνο του 2012 παρουσιάζεται στο Νότιο Αιγαίο (56,8%) και ακολουθεί η Κρήτη (56,1%). Κατά την ίδια περίοδο το 2008 οι δύο αυτές περιοχές εξακολουθούν να κυριαρχούν με την διαφορά ότι η Κρήτη παρουσιάζει μεγαλύτερο ποσοστό (57,5%) και το Νότιο Αιγαίο (57,4%).

Εξετάζοντας ειδικότερα τα χαρακτηριστικά της ανεργίας όσον αφορά την κατανομή κατά περιφέρεια της Χώρας ανεργίας για το γ' τρίμηνο του 2012 εμφανίζεται στην Δυτική Μακεδονία (31%) και την Στερεά Ελλάδα (29,6%) ενώ τα χαμηλότερα ποσοστά στα Ιόνια Νησιά (11,4%) και το Νότιο Αιγαίο (13,3%). Σε αντιδιαστολή αν εξεταστούν τα ποσοστά για το γ' τρίμηνο του 2008 το μεγαλύτερο ποσοστό ανεργίας εμφανίζεται και πάλι στην Δυτική Μακεδονία ενώ το χαμηλότερο στο Νότιο Αιγαίο (2,9%). Η κατανομή του εργατικού δυναμικού στο ποσοστό του

πληθυσμού αλλά και η ανεργία κατά Περιφέρεια για το γ' τρίμηνο του 2012, απεικονίζεται στον παρακάτω πίνακα, συγκρίνοντας την με την κατανομή της ανεργίας το γ' τρίμηνο 2008.

Πίνακας 23. Εργατικό Δυναμικό και Ανεργία (%) κατά Περιφέρεια⁵

ΥΠΑ	Ποσοστό εργατικού δυναμικού στο σύνολο του πληθυσμού		Ποσοστό ανέργων στο σύνολο του εργατικού δυναμικού	
	Γ' τρίμηνο 2008	Γ' τρίμηνο 2012	Γ' τρίμηνο 2008	Γ' τρίμηνο 2012
Ανατολική Μακεδονία και Θράκη	51,5	50,8	8,0	21,1
Κεντρική Μακεδονία	52,0	51,1	8,2	26,3
Δυτική Μακεδονία	50,2	48,8	12,5	31,0
Ήπειρος	50,8	50,5	10,0	23,4
Θεσσαλία	52,1	51,2	8,9	23,7
Ιόνια Νησιά	56,3	54,4	4,2	11,4
Δυτική Ελλάδα	50,7	51,1	9,5	27,1
Στερεά Ελλάδα	51,4	49,0	8,2	29,6
Αττική	55,4	55,6	6,4	26,8
Πελοπόννησος	54,5	51,3	6,5	20,1
Βόρειο Αιγαίο	45,4	50,3	3,7	21,9
Νότιο Αιγαίο	57,4	56,8	2,9	13,3
Κρήτη	57,5	56,1	4,2	18,1
Σύνολο Χώρας	53,5	53,0	7,2	24,8

Πηγή: Ελληνική Στατιστική Υπηρεσία (Έρευνα Εργατικού Δυναμικού)

Σύμφωνα με τα στοιχεία της Στατιστικής Υπηρεσίας και λαμβάνοντας υπόψη το επίπεδο εκπαίδευσης των ανέργων, το μεγαλύτερο ποσοστό ανεργίας παρατηρείται σε όσους δεν έχουν πάει σχολείο (41%) ενώ το χαμηλότερο ποσοστό παρατηρείται στους πτυχιούχους της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.

⁵ Οι Περιφέρειες είναι οι «χαμηλότερες» γεωγραφικές περιοχές για τις οποίες δημοσιεύει αποτελέσματα η Έρευνα Εργατικού Δυναμικού. Αποτελέσματα σε μικρότερες γεωγραφικές περιοχές (Νομούς) δε δημοσιεύονται διότι, λόγω μικρού πληθυσμού και μεγέθους δείγματος, οι εκτιμήσεις σε αυτές τις περιοχές συνοδεύονται από ιδιαίτερα μεγάλα δειγματοληπτικά σφάλματα. Πρέπει να επισημάνουμε ότι σε 4 περιφέρειες και συγκεκριμένα τη Δυτική Μακεδονία, τις Ιόνιους Νήσους, το Βόρειο Αιγαίο και το Νότιο Αιγαίο, υπάρχει το ίδιο πρόβλημα μικρού πληθυσμού και δείγματος και οι εκτιμήσεις που αναφέρονται σε αυτές τις περιοχές έχουν μεγάλα δειγματοληπτικά σφάλματα.

7.11.4. Πληθυσμιακοί δείκτες που αφορούν την ανθρωπινή υγεία και την κοινωνική συνοχή

Προσδόκιμο Ζωής

Ως προσδόκιμο ζωής ορίζεται ο μέσος όρος των ετών που αναμένεται να ζήσει ένα βρέφος εάν καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής του επικρατούν τρέχουσες συνθήκες θνησιμότητας. Λαμβάνοντας υπόψη τον συγκεκριμένο δείκτη, το προσδόκιμο ζωής στην Ελλάδα από το 1985 αυξήθηκε κατά 4 έτη περίπου. Για το 2011 το προσδόκιμο ζωής για τους άνδρες είναι 78,26 έτη ενώ για τις γυναίκες 83,1 έτη.

Πίνακας 24. Προσδόκιμο Ζωής

Έτος		1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995
Προσδόκιμο Ζωής	Άρρενες	73,50	74,10	73,90	74,30	74,50	74,60	74,70	74,70	75,00	75,20	75,00
	Θήλειες	78,40	78,70	78,50	79,10	79,40	79,50	79,70	79,60	79,90	80,20	80,30
	Μ.Ο.	75,95	76,40	76,20	76,70	76,95	77,05	77,20	77,15	77,45	77,70	77,65

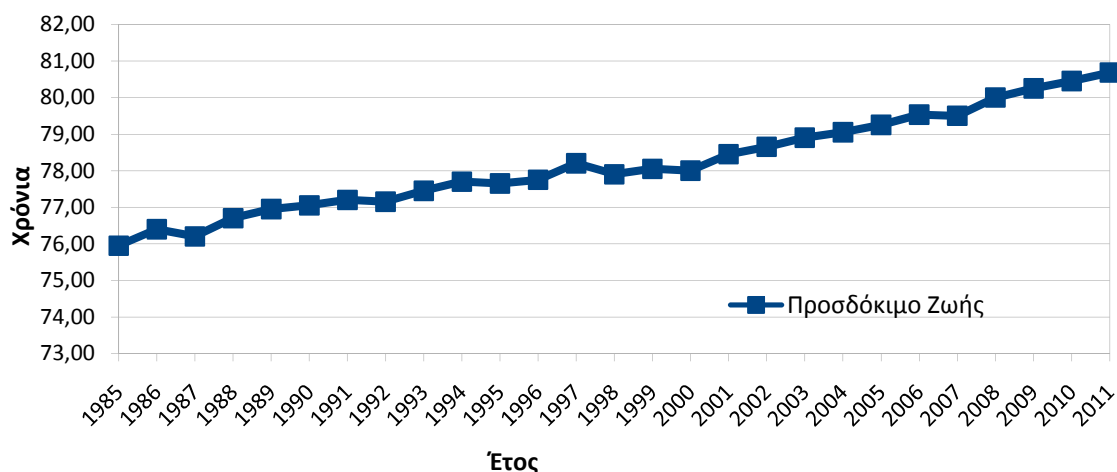
Έτος		1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Προσδόκιμο Ζωής	Άρρενες	75,10	75,60	75,40	75,50	75,50	75,90	76,20	76,50	76,60	76,80	77,09
	Θήλειες	80,40	80,80	80,40	80,60	80,50	81,00	81,10	81,30	81,50	81,70	81,97
	Μ.Ο.	77,75	78,20	77,90	78,05	78,00	78,45	78,65	78,90	79,05	79,25	79,53

Έτος		2007	2008	2009	2010	2011
Προσδόκιμο Ζωής	Άρρενες	77,01	77,54	77,70	78,10	78,26
	Θήλειες	81,99	82,46	82,80	82,80	83,10
	Μ.Ο.	79,50	80,00	80,25	80,45	80,68

Πηγή: Ελληνική Στατιστική Υπηρεσία

Το προσδόκιμο ζωής σύμφωνα με μελέτες επηρεάζεται από την τεχνολογική πρόοδο και από το κοινωνικοοικονομικό επίπεδο.

Σύμφωνα με τα στοιχεία της World Factbook της CIA για το 2012, παγκοσμίως μεταξύ 222 χωρών, η Ελλάδα βρίσκεται στην 31^η θέση με 80,05 έτη. Στα ίδια στοιχεία, το μεγαλύτερο προσδόκιμο ζωής σε παγκόσμιο επίπεδο παρουσιάζεται στο Μονακό με 89,6 έτη ενώ το μικρότερο στο Τσάντ με 48,69 έτη.

Εικόνα 13. Διαχρονική Εξέλιξη Προσδόκιμου Ζωής (1985 - 2011) (Ελληνική Στατιστική Υπηρεσία Επεξεργασία: Ομάδα Εργασίας, 2013).

Συγκριτικά με το προσδόκιμο ζωής μεταξύ των χωρών της Ευρώπης, όσον αφορά τους άνδρες για το 2011, η Ελλάδα βρίσκεται στην 8^η θέση με 78,5 έτη, λαμβάνοντας υπόψη όμως ότι δεν υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία για την Ιταλία. Οι άνδρες με το μεγαλύτερο προσδόκιμο ζωής, σύμφωνα με τα στοιχεία της EuroStat, είναι οι Σουηδοί με 79,9 έτη και ακολουθούν οι Ισπανοί και οι Ολλανδοί με 79,4. Την 3^η θέση κατέχουν οι Κύπριοι με 79,3 έτη. Το μικρότερο προσδόκιμο ζωής το έχουν οι Λιθουανοί με 68,1 έτη.

Όσον αφορά τις γυναίκες, η εικόνα αλλάζει, αφού το μεγαλύτερο προσδόκιμο ζωής το κατέχουν οι Γαλλίδες με 85,7 και ακολουθούν οι Ισπανίδες και οι Πορτογαλίδες με 85,4 και 84 έτη αντίστοιχα. Η Ελληνίδες κατέχουν την 13^η θέση με προσδόκιμο ζωής 83,1 έτη. Το μικρότερο προσδόκιμο ζωής των γυναικών παρατηρείται στην Βουλγαρία με 77,8 έτη.

Σύμφωνα με διάφορες ιατρικές μελέτες που έχουν διενεργηθεί τα τελευταία χρόνια εικάζεται ότι η εγκατάλειψη της μεσογειακής διατροφής καθώς και η στροφή προς την ανθυγιεινή διατροφή θα έχουν ως συνέπεια την παραπέρα μείωση του προσδόκιμου ζωής των Ελλήνων, λαμβάνοντας υπόψη ότι το 1970 η Ελλάδα βρισκόταν στην 3^η θέση μεταξύ των χωρών της Ε.Ε.

Πίνακας 25. Σύγκριση Ε.Ε. και Ελλάδας σχετικά με το προσδόκιμο ζωής (2002 - 2011).

Έτος/ Φύλο	2011	
	Άνδρες	Γυναίκες
Ε.Ε.- 27	:	:
Βέλγιο	: (b)	: (b)
Βουλγαρία	70,7(b)	77,8(b)
Τσεχία	74,8(b)	81,1(b)
Δανία	77,8	81,9
Γερμανία	78,4	83,2
Εσθονία	71,2	81,3
Ιρλανδία	78,3(b)	82,8(b)
Ελλάδα	78,5	83,1
Ισπανία	79,4	85,4
Γαλλία	78,7	85,7
Ιταλία	:	:
Κύπρος	79,3	83,1
Λετονία	68,6(b)	78,8(b)
Λιθουανία	68,1(b)	79,3(b)
Λουξεμβούργο	78,5	83,6
Ουγγαρία	71,2	78,7
Μάλτα	78,6(b)	83(b)
Ολλανδία	79,4	83,1
Αυστρία	78,3	83,9
Πολωνία	72,6(b)	81,1(b)
Πορτογαλία	77,6(b)	84(b)
Ρουμανία	71(p)	78,2(p)
Σλοβενία	76,8	83,3
Σλοβακία	72,3(b)	79,8(b)
Φινλανδία	77,3	83,8
Σουηδία	79,9	83,8
Ηνωμένο Βασίλειο	79,1	83,1
* : δεν υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία (b) στοιχεία χρονοσειρών δεδομένων (p) προσωρινά στοιχεία		

Πηγή: EuroStat

Δείκτης Γονιμότητας

Δείκτης γονιμότητας ορίζεται ο αριθμός των παιδιών που γεννά μια γυναίκα κατά τη διάρκεια της ζωής της. Σύμφωνα με τους επιστήμονες ο δείκτης γονιμότητας του παγκόσμιου πληθυσμού πρέπει να είναι γύρω στο 2,1 που αποτελεί και το όριο αντικατάστασης.

Με βάση τα στατιστικά στοιχεία (πίνακας 22) καθώς και από την διαχρονική εξέλιξη του δείκτη στην Ελλάδα, μεταξύ των ετών 1975 και 2011 παρατηρείται με σαφής μείωση του δείκτη από το 1975 και μέχρι το 1993, το 1994 εμφανίζεται μια παροδική αύξηση και συνεχίζεται η πτωτική

πορεία μέχρι το 2003. Από το 2003 και έπειτα υπάρχει μια μικρή αύξηση η οποία όμως κατά το 2011 φαίνεται ότι πέφτει στο επίπεδο του 2006 (1,40).

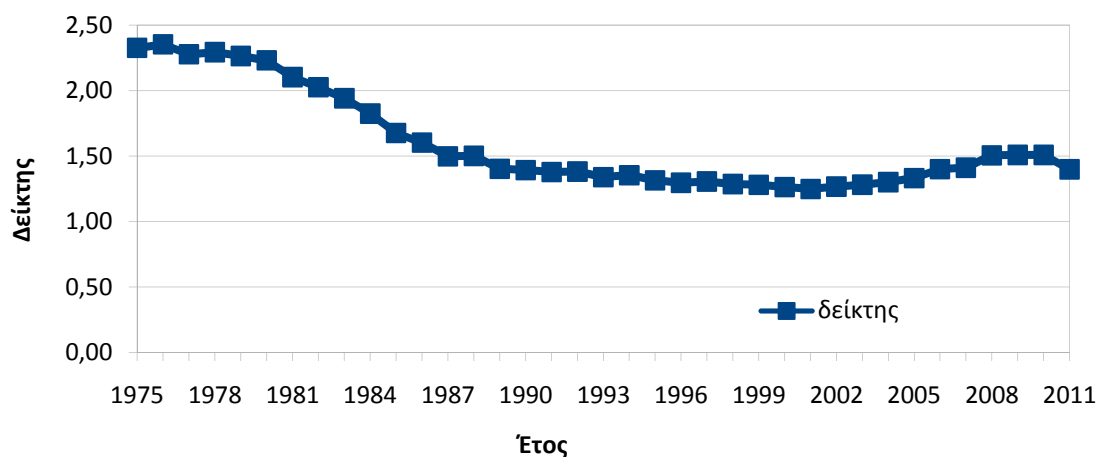
Πίνακας 26. Δείκτης Γονιμότητας της Ελλάδας (1975 - 2011)

Έτος	1975	1976	1977	1978	1979	1980	1981	1982	1983	1984	1985	1986	1987	1988
Δείκτης	2,33	2,35	2,28	2,29	2,26	2,23	2,10	2,03	1,94	1,82	1,68	1,60	1,50	1,50

Έτος	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Δείκτης	1,40	1,39	1,38	1,38	1,34	1,35	1,32	1,30	1,31	1,29	1,28	1,26	1,25	1,27

Έτος	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Δείκτης	1,28	1,30	1,33	1,40	1,41	1,51	1,51	1,51	1,40

Πηγή: Ελληνική Στατιστική Υπηρεσία

Εικόνα 14. Διαχρονική Εξέλιξη Γονιμότητας (1975 - 2011) (Ελληνική Στατιστική Υπηρεσία Επεξεργασία: Ομάδα Εργασίας, 2013).

Σε σύγκριση με τον δείκτη γονιμότητας της Ε.Ε. το μεγαλύτερο δείκτη για το 2011 κατέχει η Ιρλανδία με 2,05 ενώ τον μικρότερο η Ουγγαρία με 1,23. Η Ελλάδα κατέχει την 13 θέση μαζί με την Αυστρία με 1,42 σύμφωνα με τα στοιχεία που έχει δημοσιεύσει η EuroStat.

Πίνακας 27. Δείκτης Γονιμότητας στην Ε.Ε. (2011)

Χώρα	2011
Ε.Ε. - 27	:
Βέλγιο	:
Βουλγαρία	1,51 (b)
Τσεχία	1,43 (b)
Δανία	1,75
Γερμανία	1,36
Εσθονία	1,52
Ιρλανδία	2,05 (b)
Ελλάδα	1,42
Ισπανία	1,36
Γαλλία	:
Ιταλία	:
Κύπρος	1,35
Λετονία	1,34 (b)
Λιθουανία	1,76 (b)
Λουξεμβούργο	1,52
Ουγγαρία	1,23
Μάλτα	:
Ολλανδία	1,76
Αυστρία	1,42
Πολωνία	1,3 (b)
Πορτογαλία	1,35 (b)
Ρουμανία	1,25
Σλοβενία	1,56
Σλοβακία	1,45 (b)
Φινλανδία	1,83
Σουηδία	1,9
Ηνωμένο Βασίλειο	:
*: δεν υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία (b) στοιχεία χρονοσειρών δεδομένων	

Πηγή: EuroStat

Όπως είναι φανερό από τα επίπεδα του συγκεκριμένου δείκτη δεν υπάρχει δυνατότητα αντικατάστασης του γερασμένου πληθυσμού στην Ελλάδα, με αποτέλεσμα τα επόμενα χρόνια οι υπερήλικες να υπερσχύσουν των νέων που θα μπορούσαν να συμβάλουν στην αύξηση του εργατικού δυναμικού στην Ελλάδα.

Παιδική Θνησιμότητα

Ο συγκεκριμένος δείκτης αφορά την αναλογία των θανάτων βρεφών κάτω του 1 έτους ανά 1000 γεννήσεις ζώντων βρεφών. Λαμβάνοντας υπόψη τα δημοσιευμένα στοιχεία της Ελληνικής Στατιστικής Υπηρεσίας, η παιδική θνησιμότητα κατά το 2011 ήταν 4 θάνατοι ανά 1000 γεννήσεις.

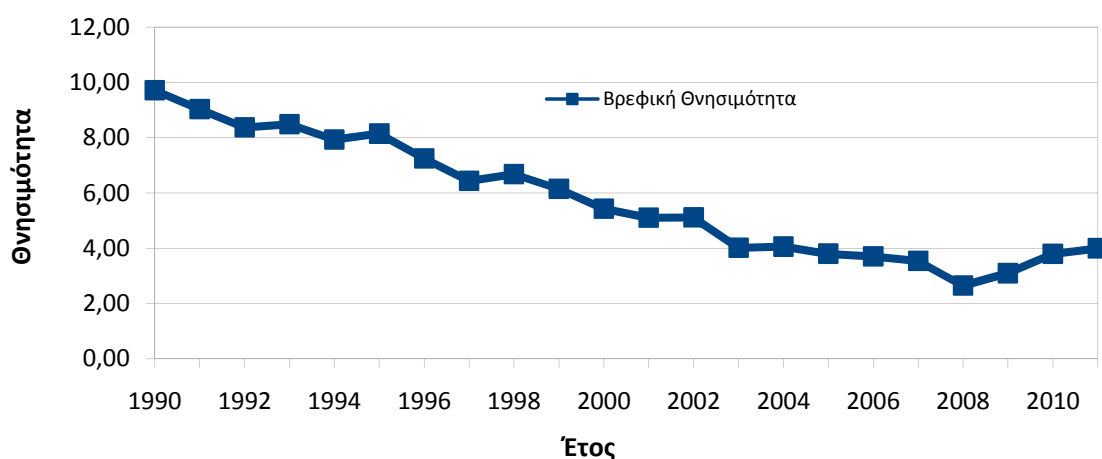
Πίνακας 28. Βρεφική Θνησιμότητα στην Ελλάδα (1990 - 2011)

Έτος	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Βρεφική Θνησιμότητα	9,71	9,03	8,37	8,49	7,93	8,15	7,25	6,44	6,68	6,15	5,43

Έτος	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Βρεφική Θνησιμότητα	5,10	5,12	4,02	4,06	3,80	3,70	3,55	2,65	3,10	3,80	4,00

Πηγή: Ελληνική Στατιστική Υπηρεσία

Η διαχρονική εξέλιξη του δείκτη αυτού αποτυπώνεται στην παρακάτω εικόνα (εικόνα 15), όπου φαίνεται η ραγδαία μείωση της παιδική θνησιμότητας από το 1990 και έπειτα. Το μικρότερο ποσό έφτασε το 2008 ενώ το 2008 και έπειτα φαίνεται ότι αρχίζει να αυξάνεται ξανά στα επίπεδα του 2003.

Εικόνα 15. Διαχρονική Εξέλιξη Βρεφικής Θνησιμότητας στην Ελλάδα (1990 - 2011). (Ελληνική Στατιστική Υπηρεσία Επεξεργασία: Ομάδα Εργασίας, 2013).

Πίνακας 29. Βρεφική Θνησιμότητα στην Ε.Ε. (2011)

Χώρα	2011
Ε.Ε. - 27	:
Βέλγιο	3,3(p)
Βουλγαρία	8,5
Τσεχία	2,7
Δανία	3,5
Γερμανία	3,6(p)
Εσθονία	2,5
Ιρλανδία	3,5
Ελλάδα	3,4(p)
Ισπανία	3,2(p)
Γαλλία	:
Ιταλία	3,2
Κύπρος	3,1
Λετονία	6,6
Λιθουανία	4,2
Λουξεμβούργο	4,3
Ουγγαρία	4,9(p)
Μάλτα	6,1(p)
Ολλανδία	3,6
Αυστρία	3,6
Πολωνία	4,7
Πορτογαλία	3,1
Ρουμανία	9,4
Σλοβενία	2,9(p)
Σλοβακία	4,9
Φινλανδία	2,4
Σουηδία	2,1
Ηνωμένο Βασίλειο	:
*: δεν υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία (p) προσωρινά στοιχεία	

Πηγή: EuroStat

Σύμφωνα με τα στοιχεία της EuroStat, για το 2011 τον μικρότερο δείκτη βρεφικής θνησιμότητας έχει η Σουηδία (2,1), η οποία ακολουθείται από την Φινλανδία (2,4) και την Εσθονία (2,5). Το μεγαλύτερο δείκτη κατέχει η Ρουμανία με 9,4. Η Ελλάδα βρίσκεται στην 10^η θέση με 3,4.

Παρά το γεγονός ότι η Ελλάδα τα τελευταία έτη έχει μειώσει σημαντικά τον δείκτη θνησιμότητας των βρεφών, η οικονομική κρίση φαίνεται ότι θα έχει σημαντική επίπτωση και στον τομέα της υγείας, με τάσεις αύξησης του συγκεκριμένου δείκτη.

Κοινωνικός αποκλεισμός και πληθυσμός στο όριο της φτώχειας

Με τον δείκτη αυτό παρουσιάζεται το ποσοστό του πληθυσμού που βρίσκεται στα όρια της φτώχειας ή παρουσιάζει σοβαρές ελλείψεις υλικών αγαθών ή διαμένουν σε νοικοκυριά με πολύ χαμηλή ένταση εργασίας.

Πίνακας 30. Κοινωνικός αποκλεισμός και πληθυσμός στο όριο της φτώχειας στην Ε.Ε. (2004-2011).

Χώρες	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Ε.Ε. - 27	:	25,6(s)	25,2(s)	24,4	23,6	23,1	23,6	24,2(s)
Βέλγιο	21,6	22,6	21,5	21,6	20,8	20,2	20,8	21
Βουλγαρία	:	:	61,3	60,7	44,8(b)	46,2	49,2	49,1
Τσεχία	:	19,6	18	15,8	15,3	14	14,4	15,3
Δανία	16,5	17,2	16,7	16,8	16,3	17,6	18,3	18,9
Γερμανία	:	18,4	20,2	20,6	20,1	20	19,7	19,9
Εσθονία	26,3	25,9	22	22	21,8	23,4	21,7	23,1
Ιρλανδία	24,8	25	23,3	23,1	23,7	25,7	29,9	:
Ελλάδα	30,9	29,4	29,3	28,3	28,1	27,6	27,7	31
Ισπανία	24,4	23,4	23,3	23,1	22,9	23,4	25,5	27
Γαλλία	19,8	18,9	18,8	19	18,6(b)	18,5	19,2	19,3
Ιταλία	26,4	25	25,9	26	25,3	24,7	24,5	28,2
Κύπρος	:	25,3	25,4	25,2	22,4(b)	22,9	22,9	23,5
Λετονία	:	45,8	41,4	36	33,8(b)	37,4	38,1	40,1
Λιθουανία	:	41	35,9	28,7	27,6	29,5	33,4	33,4
Λουξεμβούργο	16,1	17,3	16,5	15,9	15,5	17,8	17,1	16,8
Ουγγαρία	:	32,1	31,4	29,4	28,2	29,6	29,9	31
Μάλτα	:	20,2	19,1	19,4	19,6	20,2	20,3	21,4
Ολλανδία	:	16,7	16	15,7	14,9	15,1	15,1	15,7
Αυστρία	17,5	16,8	17,8	16,7	18,6	17	16,6	16,9
Πολωνία	:	45,3	39,5	34,4	30,5(b)	27,8	27,8	27,2
Πορτογαλία	27,5	26,1	25	25	26	24,9	25,3	24,4
Ρουμανία	:	:	:	45,9	44,2	43,1	41,4	40,3
Σλοβενία	:	18,5	17,1	17,1	18,5	17,1	18,3	19,3
Σλοβακία	:	32	26,7	21,3	20,6	19,6	20,6	20,6
Φινλανδία	17,2	17,2	17,1	17,4	17,4	16,9	16,9	17,9
Σουηδία	16,9	14,4	16,3	13,9	14,9	15,9	15	16,1

Ηνωμένο Βασίλειο	:	24,8	23,7	22,6	23,2	22	23,1	22,7
<i>* : δεν υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία (s) εκτιμήσεις EuroStat (b) στοιχεία χρονοσειρών δεδομένων</i>								

Πηγή: EuroStat

Από τον παραπάνω πίνακα φαίνεται ότι στην Ελλάδα, το ποσοστό αυτό από το 2004 (30,9%) μειώνεται σταδιακά και μάλιστα το 2009 έχει μειωθεί κατά 3 περίπου ποσοστιαίες μονάδες (27,6%). Το 2011 όμως το ποσοστό αυξάνεται με ραγδαίους ρυθμούς (31%) ξεπερνώντας το ποσοστό του 2004.

Ειδικότερα για το 2011 η Ελλάδα κατέχει την 21^η θέση ανάμεσα στις υπόλοιπες χώρες της Ε.Ε. όσον αφορά το συγκεκριμένο δείκτη. Το ποσοστό αυτό φαίνεται να υπερβαίνει αυτό της Ε.Ε.-27 κατά 7 ποσοστιαίες μονάδες και αναμένεται ότι λόγω της οικονομικής κρίσης που πλήττει την χώρα και κυρίως λόγω της αύξησης της ανεργίας το ποσοστό αυτό θα αυξηθεί περαιτέρω.

Κεφάλαιο 8. Εκτίμηση – Αξιολόγηση – Αντιμετώπιση των επιπτώσεων του σχεδίου στο περιβάλλον

Στο κεφάλαιο 8 προσδιορίζονται, εκτιμώνται και αξιολογούνται οι ενδεχόμενες επιπτώσεις του Ε.Π.Σ.Χ.Α.Α. για τον τουρισμό στο περιβάλλον.

Η διερεύνηση των ενδεχόμενων επιπτώσεων γίνεται με κριτήρια ποιοτικά, ποσοτικά και χωρικά. Ιδιαίτερα εξετάζονται οι πρωτογενείς και δευτερογενείς σωρευτικές, συνεργιστικές, βραχύ – μέσο – μακροπρόθεσμες, μόνιμες και προσωρινές, θετικές και αρνητικές περιβαλλοντικές επιπτώσεις στους καθορισμένους περιβαλλοντικούς τομείς που σχετίζονται με τα χαρακτηριστικά του Ε.Π.Σ.Χ.Α.Α.

Ακόμη περιγράφονται :

- οι προτάσεις / κατευθύνσεις / μέτρα για την πρόληψη του περιορισμού και την στο μέτρο του δυνατού, αντιμετώπιση οποιονδήποτε σημαντικών δυσμενών επιπτώσεων στο περιβάλλον και
- το προτεινόμενο σύστημα για την παρακολούθηση του προγράμματος και την βελτιστοποίηση της περιβαλλοντικής του απόδοσης (monitoring).

8.1. Η περιβαλλοντική διάσταση του τουρισμού

Στις σύγχρονες συνθήκες, σχεδόν όλες οι παραγωγικές και οι περισσότερες από τις καταναλωτικές δραστηριότητες έχουν σημαντικές άμεσες ή έμμεσες περιβαλλοντικές επιπτώσεις. Η ένταση και η σοβαρότητα των επιπτώσεων αυτών είναι κυρίως συνάρτηση του είδους της δραστηριότητας, της έκτασής της και της συγκέντρωσής της στο χώρο. Σε γενικές γραμμές οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις είναι σοβαρότερες για δραστηριότητες όπως:

- η παραγωγή ενέργειας και οι μεταφορές, λόγω της μεγάλης έκτασης των καύσεων που συνεπάγονται,
- η βαριά βιομηχανία λόγω των καύσεων που συνεπάγεται αλλά και των ποικίλων επικίνδυνων αποβλήτων που παράγει,
- τα μεγάλα αστικά κέντρα λόγω των μεγάλων συγκεντρώσεων ρύπων και αποβλήτων που δημιουργεί η λειτουργία τους,
- η γεωργία λόγω των μεγάλων αναγκών της σε άρδευση, της μεγάλης έκτασης στη χρήση χημικών ουσιών (φυτοφάρμακα, λιπάσματα) που καταλήγουν συνήθως σε υδάτινους αποδέκτες, καθώς και της κατάληψης εκτάσεων ή βιοτόπων, η οποία επηρεάζει την επιβίωση μορφών πανίδας και χλωρίδας.

Ο τουρισμός δεν συγκαταλέγεται στην κατηγορία αυτή των δραστηριοτήτων και δεν ενοχοποιείται ως πρωταίτιος κανενός από τα μεγάλα περιβαλλοντικά προβλήματα, όπως το φαινόμενο του θερμοκηπίου, η υπέρμετρη ανάλωση ή εξάντληση πεπερασμένων αποθεμάτων υλών και πηγών ενέργειας, η καταστροφή ζωτικής σημασίας οικοσυστημάτων (τροπικά δάση), η όξινη βροχή, η στιβάδα του όζοντος, κ.ά.

Σε παγκόσμιο επίπεδο η σοβαρότερη διάσταση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων των τουριστικών δραστηριοτήτων συνδέεται με τις μετακινήσεις προς και από τους τόπους προορισμού και όχι κυρίως με την εκεί παραμονή. Το μεγαλύτερο μάλιστα μέρος των μετακινήσεων αυτών πραγματοποιείται με μεταφορικά μέσα λιγότερο φιλικά προς το περιβάλλον, με την έννοια ότι, μεταξύ άλλων, συνεπάγονται μεγαλύτερες καύσεις ανά ανθρωποχιλιόμετρο, με το ιδιωτικό αυτοκίνητο και το αεροπλάνο. Σύμφωνα με τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Περιβάλλοντος το έτος 2000 το 78% των Ευρωπαίων που ταξίδεψαν για πολυήμερες διακοπές χρησιμοποίησαν ιδιωτικό αυτοκίνητο, το 16% αεροπλάνο και μόνο 5% και 1% τραίνο ή θαλάσσιο μέσο, αντίστοιχα.

Οι τουριστικές δραστηριότητες, χωρίς να λαμβάνονται τα αναγκαία μέτρα προστασίας του περιβάλλοντος στους χώρους και τις περιοχές προορισμού, μπορεί να προκαλέσουν αρνητικές συνέπειες. Οι εν λόγω συνέπειες, εκτός από τον δυσμενή περιβαλλοντικό τους αντίκτυπο, δύναται να ζημιώσουν ευθέως και την τουριστική δραστηριότητα, επειδή η σώρευση περιβαλλοντικών προβλημάτων ασκεί δυσμενή επιρροή στις προτιμήσεις των επισκεπτών.

Σε γενικές γραμμές οι κυριότερες περιβαλλοντικές επιπτώσεις του τουρισμού στους τόπους τουριστικού προορισμού, ιδίως σε παράκτιες περιοχές της Μεσογείου, είναι οι εξής:

- Η υπερκατανάλωση υδατικών πόρων, όταν η συγκέντρωση επισκεπτών σε μια περιοχή και η ικανοποίηση των αναγκών τους (πισίνες, άρδευση γηπέδων γκολφ κλπ) υπερβαίνει τις δυνατότητες φυσικής αναπλήρωσης των αποθεμάτων των υδροφορέων.
- Η μόλυνση των υδάτινων οικοσυστημάτων, που αποτελούν αποδέκτες των επεξεργασμένων ή μη υγρών αποβλήτων, όταν οι εγκαταστάσεις επεξεργασίας σε σύγκριση με τον όγκο και τα λοιπά χαρακτηριστικά τους, δεν επαρκούν.
- Οι κίνδυνοι ρύπανσης ή υποβάθμισης του φυσικού περιβάλλοντος, λόγω ελλείψεων ή αδυναμιών στο σύστημα διαχείρισης στερεών αποβλήτων από τουριστικές δραστηριότητες.
- Η παράνομη ή η ανεξέλεγκτη δόμηση, που οδηγεί σε υποβάθμιση του φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος και της αισθητικής του στάθμης.
- Η μη ορθολογική διαχείριση της παράκτιας ζώνης.
- Η απώλεια ή η υποβάθμιση παράκτιων κυρίως βιοτόπων ή υγροτόπων.
- Η δημιουργία εποχικής κυκλοφοριακής συμφόρησης και η ανάγκη δημιουργίας νέων έργων συγκοινωνιακής και μεταφορικής υποδομής, τα οποία ενίοτε χωροθετούνται με τρόπο που οδηγεί σε υποβάθμιση περιβαλλοντικά ευαίσθητων περιοχών.
- Η εγκατάλειψη άλλων μορφών παραγωγικών δραστηριοτήτων, κυρίως στον πρωτογενή τομέα, που οδηγούν σε υποβάθμιση της ποιότητας του φυσικού περιβάλλοντος.

8.1.1. Υδατικοί πόροι

Η ικανοποίηση των υδατικών αναγκών που προκύπτουν από την τουριστική ανάπτυξη αποκτά ιδιαίτερη σημασία για τη Χώρα μας, επειδή πολλές από τις νησιωτικές ιδίως περιοχές μας είναι συγκριτικά άνυδρες, κατά την τουριστική περίοδο. Το πρόβλημα αντιμετωπίζεται συνήθως με τη μεταφορά ύδατος με υδροφόρα σκάφη με σημαντικό κόστος, από άλλες περιοχές της Χώρας, με την εκτέλεση έργων υποδομής για την συλλογή των επιφανειακών απορροών, κατά την περίοδο των βροχών, καθώς και με την εγκατάσταση συστημάτων αφαλάτωσης. Η υπεράντληση των υδατικών πόρων ελλοχεύει σοβαρό κίνδυνο υφαλμύρωσης, η οποία σε αρκετές περιπτώσεις είναι μη αναστρέψιμη.

Η κατά διανυκτέρευση κατανάλωση ύδατος για τον τουρισμό υψηλής στάθμης υπερβαίνει σε πολύ σημαντικό βαθμό την αντίστοιχη μέση κατανάλωση για τον μόνιμο ελληνικό πληθυσμό. Τα τελευταία χρόνια η κατά διανυκτέρευση κατανάλωση ύδατος σε ξενοδοχειακές μονάδες

πολυτελείας ήταν της τάξης των 400-450 λίτρων έναντι μέσης ημερήσιας κατά κεφαλήν κατανάλωσης για τη χώρα μας της τάξης των 300 λίτρων. Ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να καταβάλλεται κατά τον σχεδιασμό της ανάπτυξης, ώστε να αποφεύγονται ή τουλάχιστον να περιορίζονται οι ιδιαίτερα υδατοβόρες χρήσεις (π.χ. γήπεδα γκολφ, πισίνες), σε περιοχές όπου οι παροχές των υδροφορέων είναι περιορισμένες. Η έκδοση της ΚΥΑ 145116/2011 (ΦΕΚ 354Β/8-3-2011) για τον καθορισμό μέτρων, όρων και διαδικασιών για την επαναχρησιμοποίηση επεξεργασμένων υγρών αποβλήτων, είναι προς τη σωστή κατεύθυνση και συμβάλει στην ανακύκλωση του νερού (τουλάχιστον για την άρδευση χώρων πρασίνου) από εγκαταστάσεις επεξεργασίας αστικών λυμάτων.

8.1.2. Επεξεργασία λυμάτων – Στερεά απόβλητα

Στη Χώρα μας έχει σημειωθεί σημαντική πρόοδος στο θέμα της επεξεργασίας των υγρών αποβλήτων, χάρις στις εκτεταμένες επενδύσεις που έχουν γίνει με τη συγχρηματοδότηση από κοινοτικά ταμεία. Οι ακτές της Ελλάδας με ποιότητα υδάτων κολύμβησης που υστερούν έναντι των προδιαγραφών, αντιπροσωπεύουν συγκριτικά πάρα πολύ χαμηλό ποσοστό. Πιο συγκεκριμένα, σύμφωνα με τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Περιβάλλοντος για το έτος 2011, το 94,7% των παράκτιων περιοχών κολύμβησης της Χώρας μας είναι σε άριστη κατάσταση.

Σε αντίθεση με την επεξεργασία των υγρών αποβλήτων, στο θέμα της διαχείρισης των στερεών απορριμμάτων η πρόοδος που έχει σημειωθεί στη Χώρα μας είναι μικρότερη. Η εν λόγω καθυστέρηση οφείλεται από τη μια μεριά σε οργανωτικούς λόγους και από την άλλη στις αντιδράσεις των τοπικών κοινωνιών, η κάθε μια από τις οποίες επιδιώκει να απαλλαγεί από χώρους υγειονομικής διαχείρισης στερεών αποβλήτων, σε συνδυασμό με την αδυναμία της Πολιτείας να εξεύρει λύσεις. Αποτέλεσμα είναι τα επεισόδια ανάφλεξης σε χωματερές, η δυσοσμία, και τα άλλα συναφή προβλήματα, εξαιτίας των οποίων η χώρα μας εγκαλείται διοικητικά ή και δικαστικά στο επίπεδο των ευρωπαϊκών θεσμών.

8.1.3. Ανεξέλεγκτη δόμηση

Η ανεξέλεγκτη δόμηση τόσο σε τουριστικές περιοχές όσο και αλλού αποτέλεσε και εξακολουθεί να αποτελεί οξύ πρόβλημα στη χώρα μας για λόγους που συνδέονται με το στάδιο ανάπτυξης, τη νοοτροπία αλλά και ατυχείς επιλογές της Πολιτείας. Το φαινόμενο έχει αναμφίβολα επηρεάσει δυσμενώς την ποιότητα και την αισθητική στάθμη του δομημένου αλλά και του

φυσικού περιβάλλοντος στις περιοχές όπου έχει λάβει έκταση και έχει οδηγήσει σε πολλές περιπτώσεις σε μη αναστρέψιμες καταστάσεις.

Το εν λόγω φαινόμενο στις περισσότερες φορές εκδηλώνεται σε γειτνίαση με τουριστικές περιοχές και συνδέεται περισσότερο με την ικανοποίηση παραθεριστικών αναγκών κατοίκων (ως δεύτερη κατοικία), οι οποίοι προσελκύονται από τα φυσικά χαρακτηριστικά του περιβάλλοντος, που τις καθιστούν κατάλληλες για τουριστική ανάπτυξη. Αν και η δεύτερη κατοικία και οι περιβαλλοντικές της επιπτώσεις δεν αποτελούν αντικείμενο εξέτασης στην παρούσα μελέτη, αξίζει να αναφερθεί σχετικά ότι σε σύγκριση με το σύνολο των νοικοκυριών το ποσοστό που διαθέτει δεύτερη κατοικία στη χώρα μας είναι από τα υψηλότερα στην Ευρώπη.

8.1.4. Μη ορθολογική διαχείριση παράκτιας ζώνης

Στην Ελλάδα η παράκτια ζώνη διαδραματίζει ιδιαίτερα σημαντικό ρόλο σε όλους τους τομείς ανάπτυξής της. Το μήκος της είναι το μεγαλύτερο από κάθε άλλη Ευρωπαϊκή χώρα και ανέρχεται σχεδόν στο 24% της παράκτιας ζώνης των κρατών μελών της Ε.Ε. Ο πληθυσμός της Ελλάδας που διαβιού σε περιοχές μέχρι 2 χλμ από την παράκτια ζώνη αντιστοιχεί στο 33% του συνόλου και αν συμπεριληφθούν σ' αυτόν και οι κάτοικοι που διαβιούν μέχρι 50 χλμ από την ακτή ή βρίσκονται σ' αυτήν μετά από 45 λεπτά οδήγησης, τότε το παραπάνω ποσοστό ανέρχεται στο 85%.

Η πλειοψηφία της τουριστικής βιομηχανίας της Ελλάδας λαμβάνει χώρα στην παράκτια ζώνη και γι αυτό το λόγο η διαχείρισή της διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη και εξέλιξη του τουρισμού στην Χώρα. Ζητήματα όπως, η μη παρακολούθηση των παράκτιων υδάτινων οικοσυστημάτων, τα φαινόμενα ευτροφισμού των θαλάσσιων οικοσυστημάτων από την κακοδιαχείρισή τους, οι συνεχείς συγκρούσεις με άλλες δραστηριότητες, η δημιουργία μαρίνων χωρίς να λαμβάνονται υπόψη τα θαλάσσια χαρακτηριστικά της περιοχής είναι κάποια από τα παραδείγματα προς αποφυγή άλλων Μεσογειακών χωρών.

8.1.5. Περιβαλλοντικά ευαίσθητες περιοχές - Υγρότοποι

Η τουριστική ανάπτυξη, στις περισσότερες περιοχές, οδήγησε σε υποβάθμιση των περιβαλλοντικών συνθηκών ιδίως σε ευαίσθητα οικοσυστήματα ή ακόμα και σε προστατευόμενες περιοχές, σε όλες τις μεσογειακές χώρες μέλη της ΕΕ. Στην Ισπανία για παράδειγμα, έχει παρατηρηθεί ότι, ως αποτέλεσμα των τουριστικών δραστηριοτήτων, έχουν

εισαχθεί ξένα είδη πανίδας ή χλωρίδας σε προστατευόμενες περιοχές, με συνέπεια να δημιουργούνται κίνδυνοι για την οικολογική τους ισορροπία. Τόσο για την αποκατάσταση των περιβαλλοντικών συνθηκών σε ευαίσθητα οικοσυστήματα όσο και για τη διατήρηση περιβαλλοντικών πόρων που μπορεί να αποτελέσουν πόλους έλξης για οικοτουρισμό, πρέπει να λαμβάνονται συγκεκριμένα διαχειριστικά μέτρα.

Στην Πορτογαλία στην περιοχή Alentejo επιδοτείται η παραδοσιακή καλλιέργεια σίτου και κριθής, που συμβάλλει στην επιβίωση ενός πληθυσμού 700 περίπου σπάνιων ειδών ορνιθοπανίδας. Στην Ισπανία εφαρμόστηκαν προγράμματα για την αποκατάσταση υγροτόπων στην Algaída και για την αποκατάσταση των αμμοθινών στην Fomentosa και στο Δέλτα του ποταμού Έβρου. Στην Ελλάδα, ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει η λειτουργία του Ιχθυοτροφικού – Οικοτουριστικού Πάρκου ΤΗΘΥΣ στην Πιερία, το οποίο για πρώτη φορά στη Χώρα μας προσεγγίζει με διαφορετικό τρόπο την ανάδειξη και προβολή ενός εγκατελελειμμένου υγροτόπου.

8.1.6. Έργα υποδομής

Οι ανάγκες που προέρχονται από την τουριστική ανάπτυξη για επέκταση των έργων υποδομής, δημιουργούν πιέσεις για τη χρήση εκτάσεων, οι οποίες, από περιβαλλοντική άποψη δεν προσφέρονται. Στις περιπτώσεις αυτές είτε πρέπει να αναζητούνται άλλες λύσεις είτε όταν αυτό χρειάζεται, να τίθενται φραγμοί στην περαιτέρω πύκνωση των τουριστικών δραστηριοτήτων.

8.1.7. Επικράτηση του τουρισμού έναντι άλλων παραγωγικών δραστηριοτήτων

Ορισμένες παραδοσιακές οικονομικές δραστηριότητες, ιδιαίτερα στον πρωτογενή τομέα, είχαν έμμεση ευεργετική επίδραση στο περιβάλλον. Η εγκατάλειψή τους λόγω της στροφής του εργατικού δυναμικού στις οικονομικά αποδοτικότερες τουριστικές δραστηριότητες προκαλεί αρνητικές επιδράσεις και ανισόρροπη ανάπτυξη. Για τη χώρα μας αναφέρονται ως παραδείγματα η ερήμωση των αναβαθμίδων σε πολλά νησιά, η μείωση της αγροτικής παραγωγής και η εγκατάλειψη αλιευτικών σκαφών η οποία προκλήθηκε και σε συνδυασμό με τις επιδοτήσεις και με τη μείωση των ιχθυοαποθεμάτων.

8.2. Μορφές τουρισμού και περιβαλλοντική επίδραση

Η σχέση του τουρισμού με το περιβάλλον είναι άμεση και καθοριστική. Το βασικότερο συστατικό στοιχείο του τουριστικού προϊόντος, στην πλειοψηφία των προορισμών, είναι το ίδιο το περιβάλλον. Η παγκόσμια τουριστική ζήτηση ορίζει το περιβάλλον, ανάλογα με τη μορφή της τουριστικής δραστηριότητας. Η επίδραση της τουριστικής δραστηριότητας στο ευρύτερο περιβάλλον έχει άμεση σχέση με τον τύπο και τη μορφή της. Για το λόγο αυτό, η κάθε μορφή θα πρέπει να αντιμετωπίζεται χωριστά.

8.2.1. Μαζικός τουρισμός

Ο Μαζικός Τουρισμός είναι η πιο «παραδοσιακή» μορφή, η οποία περιλαμβάνει την πλειοψηφία των τουριστών που αναζητούν στο ταξίδι κυρίως ξεκούραση και διασκέδαση, σε ηλιοτροπικούς κατά βάση προορισμούς. Η τουριστική δραστηριότητα στην Ελλάδα συγκεντρώθηκε σε εξαιρετικά υψηλό ποσοστό στο νησιωτικό και παράκτιο χώρο, ως συνέπεια του πολύ ισχυρού προσανατολισμού στο μαζικό τουρισμό «ήλιου και θάλασσας». Το συγκεκριμένο χαρακτηριστικό οδήγησε σε χωρική ανισοκατανομή και στο φαινόμενο της «χωρικής διάχυσης» που χαρακτηρίζει ευρύτατα τα νησιά και τον παράκτιο χώρο της ηπειρωτικής Ελλάδας.

Η υιοθέτηση του προτύπου του μαζικού οργανωμένου τουρισμού είναι συνυφασμένη με την έντονη χρήση των τουριστικών πόρων, προκαλώντας σημαντικές αλλοιώσεις, και σε ορισμένες περιπτώσεις, ανεπανόρθωτες βλάβες σε ευαίσθητα οικοσυστήματα των τόπων υποδοχής. Το συγκεκριμένο γεγονός έχει ως αποτέλεσμα ο τουρισμός, στις περισσότερες περιπτώσεις, να λειτουργεί ενάντια στα μακροπρόθεσμα οφέλη των τοπικών κοινωνιών για τη διαφύλαξη των διακριτών τους χαρακτηριστικών και πόρων.

Οι επιπτώσεις του μαζικού τουρισμού στις περιπτώσεις συγκέντρωσης μεγάλου αριθμού ατόμων σε περιορισμένους χώρους, χωρίς σωστή οργάνωση είναι:

Νερό

Η χρήση του νερού για την ικανοποίηση της μαζικής τουριστικής δραστηριότητας, συχνά ξεπερνά κατά πολύ τα όρια της συνηθισμένης κατανάλωσης. Έτσι, οι απαιτήσεις για νερό αυξάνουν, καθώς πρέπει να υποστηριχθούν οι σύγχρονες ανάγκες καθαριότητας, υγιεινής, αναψυχής και αισθητικής, κατά τη θερινή περίοδο, η οποία είναι και η πιο άνυδρη περίοδο της χώρας μας.

Τα παραπάνω έχουν σαν αποτέλεσμα:

- την αυξημένη κατανάλωση των ήδη περιορισμένων υδατικών αποθεμάτων,
- την ποιοτική υποβάθμιση των υδατικών αποθεμάτων από τη ρύπανση του υδροφόρου ορίζοντα από τη χρήση λιπασμάτων και αγροχημικών για τη διατήρηση μεγάλων εκτάσεων πρασίνου (π.χ. γήπεδα γκολφ). Στο παραπάνω γεγονός συμβάλει και η φύτευση μη ενδημικών ειδών χλωρίδας, τα οποία απαιτούν μεγαλύτερες ποσότητες νερού για τη διατήρησή τους.
- Τις συγκρούσεις μ' άλλες δραστηριότητες (γεωργία, κτηνοτροφία κ.α.) από τη μείωση των υδατικών αποθεμάτων,
- την υφαλμύριση των υδατικών αποθεμάτων από την υπεράντληση.

Επίσης, τα υδατικά αποθέματα και ο υδροφόρος ορίζοντας γενικότερα, επηρεάζονται αρνητικά στην περίπτωση του μαζικού τουρισμού, όταν η παρουσία μεγάλου αριθμού ατόμων δεν μπορεί να υποστηριχθεί και από τις υφιστάμενες συμπληρωματικές υποδομές. Παραδείγματα αποτελούν η παρουσία παράνομων χωματερών, το ανεπαρκές αποχετευτικό σύστημα, το ανεπαρκές σύστημα επεξεργασίας υγρών αποβλήτων κ.α..

Έδαφος - Τοπίο

Η αυξημένη πίεση και ανάγκη για επιπλέον χρήσεις χώρων πολλές φορές οδηγεί σε ανεπαρκή σχεδιασμό και κακή χωροθέτηση. Αρνητικά παραδείγματα αποτελούν:

- οι παράνομες κατασκευές στο υδρογραφικό δίκτυο, που εν δυνάμει προκαλούν πλημμυρικά φαινόμενα, κατά περιόδους,
- η χωρίς σχεδιασμό και δεδομένα κατασκευή λιμανιών, μαρίνων κλπ, τα οποία επηρεάζουν τη μορφοποίηση της ακτής και τις συνθήκες ευτροφισμού,
- η ανεξέλεγκτη αστικοποίηση του τοπίου, το οποίο υποβαθμίζεται.

Το ελληνικό τοπίο, στις τελευταίες δεκαετίες, έχει υποστεί ραγδαίες μεταβολές εξαιτίας του τουρισμού, της εγκατάλειψης των γεωργικών εκμεταλλεύσεων και της οικιστικής ανάπτυξης, που σε πολλές περιπτώσεις αλλοίωσαν τον τοπικό χαρακτήρα και δημιούργησαν νέα δεδομένα. Οι επιπτώσεις αυτές είναι δυσμενέστερες αν ληφθεί υπόψη ότι το τοπίο δεν αποτελεί στιγμιαία μόνο απεικόνιση της σημερινής κατάστασης αλλά εμπεριέχει και την αποτύπωση του ιστορικού και πολιτιστικού στίγματος των περιοχών και της συνέχειάς τους στο χρόνο.

Στερεά απόβλητα

Οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις από την ανεξέλεγκτη διάθεση των στερεών απορριμμάτων γίνονται σοβαρότερες, καθώς αυξάνεται η κατανάλωση από τον υψηλό αριθμό τουριστών σ' έναν περιορισμένο χώρο. Ο τουρισμός αφ' ενός μεν εντείνει το πρόβλημα αυξάνοντας τον αριθμό των καταναλωτών και αφ' ετέρου υφίσταται τις αρνητικές συνέπειες, καθώς το περιβάλλον χάνει σταδιακά την ελκυστικότητά του.

Η μη ολοκληρωμένη διαχείριση των στερεών απορριμμάτων υποβαθμίζει την ποιότητα του περιβάλλοντος και ειδικότερα της ατμόσφαιρας, των υπόγειων υδροφορέων, της θάλασσας και του τοπίου, ενώ μπορεί να αυξήσει την πιθανότητα πυρκαγιών. Η ανεξέλεγκτη καύση σκουπιδιών επιβαρύνει την ατμόσφαιρα με τις ιδιαίτερα επικίνδυνες για την υγεία τοξικές ουσίες (προερχόμενες κυρίως από την καύση χλωριωμένων πλαστικών), ενώ είναι συχνά πρόξενος πυρκαγιάς σε γειτονικές δασικές εκτάσεις. Επιπλέον, σε πολλές περιπτώσεις η γεωλογική διαμόρφωση ευνοεί την διαρροή προς τα υπόγεια νερά τοξικών ουσιών, ενώ η κακή επιλογή της θέσης μπορεί να μεταφέρει με τον αέρα και τις βροχές τα απορρίμματα στη θάλασσα.

8.2.2. Εναλλακτικός τουρισμός – Τουρισμός ειδικών ενδιαφερόντων και δραστηριοτήτων

Η μακρόχρονη επικράτηση του μαζικού τουρισμού στο παρελθόν επαναπροσδιόρισε τα τελευταία χρόνια τη σχέση τουρισμού και περιβάλλοντος. Έτσι, άρχισε να αναζητείται ένα διαφορετικό μοντέλο τουριστικής ανάπτυξης, το οποίο θα είναι πιο ήπιο και φιλικό προς το περιβάλλον, επιτρέποντας την αυτονομία των τουριστών, κατά τη διάρκεια της παραμονής τους στον τόπο υποδοχής. Έτσι, διαμορφώθηκαν οι ειδικές μορφές τουρισμού.

Ο Τουρισμός ειδικών ενδιαφερόντων και δραστηριοτήτων, στον οποίο συμπεριλαμβάνεται και ο Εναλλακτικός τουρισμός, σχετίζεται με ένα πλήθος επιμέρους μορφών τουρισμού που επιλέγουν τα άτομα ανάλογα με τα ειδικά ενδιαφέροντα και κίνητρά τους και αναζητούν ένα διαφορετικό τρόπο διακοπών. Αυτή η μορφή τουρισμού, συνδέεται με την αειφόρο τουριστική ανάπτυξη, με την προστασία του φυσικού και ανθρωπογενούς περιβάλλοντος, την προστασία της τοπικής κουλτούρας και την αναζήτηση νέων αξιών και τρόπων ζωής. Οι ειδικές και εναλλακτικές μορφές τουρισμού συνεπάγονται «ενεργητικές» δραστηριότητες για τον τουρίστα και συνδέονται με τις αρχές της αειφόρου ανάπτυξης.

Οι κυριότεροι παράγοντες που οδήγησαν στην εμφάνιση των ειδικών μορφών τουρισμού, μεταξύ άλλων είναι:

- η συνεχή υποβάθμιση της ποιότητας του περιβάλλοντος εξαιτίας των αρνητικών επιπτώσεων που απορρέουν από τις αλόγιστες ανθρώπινες δραστηριότητες,
- η συνειδητοποίηση της αλληλεξάρτησης ανθρώπινων δραστηριοτήτων και φυσικού περιβάλλοντος,
- η ευαισθητοποίηση σε θέματα προστασίας και ανάδειξης της ταυτότητας κάθε τόπου.

Ο Τουρισμός ειδικών ενδιαφερόντων και δραστηριοτήτων στοχεύει στο σεβασμό του φυσικού περιβάλλοντος και συμβάλει στην ανάπτυξη της περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης. Πρόκειται για ένα πρότυπο τουριστικής ανάπτυξης που επιβάλλει την ποιότητα σε κάθε δραστηριότητα (ενέργεια, υπηρεσία, προϊόν), προστατεύοντας τα φυσικά, πολιτισμικά και κοινωνικά χαρακτηριστικά της τοπικής κοινωνίας.

Η ανάπτυξη των συγκεκριμένων μορφών τουρισμού παρουσιάζει τα εξής χαρακτηριστικά:

- αυξάνει την ενημέρωση και την κατανόηση για τα φυσικά συστήματα μιας περιοχής,
- συμβάλει στην προστασία ευαίσθητων οικοσυστημάτων, καθώς δεν τα αποκλείει αλλά τα μετατρέπει σε πόλους ανάδειξης, προβολής και αξιοποίησης από την τοπική κοινωνία,
- κατευθύνει τα οφέλη της δραστηριότητας κυρίως στους μόνιμους κατοίκους, οι οποίοι έτσι μπορούν να συμπληρώνουν αντί να αντικαθιστούν παραδοσιακές παραγωγικές δραστηριότητες,
- συμβάλει ώστε ο επισκέπτης να γνωρίσει τα τοπικά προϊόντα, την παραδοσιακή κουζίνα και την καθημερινή ζωή των κατοίκων και να κατανοήσει το βαθμό εξάρτησης των παραπάνω με τους φυσικούς πόρους και το περιβάλλον γενικότερα,
- συμβάλει στην ευαισθητοποίηση σε θέματα ορθολογικής διαχείρισης των φυσικών πόρων.

Παρόλο των θετικών επιπτώσεων του τουρισμού ειδικών ενδιαφερόντων και δραστηριοτήτων στο περιβάλλον, έχει ιδιαίτερη σημασία τα παραπάνω να μην μείνουν στη θεωρία και να εντάσσονται σ' ένα πλαίσιο αρχών και κανόνων, το οποίο θα υποστηρίζεται από συστήματα ορθολογικής διαχείρισης. Έχει διατυπωθεί ευρέως η άποψη ότι, οι εν λόγω μορφές τουρισμού δεν κάνουν τίποτα άλλο από το να προσφέρουν ένα πράσινο περιτύλιγμα σε μια κατεξοχήν καταναλωτική δραστηριότητα. Αντί, λοιπόν, να αποτελεί μια ετικέτα ποιότητας, υποστηρίζεται ότι ο τουρισμός ειδικών ενδιαφερόντων λειτουργεί ως ένας μηχανισμός της αγοράς, μέσω του οποίου οι καταναλωτές απενεργοποιούνται για την αδιαφορία που δείχνουν για το περιβάλλον.

8.3. Εκτίμηση των επιπτώσεων στο περιβάλλον από την εφαρμογή του Ε.Π.Χ.Σ.Α.Α. για τον τουρισμό

Για την ελληνική οικονομία, ο τουρισμός αποτελεί κεντρικό πυλώνα ανάπτυξης. Μερικά από τα ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα της Ελλάδος που την καθιστούν έναν από τους σημαντικότερους προορισμούς παγκοσμίως, είναι μεταξύ άλλων η εκτεταμένη ακτογραμμή, το φυσικό περιβάλλον και η πολιτιστική κληρονομία. Η Ελλάδα διαθέτει πλούσιο φυσικό και πολιτισμικό περιβάλλον, που μπορεί να υποστηρίξει κάθε μορφή τουρισμού. Κάθε περιφέρεια της χώρας, διαθέτει τα δικά της φυσικά και πολιτισμικά χαρακτηριστικά, με βάση τα οποία μπορεί να ειδικευτεί και να αναπτύξει διάφορες μορφές δραστηριοτήτων.

Τα κυριότερα περιβαλλοντικά ζητήματα της τουριστικής δραστηριότητας της Ελλάδας εκτέθηκαν παραπάνω.

Στο παρόν κεφάλαιο γίνεται προσπάθεια εκτίμησης των επιπτώσεων στο περιβάλλον από την εφαρμογή του προτεινόμενου σχεδίου.

8.3.1. Εκτίμηση των επιπτώσεων στο περιβάλλον από την εφαρμογή του σχεδίου

Οι στόχοι του Ε.Π.Χ.Σ.Α.Α.Τ. είναι:

- η μετάβαση από ένα μαζικό, αδιαφοροποίητο, μονοθεματικό και χαμηλής οικονομικής απόδοσης τουρισμό σε έναν ποιοτικό, διαφοροποιημένο και πολυθεματικό τουρισμό,
- η άμβλυνση της εποχικότητας του τουρισμού της χώρας,
- η χωρική διεύρυνση του φάσματος των δυνατών προορισμών,
- ο περιορισμός της διάσπαρτης δόμησης τουριστικών εγκαταστάσεων,
- η προώθηση της αειφόρου και ισόρροπης ανάπτυξης του τουρισμού της χώρας,
- η προώθηση ολοκληρωμένων αναπτυξιακών προγραμμάτων σε ευρείες χωρικές ενότητες ενιαίων δικτύων φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος,
- η επιλεκτική ενίσχυση των ευκαιριών προσέλκυσης επισκεπτών, σε περιοχές με υψηλό βαθμό εξάρτησης της τοπικής οικονομίας από την τουριστική δραστηριότητα,
- η προώθηση των χωρικών συνεργειών που δημιουργούν εξωτερικές οικονομίες στον κλάδο,
- η διεύρυνση του φάσματος των προσφερόμενων τουριστικών προϊόντων και υπηρεσιών,

- η διαφύλαξη και ενίσχυση της τοπικής και κοινωνικής ταυτότητας των περιοχών, όπου αναπτύσσεται τουριστική δραστηριότητα.
- η εξασφάλιση των απαιτούμενων τεχνικών και κοινωνικών υποδομών όλων των διαβαθμίσεων, που απαιτούνται για την επιτυχή λειτουργία της τουριστικής δραστηριότητας,
- η τουριστική αξιοποίηση της ακίνητης περιουσίας του Δημοσίου.

Παρακάτω περιγράφεται η επίδραση του σχεδίου σε επιμέρους τομείς του περιβάλλοντος.

Βιοποικιλότητα (πανίδα - χλωρίδα)

Ο τουρισμός, υπό προϋποθέσεις, μπορεί να αποτελέσει μια φιλική προς το περιβάλλον δραστηριότητα. Δεν είναι τυχαίο το γεγονός ότι, ευαίσθητα οικοσυστήματα με την εφαρμογή κατάλληλων διαχειριστικών εργαλείων μπορεί να αποτελέσουν πόλους έλξης για οικότουρισμό.

Με την εφαρμογή του χωροταξικού σχεδιασμού, που λαμβάνει υπόψη συγκεκριμένα περιβαλλοντικά κριτήρια, όπως:

- προστασία και αποκατάσταση του περιβάλλοντος και του τοπίου με την αναγνώριση και συνδυασμένη προβολή των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών κάθε περιοχής και τη διαφύλαξη και ανάδειξη του φυσικού περιβάλλοντος,
- κατασκευή νέων, συμπλήρωση και αναβάθμιση υφιστάμενων περιβαλλοντικών υποδομών (μουσεία, κλπ.),
- λήψη μέτρων για την έγκαιρη πρόληψη φαινομένων υποβάθμισης της ποιότητας των φυσικών πόρων και συνδυασμένη προβολή τους,

δημιουργούνται οι προϋποθέσεις κατά τις οποίες:

- οριοθετείται η δράση των μορφών τουρισμού στο περιβάλλον,
- αναβαθμίζεται ο ρόλος των αβιοτικών και βιοτικών χαρακτηριστικών του περιβάλλοντος στην τουριστική δραστηριότητα,
- προωθείται η αξιοποίηση των εκάστοτε τοπικών πόρων που παρουσιάζουν ενδιαφέρον για την ανάπτυξη ειδικών μορφών τουρισμού (αγροτουρισμού, περιηγητικού, πεζοπορικού, πολιτιστικού τουρισμού κ.ά.), καθώς και τοπικά σύμφωνα ποιότητας και

προγραμμάτων στήριξης αγροτικών ή και παραδοσιακών μεταποιητικών δραστηριοτήτων φιλικών προς το περιβάλλον,

- προωθείται η δημιουργία υποδομών στήριξης, προώθηση προγραμμάτων εκπαίδευσης και πιστοποίησης απασχολούμενων σε ειδικές μορφές τουρισμού,
- προωθείται η λήψη μέτρων για την έγκαιρη πρόληψη φαινομένων υποβάθμισης της ποιότητας των φυσικών πόρων και συνδυασμένη προβολή τους,
- προωθείται η δημιουργία δικτύων και διαδρομών περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης και εκπαίδευσης,
- προωθούνται μέτρα εξοικονόμησης ενέργειας και βελτίωσης της ενεργειακής αποδοτικότητας των εγκαταστάσεων (προώθηση ΑΠΕ, βιοκλιματικών μεθόδων σχεδιασμού κ.ά.),
- απαγορεύεται η χωροθέτηση οργανωμένων υποδοχέων τουριστικών δραστηριοτήτων και συνθέτων τουριστικών καταλυμάτων στις περιοχές και ζώνες απολύτου προστασίας της φύσης, προστασίας της φύσης και στα εθνικά πάρκα,
- αναπτύσσεται ένας ενιαίος μηχανισμός παρακολούθησης με τη βοήθεια του οποίου θα ελέγχεται και θα παρακολουθείται η επίδραση της δραστηριότητας στο περιβάλλον και στους οργανισμούς του.

Με βάση τα παραπάνω, ελαχιστοποιούνται οι αρνητικές επιδράσεις στη βιοποικιλότητα της κάθε περιοχής και θα μπορούν να εφαρμόζονται πιο αποτελεσματικά μέτρα τα οποία θα στοχεύουν στην προστασία της.

Υδατικοί πόροι

Το έτος 2000 η Ευρωπαϊκή Ένωση θέσπισε την Οδηγία 2000/60/ΕΚ, με την οποία θεσπίζονται αυστηρότερα μέτρα παρακολούθησης και χρήσης των υδατικών πόρων σε κάθε κράτος μέλος. Έτσι και στη χώρα μας, με την εναρμόνιση του θεσμικού πλαισίου με τον Ν. 3199/2003 και το ΠΔ 51/2007, καθίσταται αυστηρότερη η χρήση οποιουδήποτε υδατικού πόρου και τίθενται σε εφαρμογή μέτρα παρακολούθησης της ποιότητας των νερών και ορθολογικής διαχείρισης των υδατικών πόρων σε επίπεδο λεκάνης απορροής.

Το Ε.Π.Σ.Χ.Α.Α.Τ. λαμβάνει υπόψη ότι πρέπει:

- να αναπτυχθούν δράσεις εξοικονόμησης και παραγωγής νερού,
- να περιοριστούν υδροβόρες πρακτικές και συνήθειες,

- να προωθηθούν συστήματα εξοικονόμησης και ανακύκλωσης του νερού,
- να προωθηθούν έργα υδروνομίας τα οποία θα ενισχύσουν την ικανότητα του εδάφους να συγκρατεί το νερό.

Με την εφαρμογή του χωροταξικού σχεδιασμού προωθείται, κατά προτεραιότητα, η ολοκληρωμένη διαχείριση των υδατικών πόρων, η διαφύλαξη των οικοσυστημάτων, η προστασία της φυτοκάλυψης, η εκτέλεση έργων υδρονομίας για τον εμπλουτισμό των υδροφόρων, η αξιοποίηση πηγών, η δημιουργία ταμιευτήρων νερού, ο έλεγχος της ρύπανσης, η βελτίωση των δικτύων διανομής και η περιστολή της σπατάλης. Επιπλέον, για τις περιοχές που είναι από τη φύση τους ελλειμματικές σε υδατικούς πόρους προωθούνται δράσεις εξασφάλισης κατάλληλης ποιότητας νερού μέσω ανακύκλωσης ή συστημάτων αφαλάτωσης.

Ρύπανση/Μόλυνση

Η τουριστική δραστηριότητα, δεδομένου ότι αφορά μία εξ' ολοκλήρου ανθρωπογενή δραστηριότητα σ' ένα ευρύτερα φυσικό περιβάλλον, θα πρέπει να διέπεται από τις αρχές του εθνικού και κοινοτικού θεσμικού πλαισίου, όπως «ο ρυπαίνων πληρώνει», «η ευθύνη της επιχείρησης», «η κοινή ευθύνη», ώστε τα κρίσιμα ζητήματα του περιβάλλοντος, να αποκτούν ιδιαίτερη σημασία στην εκάστοτε περιοχή παρέμβασης.

Το Ε.Π.Σ.Χ.Α.Α.Τ. λαμβάνει υπόψη ότι απαιτείται:

- Να επιταχυνθεί και ενισχυθεί η προσπάθεια για ορθολογικό σχεδιασμό και οργάνωση της ολοκληρωμένης διαχείρισης των απορριμμάτων.
- Να ληφθούν μέτρα για τον καθαρισμό και αποκατάσταση των χώρων ανεξέλεγκτης διάθεσης απορριμμάτων στις περιοχές με προτεραιότητα τουρισμού.
- Να αποφεύγεται η δημιουργία χώρων υγειονομικής ταφής ή άλλος τρόπος διάθεσης / διαχείρισης απορριμμάτων στις περιοχές του Εθνικού Συστήματος Προστατευομένων Περιοχών και στην άμεση περίμετρο τους, καθώς και στις περιοχές που προτείνονται για προστασία ως τοπία ιδιαίτερου φυσικού κάλους.
- Η κατασκευή σύγχρονου και φιλικού προς το περιβάλλον αποχετευτικού συστήματος με επεξεργασία λυμάτων σε όλες τις περιοχές με προτεραιότητα τουρισμού.
- Οι τουριστικές επιχειρήσεις θα πρέπει να συμβάλλουν ενεργά σε δράσεις μείωσης των παραγόμενων αποβλήτων τους και στη φιλικότερη προς το περιβάλλον διαχείρισή τους.

- Να προωθηθεί ο διαχωρισμός απορριμμάτων για όλες τις τουριστικές επιχειρήσεις, όπου η τοπική αυτοδιοίκηση έχει τη δυνατότητα διαχείρισή τους.

Πληθυσμός

Θεωρείται ότι η εφαρμογή του Ε.Π.Σ.Χ.Α.Α.Τ. δύναται να επηρεάσει θετικά τα θέματα που αφορούν στην αποτελεσματική προστασία του πληθυσμού, προάγοντας την κοινωνική συνοχή και τη δημόσια υγεία αφού η τουριστική ανάπτυξη συνδέεται με την ευρύτερη αναπτυξιακή πορεία του τόπου και μπορεί να έχει:

- Σημαντική θετική συνεισφορά στην πληθυσμιακή μεταβολή της χώρας, αφού με την ανάπτυξη του μπορούν να συγκρατηθούν στη χώρα ενεργές παραγωγικές δυνάμεις,
- Θετική συμβολή στην άμβλυνση των κοινωνικών ανισοτήτων, μια και με τον κατάλληλο χωρικό σχεδιασμό η τουριστική ανάπτυξη μπορεί να επηρεάσει θετικά ένα σημαντικό τμήμα των λοιπών παραγωγικών δραστηριοτήτων της χώρας και μιας περιοχής
- Ουδέτερη επιρροή σε ότι αφορά στην ηλικιακή σύνθεση του πληθυσμού της χώρας
- Σημαντική θετική συνεισφορά στη βελτίωση του βιοτικού επιπέδου από τη προβλεπόμενη χωρική διεύρυνση του φάσματος των δυνατών προορισμών και την ενίσχυση λιγότερο τουριστικά αναπτυγμένων περιοχών, που έχουν σημαντικές προοπτικές ανάπτυξης, σε συνδυασμό με την αξιοποίηση ειδικών – εναλλακτικών μορφών τουρισμού και λαμβάνοντας πρόνοια για την αναβάθμιση των αναγκών ή χρήσιμων υποδομών διευκόλυνσης της προσβασιμότητας, διακίνησης και εξυπηρέτησης των επισκεπτών και κατοίκων.

Ανθρώπινη υγεία

Η εφαρμογή του Πλαισίου μπορεί να επηρεάσει την κατάσταση της υγείας του πληθυσμού και ιδιαίτερα σε περιοχές που εξαρτώνται από την τουριστική ανάπτυξη .

Το Ε.Π.Σ.Χ.Α.Α.Τ. λαμβάνει υπόψη ότι στις περιοχές με προτεραιότητα τουρισμού απαιτείται:

- Η πύκνωση και αναβάθμιση των υποδομών υγείας καθώς και ο συσχετισμός τους με τις κυρίαρχες τουριστικές δραστηριότητες.
- Ειδικά στις δυσπρόσιτες ορεινές ή νησιωτικές περιοχές απαιτείται η άμεση, τουλάχιστον, προώθηση των εφαρμογών της τηλεϊατρικής.

Έδαφος

Η εφαρμογή του χωροταξικού σχεδιασμού θα συμβάλει θετικά στην προστασία της αλλοίωσης του εδάφους, καθώς προωθείται:

- η αξιοποίηση τοπικών συμφώνων ποιότητας και προγραμμάτων στήριξης αγροτικών ή και παραδοσιακών μεταποιητικών δραστηριοτήτων φιλικών προς το περιβάλλον, μέσω της διασύνδεσης της τοπικής παραγωγής με την αγροτουριστική κατανάλωση,
- η στήριξη της ολοκληρωμένης ή βιολογικής γεωργίας,
- η αξιοποίηση εγκαταλελειμμένων ορεινών οικισμών,
- η δημιουργία μηχανισμού ελέγχου των χρήσεων γης και της έντασης της τουριστικής δραστηριότητας βάσει κριτηρίων,
- η αναβάθμιση σχολαζόντων κρηπιδωμάτων με προσθήκη των απαιτούμενων υποδομών και ένταξή τους στο δίκτυο τουριστικών λιμένων,
- η ανάπτυξη δικτύου τουριστικών λιμένων (μαρίνες, αγκυροβόλια, καταφύγια) με βάση την ολοκληρωμένη διαχείριση της παράκτιας ζώνης, τη συμβατότητα των χρήσεων, την προστασία του παράκτιου οικοσυστήματος, τις αρχές της βιώσιμης ανάπτυξης και καθορίζονται ελάχιστες αποστάσεις,
- η αξιοποίηση ανενεργών λατομείων (πέραν της αποκατάστασης τοπίου) για τουριστικές δραστηριότητες, όπως θεματικά πάρκα ή άλλες μορφές τουρισμού,
- η χρήση αυτοφυών ειδών χλωρίδας και μέθοδοι διαχείρισης αποβλήτων φιλικών προς το περιβάλλον, προκειμένου να μειωθούν οι πιέσεις στο έδαφος,
- η εφαρμογή συγκεκριμένων μέτρων διαχείρισης των υδατικών πόρων που επηρεάζουν το έδαφος.

Πολιτιστική κληρονομιά – Χαρακτηριστικά τοπίου

Θεωρείται ότι η εφαρμογή του Ε.Π.Σ.Χ.Α.Α.Τ. δύναται να επηρεάσει θετικά τα θέματα που αφορούν στην πολιτιστική κληρονομιά και στο τοπίο αφού περιλαμβάνει δράσεις που εξασφαλίζουν:

- Προστασία και αποκατάσταση του περιβάλλοντος και του τοπίου με την αναγνώριση και συνδυασμένη προβολή των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών κάθε περιοχής και τη διαφύλαξη και ανάδειξη του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος.

- Ανάληψη δράσεων αναβάθμισης του δομημένου χώρου, με πολεοδομικές παρεμβάσεις, όπως αναπλάσεις κοινόχρηστων χώρων με αύξηση των ελεύθερων χώρων και των χώρων πρασίνου και παροχή κινήτρων για αναπλάσεις ιδιωτικών χώρων.
- Κατασκευή νέων, συμπλήρωση και αναβάθμιση υφιστάμενων τεχνικών, κοινωνικών (περίθαλψης και αθλητισμού), περιβαλλοντικών και πολιτιστικών υποδομών (μουσεία, κλπ.).
- Παροχή κινήτρων για εκσυγχρονισμό υφιστάμενων τουριστικών μονάδων με παράλληλη αναβάθμιση σε τύπους και τάξεις καταλυμάτων (4 και 5 αστέρες) και συμπληρώσεις με ειδικές τουριστικές υποδομές.
- Επανάχρηση αξιόλογων κτιρίων ή συνόλων και παροχή κινήτρων για μετατροπή παραδοσιακών ή διατηρητέων κτιρίων σε ξενοδοχειακές μονάδες.
- Παροχή κινήτρων για μερική ή ολική απόσυρση μη αξιόλογων, απαξιωμένων ή εγκαταλελειμμένων κτιρίων και εγκαταστάσεων χρήσης τουρισμού, συνδυαζόμενη με τη σκοπιμότητα χορήγησης νέων αδειών, καθώς και παροχή κινήτρων για κατεδάφιση μη αξιόλογων ή μη απαραίτητων ή εγκαταλελειμμένων κτιρίων που προσβάλλουν το τοπίο.

8.3.2. Ιδιαίτερες κατευθύνσεις για την εγκατάσταση τουριστικών δραστηριοτήτων σε προστατευόμενες περιοχές

Εκτός των κατευθύνσεων και των δεσμεύσεων που προκύπτουν από το ισχύον εθνικό θεσμικό πλαίσιο προστασίας και διαχείρισης των προστατευόμενων περιοχών και κατευθύνσεων της παρούσας Σ.Μ.Π.Ε., διατυπώνονται τα παρακάτω σχετικά με την εγκατάσταση τουριστικών δραστηριοτήτων σε προστατευόμενες περιοχές.

Δύο νέα ιδιαίτερα στοιχεία, ως προς τη χωρική οργάνωση και το είδος των τουριστικών εγκαταστάσεων, του υπό αναθεώρηση Ε.Π.Χ.Σ.Α.Α.Τ. αφορούν την ανάπτυξη τουριστικών δραστηριοτήτων σε περιοχές του Εθνικού Συστήματος Προστατευόμενων Περιοχών και σε ακατοίκητα νησιά και βραχονησίδες.

Ο προτεινόμενος χωρικός σχεδιασμός από την Πολιτεία, λαμβάνοντας υπόψη διαφορετικής βαρύτητας και σημασίας παραμέτρους (προστασία φυσικού περιβάλλοντος, ισόρροπη τουριστική ανάπτυξη με βάση τους διαθέσιμους πόρους και το βαθμό ανάπτυξης της κάθε περιοχής, ενίσχυσης και αναβάθμιση των ποιοτικών χαρακτηριστικών του προσφερόμενου τουριστικού προϊόντος, βαθμό αξιολόγησης του δημοσίου οφέλους από την τουριστική ανάπτυξη, δημοσιονομική κατάσταση της Χώρας κ.λ.π.) περιλαμβάνει την ανάπτυξη

τουριστικών δραστηριοτήτων στο σύνολο σχεδόν της επικράτειας, όπου υφίστανται και οι προστατευόμενες περιοχές και οι βραχονησίδες.

Ιδιαίτερος στόχος της Σ.Μ.Π.Ε. – σ' ότι αφορά στην ανάπτυξη τουριστικών δραστηριοτήτων σε αυτού του χαρακτήρα και κατηγορία περιοχές – είναι η διατύπωση κατευθύνσεων ορθολογικής διαχείρισης του περιβάλλοντος και συγκεκριμένα:

1. Αρκετές από αυτές τις περιοχές συγκεντρώνουν σήμερα ανθρωπογενείς δραστηριότητες (γεωργία, κτηνοτροφία, υδατοκαλλιέργεια κ.α.) ή είναι όμορες προς αστικό ή περιαστικό ιστό. Η χωροθέτηση τουριστικών δραστηριοτήτων θα πρέπει να επιδιώκει τη συγκέντρωση του συνόλου των δραστηριοτήτων σε επιλεγμένο τμήμα της προστατευόμενης περιοχής (εφόσον το επιτρέπουν οι συνθήκες της εκάστοτε περιοχής) σε αντιδιαστολή με τη διασπορά τους στο σύνολο της προστατευόμενης περιοχής.
2. Ο σχεδιασμός ανάπτυξης τουριστικών εγκαταστάσεων σε προστατευόμενες περιοχές επιλέγεται γιατί αυτές οι περιοχές αποτελούν πόλο προσέλκυσης επισκεπτών. Η επισκεψιμότητα σήμερα, η οποία έχει τα χαρακτηριστικά της διημέρευσης, δεν υποστηρίζεται από παροχές χώρων υγιεινής και προσωρινής ανάπαυσης. Η ανάπτυξη οργανωμένων υποδοχών τουριστικών δραστηριοτήτων θα πρέπει να ακολουθείται και από τη δέσμευσή τους για την ανάπτυξη βασικών εγκαταστάσεων υποστήριξης της επισκεψιμότητας, με σχεδιασμό της υπερκείμενης αρχής, δηλαδή του φορέα διαχείρισης, αν υφίσταται, ή της εποπτεύουσας αρχής.
3. Το έλλειμμα των περιορισμένων πόρων που διατίθεται για έρευνα στις προστατευόμενες περιοχές είναι σκόπιμο να αναζητηθεί από την παρουσία των οργανωμένων υποδοχών τουριστικών δραστηριοτήτων. Ως εμπειρία και πρακτική, η εν λόγω διαδικασία υφίσταται σήμερα. Αυτό που διατυπώνεται, ως κατεύθυνση, είναι η γενίκευση και η διατύπωση σχετικών δεσμεύσεων σε σχετικές διοικητικές πράξεις χωροθέτησης των προστατευόμενων περιοχών.

Οι προαναφερόμενες κατευθύνσεις, πλέον των όσο άλλων θεσμοθετηθούν, θα πρέπει να συνυπολογίζονται στην παράμετρο «δημόσιο όφελος», κατά την αξιολόγηση αντίστοιχων επενδυτικών σχεδίων.

Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζεται συνολικά η εκτίμηση των επιπτώσεων του χωροταξικού σχεδίου στους επιμέρους τομείς του περιβάλλοντος.

Πίνακας 31. Συνολική εκτίμηση των επιπτώσεων του χωροταξικού σχεδίου στους επιμέρους τομείς του περιβάλλοντος.

Παράμετρος περιβάλλοντος	Συνολική επίπτωση	Χαρακτηρισμός επίπτωσης	Συσχέτιση επιπτώσεων (δευτερογενείς, συσσωρευτικές επιπτώσεις, συνέργεια
Βιοποικιλότητα (πανίδα – χλωρίδα)	Με την εφαρμογή του χωροταξικού σχεδιασμού, που λαμβάνει υπόψη περιβαλλοντικά κριτήρια, όπως: α) προστασία και αποκατάσταση του περιβάλλοντος, β) κατασκευή νέων, συμπλήρωση και αναβάθμιση υφιστάμενων περιβαλλοντικών υποδομών, γ) λήψη μέτρων για την έγκαιρη πρόληψη φαινομένων υποβάθμισης της ποιότητας των φυσικών πόρων, δημιουργούνται οι προϋποθέσεις με τις οποίες ελαχιστοποιούνται οι αρνητικές επιδράσεις της βιοποικιλότητας της κάθε περιοχής και θα μπορούν να εφαρμόζονται πιο αποτελεσματικά μέτρα προστασίας.	Μεσό - Βραχυπρόθεσμες επιπτώσεις	Οι επιπτώσεις στη βιοποικιλότητα παρουσιάζουν συνέργεια με τις επιπτώσεις και σε άλλους τομείς του περιβάλλοντος.
Υδατικοί πόροι	Με την εφαρμογή του χωροταξικού σχεδιασμού προωθείται, κατά προτεραιότητα, η ολοκληρωμένη διαχείριση των υδατικών πόρων, η διαφύλαξη των οικοσυστημάτων, η προστασία της φυτοκάλυψης, η εκτέλεση έργων υδρονομίας για τον εμπλουτισμό των υδροφόρων, η αξιοποίηση πηγών, η δημιουργία ταμιευτήρων νερού, ο έλεγχος της ρύπανσης, η βελτίωση των δικτύων διανομής και η περιστολή της σπατάλης. Επιπλέον, για τις περιοχές που είναι από τη φύση τους ελλειμματικές σε υδατικούς πόρους προωθούνται δράσεις εξασφάλισης κατάλληλης ποιότητας νερού μέσω ανακύκλωσης ή συστημάτων αφαλάτωσης.	Μεσοπρόθεσμες – μόνιμες επιπτώσεις	Οι επιπτώσεις στους υδατικούς πόρους είναι συσσωρευτικές και παρουσιάζουν συνέργεια με τις επιπτώσεις και σε άλλους τομείς του περιβάλλοντος (π.χ. βιοποικιλότητα).
Ρύπανση/ Μόλυνση	Το Ε.Π.Σ.Χ.Α.Α.Τ. λαμβάνει υπόψη ότι απαιτείται: 1) ολοκληρωμένη διαχείριση των απορριμμάτων, 2) αποκατάσταση των χώρων ανεξέλεγκτης διάθεσης απορριμμάτων, 3) η κατασκευή σύγχρονου και φιλικού προς το περιβάλλον αποχετευτικού συστήματος με επεξεργασία λυμάτων, 4) οι τουριστικές επιχειρήσεις θα πρέπει να συμβάλλουν ενεργά σε δράσεις μείωσης των παραγόμενων αποβλήτων τους και στη φιλικότερη προς το περιβάλλον διαχείρισή τους, 5) ο διαχωρισμός απορριμμάτων για όλες τις τουριστικές επιχειρήσεις, όπου η τοπική αυτοδιοίκηση έχει τη δυνατότητα διαχείρισή τους.	Άμεσες – μόνιμες επιπτώσεις	Οι επιπτώσεις είναι πρωτογενείς, συσσωρευτικές και παρουσιάζουν συνέργεια με τις επιπτώσεις και σε άλλους τομείς του περιβάλλοντος.

Πληθυσμός – Ανθρώπινη υγεία	Σημαντική θετική συνεισφορά στη βελτίωση του βιοτικού επιπέδου από τη προβλεπόμενη χωρική διεύρυνση του φάσματος των δυνατών προορισμών και την ενίσχυση λιγότερο τουριστικά αναπτυγμένων περιοχών, που έχουν σημαντικές προοπτικές ανάπτυξης, σε συνδυασμό με την αξιοποίηση ειδικών – εναλλακτικών μορφών τουρισμού και λαμβάνοντας πρόνοια για την αναβάθμιση των αναγκαίων ή χρήσιμων υποδομών διευκόλυνσης της προσβασιμότητας, διακίνησης και εξυπηρέτησης των επισκεπτών και κατοίκων. Το Ε.Π.Σ.Χ.Α.Α.Τ. λαμβάνει υπόψη ότι στις περιοχές με προτεραιότητα τουρισμού απαιτείται: - Η πύκνωση και αναβάθμιση των υποδομών υγείας καθώς και ο συσχετισμός τους με τις κυρίαρχες τουριστικές δραστηριότητες. - Ειδικά στις δυσπρόσιτες ορεινές ή νησιωτικές περιοχές απαιτείται η άμεση, τουλάχιστον, προώθηση των εφαρμογών της τηλεϊατρικής.	Άμεσες – μόνιμες επιπτώσεις	Οι επιπτώσεις στον πληθυσμό και στην ανθρώπινη υγεία παρουσιάζουν συνέργεια με τις επιπτώσεις και σε άλλους τομείς του περιβάλλοντος (π.χ. ύδατα).
Έδαφος	Η εφαρμογή του χωροταξικού σχεδιασμού θα συμβάλει θετικά στην προστασία της αλλοίωσης του εδάφους, καθώς προωθείται: 1) η στήριξη αγροτικών ή και παραδοσιακών μεταποιητικών δραστηριοτήτων φιλικών προς το περιβάλλον, 2) η στήριξη της βιολογικής γεωργίας, 3) η αξιοποίηση εγκαταλελειμμένων ορεινών οικισμών, 4) η δημιουργία μηχανισμού ελέγχου των χρήσεων γης και της έντασης της τουριστικής δραστηριότητας βάσει κριτηρίων, 5) η αναβάθμιση κρηπιδωμάτων, 6) η ανάπτυξη δικτύου τουριστικών λιμένων με βάση την ολοκληρωμένη διαχείριση της παράκτιας ζώνης, τη συμβατότητα των χρήσεων, την προστασία του παράκτιου οικοσυστήματος, τις αρχές της βιώσιμης ανάπτυξης και καθορίζονται ελάχιστες αποστάσεις, 7) η αξιοποίηση ανενεργών λατομείων, 8) η χρήση αυτοφυών ειδών χλωρίδας και μέθοδοι διαχείρισης αποβλήτων φιλικών προς το περιβάλλον, προκειμένου να μειωθούν οι πιέσεις στο έδαφος, 9) η εφαρμογή συγκεκριμένων μέτρων διαχείρισης των υδατικών πόρων που επηρεάζουν το έδαφος.	Άμεσες – μόνιμες επιπτώσεις	Οι επιπτώσεις στο έδαφος παρουσιάζουν συνέργεια με τις επιπτώσεις και σε άλλους τομείς του περιβάλλοντος (π.χ. βιοποικιλότητα, ύδατα, χαρακτηριστικά τοπίου, πολιτιστική κληρονομιά).

Πολιτιστική κληρονομιά – χαρακτηριστικά τοπίου	Η εφαρμογή του χωροταξικού σχεδιασμού θα συμβάλει θετικά στην προστασία του πολιτιστικού περιβάλλοντος καθώς προωθείται: - Προστασία και αποκατάσταση του περιβάλλοντος και του τοπίου με την αναγνώριση και συνδυασμένη προβολή των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών κάθε περιοχής και τη διαφύλαξη και ανάδειξη του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος. - Κατασκευή νέων, συμπλήρωση και αναβάθμιση υφιστάμενων τεχνικών, κοινωνικών (περίθαλψης και αθλητισμού), περιβαλλοντικών και πολιτιστικών υποδομών (μουσεία, κλπ.). - Παροχή κινήτρων για εκσυγχρονισμό υφιστάμενων τουριστικών μονάδων με παράλληλη αναβάθμιση σε τύπους και τάξεις καταλυμάτων (4 και 5 αστέρες) και συμπληρώσεις με ειδικές τουριστικές υποδομές. - Επανάχρηση αξιόλογων κτιρίων ή συνόλων και παροχή κινήτρων για μετατροπή παραδοσιακών ή διατηρητέων κτιρίων σε ξενοδοχειακές μονάδες. - Παροχή κινήτρων για μερική ή ολική απόσυρση μη αξιόλογων, απαξιωμένων ή εγκαταλελειμμένων κτιρίων και εγκαταστάσεων χρήσης τουρισμού, συνδυαζόμενη με τη σκοπιμότητα χορήγησης νέων αδειών, καθώς και παροχή κινήτρων για κατεδάφιση μη αξιόλογων ή μη απαραίτητων ή εγκαταλελειμμένων κτιρίων που προσβάλλουν το τοπίο.	Έμμεσες – Δυνητικές επιπτώσεις	Δευτερογενείς επιπτώσεις σχετιζόμενες με αυτές και σε άλλους τομείς του περιβάλλοντος (π.χ. βιοποικιλότητα, ύδατα, έδαφος).
--	---	---------------------------------------	--

8.4. Μέτρα πρόληψης – Περιορισμού – Αντιμετώπιση δυσμενών επιπτώσεων στο περιβάλλον από την εφαρμογή του Ε.Π.Σ.Χ.Α.Α. για τον τουρισμό

Από την ανάλυση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων από την έγκριση και εφαρμογή του Ειδικού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τον Τουρισμό, που έγινε στα προηγούμενα κεφάλαια, είναι σαφές ότι αναμένονται κυρίως θετικές επιπτώσεις στο περιβάλλον. Το υπό εξέταση Ειδικό Πλαίσιο έχει ενσωματώσει ικανοποιητικά αρχές προστασίας του περιβάλλοντος, όπως αυτό φαίνεται τόσο από τα κριτήρια χωροθέτησης όσο και από τις απαιτήσεις εφαρμογής και λειτουργίας των περιοχών ανάπτυξης της τουριστικής δραστηριότητας.

Συνεπώς, δεν προτείνονται σημαντικές βελτιώσεις στο υπό εξέταση Ε.Π.Σ.Χ.Α.Α.Τ. , καθώς το εν λόγω πλαίσιο έχει ήδη ενσωματώσει αρχές προστασίας του περιβάλλοντος και έχει προβλέψει ικανοποιητικά μέτρα αντιμετώπισης των επιμέρους αρνητικών επιπτώσεων του σχεδίου. Παρόλα αυτά, προτείνονται ορισμένες βελτιώσεις, η εφαρμογή των οποίων μπορεί να συμπληρώσει την περιβαλλοντική απόδοση του σχεδίου και τις κατευθύνσεις του συστήματος παρακολούθησης, που περιγράφεται παρακάτω.

Οι συγκεκριμένες βελτιώσεις είναι:

- Η ενθάρρυνση δράσεων ενημέρωσης του κοινού και η προώθηση συστημάτων εταιρικής κοινωνικής ευθύνης ως σημαντικό μέρος της τουριστικής δραστηριότητας.
- Η μεγιστοποίηση της αποδοτικότητας της χρήσης των φυσικών πόρων, με την εφαρμογή συστημάτων εξοικονόμησης και νέων τεχνολογιών φιλικών προς το περιβάλλον.
- Η ενθάρρυνση πολλαπλής αξιοποίησης των φυσικών πόρων με συνδυαστικές δραστηριότητες.
- Η ενθάρρυνση της ερευνητικής δραστηριότητας και της καινοτομίας στην αξιολόγηση και παρακολούθηση των μορφών τουρισμού.
- Η ανάπτυξη Παρατηρητηρίων Τουριστικής Δραστηριότητας ανά Περιφέρεια.

8.5. Προτεινόμενο σύστημα παρακολούθησης

Το σύστημα παρακολούθησης που πραγματεύεται η παρούσα Σ.Μ.Π.Ε. αφορά στην παρακολούθηση, ως εργαλείο αξιολόγησης του βαθμού υλοποίησης και της αποτελεσματικότητας του Ε.Π.Σ.Χ.Α.Α.Τ..

8.5.1. Παρακολούθηση υλοποίησης Ε.Π.Χ.Σ.Α.Α. για τον τουρισμό

Το σύστημα παρακολούθησης που πραγματεύεται η παρούσα Σ.Μ.Π.Ε. αφορά στην παρακολούθηση, ως εργαλείο αξιολόγησης του βαθμού υλοποίησης και της αποτελεσματικότητας του Ε.Π.Σ.Χ.Α.Α.Τ. .

8.5.2. Παρακολούθηση υλοποίησης ΕΠΧΣΑΑ για τον τουρισμό

Το πρώτο βήμα για το σχεδιασμό του συστήματος παρακολούθησης του βαθμού υλοποίησης και αποτελεσματικότητας του Ε.Π.Σ.Χ.Α.Α.Τ. είναι να προσδιοριστούν οι κρίσιμοι δείκτες καταγραφής και αξιολόγησης, ως προς τις συνολικές επιπτώσεις της τουριστικής ανάπτυξης.

Παράμετροι που λαμβάνονται υπόψη είναι:

- η οικολογική καταστροφή και η υποβάθμιση των ακτών,
- η διατάραξη της χλωρίδας και της πανίδας,
- η όχληση,
- οι προστατευόμενες και ευαίσθητες περιοχές,
- η πολιτιστική κληρονομιά,
- η τουριστική υποδομή,
- η ποιότητα του αέρα,
- η ηχορύπανση,
- η κατανάλωση ενέργειας,
- οι εκπομπές CO₂,
- η κατανάλωση και η ποιότητα του νερού,
- η παραγωγή υγρών και στερεών αποβλήτων,
- η επεξεργασία και διαχείριση υγρών και στερεών αποβλήτων,
- οι αλλαγές στη χρήση γης,
- η διάβρωση του εδάφους,
- η απώλεια αισθητικών αξιών,

- τα μέσα και οι υποδομές μεταφοράς,
- η προσβασιμότητα,
- η ασφάλεια,
- η δημογραφία,
- το επίπεδο ικανοποίησης κατοίκων και τουριστών κ.α.

Στον πίνακα 11 παρουσιάζεται ένα συγκεντρωτικό σύστημα δεικτών παρακολούθησης του σχεδίου, όσον αφορά ειδικότερα στην επίδρασή του στο περιβάλλον.

Οι συγκεκριμένοι δείκτες την πρώτη πενταετία θα αξιολογούνται σε ετήσια βάση, προκειμένου να παρέχουν χρήσιμα στοιχεία για τη λήψη συμπληρωματικών μέτρων εφαρμογής στα πλαίσια της αξιολόγησης του Ε.Π.Σ.Χ.Α.Α.Τ. . Στη συνέχεια θα αξιολογούνται με μικρότερη συχνότητα (π.χ. ανά τριετία ή πενταετία), ανάλογα με την αποτελεσματικότητα του σχεδίου.

Όπως τονίστηκε ήδη στο κεφάλαιο 5 η φέρουσα ικανότητα καθορίζει το μέγεθος της τουριστικής δραστηριότητας που μπορεί να γίνει αποδεκτή ενώ, το σημείο αποδεκτής αλλαγής επικεντρώνεται στο κρίσιμο σημείο όπου ο όγκος των αφίξεων συνεπάγεται αρνητικές συνέπειες, μη αποδεκτές πλέον από την τοπική κοινωνία και τους τουρίστες.

Είναι σαφές ότι το σημείο αποδεκτής αλλαγής είναι και πρέπει να μείνει διαφορετικό για τις ειδικές περιοχές, ανά κατηγορία. Αν και λόγω των τεχνικών πλεονεκτημάτων της εύρεσης του σημείου αποδεκτής αλλαγής, η χρήση του είναι επιβεβλημένη, η μέτρηση όμως των επιμέρους στοιχείων που το συνθέτουν, οφείλεται να γίνεται κατά περίπτωση και με βάση τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της περιοχής. Σε κάθε περίπτωση όμως, επειδή κάθε μέτρηση θα πρέπει να είναι τεκμηριωμένη επιστημονικά και να συλλέγεται από έναν επίσημο και γνωσμένου κύρους επιστημονικό φορέα, η διαδικασία ελέγχου θα πρέπει να είναι απόλυτα συνυφασμένη με την ίδρυση ενός Παρατηρητηρίου Τουριστικής Δραστηριότητας ανά Περιφέρεια.

Πίνακας 32. Προτεινόμενο σύστημα δεικτών παρακολούθησης του σχεδίου και βελτιστοποίησης της περιβαλλοντικής του απόδοσης.

Τομέας	Παράμετροι προς παρακολούθηση	Προτεινόμενοι Δείκτες Παρακολούθησης	Επίπεδο	Καταρχήν Εκτίμηση Δυνατότητας Εφαρμογής	Παρατηρήσεις
Φυσικό περιβάλλον - Βιοποικιλότητα	Οικολογική επιβάρυνση	Μεταβολή στην καλυμμένη με βλάστηση περιοχή εξαιτίας τουριστικών δραστηριοτήτων	Εθνικό	↓	Τα στοιχεία αυτά θα αξιολογηθούν κατά την εκτίμηση – προσδιορισμό του σημείου αποδεκτής αλλαγής
			Περιφερειακό	↕	
		Μεταβολή στη βιοποικιλότητα εξαιτίας τουριστικών δραστηριοτήτων – αναψυχής	Εθνικό	↓	
			Περιφερειακό	↕	
	Υποβάθμιση ακτών	Μήκος ακτογραμμής που έχει δεχτεί παρεμβάσεις / συνολικό μήκος ακτογραμμής	Εθνικό	↓	
			Περιφερειακό	↕	
	Διατάραξη – Απώλεια χλωρίδας και πανίδας	Περιοχή που καταλαμβάνεται από ενδημικά ή απειλούμενα είδη / συνολική γη (%)	Εθνικό	↓	
			Περιφερειακό	↕	
	Όχληση	Αριθμός τουριστών / Χμ. (προσβάσιμης) ακτογραμμής	Εθνικό	↕	
			Περιφερειακό	↕	
	Ποιότητα αέρα	Μέσος αριθμός ημερών κατά την διάρκεια της τουριστικής περιόδου στις οποίες τα όρια ρύπανσης ξεπερνιούνται, ανά έτος	Εθνικό	↑	
			Περιφερειακό	↑	
	Ηχορύπανση	Μέσος αριθμός ημερών όπου ξεπερνιούνται τα όρια ηχορύπανσης	Εθνικό	↕	
			Περιφερειακό	↕	
	Προστατευόμενες – Ευαίσθητες περιοχές	Αριθμός και έκταση / ανά έτος	Εθνικό	↑	
			Περιφερειακό	↑	
		Αριθμός προστατευόμενων περιοχών που υπόκειται σε πρόγραμμα παρακολούθησης οικολογικών παραμέτρων / ανά έτος	Εθνικό	↑	
			Περιφερειακό	↑	
		Αριθμός περιοχών που εφαρμόζεται σχέδιο από φορέα διαχείρισης / ανά έτος	Εθνικό	↑	
			Περιφερειακό	↑	
	Χρήσεις γης - αλλαγές	Αριθμός τουριστών /επιφάνεια προστατευόμενων οικοσυστημάτων	Εθνικό	↑	
			Περιφερειακό	↑	
		Απώλεια αγροτικής, δασικής γης, υδροβιότοπων κ.α. την τελευταία δεκαετία εξαιτίας της τουριστικής ανάπτυξης	Εθνικό	↕	
			Περιφερειακό	↕	

Υδατα Αέρας Έδαφος Κλιματικοί παράγοντες	Τουριστικές Υποδομές	Αριθμός κλινών ανά τύπο τουριστικού καταλύματος / συνολικός αριθμός κλινών	Εθνικό	↑	
			Περιφερειακό	↑	
		Αριθμός, έκταση, δυναμικότητα μονάδων /ανά έτος	Εθνικό	↑	
			Περιφερειακό	↑	
		Τουριστικά καταλύματα που έχουν βραβευθεί με οικολογικό σήμα	Εθνικό	↑	
			Περιφερειακό	↑	
		Μέση ετήσια κατανάλωση ενέργειας / μέση κατανάλωση κατά την τουριστική περίοδο	Εθνικό	↕	
			Περιφερειακό	↕	
		Κατανάλωση ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές / συνολική κατανάλωση ενέργειας (σε τουριστικές μονάδες)	Εθνικό	↓	
			Περιφερειακό	↕	
		Κατανάλωση νερού ανά κλίνη ή ανά τουρίστα / ημέρα	Εθνικό	↓	
			Περιφερειακό	↕	
		Κατανάλωση νερού της τουριστικής δραστηριότητας αναφορικά με τους συνολικούς διαθέσιμους πόρους	Εθνικό	↓	
			Περιφερειακό	↕	
		Ημερήσια παραγωγή λυμάτων ανά τουρίστα	Εθνικό	↕	
			Περιφερειακό	↕	
		% σύσταση λυμάτων κατά την περίοδο αιχμής	Εθνικό	↕	
			Περιφερειακό	↕	
	Τουριστικές Ροές	Τουριστικές μονάδες (τουριστικές κλίνες) που ακολουθούν πρακτικές ανακύκλωσης ή Ελαχιστοποίησης λυμάτων / σύνολο τουριστικών μονάδων (σύνολο τουριστικών κλινών)	Εθνικό	↕	
			Περιφερειακό	↕	
		Εκπομπές CO ₂ από δραστηριότητες σχετιζόμενες με τα τουρισμό / συνολικές εκπομπές CO ₂ ανά έτος	Εθνικό	↓	
			Περιφερειακό	↓	
		Τουρίστες / κάτοικοι	Εθνικό	↕	
		Μέγιστος αριθμός (περίοδος αιχμής)	Περιφερειακό	↕	
		Ελάχιστος – μέσος αριθμός			
		Τουρίστες / μήνας (διασπορά κατά την διάρκεια του έτους)	Εθνικό	↕	
			Περιφερειακό	↕	
		Αριθμός διανυκτερεύσεων ανά 100 κατοίκους	Εθνικό	↑	
			Περιφερειακό	↑	

Πληθυσμός Ανθρώπινη Υγεία Υλικά Περιουσιακά Στοιχεία Πολιτιστική, αρχιτεκτονική και αρχαιολογική κληρονομιά Τοπίο	Στοιχεία απασχολούμενων κατά κύριο λόγο με τον τομέα του τουρισμού	Αριθμός, φύλο, μέση ηλικία, επίπεδο εκπαίδευσης, κατάρτιση / ανά έτος	Εθνικό	↕	
			Περιφερειακό	↕	
		Μέσο εισόδημα , ανά άτομο / ανά έτος	Εθνικό	↕	
			Περιφερειακό	↕	
	Ημιαπασχόληση ή εποχιακή απασχόληση / απασχόληση κατά την καθ' όλη τη διάρκεια του έτους		Εθνικό	↕	
			Περιφερειακό	↕	
	Περιουσιακά Στοιχεία	Αριθμός δευτέρων κατοικιών / σύνολο κατοικιών	Εθνικό	↑	
			Περιφερειακό	↑	
	Ασφάλεια	Επίπεδα ατυχημάτων: διασπορά του αριθμού των αυτοκινητιστικών / υδάτινων κ.α. ατυχημάτων κατά την διάρκεια του έτους	Εθνικό	↕	
			Περιφερειακό	↑	
	Υγεία	Μέσος όρος περιστατικών παροχής πρώτων βοηθειών κατά την τουριστική περίοδο / ετήσιος μέσος όρος	Εθνικό	↕	
			Περιφερειακό	↕	
	Πολιτιστική Κληρονομιά	Ύπαρξη περιοριστικών μέτρων για τον τουρισμό	Εθνικό	↕	
			Περιφερειακό	↕	
	Τοπίο	Παρουσία μέτρων οριοθέτησης ζωνών	Εθνικό	↕	
			Περιφερειακό	↕	
	Υποδομές	Επαρκής πρόσβαση από τα Δίκτυα Μεταφορών / Ποιότητα / χρόνος πρόσβασης	Εθνικό	↕	
			Περιφερειακό	↕	
		Αξιολόγηση - Επάρκεια Εσωτερικού Δικτύου	Εθνικό	↕	
			Περιφερειακό	↕	
		Αριθμός θέσεων στάθμευσης / μέσος αριθμός αυτοκινήτων ανά ημέρα, λεωφορείων κ.α. σε σημαντικές περιοχές	Εθνικό	↕	
			Περιφερειακό	↕	
Οριζόντιες δράσεις / Συνέργειες	Επίπεδο ικανοποίησης τουριστών	Ποσοστό τουριστών ικανοποιημένων από τις διακοπές τους	Εθνικό	↓	
			Περιφερειακό	↓	
	Επίπεδο ικανοποίησης κατοίκων	Ποσοστό κατοίκων ικανοποιημένων με το τρέχον επίπεδο της τουριστικής ανάπτυξης	Εθνικό	↓	
			Περιφερειακό	↓	
	Πρωτογενής τομέας	Αγροτουριστικά προγράμματα	Εθνικό	↓	
		Αριθμός μονάδων / Μέσο ετήσιο εισόδημα	Εθνικό	↓	

	Δευτερογενής τομέας	Συνέργεια με ιχθυοκαλλιέργειες	Εθνικό	↑	
		Αλιευτικός τουρισμός	Εθνικό	↕	
		Πολιτιστικός – Βιομηχανικός Τουρισμός- Αξιοποίηση ανενεργών υποδομών	Εθνικό	↕	
	Τριτογενής τομέας	Αριθμός καταδυτικών πάρκων. Έκταση καταδυτικού πάρκου - κάλυψη θαλάσσιου χώρου	Εθνικό	↓	
		Παροχή Υπηρεσιών Περιβαλλοντικής Πιστοποίησης	Εθνικό	↕	
		Κατάρτιση στη Περιβαλλοντική Διαχείριση των Τουριστικών Εγκαταστάσεων	Εθνικό	↕	
	Άλλες δραστηριότητες που σχετίζονται με τον τομέα του τουρισμού	Αριθμός έργων και δραστηριοτήτων για τα οποία εκδόθηκε Απόφαση Έγκρισης Περιβαλλοντικών Όρων (ΑΕΠΟ) / ανά έτος	Εθνικό	↕	
			Περιφερειακό	↕	
		Αριθμός Αδειών λειτουργίας έργων και δραστηριοτήτων	Εθνικό	↕	
			Περιφερειακό	↕	
		Αριθμός πραγματοποιηθέντων ελέγχων τήρησης περιβαλλοντικών όρων	Εθνικό	↕	
			Περιφερειακό	↑	
		Διαπιστωθείσες παραβάσεις στην τήρηση περιβαλλοντικών όρων, συνολικό ύψος επιβληθέντων προστίμων / ανά έτος	Εθνικό	↓	
			Περιφερειακό	↓	

* Επιλέχθηκε συνάφεια δεικτών και μεθοδολογίας με τους αντίστοιχους χρησιμοποιηθέντες στη μελέτη *“Environmental Indicators to measure sustainable development”*

Σύμβολα	Επεξήγηση
↑	ΚΑΛΗ ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΑ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ
↕	ΜΕΤΡΙΑ ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΑ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ
↓	ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΚΗ ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΑ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ

Κεφάλαιο 9. Πρόγραμμα Δράσης – Εισηγητική Έκθεση

9.1. Πρόγραμμα Δράσης

Το πρόγραμμα δράσης, αφορά την προγραμματική περίοδο 2013 – 2023 και περιλαμβάνει μέτρα και δράσεις θεσμικού χαρακτήρα και δράσεις διοικητικού και οργανωτικού χαρακτήρα.

Πρώτης προτεραιότητας επιδίωξη, είναι η εφαρμογή του Ε.Π.Χ.Σ.Α.Α.Τ. ως μέριμνα όλων των εμπλεκόμενων φορέων και υπηρεσιών με τα θέματα του τουρισμού, λαμβάνοντας υπ' όψη την περιορισμένη εφαρμογή του Ειδικού Πλαισίου για τον Τουρισμό στην προγενέστερη περίοδο.

Στη λήψη μέτρων θεσμικού χαρακτήρα πρέπει να περιληφθούν:

- η άσκηση πολιτικών ενίσχυσης της εδαφικής συνοχής, ως ισότιμης έννοιας της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής – στα πλαίσια των κατευθύνσεων της Συνθήκης της Λισσαβόνα – στο επίπεδο της κυβερνητικής πολιτικής και της εφαρμογής της από τις υπηρεσίες και τους φορείς υλοποίησης της,
- η ενσωμάτωση των κατευθύνσεων του Ε.Π.Χ.Σ.Α.Α.Τ., στα περιφερειακά χωροταξικά πλαίσια, τα οποία τελούν υπό εκπόνηση. Ενδεχομένως να είναι σκόπιμη μία στοχευμένη χρονικά καθυστέρηση σύνταξής τους, έως και την έγκριση του Ε.Π.Χ.Σ.Α.Α.Τ.,
- η ενσωμάτωση των κατευθύνσεων του Ε.Π.Χ.Σ.Α.Α.Τ. , στα ρυθμιστικά σχέδια Αθήνας και Θεσσαλονίκης,
- η ενσωμάτωση των κατευθύνσεων του Ε.Π.Χ.Σ.Α.Α.Τ., στα Γ.Π.Σ. και στα Σ.Χ.Ο.Ο.Α.Π.,
- η ενσωμάτωση των πολιτικών χωροθέτησης και ανάπτυξης των τουριστικών δραστηριοτήτων, στον υπό θεσμοθέτηση νόμο για τον Τουρισμό.

Για τη λήψη πρωτοβουλιών διοικητικού και οργανωτικού χαρακτήρα, είναι σκόπιμο:

- ο συντονισμός σε κυβερνητικό επίπεδο, με διυπουργικές επιτροπές που θα διευκολύνουν την εφαρμογή του Ε.Π.Χ.Σ.Α.Α.Τ. και παράλληλα θα αντιμετωπίζουν γραφειοκρατικά εμπόδια και ενδεχόμενες ασάφειες ή επικαλύψεις από υποκείμενες διατάξεις (υπουργικές αποφάσεις, εγκυκλίου κ.α.)
- ενεργοποίηση μηχανισμών παρακολούθησης και αξιολόγησης με προτεραιότητα:
 - το Εθνικό Δίκτυο Πληροφοριών για το χωροταξικό σχεδιασμό,
 - το Παρατηρητήριο Περιβάλλοντος
 - το Δορυφορικό λογαριασμό

9.2. Στοιχεία για την αντιμετώπιση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων

Το παρόν Ε.Π.Χ.Σ.Α.Α.Τ, συμπεριλαμβάνει κατευθύνσεις, προϋποθέσεις και όρους για τη χωροθέτηση τουριστικών δραστηριοτήτων, λαμβάνοντας υπ' όψη του:

- Ν.2742/1999 περί “Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης και άλλες διατάξεις”
- Ν. 3937/11 περί “Διατήρηση της βιοποικιλότητας και άλλες διατάξεις”
- Ν. 2545/97 περί “Βιομηχανικές και Επιχειρηματικές Περιοχές και άλλες διατάξεις”,
- Ν. 4014/11 περί “Απλοποίηση Περιβαλλοντικής αδειοδότησης”.
- τον Εφαρμοστικό Νόμος 3986/2011

Όπως προκύπτει από τα προαναφερόμενα, το Ε.Π.Χ.Σ.Α.Α.Τ. έχει ενσωματώσει και συμπεριλάβει το πλαίσιο και τις αρχές προστασίας και διαχείρισης του περιβάλλοντος, κατά τη διατύπωση του εθνικού χωροταξικού προτύπου για τον Τουρισμό. Παράλληλα προτείνει την ενεργοποίηση μηχανισμών παρακολούθησης και αξιολόγησης.

Ως εκ τούτου, δεν προκύπτει άμεση ανάγκη κανονιστικής πράξης. Αντιθέτως, σε μεσοπρόθεσμο χρόνο και με διαθέσιμα στοιχεία και δεδομένα από τους μηχανισμούς παρακολούθησης, θα πρέπει να εκτιμηθεί η ανάγκη ή όχι θέσπισης κανονιστικής πράξης.

9.3. Εισηγητική Έκθεση

ΕΙΣΗΓΗΤΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ

ΘΕΜΑ: Εισήγηση για την επιβολή όρων περιορισμών & κατευθύνσεων για την προστασία & διαχείριση του περιβάλλοντος από την εφαρμογή του αναθεωρημένου Ειδικού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού & Αειφόρου Ανάπτυξης για τον Τουρισμό.

Ι. ΓΕΝΙΚΑ

Νομικό Πλαίσιο

Σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 2742/1999 «Χωροταξικός σχεδιασμός και αειφόρος ανάπτυξη και άλλες διατάξεις» τα Ειδικά Πλαίσια Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης (Ε.Π.Χ.Σ.Α.Α.) αποτελούν σύνολα κειμένων ή και διαγραμμάτων με τα οποία εξειδικεύονται ή και συμπληρώνονται οι κατευθύνσεις του Γενικού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης που αφορούν στην ανάπτυξη και οργάνωση του εθνικού χώρου στις οποίες συμπεριλαμβάνονται και αυτές που αφορούν στη χωρική διάρθρωση ορισμένων τομέων ή κλάδων παραγωγικών δραστηριοτήτων εθνικής σημασίας. Τα Ε.Π.Χ.Σ.Α.Α. καταρτίζονται από το Υπουργείο Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής σε συνεργασία με τα κατά περίπτωση αρμόδια υπουργεία και φορείς, συνοδεύονται από πρόγραμμα δράσης και ΣΜΠΕ. Εγκρίνονται με απόφαση της Επιτροπής Συντονισμού της Κυβερνητικής Επιτροπής στον τομέα του Χωροταξικού Σχεδιασμού και της Αειφόρου Ανάπτυξης, που προβλέπεται στο άρθρο 3 του προαναφερόμενου νόμου. Η απόφαση δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβέρνησης. Η διαδικασία κατάρτισης, τα συνεργαζόμενα μέρη, κ.λ.π., καθορίζονται με αποφάσεις της προαναφερόμενης Επιτροπής (άρθρο 7 παρ. 3). Το Υπουργείο Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής, παρακολουθεί και αξιολογεί την τήρηση των βασικών επιλογών, προτεραιοτήτων και κατευθύνσεων των Ε.Π.Χ.Σ.Α.Α., τα οποία αναθεωρούνται κατά κανόνα ανά πενταετία, εφόσον από την αξιολόγηση προκύψει τεκμηριωμένη ανάγκη αναθεώρησης.

Προβλήματα χωρικής οργάνωσης & η αναγκαιότητα αναθεώρησης του Ειδικού Πλαισίου

Το "Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τον Τουρισμό" (ΚΥΑ 24208 - ΦΕΚ 1138Β/11-06-2009), παρέχει κατευθύνσεις, κανόνες και κριτήρια για τη χωρική διάρθρωση, οργάνωση και ανάπτυξη του Τουρισμού στον ελληνικό χώρο, την

προστασία και ανάδειξη του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος, τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας του τουριστικού προϊόντος, την εξασφάλιση της προστασίας και της βιωσιμότητας των πόρων που ενδιαφέρουν τον τουρισμό και τη διαμόρφωση ενός πλαισίου κατευθύνσεων προς τον υποκείμενο σχεδιασμό, για τις αδειοδοτούσες αρχές και τις ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις.

Το Ε.Π.Χ.Σ.Α.Α. για τον Τουρισμό, διαρθρώθηκε σε τέσσερα επίπεδα, αυτά:

- α. της κατηγοριοποίησης του Εθνικού Χώρου, σε δέκα (10) περιοχές, με κριτήρια την ένταση και το είδος της τουριστικής δραστηριότητας, της γεωμορφολογίας και της ευαισθησίας των πόρων,
- β. των κατευθύνσεων χωρικής οργάνωσης για κάθε κατηγορία, καθώς και ρυθμίσεις και περιορισμοί δόμησης,
- γ. των κατευθύνσεων για την ανάπτυξη ειδικών μορφών τουρισμού, εμπλουτισμού του τουριστικού προϊόντος και κατευθύνσεων για τις τεχνικές υποδομές,
- δ. των κατευθύνσεων για κατηγορίες χώρου με ειδικά καθεστώτα, των κατευθύνσεων για επίλυση συγκρούσεων.

Η εφαρμογή του Ε.Π.Χ.Σ.Α.Α. για τον Τουρισμό έχει αναδείξει σημαντικά ζητήματα, τα οποία σε συνδυασμό με τις νέες στρατηγικές επιλογές της Ε.Ε. - και για τον Τουρισμό - την προσθήκη νέου θεσμικού πλαισίου και την τρέχουσα οικονομική δημοσιονομική κατάσταση της Χώρας, θέτουν την ανάγκη τροποποίησης και προσαρμογής του Ε.Π.Χ.Σ.Α.Α. για τον Τουρισμό.

Σε αυτό το διάστημα έχουν προκύψει:

α. σε επίπεδο στρατηγικών πολιτικών:

- η ολοκλήρωση του κύκλου της Στρατηγικής της Λισαβόνας (2010) και έναρξη εφαρμογής της "Στρατηγικής Ευρώπης 2020"
- η κοινοτική στρατηγική "Η Ευρώπη, ο Πρώτος Τουριστικός Προορισμός στον Κόσμο" το 2010.

β. σε επίπεδο θεσμικού πλαισίου:

10. ο Ν. 3937/2011 για την "Διατήρηση της Βιοποικιλότητας"
- ο Ν. 4002/2011 για την "Τροποποίηση της συνταξιοδοτικής νομοθεσίας του Δημοσίου Ρυθμίσεις για την ανάπτυξη και τη δημοσιονομική εξυγίανση. Θέματα αρμοδιότητας Υπουργείων Οικονομικών, Πολιτισμού και Τουρισμού και Εργασίας

και Κοινωνικής Ασφάλισης" / Μέρος Β' - προώθηση τουριστικών επενδύσεων, σύνθετα τουριστικά καταλύματα και άλλες διατάξεις τουριστικής νομοθεσίας / Κεφάλαιο Γ - Σύνθετα Τουριστικά Καταλύματα

- ο Ν. 3827/2010 "Κύρωση της Ευρωπαϊκής Σύμβασης του Τοπίου",

οι οποίοι επηρεάζουν σημαντικά τις δραστηριότητες για τον Τουρισμό, καθώς και η θέσπιση ειδικών μορφών τουρισμού, όπως ο καταδυτικός τουρισμός, ο τουρισμός υπαίθρου, το υπό ψήφιση νομοσχέδιο για το θαλάσσιο και αλιευτικό τουρισμό, η εφαρμογή του ΕΠΧΣΑΑ για τις Υδατοκαλλιέργειες.

γ. Σε επίπεδο κοινωνικοοικονομικών εξελίξεων, η ανάγκη διασύνδεσης του χωρικού για τον αναπτυξιακό σχεδιασμό.

Η σαφής διαφοροποίηση στην κατεύθυνση βελτίωσης της Εθνικής και Κοινοτικής στρατηγικής πολιτικής για την εδαφική, κοινωνική και οικονομική συνοχή και της αναβάθμισης της Ευρωπαϊκής στρατηγικής για τον Τουρισμό, επιβάλλουν την τροποποίηση και προσαρμογή του ΕΠΧΣΑΑ για τον Τουρισμό.

II. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΕΚΠΟΝΗΣΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ

Η Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών επιπτώσεων του Ειδικού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού & Αειφόρου Ανάπτυξης για τον Τουρισμό, εκπονήθηκε με χρηματοδότηση από πόρους του ΕΠΠΕΡΑ. Ανατέθηκε στο μελετητικό σχήμα

Οι προδιαγραφές εκπόνησης της μελέτης, ακολουθούν τις διατάξεις του Ν., επιβεβαιώθηκαν από τη Δ/ση Χωροταξίας-ΥΠΕΚΑ και η επίβλεψη ανατέθηκε σε κοινή επιτροπή στην οποία συμμετείχαν

Η εκπόνηση της μελέτης πραγματοποιήθηκε σε στενή συνεργασία του αναδόχου μελετητικού σχήματος, και μελών της Επιτροπής Επίβλεψης και της Προϊσταμένης και της Δ/σης Χωροταξίας.

Η ΣΜΠΕ υποβλήθηκε την και στη συνέχεια διαβιβάσθηκε στην ΕΥΠΕ-ΥΠΕΚΑ, ως αρμόδιας για τις μελέτες Στρατηγικής Περιβαλλοντικής Εκτίμησης.

III. ΔΟΜΗ ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΕΙΔΙΚΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ

Το Ειδικό Πλαίσιο, ρυθμίζει τη χωρική οργάνωση των τουριστικών δραστηριοτήτων & σκοπός του είναι να διατυπώσει σαφείς κατευθύνσεις προς τρίτους, σε ότι αφορά τις χωρικές ανάγκες της δραστηριότητας με τρόπο που να διασφαλίζεται η ανταγωνιστικότητά της & παράλληλα λαμβάνοντας μέριμνα για τη μη παρακώλυση άλλων παραγωγικών δραστηριοτήτων.

Η ΣΜΠΕ για το Ειδικό Πλαίσιο, καθορίζει όρους, περιορισμούς και κατευθύνσεις για την προστασία και διαχείριση του περιβάλλοντος από την τουριστική δραστηριότητα, ώστε να μην επιφέρονται, μη αναστρέψιμες επιπτώσεις για το περιβάλλον.

Στο 1ο και 2ο κεφάλαιο, παρέχονται συνοπτικές πληροφορίες για του στόχους, την περιγραφή του σχεδίου, την εκτίμηση του στο περιβάλλον, παρατίθενται οι βασικοί ορισμοί για τις έννοιες που χρησιμοποιούνται στο κείμενο, αναφέρονται ο φορέας του σχεδίου και ο ανάδοχος της μελέτης.

Στο 3ο κεφάλαιο, περιλαμβάνονται η σκοπιμότητα και οι στόχοι του σχεδίου, τόσο ως προς τους εθνικούς στρατηγικούς στόχους περιβαλλοντικής προστασίας, όσο και ως προς τους κοινοτικούς στόχους περιβαλλοντικής προστασίας. Αποτυπώνεται η σχέση με τα επιχειρησιακά και τομεακά προγράμματα και επιχειρείται η συσχέτιση με άλλα υφιστάμενα ειδικά πλαίσια χωροταξικού σχεδιασμού.

Στο 4ο κεφάλαιο, παρουσιάζεται και αναλύεται η υφιστάμενη κατάσταση του τουρισμού στο διεθνές και εσωτερικό περιβάλλον. Επιχειρείται η συνεισφορά της τουριστικής δραστηριότητας στο ΑΕΠ, την απασχόληση και των προβλημάτων που χρήζουν αντιμετώπισης, όπως στα δίκτυα, τις υποδομές, αλλά και τη διαχρονική εξέλιξη της υποδομής, της προσφοράς και ζήτησης του ελληνικού τουριστικού προϊόντος.

Εντοπίζονται παράγοντες που επηρεάζουν αρνητικά τον τουρισμό – στο άμεσο και μεσομακροπρόθεσμο μέλλον – όπως οι κλιματικές αλλαγές, η εφαρμογή αυστηρών δημοσιονομικών πολιτικών σε περιοχές και χώρες που αποτελούν ομάδες στόχου του ελληνικού τουρισμού, η ανάγκη χάραξης πολιτικών ενίσχυσης, αναβάθμισης και διαφοροποίησης της προσφοράς του τουριστικού προϊόντος και της συμμετοχής με όρους αειφορίας στη διαχείριση του φυσικού περιβάλλοντος.

Στο 5ο κεφάλαιο, υπάρχει εκτενής περιγραφή του σχεδίου, όπου παρουσιάζονται οι κατηγορίες της τουριστικής δραστηριότητας, διατυπώνονται οι προτάσεις του παρόντος Ειδικού Πλαισίου, αξιολογείται το προτεινόμενο Ειδικό Πλαίσιο και διατυπώνεται το

πλαίσιο κατευθύνσεων του εθνικού προτύπου χωροταξικής οργάνωσης του τουρισμού. Προσδιορίζονται οι στρατηγικές κατεύθυνσης ανά κατηγορία του χωροθετικού προτύπου, οι κατευθύνσεις για τη χωροθέτηση Περιοχών Οργανωμένης Ανάπτυξης Παραγωγικών Δραστηριοτήτων (ΠΟΑΠΔ) και «Περιοχών Ολοκληρωμένης Τουριστικής Ανάπτυξης» (ΠΟΤΑ).

Ακολουθεί εξειδίκευση των κατευθύνσεων για τις ειδικές και εναλλακτικές μορφές τουρισμού, τη συνέργεια του τουρισμού με άλλες δραστηριότητες και κατευθύνσεις επίλυσης συγκρούσεων χρήσεων.

Περιλαμβάνονται επίσης κατευθύνσεις για την ποιοτική αναβάθμιση του τουριστικού προϊόντος και την πρόσκτηση και αναβάθμιση σύγχρονων τεχνολογικών και καινοτομικών εφαρμογών.

Το κεφάλαιο ολοκληρώνεται με τον προσδιορισμό των θεσμικών προβλημάτων και τον προσδιορισμό των αναγκαίων κατευθύνσεων για την αναμόρφωση της ισχύουσας νομοθεσίας.

Στο 6ο κεφάλαιο διατυπώνονται και αξιολογούνται εναλλακτικά σενάρια του Ειδικού Πλαισίου για τον Τουρισμό, συμπεριλαμβανομένης και της μηδενικής λύσης.

Στο 7ο κεφάλαιο περιγράφεται και αποτυπώνεται το περιβάλλον στην Ελλάδα (φυσικό περιβάλλον, χερσαίο, υδάτινο, κλίμα), το επίπεδο και τα χαρακτηριστικά της βιοποικιλότητας, της προστασίας της φύσης ως προς τις καθορισμένες περιοχές με ειδικές δεσμεύσεις και καθεστώτα προστασίας και τα περιβαλλοντικά προβλήματα που επηρεάζουν τον τουρισμό.

Αποτυπώνεται το πολιτιστικό περιβάλλον και προσδιορίζεται η πολιτική κληρονομιά ως τουριστικός πόρος και περιγράφεται το σύγχρονο κοινωνικοοικονομικό περιβάλλον.

Στο 8ο κεφάλαιο, αξιολογούνται οι επιπτώσεις του παρόντος Ειδικού Πλαισίου στο περιβάλλον και δίδονται κατευθύνσεις αντιμετώπισης αυτών των επιπτώσεων, στους υδατικούς πόρους, το τοπίο, την παράκτια ζώνη και τις περιβαλλοντικά ευαίσθητες περιοχές, από κρίσιμες παρεμβάσεις και χρήσεις όπως οι υποδομές, η ανεξέλεγκτη δόμηση, τα απορρίμματα κλπ.

Αξιολογούνται επίσης οι επιπτώσεις από τις διάφορες μορφές τουρισμού, επικεντρώνοντας στο μαζικό τουρισμό και στις μορφές ειδικού εναλλακτικού τουρισμού.

Εκτιμώνται τέλος οι επιπτώσεις στο περιβάλλον από την εφαρμογή του παρόντος Ειδικού Πλαισίου, διατυπώνοντας μέτρα και ενέργειες πρόληψης και σύστημα παρακολούθησης για τον τουρισμό.

Στο 9ο, 10ο και 11ο κεφάλαιο, περιλαμβάνονται, η εισηγητική έκθεση, οι δυσκολίες που ανέκυψαν κατά την εκπόνηση της ΣΜΔΕ και παρατίθενται κατευθύνσεις για ένα πρόγραμμα δράσης, σ' επίπεδο θεσμικών διατάξεων και αποφάσεων της διοίκησης.

ΙV. ΣΥΣΤΗΜΑ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ ΤΩΝ ΣΗΜΑΝΤΙΚΩΝ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΩΝ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ

Η παρακολούθηση των σημαντικών περιβαλλοντικών επιπτώσεων από την εφαρμογή του Σχεδίου, πραγματοποιείται με ευθύνη του ΥΠΕΚΑ και του παρατηρητήριου περιβάλλοντος αυτού, προκειμένου μεταξύ των άλλων να εντοπισθούν εγκαίρως απρόβλεπτες δυσμενείς επιπτώσεις και να ληφθούν κατάλληλα επανορθωτικά μέτρα.

Η ως άνω παρακολούθηση διεξάγεται μέσω ετήσιων εκθέσεων – και υπέρ ετήσιας έκθεσης, από την ημερομηνία εφαρμογής του Ειδικού Πλαισίου – που επιτρέπουν τη λήψη διορθωτικών ενεργειών, όταν και αν αποδειχθούν απαραίτητα.

Στην περίπτωση διαπίστωσης είτε σημαντικών αποκλίσεων από τις εκτιμήσεις της ΣΜΠΕ, είτε νέων υποχρεώσεων από το ισχύον θεσμικό πλαίσιο προστασίας του περιβάλλοντος, προτείνονται κατάλληλα διορθωτικά και επανορθωτικά μέτρα.

V. ΔΗΜΟΣΙΟΠΟΙΗΣΗ

Η παρούσα εισηγητική έκθεση και οι προτεινόμενοι με αυτή όροι, θα αποτελούν αναπόσπαστο τμήμα της υπό έκδοση θεσμικής διάταξης του παρόντος Ειδικού Πλαισίου.

Η ΣΜΠΕ αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα της παρούσας εισήγησης και από κοινού θα πρέπει να διαβιβαστούν προς ενημέρωση στις συναρμόδιες υπηρεσίες και φορείς.

Κεφάλαιο 10. Δυσκολίες που ανέκυψαν κατά την εκπόνηση της Σ.Μ.Π.Ε.

Κατά την εκπόνηση της Σ.Μ.Π.Ε. του Τουρισμού, προέκυψαν δυσκολίες, από τις οποίες άλλες αφορούν δυσκολίες που προκύπτουν από τη λειτουργία του διοικητικού μηχανισμού, άλλες από τη μεγάλη ρευστότητα στο διεθνές οικονομικό περιβάλλον και στη Χώρα και άλλες από τη, τρέχουσα συγκυρία και σε ότι αφορά την εξέλιξη διάγνωσης και οργάνωσης του εθνικού χώρου.

α) Δυσκολίες από τη λειτουργία του διοικητικού μηχανισμού

Η δυσκολία αφορά τη διαπίστωση απουσίας χρονοσειρών δεδομένων, με τον χαρακτήρα ενός πλαισίου μετρήσιμων στοιχείων και δεικτών – με ιδιαίτερη αναφορά σε σημαντικές παραμέτρους της εξέλιξης του φυσικού και ανθρωπογενούς περιβάλλοντος.

β) Ρευστότητα του διεθνούς περιβάλλοντος

Η μεγάλη ρευστότητα στο διεθνές οικονομικό περιβάλλον και ιδιαιτέρως στις αναπτυγμένες χώρες και αφορούν αγορές στόχου του ελληνικού τουρισμού, προσέθεσαν μια ακόμη δυσκολία.

Η ένταξη χωρών – προέλευσης εισαγόμενου τουρισμού στη Χώρα – σε καταστάσεις οικονομικής ύφεσης και αυστηρής δημοσιονομικής πολιτικής, όπου διαφοροποιούνται οι προτεραιότητες κατανάλωσης, αλλά και το ύψος επιμερισμού της δαπάνης για τουρισμό και αναψυχή, δεν επιτρέπει τη δημιουργία και αξιολόγηση μίας σχετικά σταθερής κατάστασης.

Βεβαίως υφίσταται η αντιστάθμιση – για ορισμένες περιοχές της Χώρας – ανόδου νέων αγορών (Ρωσία, Τουρκία, κ.α.), που ωστόσο, δεν ακυρώνουν τη διαπιστωμένη δυσκολία.

γ) Εξελίξεις στη διάγνωση και οργάνωση του Εθνικού Χώρου

Η διαπίστωση που ακολουθεί, αφορά δυσκολία συγκυρίας και μόνο, - εφ' όσον η διαθεσιμότητα τεκμηρίωσης και δεδομένων για τη διαχείριση των υδατικών πόρων και η επικαιροποίηση των περιφερειακών πλαισίων χωροταξικού σχεδιασμού, αποτελούν θετικό πρόσημο και εξέλιξη της διάγνωσης και οργάνωσης του Εθνικού Χώρου.

Ωστόσο:

- τα σε εξέλιξη διαχειριστικά σχέδια των λεκανών απορροής, στερούν την εισφορά στοιχείων κατά την εκπόνηση της Σ.Μ.Π.Ε., όπου ενδεχομένως για κάποιες περιοχές να προέκυπτε η ανάγκη διαφοροποίησης κάποιων κατευθύνσεων. Βεβαίως – αν και εφ' όσον προκύπτει τέτοια ανάγκη, αυτή μπορεί να αντιμετωπιστεί από τον υποκείμενο χωροταξικό σχεδιασμό,
- τα σε εξέλιξη επικαιροποίησης περιφερειακά χωροταξικά πλαίσια, περιόρισαν την εισφορά σχεδιασμού και οργάνωσης του χώρου σε επίπεδο διοικητικών περιφερειών. Η διατύπωση των κατευθύνσεων τους, θα προσέδιδε ιδιαιτέρως χρήσιμα στοιχεία σε ότι αφορά τις τάσεις και την πολιτική ανάπτυξης του τουρισμού, η αξιολόγηση της ποικιλομορφίας των επιλεγμένων κατευθύνσεων ανάπτυξης του τουρισμού, αλλά και την οριζόντια διασύνδεση τους, καθώς και τη συνέργεια με άλλες δραστηριότητες και χρήσεις.

Κεφάλαιο 11. Βασικές μελέτες και έρευνες

Η ανάγκη εκπόνησης των βασικών μελετών, είναι συνάρτηση των κατευθύνσεων του προγράμματος δράσης όπως αυτό αποτυπώνεται στο προσχέδιο της κανονιστικής πράξης (κεφάλαιο 9.3).

11.1. Μέτρα και δράσεις θεσμικού χαρακτήρα

1. Εναρμόνιση των Περιφερειακών Πλαισίων Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης
 - Αρμόδιος Φορέας : Υ.Π.Ε.Κ.Α.
2. Εναρμόνιση των Ρυθμιστικών Σχεδίων Αθήνας και Θεσσαλονίκης
 - Αρμόδιος Φορέας : Υ.Π.Ε.Κ.Α.
3. Εναρμόνιση των Γενικών Πολεοδομικών Σχεδίων και των Σχεδίων Χωρικής και Οικιστικής Οργάνωσης Ανοικτών Πόλεων
 - Αρμόδιος Φορέας : Υ.Π.Ε.Κ.Α., Αποκεντρωμένες Διοικήσεις, Ο.Τ.Α.
4. Εναρμόνιση του Νόμου για τον Τουρισμό, στα πλαίσια των κατευθύνσεων του παρόντος Ε.Π.Χ.Σ.Α.Α.Τ.
 - Αρμόδιος Φορέας: Υπουργείο Πολιτισμού και Τουρισμού
5. Επικαιροποίηση και τροποποίηση του Νόμου για τον Καταδυτικό Τουρισμό
 - Αρμόδιος Φορέας : Υπουργείο Πολιτισμού και Τουρισμού

6. Θέσπιση προδιαγραφών εκπόνησης Γ.Π.Σ. και Σ.Χ.Ο.Ο.Α.Π., στα πλαίσια των κατευθύνσεων του παρόντος Ε.Π.Σ.Χ.Α.Α.Τ.
 - Αρμόδιος Φορέας : Υ.Π.Ε.Κ.Α.
7. Μελέτες οργάνωσης και ανάπλασης προεπιλεγμένων περιοχών, με πιλοτικό χαρακτήρα και στα πλαίσια εφαρμογής των κατευθύνσεων του παρόντος Ε.Π.Σ.Χ.Α.Α.Τ.
 - Αρμόδιος Φορέας : Υ.Π.Ε.Κ.Α., Αποκεντρωμένες Διοικήσεις.

11.2. Μέτρα και δράσεις διοικητικού – οργανωτικού χαρακτήρα

1. Ενίσχυση του επιτελικού ρόλου της Δ/σης Χωροταξίας του ΥΠΕΚΑ.
 - α. Ενέργεια: Ενίσχυση της Δ/σης Χωροταξίας με προσωπικό και εξοπλισμό, προκειμένου να υποστηριχθεί ο ρόλος της ως επιτελικού φορέα στην άσκηση πολιτικής για το χωροταξικό σχεδιασμό.
 - β. Αρμόδιος φορέας: ΥΠΕΚΑ
 - γ. Αναγκαία μέτρα και δράσεις: Ενίσχυση με προσωπικό και εξοπλισμό, πραγματοποίηση ενημερωτικών σεμιναρίων στους φορείς με αρμοδιότητες στην αδειοδότηση τουριστικών καταλυμάτων, δημιουργία γραφείου υποστήριξης (help desk) για τη διευκρίνιση θεμάτων που προκύπτουν αναφορικά με την εφαρμογή του Ειδικού Πλαισίου.
 - δ. Χρηματοδότηση: Επιχειρησιακό Πρόγραμμα "Περιβάλλον & Αειφόρος Ανάπτυξη".
2. Αξιολόγηση του ρόλου των παραδοσιακών οικισμών για τον τουρισμό.
 - α. Ενέργεια: Δημιουργία μηχανισμού ελέγχου των χρήσεων γης και της έντασης της τουριστικής δραστηριότητας, με στόχο τη διαφύλαξη της αξίας των παραδοσιακών οικισμών ως τουριστικού πόρου και την προστασία του παραδοσιακού χαρακτήρα τους.
 - β. Αρμόδιοι φορείς: Υπουργεία ΠΕ.Κ.Α. - ΠΟ.Τ. - Ανάπτυξης, Ανταγωνιστικότητας και Ναυτιλίας (Συντονισμένη δράση).
 - γ. Αναγκαία μέτρα και δράσεις: α) δημιουργία ενός τμήματος σε κάθε Υπουργείο, β) επεξεργασία κριτηρίων και δεικτών (όπως: επιφάνεια δομημένου χώρου, συνολικός

αριθμός τουριστικών επιχειρήσεων με έδρα ή πραγματική λειτουργία στον οικισμό, αριθμός υφιστάμενων κλινών).

δ. Χρηματοδότηση: Επιχειρησιακά Προγράμματα "Περιβάλλον & Αειφόρος Ανάπτυξη" και "Επιχειρηματικότητα και Ανταγωνιστικότητα".

3. Σχεδιασμός οργάνωσης και λειτουργίας του Δορυφόρου Λογαριασμού Τουρισμού, με τη σύσταση διυπουργικής επιτροπής (Υ.Π.Ε.Κ.Α., Υπουργείο Ανάπτυξης, Ανταγωνιστικότητας, Υποδομών, Μεταφορών, Δικτύων, Υπουργείο Οικονομικών, Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, Υπουργείο Τουρισμού).

- Αρμόδιος Φορέας : Υπουργείο Πολιτισμού και Τουρισμού

4. Ενσωμάτωση των κατευθύνσεων του παρόντος Ε.Π.Χ.Σ.Α.Α.Τ., στο πρωτόκολλο αξιολόγησης του Παρατηρητηρίου Περιβάλλοντος

- Αρμόδιος Φορέας : Υ.Π.Ε.Κ.Α.

5. Δημιουργία Παρατηρητηρίου Τουρισμού (Σχεδιασμός και οργάνωση λειτουργίας)
Αρμόδιος Φορέας: Υπουργείο Πολιτισμού - Τουρισμού.

6. Συντονισμός των Ε.Π. του Ε.Σ.Π.Α. με τις κατευθύνσεις του παρόντος Ε.Π.Χ.Σ.Α.Α.Τ.

- Αρμόδιος Φορέας: Υ.Π.Ε.Κ.Α., Υπουργείο Ανάπτυξης, Ανταγωνιστικότητας, Υποδομών, Μεταφορών, Δικτύων, Υπουργείο Οικονομικών, Υπουργείο Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, Υπουργείο Υγείας.

7. Σχεδιασμός (του νέου προγραμματικού πλαισίου) στα πλαίσια των κατευθύνσεων του παρόντος Ε.Π.Χ.Σ.Α.Α.Τ.

- Αρμόδιος Φορέας: Υ.Π.Ε.Κ.Α., Υπουργείο Ανάπτυξης, Ανταγωνιστικότητας, Υποδομών, Μεταφορών, Δικτύων, Υπουργείο Οικονομικών, Υπουργείο Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, Υπουργείο Υγείας.

8. Ενίσχυση και αναβάθμιση της Διεύθυνση Χωροταξίας, με προσωπικό και σύγχρονα μέσα και εξοπλισμό

- Αρμόδιος Φορέας: Υ.Π.Ε.Κ.Α.

Κεφάλαιο 12. Βιβλιογραφία

Κατά τη σύνταξη της Σ.Μ.Π.Ε. λήφθηκαν ιδιαίτερα υπόψη, εκτός των παρακάτω αναφορών, τα εξής:

Κύρια Βιβλιογραφία

1. ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟ για την ολοκληρωμένη διαχείριση των παρακτίων ζωνών της Μεσογείου, Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης L 34/19 /4.2.2009 EL.
2. Report of Greece on Coastal Zone Management, Υ.ΠΕ.ΧΩ.ΔΕ. (2006).
3. Το Γενικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης της Χώρας.
4. Τα Περιφερειακά Πλαίσια Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης.
5. Η Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων του Ειδικού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τις Υδατοκαλλιέργειες (2011), που εκπονήθηκε για λογαριασμό του Υ.ΠΕ.Κ.Α. από τις εταιρείες Alpha MENTOR και ΝΕΑΡΧΟΣ.
6. Η Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικής Εκτίμησης του Ειδικού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τη Βιομηχανία (2007), που εκπονήθηκε για λογαριασμό του Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. από το γραφείο μελετών Αργυρόπουλος Δ.
7. ΦΕΚ. (25.02.2010). Κύρωση της Ευρωπαϊκής Σύμβασης του Τοπίου. Ν. 3827/2010. (Τόμ. Α, Αρ. 30)

Ξενόγλωσση βιβλιογραφία

- Abdula A., Gomei M., Maison E., Piante C., 2008.** Status of the marine protected areas in the Mediterranean Sea. IUCN, Malaga and WWF, pp 152.
- Aligizaki K. , Nikolaidis G., 2008.** Morphological identification of two tropical dinoflagellates of the genera Gambierdiscus and Sinophysis in the Mediterranean Sea. J. Biol. Res. 9, pp 75–82.
- Bates B.C., Z.W. Kundzewicz S. Wu, Palutikof J.P., 2008.** Climate Change and Water. Technical Paper of the Intergovernmental Panel on Climate Change, IPCC Secretariat, Geneva, pp 210.
- Corsini-Foka M., Economidis, P.S., 2007.** Allochthonous and vagrant ichthyofauna in Hellenic marine and estuarine waters. Mediterranean Marine Science, 8(1), pp 67-89.
- Economou A.N., Giakoumi S., Vardakas L., Barbieri R., Stoumboudi M., Zogaris S., 2007.** The freshwater ichthyofauna of Greece – an update based on a hydrographic basin survey. Mediterranean Marine Science. 8(1), pp 91-166.
- European Environmental Agency, 2012.** European waters – current status and future challenges. EEA Report, No 9, pp 52.
- European Environmental Agency, 2012.** European bathing water quality in 2011. EEA Report, No 3, pp 28.
- European Environmental Agency, 2008.** Impacts of Europe’s changing climate – 2008 indicators-based assessment. EEA Report, No 4, pp 246.
- European Environmental Agency, 2006.** The changing faces of Europe’s coastal areas. EEA Report, No 6, pp 107.
- European Environmental Agency, 1999.** State and pressures of the marine and costal Mediterranean environment. Environmental issues series, No 5, pp. 137.
- Nikolaidis G., K. Koukaras, K. Aligizaki, A. Heracleous, E. Kalopesa, K. Moschandreou, E. Tsolaki, A. Mantoudis, 2005.** Harmful microalgal episodes in Greek coastal waters. *Journal of Biological Research*, 3, pp 77-85.
- Mountrakis D., Sapountzis E., Kiliass A., Eleftheriadis G., Christofides G., 1983.** Paleographic conditions in the western Pelagonian margin in Greece during the initial rifting of the continental area. *Can. J. Earth Sci.*, 20: 1673-1681.

Muller F., 2000. Ecotourism: An economic concept for ecological sustainable tourism. *International Journal of Environmental studies*, 57(3): 241–252.

Philandras C.M., Nastos P.T., Repapis C.C., 2008. Air temperature variability and trends over Greece. *Global NEST Journal*, 10(2), pp 273-285.

SoHelME, 2005. State of the Hellenic marine environment. E. Papathanassiou, A. Zenetos (eds), HCMR publication, pp 360.

Ελληνική βιβλιογραφία

Αθανασίου Λ., 2007. Τουριστική ανάπτυξη και περιβαλλοντική προστασία. Ινστιτούτο Τουριστικών Ερευνών και Προβλέψεων.

Εθνικό Κέντρο Περιβάλλοντος και Αειφόρου Ανάπτυξης, 2008. Ελλάδα: Η κατάσταση του περιβάλλοντος, σελ. 296.

ΕΙΕΑΔ 2012, *Εργασία και Απασχόληση στην Ελλάδα / Ετήσια Έκθεση 2012.*

IOBE 2012, *Αποτελέσματα Ερευνών Οικονομικής Συγκυρίας – Δεκέμβριος 2012.*

IOBE 2012, Η Ελληνική Οικονομία 04/12.

INE 2011, Παρατηρητήριο Οικονομικών και Κοινωνικών Εξελίξεων: Μελέτες (Studies)/ 17 «Η οικονομική κρίση στην Ελλάδα και την Ευρώπη το 2011».

Μενουδάκος, Κ., 2012. Προστασία του περιβάλλοντος σε εποχές οικονομικής κρίσης. Πρακτικά 10^{ου} συνεδρίου «Περιβάλλον Πολιτισμός το Ελληνικό Πλεονέκτημα που διεξήχθη σε Αθήνα». Φορέας διεξαγωγής Ελληνική Εταιρεία Περιβάλλοντος και Πολιτισμού.

Μοίρα, Π., Παρθένης, Σ., 2011. Πολιτισμικός – Βιομηχανικός Τουρισμός. Αθήνα: Σειρά Ανοικτή Βιβλιοθήκη, Νομική Βιβλιοθήκη.

Μποέμη Σ.Ν., 2011. Συμβολή στην Ενεργειακή και Περιβαλλοντική διαχείριση του Ξενοδοχειακού αποθέματος. Διδακτορική Διατριβή, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, Τμήμα Διαχείρισης Περιβάλλοντος και Φυσικών Πόρων.

ΝΕΑΡΧΟΣ, 2012. Ψάρια και οργανισμοί των εσωτερικών υδάτων της Ελλάδας. Εκδόσεις ΑΠΘ – ΝΕΑΡΧΟΣ, σελ. 503.

ΝΕΑΡΧΟΣ, 2009. Έκθεση Πραγματογνωμοσύνης για το φαινόμενο μαζικού θανάτου ψαριών στο Μαλιακό κόλπο (Μάρτιος – Απρίλιος 2009). Δικαιούχος: Νομαρχιακή Αυτ/ση Φθιώτιδας, σελ. 64.

Νικόπουλος, Δ., 2005. Αξιολόγηση Κατάστασης της Νήσου Πάρου σύμφωνα με τις αρχές της Βιώσιμης Ανάπτυξης. Διπλωματική Εργασία. Μυτιλήνη: Πανεπιστήμιο Αιγαίου, Τμήμα Περιβάλλοντος.

Λεγάκης Α. και Μαραγκού Π., 2010. Το κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων ζώων της Ελλάδας. Ελληνική Ζωολογική Εταιρία.

Σπιλάνης Γ., Βαγιάννη Ε., 2004. Βιώσιμος τουρισμός: Ουτοπία ή αναγκαιότητα; Ο ρόλος των νέων μορφών τουρισμού στα νησιά του Αιγαίου. Στο Bill Bramwell (ed) Coastal Mass Tourism. Diversification and Sustainable Development in Southern Europe. Channel View Publications. Great Britain. p.p. 269-291.

Στάμου Α., 2004. Αναπαραστάσεις της οικοτουριστικής δραστηριότητας από επισκέπτες προστατευόμενων περιοχών και η δημόσια κατασκευή τους από τα ΜΜΕ. Διδακτορική Διατριβή, ΑΠΘ, σελ. 172.

Τσάρτας Π., Σταυρινούδης Θ., Ζαγκότα Σ., Κυριακίδη Α. και Βασιλείου Μ., 2010. Τουρισμός και Περιβάλλον, WWF Ελλάς.

Φοίτος Δ., Κωνσταντινίδης Θ. και Καμάρη Γ., 2009. Βιβλίο ερυθρών δεδομένων των σπάνιων και απειλούμενων φυτών της Ελλάδας. Ελληνική Βοτανική Εταιρία.

Μελέτες και Εργασίες Εφαρμογής

Σύμπραξη Alpha MENTOR - ΝΕΑΡΧΟΣ 2010. Μελέτη Σκοπιμότητας – Βιωσιμότητας και Χωροθέτησης Καταδυτικού Πάρκου Καβάλας.

Alpha MENTOR, 2012. Στρατηγικό Σχέδιο Ανάπτυξης (Ε.Κ.Β.Μ.Μ.) Δικαιούχος: Ευρωπαϊκό Κέντρο Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Μνημείων (Ε.Κ.Β.Μ.Μ.)

Ιστοσελίδες

Unesco Hellas, 2012. Παγκόσμια Κληρονομιά Unesco. Διαθέσιμο σε: http://www.unesco-hellas.gr/gr/3_5_1.htm (Ανακτήθηκε 25 Φεβρουαρίου, 2012).

CIA, 2013. Publications “The World Factbook” (Ανακτήθηκε 20 Φεβρουαρίου 2013).

- ΕΛΣΤΑΤ, 2012.** Πληθυσμιακά στοιχεία **Eurostat, 2013.** “Living Conditions and Welfare”- “People at risk of poverty or social exclusion” (t2020_50) (Ανακτήθηκε 7 Φεβρουαρίου 2013).
- Eurostat, 2013.** “Population and Social Conditions- Demography ” “Fertility” (tsdde220) (Ανακτήθηκε 7 Φεβρουαρίου 2013).
- Eurostat, 2013.** “Population and Social Conditions- Demography ” “Mortality – Infant Mortality” (tps00027) (Ανακτήθηκε 7 Φεβρουαρίου 2013).
- Eurostat, 2013.** “Population and Social Conditions- Demography ” “Mortality – Life expectancy at birth, by sex” ” (tps00025) (Ανακτήθηκε 7 Φεβρουαρίου 2013).
- Eurostat, 2013.** “Unemployment rate, by sex” (tsdec450), (Ανακτήθηκε 22 Φεβρουαρίου 2013).
- Ελληνική Στατιστική Υπηρεσία, 2013.** Έρευνα Εργατικού Δυναμικού: «Πληθυσμός της Ελλάδος (σε χιλιάδες) κατά φύλο, ηλικία και κατάσταση απασχόλησης για τα έτη 1998 - 2012 ανά τρίμηνο (Σύνολο Χώρας)», (Ανακτήθηκε 7 Φεβρουαρίου 2013).
- Ελληνική Στατιστική Υπηρεσία, 2013.** Έρευνα Εργατικού Δυναμικού: «Πληθυσμός (σε χιλιάδες) ηλικίας 15 ετών και άνω, κατά κατάσταση απασχόλησης για τα έτη 1998 - 2012 ανά τρίμηνο (Σύνολο Χώρας)», (Ανακτήθηκε 7 Φεβρουαρίου 2013).
- Ελληνική Στατιστική Υπηρεσία, 2013.** Δείκτες Πληθυσμού «Δείκτης Γονιμότητας» (Ανακτήθηκε 7 Φεβρουαρίου 2013).
- Ελληνική Στατιστική Υπηρεσία, 2013.** Δείκτες Πληθυσμού «Θνησιμότητα» (Ανακτήθηκε 7 Φεβρουαρίου 2013).
- Ελληνική Στατιστική Υπηρεσία, 2013.** Δείκτες Πληθυσμού «Προσδοκώμενη Ζωή» (Ανακτήθηκε 7 Φεβρουαρίου 2013).
- Ελληνική Στατιστική Υπηρεσία, 2013.** Αγορά Εργασίας /Απασχόληση – Ανεργία «Πληθυσμός της Ελλάδος (σε χιλιάδες) κατά ΥΠΑ μόνιμης κατοικίας και κατάσταση απασχόλησης για τα έτη 1998 - 2012 ανά τρίμηνο» (Ανακτήθηκε 7 Φεβρουαρίου 2013).
- Ελληνική Στατιστική Υπηρεσία, 2013.** Πληθυσμός/Νόμιμος Πληθυσμός 2011 (Ανακτήθηκε 21 Φεβρουαρίου 2013).
- Σύνδεσμος Ελληνικών Τουριστικών Επιχειρήσεων, 2013** «Τουρισμός και Α.Ε.Π. 2000 - 2011» (Ανακτήθηκε 21 Φεβρουαρίου 2013).

Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων, Πολιτισμού και Αθλητισμού, 2012. *Αρχαιολογικά Μουσεία και Συλλογές στην Ελλάδα.* Διαθέσιμο σε: Αρχαιολογικά Μουσεία και Συλλογές στην Ελλάδα (Ανακτήθηκε 14 Φεβρουαρίου, 2012).

Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων, Πολιτισμού και Αθλητισμού, 2012. *Ανασκαφές.* Διαθέσιμο σε: <http://www.yppo.gr/5/g5110.jsp> (Ανακτήθηκε 14 Φεβρουαρίου, 2012).

ΥΠΕΚΑ, 2012. *Παραδοσιακά Κτίρια και Σύνολα.* Διαθέσιμο σε: <http://www.ypeka.gr/Default.aspx?tabid=382&language=el-GR> (Ανακτήθηκε 18 Φεβρουαρίου, 2012).

Δελτία Τύπου

Ελληνική Στατιστική Υπηρεσία, 2013. Δελτίο Τύπου: Έρευνα Εργατικού Δυναμικού: Νοέμβριος 2012

Ελληνική Στατιστική Υπηρεσία, 2012. Δελτίο Τύπου: Έρευνα Εργατικού Δυναμικού: Γ' Τρίμηνο 2012

Ελληνική Στατιστική Υπηρεσία, 2012. Δελτίο Τύπου: Ανακοίνωση των αποτελεσμάτων Ανακοίνωση των αποτελεσμάτων της Απογραφής Πληθυσμού-Κατοικιών 2011 για το Μόνιμο Πληθυσμό της Χώρας»

Κεφάλαιο 13. Παράρτημα

13.1. Χάρτης βασικών κατευθύνσεων χωρικής οργάνωσης του τουρισμού

(επισυνάπτεται ηλεκτρονικό αρχείο)

Μελετητικά Πτυχία
